

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 6. mai 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kodukulude vähendamise kohta (nr 313)
2. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi arengukava probleemide kohta (nr 309)
3. Arupärimine hoolekandeteenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi kohta (nr 317)
4. Arupärimine Eesti Energia täiendava fiinantseerimisvajaduse kohta (nr 311)
5. Arupärimine jahiseaduse täitmise kohta (nr 314)
6. Arupärimine Eesti jahinduse arengukava täitmise kohta (nr 315)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 13. töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu liikmed, annan sotsiaaldemokraatide nimel üle arupärimise, mis puudutab hariduslike erivajadustega laste toetamist. Annan selle arupärimise üle teist korda sellepärast, et haridusminister palus veel aega mõtlemiseks. Loodan, et nüüd saame peagi oma küsimustele vastused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Annan üheksa Riigikogu liikme nimel üle arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile. Kuigi aega on juba palju möödas, on elamislubade väljastamise skandaal meil ikka veel mees. Meile jäi kindel

arusaam, et juriidiliselt on kõik korrektne, seadusi rikutud pole, elamislubadega võib kaubelda. On ainult üks küsimus, mis puudutab mõnda allilmategelast, kes said tänu sellele kontorile ja asjaajamisele Eestis elamisloa. Nüüd, kui aasta on möödas, oleks huvitav teada saada, kas nad viibivad praegugi Eestis ja on neil elamisloba endiselt olemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel üle anda arupärimine justiitsminister Hanno Pevkurile. See puudutab ID-kaardiga hääletamist. Me arutasime seda teemat siin üle-eelmisel nädalal ja ma küsisin põhiseaduskomisjoni ettekandjalt, kuidas on välistatud olukord, et mina hääletan e-valimistel oma pereliikmete ID-kaartidega. Siis ma sellele küsimusele vastust ei saanud. Tegin vahepeal väikest uurimistööd ja sain veidi targemaks. Valimisseadus näeb ette, et inimene hääletab isiklikult, aga mehhanismi tõhusaks kontrolliks, kas digiallkirja on andnud isik ise või mitte, pole olemas. Ainuke võimalus, et seda seaduslünka kurnitarvitanud inimene karistada saab, on see, kui too inimene, kelle hääl on varastatud, kaebab politseisse. Samas pole sugugi välistatud, et ta ei saa sellest kunagi teada. Seoses sellega on meil härra Pevkurile viis küsimust, millele loodame vastused saada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Ma palun vaiksemalt!

Tarmo Tamm

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni 16 liikme nimel üle arupärimise majandus- ja kommunikati-

siooniminister Juhan Partsile. See puudutab teedehitust ja -hooldust. Teed ja tänavad moodustavad olulise osa igapäevaseks toimimiseks vajalikust taristust. Paraku näitavad mitmesugused uuringud ning vaatlused, et nende olukord läheb iga aastaga järjest hullemaks. Teede Tehnokeskuse 2011. aasta uuringu järgi on riigimaanteede hooldust pikka aega alarahastatud, nii et kumulatiivset alarahastamist on 836 miljoni euro ulatuses. Kohaliku omavalitsuse teede kumulatiivne alarahastamine on 300 miljoni euro ringis. Selle tagajärjel on Eesti põhimaanteede teekate keskmiselt 13 aastat vana, tugimaanteede teekate keskmiselt 25 aastat vana ning kõrvalmaanteede ja kohalike teede teekate juba 30 aastat vana. Me tahamegi Juhan Partsi käest saada vastuseid, kuidas sellest keerulisest olukorrast kavatsetakse välja tulla. Meil on härra ministrile kaheksa küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu: esiteks, ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts; teiseks, Finantsinspektsiooni seaduse ja investimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi; kolmandaks, söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu ja neljandaks, Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kahe viimase seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen Riigikogu juhatusel nimel võtnud vastu neli eelnõu ja neli arupärimist ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 22. aprillil algatatud korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 22. aprillil algatatud liikluskindlustuse seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 24. aprillil algatatud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; neljandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 24. aprillil algatatud reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; viiendaks, Riigikogu sotsiaalkomisjoni s.a 25. aprillil algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; kuuendaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 25. aprillil esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 29. aprillil, 2. mail ja 3. mail esitatud järgmised eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, mis käsitleb finantsvastutust investori ja riigi vaidluse lahendamisel vahekohtus rahvusvahelise lepingu alusel, mille osaline on Euroopa Liit. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 9. mai kell 16. Teiseks, Euroopa Komisjoni algatatud tooteohutuse ja turujärelevalve pakett. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning eelnõude, teatiste ja aruande kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 9. mai kell 16. Kolmandaks, Euroopa Liidu Nõukogu otsuse eelnõu, millega volitatakse liikmesriike allkirjastama 2012. aasta Kaplinna lepingut (1977. aasta Torremolinose kalapüügilaevade ohutuse rahvusvahelise konventsiooniga seotud 1993. aasta protokollide sätete rakendamise kohta), seda ratifitseerima või sellega ühinema. Riigikogu juhatus on määranud

Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 9. mai kell 16. Neljandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta, ning määrust (EÜ) nr 2027/97 lennuettevõtja vastutuse kohta reisijate ja nende pagasi õhuveol. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 16. mai kell 16. Nüüd palun eeskätt majanduskomisjoni liikmete teravdatud tähelepanu! Meile on esitatud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu kiire elektroonilise side võrkude kasutuselevõtu kulude vähendamise meetmete kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma just majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 16. mai kell 16. Kuuendaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu, millega kehtestatakse mereala ruumilise planeerimise ja rannikualade integreeritud haldamise raamistik. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 16. mai kell 16. Seitsmendaks, Euroopa Komisjoni küsimustikud "Konsultatsioonidokument riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris" ning "Vähese tähtsusega abi määrus". Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse täiendatud seisukoha ja küsimustike kohta arvamust andma maaelukomisjoni ja majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 23. mai kell 16. Kaheksandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste eelnõud, millega luuakse riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem ning registreeritud reisijate programm (nn e-piiride pakett). Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõude kohta arvamust andma õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 16. mai kell 16.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile ja sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

Asume päevakorra kinnitamise juurde.

Head ametikaaslased, panen hääletusele 13. töönädala päevakorra esitatud kujul. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemusega poolt 80 Riigikogu liiget, vastu 2 ja 1 erapooletu on päevakord kinnitatud.

1. Arupärimine kodukulude vähendamise kohta (nr 313)

Asesimees Jüri Ratas

Asume tänaste arupärimiste juurde. Esimene on Riigikogu liikmete Tarmo Tamme, Olga Sõtniku, Kalev Kallo, Priit Toobali, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Mailis Repsi, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Enn Eesmaa ja Eldar Efendijevi 26. märtsil esitatud arupärimine kodukulude vähendamise kohta, mis kannab numbrit 313. Arupärimisele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun kõnetooli Tarmo Tamme, et ta arupärijate esindajana tutvustaks arupärimise sisu.

Tarmo Tamm

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Meie arupärimine on kodukulude vähendamise kohta. Eluasemevaldkonna arengukavas on üheks eesmärgiks seatud parandada Eesti eluasemefondi kvaliteeti ning muuta see fond jätkusuutlikuks. Eesti eluasemefond on vananenud, amortiseerunud ja energiakulukas, mistõttu tuleks inimete kodukulud vähendada, soovides oluliselt panustada korterelamute ja eramajade rekonstrueerimisse. Üks selle meetme indikaator on eluasemevaldkonna arengukavas seatud siht, et renoveerimistoetuse abil rekonstrueeritud korterelamute arv kasvab 2013. aastaks 8000 elamuni. Paraku pole KredExi laenu taotluste rahuldamiseks ettenähtud vahendid olnud piisavad. Möödunud aastal sai KredExil selleks ette nähtud raha otsa juba mais ning tänavuseks mõeldud toetussummad on juba praegu otsas. Kahjuks on sama seis ka KredExi eramajade omanikele makstava renoveeri-

mistoetusega. Mullu alustas KredEx väikeelamute rekonstrueerimise toetuse taotluste vastuvõttu 30. aprillil ning see raha sai otsa augustikuus. Tänavu aga ei võeta väikeelamute rekonstrueerimise toetuse taotlusi vastu juba praegu, sest soovitud toetuste maht ületab ettenähtud summasid kaks korda.

Eesti Korterühistute Liidu juhatuse liige Urmas Mardi on väljendanud arvamust, et tänavu laekunud 5,7 miljonist eurost saastekvoodi müügi rahast jääb korterelamute renoveerimiseks selgelt väheks. Statistikaameti andmetel olid veebruaris eluasemekulud võrreldes aastataguse ajaga 10,4% suuremad. Kodukulude kasvu on vedanud elektrituru avanemine, mis on kasvatanud tarbijate elektriarveid veerandi võrra. Oma osa selles kasvus on aga ka monopolide ohjeldamise seadusel ning koduomanike maamaksust vabastamise seadusel. Monopolide ohjeldamise seadus andis veehinna Konkurentsiameti kontrolli alla ning see samm pidi hinnatõuse ohjeldama. Nüüdseks on Konkurentsiamet andnud loa hindu tõsta aga juba enamikule vee-ettevõtetele, kes on neilt seda taotlenud. Koduomanike maamaksust vabastamise seadus aga on vaatamata oma nimele toonud üllatavalt suure maamaksuteate tuhandetele inimestele, kelle korterelamu alumisel korrusel on äripinnad.

Meil, härra minister, on teile arupärimises esitatud viis küsimust. Ehk olete nii kena ja loete need ette, enne kui vastama asute. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi, et arupärimisele vastata!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud arupärijad ja muud Riigikogu liikmed! Vastan mulle esitatud küsimustele.

Esiteks: "Kuidas Te kommenteerite Eesti Korterühistute Liidu juhatuse liikme Urmas Mardi arvamust, et saastekvoodi müügi rahast jääb selgelt korterelamute renoveerimiseks väheks? Kuidas on plaanis lähiaastatel korterelamute renoveerimise vahendeid suurendada?" Me oleme aastail 2008–2012 eraldanud eri programmide ja meetmete raames korterelamute renoveerimise käivitamiseks 120 miljonit eurot. Need summad on eri allikatest.

Esialgu, 2006. aastal, kui see teema päevakorrale tõusis, plaaniti eraldada ainult 19 miljonit eurot. Selle aasta eelarvega on lisatud 10 miljonit eurot. Möödunud nädalal leidis valitsus riigi vahenditest täiendava renoveerimislaenu eraldamiseks sihtasutusele KredEx kokku 16 miljonit eurot. Julgen öelda, et need on olnud vajalikud sammud, et teadvustada ja käivitada meie korterelamufondi põhimõtteline renoveerimine.

Mis puutub väitesse, et saastekvootide müügi rahast jääb väheks, siis see on õige. Tuleb leida teisi allikaid. Saan siit puldist täna välja öelda, et me oleme valitsuses põhimõtteliselt kokku leppinud üldised raamid, kuidas kasutada perioodi 2014–2020 Euroopa summasid. Üheks prioriteediks saab kindlasti korterelamute renoveerimise jätkamine. Me näeme investeringutoetustena summat 102 miljonit eurot, mis sõltuvalt renoveerimise tempost hiljem, aastal 2018 ja sealt edasi, peab saama täiendust võimalikust tulemusreservist, mille valitsus Euroopa vahendite puhul ette näeb.

Praegu võib öelda, et kui kõik ettevalmistustööd lähevad plaanipäraselt, siis juba järgmisel aastal on võimalik korterelamute renoveerimiseks avada täiendav finantseerimisallikas. Lisaks tuleb vahepeal teha ammendavad kokkuvõtted senisest kogemusest. Korralik renoveerimine on puudutanud kõige rohkem 5% elamufondist. Tuleb vaadata, millised on tehnoloogia arendused, kuid suures plaanis tuleb toetusi, nagu me oleme neid pakkunud sõltuvalt saavutatavast energiakokkuhoiust kas 15%, 25% või 35% korterühistu renoveerimisprojekti maksumusest, sellel moel jätkata. Kindlasti saavad korterühistud neid summasid kasutada renoveerimisprojektide ettevalmistamiseks, need peavad olema kõrge kvaliteediga energiaauditid, korralikud projektid. Need summad ei ole väga suured, aga ma arvan, et ettevalmistav töö on õnnestunud renoveerimise seisukohalt väga oluline.

Mis puutub laenuressurssi, nagu me oleme seda KredExi kaudu eraldanud, siis ma arvan, et riigil on kaks valikut. Vahest laenuressurssi mitte eraldada juhul, kui pankade tingimused on rahuldavad. Me näeme, et pikaajalise laenu turg on stabiliseerunud ja see on laenuvõtjatele suhteliselt atraktiivne, kui on hea projekt. Teine võimalus on see, et me möödunud nädalal eraldasime riigi rahadest KredExile 16 miljonit

eurot, et korteriühistutele oleks pankade vahendusel võimalik pakkuda pikaajalist fikseeritud intressiga laenu. Intressi suurus turuintressi suurusest väga palju ei erine, see on null koma millegagi. See on lühike vastus. Kogu programm kindlasti jätkub suuremas mahus ja loodetavasti me suudame saavutada olukorra, kus me tõesti võime öelda, et mingi kaalukas osa meie elamufondist on renoveeritud nii, et me ei küta välisõhku, ei raiska inimeste raha, vaid hoiame kokku.

Igaks juhuks ütlen ka, et mis puutub kulude kokkuhoidu, siis seni on renoveeritud umbes 500 maja ja keskmine saavutatud kokkuhoid on 40% ringis. Loomulikult sõltub kõik maja seisukorrast. Kui on olnud väga kehv maja, siis on soojakulude kokkuhoidud ka üle 50%. Kui maja on olnud heal tasemel, on tehtud ka mingeid eelnevaid töid, siis on loomulikult kulude kokkuhoid väiksem. Aga keskmine näitaja on KredExi toetatud projektide puhul vähemalt 40%.

Teine küsimus oli, millal saavad väikeelamute omanikud taas rekonstrueerimistoetust taotleda? Vastus on, et meil on kavas jätkata analoogse väikeelamutoetuse programmiga. Rahastamisallikana näeme riigile eraldatud CO₂ kvootide müügist laekuvaid summasid. Valitsuskabinetis on tehtud põhimõtteline otsus, et kui CO₂ kvootide müügi tulud laekuvad optimistliku stsenaariumi järgi – selle laekumise maht sõltub väga palju sellest, milliseks kujuneb lähiaastatel emissioonikaubanduse turg –, siis me eraldame vähemalt 5 miljonit eurot just väikeelamutoetuse programmi elluviimiseks.

Aga ma veel kord rõhutan: praegu on seis selline, et CO₂ kvoodi hind on võrdlemisi all. See on umbes 2,5 eurot tonni kohta. On tehtud mitmesuguseid kavasisid. Kui me esitasime selle aasta eelarve, siis arvestasime hinnaks 5–6 eurot tonn. Mujal Euroopas on tehtud väga optimistlikke prognoose, kus arvestatakse tonnihinnaks 10, isegi 20 eurot. Kuna emissioonikaubanduse süsteem jõustus uuel moel alles 1. jaanuaril 2013, ei ole see veel stabiliseerunud. Ka ei ole Euroopa majanduse hoog sugugi selline, mis tekitaks suuremat nõudlust. Hind on paratamatult all ja selle tõttu on plaanitud summad, mis me tahaks suunata energiatõhususse, teatud määral küsimärgi all. Aga ma usun, et selgus saabub aasta lõpuks, kui turg

on oma reageeringud teinud ja asi paika loksunud.

Kolmas küsimus: "Kuidas on aidanud monopolide ohjeldamise seadus vähendada inimeste kodukuludid?"

Kõigepealt pean kahetsusega märkima, et siin on kõlanud väljaütlemisi, justkui monopolide ohjeldamise seadus oleks üks tühi seadus. Olen suhelnud ühelt poolt ettevõtjatega ja teiselt poolt reguleerijatega ning mulje on vastupidine: kui me vaatame struktureid muutusi, mida monopolide ohjeldamise seadus on esile kutsunud soojamajanduses, siis tuleb seda hinnata pigem edukaks. Toon mõned näited. Me kehtestasime nõudmise, et kõik kaugkütte hinnad tuleb kooskõlastada Konkurentsiametiga. See on loonud sellise võimaluse, et kui kütuse hind langeb 5% võrra, siis on meil reaalne kontrollimehhanism, mis sunnib ka sooja hinda vastavalt korrigeerima. Varem, kui see puudutas ainult 40 ettevõtet, siis väga suur hulk soojaettevõtteid langes süsteemist välja.

Teiseks, tänu sellele, et Konkurentsiamet on nüüd näinud soojamajandust ka 160 ettevõttes, kes varem Konkurentsiameti kontrollile allutatud ei olnud, on meil tekkinud reaalne pilt, millised on võimalused kogu soojamajandust ümber korraldada. Praegu me kavandame lisameetmena vastavat seadusmuudatust, samuti riigipoolset investeringute toetusprogrammi soojamajandusele ennekõike piirkondades, kus elanike arv on väiksem. See puudutab nii üleminekut odavamale kütteallikale, soojatranspordi kadude vähendamist kui ka paljut muud.

Ma võin öelda, et sama Euroopa Liidu vahendite kokkuleppe raames on kavas järgmisel perioodil soojamajandusse riigipoolse toetusprogrammi raames investeerida 78 miljonit eurot. Tegelikult on asjade seis tänu monopolide ohjeldamise seadusele numbriliselt kõigile nähtav – hinnad on näha, on teada, kui palju keegi kuskil Eesti piirkonnas tegelikult maksab ja mis on nende kulude taga. Varem seda ei olnud.

Teine asi on, et monopolide ohjeldamise seadus on toonud kaasa selge mehhanismi, kuidas survestada monopole üle minema palju odavamale kütusele ehk praeguste hindade puhul kohalikule kütusele. See puudutab ennekõike kohti, kus seni on kasutatud maagaasi või kütteõli. Nüüd on neil motivatsioon minna üle kohalikule kütusele. Võime öelda, et üle-

minek kohalikule kütusele toob sõltuvalt soojapiirkonnast kaasa 20–60% soodsama soojuse hinna. Selle seaduse kohaselt ei saa võrguomanik enam tegevusetult istuda ja kütta kallist põlevkiviõli. Seadusega on sätestatud ka kolmandate osapoolte juurdepääs võrgule. Kui võrguomanik ei ole huvitatud üleminekust soodsamale kütusele, võib investeeringuid tegema hakata ka võrguomanikest sõltumatu investor. Selle tulemusena on juba kohalikule kütusele üle mindud või käivitatud vastavad investeeringud mitmes maakonnakeskuses ja muudes asulates, näiteks Raplas, Jõgeval, Põlvas, Rakveres, Jüris, Kuressaares. Võimalikuks saab laialdasem maagaasi asendamine, mis teadupärast on palju kallim kui biomass või mingi muu kütus. Tallinnas käivitub 2013. aastal Eesti Energia prügi põletusjaam, mis vähendab nii tugevat konkurentsi soojatootmises kui ka alandab prügi hinda. Tallinna Küte on viinud läbi konkursi ning eeldatavalt 2016. aastaks valmib lisaks Vao elektrijaamale veel üks kohalikul kütusel töötav katlamaja. Tallinnas saavad lõpuks ka soojatorustikud ühendatud ning siis ei ole Tallinnas enam kaht eri piirkonda väga erinevate hindadega. Kõik need muudatused on tegelikult paljuski ajendatud selles seaduses sätestatud mehhanismidest.

Lisaks näeb seadus ette ettevõtete kohustuse säästa energiat. Majandusminister on kehtestanud lubatud trassikaod, millest on väga palju räägitud. Toon mõne näite selle kohta, mis on kulupõhises hinnas lubatud. 2011. aastal oli trassikadude lubatav määr 21%. Järgjärele see väheneb ja 2017. aastal ei tohi see olla üle 15%. Teisisõnu on kehtestatud regulatiivne mehhanism, kuidas soojaettevõtte peab oma trassikadusid vähendama või vastasel juhul need kulud ise kandma. Sama kehtib vee hinna kohta. Kuna minu aeg saab otsa, siis lihtsalt kommentaariks nii palju, et paljuski on vee hinna tõus tingitud sellest, et on tehtud väga suured Euroopa Liidu investeeringud infrastruktuuri ja loomulikult kajastuvad need investeeringud kulupõhiselt hinnas. See, et vee hinda suuremates vee tarbimise piirkondades kooskõlastab Konkurentsiamet, oli ainuvõimalik ja mõistlik samm. Sellist korralagedust, nagu on olnud vee hindade kinnitamise puhul mitte ainult suuremates omavalitsustes, vaid ka väiksemates, on raske ette kujutada. Vee hind oli poliitikute mängumaa, mille tagajärjel sat-

tus mõnel pool löögi alla vee kättesaadavus üldse.

Järgmine küsimus: "Kuidas põhjendate monopolide ohjeldamise seaduse ja koduomanike maamaksust vabastamise seaduse algatamist ja vastu võtmist, kui need tegelikult on tõstnud paljude inimeste jaoks kodukuludid?" Ma püüdsin seletada, need üldised väited ei pea paika. Minu arvates on mõlemad seadused olulised, et kodukuludid kontrolli all hoida.

Ja viimane küsimus puudutab seda, miks on valitsuskoalitsiooni jaoks inimesed, kelle kodu asub elamus, kus on ka äripinnad, teistsugused koduomanikud kui inimesed, kelle elamutes ei ole äripindasid. Minu seisukoht on, et kindlasti koduomanikud ei ole kuidagimoodi teistsugused ja see maamaksu seaduse aspekt vajaks täpsustamist, et oleks tagatud võrdne kohtlemine. Minu teada on Riigikogu rahanduskomisjon asjaomase töörühma juba loonud. Kaasatud on ka Rahandusministeerium, et leida lahendus nendele üksikutele juhtumitele. Tõepoolest, koduomanikud peavad olema võrdselt koheldud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Esitan küsimuse Narva Korterühistute Liidu palvel, loodan asjalikku vastust. Eesti eri piirkondades on soojuse hind väga erinev. Minimaalne hind on 34 eurot ja maksimaalne 108 eurot megavatt-tunni eest. Samas on eri piirkondades palju ühte ja sama tüüpi maju, näiteks viiekorruselisi 60 korteri ja nelja trepikojaga paneelmaju. Firmad, kes soojustamisega tegelevad, väidavad, et kui piirkonnas on soojuse hind 70 eurot ja enam, siis maja soojustamine teatud projekti alusel annab plussi: soojuse kokkuhoid on nii suur, et katab võetud krediidi. Aga seal, kus hind on alla 60 euro, annab renoveerimine miinuse: soojust hoitakse küll kokku, aga krediit on väga suur. Kas on teada erinevate majatüüpide puhul kehtivad mediaanid, mille järgi saaks otsustada, kas on kasulik soojustada või ei ole?

Juhan Parts

See on väga tehniline küsimus, aga ma püüan vastata üldiselt. Ehk saate siis täpsustada. Esiteks, minu arvates, kui maja on renoveerimata, siis soojustamine peaks tasuv olema igal juhul. Teiseks, te viitasite oma küsimuses õigesti sooja hindade erinevusele Eesti eri piirkondades. Ma arvan, et Narva on siin selge erand, kuna seal lihtsalt jääb palju soojust elektri tootmisel üle.

Aga kui me vaatame muud Eestit, siis on täiesti selge, et teatud sooja hindu tuleb lugeda täiesti anomaalseks. Ma toon teile vahemiku 50–60 eurot megavatt-tunni eest. Kõik muu on tegelikult tarbijatele liigategemine. Kuid see ei tähenda, et korteriomanikul või muul tarbijal ei pea olema motivatsiooni välisõhu kütmine ära lõpetada. Me kindlasti analüüsime ka erinevaid mudeleid – seda on loomulikult mõistlik teha. Mulle tundub, et korteriühistute liit on siin haaranud tänaväärt initsiatiivi, et luua avalik võrdlusandmebaas erinevate majatüüpide ja kasutatavate kütteallikate kohta. Oleks väga vaja, et avalikkuse teadlikkus tõuseks sel määral, et inimesed suudaksid võrrelda erinevaid kütte hindasid. Tänu sellele inimeste valmisolek renoveerida ja ka nõuded soojamajandusettevõtetele kasvaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister, parandage mind, kui ma valesti aru sain! Kas tõepoolest sellel aastal KredExile eraldatakse 16 miljonit eurot, selleks et toetada korteriühistuid renoveerimistöodel? Kas 10 miljonit peaks tulema aastekvootide rahast ja 6 miljonit kusagilt mujalt juurde? Aga samas te ütlesite, et kuna CO₂ kvootide hinnad on praegu küllaltki madalal, võib-olla ei tulegi seda 10 miljonit täis. Kas te siis lisate rohkem kui 6 miljonit muudest allikatest?

Juhan Parts

Aitäh! Sellel aastal on riigieelarves ette nähtud investeeringutoetuseks 10 miljonit eurot. See on riigieelarveline kulu ja seotud riigi müüdavate CO₂ kvootide eest laekuva rahaga. Esimesed neli kuud on näidanud, et müük on läinud päris hästi. Prognoosid, kui

palju riik võib teenida vaatamata kvootide hinna kukkumisele aastal 2013, julgevad pakkuda, et tõenäoliselt see 10 miljonit eurot on täidetav, võib-olla kõigub natuke siia-sinna. Praegu on maikuu. Olukord sellel turul muutus eelkõige viimastel kuudel europarlamenti teatud arutelu tulemusel. Seda esiteks.

See on investeeringutoetus. Me anname endale täiesti aru, et selle nõudlus on suur. Minu arust niisugune nõudlus on hea – see näitab, et korteriühistud valmistavad rohkelt projekte ette. Ma usun, et Euroopa Liidu järgmise eelarveperioodi vahendite kasutamise põhimõtteline otsus peaks julgustama korteriühistuid projekte tegema. Kui me tänavu ei ole võimelised lisaraha leidma, siis järgmisel aastal avanevad juba need vahendid. Nood 16 miljonit eurot on selle nn renoveerimislaenu ressurs. Need on erinevad asjad. Varem me oleme kasutanud ka Euroopa Liidu summasid selle laenuressursi loomiseks. Eesmärk on olnud, et intress oleks pikemaks ajaks fikseeritud ja õige napilt väiksem kui turuintress. Paar nädalat tagasi otsustas valitsus anda tänavuse aasta ja võib-olla osalt ka järgmise aasta vajaduse katteks raha riigi vahenditest. See on tegelikult ka riigile kasulik – arvestades riigi ja KredExi vahel kehtivat laenuintressi ja sealt edasi pankade kaudu antud laenu intressi, on minu meelest siin kõik võitjad.

Nagu ma juba ütlesin, see, kas laenuressursiga jätkata, on omaette küsimus. Täna ma siin lõplikku vastust ei anna. Kui vaadata praegust olukorda laenuurul, siis kõnealuste toodete puhul on laenuintress, mida pangad pakuvad, võrdlemisi konkurentsivõimeline. See ei ole takistuseks. Kui korteriühistu tahab käivitada mõistliku renoveerimisplaani, siis intress seda ei takista. Pigem on problemaatiline pikaajalise intressi kindlam fikseerimine. Korteriühistud on sellele viidanud ja seda muret ma mõistan. See muudab ettevaatlikuks nii ühistud kui ka muud laenuvõtjad.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Lugupeetud minister! Kahe aasta tagustel parlamendivalimistel oli kodukulude vähendamise teema üks teie koduerakonna põhilisi valimislubadusi. Nüüd, kui on möödunud kaks

aastat ja mõni kuu peale, on selge, et te seda valimislubadust täita pole suutnud. Ma ei tea, kas te kaks aastat tagasi seda lubadust välja käies seda üldse täita plaanisite. Uus kampaania on juba käimas – kohalike valimiste kampaania. Mis te arvate, kas ei oleks enne uue kampaania alustamist olnud korrektne kahe aasta taguse kampaania eest vabandust paluda? Te ju oma valijatele selgelt valetasite, et viite kodukulud alla.

Juhan Parts

Mul on raske teie loba kommenteerida. Minu arvates me peame praegu siin asjalikku diskussiooni. Enamik teie fraksioonikaaslast on aru saanud, mida Isamaa ja Res Publica Liit loosungiga "Kodukulud alla!" planeeris. Ma ei hakka seda üle kordama. Minu arvates me oleme seda lubadust kenasti täitnud ja kavatsame edasi täita. Mis puutub kortermajade renoveerimise programmi elluviimisse, siis see on põhimõtteline ülesanne. Minu arvates on täiesti kohatu siin selle üle ilkuda või irvitada. Minu arvates on see suur üldrahvalik ülesanne lõpetada Nõukogude-aegsetes majades välisõhu kütmine ja raiskamine ära. See oli tegelikult IRL-i põhiline valimislubadus ja me täidame seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslasted! Austatud minister! Ma väga palun, et me säilitaksime oma kõnepruugis viisakuse! Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! Teie juhitud ministeerium on ka elamupoliitika või -strateegia kandja. Omal ajal, kui ehitati esimesi paneelmaju, valitses arvamus, et need ei peaks vastu pidama rohkem kui 50 aastat. Nüüd on tehtud mitmeid uuringuid ja leitud, et käivad veel küll. Milline on praegune strateegia? Kas peate vajalikuks ka neid rohkem kui 50-aastasi – mõnede vanus läheneb juba 60 aastale – paneelmaju soojustada ja renoveerida nii, et neis oleks korralik ventilatsioon ja soojustus olemas? Võib-olla on mõistlikum nende asemele uued majad ehitada. Millised on viimased strateegilised põhimõtted? Kui kaua võiksid need paneelmajad veel kesta ja mis ajani on mõttekas neid renoveerida?

Juhan Parts

Eks vastus sõltu väga palju konkreetsest majast. Aga üldine ehitusinseneride seisukoht on, et konstruktsioon ja tehniline seisukord on nendel majadel niisugune, et need võiksid püsida veel mitu põlvkonda. Samas on oluline ühe või teise maja asukoht. Sellestki oleneb, kas tasub, arvestades maja turuväärtust ja ka esteetilisi või mingeid muid kaalutlusi, renoveerida. Vahest ei ole mõtet mingis konkreet-ses kohas asuvat konkreetset maja soojustada. See on tegelikult omanike otsustada. Me näeme Eestimaa eri paikades, et on ka asulaid, kus 1950., 1960. ja 1970. aastate majad lükatakse kokku ja ehitatakse asemele mingisugused kaasaegsemate lahendustega majad. Aga inimesed, kes on majandusministeeriumi konsulteerinud, arvavad üldiselt, et kui me nii rikkad ei ole, et saame kõik majad kokku lükata, siis on mõistlikum renoveerida. Mõistlikum on teha see kulutus, võites kõvasti soojusenergia eest vähem makstes, parandades sisekliimat ja kolmandaks, tõstes sellega kindlasti ka maja turuväärtust.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud minister! Paljudel inimestel on alles need kodukulude allaviimise loosungiga bukletid. Muu hulgas lubati poole võrra alan-dada ka toasooja tasu. Täna te räägite selle asemel kortermajade soojustamisest. Ma küsin: kas ülisuurte laenumaksete tasumine ei olegi teie meelest kodukulu? Te soovitate asendada suured küttekulud suurte laenumaksetega.

Juhan Parts

Ei, see päris nii ei ole. Aga ma vastan ka teie küsimuse sissejuhatuses väidetule. Usun, et kui on võimalik oma kodusse investeerides riigi toel saavutada 50% või nagu ma oma ettekandes ütlesin, keskmiselt 40% väiksemad küttekulud, siis see on reaalne kokkuhoid. See on reaalne kokkuhoid! Rääkimata sellest, et suurendatakse hoone turuväärtust ja juhul, kui viiakse läbi terviklik renoveerimine, parandatakse ka sisekliimat, mis tuleb elanike tervisele kasuks. Positiivseid aspekte on palju.

Mis puutub sellesse, kas laenumaksed on nii- või naasugused, siis ma veel kord ütlen, et korteriühistutel on väga erinevaid lahendusi, sõltuvalt sellest, kui palju nad on kogunud endale raha amortisatsioonifondi või muude tööde jaoks. Sugugi ei pruugi olla nii, et kokkuhoitud soojakulu hakkab korteriomanike rahakotile mõju avaldama alles siis, kui laen on tagasi makstud. Ma arvan, et igal korteriühistul tasub kaaluda, milline võiks olla parim variant.

Ja isegi kui lood on nii kurvad, nagu te kirjeldasite, siis mida teie välja pakute? Et inimene lihtsalt jätkab seda raiskavat eluviisi? Me peame kuidagi aitama inimestel oma kodud korda teha. Pakkuge midagi konstruktiivset välja, ei ole mõtet ainult halada!

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud minister, ma soovitan teil ka raamidesse jääda. Küsimus on selles, et teie kui minister ja teie partei lubasite kodukulud alla viia, aga te ei ole sellega hakkama saanud. Ei ole mõtet siin aega raisata ja väga peensuseni detailidesse laskuda, kuidas maju renoveerida. Olen aastakümneid korteriühistut juhtinud ja võin öelda seda, et 60% suuruseid kokkukulusid ma väga palju ei tea. Ärge unustage, et kui soojustamine aitabki küttekulu vähendada, siis selle mõju kaob kütuse hinna pideva tõusu tõttu, pluss veel pangalaenude kulud. Kokkuvõttes pered ei võida mitte midagi. Elu on ikka sama kallis. Miks see nii on läinud? Kuidas te saate väita, et te olete valimislubaduse täitnud?

Juhan Parts

Ma väga loodan, et te enam selle korteriühistu esimees ei ole. Veel kord: seni on korteriühistud ellu viinud 500 erineva renoveerimismahuga projekti, keskmine soojakulude kokkuvõtte on 40%. See on ju kokkuvõtte! Kui pole, mis asi see siis on? Ma kordan, et kui teid huvitab konkreetselt meie erakonna valimisprogramm, võtke see uuesti välja ja lugege sõna-sõnalt läbi, siis saate aru, kas seda on täidetud või mitte. Ma ei näe küll mingit põhjust vabandust paluda. Seda, mida oleme lubanud,

oleme ka teinud. Võiksite siiski olla korrektne poliitik, mitte lihtsalt lihtlabane propagandist.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Lugupeetud minister! Eesti elektritarbijate arvest moodustab suure osa taastuvenergia tasu. AS-i Elering nõukogu esimees on ametlikult kinnitanud, et seadus ei näe ette elektritootjate omatarbe katteks toetuste maksmist, kuid selle riigiettevõtte juhatus on asjatundmatult seda siiski teinud. Miks peab Eleringi vead kinni maksma vaene Eesti elektritarbija? Kui kaua te lasete sellisel raha raiskamisel veel kesta?

Juhan Parts

See puudutab hoopis teist teemat. See, mida te väitsite omatarbe katmise kohta, minu arvates ei vasta lihtsalt tõele. Mis puutub taastuvenergia tasusse, siis ma ei taha kiuslikuks muutuda ja meenutada, kes oli see majandusminister, kes selle tarbijat rööviva taastuvenergia tasude süsteemi kehtestas. Ja praegu me oleme olukorras, kus me üritame uut regulatsiooni vastu võtta ja teha selle niisuguseks, et ka tarbija huvid oleks arvestatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Kindlasti annab majade soojustamine efekti, aga ma arvan, et kõige kiirem ja mõjusam meede oleks katlamajade üleviimine hakkpuidule. Üks näide on Võrumaalt, kus ühes asulas mindi üle õliküttelt hakkpuiduküttele, sooja hind vähenes 50%. Aga Eestis on veel loendamatu hulk keskasulaid, kus köetakse gaasi või õliga. Aga minu küsimus on hoopis Eleringi kohta. On see normaalne, et kui kodukulud on nii suured, siis Eleringi kasum on üüratu? Eelmise aasta kasum oli 190-miljonilise käibe juures minu teada 34 miljonit eurot, selle aasta esimese kvartali kasum on juba 20 miljonit eurot. Kas üks monopoolne ettevõtte ikka peab saama nii suurt kasumit?

Juhan Parts

Olen täiesti nõus teie küsimuse sissejuhatusega. Loodetavasti saame seda kunagi pike-malt arutada. Ma ühele teie küsimusele juba vastasin, et nii eratevõtted kui ka kohalikele omavalitsustele kuuluvad ettevõtted on mitmel pool, eriti aga väiksemates maakonnalinnades ja muudes soojapiirkondade keskustes jõudsalt alustanud üleminekut biokütusele. Tegelikult on see monopolide ohjeldamise seaduse mõju ja minu arvates on see mõju jätkuv, sellepärast et on kohustus teha konkurss. Ma möönan, et tõenäoliselt on Eestis piirkondi, kus tarbimise hulk on nii väike, et on vaja täiendavat investeerimistoetust riigilt. Aga juhin tähelepanu, et need ettevõtted, kogu see toimetamine kuuluvad omavalitsuste vastutusalasse.

Mis puutub Eleringi kasumisse, siis 25. märtsil esitas Kalev Kallo mulle arupärimise, mis puudutas põhivõrku ja selle tasude kujundamist. Seal sai antud piisavad vastused, oleks palve lihtsalt need stenogrammist läbi lugeda. Me peame arvestama, et sellise monopoli puhul on väga oluline vara tootlikkus. Ja selleks, et meie energiajulgeolek ja kauges perspektiivis ka parim hind oleks tagatud, peame investeerima energiaühendustesse. Me peame garanteerima, et meie elektrisüsteem tagab avariivõimsused igaks hetkeks, et elekter kunagi ei katkeks. Need kohustused sunnivad põhivõrku investeerima. Ning need on suured investeeringud, suuremad, kui on iga-aastased rahavood. Investeeringute maht jooksva aastal on vaata et kolm või neli korda suurem kui sisse tulev rahavoog. See tõsiasi ehk näitab, mis laadi väljakutse meie elektrisüsteemi haldajal on olnud ja mida me oleme 1990. aastatel jätnud tegemata.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Hea minister! Te viis minutit tagasi mainisite koduomanike raiskavat eluviisi. Tõepoolest tuleb välja, et suure osa sissetulekust elanikud raiskavad sellele, et valgustada ja kütta oma elamist. Kas aga riik mitte ei soodusta seda "raiskamist", tõstes hindu? Ja vähe sellest, ta lõikab sellest kasu, tõstes aktsiisi ja maksustades kodukululusid käibemaksuga. Ka KredExi renoveerimistoetus on põhimõtteliselt

maksustatav toetus – toetuse saaja peab sellelt tulumaksu maksma ja KredExil on selle kinnipidamise kohustus. Kas vähemalt seda KredExi probleemi valitsus ei kavatsen kuidagimoodi lahendada, nii et poleks nõnda, et KredExi toetust, mis antakse ühe käega, teise käega ei kärbitaks tulumaksu võttes?

Juhan Parts

Kui te peate silmas väikeelamutoetusi, siis tulumaksuküsimus sai lahendatud siis, kui see programm käivitati.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! See pole midagi uut, kui ma räägin sellest, et kodukulud – soojus, vesi, elekter – sõltuvad hinnast. Saan aru, et elu ei seisa paigal ja need hinnad võivad muutuda näiteks 5%, 10%, 15%. Aga kui hind läheb üles 60% – isegi 60% pluss veel 20% käibemaksu –, siis tulebki mõte, kas Konkurentsiamet on meie riigis üldse vajalik. Muide, te teate hinda, mida Kohtla-Järve Soojus on pakkunud. Viru Keemia Grupp pakkus inimestele 60% kõrgemat hinda ja te ise ütlesite kohtumisel – lugesin sellest ajakirjandusest –, et niisugune hindade tõus ei ole võimalik. Aga see on, ja inimesed maksavad. Minu küsimus on: kuidas te kommenteerite niisuguseid äkilisi hinnatõuse?

Juhan Parts

Ma arvan, et selliste hinnatõusude korral peaks seadusandja täpsustama käitumisreegleid. Te tõite Kohtla-Järve näite. Minu arvates oli tegemist täiesti erakordse juhtumiga, kus üks suur linnaasum viidi üle absoluutselt uuele kütteallikale. Ma olen veendunud, et te teate seda olukorda detailideni. Narva esindaja härra Stalnuhhin läks küll ära, aga oletame, et mingil põhjusel Narva elektrijaamad enam ei tööta, ei ole enam seda odavat soojust, mis jääb elektritootmisel üle. Paljuski sama seis oli Kohtla-Järvel. Sealne keskkonnanõuetele mittevastav soojatootmine lihtsalt lõpetati ära. Tegelikult ma olen nõus, et Konkurentsiamet oleks pidanud seda uut situatsiooni ajaliselt ette valmistama, et tarbija jaoks ei oleks kaasnenud selline järsk hinnatõus. Konkurentsiameti selgitus

sellele on, et nemad peavad lähtuma kehtivast seadusest ja kehtiv seadus sätestab just sellised reeglid. Ma arvan, et seadust tuleks natuke täiendada juhuks, kui selliseid juhtumeid peaks Eestis veel ette tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Te rääkisite, et tuleb lähtuda kehtivast seadusest. Ja varem ühele küsimusele vastates soovitasite üle lugeda IRL-i "Kodukulud alla!" lubadused. Aga IRL on lubanud, et monopolide ohjeldamise seaduse abil te vähendate koduomanike kütte- ja veekulusid kuni poole võrra. Tegelikult seesama monopolide seadus tõi Eestimaal väiksemates kohtades kaasa märkimisväärse vee kallinemise. Mis puutub sooja hinda, siis te nagu ütlete, et te pole mitte midagi teinud. Midagi te siiski olete teinud: 500 korteriühistut on saanud tuge. Eesti Korteriühistute Liidu andmetel on Eestis 9000 tegutsevat korteriühistut. Seega on soojustamisel tuge saanud laias laastus iga kahekümnes korteriühistu. Millal võiks olla iga Eesti korteriühistu saanud teie lubatud tuge?

Juhan Parts

Ega kortermajade renoveerimise programmi eesmärk ei saa olla ühe ööga terve Eesti elamufond viia selleni, et kütet ei raisata. Kas teie ettekujutuse järgi on võimalik seda teha ühe päevaga? Ma juba rääkisin, et see sünnib riigi ja korteriühistute, aga tore oleks, kui ka omavalitsuste ja muude asjapulkade koostöös. Täna me põhimõtteliselt kinnitame, et me katvame jätkata korteriühistute toetamist investeeringutoetustega, mille maht on 100 miljonit eurot. Ja kui korteriühistud tulevad sellega kaasa – tegu on ju ikkagi nende omandiga –, siis ma usun, et me saavutame olukorra, kus tänu selle raha rakendamisele on umbes 20% Eesti elamufondist heal tasemel nii küttekulude aspektist kui ka sisekliima aspektist. Ma arvan, et see on tegelikult päris suur samm, aga tuleb veelgi edasi minna.

Kortermajade kordategemine ja seeläbi ka suurte soojaarvete vähendamine on asi, mis võtab aega. See võtab 10, 15, võib-olla 20 aastat. Üks küsimus on, kuidas aidata korteriühis-

tutel asjaomased projektid valmis teha. Teie näitate kõike kuidagi pahatahtlikus valguses ja see tekitab inimestes vahest jõuetustunde. Te justkui õigustate seda, et inimene, kes on oma korteri omanik, ei mõtle selle peale, kuidas kortermaja niimoodi korda teha, et saaks vähem sooja eest maksta ja maja turuväärtust tõsta. Minu arvates on igatüüpe kohus natuke kaasa aidata, et inimesed saaks nendest tõketest üle.

Muidugi takistavad renoveerimist ka sotsiaalsed probleemid. Aga ma tean korteriühistuid, kus on ühiselt ka nendest üle saadud. Kui majas elab perekondi, kellel ei ole võimalik võtta endale sellist kohustust, nagu enamik perekondi on valmis võtma, siis kuidagi ikka sellest üle saab.

Juttu on täna olnud ka katlamajadest. Teie fraktsioonikaaslane härra Tamm, väga informeeritud inimene ja väga praktiline inimene, ju ütles, et kui viia paljud katlamajad üle kohalikule kütusele, on kokkuhoid kuni 60%. Ja kui te mulle venitamist ette heites kujutate ette, et saaks viia katlamajad teisele kütusele ühe päevaga, siis see ei ole võimalik. Ma arvan, et see on 50 aasta pikkune, võib-olla ka pikem programm, kus riik saab kaasa aidata ja saavad ka omavalitsused. Niimoodi need kulud lõpuks muutuvad mõistlikumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Härra minister! Eesti Soojuspumba Liidu andmetel töötab Eestis umbes 75 000 maa- ja õhksoojuspumpa. Teadupärast on need üpris efektiivsed vahendid just eramajade kütmisel ja nad kasutavad taastuvenergiat. Kuna tegemist on ikkagi taastuvenergia kasutamisega, siis mis te arvate mõttest, et võiks luua soojuspumba kasutajatele mingisuguseid soodustusi, kas või selle näol, et kuna soojuspump võtab elektrit, siis müüa neile elektrit soodsama hinnaga? Võiks olla käibemaksusoodustus või aktsiisisoodustus – mis iganes.

Juhan Parts

Ma olen soojuspumba liidu inimestega rääkinud ja teie nimetatud statistiline arv võib enam-vähem tõele vastata. Nagu te ütlesite, tegu on sellise kütteviisiga, mille puhul ei ole

mitte mingisuguseid turutõrkeid. Ja see kütteviis on inimestele võib-olla ka jõukohane. Üldiselt, kui te olete tähele pannud, siis on meie välja pakutud programmid ikkagi mõeldud eraomanikele, kes on sellises olukorras, kus nad turutõrgete või muude takistuste tõttu ei ole ise majanduslikult motiveeritud muudatusi käivitama. See on vastus nende soojapumpade kohta.

Aga kindlasti teema on oluline ja me arvestame seda majandusministeeriumis järgmise aasta ja sealt edasi korterelamute renoveerimise programmi läbi töötades. Mõtlen seda, kas me peame detailides täiustama suuremate kortermajade küttesüsteemide nõudeid, pidades silmas ka soojuspumpade kasutamise kogemusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Austatud minister! Kodukulude allaviimine on kindlasti väga tänuväärne töö. Kahjuks teie oponentid ei ole teid alati mõistnud ja ootavad tulemusi kiiremini. Te ütlete, et see on väga suur samm, ja neid tuleb jätkata, mis on väga õige. Ma küsingi, millised on need järgmised sammud või meetmed, et kodukulusid vähendada ja parem mõistmine saavutada.

Juhan Parts

Kui ma vaatan seda aktiivsust, mis on korteriühistute seas tekkinud, siis võib järeldada, et protsess on juba ammu jõudnud praktilisemasse, eestlasele omase terve mõistuse faasi. Mitte keegi ei võta enam tõsiselt destruktivistlik kriitikat, mis puudutab seda, kas kodukulud on alla viidud või mitte. Me püüame oma elamufondi korda teha olukorras, kus see fond peaaegu 100% kuulub eraomanikele, Eesti inimestele. See ei ole 100% majavalitsuste hallatav süsteem, nagu oponentid tunduvat arvavat. Ja sellises olukorras on see tegelikult üsna keeruline kogu ühiskonda haarav ülesanne. Aga nähes, kui aktiivselt korteriühistud on tegutsenud viimased kolm aastat, olen ma kindel, et asi liigub jõudsalt edasi. Nüüd on vaja garanteerida riigi poolt usaldusväärne käitumine, nii et programmi jätkumises saab kindel olla. Valitsusel on selles osas garantii olemas ja ma usun, et on võimalik mõistlikult edasi minna.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Austatud minister! Mul on alati olnud väga huvitav kuulata teie vastuseid, eriti huvitav on neid pärast tagantjärele lugeda. Ma tänan teid selliste huvitavate vastuste eest! Üle-eelmisel korral, kui ma esitasin küsimuse, jäi see küll vastuseta, aga lisaküsimusele vastasite nii toredasti. Nimelt, kui ma küsisin, kas ma tohiksin paluda ka vastust, siis te vastasite, et minu küsimustele vastamine on teile alati suur au. Aitäh! Aga lähen nüüd edasi. Täna ma nautisin seda, kuidas teie käest küsiti vee hinna kohta, teie aga rääkisite, et äsja toodi näide, kuidas kohalikule hakkpuidule üle minnakse. Aga, vabandust, vee hind ja hakkpuit on natukene erinevad asjad. Ma küsin heatahtlikult: kas ma saan õigesti aru, et kodukulude allaviimise programm võiks lähima poole sajandi jooksul saada täislahenduse?

Juhan Parts

See on filosoofiline küsimus. Te küsitegi alati läbisegi. Teil on palju mõtteid peas, alustate kuskilt ... Lenk näiteks meenutas aega, kui talle usaldati korteriühistu juhi amet, ja siis ta rääkis veest, elektrist, ravimitest. Ma pean siis millestki kinni võtma ja vastama. Nüüd te küsite filosoofilise küsimuse, kas kodukulude temaatika kaotab aktuaalsuse järgmise poole sajandi jooksul. Ma julgen arvata, et mitte. Seda kahel põhjusel. Esiteks, energia hinnad ja meie valikud. Ma ei ütle, et need hinnad käituvad niimoodi, need võivad käituda igat moodi. Me mäletame poliitilisi kriise 1970. ja 1980. aastatel – teie mäletate neid eriti. Ometi energia hindade trend on meil niisugune, nagu see on. Teine küsimus on tehnoloogiate areng. See kõik võib meile kaasa tuua igasuguseid üllatusi.

Aga üks on kindel: me ei ela enam selles ajajärgus ja sellises majandussituatsioonis, kus me – iga üksik inimene, iga üksik pere – saame endale lubada ilmselget raiskamist. Lähed poodi, seal on igasuguseid ehitusmaterjale, igal pool on asjatundlikke ehitajaid, insenere. Oma kätega midagigi teha, et mitte lihtsalt raisata – see on minu arust täiesti unikaalne väljakutse meie jaoks. Meil ei ole mingit mõtet ennast võrrelda arenenud lääneriikidega. Kok-

ku võttes julgen ennustada – see ongi filosoofiline vastus teie küsimusele –, et poole sajandi pärast seisavad meie järglased rinnutsi täpselt samade probleemidega, aga võib-olla hoopis teise vaatenurga alt.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud minister! Kodukulud on teadagi püsikulud ja ilma nende kulutusteta ei saa me siin kliimavööndis hakkama. Olete korduvalt öelnud, et tuleb loobuda raiskavast eluviisist, tuleb rakendada kõik need meetmed, õhku ei tohi kütta. Kuid selleks, et kodukulud oleksid väikesed, võib kasutada ka hoopis teist lahendust. Te olete majandus- ja kommunikatsiooniminister ning valminud on riigieelarve strateegia 2014–2017. Algab ka Euroopa Liidu uus programmiperiood, kus nõutakse majanduskasvu. See tähendab, et Eesti võiks saavutada taseme, kus töötasud ja pensionid oleksid suuremad, siis tunduksid kodukulud väiksemad. Mida teie kui minister arvate, mis peaks Eesti riigis juhtuma, et palk oleks nii kõrge, et kodukulused poleks raske maksta?

Juhan Parts

Ükskõik kui kõrged töötasud ei õigusta välisõhu tarbetut kütmist. Kui teie sellega nõus olete, võime asuda põhiküsimuse juurde: mida teha selleks, et Eesti inimeste jõukus kasvab? Esialgu peame vahest kokku leppima, et ei jää üle midagi muud, kui tuleb tööd teha. Küsimus on, millist tööd teha ja kuidas. Kuidas teha tööd, mille eest saaks rohkem raha küsida – kogu rahvas tervikuna ja igäiks eraldi? Kui me sellele küsimusele kõik koos ja igäiks eraldi oskame vastata niimoodi, et me järgmisel hommikul hakkame selles suunas tegutsema, siis meie majandus ei lähe üles mitte niimoodi, nagu me prognoosime järgmiseks neljaks aastaks, vaid natuke suurema nurga all. See tegelikult on meie endi kätes.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Tahaks ühe konkreetse näite abil teie positsiooni täpsustada. Võtan

jutuks soojuse teema ja Narva. Nagu te teate, saab Narva soojust kaugküttesüsteemi kaudu elektrihaamast. Seal arvestati, et KredExi laenu võttes saavutatakse tarbimise kokkuvõtte, samuti teiste projektide kaudu, mis nägid ette paigaldada automaatsüsteemid. Ühesõnaga, arvestati, et jah, sellega võiks tegelda. Võeti krediit ja hakati tegutsema. Teiselt poolt ka elektrihaamad isoleerisid üksuste kaupa soojatorud, kõik kaod said väga hästi likvideeritud, aga lõpptulemusena hind tõusis. Mispärast? Sellepärast, et maht läks väiksemaks, aga raha on vaja palju. Kuidas ministeerium seda kommenteerib?

Juhan Parts

Kui te räägite mingist konkreetsest Narva projektist või n-ö Narva kaasusest, siis võib-olla peaks seda konkreetset analüüsima. Minu arusaam asjadest on järgmine. Kui sul on üks maja, mis on ehitatud niisugusel moel, et ei ole väga silmas peetud võimalusi säästa energiat ja omada head ventilatsiooni. Kui sul on võimalik teha see maja korda, parandada sisekliimat ja vähendada soojatarbimist kaks korda, siis küllap peaks ka kaks korda vähem sooja eest maksma. Ongi kõik! Ma ei tea, mis seal Narvas spetsiifilist on, te pole mind informeerinud. Vahest tuleks uurida, miks Narvas ei kehti üldised Eesti seadused. Aga laias laastus, kui ma vähem tarbin, siis ma maksan ka vähem.

Aseesimees Jüri Ratas

Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Loomulikult on elamute soojustamine kodukulude vähendamise seisukohalt äärmiselt oluline ja omast kogemusest kinnitan, et see annab efektiivsust juurde. Samas me peaksime looma olukorra, kus need majapidamised, kes soovivad, saavad ise toota energiat ning seda võimalikult efektiivselt ja säästlikult kasutada. Eeskätt puudutab see väikeenergeetika võimsuste arendamist, kuhu oleks võimalik kaasata väga palju eraraha. Väga paljud ettevõtted on valmis sellesse investeringuid tegema. Kui me aga võrdleme ennast muu Euroopaga, siis näeme, et kahjuks ei ole riik seda keskkonda kuigi hästi välja arendanud. Kas valitsus on valmis astuma mingisuguseid samme, et seda keskkonda luua? Kas oleks võimalik toetada

näiteks selliste taastuenergiavõimsuste loomist, mida kasutatakse eramajapidamises?

Juhan Parts

Ma saan aru, mida te silmas peate, aga soovitan siiski mingeid konkreetseid ettepanekuid teha. Mis puutub taastuenergiasse, siis päikesepatareid või -kollektorid ja väikesed tuulikud – kõik need tehnilised seadmed on kasutatavad nii kortermajades kui ka väikemajades. Ideaalne oleks, kui need seadmed oleks sellise hinnaga, et neil oleks turul lihtne konkureerida – nii nagu soojapumpadel, millest teie kolleeg härra Laasi enne rääkis. See oleks ideaalne olukord. Aga toetada neid eraldi, silmas pidamata üldist energiaefektiivsust, ei ole vist rahvamajanduse seisukohast praktiline. Kui on võimalik selliseid lahendusi toetada ühe või teise konkreetse renoveerimise käigus, siis seda saab ainult tervitada.

Kindlasti väga tore võimalus, mida tuleb lihtsalt tehniliselt paremini rakendada, on see, kui keegi sellise energiaseadme hankinu suudab energiat võrku anda. Võrguga liitumine peaks aga olema lihtsam, vähem bürookraatlik, mugavam. See paraku eeldab tihtipeale meie kõigi kulutusi võrgu täiustamiseks, et võrk oleks valmis neid vastu võtma. Jällegi tuleb teatud mõttes otsida tasakaalupunkti. Siin on täna küsitud võrku investeerimise kohta, seegi vastus selgitab, miks võrgutasud on just sellised ja mitte väiksemad. Aga ma arvan küll, et päikesepatareid ja väiketuulikud on väga vajalikud, aga ainuüksi nende omanike kitsaid ärihuve silmas pidades me mõistlikku, tasakaalustatud lahendust ei pruugi saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea minister! Täna on siin väga palju räägitud renoveerimise vajadusest. Mina renoveerisin oma maja aastal 2008. Ma paigutasin maasoojuspumba, soojusvahetiga ventilatsiooni. Minu elektriarve kasvas 40%, kuna ma Eesti Energia ettepanekul valisin nende fikseeritud hinnaga paketi. Lisaks sellele astus minu abikaasa IRL-i, sest talle tundus, et IRL on kõige õigem erakond Eestimaal. Nüüd ma küsin oma abikaasa käest, millal ta maksab ära minu 40% kasvanud elektriarve vahe ehk

kompenseerib mulle kasvanud kodukulud. Mida te minusugustele inimestele soovitate? Me oleme kõik, mis on olnud võimalik teha, ära teinud, aga ikka arved kasvavad.

Juhan Parts

Arutage seda kodus oma abikaasaga.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Härra minister! Teie jutust saab üheselt aru, et te teete vahet kahte liiki elektri- või energiatarbijatel. Ühed on need, kes elavad suurtes kortermajades ja kellele on siiani pakutud ja pakutakse edaspidi mitmesuguseid meetmeid. See on loomulikult õige, ei vaidle vastu. Ja siis on need teised, külavahel kükitavad nn muidumehed, kel, nagu te ütlete, rahvamajanduslikult ei ole mingit tähtsust. Kas teile ei tundu, et see kipub mõjuma nagu diskrimineerimisena või ma ei oskagi öelda, millena just? Mul on ka muuseas soojuspump. Kuidas meiesuguseid ikkagi käsitada?

Juhan Parts

Te teete mu jutust meelevaldseid järeldusi. Kortermajade renoveerimine on kõige suurem energia kokkuhoiu allikas, kui me liidame kõik kokku. Seda esiteks. Teiseks, ma ei ole kordagi öelnud, et me ei peaks mõtlema, milline võiks olla mõistlik poliitika, mis peab silmas hajasustusega alal elavaid väikeelamuomanikke. Aastal 2011, seega mitte kaua aega tagasi, me kavandasime siinkõneleja eestvõttel ja kõigi teiste toel 4 miljoni eurose pilootprogrammi. Nüüd me oleme seda rakendanud ja loeme tibusid kokku, vaatame tulemusi. Teatud küsimusi on tekkinud, aga seda annab korrigeerida. Mina pean õigeks väikeelamute teemat mitte päevakorralt maha võtta. Kui te kuulsite minu vastust, siis ma ütlesin, et me väikeelamute vallas tahaksime natukene modifitseeritud programmiga edasi minna, kui valitsusel õnnestub teenida suuremat CO₂ kvootide müügi tulu. See sõltub Euroopa emissioonikaubandusest ja sealsest turuhinnast. Aga me oleme kavandanud sellise meetme, et parema sihitusega selliseid võimalusi pakkuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Hea minister! Meenutan mõni kuu tagasi olnud iseseisvuspäeva ja president Toomas Hendrik Ilvese kõnet. Ta rõhutas, et Vabariigi Valitsus ja Riigikogu peaksid rohkem tegelema riigile tähtsate otsustega. Ta tõi näiteks, et koduluse maa maksuvabastus ja monopolide ohjeldamise seadus on seesugused asjad, mis ei vii riiki tähtsatele otsustele lähemale. Miks te ministrina tegelete selliste mitteoluliste asjadega?

Juhan Parts

Ma paneks siia enda asemele suure peegli. Teie olete ju need seadused vastu võtnud! Mina sain presidendi kõne kontekstist siiski teistpidi aru. Ka president peab väga oluliseks, et monopolid oleks ohjeldatud. Me tõepoolest, nagu ma teile kinnitasin, analüüsin selle seaduse mõju meie soojamajandusele. See puudutab iga inimest ja sellel on minu arust väga strateegiline tähendus. Rääkimata analüüsist, millest oleme täna rääkinud pikalt ja laialt ning mis puudutab kogu meie elamufondi – kus ja kuidas meie inimesed elavad, kui palju tasub riigil sekkuda, kuidas aidata tarbijatel natukene plaane sättida, milleks ka president üles kutsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Lugupeetud ministrid! Viimasel ajal on küsimustele vastamine siin Riigikogu saalis päris lustakaks läinud. Kas tasub selle peale riigi ja maksumaksja raha raisata, et minister tuleb meie ette ja ütleb, et see saal pole see, kes teda mõistaks? Mulle jäi mulje, et siin saalis on natuke poole aruga inimesed, kes ei mõista ministri kõnet ega saa aru, mis ta tahab meile öelda. Peaminister Ansip näitas eeskujuga, tema hakkas esimesena oma kõnesid naljaks keerma. Nüüd on teised ministrid ka selle kunsti ära õppinud. Osa ministreid aga kasutab meetodit, et tuleb siia ja räägib hästi lühidalt, vas-

tab igale küsimusele ühe lausega. Härra Parts, vastupidi, laskub detailidesse, seletab meile ära, kuidas katlale kruvid külge keeratakse. Pärast oled uimane ega saa tõesti aru, mida minister öelda tahtis. Me oleme praegu poolteist tundi siin saalis olnud, aga mida härra Parts on meile öelnud, ma küll ei oska kokku võtta. Ma ei suuda seda teha, sest mitte midagi pole öeldud.

Selge on aga teine asi. Selge on see, et IRL-i valimislubadus on täitmata. Me võime siin rääkida renoveerimisest, me võime rääkida ei tea mis soojustamisest. Aga statistika ütleb, et meie kodukulud olid veebruarikuus keskmiselt 10,4% suuremad kui eelmisel aastal samal ajal. See, härra minister, on selge statistika ja sellele vastu vaielda pole mõtet. Eesti inimeste elu on läinud kallimaks. Ma ei imesta, et nii palju on meedias olnud viimasel ajal nupukesi ja uudiseid, et nõutakse majandusministri tagasiastumist.

Minu käes, head kolleegid, on IRL-i leping. Mu öde andis praegu selle mulle, tal oli see laual. Härra IRL-i minister, siin on teie lepingu täitmine. Kas see on täidetud? Ma mäletan valimisi ja IRL-i lubadust, et nad viivad kodukulud alla. Sellele järgnes skandaal, sest kodukulud alla viia ei suudetud. Ma mäletan, kuidas IRL arutas – sellest oli ka meedias juttu –, kuidas olukorrast välja tulla. Siis leiutatigi, et hakkame maju renoveerima, sellega saame õigustada oma vildakat valimislubadust.

Nüüd me oleme siin poolteist tundi rääkinud majade renoveerimisest, mis on täielik udu. Ja seda räägib meile minister! See ei ole mitte kodukulude allaviimine. Ma saan aru, et maju tuleb renoveerida. Kui praegu üks ühistu võtab laenu ja hakkab oma maja renoveerima, siis tõepoolest ta võib selle soojustamisega maja küttekulusid vähendada. Kuid ärgem unustagem, et elanikud sellest otseselt ei võida, sellepärast et 20 aastaks on ühistul kaelas laen, mida kollektiivselt tagasi makstakse. Kinni tuleb maksta ka muud maja remondi kulud, mis on väga suured. Ja kohe, kui eluasemekulu hakkab vähenema, leiab soojafirma võimaluse takse tõsta. Tema tahab oma kasumi kätte saada ja seda säilitada, nii nagu see enne oli. Siin oli juttu, et mõnel pool on soojuse hind tõusnud 60%. Kuidas me saame rääkida, et me hoiame kodukulud kokku?

Elektri hinnast minister ei rääkinud sõnagi, see on aga tõusnud vähemalt 25%. Eesti Energia, mida meie minister haldab, tegi, kui me läksime üle avatud turu süsteemile, väga huvitava internetikampaania ja meelitas enamiku inimesi Eesti Energia kliendiks edasi jääma, surudes samas inimestele kaela püsihinnaga paketi.

Niimoodi me oleme siis püüelnud kodukulude kokkuhoiu poole. Ma ütlesin nii, et IRL on valetanud Eesti rahvale. Ma arvan, et valijad teevad järgmistel valimistel sellest omad järeldused. Ministril aga pole mõtet tulla meie ette rääkima asjast, mis on must, püüdes seda valgeks teha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mari-ka Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Kõigepealt lubage meenu- tada 25 aasta tagust aega, mil me moodus- tasime üle Eesti Rahvarinde staape ning elu kihas ja kees. Me võitlesime ja saavutasime selle nii ihaldatud iseseisvuse. Aga mis on nüüdseks juhtunud? Meie oma riigi valitsus absoluutselt ei kuula rahva tahet, tema soovi- dega ei arvesta – kõik on null. Täna on siin juba õige palju kordi öeldud, et enne valimisi lubati kodukulud alla viia. Nii peteti rahvast ja peteti endale välja mandaat Riigikokku Toom- peale, valitsusse, pärast seda aga lasti kõik need kulud lakke tõsta. Ma ikkagi loen veel kord ette selle kuulsa lause, see on mul siin ees: "Alandame kodukulusid, nende hulgas kütte-, vee- ja elektrikulu, poole võrra." Niisu- gune oli see loosung, mis ka otse siin saalis sai välja öeldud.

Nüüd räägib majandusminister meile kor- termajade soojustamisest. Kõlab ilusasti, aga ma toonitan: selleks, et saada renoveerimistoe- tust 35% projekti maksumusest, peab maja soojustama nii, et suudetaks 50% soojatarbi- mist vähendada. Kuidas seda saavutada? Sel- leks tuleb maja täielikult ümber ehitada katu- sest keldrini – soojustada seinad, vundamen- did, trepikojad. Veel on vaja paigaldada soo- justagastusega ventilatsioonisüsteem, et soe õhk n-õ kinni püüda. Sisuliselt tuleb uus maja ehitada ja mis see kõik maksma läheb?! Võime vaid ette kujutada, kui palju tuleb pangalaenu

võtta. Võib-olla Tallinnas, kus ülisuurtes maja- des on mitusada korterit ja kus linn, nagu me teame, ka on toetanud, on seda võimalik saa- vutada. Aga meil on väga palju ka väikesi külasid ja muid asulaid, kus majades on 10–15 korterit, kus elavad mehed on praegu Soomes tööl. Ainult lapsed emadega ja vanaemad-va- naisad on sinna alles jäänud. Öelge, kust võta- vad need inimesed nii suure laenu tagasimaks- miseks raha! See ei ole võimalik ja vastupidine jutt on täielik udu!

Ma olen enne öelnud, et soovitus niimoodi kodud soojustada võrdub üleskutsega, et kui on väga külm, siis ostke endale ülikallis kasu- kas. See on praegu IRL-i pakkumine.

Vaatame neid kodukulusid edasi. Valimiste eel lubas IRL vabastada koduomanikud maa- maksust. Tegelikult müüdi lihtsalt õhku ja tühje lubadusi. Kui kortermaja all olev pind jaguneb elamumaaks ja ärimaaks, siis miks peavad elanikud kinni maksma ka esimesel korrusel asuva ettevõtte maamaksu? Omani- kud on selle probleemiga kohtusse läinud. Veel mäletame, et Tallinn vabastas maamaksust kaasomandi puhul 1500 m² iga kodaniku koh- ta, aga valitsusliit tegi seaduse ümber ja see 1500 m² puhul kehtiv maamaksuvabastus saa- dakse kõigi kaasomanike peale kokku. Miks ikkagi halvendati inimeste olukorda, kui Tal- linn tahtis tõesti oma elanikele soodustusi te- ha?

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Marika Tuus-Laul

Me võime öelda, et kõik see on olnud meie valitsuse poliitika. Elektri hind on lakke tõs- tetud, ka teame, mismoodi on riigimakse tõste- tud. Majandusminister küsis, mida meie välja pakume. Loomulikult me alandaks kõigepealt riigimakse. Elektriaktsiis on viis korda kõrgem Euroopa miinimumnõudest. Sinna otsa tulevad käibemaks – maksule otsa maks! –, võrgutasud jne. Täpselt me ei tea, mis sinna hulka kõik arvestatakse. Me teame, et Elering teenis mul- lu rekordilise kasumi. Ettevõtte juht Taavi Ves- kimäe sõnul on tulemused olnud üle aastate kõige paremad. Aga kelle arvel see on saavu- tatud? Rahva arvel! Me ei tea, kuhu see raha läheb, kas Jordaania kaevandustesse või liinide

parandamise, ja kui palju seda raha sinna läheb. Meile öeldakse, et Estlink 2 ehitusse, et see tekitab konkurentsi ja hind läheb alla, kuid tegelikult on see lihtsalt Eesti Energia äriprojekt, et Soomele elektrit müüa.

Jõgeva Painküla projekti on maetud 43 miljonit eurot, mis on täiesti mõttetu, valitsus tunnistas seda ise. Eesti Energiast on tehtud valitsuse kullaauk, kust võetakse välja koos maksurahaga sel aastal dividende 100 miljonit. Mõelge ise, hinnad ei saa tõepoolest kuidagi madalamad olla! Võrgutasude raha eest tehakse kalleid gaasiuuringuid, sest Elering hakkab ka gaasimajandust enda peale võtma.

Nii et elu läheb aina kallimaks ja kallimaks. Täna kuulsime, et rongipilet hakkab neli korda rohkem maksma. Kõik see toimub ühe ministri haldusalas. Meil on tõesti mõõt täis kogu sellest kärpimisest, valetamisest ja inimeste lollitamisest. Ma usun, et inimesed mäletavad seda sügisel ja hääletavad vastavalt sellele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Härra eesistuja! Austatud ministrid! Ma tuln pulti, et oma küsimuses lühidalt kirjeldatud Narva situatsiooni selgitada. Võib-olla minister võtab sõna ja saab vastata. Veel kord: oli eesmärk ühte ja teist Narva soojussüsteemis teha, et hakata vähem raha maksma. See oli hästi argumenteeritud ja inimesed läksid asjaga kaasa. Projektide kaudu saadi KredExist raha, korteriühistud võtsid laene ja tegid nende eest isolatsioonitööd, paigaldati ka automaatsüsteemid, et soojusenergia kasutamine igas majas oleks hästi reguleeritav. Teiselt poolt võeti ette tööd, et uuesti isoleerida kõik torud, mille kaudu soojus tuleb linna meie elektrijaamadest. Nagu teada, on nn Balti elektrijaam Narva turul monopol. Selgitan ka, et see soojusenergia ei ole elektrijaama otseprodukt, vaid kaudne produkt elektrienergia tootmisel. Kui olid kõik need tööd tehtud, siis arusaadavalt läks tarbimismaht väiksemaks. Inimestele üllatuseks aga sel talvel hinnad tõusid.

Miks ma sellest räägin? Oleks tegu omaette äri ajava firmaga, siis ma ei oleks võib-olla seda küsimust püstitanud, aga elektrijaamad ja

nendega seotud üksused on ikkagi riigiettevõtted ja nii või naa reguleerib nende tegevust riik. Mõtlen Eesti Energiat, elektrijaamu, soojustransiidiettevõtet, kellele kuulub soojusvõrgustik. Asi on selles, et inimesed lootsid, et nad saavad tänu tehtud kulutustele soojusenergia eest vähem maksta, aga peaaegu kohe peale nende tööde lõpetamist tõusid hinnad.

Siit minu küsimus: kuidas edaspidi toimida? Kas tõesti võib inimestele öelda, et vaadake, kui hea see investeerimine on, ja nad nõustuvad sellega, kui on aga kõik tehtud, siis tulla välja teise argumendiga, et maht läks väiksemaks ning päris suured kulutused on võrgustiku ehitamise ja hooldusega seotud, nii et on vaja hinda tõsta? See on konkreetne küsimus. Milline on ministri positsioon? Selline väga konkreetne piirkondlik, aga hea näide. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Ma ei oleks siia pulti tulnud, kui tänane diskussioon ei oleks kujunenud nii emotsionaalseks. Siin kõlas ministri suust ka päris palju õigeid seisukohti. Tõepoolest, renoveerimine ja renoveerimise toetamine on Eesti riigis olnud arenev trend. Tuleb tunnistada, et ilma selleta me tõepoolest oma nõukoguliku pärandiga ju hakka ei saaks.

Aga mina tuln siia pulti eelkõige sellepärast, et ma hakkasin oma koha peal mõtlema vaat mida. Kui mulle üks mees ütles, et võid kindel olla, siis mina mõtlesingi, et kui niisugune mees ütleb, et võid kindel olla, siis mul ongi Eestis kindel elada. Siis tuli üks teine mees, kes oli mulle natuke isegi lähemal, ja ütles, et aitab. Kui ta ütles, et aitab, siis ma uskusin, et järsku aitabki. Siis kui tuli üks kolmas mees ja ütles, et nüüd on mul kodus kõik korras, kõik on kontrolli all, ma uskusin teda ka. Teda ma uskusin kõige rohkem, sellepärast et me kodus arutasime seda väga põhjalikult ja leidsime, et Eesti inimesele on tähtis see, kui kodus on kõik kontrolli all – siis on kõik hästi. Minu kodu on minu kindlus.

See oli nüüd selline mõistukõne. Asja praktiline sisu on järgmine. Mis meil Eestis on juhtunud? Me tegelikult ju ajame õiget asja.

Täna siin Riigikogus kippus jutt minema üsna emotsionaalseks või lausa tülikis kätte, kusjuures mõlemal poolel on justkui õigus. Mina oma küsimusega proovisin eelkõige puudutada nende inimeste probleemistikku, kes on kõik selle, mida nüüd riik ise mitte otsustada suutvatel inimestel teha aitab, juba omas kodus ära teinud. Nad on ehitanud või renoveerinud oma kodu vastavalt kõikidele progressiivsetele standarditele, mis praegu olemas on. Ma tunnistan, et minu Eesti Energia on mind petnud minu elus kaks korda. 1990. aastatel ta kinnitas mulle, et parim kütteliik on elektriküte, sellepärast et see on meil kodumaine, see on kogu aeg kontrolli all, meie riik tegeleb sellega ja sa võid kindel olla, et kui sa selle paned, siis sa oled võitja. Sellel ajal ma ehitasin ühte suurt ajaloolist hoonet, mille ümberehitamine oleks praegu väga kallis, mistõttu ma pigem olen sunnitud sellest hoonest loobuma.

Järgmine kord ma juba oli targem ja mõtlesin, et ei usu kedagi. Analüüsisin projektid rahulikult läbi, milline variant on parim. Parim variant sellel hetkel tundus maasoojuspump ja isegi ventilatsioon soojusvahetiga – midagi ei lähe nagu kaduma. Ja jälle tuli mulle appi minu Eesti Energia. Nüüdki, selles segaduses, kui vaba turg tuli, ma ei suutnud otsustada, mis ma pean tegema. Võib-olla ma olen rumal – seda ei saa välistada, sest Riigikogu on läbilõike ühiskonnast. Eesti Energia ise helistas mulle ja ütles, et te olete olnud meie kauaaegne klient, teil on siin mitu objekti, mina pakun teile fikseeritud hinnaga elektrikpaketti, see on teile kõige kasulik. Ja mina loll jälle uskusin! Mis tähendas seda, et minu elektriarve kasvas 40%.

Sellessamas diskussioonis oleme tänagi kuulnud loosungeid, et "Võid kindel olla!" ja "Aitab!" ja "Kodukulud kontrolli alla!" Mina olen siin puldis seepärast, et ma proovin olla tavaline inimene. Riigikogu liikme staatus on ajutine. Kui mulle ei meeldi enam see, mida ma siit näen, siis mul on võimalus sellest loobuda. Täpselt sama ajutine on ka ministriamet. Kui sulle enam ei meeldi, et sulle midagi öeldakse, siis sul on võimalik loobuda, aga isikute, inimestena jääme edasi eksisteerima. See on tähtis. Me ei tohi mitte kunagi unustada seda, et me oleme eelkõige inimesed ja alles seejärel ministrid ja Riigikogu liikmed ja kes iganes. See tavaline Eestimaa inimene, tema

mõtleb oma kodus just niimoodi, nagu mina siin praegu valjusti mõtlen: ma olen kõik teinud, aga ikkagi on mu olukord vägagi palju hullemaks läinud.

Ma võtan lisaiega, mu jutt läks praegu väga emotsionaalseks. Palun kohe kolm minutit!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Aivar Riisalu

See on see, milleks ma kutsun tegelikult kõiki üles. Kui meil läks loosungitega valesti – ühele aitas ja teine võis kindel olla jne –, siis tunnistagem seda ausalt ja proovigem otsida koos lahendusi! Ärgem röövigem oma inimesi, tehes nad soojuse- ja elektriarvega nende palgasaamise hetkel paljaks! Avaks ühiskonnas diskussiooni ja mõtleks, kuidas elektrienergia vabaturust põhjustatud šokki leevendada, nii et inimestele jääks palgapäeval natukene rohkem raha kätte. Anname neile võimaluse osaleda sisemajanduses! Sisemajanduses osalemine tekitab sellist tsentrifugaalset tsirkulatsiooni, nii et majandus hakkab vaikselt, aga kindlalt kosuma. Tekivad uued töökohad, sest meil on teenuspõhine majandus, kus osaleb mitusada tuhat inimest. Lisandväärtust Eestis väga palju ei looda, veel vähem luuakse lisandväärtust ekspordiga seoses. Aga jah, see võimaldaks meie sisemajandusel kosuda. Paraku on see kuidagi selline tabuteema. Me oleme täiesti ära unustanud, et paraku meie heade ja tublide Eestimaa inimeste vältimatud argipäevakulutused kogu aeg kasvavad.

Ma ei tea, kes oli see, kes mõtles välja tolle kodukulude kontrolli alla saamise loosungi. Samas meil ei maksa selle kallal ka väga palju norida, sest meil kõigil on läinud midagi valesti. Aga vaadake, see kontrolli all hoidmine ei ole tänapäevases maailmas kuidagi võimalik, sest energiakandjate hinnad tõusevad niikuinii, meeldib see meile või ei meeldi. Selle tõttu peaks meie diskussioon olema kõigil ühtmoodi – me oleme siin ju kõik rahva teenrid – suunatud püüdele pakkuda inimestele reaalselt leevendust, olgu see või ajutise iseloomuga. Kui me saame sellele leevendusele kaasa aidata, siis, uskuge mind, kauges perspektiivis annaks see meile märksa rohkem tagasi, kui me oskame seda täna ette kujutada.

Mis on praegu kõige hullem? Aga see, et kui ma tõusen hommikul üles, siis ma olen kurb. Olen kurb, sest ma olen justkui kõik teinud selleks, et olla progressiivne, aga tunnen end ikkagi haleda kaotajana, sest ma näen, et ma püüdsin küll, aga sellest ei ole olnud mitte midagi kasu. Vaat see on asi, millele me peame laiemalt mõtlema.

Me võime siin üksteise kallal norida, me võime nõuda ministri tagasiastumist ehk siis tema probleemidest vabastamist. Peale seda elab ta täiesti normaalse inimese kombel targa mehena edasi, ei ole tal häda midagi. Me võime siit ise kõik koos, kullakesed, ära minna, ja suure osa jaoks meist ei juhtuks mitte midagi. Aga inimeste jaoks võib juhtuda küll, sest nemad elavad oma elu. Neil ei ole võimalik teha vahetusi nagu meil. Selle tõttu olgem dialoogis ja proovigem leida lahendusi, sest tõesti liiga kiiresti kõik need kulud kasvavad küll. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Pärast kolleeg Riisalut on tunne, nagu oleks tsunami siit puldist üle käinud. Ma võtan rahulikult. Head kolleegid, ikka ja jälle on vaja tulla siia Riigikogu ette, et rääkida elektri hinna tõusust ning selle mõjust kodukuludele. Kui Keskerakond eelmisel sügisel siin elektri hinna tõusu leevendamise nimel öölahinguid pidas, siis ründas koalitsioon meid väitega, et meie väljapakutud meetmed ei aita kedagi ning taastuvenergia tasude vähendamine nende poolt on palju efektiivsem. Mis on taastuvenergia tasude vähendamisest saanud, seda teame kõik: mitte midagi.

Kuid ega Keskerakonna poliitikud pole ainsad, kes räägivad, et suured kodukulud teevad liiga Eesti inimestele ja majandusele. Seda rõhutas enne avatud turule üleminekut ka Eesti Pank, seda on rääkinud mitmed akadeemikud ning hiljuti tõdes seda siinsamas Riigikogus ka peaminister Ansip, üteldes, et ta mõistab inimesi, kelle kannatus kodukulude pärast on katkemas. Tsiteerides tegelast kirjandusklassikast, võib öelda, et hää, et niigi läits. Lõpuks ometi mõistab peaminister, et inimeste kannatus on katkemas. Ega meie ministrid pole ju rumalad inimesed – täiesti targad mehed, aga lihtsalt

natuke liiga kauaks riigivõimu juurde jäänud. Miks ma nii ütlen? Aga sellepärast, et ainus soovitus kogu selle mõistmise juures on seni olnud kokku hoida. Kahju küll, aga rohkem häid nõuandeid, kuidas suurte kodukuludega toime tulla, inimestele pole antud.

Ma olen täiesti nõus, et ministrid saavad oma palga juures rääkida kokkuhoiumeetmetest, ka mina saan seda teha, sest teenin Eesti mõistes suurt palka ja on, mida renoveerimiseks ja muul moel kokkuhoiu huvides kulutada. Küll aga ei saa sel moel kokku hoida pooled majapidamised – just nii paljudel pole Eesti Panga andmetel mingeid sääste. Kuidas nad peaksid saama kokkuhoiu huvides oma elamist täiustada, kui üldisest hinnatõusust moodustavad kodukulud poole ja toit kolmandiku? Jah, ma tean isiklikult ühte vanaprouat, kes on isegi oma külmkapi seinast välja tõmmanud, et see elektrit ei kulutaks. Ta ärkab siis, kui läheb valgeks, ja heidab magama, kui päikesevalgus tuba enam ei valgusta. Kas see on selline elu, nagu me tuhandetele Eesti peredele tahame? Tegu pole ju mingi luksuskabaka. Soe tuba, vesi ja elekter on täiesti esmajärglikud.

Head kolleegid! Kui me hakkame siit Toompealt soovutama inimestele kommunaalteenuseid mitte tarbida, siis peaksime küll selle parlamendikoosseisuga laiali minema. Eesti tahab olla eesrindlik ja edukas, Eesti tahab olla Euroopa tiiger. Käsi laiutav suhtumine ning 19. sajandisse tagasimineku soosimine ei ole küll mingi tiigri käitumine. Reaalne olukord on selline, et hinnatõusu all kannatajad pole mingid saamatud tegelased, kes on pidevalt hädas, vaid täiesti tavalised töötavad inimesed, kes on üha kasvavate kodukulude tõttu raskustesse sattunud. Kui kommunaalkulude arved hakkavad rahakotist neelama juba veerandi ja rohkem, siis on see selge märk, et proportsioonid pole paigas ja asi on tasakaalust väljas. Meie kliimas pole võimalik kütte ja elektri tarbimisest loobuda ning kahtlemata tagab selline lollikindel situatsioon valitsusele korraliku maksutulu. Kusagil aga peab olema piir ja lõppema rahva alalhoidlikkuse kuritarvitamine.

Täna hommikul tabasin ennast mõttelt, et äkki on Juhan Parts reformierakondliku poliitika ohver. Me saame siin aru, et kokkuhoidlik kärpepoliitika peab tulema millegi või kellegi arvel. Kui vallad ja linnad said paljaks koori-

tud ning matusetootus tühistatud, siis tuli minna millegi muu kallale. Lausparempoolne tulumaksu langetamise poliitika on riigi maksumuludele nii rängalt mõjunud, et raha tuleb eelarvesse tuua kaudsete maksudega mängides salaja inimese rahakotist raha ära võttes. Miks on Juhan Parts selle kärpepoliitika ohver? Aga just sellepärast, et tema kureerida on Eesti Energia, riigi julgeolekupoliitika tagaja, mis justkui peaks olema rahva oma. Rahandusminister aga on suunanud ettevõtte pelgalt kasumit teenima ja korrutab nagu mantrat, et küll see hinnatõus meelest ära läheb.

Majandusminister on ka Eesti Energia ohver, kes lausa pakatab asendamatus tunde ja arrogantsist. Tuletan teile meelde, et need Riigikogu liikmed, kes on julgenud Eesti Energia tegevust kritiseerida, tembeldab ettevõtte kohe asjatundmatuteks valetajateks. Pensionäridele, kellele kaablirikke tõttu tuleb 500-eurone elektriarve, pakutakse olukorra lahendamiseks järeelmaksu võimalust. Tasumata 2-sendise arve pärast ähvardatakse minna kohtu kaudu seda tarbijalt välja nõudma. Midagi ei ole parata, minister peab vastutama, ja riigifirma niisugune inimvaenulik suhtumine võrdsustatakse tema suhtumisega.

Lõpetuseks kordan: valitsuse võimuses on kodukulused piirata. Kui olete lubanud, siis tehke ära! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Head kolleegid! Härra ministriga ma olen täna ühes asjas nõus. Me mõlemad saame aru, et kui katlamajad viia õli- ja gaasküttelt üle hakkpuidule, siis see võib soojaarveid vähendada kuni 60%. Taasiseseisvunud Eesti riiki on olnud juba 20 aastat, aga tänase päevani ei ole suudetud seda lihtsat lahendust kasutama hakata. Samas on selge, et kui inimesel jääb 50% raha rohkem kätte, siis ta saaks üht-teist tarka ette võtta, näiteks kasutada seda tervise huvides, perele midagi head soetada või võimaldada lastele midagi, mida praegu võimaldada ei saa.

Küllap härra minister teab, et see 50% suurem summa, mis praegu liiast makstakse, läheb Eesti riigist välja, kui tegemist on gaasküttel

katlamajadega. Kui riigil ei ole välja töötatud programmi, kuidas viia katlamajad lühikese perioodi jooksul üle hakkpuidule, siis on see kurjast. Oleks võimalik see raha riiki jätta. Võidaksid ka maatootjad, kes saaksid hakkpuitu müüa. Kasu oleks seega mitmepoolne ja ma arvan, et see oleks üks elementaarsemaid ettevõtmisi, mille abil oleks võimalik kiiresti kodukulused vähendada. Selle teemaga peaks tegelema aktiivselt.

Vahest nüüd härra minister ütleb, et need katlamajad on ju suures osas eraomandis ja nende puhul peaks kehtima turureeglid. Kahjuks ei suuda väiksemad katlamajad sooja tootes nii suuri summasid koguda, et kõnealuseid investeeringuid teha. Nii et, härra minister, ma loodan, et te mõtlete välja ühe tõhusa meetme, mille abil saaks lähemal ajal katlamajad üle viia hakkpuidule. Võidaksime meie kõik – nii kogu riik kui ka tarbijad, kes seda kõrget sooja hinda maksavad.

Üks asi, milles ma härra ministriga kindlasti nõus ei ole, on Eleringi suured kasumid ja nii lühikese perioodi jooksul tehtavad hiigelinvesteeringud. Elektrivõrgu puhul on siht jõuda mõne aastaga seisu, kuhu teised riigid on 50 aasta jooksul jõudnud ja meil eest ära läinud. Paraku neid valdkondi on Eestis veel palju. Põhiprobleem on selles, et Eesti rahva elatus-tase ei võimalda nii suuri investeeringuid korraga kinni maksta. Kui need investeeringud oleks hajutatud pikema perioodi peale, saaks Elering hakkama väiksema kasumiga ja pakuda inimestele natuke soodsama hinnaga elektrit. Need on kaks ettepanekut härra ministri-le. Ma loodan, et härra minister neid ka arvestab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Esimesele arupärimisele on vastatud.

2. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi arengukava probleemide kohta (nr 309)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Selle esitasid Riigikogu liikmed Marika Tuus-Laul, Valeri Korb, Vladimir Velman ja Tarmo Tamm 18. märtsil 2013. aastal. Arupärimine on Sot-

siaalministeeriumi arengukava probleemide kohta ja sellele vastab sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Marika Tuus-Lauli, et ta arupärimist tutvustaks!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Märtsis saime teada, et Sotsiaalministeerium plaanib kulutada ligi miljon eurot, et osta ja kohandada Eesti jaoks lastevanemate koolitusprogramm, mille on välja töötanud Austraalia teadlased. Me esitasime selle kohta sotsiaalministrile arupärimise. Koolitusprogramm kujutab endast pere toetamise strateegiat. Me leiame, et ajal, mil Eestis on nii palju vaesust, kui 63 000 last elab vaesusriskis ja kannatab tühja kõhtu, kui me ei saa lubada isegi seda, et ka keskkooliõpilased saaksid tasuta koolitoitu, ei tohiks ikkagi nii suure raha eest niisuguseid projekte osta. Võiks teha hoopiski koostööd Eesti teadlastega. Meil on hulk küsimusi, millele palume vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Küsimus nr 1: "Kas Teie hinnangul on antud arengukava plaani teostamine mõistlik samm ning kuidas see aitab kaasa vaesusriskis elavate laste elu parandamisele?" Kõigepealt lubage mul tähelepanu juhtida, et me ei räägi mitte Sotsiaalministeeriumi arengukavast, nii nagu on kirjas arupärimise pealkirjas, vaid me räägime laste ja perede arengukavast aastateks 2012–2020, mille 2011. aastal koostas ligikaudu 100 osapoolt ja mille valitsus ka kinnitas. Aga nüüd teema juurde.

Tõele ei vasta seegi väide, nagu oleks Sotsiaalministeeriumil plaan miljoni euro eest midagi osta. Jutt käib tõendus põhise vanemlusprogrammi elluviimisest. Lõviosa nendest summadest, mis jäävad kindlasti miljonist eurost allapoole, ei ole kavas kasutada sugugi mitte programmi ostmiseks, sest eraldi litsentsitasu ette nähtud ei ole, vaid see raha on mõeldud tegevustele ja koolitustele ning selle

metoodika vanematele ja peredele selgitamiseks. Tõepoolest on üsna pika aja jooksul tegemist üsna mahukate tegevustega ja selleks on ka vahendid ette nähtud. Need vahendid tulevad täies või peaaegu täies ulatuses välisrahastamisest, Norra programmist. Olgu ette ruttavalt öeldud, et jagada see raha võrdselt laste vahel nii, et iga laps saaks kätte oma osa, 15 eurot või pisut vähem, ei ole ka kõige parema tahtmise korral võimalik. Aga samas näitavad uuringud, et tõendus põhise vanemlusprogrammi elluviimine vähendab oluliselt lastega seotud riske, laste hooletusse jätmist, sõltuvusprobleeme ja depressioone ning tugevdab laste ja vanemate positiivseid suhteid. Programmi elluviimine säästab asjatundjate hinnangul maksumaksjate raha, sest madala sotsiaalmajandusliku staatusega lastel on suurem risk, et tekivad kõikvõimalikud probleemid. Seega, tänu sellele programmile võiks vähem raha vajada sotsiaalhoolekanne, käitumishäiretega tegelemine, ravisekkumised, depressiooni ravimine ja ka kuritegevusega võitlemine. Kõik need probleemid on loomulikult maksumaksja rahakotile üksjagu kulukad. Probleemide vähenenud arv on positiivses seoses sellega, mis toimub tööturul. Inimesed, kellel neid probleeme ei ole, on suurema tõenäosusega tööturul aktiivsed ja teenivad riigile rohkem maksuraha, eeldatavasti kasutavad nad ka vähem sotsiaal- ja meditsiiniteenuseid.

Teine küsimus: "Kas Teie hinnangul võib pidada mõistlikuks miljon eurot maksva programmi sisseostmist?" Rõhutan veel kord, et väited, nagu oleks kellelgi plaanis midagi miljoni euro eest osta, ei vasta lihtsalt tõele. Samas, tõendus põhise sekkumiste väljatöötamine on pikaajaline, see kestab vähemalt kümme aastat. Kui Eesti ise hakkaks vanemlusprogrammi välja töötama, tähendaks see sisuliselt seda, et me peaksime hakkama otsast peale tegelema sellega, mis nii mõneski riigis on juba ära tehtud. Rõhutan ka seda, et tegelikult ei ole sugugi panust tehtud ühele konkreetsele meetodile, nagu ajakirjanduses on viidatud. Selle otsuse tegemine, milline konkreetne, maailmas levinud teaduspõhine meetod Eestis kasutusele tuleks võtta, seisab meil veel ees. Ma olen täiesti kindel, et sellesse saab kaasata asjatundjaid, täpselt nii, nagu nad olid kaasatud laste ja perede arengukava väljatöötamisse. Kõrvalt tähelepanekuna ütlen, et kui te laste ja

perede arengukava kas või diagonaalis läbi oleksite lugenud, siis need küsimused oleksid jäänud olemata. Küsimused probleemide kohta, mis Eesti ühiskonnas lahendamist vajavad, ka selle kohta, kuidas teistes riikides on sarnaseid probleeme lahendatud, on seal üsna komplekselt vastatud. Ma olen täiesti kindel, et kui te oleksite seda arengukava lugenud, siis selliseid kohati ebatäpseid ja võib-olla kohatuid küsimusi ei tekiks. Ma väga soovitan seda lugeda, see on hea materjal, kust saab väga palju vastuseid.

Kolmas küsimus: "Mida öelda neile 63 000 lapsele, keda oleks võimalik toetada antud programmi ostmiseks kuluva rahaga?" See küsimus on klassikaline näide selle kohta, kus ühe lausega esitatakse igati kena küsimus, aga samas tehakse mitu viga. Nimelt ei ole väide, mis küsimusest välja tuleb, et Eestis elab 63 000 last vaesuses, täpne ei absoluutse ega suhtelise vaesuse statistika järgi. Viimati elas üle 60 000 lapse vaesuses kümnekond aastat tagasi. Eesti laste vaesuse statistika on märgatavalt paranenud, see näitaja on 1,5 korda väiksem, kui teie välja tõite. Samuti ei ole korrektne öelda, et oleks võimalik võtta see Norra maksumaksja raha, jagada Eesti laste vahel ära ja öelda, et me ei tegele perepoliitikaga, me lihtsalt jagame selle raha kõikidele ühtlaselt, igauks saab 15 eurot ühekordset tulu, kuigi see programm on ette nähtud kümneks aastaks. Ka see ei ole võimalik, sest Norra programmid on kindlate eesmärkidega. See, et te väidate, et selle programmi ostmiseks kuluvat raha on võimalik võtta ja sel kombel jagada, on teine väga suur ebatäpsus. Kolmas ebatäpsus, nagu ma ütlesin, on see, et mingit programmi miljoni euro eest ei osteta, vaid esiteks on jutt väiksematest summadest ja teiseks on jutt aastate jooksul teaduspõhise vanemluse meetodika Eestis sisseviimisest ja selle vanematele selgitamisest. Need summad kulutatakse selleks, mitte mingi programmi ostmiseks, nagu teie küsimusest võis aru saada.

Aga nüüd tulen selle ohtralt vigadest kubi-seva küsimuse ilusa osa juurde. Mida öelda neile lastele? Sotsiaalministrina pean ma õigeks maksumaksja alati piiratud vahenditest aidata eeskätt neid, kes kõige rohkem abi vajavad. Just nimelt kõik need lapsed, kes elavad vaesusriskis, saavad juba alates käesoleva aasta suvest täiendavat lapsetoetust. See on

põhimõtteline muudatus, mis toob meie väga pikalt universaalsete toetuste kujul toimunud peretoetuste süsteemi väga olulise lisanduse, milleks on vajaduspõhine lapsetoetus. See, et me paari aasta jooksul saame vaesuses või vaesusriskis elavate laste toetused kahekordistada, on minu hinnangul suur asi. Nii et prioriteet on see, et tuleb tegelda just nimelt nende perede ja lastega. See, et me aasta-aastalt suurendame kõige rohkem abi vajavate laste toetusi, ei tähenda, et me peaksime täiesti unarusse jätma selle poole, mis puudutab perepoliitika meetodilisemat poolt (ei tahaks öelda, et sisulisemat poolt), mille eesmärk on vähendada riski, et on lapsi, kes vajavad lastekaitsetöötajate sekkumist, vähendada riski, et vanemad ei suuda oma lastega toime tulla. Need on asjad, millega tuleb samuti tegelda. Mul on väga hea meel, et asjatundjad töötasid need teemad väga põhjalikult läbi juba 2011. aastal laste ja perede arengukava koostades ning et meil on võimalik lisaks Eesti maksumaksja rahale kasutada nende meetodikate elluviimiseks ka näiteks Norra maksumaksja raha.

Neljas küsimus: "Kui palju vahendeid on ministeerium kulutanud ja planeerib edaspidi kulutada Austraalia visiitideks? Kas plaanite ka ise programmiga Austraaliasse tutvuma minna?" Ministeerium ei ole kulutanud ega planeeri kulutada vahendeid Austraalia visiitideks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Kui sa rääkisid vajaduspõhisest lapsetoetusest, jätsid sa ütlemata, et isegi mitte kõik need lapsed, kes toimetulekutoetust saavad, ei hakka seda vajaduspõhist lapsetoetust saama. Aga sinu jutust jäi mulje, et Eesti on valinud Lõuna-Euroopa tee, mis tähendab seda, et lapsi sünnib järjest vähem ja vähem. Nagu sa ise väga hästi tead, ei sünni meie peredesse enam ka esimesi lapsi. Vaatame Vabariigi Valitsuse plaane. Valitsuse koduleheküljel on kirjas, et ühe sünnituseas naise kohta peaks olema 1,71 last, aga summaarne sündimuskordaja kogu aeg väheneb. Sellel aastal on see alla 1,5, veel paar aastat tagasi oli 1,63. Mida on plaanis teha, et lapsi

rohkem sünniks ja vaesed lapsed toetust saaksid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Selleks et vaeses peres elavad lapsed toetust saaksid, ongi välja töötatud vajaduspõhine lapsetoetus. Tõsi on see, et on umbes 200 sellist perekonda, kes on aasta jooksul taotlenud toimetulekutoetust – võimalik, et vaid mõnel või ühel kuul, aga nad on seda aasta jooksul taotlenud ja nad on toimetulekutoetusele sellel perioodil kas või korraks kvalifitseerunud –, aga kes tõepoolest ei ela suhtelises vaesuses ja seetõttu ei ole neil praeguste õigusaktide järgi õigust täiendavat lapsetoetust saada. Ma kaldun arvama, et kui me selle muudatuse põhjalikult läbi mõtleme, siis saame aru, et seda õigusakti võiks muuta selliselt, et kõik toimetulekutoetuse saajad saaksid ka vajaduspõhist lapsetoetust. Samas eeldab see natuke põhjalikumat läbitöötamist kui see eelne, mis praegu sotsiaalkomisjonis menetluses on. Samuti tuleb kindlasti teha arvutused (ma olengi palunud Sotsiaalministeeriumi ametnikel neid teha) selleks puhuks, kui me soovime toimetulekutoetuse piirmäära tõsta. Ma leian, et järgmise aasta algusest tuleks piirmäära tõsta, et see reaalsemalt vastaks perekondade vajadustele. On vaja selgust, kui paljusid inimesi see puudutaks ja mida see endaga laiemalt kaasa tooks. Samas on üldprintsipiina vajaduspõhisust lapsetoetuste kontekstis hinnatud ikkagi märksa laiemalt, siin ei ole kõne all vaid toimetulekutoetuse saajad. Enamasti on vajaduspõhisuse lattu ikkagi kõrgemal, aga tõsi, teatud juhul võib tekkida olukord, kus napilt kvalifitseerutakse toimetulekutoetuse saajaks, aga vajaduspõhist lapsetoetust ei saada. Ma olen nõus, et seda olukorda saab korrigeerida.

Aga jutt Lõuna-Euroopa teest ja sellest, kuidas summaarne sündimuskordaja väheneb, ei ole teab kui tõsiselt võetav. Nii sündimus kui ka summaarne sündimuskordaja hakkasid kasvama 2004. aastal. Ei ole vaja olla hirmant, et mõista, mis selle taga on. 2004. aasta 1. jaanuarist jõustunud vanemahüvitise seadus on sellele palju kaasa aidanud. Enne kui vanemahüvitis kehtima hakkas, oli Eestis iive 5000 inimesega miinuses. Nüüd oleme jõudnud niikaugemale, et ühel aastal oli iive mõnekümne inimese võrra plussis, seda paljuski tänu vanemahüvitisele, aga kindlasti olid siin

olulised ka teised asjaolud. Tõsi on seegi, et viimased paar aastat on olnud selle tipuga võrreldes taas tagasihoidlikumad. Me oleme ministeeriumis seda analüüsinud ja kavatseme perepoliitika rohelise raamatu kontekstis väga põhjalikult analüüsida, mis need põhjused on. Aga meile on väga hästi teada, et üks probleem on seotud peredele osutatavate teenustega. Nagu te teate, nii mõnigi omavalitsus, eeskätt just Tallinn ja Tallinna ümbruse omavalitsused, ei suuda täita seadusest tulenevat nõuet tagada igale lapsele lasteaiakoht või lastehoiuvõimalused. See on suure osas omavalitsuse ülesanne, aga me kindlasti soovime aidata omavalitsustel seda funktsiooni täita. Nii lastehoiu kui ka lasteaiakohtade jaoks on Euroopa Liidu järgmisel eelarveperioodil vahendeid ette nähtud. Nii et ka riik saab siin kindlasti kaasa lüüa, kuigi mitte peamise vastutajana, vaid omavalitsuste toetajana.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Teie paljusõnaline, segaste väljendite poolest rikas ja teaduslikku esinemist matkiv ettekanne oli sedavõrd arusaamatu, et kõigepealt tuleb täpsustada algtermineid. Ma kirjutasin lausa üles. Mis asi on "teaduspõhine vanemlusprogramm", kuidas ema-isa seda kodus rakendada peavad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Riigikogu kõnepuldist sellele teemale selgitamine võib minna pisut pikale, aga ma toon teile ühe näite. 40% inimestest peavad normaalseks laste füüsilist karistamist. Teaduspõhine lähenemine toob välja põhjused, miks seda ei tohi teha, ja pakub alternatiive. See on üks näide paljudest. Aga kui te loete laste ja perede arengukava, mis on internetis kättesaadav ja täiesti lühikeses tekstis kirja pandud, siis, ma olen täiesti kindel, saab ka see küsimus palju detailsema ja põhjalikuma vastuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Laste vaesuse probleem on Eestis väga terav. 63 000 last elavad

vaesuses või vaesusriskis, selle arvu on toonud välja õiguskantsler Indrek Teder. Me teame, kuidas vaesuses elavad lapsed saavad abi toidupangalt, meil on supiköögid. Täna on lehes väga kurb lugu sellest, kuidas lapsed vaesuses elavad. Aga selle arupärimise temaatika tõi avalikkuse ette Eesti Päevaleht. Selles artiklis öeldi väga täpselt, et mõne aasta jooksul kavatakse sellele programmile kulutada 967 413 eurot. Kas laste kasvatamise ja õpetamise teemal ei võiks pigem teha koostööd Eesti teadlastega? Miks me peame neid programme välismaalt ostma? Räägitakse, et meil on endal väga palju teooriaid laste kasvatamise kohta. Miks me peame neid mujalt ostma?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma imetlen teie võimet minutiga nii palju küsida. Ma püüan olla teie vääriline ja kõigile teie küsimustele korrektselt vastata. Kõigepealt, mis puudutab laste vaesust, siis mõistagi on see ka Eestis probleem, nii nagu enamikus riikides, ma ütleksin, et lausa kõigis riikides. Niikaua, kui on kas või üks laps, kes elab vaesuses, on see ühiskonnale probleem, olgu see ühiskond kui tahes kena või rikas. Eestis, tõsi, on laste vaesus märgatavalt vähenenud, viimati vähenes see 19,5%-st 17%-ni. Selle taga võib näha ka seda, et erinevalt paljudest teistest riikidest on meil väga positiivsed tööturutrendid. Kui me vaatame neid lapsi, kes elavad vaesusriskis, suhtelises vaesuses või absoluutses vaesuses, siis näeme, et märgatavalt on vähenenud just nende laste osakaal, kes elavad peres, kus kumbki vanem ei tööta. Selle taga omakorda on loomulikult tööpuuduse kiire vähenemine, seda ka viimastel nädalatel. Seda statistikat nädalakaupa ei avalikustata, aga ma võin teile öelda, et tööpuudus väheneb Eestis iga nädal 600–800 inimese võrra. See tähendab, et iga nädal paraneb 600–800 perekonna majanduslik toimetulek. Kõige kindlam rohi nii laste vaesuse kui ka ühiskonna vaesuse vastu on see, kui inimestel on töökoht. Siin on Eestis kindlasti positiivsed arengud. Lisaks oleme seadustanud vajaduspõhise lapsetoetuse, mis on mõeldud just nimelt nendele lastele, kes elavad peres, kus vaesusrisk on kõige suurem. Ma väga loodan, et ka opositsioon asub varem või hiljem seda toetama. Mina arvan, et nendel lastel on seda toetust väga vaja.

Nüüd sellest, et Eesti Päevaleht on avaldanud mingeid väited ja nimetanud mingeid summasid. Te olete olnud professionaalne ajakirjanik. Mina teie asemel säilitaksin kindlasti kriitikameele. Kõik, mida ajakirjanduses avaldatakse, ei ole alati puhas kuld. Ma ei taha seda Kadri Ibruse lugu päriselt Tallinna Televisiooniga võrrelda, aga võin siiski öelda, et ma sattusin ühel päeval täiesti kogemata vaatama Heimar Lengi saadet, kus ta analüüsis siin saalis toimunut. See analüüs oli üsna kaugel sellest, mis siin saalis tegelikult toimus. Nii et mis tahes meediaväljaanne, olgu see kas või nii väarikas nagu EPL, mõnikord eksib detailides. Seda tuleb arvesse võtta. Kui kommentaarides on midagi täpsustatud ja selgitatud, siis tasub neid kommentaare uskuda.

Teie küsimuse viimane osa puudutas seda, kas Eestis on välja töötatud teaduspõhine vanemlusprogramm või mõni sarnane meetodika, nii nagu seda on tehtud rahvusvaheliselt. Otsene vastus on, et ei ole, sellisel kujul meil neid meetodikaid ei ole. Kõik need asjatundjad, kelle nimed on mul kirjas neljas tulbas, mis vaevu mahuvad ära ühele A4 lehele, on osalenud laste- ja perede arengukava koostamisel, mitmed ministriumid on seda arengukava toetanud ja selle heaks kiitnud. Nad kõik on välja toonud, et selline meetodika tuleb kasutusele võtta. Ma ei häbeneks seda, kui me nendelt riikidelt, kus ühes või teises valdkonnas on asjad hästi, õppust võtame. Küllap on nii mõnelgi riigil ka meilt nii mõneski küsimuses õppust võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud minister! Mind paneb imestama, millise uhkusega te räägite vajaduspõhisest lapsetoetusest, nimetamata selle suurust – 9 eurot ja 59 senti. See toetus tähendab teie arvates nagu nende vaesuspiiril elavate laste päästmist. Need pered peavad aga ju ka tõestamas käima, et nad seda toetust vajavad. Tõestamas käimine maksab raha, näiteks kui on vaja bussipilet osta. See toetus on ääretult väike. Kas te olete arutanud, et võib-olla oleks pidanud selle rahasumma siiski suunama tasuta koolitoidu pakkumiseks? Koolis saavad lapsed regulaarselt süüa, praegu

aga gümnaasiumiosas tasuta toitu ei pakuta. See 9 eurot 59 senti on tegelikult naeruväärne summa.

Taavi Rõivas

Aitäh! Mina teie asemel ei naeruvääristaks neid toetusi. Küllap te teate, et me läheme vajaduspõhisele lapsetoetusele üle kahes jaos. Paari aasta jooksul nende perede toetus kahekordistatakse. Kolme lapsega perel on need summad märksa suuremad, sest kolmanda lapse toetus suureneb ligikaudu 95 euroni. Need lisasummad võivad teie arvates olla tagasihoidlikud, aga ma usun, et sellele perele, kes tõesti abi vajab, eriti kui seal peres on mitu last, on Eesti riigi peretoetused kogusummas väga vajalik täiendus. Mina kindlasti ei võtaks neid kuidagi naeruvääristada. Ma rõhutan veel kord, et lapsetoetus kahekordistub kahe aasta jooksul. See esimene tõus, mis toimub selle aasta suvel, ei jää kindlasti lõplikuks, juba 2015. aasta algusest tuleb teist niisama palju juurde.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ma olen selle arengukava põgusalt läbi lugenud ja arvan, et ma saan aru, millist programmi soovitakse Eestis rakendada. Aga ma ei ole kuskilt saanud lugeda analüüsi. Te ütlesite, et on olemas uuringud, millest tulenevalt on selline programm tellitud, et on olemas lastevanemad, kes ei oska lapsi kasvatada, ja see programm justkui aitab neil toime tulla. Riigikontroll on teinud väga hea analüüsi ning tutvustanud seda Riigikogu liikmetele ja avalikkusele. Öeldakse, et Eesti riigi probleem on selles, et sotsiaaltöötajad, arstid, koolid ja politsei ei tee piisavalt koostööd. Igas omavalitsuses pole isegi lastekaitsetöötajaid. Kas te ei arva, et kõigepealt peaksime likvideerima põhjused, peaksime tagama, et vanematel oleks tööd, kooli juures oleksid huvialaringid ja lastel oleks, kus olla? Kas me ei peaks alustama põhjustest?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen teie küsimuse lõpuosaga väga nõus. Ma ütlesin ka ise, et parim ravim vaesuse vastu on see, kui pereliikmetel on töö

ja perekond saab ennast ise ülal pidada. Aga sellegipoolest on neile, kelle palk on väike või kellel ühel või teisel põhjusel tööd ei ole, täiendav lapsetoetus kindlasti vajalik lisa. Mis puudutab lastekaitsetöötaja olemasolu omavalitsustes, siis juhin tähelepanu, et nii mõneski omavalitsuses täidab lastekaitsetöötaja funktsiooni mõne teise ametinimetusega töötaja. See on teatud mõttes paratamatu, kuni meil on valdu, kus elab näiteks alla tuhande inimese. Sellele omavalitsusele ei pruugi olla jõukohane hoida palgal ametnikku, kes tegeleb ainult lastekaitsetööga, seetõttu tuleb lastekaitsega tegelda muude sotsiaalteemaliste ülesannete kõrvalt. Kui te nüüd küsite, kas see on mõistlik ja tagab üle Eesti lastekaitsetöö ühtlase kvaliteedi, siis loomulikult on vastus eitav. Selleks et ühtlast kvaliteeti tagada, ei vaja me mitte seda, et ilmingimata oleks igas vallas inimene, kelle kabineti ukse peal on silt "Lastekaitsetöötaja", vaid me vajame, et nendel töötajatel oleks võtta tuge, kui selline kaasus tekib. Me loome tsentraalsed ja mobiilsed, laiapõhjalise kogemusega spetsialistide rühmad. Väikese valla töötajal selliseid kogemusi ei ole ka siis, kui ta tõesti ainult nende teemadega tegeleb, sest väikeses vallas ei pruugi selliseid kaasuseid tekkida nii palju, et tekiks ka vilumus, kuidas ühes või teises olukorras käituda. Seda teemat käsitletakse põhjalikult uues lastekaitse seaduse eelnõus. Mulle teadaolevalt on seda ka Riigikogu sotsiaalkomisjonile tutvustatud. Lähiajal on kavas mitmed kaasamisüritused, et lastekaitse seaduse konkreetseid punkte parandada. Aga seaduseelnõu tervikteksti valmistatakse ette. Ma loodan, et teie kaasabil saab see eelnõu veel sel aastal seaduseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te tuletasite küsimustele vastates pidevalt meelde, et arupärimises on väga palju vigu ja peaks kindlasti arengukava läbi lugema. Kõigepealt, Riigikogu liikmed, nagu te mäletate, võivad küsida täpselt nii, nagu nad soovivad. Arengukavaga, ma loodan, on enamik tõepoolest tutvunud, sest arengukavana on see väga hea dokument. Selle koostamisse olid pikka aega kaasatud väga paljud eksperdid.

Nüüd astume sammu edasi. Meil on tore dokument, meil on arengukava, ootused on väga suured. Mismoodi me suudaksime nii mitmedki unistused ellu viia? Seesama pakutud nn Austraaliasse reisimise programm tekitas vähemalt haridusfoorumi listis sadu ja sadu kommentaare sel teemal, et me ei hinda oma eksperte. Kas selliseid fopaasid on veel tulemas või on järgmised tegevuskavad rohkem läbi mõeldud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma arvan, et te teete liiga mitmesajale inimesele, kui te seda laste ja perede arengukava fopaaks nimetate. Need inimesed on väga erinevatest eluvaldkondadest, nende hulgas on mitme ministeeriumi ja asutuse riigiametnikke, mittetulundusühingute esindajaid, teadlaste esindajaid. See on väga laiapõhjaliselt kokku pandud arengukava. Ma arvan, et seda tasub lugeda ja sellest lähtuda. Lisaks sellele, et tuleb aidata Eesti peredel, kes seda vajavad, lastega paremini toime tulla, on loomulikult väga palju asju, mis aitavad Eesti rahval püsima jääda ja aitavad kaasa sellele, et Eesti peredes oleks rohkem lapsi. Me tegeleme nende teemadega iga päev. Me kavatsime lisaks arengukavale välja töötada perepoliitika rohelise raamatu, mis sõnastab poliitika eesmärgid ja vaatab ka kitsaskohti. Üks oluline kitsaskoht, mida ma juba nimetasin, on see, et mitte kõigis omavalitsustes ei ole lastega peredele tagatud kindlustunne, et laps saab kas lasteaias või lastehoius koha, mis on vanematele jõukohane. Ma usun, et te lapsevanemana teate väga hästi, kui kõhedat tunnet võib tekitada see, kui pere ei saa planeerida, kas mõlemad vanemad saavad poolteiseaastase lapse kõrvalt tööle minna või mitte. See, kui peab pärast vanemahüvitise saamise lõppemist veel lapsega koju jääma, võib pere jaoks tähendada märkimisväärselt väiksemaid sissetulekuid. See on paljudele peredele kindlasti põhjus, miks lapse saamist kas edasi lükatakse või kõige kurvematel juhtudel sellest päris pikaks ajaks loobutakse. Ma usun, et me peame rõhku panema eeskätt teenustele, mida osutatakse siis, kui vanemahüvitist enam ei maksta. Vanemahüvitis on väga hea meede, see suurendab kindlustunnet, aga see kindlustunne saab kesta üksnes niikaua, kuni kestab vanemahüvitis, ehk lapse sõimeikka jõudmiseni. Kui peale seda pere ei

tea, mis edasi saab, siis võib see kindlustunnet vähendada. See on kindlasti üks põhjus, miks osas peredes sünnib laps hiljem või jääb üldse sündimata.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Härra minister! Te ütlesite, et meie riigil läheb hästi ja nädalas pääseb vaesusest ligi 600 last. Kas see tähendab seda, et aastas pääseb vaesusest 31 000 last ja kahe aastaga on seega probleem lahendatud? Või sain ma millestki valesti aru? Ma loodan, et see nii on, aga kinditage seda.

Taavi Rõivas

Aitäh! Te tsiteerisite mind ebatäpselt. Ma ütlesin, et viimasel ajal on saanud töökoha 600–800 inimest nädalas. Tööpuudus on viimastel nädalatel tõepoolest väga kiiresti vähenenud. See on väga kiiresti vähenenud juba kaks ja pool aastat. Töötusest väljumine on kindlasti kõige kiirem ja kindlam garantii ka vaesusest väljumiseks. Samas võib viimaste nädalate trendide ekstrapoleerimine järgnevale kahele aastale olla teatud liialdus, kuigi ma usun, et meile kõigile meeldiks, kui see kõik nii jätkuks. Eestis on registreeritud tööpuudus jõudnud 6,4%-ni. Ma olen täiesti kindel, et on veel ruumi tööpuuduse vähenemiseks, aga ma ei julge küll kindlalt väita, et see saaks kaks aastat jutti langeda samas tempos nagu viimastel nädalatel ehk väga kiiresti. Vaevalt et tööpuuduse näitajad negatiivseks saavad muutuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Kuulates kolleeg Laasi ja teie diskussiooni nende 600–800 inimese üle, muutus asi minu arvates veelgi segasemaks. Kui need 600–800 inimest, olgu nädalas või kuus või mis iganes, läksid tööle, kas nad siis ei pääsenudki vaesuspiirist ülespoole? Kui nendega seda ei juhtunud, miks need lollid siis üldse tööle läksid?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu te hästi teate, selleks, et seda täieliku kindlusega väita, peaks kahte statistikakogumit kõrvuti vaatama. Aga ma julgen üsna suure kindlustundega väita, et lõviosa nendest, kes tööle läksid, pääsesid vaesusest. Me ei saa täie kindlusega väita, et nad ka enne ilmtingimata vaesuses elasid, sest Eestis on neidki töötuid, kes elavad perekonnas, kus teine palgasaaja saab korralikku sissetulekut, või leidis inimene töö sel ajal, kui ta sai näiteks töötuhüvitist. Kõik need 600–800 töötut, kes keskmiselt nädalas tööle on saanud, ei pruugi olla enne seda vaesuses elanud. Nende kahe näitaja ühte patta panek ei ole metoodiliselt kõige täpsem. Aga ma arvan, et see suurusjärk sarnaneb selle näitajaga, kui paljude inimeste vaesus väheneb. Ma juhin tähelepanu, et suhteline vaesus on mõiste, mida rehkendatakse protsendina ühiskonna üldisest jõukusest. Inimene, kes teenib mingi kindla summa, võib järgmisel aastal sama summat teenides muutuda suhteliselt vaesemaks, sest ühiskond tervikuna on kiiremini jõukamaks muutunud. Selliseid statistilisi iseärasusi tasub ka jälgida. Absoluutne vaesus on see, mis lähtub absoluutnumbritest, suhteline vaesus võtab arvesse ühiskonna kui terviku jõukust.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi! Kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! Tuletan meelde, mida me selle päevakorrapunkti all arutame. Me räägime arengukavast, mis peaks pikas ja loodetavasti ka lühemas perspektiivis kõigi Eestis elavate laste olukorda oluliselt parandama. Tõepoolest, arengukava väljatöötamisse oli kaasatud väga lai ring eksperte. Nende hulgast need, kes iga päev laste probleemidega tegelevad, on kindlasti äärmiselt hästi kursis probleemkohtadega, mida minister neist mängleva kergusega üle libisedes täna eiras.

See vaatenurk, mida sotsiaalminister püüdis kasutada, sobiks kindlasti rahanduskomisjoni esimehele, kes võiks tuua välja statistikat ja mängida sellega, kas keegi on vähem või roh-

kem vaene või kas ta on suhteliselt vaene või ikka täitsa vaene. Eestimaal ringi liikudes – ma loodan, et sotsiaalminister õpib seda aina rohkem ja rohkem tegema – ei näe me tegelikult mitte suhtelises vaesuses elavaid, vaid väga raskes olukorras perekondi. Need inimesed ei ole enam töötuna kirjas, nad on ammu tööst võõrdunud, sest selles piirkonnas, kus nad elavad, ei olegi võimalik tööd leida. Neil ei ole erinevatel põhjustel võib-olla ka nii palju soovi, tahtmist või võimalusi liikuda nendesse piirkondadesse, kus töökohti on. Seetõttu nad statistikas ei kajastugi. Nad ei kasuta võib-olla ka seda palju kiidetud võimalust, mida täna korduvalt kui suurt päästerõngast esitati, et on võimalik saada üheksa ja pool eurot toetust, kui lõpuks oma avaldusega sotsiaaltöötaja juurde jõutakse. Nad ei küsi ka seda toetust, sest keskusest veidi kaugemal elades ei ole neil tihti lihtsalt võimalust sotsiaaltöötaja juurde pääseda. Niinimetatud tõsieluseriaalide vaatajate kommentaare lugedes näeme, et inimesed küsivad pead vangutades, kas see on tõesti meie Eesti. Jah, kahjuks on. Meil on ka neid inimesi, kes on korra käinud abi küsimas, saanud väga negatiivse kogemuse osaliseks ja hiljem kunagi enam uuesti abi küsima ei lähe. Meil on inimesi, kes ei oskagi abi küsida.

Täna võiks siin saalis teema kokku võtta nii, et meil on praegu olemas arengukava. Me tahaksime aga nüüd statistika, arvude ja ilusate loosungite juurest jõuda niikaugemale, et saaks rääkida sammust edasi. Olgu need raamatud rohelised, kollased või valged, me tahame näha konkreetseid samme. Ees on, nagu sotsiaalminister väga hästi teab, uue eelarve kokkupanek. Millised on need konkreetset sammud, mida me 2014. aasta eelarves näeme, mis tulenevad arengukavast ja parandavad olulisel määral meie laste olukorda järgmisel aastal? Mis on need otsesed meetmed, mis ühe või teise vanuserühma laste olukorda parandavad, mis aitavad lastel osaleda huvitegevuses, aitavad keskusest eemal elavatele lastele anda tuge peale seda, kui koolipäev on lõppenud? Kas need on otsesed toetused mingitele MTÜ-dele, on need kaudsed meetmed, nagu te ütlesite, mobiilsete rühmade kaudu? Meil on vaja otseselt abistada neid lapsi, kes kuuluvad riskirühma ja kellele ei ole vaja mitte arengukava tüüpi dokumenti, vaid sellest tulenevaid järgmisi samme.

Ühe aspekti tahan veel välja tuua. Ka ministri laps on juba veidi suuremaks kasvanud. Kindlasti on tore rõhutada, et meil on olemas vanemahüvitis. Me kõik nõustume sellega, et need esimesed meetmed on olulised. Aga niisama oluline on märgata, et reaalselt viid sa poolteiseaastase lapse korra sõime ja järgmised kolm kuud on ta haigena kodus. Meie lapse-toetused, mida makstakse peale vanemahüvitise maksmise lõppu, ei anna lastevanematele valikuvõimalust. Küsimus ei ole selles, kas vanemad soovivad lapsele sõimekohta või ei, vaid lihtsalt selles, et peale vanemahüvitise maksmise lõppu on ülejäänud sotsiaalsed meetmed, mis laste kasvatamist toetavad, nii väikesed. Vaatame, kui palju maksab keskmiselt lasteaiakoht, lisaks arvestame lapse toidukulu. Siis näeme, et kahjuks ei ole harv see, et lasteaias on isegi koht olemas, aga last materiaalsel põhjustel sinna ei viida. Samal ajal ei kuulu see pere sellisesse riskirühma, et ta sooviks või saaks taotleda vabastust lasteaiatasust või toitlustustasust. See on see probleemide ring, mida arengukava välja töötades puudutati. Siinkohal oleks võib-olla paslik minna korraks ka arvudest kaugemale ja vaadata, millised on võimalused jõuda iga lapseni.

Viimaseks räägin sellest, et Riigikogu sotsiaalkomisjonis on juba olnud arutelul uus lastekaitse seaduse kontseptsioon. Kindlasti jõutakse siin saalis konkreetsemate aruteludeni, kuidas tegelikult last kaitsta nendel juhtudel, kui laps vajab kaitset omaenda vanemate eest. Kindlasti on võimalik tuua välja ka teisi uurinuid, mis näitavad, kuidas lastevanemad vajavad veel tuge ja informatsiooni, kuidas lapsi paremini kasvatada. Aga arusaam, et lapsele on alati parim bioloogiline vanem, peab ka meie ühiskonnas kord murduma. Kahjuks peame üsna tihti kuulma, et sotsiaaltöötaja mõnda kurba juhtumit hiljem kommenteerides ütleb, et tal ei olnudki võimalik enne sekkuda, sest intsidenti polnud olnud, kuigi riskirühmal oli ammu silma peal hoitud. Neil hetkedel peab ka seadusandja appi tulema ja kuulama nende ekspertide arvamusi, kes töid arengukava väljatöötamisel selle probleemistiku välja.

Lõpetuseks julgustan sotsiaalministrit teemat laiemalt vaatama. Kindlasti on üks väga oluline meede, mis mõne aasta eest nii paljudele perekondadele leevendust tõi, soe koolitoit. Suvepuhkus on ees ja üsna ootavalt

vaadatakse Sotsiaalministeeriumi ja mitmete MTÜ-de poole, sest sooja koolitoidu pakkumine juuni alguses või keskel lõpeb, aga väga paljudel lastel on see ainukene võimalus saada sooja toitu. Missuguseid alternatiive pakub ülejäänud sektor, see jääb küsimuseks, millega, loodan, ka minister enne juuni keskpaika tegeleb. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra eesistuja! Kuna täna ei ole meil eesmärki istungit venitada, siis ma pikka kõnet ei pea, vaid räägin hästi lühidalt. Üldiselt ei ole minu kõne või sõnavõtt mõeldud opositsiooni liikmetele, kes ainsatena siin saalis on, koalitsiooni liikmed ju esmaspäeviti puhkavad, vaid see on mõeldud televaatajatele väikeseks selgituseks. Arupärimised, mida esmaspäeviti arutatakse, on igale ministrile nii nagu komm, nagu magus suutäis. Küsimused on kuu aega ette teada, ministeeriumi *staff* on väga toredad ja asjalikud vastused valmis kirjutatud. Ainult et pärast hakatakse kohapeal esitama selliseid küsimusi, millest vastaja ei ole teadlik, ja siis ta peab improviseerima. Selleks puhuks valmistatakse ette ka mõned toredad laused, mida võib vastuste sekka poetada. Järgmisel päeval ajakirjandus tavaliselt ei tsiteeri ju mitte arupärijaid, vaid ministrit, ikka kui säravalt see esines ja kui targalt ütles. Ma leidsin selle lause üles, mis oli üles kirjutatud. See on suurepärase lause: "Kui on kas või üks laps, kes elab vaesuses, on see ühiskonnale probleem." No lausa pisar tuleb silma! Aga ministri esinemise lõpus kuulsin ma ühte teist ütlust, mida tasuks samuti meeles pidada, kohe tükk aega: "Suhteline vaesus on osa ühiskonna jõukusest." Suurepärase! Ma olen väga õnnelik selle üle, et loosung "Viie jõukaima hulka!" on vist maha võetud. Jumal tänatud! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

3. Arupärimine hoolekandeteenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi kohta (nr 317)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Arupärimisele vastab sotsiaalminister Taavi Rõivas. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Viktor Vassiljevi, et ta tutvustaks arupärimist, mis kannab numbrit 317!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Arupärimised esitatakse tükk aega enne seda, kui neile vastama hakatakse. Selle arupärimise esitasid Keskerakonna fraktsiooni liikmed juba 28. märtsil. Ministril oli küll ja küll aega vastust ette valmistada. Arupärimine rajanes kahel tol ajal teada olnud faktil. Esiteks, 20. märtsil lahkus tugevdatud järelevalvega hooldekodust töötajate nõusolekul patsient, kes põdes rasket skisofreeniat. Ta külmus kraavis surnuks. Teiseks, 22. märtsil tungis ühes teises psüühiliste erivajadustega täiskasvanute hooldekodus hoolealune kallale teisele patsiendile, mis lõppes selle teise patsiendi surmaga. See kõik toimus küll rohkem kui kuu aega tagasi, aga asi pole sugugi mitte unustatud, vaid ühiskonnas on see teema üles võetud ja seda on tublisti võimendatud, sest selliseid juhtumeid on olnud teisigi. Poleemika käib ühiskonnas selle üle, et hooldekodusüsteem ei tööta nii, nagu inimesed vajaksid. Kohti ei ole, personal on alatasustatud, kvalifitseeritud personali on raske leida ja inimesed peavad maksma hooldekodukoha eest sellist raha, mida neil lihtsalt ei ole kuskilt võtta. Eesti kodudes elab tuhandeid täisikka jõudnud puudega inimesi, kes vajavad ööpäevaringset hooldust ja järelevalvet. Kas nad seda saavad või ei saa? Mõni jõuab abi ära oodata, mõni ei jõua. Kõige selle juures toonitab Sotsiaalministeerium pidevalt, et hooldusravi rahastamine paraneb ja investeeringud suurenevad, kuid paraku see millegipärast ei lohuta neid inimesi, kes kirjutavad ahastavaid kirju ajalehtede toimetustesse ja avaldavad artikleid hoolekandeprobleemidest, täiesti lahendamatuist probleemidest ja oma muredest, mis lahendust ei leia.

Seoses sellega esitasime viis küllaltki lihtsat küsimust. Ma olen raudselt kindel, et lugupeetud sotsiaalministril on kõigile nendele viiele küsimusele olemas suurepärased vastused. Ma

enam-vähem aiman, mis need vastused võiksid olla. Me saame siit puldist kohe kuulda, kuidas panustatakse taristusse, luuakse rangemad kriteeriumid ja rakendatakse paremaid standardeid. Kindla peale mainitakse ka kohalikke omavalitsusi, seda, et probleemi peaks nagu nende kaela lükkama. Kohalike omavalitsuste all mõeldakse loomulikult Tallinna. Võib-olla isegi täpsustatakse, et silmas peetakse Edgar Savisaart isiklikult. Väiksematest omavalitsustest on koalitsioonil niisama palju sooja või külma kui meie sotsiaalministril võõra vanaema pampersi sisust. Aga kindla peale leitakse süüdlane. Süüdlane on tasuta ühistransport ja Tallinna Televisioon. Tallinna Televisioon teeb praegu, muuseas, ülekannet, kusjuures Tallinna Televisiooni ei vaata sugugi mitte ainult Keskerakonna juhatuse liikmed, vaid seda kanalit näeb rahvas üle kogu Eestimaa. Ma usun, et inimesed on huvitatud sellest, et lugupeetud sotsiaalminister loeks veel kord ette need küsimused, mis me talle esitasime. Rahvas kuulab ära, mis neile küsimustele vastatakse, ja siis rahvas otsustab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Head Riigikogu liikmed! Vastan üheksa Riigikogu liikme arupärimisele hoolekandeteenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi kohta.

Küsimus nr 1: "Mida plaanib Sotsiaalministeerium ette võtta, et tagada hoolekandeteenustes kvaliteetne hoolekandeteenuse pakumine ja kuidas tulevikus sarnaseid traagilisi juhtumeid ennetada?" Nendes juhtumites tuleb loomulikult suhtuda täie tõsidusega ja selgitada kõik üksikasjad, et leida võimalusi selliseid olukordi ära hoida. Ma andsin kohe Sotsiaalkindlustusametile korralduse teha ametlik järelevalve. Tuleb öelda, et kuigi töö veel käib, on juba teada, et mitte kõik, mis on avalikkuse ette jõudnud, ei ole olnud täiesti täpne. Kõik need lood on tihti palju keerulisemad, kui esmapilgul võib mulje jääda. Seetõttu on mul ka parlamendiliikmetele ja poliitikutele palve, et võiks rääkida teemadest laiemalt, mitte asuda konkreetseid juhtumeid puuduliku info pinnalt kommenteerima. Puudulikust in-

fost lähtudes järeldusi tehes võib väga rappa minna. 2013. aastal valmib Sotsiaalministeeriumis erihoolekande valdkonna strateegia. Selle eesmärk on koos asjatundjate ja kõigi pooltega kokku leppida valdkonna arengusuundade eesmärgid ja täpsemad vajadused teenuste järele. Me oleme strateegia koostamisse kaasanud mõistagi erivajadustega inimeste esindajaid, aga ka teenuste osutajate esindajaid, erihoolekandes töötavaid inimesi, ka koolitusega tegelevaid inimesi ja teisi huvigruppe. Me soovime süstemaatiliselt, mitte ainult üksikjuhtumite pinnalt analüüsida (kuigi ka üksikjuhtumid on väga olulised) valdkonna puudujääke ja planeerida tegevusi. On teada, et väga suure osa teenuse kvaliteedist moodustab ruumiprogramm. On väga oluline, millistes tingimustes teenust osutatakse. Seetõttu võtame väga tõsiselt erihoolekande või psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandeteenuste taristusse investeerimist. Kui mullu investeeriti uute kohtade loomisesse ja kohtade ümberkohandamisse ligi 30 miljonit eurot, siis järgmistel aastatel on need summad üle 50 miljoni euro, vanas vääringus ligi miljard krooni. Kui me seni oleme uuendanud või nüüdisajastanud 550 statsionaarset kohta (ma räägin nüüd erihoolekandest, millel oli esimese küsimuse rõhuasetus), siis lähemate aastate jooksul me soovime täiendavalt nüüdisajastada ligikaudu 2000 statsionaarset kohta. See aitab kaasa sellele, et üle Eesti osutatakse ühtlaselt kvaliteetset teenust.

Küsimus nr 2: "Kuidas Teie hinnangul tagada kõigile abivajajatele koht hoolekandetasutuses?" Ma usun, et te olete nõus, et selle küsimuse võiks tegelikult ümber sõnastada sellisel: kuidas tagada, et kõik abivajajad saaksid just neile sobiliku teenuse? Mitte kõik abivajajad ei vaja statsionaarset hooldamist hoolekandetasutuses. Ka psüühilise erivajadusega inimestele on mõistlik pakkuda esmajärjekorras võimalusi kodus elada ja neid teenuseid kasutada. Tuleb leida paindlikumaid lahendusi. Loomulikult tuleb nendele klientidele, kes vajavad statsionaarset teenust, need kohad tagada. Tõsi, erihoolekandes on järjekorrad. Me soovime need järjekorrad järgmisel Euroopa Liidu vahendite kasutamise perioodil kaotada. Nagu ma ütlesin, selleks kavatsime investeerida üle 50 miljoni euro. See on üks kõige suuremaid valdkondi, kus Euroopa Liidu

vahendeid kasutatakse. Lihtsalt teadmiseks ütlen, et psüühilise erivajadusega inimeste teenuseid, mida riik rahastab, kasutab märtsi lõpu seisuga 5413 inimest. See inimeste hulk jaguneb pooleks: 2723 inimest kasutavad kogukonnas elamist toetavaid teenuseid ja 2690 inimest ööpäev läbi pakutavaid statsionaarseid teenuseid. Need investeeringud, millest ma rääkisin, keskenduvad eeskätt statsionaarsetele teenustele. Aga nagu te küllap mõistate, kogukonnas elamist toetavad teenused on tihti inimestele meelepärased ja ühiskonnale odavamad. Me kavatsime kindlasti nendesse teenustesse panustada, hõlmates psüühilise erivajadusega inimeste ja eakate hoolekande, aga ka omastehoolduse laiemalt.

Küsimus nr 3: "Mida planeerib ministeerium ette võtta, et igas hoolekandetasutuses oleks piisavalt kvalifitseeritud personali?" Ma nõustun, et ei saa tagada kvalifitseeritud personali olemasolu täies mahus, lähtudes kehtestatud miinimumnõuetest: vähemalt põhiharidus ja registreeritud täienduskoolitus. Me vaatame ka selle strateegia raames haridus- ja koolituse nõuded üle, aga ei saa üle ega ümber sellest, et hoolekandetasutustes tuleb palgatset märgatavalt tõsta. Rahandusministeerium on teinud kõikide valdkondade palgaanalüüsi. Sotsiaalministeeriumi valdkond on üks nendest, kus palkade seis on halb, kus on vaja palku tuntuvalt tõsta. Me soovime kindlasti juba järgmise aasta eelarvega palku tõsta. Kui suures ulatuses see võimalikuks saab, seda näitab aeg ja see oleneb riigi rahakoti võimalustest, aga see on ministeeriumi väga selge prioriteet. Tervishoius palgalepet sõlmides lepiti kokku, et kõige kiiremini kasvavad just nimelt hooldustöötajate palgad. Ma usun, et nii tuleks talitada ka ministeeriumi haldusalas laiemalt. Hooldustöötajate palgad, mis on suhteliselt kõige madalamad, peaksid kasvama kõige kiiremini.

Küsimus nr 4: "Kas Teie hinnangul on piisavalt ja üheselt reguleeritud hooldustöötajate tööalased kohustused?" Nagu te hästi teate, üldnõuded teenuste osutamisel on kehtestatud sotsiaalhoolekande seaduses. Kõikide nende nõuete täitmise järele valvab Sotsiaalkindlustusamet. Nii süstemaatiliselt, strateegia koostamise käigus kui ka konkreetsete juhtumite valguses peame kindlasti olema avatud, sest kui me leiame kitsaskohti, siis regulatsioon ei

tohi olla kivisse raiutud ja vajaduse korral tuleb teha muudatusi.

Küsimus nr 5: "Millal planeerib Sotsiaalministeerium tõsta hooldekodudes töötavate isikute töötasu, et tagada hooldustöötajatele vääriline palk?" Sellele küsimusele ma sisuliselt juba vastasin. Lühike ja täpne vastus on see, et soovime tõsta palku ka järgmise aasta algusest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on vähemalt üks küsimus. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Hooldekodu kuu-
tasu kõigub 500 ja 1000 euro vahel, mida ei
kärista ka parimast pensionist välja. Nii ongi
haigevooidisse surutu omastel valida vaid ko-
duorjuse ja rahaorjuse vahel. Inimväärne
oleks, kui pensionist jaguks hooldekodukoha
eest maksmiseks ja jääks järele ka taskuraha.
Ma arvan, et oleks igati mõistlik jätta tulu-
maksumäär 2015. aastal 1% langetamata (sel-
lest võidaksid nagunii ainult suurema sisse-
tulekuga töötajad) ja kulutada need kokkukor-
jatud 70 miljonit eurot hooldekodudele, samuti
koduõenduse ja koduhooldusteenuste arenda-
miseks ja taskukohasemaks muutmiseks. Kas
te peate õigeks, et tulumaksumäära on vaja iga
hinna eest 1% langetada või tuleks seda raha,
ütlemegi, hoopis inimeste heaks kulutada?

Aseesimees Jüri Ratas

Aeg, küsija, aeg!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et te mõistate, et me räägi-
me Keskerakonna esitatud arupärimise kon-
tekstis praegu psüühilise erivajadusega ini-
meste hoolekandest. Aga loomulikult, kui te
soovite rääkida üldhoolekandest, kohati te
mainisite ka hooldusravi, siis me võime ka
nendest teemadest rääkida. Oluline on see, et
me kõik mõistaksime, mis teemast parajasti
jutt käib. Kõigepealt koduõendusest. Nagu ka
õendusabi või vana nimega hooldusravi on see
tervishoiuteenus, mida ei peaks segi ajama
hooldekodu osutatava teenusega. Koduõen-
duse visiitide arv on lühikese ajaga kasvanud
8000 visiidist aastas 320 000 visiidini aastas.
Me soovime lähiaastatel koduõendusvisiitide

arvu viia 500 000-ni. Igal aastal hakkab Eestis
olema pool miljonit koduõe visiiti. See katab
hinnanguliselt teenusevajaduse. Te viisite jutu
ka hooldusravile. Hooldusravi statsionaarseid
kohti rahastab lõviosas haigekassa, järgmine
panustaja on omavalitsus. Kahjuks on ka neid
omavalitsusi, kes väga kiduralt panustavad,
nende hulgas on Tallinn. Me oleme varem
Viktor Vassiljevi arupärimisele vastates seda
juba arutanud. Minu hinnangul ei ole õige, et
Tallinn hooldusravisse nii vähe panustab, just
nimelt kohatasu mõttes. Patsiendi omaosalus
moodustab hooldusravitasust ligikaudu 15%.
Ka seal jõuame kohtade arvult statsionaarse
teenuse puhul lähematel aastatel selle tase-
meni, mis katab Eesti vajaduse. See vajadus on
ligikaudu 2500 statsionaarset kohta. Te tõite
teemana sisse üldhoolekande ja omastehooldu-
se laiemalt. Me ei pea muutma maksukliimat
inimestele ebasoodsamaks, veel vähem peame
minema sotsiaaldemokraatliku maksupoliitika
teed, mis inimeste heaolu ja tulevast majan-
duskasvu kärbib. Meil on võimalik panustada
kodus hooldamise teenustesse ning omastele
hoolduspuhkuse andmisesse, nende teenuste
arendamisse ja rahastamisse märkimisväärseid
vahendeid. Juba praegu oleme Euroopa Liidu
vahenditest planeerinud üle 33 miljoni euro
nende teenuste arendamiseks, selleks et nende
kvaliteet oleks üle Eesti ühtlane. Ääremärku-
sena ütlen statsionaarse teenuse kohta, et teie
mainitud summad näitavad Tallinna ja selle
lähiumbruse hinnataset. Ma käisin eelmisel nä-
dalal mitmes hoolekandeaastuses. Nende hul-
gas oli ka selliseid, kus oli vabu kohti. Tege-
mist oli väga kvaliteetse teenuse osutajatega.
Mitte kõikides kohtades ei ole teenuse hind
sedavõrd kõrge, nagu teie väitsite. Aga tõsi on
see, et enamikus kohtades tuleb 100–200 eurot
pensionile lisaks omaosalust tasuda. Me oleme
selleks pakkunud erinevaid lahendusi, just
nendele inimestele, kelle lähedastele see jõu-
kohane ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ikka on teile veel küsi-
musi. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Ma ei tea, kuidas mul
õnnestus kohe nii hästi pihta saada. Te rääkisi-
te oma vastustes enam-vähem niimoodi, nagu

ma prognoosisin. Te rääkisite panustamisest ja sellest, et nõuded tuleb üle vaadata ja taset tõsta, rääkisite prioriteetidest ja jõudsite ka, nagu ma ennustasin, kohaliku omavalitsuse, Tallinna juurde. Väga tore, et meie plaanid niimoodi ühte teed läksid. Aga teil jäi mainimata ühistransport ja Tallinna Televisioon. Kas te selle kohta ka paar sõna ütlete?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun jääda arupärimise piiridesse!

Taavi Rõivas

Aitäh! Teate, see teema on liiga tõsine, et selle üle selliselt ilkuda. Mulle on kohati jäänud mulje, et te seda teete. Tõsi on ka see, et kui Tallinn suunaks selle raha, mille ta annab Tallinna Televisioonile, näiteks omastehooldusse või miks mitte ka hooldusravisse, siis sellest rahast oleks tuhat korda rohkem kasu kui sellest, et me näeme kolleeg Heimar Lenki televisioonis mingit seosetut juttu ajamas.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Minister püüdis meid siin veenda, et hooldusteenusega seotud tegevused praegu käivad, eriti psüühilise erivajadusega inimestele pakutavate teenuste puhul, mida arupärimine puudutas, ja on lootust, et järgmise perioodi Euroopa rahast saab suurem ring renoveerimisi tehtud. Te puudutasite ka palku. Te olete nendes asutustes käinud ja tööite positiivseid näiteid, et on võimalik pakuda inimestele seda teenust üsnagi taskukohase hinnaga, kui tegemist võib olla pere ülejäänud liikmetele ohtliku inimesega. Kas teie hinnangul on neid võimalusi piisavalt või on meil väga palju arenguruumi?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu ma enne ütlesin, meil on teatud teenuste järele järjekorrad, osaliselt sõltuvad need ka ruumiprogrammist. Lähemate aastate jooksul need investeeringud, mida me oleme planeerinud ja milleks meil on reaalne rahaline kate olemas, psüühilise erivajadusega inimeste statsionaarsete kohtade investeeringute vajaduse katavad. Olen täiesti kindel, et järjekorrad hakkavad vähenema. Selleks et rahastus infra-

struktuurile järele tuleks, on vaja suurendada riigieelarves pearaha. Kui teenuse saajate arv kasvab, siis mõistagi on ka surve eelarvele suurem, aga kuna tegemist on seaduses ettenähtud teenusega, siis olen täiesti kindel, et selleks tuleb vahendeid leida.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister, te ütlesite, et meil on soodsamaid hooldekodusid ja ka neid, kus on tühje kohti. Võib-olla nimetate mõne, siis teaks neid soovitada.

Taavi Rõivas

Aitäh! Erakordselt kaunis, erakordselt sõbraliku personaliga ja küllalt mõistliku hinnatasemega hooldekodu, mis tõsi, asub Tallinnast pisut kaugel, aga väga ilusas looduskauis kohas, on Alutaguse Hoolekeskus. See maja on värskest renoveeritud. Suhtlesin seal elavate inimestega, nad on teenuse kvaliteediga väga rahul. Ruumid on seal sobivamad, kui need enamikus kodudes kunagi olla saavad. Aga tõsi on ka see, et asutuses elamine ei ole automaatselt lahendus kõigile. Kui me räägime inimeste endi soovidest, siis üsna palju on ka neid, kes soovivad koduhooldusteenuseid. Ka neid soovib riik märkimisväärselt toetada. Aga see oli üks näide. Neid võib tuua palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Lugupeetud minister! Head Riigikogu liikmed! Eestis on hooldekoduprobleem natuke teistsugune kui nendes riikides, kus hoolekandesüsteem on hästi arenenud. Tavaliselt on see süsteem hästi arenenud seal, kus ka majandus on hästi arenenud ja inimesed on jõukamal järjel. Olgu see Skandinaavia, Kesk-Euroopa või isegi Ameerika Ühendriigid, millega meil suurt asja ei ole, sest see on meist nii kaugel, aga seal inimene arvestab juba ette, et kui see elustaadium on käes ja ta ei taha lastele jalgu jääda, siis ta valibki sellise institutsiooni, mis on talle sobiv teenuste poo-

lest, sellises kohas, mis talle meeldib, ja mis talle on taskukohane. Kuna heaoluühiskonnas on inimesed elu lõpp-perioodiks teeninud endale piisavalt neid ressursse, mida meil samasteks nimetatakse, siis nad saavad väga ilusasti hakkama. Eestis aga läheb inimene hooldekodusse siis, kui ta on nii vilets, vana ja haige, et lihtsalt ei saa enam kodus hakkama. Siin on suur vahe.

Muidugi võib ju tekitada igasuguseid vahvaid programme ja kirjutada arengukavasid, kus on lõppeesmärgina paika pandud, et kui arengukava rakendatakse, siis kõik eakad inimesed on rahulolevad ja õnnelikud. Aga see raha, mis selleks kulub, meile suurt midagi juurde ei too. Hoolimata sellest, et meile siin räägitakse, et kohti on küll ja küll, Alutaguses on suurepärased tingimused ja koduhooldus areneb nagu mühinal edasi, inimesed ikka kurdavad, et siiski ei saa hooldekodukohta ega jõua selle eest maksta. Vanuri lapsed, kes peaksid nagu selle kohustuse üle võtma ja maksma puudujääva summa, maksavad ju oma kodukulused, nad maksavad makse ja tahavad oma lapsi koolitada. Kust nad võtavad selle 200–300 eurot? Igäihel ei ole seda võtta. Nii see paraku on. Sellepärast ongi inimesed hakanud leutama igasuguseid fantastilisi lahendusi. Nad ehitavad mingit utoopiat, kooperatiivset hooldekodu: paarkümmend vanurit panevad oma raha kokku, ostavad mingi vana kolhoosiaegse elamu, renoveerivad selle ja üritavad sinna rajada midagi, palun vabandust, mis meenutab Orwelli "Loomade farmi". See on muinasjutt, sellest ei tule mitte midagi välja. Ikkagi on riigi kohustus hoolekandesüsteemi ülal pidada.

Tegelikult näitab see, milline on hoolekandesüsteem ja kuidas me hooldame vanu inimesi, seda, kuidas me eakatest hoolime. See, kuidas riik haldab hoolekandesüsteemi, näitab ka seda, kuidas riik hoolib eakatest inimestest, kes on ju eluaeg panustanud selle maa ja rahva healusse, ükskõik, millised sõjad, revolutsioonid ja anastused siit poleks ka üle käinud.

Tegelikult sattus meie hea minister ju naelapea pihta, kui ta eelmisele arupärimisele vastates ütles, et parim ravim on töö. Kui perekonna tööelistel liikmetel on töö olemas, siis nad suudavad lahendada kõik probleemid, ja on kahju, kui tööd ei ole. Nii see ongi.

Kas ma saaksin natuke aega juurde?

Aseesimees Jüri Ratas

Kui te seda soovite. Kolm minutit.

Viktor Vassiljev

Aitäh! Jah, parim ravim ongi töö. Kui perekonna noorematel liikmetel on töö, on sissetulek, siis muidugi saavad nad hakkama eaka inimese hooldamisega, toimugu see kodus, hooldekodus või mõnes sellises kallis institutsioonis nagu Villa Benita. Pappi on, maksame kinni, et meie memmekesel hea oleks, et ta oleks hooldatud ning tõepoolest rahulolev ja õnnelik. Siis saavad lapsed teda külastades näha, et ta on ilusasti pestud ja kammitud, nad saaksid kuulata, mida vanaema nendele pajatab. Vanaema räägib siis vahvaid vana aja lugusid, mitte sellest, palun vabandust, et tal on pampers päev otsa vahetamata.

Aga mis sa ütled, kui tööd ei ole ja valitsus laseb täiesti rahulikult toimuda ajakirjanduses diskussioonil eutanaasia üle. Ma keeldusin andmast kommentaare televisioonile ja ajalehetele eutanaasia kohta, sest siin on terminoloogiline arusaamatus. Üks asi on see, kui eutanaasia on seadustatud Hollandis. Kui seal on inimene 95 aastat vana ja krooniliselt haige, siis on ta ümbritsetud kõikvõimalikust hoolest, tema elementaarsete füüsiliste vajaduste rahuldamine on kindlustatud, on olemas ka hingehoiuteenus, ta on ümbritsetud tõelise hoolega. Kui ta on elust väsinud, siis on see tema vabatahtlik otsus elust lahkuda. Seda võib ju austada, kui ühiskond on nii otsustanud.

Aga mille pinnalt tekkis meil jutt eutanaasiast? Sellelt pinnalt, et hooldekodukoht on kättesaamatu, lapsed ei jõua seda kohta kinni maksta, ning on juhtumeid, kus väga-väga eakad inimesed kukuvad välja kas haigemaja või oma kortermaja ülemise korruse aknast, ja siis selgub, et see oli segastel asjaoludel toimunud õnnetus. Sellel alusel hakatakse meil eutanaasiast rääkima. See ei ole eutanaasia. Inimesed, me räägime hädatapmisest! See ei ole see teema, millest peaks ühiskonnas üldse rääkima. Rääkima peaks sellest, millele juhtis tähelepanu meie tubli sotsiaalminister, et parim ravim on töö. Minu meelest peaks Vabariigi Valitsus ausalt ütlema: "Inimesed, tööd, millega te saaksite ennast üleval pidada, ei ole meil teile pakkuda, sest meil ei ole majandust, mis teid üleval peaks, ega põllumajandust, mis suudaks teid ära toita. Me ei tea, mis edaspidi

saab." See oleks aus. Laiutage siis käsi ja ütlege, et ei saa, aga ärge valetage. Elu näitab, mis saab.

Eestis on rahvaküsitluse kohaselt 90 konfessiooni, erinevat usku. Puudu on ainult need, kes usuksid valitsuse arengukavasid, loeksid need läbi, kuulutaks neid põhimõtteid kantslist, nii et rahvas kummardaks ja usuks ning oleks õnnelik ja rõõmus, nii et inimesed teaksid, et kindlasti saabub kunagi see aeg, kui valitsus toob üleüldise õnne meie õuele. Olgu see valitsus igavesest ajast igavesti kiidetud! Aamen.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Ma soovin lihtsalt tähelepanu juhtida, et Viktor Vassiljevi viimasel sõnavõtul ei olnud just väga tihedat seost selle arupärimisega, mille ta ise mõni aeg tagasi esitas. Me rääkisime täna küsimuste ja vastuste formaadis psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandest. See on teenus, mida erialaslangis nimetatakse erihoolekandeks. See on eraldi teenus, mida finantseeritakse eraldi ja korraldatakse teistsugustes asutustes kui üldhooldust, eakate hooldust või omastehooldust. Loodan väga, et kui te soovite rääkida siin saalis eakate hooldusest ja omastehooldusest laiemalt, siis te esitate arupärimised või küsitate selle kohta infotunnis. Siis on meil võimalik selle teema üle diskuteerida. Kui te küsite ühe teema kohta, aga pärast kommenteerite hoopis teist, kuigi sellega natukene seotud teemat, siis see ei ole, ma arvan, kõige viljakam diskussioon. Püsime fookuses ja räägime kõikidest teemadest, aga räägime sisuliselt ja nii, et arupärimise sisu ja hilisemad kommentaarid oleksid kooskõlas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

4. Arupärimine Eesti Energia täiendava finantseerimisvajaduse kohta (nr 311)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde, mis kannab numbrit 311. Arupärimisele vastab rahandusminister Jürgen Ligi. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Rannar Vassiljevi, et ta arupärimist tutvustaks!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! 25. märtsil esitasid sotsiaaldemokraadid rahandusminister Jürgen Ligile arupärimise seoses Eesti Energia täiendava finantseerimisvajadusega. Põhjus selleks tekkis seoses ajakirjanduses levitatud informatsiooniga, millel oli päris palju muret tekitavaid aspekte. Selle kohta me ministrilt aru pärida tahamegi.

Esimene aspekt, mida tasub kindlasti mainida, on see, et väidetavalt võib Eesti Energia täiendav kapitalivajadus küündida 1 miljardi euroni, millest ca pool ehk 0,5 miljardit peaks tulema riigi taskust. Teiseks, sellest artiklist selgus, et Eesti Energia nõukogu liikmed väidavad, et neil puudub informatsioon selle kohta, milleks investeeringut kasutada plaanitakse. Samuti on meid murelikuks teinud kolm kiirhinnangut, mille keskmine annab elektri tootmise ja jaemüügi väärtuseks ainult vähem kui kümnendiku kogu Eesti Energia kontserni väärtusest. Sellest kõigest tulenevalt on meil heale rahandusministrile kaheksa küsimust, millele palume vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi, et ta arupärimisele vastaks!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud arupärijad! Kõigepealt juhin tähelepanu, et te olete käitunud väga kärsitult. Te esitasite arupärimise mulle kuu aega enne seda, kui ma üldse aktiivse hoidja rolli sain täitma hakata. Praegu olen ma seda rolli täitnud ainult kaks nädalat.

Teie esimene küsimus puudutab investeeringute suurust ja seda, kuidas neid ajastatakse. Te märgite õigesti, et eelmisel aastal paigutas

riik vastavalt eelarvele Eesti Energia omakapitali 150 miljonit eurot. Edasised plaanid on sellised, et 2013. aastaks on eelarve järgi ette nähtud paigutada sinna kuni 200 miljonit eurot, kuid tehnilistel põhjustel need investeeringud nähtavasti nihkuvad ja seda raha sel aastal vaja ei lähe. On otsustamise koht, kas seda läheb vaja järgmisel aastal.

Teises küsimuses viitate juhatuse liikmele, kes räägib valitsuse lubadusest paigutada aktsiakapitali 400–500 miljonit eurot. Ilmselt vihjatakse selles intervjuus valitsuse 2010. aasta otsusele mitte viia Eesti Energia aktsiaid börsile ja teha vajaduse korral investeeringuid aktsiakapitali ise. See plaan täpsustus 3. mail 2012. Aga iga suurem investeering otsustatakse eraldi, nii et praegu meil uudiseid lisada ei ole. Ma pakun, et valitsus käitub konservatiivselt ja kõigi agressiivsete investeerimiskavadega niisama lihtsalt kaasa ei minda.

Kolmandaks küsite, kas valitsusel on informatsiooni lähiaja investeeringute kohta ja kas finantssüstid on põhjendatud. See on jällegi, nagu mainitud, otsustamise koht. Valitsus on saanud ettevõtte kümne aasta investeerimissoovidest ülevaateid 2009., 2010. ja 2012. aastal. Sel aastal ei ole me neid veel arutanud. Me teame, et investeeringud õlitööstusesse tehnilistel põhjustel venivad. Meie teadmised ei ole kindlasti sel tasemel nagu aastatel 2009–2010, vaid kõik aja jooksul täpsustub.

Neljandaks küsite, kas omakapitali laiendamise kõrval on arutatud ka investeeringut finantseerimislaenu abil. Loomulikult on iga firma ja ka Eesti Energia enamiku oma investeeringuid teinud laenukapitaliga. Viimase kahe aastaga, aastatel 2011–2012, võeti laenu 435 ja aasta lõpu seisuga on bilansis üleval 733 miljonit eurot.

Viiendaks küsite finantssuhtarvude kohta, mida olete lugenud aastaaruandest. Kõigepealt ütlen, et see, millised on laenulepingus võetud kohustused laenusuhtarvude kohta, ei ole avalik informatsioon. Aga muidugi jälgib firma ise konservatiivset joont ja ka reitinguagentuuride arvamused on siin olulised. Ettevõtte on praegu seadnud netovõla piiriks kolmekordse aastase kulumieelse ärikasumi. 2012. aasta lõpus oli see suhtarv 2,1, aga see suureneb.

Kuuendaks küsite Moody'se reitingu negatiivse väljavaate kohta, miks see on negatiivne.

Kahtlemata on põhjus konservatiivsem vaade Eesti Energia äririskidele. Ühelt poolt on põhjus konkurentsi tihenemine seoses elektrituru avanemisega, teiselt poolt mõningane tõrge õlitehase käivitamisel.

Seitsmendaks küsite Eesti Energia likviidsusliinide mahu kohta. Teid huvitab, miks seda on vähendatud ja miks see on 400 miljonit eurot. Kõigepealt ei tea ma ühtki põhjust, miks peaks parlamendis sellist asja arutama. Selle firma riskide hulgas on likviidsusrisk mõeldavaist ilmselt kõige viimane ja see on hästi juhitud. Kindlasti ei ole see parlamendi tasemel arutelu teema, ka üldkoosolek ei tegele likviidsusjuhtimisega. Aga nagu arvata võite, on likviidsuspuhvrite suurus seotud investeeringute suuruse ja ajastamisega. Samas ei ole mõistlik arvata, et likviidsuspuhver on midagi, mille arvel tehakse pikaajalisi investeeringuid. See on ikkagi hoopis muu instrument.

Kaheksandaks küsite kiirhinnangute kohta ning Eesti Energia elektri tootmise ja jaemüügi turuväärtuse kohta. Te kurdate, et see on väike. See viitab sellele, et Eesti Energia ei püga tarbijaid, nagu tihti püütakse väita, vaid sel alal on tihe konkurents, kulud suurenevad ja tulusid kontrollib turg. Kui vaadata Nord Pooli pikaajalisi keskmisi, siis on näha, et need ikkagi elektri tootmise kasumlikkust väga piiravad ja on isegi riskantsed. Tahan öelda sellele erakonnale, kes käib ministrite akna all protestimas, et mina ootan oma akna alla demonstratsiooni, mis kiidab elektri hinna langemist, mida on ka äsja näha olnud. Elektri hind on sesoonne ja Nord Pooli pikaajaline keskmine on midagi, mis viitab tulevastele turuhindadele. Aga aitäh! Sellega ma praegu piirdun.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on küsimusi. Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra eesistuja! Härra minister! Mulle jäi kõrva, et sinu arvates on Enefit 280 käivitamine natukene hiljaks jäänud. Ma arvan, et seal on tänaseks tegu ligi aastaga. See on ausalt öeldes ikka tõsine puudujääk. Me käisime seal ja tuli välja, et võib-olla on tegemist isegi projekteerimisvigadega. Kui soojuspaisumiskoeffitsienti ei arvestata laadimistiguude pikkuse mõõtmisel, siis on see ikkagi jäme

ja labane apsakas. Mis sa arvad, mis edasi saab, millal saab uus omanik selle uue tehase käima?

Jürgen Ligi

Rõõm on näha, et te teate asja nii täpselt. Mina eitan ettevõtete parteilist juhtimist ja kolhoosiesimehe mentaliteeti, seda, et ma peaksin andma vastuseid tehnoloogia kohta. Küll aga olin ma juba 2008. aastal, kui ma kuulusin Eesti Energia nõukokku, nii tark, et teadsin, et selle minu teada mahu poolest kaks korda suurendatud – kuidas peaks ütlema, mis see õige erialasõna ongi? – õliretordi tööle saamine tähendab pikka katsetamist. Ei ole lihtsalt nii, et kaks korda suurem seade töötab täpselt samuti nagu kaks korda väiksem seade, mis on palju kordi läbi proovitud.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mul on ees Eesti Energia strateegia. Siin on kirjas üks töös olev projekt, elektri- jaama ehitus Auveres, mille prognoositava mahuna on siin kirjas 638 miljonit eurot. Eelmise aastaga kulutati sellest 278 miljonit eurot. Selle projekti prognoositav kapitalitootlus on negatiivne (–1,2%). Teie ei olnud tol ajal, kui see otsus tehti, aktsiate valitseja, küll aga osalesite valitsuses, kus väidetavalt seda teemat arutati ja otsused tehti. Järgmisel leheküljel on kirjas Eleringi prognoos aastani 2023, kust näeb, et ka ilma Auvere uue plokita on meil tippkoormuse rahuldamine tulevikus tagatud. Mis on see põhjus, et seda investeeringut, mis ka ettevõtte enda arust ei ole majanduslikult otstarbekas, on vaja teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu te hästi teate, oli selle põhjus eelkõige energiajulgeolek, mida tol korral väga tähtsaks peeti. Aga kui teil on paremaid ideid, siis arvestage, et ma olen neid valmis arutama alles siis, kui ma olen natuke aega aktsiaid hoidnud ja selle teemaga tegelda jõudnud. Praegu olen ma selles mõttes, mis puudutab ammu toimunud investeeringuid, valitsuse lihtliige.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Minu küsimus ongi Riigikogu lihtliikme küsimus valitsuse lihtliikmele. See, et riik oma maavaradelt ka mingit tulu saab, on ilmselt normaalne. Praegu on valitud see tee, et riik investeerib, tegelikult paigutab oma raha Eesti Energia aktsiakapitali laiendamisse, selleks et õli tootmine käima lükata. Teine võimalus oleks see, et ettevõtte ise hindab oma riske ja võtab laenu, ta teeb seda laenude abil. Nüüd on otsustatud seda niipidi teha, ilmselt lootes tulevikus võtta dividendi ja ettevõtet aidata. Kas valitsus on arutanud põlevkivist õli tootmise puhul alternatiive, et riik oma tulu kätte saaks? Kas see on ainus tee, et me praegu riigiettevõttesse paigutame raha, selleks et nad selle tootmise käivitaksid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, mida te alternatiivi all mõtlete. See on loomulik finantsjuhtimine. Enamik investeeringuid tuleb laenust, aga ka omakapitali baas peab olema korralik. Ma ei tea, mida te alternatiivi all mõtlete.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Ma teen hästi lühidalt. Sotsiaaldemokraadid, kes on selle arupärimise esitanud, on mures Eesti Energia tuleviku pärast. Oleme mures selle pärast, kuidas seal väidetavalt otsuseid tehakse. Nagu nõukogu liikmed ajalehes kirjeldavad, puudub neil täpne informatsioon, miks ja mida tulevikus tegema hakatakse. Siiski oleme seisukohal, et tegu on Eesti riigile äärmiselt olulise ettevõttega ning kahtlemata peab see ettevõtte olema majanduslikult, finantsiliselt ja ka oma reaaltegevuses võimekas edaspidigi. Seetõttu tekitavad meile muret nii mõnedki otsused, mida ettevõttele tegelikult peale surutakse. Ettevõtte ise ütleb, et põlevkivist elektri tootmisel ei ole tulevikus potentsiaali. Väita, et sellega elimineeritakse julgeolekuriski, kui suurem osa elektri tootmi-

sest suunatakse ühte piirkonda, ja nimetada seda riskide maandamiseks tundub tavaloojika järgi äärmiselt küsitav. Kui see ei ole ka majanduslikult otstarbekas, siis tekib paratamatult küsimus, kas meie ühist ressursi, mida maapõu endas sisaldab, ehk põlevkivi ei võiks kasutada mõistlikumalt ja ratsionaalsemalt keskkonna seisukohalt ja ka rahanduslikus mõttes. Sest nagu hetkeolukord näitab, vääristada põlevkivi muul kujul kui elektrit tootes tundub otstarbekam. Nii tundub paljudele siin saalis viibijatele, nii nendele, kes kuuluvad parlamenti, aga miks mitte ka valitsusliikmetele, samamoodi tundub Eesti Energiale endale. Sotsiaaldemokraatide arvates on igati mõistlik see, et põlevkivi kasutatakse, aga seda tuleb kasutada nii, et sellest oleks riigile kõige rohkem kasu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine jahiseaduse täitmise kohta (nr 314)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda arupärimise juurde. Arupärimise number on 314 ja sellele vastab keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Tiit Tammsaare!

Tiit Tammsaar

Härra juhataja! Ütlen paar sõna sissejuhatuses. Aegruum on loomulikult oma töö teinud, arupärimise esitamisest on möödunud teatud aeg. Vahepeal on Riigikogu saanud maha uue jahiseadusega, aga formaaljuriidiliselt kehtib praegu veel vana seadus. Nagu ma olen kuulnud, on Kadrioru poole teel mitme seltskonna palved seda seadust mitte välja kuulutada. Vaatame, kuidas aeg edasi kulgeb. Võiks öelda, et esitatud küsimused on aktuaalsed ka täna. Tõe huvides, ajalooannaalides on need vastused igal juhul väga tähtsad.

Me teame, et uus seadus ei vabasta vanade vigade tegemisest, pigem suurendab uus seadus muret Eesti rikkaliku fauna säilimise pärast. Kõige masendavam on see, et suurkiskjate toidulaua peab kinni maksma just see väene külamees-jahimees (Eesti riik on Euroopa

Liidu ees võtnud sellised kohustused). Kellele küll oli vaja seda tüli küla vahele, kus on niigi palju kannatatud? Külades suletakse koole. Panku, postkontoreid ja kauplusi tuleb tihti tikutulega otsida ja sõita nende leidmiseks kümnete kilomeetrite kaugusele. Kohalikud jahimehed on tänini olnud tublid Kaitseliidu liikmed, priitahtlikud pritsimehed ja abipoliitseinikud, nad on riigile vabatahtlikult appi tulnud. Nüüd ütleb seesama riik, et nad olid küll tublid, aga seda kõike on vähe, nüüd peavad nad ka ulukikahjud kinni maksma. Riik ise sinna peaaegu ei sekku, aga 200 hunti, 600 karu ja ilvest olgu olla või muidu ...

Ma võiksin veel pikalt jätkata. Tahaksin näiteks teada saada, kuidas ministri arvates nõukogulikust jahikorraldusest hoolimata säilis fauna selline liigirikkus ja elujõulisus 45 aasta jooksul, seda hoolimata sovetiajast ja väidetavalt verejanuliste külameeste barbarlikust kütimisest. Olen veendunud, et just selle uue seaduse jõustumise tõttu satub ohtu kogu Eesti rahvuslik uhkus, metsade fauna, aga riik pühib lõbusalt käed puhtaks, öeldes vaid, et klaarigu maa- ja jahimehed ise omavahel, riiki see eriti ei puutu.

Kõige lõpuks tahan ministriproualt teada, kus on uue jahiseaduse jõustumiseks vajalikud alamastme aktid. Vikerraadios väitis ta usinalt, et need oleval olemas. Kus need ikkagi on? Ka jahimehed tahaksid neid näha ja neist midagi kuulda. Kõik me ju teame, et just nendest ministri määrustest ja eeskirjadest sõltub uue jahiseaduse realiseerumine tegelikkuses.

Jahiseaduse seisukohalt määrava tähtsusega on see, mida hakkab tegema RMK ja millised hakkavad olema lepingud jahimeestega. Siin on ministeeriumi ja ministri vastutus ülisuur. Ma loodan, et minister seda vastutust ka tunnetab. Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud juhataja! Head arupärijad, jahiduse vastu huvi tundjad! Ma olen kerges kimbatuses, sest hea arupärija sissejuhatus läks arupärimises olnud küsimustest üksjagu kaugemale. Mul on soov ja tahtmine nendele küsi-

mustele vastata, aga kodukord seda ette ei näe. Kodukord suunab mind püsima nende küsimuste raames, mis te olete esitanud. Ma siiski ütlen mõne täpsustuse. Kindlasti olen ma samuti seda meelt, et üldiselt on kohalikud jahimehed olnud väga tublid ja see töö, mida nad teinud on ning mis tähendab ühtlasi töö ja hobi ühendamist, on olnud tõepoolest väga tänuväärne. Üksikud näited selle kohta, et koostöö ei ole väga hästi laabunud, ma arvan, ei peaks üldist pilti väga palju rikkuma. Ma kindlasti ei nõustu aga teie sissejuhatuses olnud väitega, et meil on tegu – kuidas te ütlesitegi? – verejanuliste külameeste või millegi sellisega. See väide, ma arvan, jääb teie südametunnistusele. Küllap te kasutate võimalust ja hiljem täpsustate, et te ei tahtnud külameestele liiga teha.

Konkreetne küsimus teie sissejuhatuses puudutas uue tervikliku jahiseaduse n-ö alamakte või määrusi, mis sellest tulenevad. Need määruse eelnõud esitati keskkonnakomisjonile juba mitu kuud tagasi, nende väljatöötamise on kaasatud reaalselt jahindusega tegelevad inimesed, jahiseltsi esindajad, on peetud nõu ka metsaomanike esindajatega. Nende ettepanekuid on arvesse võetud. Ma usun, et need alamastme määrused on igati sobilikud selleks, et jahiseadus, mis ootab presidendi allkirja, võiks hästi ellu rakenduda.

Nüüd olen ma sunnitud tulema teie arupärimise juurde. Te esitasite selle märtsi lõpus ja vastamise tähtaeg on nüüd kätte jõudnud. Nagu te mainisite, vahepeal on uus jahiseadus parlamendi heakskiidu saanud. Ilmselt on mõned küsimused, mille te mulle arupärimises esitasite, nende pikkade arutelude käigus siin läbi vaieldud ja juba varem minult vastuse saanud.

Tulen nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus: "Miks täidab keskkonnaminister kehtivat jahiseadust valikuliselt ja ei ole alates 2009. aasta oktoobrist ühtegi jahimaakorralduskava kehtestanud ega ühtegi jahipiirkonda moodustanud?" Pean täpsustama, et kõik olemasolevad jahipiirkonnad on Eestis moodustatud igati korrektsetel õiguslikel alustel. Edaspidi korraldab uue jahiseaduse alusel jahipiirkondadega seonduvat ja kõiki seonduvaid toiminguid Keskkonnaamet jahindusnõukogu ettepanekuid arvestades. Jahindusnõukogusse, nagu uues seaduses ette nähtud on, hakkavad

kuuluma jahimeeste ja maaomanike esindajad ning ka riigi esindaja.

Teine küsimus: "Kes olid need ametnikud, kes otsustasid jahimaade korralduse likvideerida?" Pisut hiljem hakkame arutama järgmist arupärimist, kus te sõna-sõnalt sama küsimust kordate, seal olete selle sidunud küll ühe konkreetse osakonna likvideerimisega. Sinna ei saa võrdusmärki vahele panna. Jahimaade riikliku korraldamise süsteemist loobuda otsustas parlament värske jahiseaduse vastuvõtmisega. Kui see seadus jõustub, siis on see seaduslik akt, millega vastav otsus tehtud on. Küll aga pean taas kord mõistlikuks täpsustada seda ebakõla või segadust, mida siin on proovitud tekitada. Ka praegu on olukord, kus kõik jahipiirkonnad tegutsevad täiesti korrektsete ja veel kehtivate kasutuslubade alusel. Esimeste kasutuslubade lõpp jõuab kätte juuni keskpaigas ja sealt edasi tuleks nende 64 varasema rendijahipiirkonna kasutusload üle vaadata, aga praegu on ka veel kehtiva, vana jahiseaduse kohaselt tegu täiesti korrektsete ja kehtivate kasutuslubadega.

Kolmas küsimus: "Miks mindi vastuollu kehtiva jahinduse arengukavaga?" Kehtiva jahinduse arengukavaga ei ole vastuollu mindud. Ma proovin olla pisut mõtetelugeja, püüan ära arvata, mida te täpsemalt seda nappi küsimust sõnastades silmas olete pidanud. Oli viide jahimaade korraldamise süsteemist loobumisele. Aga seesama jahinduse arengukava näeb ette varasema jahimaade korraldamise mõttekuse analüüsi ja selle, et analüüsist tulenevalt tuleks vastu võtta otsus, mis kavade koostamisest edasi saab. Analüüs on tehtud, see on Keskkonnaministeeriumi kodulehel kõigile kättesaadav. See analüüs ei pidanud varasema jahikorralduse jätkamist otstarbekaks.

Neljas küsimus: "Kas EV seadused ei kuulu enam täitmisele?" Kindlasti kuuluvad need täitmisele.

Viies küsimus: "Kas olite teadlik asekanstleri seisukohtadest ministeeriumi nimel?" Arupärimise sissejuhatuse on mälu järgi öeldes umbes kaks ja pool lehekülge pikk, te tsiteerite seal asekanstler Andres Talijärve kirjavahetust. Olen täiesti veendunud, et asekanstler on kogu väga pikaks veninud jahiseaduse väljatöötamise ajal tegutsenud heas usus ja sooviga potentsiaalseid segadusi vältida, ta on vastuste andmisel nõu pidanud ja konsulteerinud jurii-

diliste ekspertidega ning sellest tulenevalt oma selgitused andnud.

Kuues küsimus: "Kes vastutab ministeeriumis seaduste täitmise või täitmata jätmise eest? Kas võtate kellegi vastutusele ministri ja ministeeriumi maine kahjustamise eest?" Ministeeriumis vastutavad seaduse täitmise eest kõik, kes ministeeriumis ametis on. Küsimust, kas ma võtan kellegi vastutusele ministri või ministeeriumi kahjustamise eest, on teil ilmselgelt vaja täpsustada, et oleks selge, mida te selle all silmas peate. Kui üks või teine ministeeriumis töötav inimene kahjustab kuidagi ministeeriumi või valitsuse mainet või seab küsimuse alla seaduste kehtimise, siis loomulikult peab ta selle eest vastutama. Aga praegu jääb mulle täiesti arusaamatuks, mida te siin täpselt mõtlete.

Viimane, seitsmes küsimus: "Keskkonnaministeeriumi ametnikud on väitnud, et 64 rendijahipiirkonna probleem hoitakse teadlikult üleval, et kindlustada ministeeriumi eelnõu sujuv menetlemine Riigikogus. Kas tegemist on mõjuvõimuga kauplemisega?" Ausalt öeldes, minu meelest on see kaunis inetu ja asjasse puutumatu paralleel. Tegu oli valitsuse eelnõuga, mida Riigikogu arutas, ta on tänaseks sellele oma toetust avaldanud ja seaduseelnõu pärast muudatusettepanekute sisseviimist heaks kiitnud. Mul on seda kaunis keeruline kommenteerida. Võin ainult seda korrata, et uue jahiseaduse jõustumisega – ma loodan, et me saame jõustumisest rääkida – on need samad 64 rendijahipiirkonda saanud kindluse, et ka nende puhul jätkub kümme aastat pärast seaduse jõustumist tõrgeteta jahipiirkonna kasutamine. Minu meelest on need 64 rendijahipiirkonda, kus tõepoolest on mõni inimene proovinud segadust tekitada, saanud nüüd kindluse. Meil on väga hea meel, et parlament on selle kindluse andnud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan! Teile on küsimusi. Karel Rütli, palun!

Karel Rütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Ma arvan, et ministeeriumi maine on kindlasti kahjustada saanud. Need otsused, mis 2009. aastal tehti ja millega likvideeriti jahimaade korraldus, lähevad väga selgelt vastuol-

lu nii jahinduse arengukava kui ka jahiseadusega. Aga see ei ole kindlasti isiklikult teie süü, teie selle eest ei vastuta, sest 2009. aastal tegid otsuseid teised inimesed. Ma arvan, et kogu selle protsessi ajal on teile lihtsalt eksitavat informatsiooni antud, sest vaevalt te muidu oleksite kõige sellega nõus olnud. Aga kas te üldiselt nõustute sellega, et asestantsleri seisukohad, need kirjad, mis ministeeriumi nimel välja saadeti, olid teatud mõttes ennatlikud, mingis mõttes ka pahatahtlikud, eesmärgiga survestada jahiseaduse sujuvat ja kiiret vastuvõtmist?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kahju, et mul ei ole arupärimise sissejuhatust kaasas, sest võib jääda pisut arusaamatuks, millest me siin omavahel täpselt räägime. Ma ei nõustu mitte mingil juhul sellega, et aseantsler, kes jahiseaduse väljatöötamise juures on kogu selle protsessi algusest, alates 2008. aastast väga aktiivselt tegev olnud, on soovinud anda eksitavat informatsiooni või olnud pahatahtlik. Vastupidi, aseantsler Andres Talijärve soov on olnud selgitada olukorda ja neid teadmisi, mis tal on olnud. Kui vaadata 2012. aasta augustist pärit kirja, mis on saadetud Eesti Jahimeeste Seltsi presidendile, siis tõepoolest sel ajal oligi Keskkonnaministeeriumis see teadmine, et 1. märtsil 2013 võib tekkida olukord, kus 64 rendijahipiirkonda kasutusõiguse loa kaotavad. See oli hinnang, mille juristid sel ajal andnud olid. Mul on hea meel, et te ka oma arupärimises viitate hilisemale, 2013. aasta veebruarist pärit sama aseantsleri seisukohale, kus ta selgitab seda seisukohta, mis tolleks hetkeks kujunenud oli. Ta teeb seda sooviga võtta pinged maha ja selgitada 64 rendijahipiirkonnale, et ei ole ohtu, et 1. märtsist jahipidamine või kasutusõigus lõpeb, sest tegu on tähtajalise kasutusloaga. Ma tean, et see informatsioon anti edasi kõigile keskkonnakomisjoni liikmetele. Kui te oleksite tahtnud neid pingeid maha võtta, oleks teil olnud samamoodi võimalus tegelikku olukorda selgitada. Paraku tuleb öelda, et te seda ei teinud, vaid nägite pigem võimalust veel sütt alla visata, mis kindlasti ei olnud kõige mõistlikum tegevus ja tekitas täiesti ilmaasjata pingeid seal, kus neid pingeid mitte olema ei oleks pidanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Aitäh! Pinged hakkavad tõenäoliselt kulmineeruma alles sügisel või järgmisel aastal, kui jahimeestele hakatakse uusi trahvikviitungeid välja kirjutama. Aga ma küsin veel üle selle küsimuse, mida ma alguses küsisin. Mida RMK ikkagi tulevikku vaadates teeb? Milline hakkab olema raamleping jahimeestega, kui mitu eurot hektari pealt RMK küsima hakkab? Tema ju loob, eks ole, turutrendi, tema järgi hakkavad käituma teised.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! RMK põhitegevus ei ole kindlasti jahi korraldamine, see ei saa olla ega peagi olema põhiline tegevus, millega RMK tegeleb. Me oleme korduvalt selgitanud, et RMK ei muuda oma seniseid põhimõtteid jahinduses. Nagu ta praegu annab jahimaid kasutusse, nii jätkub see ka tulevikus. Seda tehakse suuresti enampakkumise kaudu, mis annab ja on andnud võimaluse pääseda jahti pidama ka nendele jahimeestele, kes mingil põhjusel ei ole saanud ühe või teise jahiseltsi liikmeks. Mis need põhjused mõnel puhul on, seda teate teie kindlasti minust paremini. Aga ma ei saa ikkagi aru, mis trahvikviitungitest te räägite ja kes neid välja kirjutama hakkab. Mina nõustun pigem teie enda sissejuhatuses toodud väitega, et Eesti jahimehed on mõistlikud inimesed. Ka jahimeeste huvides on väga selgelt see, et suhted maaomanikega oleksid head. Jahimehed ei ole kindlasti huvitatud sellest, et meil oleks võimalikult palju ilma lepinguteta piirkondi, kus võiks probleeme tekkida. Ausalt öeldes on ju juba praegu olukord, kus suurem osa piirkondadest on lepingutega kaetud. Suurem osa piirkondadest on sellised, kus maaomanike ja jahimeeste suhted on täiesti mõistlikud.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Praegu veel mitte rakendunud jahiseaduses on selline põhimõte, et ulukikahjustuste puhul klaarivad maaomanik ja jahimees vastastikku neid asju, mis on jahinduspiirkonnas juhtunud,

aga riik jääb sellest välja. Kuidas te seda kommenteerite? Meie seisukoht on selline, et riik võiks olla ja peaks olema ulukikahjustuste kompenseerimisel üks osapooli.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Hea küsija, nii hästi nagu mina tean, teate ka teie, et see, mida te praegu väitsite, ei vasta tõele. Riik osaleb Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu kahjude kompenseerimises. Ma lugesin seda suurejoonelist avaldust pressile, mille te tegite, ja kirja, mille te saatsite teele presidendi kantseleisse. Pean ütleva, et ma ei saa päriselt aru, miks te lähete ilmselt teadlikult presidenti eksitama, väites asju, mis tõele ei vasta. Riik osaleb kahjude kompenseerimises. Lisaks Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu makstavatele kompensatsioonidele osaleb ta selles ka aladel, kus jahipidamine ei ole lubatud. Kilomeetri raadiuses nende aladega piirnevatel aladel on riik võtnud täielikult enda kanda kõik tekkivad kahjud. Väide, et riik on täielikult distantseerunud, ei vasta tõele. Riik osaleb ka jahinduse planeerimises jahindusnõukogude kaudu, kus riigi esindaja on täiesti olemas ja osaleb seal aktiivselt. Nii et ärge levitage selliseid eksitavaid väiteid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Tiit Tammsaare!

Tiit Tammsaar

Härra juhataja! Teen hästi lühidalt. See raha, millega KIK praegu osaleb jahinduse edendamisel, on jahimeeste käest kokku korjatud. Sellel rahal ei ole mitte midagi pistmist elarverahaga. Ka uue seaduse valguses on jahitasu, on see siis 10 või 25 eurot, ja sellest tulenevad tagasimaksud – väidetavalt kuni 30% ulatuses, kui KIK-i armulikkus seda lubab – jahimeeste käest kokku korjatud raha. Olgem täpsed, proua minister! Ma tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Täna! Sellel kaunil õhtul on läinud pikalt jahiteemal arutamiseks. Ma pean tõepoolest reageerima. Kes see riik siis teie arvates on, mis rahaga riik neid kahjusid kompenseerima peab? Jahimehed on maksumaksjad. Ka kõik muu riigi tuludesse laekuv raha on maksu- maksjatelt kokku kogutud raha. Kust seda raha siis võtma peaks? Mina ei ole veel kuskilt leidnud sellist kappi, kuhu anonüümne raha tekib. Keskkonnainvesteeringute Keskusesse laekub raha samamoodi riigieelarvest, tegu on riigi tuludega. Sellest rahast Keskkonnainvesteeringute Keskus oma osa nendest kahjunõuetest katabki. Anonüümset raha ei ole olemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine Eesti jahinduse arengukava täitmise kohta (nr 315)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Head ametikaaslased, see on tänane kuues arupärimine ja sellele vastab keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Arupärimine kannab numbrit 315. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Rein Randveri, et ta arupärimist avalikkusele tutvustaks!

Rein Randver

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Lugupeetud minister! Selle arupärimise on tulenevalt eelmisest arupärimisest esitanud kaheksa Riigikogu liiget. Nad tõdevad kurbusega, et kahjuks on arupärimisele vastamine hilja kätte jõudnud, see protsess on aeglaselt kulgenud. Me oleksime tahtnud jahiseaduse eelnõu menetlemisel kasutada ka jahinduse arengukava andmeid. Teistpidi näeme, et jälle Riigikogus on jahiseadust menetletud väga kiiresti, et saada mingisugunegi selgus meie riigi jahindusmaastikul.

Arupärijad on koostanud mitmeid küsimusi. Me tahame teada, kas see arengukava, mis peaks looduskaitset ja maaelu väärtustama, on oma eesmärgi täitnud, kas on teadvustatud neid probleeme, tegevusi ja tulemusi. Kas riik on ka edaspidi jahinduspoliitika kujundaja ja

järelevalvaja rollis? Kuidas riik toetab jahimehi, kujundades partnerorganisatsiooni? Millised on arengukavale eraldatud rahasummad, kuidas neid on kasutatud ja kuidas on kulgenud arengukava elluviimise aruanne? Loomulikult, me ei vaata ainult tänast päeva. Viimases küsimuses mainime, et jahinduse arengukava kehtivus lõpeb käesoleval aastal. Me tunneme huvi, kas ministeerium on alustanud uue arengukava väljatöötamist ja milline on see tööühm.

Palume proua ministril nendele küsimustele vastata! Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea juhataja! Head arupärijad! Lähen kohe teie küsimustele vastamise juurde.

Esimene küsimus on kaunis pikk ja kõlab nii: "Arengukava täiendamist, elluviimist, arengukavakohase tegevuse hindamist ja aruandlust koordineerib Keskkonnaministeerium keskkonnaministri kokku kutsutud jahindusnõukogu kaudu. Mitmel korral on toimunud jahindusnõukogu koosolekud aastatel 2008–2013?" Sellel ajavahemikul on toimunud neli jahindusnõukogu istungit. Nende protokollid on Keskkonnaministeeriumi kodulehel kättesaadavad. Viimasel istungil oli ootuspäraselt kõne all uue jahiseaduse eelnõu väljatöötamine. Muu hulgas kuulati seal arengukava täitmise aruannet. Tollal anti ministrile volitus jahiseaduse eelnõu edasiseks menetlemiseks.

Teine küsimus: "Jahindusnõukogu eestvedamisel esitatakse kord kolme aasta jooksul keskkonnaministrile arengukava elluviimise aruanne. Mitmel korral on vastav aruanne koostatud ja kus on võimalik sellega tutvuda?" Aruanne on esitatud nendelsamadel jahindusnõukogu koosolekutel. 2010. aasta jahindusnõukogu koosoleku protokollis on selle lühikokkuvõtte olemas. Ka sellega on kõigil võimalik tutvuda.

Kolmas küsimus: "Arengukava eesmärkide saavutamise taseme indikaatorid koos baasja sihttaseme näitajatega töötatakse välja 2009. aasta jooksul. Kas arengukava eesmärkide saavutamise taseme indikaatorid koos

baas- ja sihttaseme näitajatega on välja töötatud ja kus on võimalik nendega tutvuda?" Arengukava kõige olulisem indikaator oli uuele arengukavale vastava ja arengukava eesmärgede toetava jahiseaduse väljatöötamine ja selle vastuvõtmine. Täna võib öelda, et see eesmärk on täidetud.

Neljas küsimus: "Kui palju on laekunud riigieelarvesse jahimaade kasutusõiguse tasu ja kui palju on KIK suunanud vahendeid jahinduse sihipäraseks kasutamiseks? Palun tuua summad välja aastate lõikes, 2008–2013." Katsumun seda aastate kaupa teha. 2013. aasta kohta ei ole muidugi võimalik veel andmeid esitada. Aga 2008. aastal laekus riigieelarvesse tasu ümmarguselt 6,5 miljonit krooni ja projekte rahastati ligi 7,5 miljoni krooni eest. 2009. aastal laekus 6,6 miljonit krooni. 2009. aasta oli mäletatavasti see aasta, kui võeti vastu kärpeelarve, siis rahastati jahindusprojekte 3,6 miljoni krooni eest. Parlament on võtnud vastu seaduse, millega on Keskkonnainvesteeringute Keskusesse laekuv kasutusõiguse tasu ka järgmistel aastatel fikseeritud 2009. aasta tasemel. 2010. aastal oli suurusjärguks samamoodi 6,6 miljonit krooni nagu 2009. aastal ja rahastatud projektide maht oli pisut üle 4 miljoni krooni. 2011. aastal oli summa 424 000 eurot ja projekte rahastati pisut üle 285 000 euro. 2012. aastal laekus samamoodi suurusjärgus 424 000 eurot ja projekte rahastati 234 000 euro eest.

Viies küsimus: "Jahinduse arengukava näeb ette jahimaade korraldamise jätkamist. Miks likvideeris Keskkonnaministeerium jahimaade korraldamise osakonna ja läks vastuollu jahinduse arengukava täitmisega?" Jahinduse arengukava muidugi ei saa sätestada ega sätestagi Keskkonnaministeeriumi struktuuri. Konkreetne osakondade ümberkorraldamine ei ole kuidagi jahinduse arengukavaga vastuolus olnud.

Kuues küsimus: "Kes olid need ministeeriumi ametnikud, kes otsustasid lõpetada jahimaade korralduse, ja mis olid argumendid?" Sellele küsimusele vastasin ma juba eelmisele arupärimisele vastamise raames. Otsus reaalset see jahimaade korralduse süsteem lõpetada võeti vastu hiljuti parlamendis uuele jahiseadusele heakskiidu andmisega.

Seitsmes küsimus: "2013. aastal lõpeb arengukava kehtivus. Kas ministeerium on alustanud uue arengukava koostamisega ja kes

kuuluvad töögruppi?" Me valmistame praegu koostöös Rahandusministeeriumiga ette plaani, mis puudutab arengukavu laiemalt. Eesmärk on teha kindlaks, millised arengukavad ja millisel tasemel edaspidi üldse vajalikud on. Enne kui selles selgust ei ole, ei alusta me uue arengukava koostamist ega pea seda otstarbekaks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea minister, teile on üks küsimus. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Te olete kahel korral osavalt meie küsimusest kõrvale põigelnud ega ole tahtnud anda vastust, kes olid Keskkonnaministeeriumis need, kes 2009. aastal otsustasid jahimaade korralduse lõpetada. Jah, te küll väitsite, et see otsus langetati Riigikogus 25. aprillil s.a, aga tegelikult said väga paljud probleemid, miks see konflikt nii suureks on läinud ning miks need erinevused on kerinud ja kerinud, alguse just 2009. aastal, kui tehti jahinduse jaoks väga põhimõttelised otsused, mida ei näinud ette ei arengukava ega jahiseadus.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Tollased põhimõttelised otsused on kõik läbi arutatud ja vaieldud sellesamas jahindusnõukogus, millele ka teie ise viitasite. Kui teie küsimus puudutab jälle ühe osakonna ümberkorraldamist, siis veel kord ütlen, et see iseenesest ei tähenda, et jahindusteemadega edaspidi ei tegelda. Jahindusteemadest vastutavad inimesed on ametis Keskkonnaministeeriumi metsaosakonnas. Aga et ei tekiks taas kord möödarääkimist, siis ütlen, et ka praegu kehtiva, nn vana jahiseaduse alusel on kõigile jahipiirkondadele välja antud kehtivad kasutusload, mis kehtivad selle aasta juuni keskpaigani. Esimeste lubade kehtivus lõpeb juuni keskpaigas. Ma loodan, et selleks ajaks on uus jahiseadus jõustunud ja edasi toimetatakse juba uue tervikliku jahiseaduse alusel.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

Head ametikaaslased, nüüd ootan aktiivset osavõttu vaba mikrofoni voorust. Palun kõikidel soovijatel ennast peale haamrilööki registreerida! Kõnesoove ei ole, vaba mikrofoni ei avata.

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Täna istung on lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 19.05.

Istungi kestus 4 tundi ja 5 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 7. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu (395 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 13. töönädala teisipäevast istungit. Head kolleegid, te võite üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kosmilist vaikust! Kui keegi ei soovi arupärimisi ega eelnõusid üle anda, siis kuulake palun teateid.

Kolmapäeval, 8. mail osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

1. Seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu (395 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Olga Sõtniku, Jüri Ratase, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Heimar Lengi, Marika Tuus-Lauli, Aivar Riisalu, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Yana Toomi, Viktor Vassiljevi, Aadu Musta ja Kadri Simsoni algatatud seaduse "Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise rahvaalgatuse võimaldamiseks" eelnõu 395

esimest lugemist. Kõigepealt palun ettekan-
deks kõnepulti kolleeg Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Teie ees on 21 Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikme s.a 12. märtsil menetlusse antud põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu rahvaalgatuse võimaldamiseks. Seda eelnõu toona esitades rõhutasin, et meie eesmärk on luua 25 000 kodanikule võimalus algatada seaduseelnõu, sõltumata Riigikogus esitatud erakondade osalusest algatases. Ühtlasi võiks rahvaalgatuse seadustamine algatajate hinnangul leevendada rahva mõningast tüdimust erakonnapoliitikast ning elavdada kodanikuühiskonna tegevust. Ilmselt on siinkohal õige meelde tuletada, et rahvakogus 8. aprillil toimunud arutelupäeval leidis see ettepanek samuti toetust. Mäletan, kuidas presidendi otsevalimiste eelnõu arutelu eelhommikul teatas üks koalitsioonierakonna saadik, et parlament peaks rahvakogu soovitusi tõsiselt võtma ja selle märgiks oleks otsevalimiste eelnõu tagasilükkamine. Mina leian, et täna on meil siin just see eelnõu, millega me saame üheskoos näidata, kui tõsiselt me rahvakogu ettepanekutesse suhtume, sest just rahvaalgatuse seadustamine leidis lauluväljakul toimunud rahvapäeval pea suurima toetuse.

Kes tunneb selle teema vastu suuremat huvi, neil soovitan lugeda eelmise aasta Riigikogu Toimetisi, järjekorranumbriga 26. Seal analüüsib Tartu Ülikooli doktorant Ero Liivik otsedemokraatia diskursust Riigikogus. Arutlus võtab kokku mitme juristi ja ka riigiõiguse teadlase arvamused antud teemal. Toon järgnevalt teieni mõned mõtted sellest tööst.

Nimelt leidsid põhiseaduse ekspertiisikomisjoni raporti koostanud juristid, et kehtiv põhiseadus on liialt Riigikogu-keskne ning rahvast ei ole riigivõimu teostamisel piisavalt usaldatud. Riik ootab küll rahva kaudu kõigilt üksikisikutelt tunnustamist, ent ei võta arvesse

rahva vahetut arvamust. Liivik rõhutab ka doktor Heinrich Schneideri küsimust, et millise kõrgeima võimu teostamisest me saame kõnelda, kui rahvahääletusele pandavate küsimuste ring on piiratud ja rahvahääletuse korraldamise otsustab üksnes Riigikogu. Muide, 2011. aasta Eesti inimarengu aruande järgi on Eesti Balti riikide võrdluses kõige vähem aktiivne otsedemokraatia kasutaja. Kui näiteks Läti ja Leedu põhiseaduses on olemas lausa neli referendumi tüüpi, siis Eestis saab rahvahääletuse korraldamise otsustada üksnes parlament.

Nii jõuamegi asjaoluni, et Eesti vajab põhimõttelist põhiseaduse täiendust, mis annaks kodanikele võimaluse riigiasjades rohkem kaasa rääkida. Alati võib ju öelda, et seaduseelnõu saab rahvas algatada ka nii, et pöördub ühe või teise Riigikogus esindatud erakonna või rahvasaadiku poole. See aga poleks seesama, see poleks enam rahvaalgatus. Kahtlemata annaks meie pakutud põhimõtteline muudatus hoogu kodanikuaktiivsuse kasvule. Nii meedias kui ka inimeste seas saavad tekkida mitmesugused arutelud, milline elnõu võib koguda 25 000 allkirja ja milline probleem vajab kõige enam lahendamist. Rahva poolt parlamenti saadetud elnõu distsiplineeriks oluliselt ka meid siin saalis. Usun, et kõik meist süveneksid nendes elnõudesse, mis rahvaalgatuse korras siia saali jõuaksid, äärmise hoolikusega. Ja julgen arvata, et koalitsioonipoolset arrogantsust või elnõu sahtlisse lükkamist nende elnõude puhul ei oleks. Rahvaalgatuse toomine põhiseadusesse võiks aidata parandada poliitilist kultuuri.

Kui me räägime rahvaalgatusest kui mõistest, siis otsese demokraatia ühe avaldumisvormi sisu seisneb selles, et teatud hulga hääleõiguslike kodanike allkirjadega algatatud seaduseelnõu tuleb menetleda ja esitada otsuse langetamiseks parlamendis või rahvahääletusel. Rahvahääletuse tulemused võivad samuti olla sätestatud erinevalt. Parlamendis toetuseta jäänud elnõu vastuvõtmisega rahvahääletusel võidakse siduda erakorralised parlamendivalimised, et selliselt parlamenti elnõu menetlemisega siduda. See on üks, aga mitte ainuvõimalik variant. Tuletan siinkohal meelde, et täna menetletav elnõu lisab põhiseadusesse võimaluse algatada vähemalt 25 000 kodanikul seaduseelnõu ning kohustab parlamenti seda

elnõu arutama. Üksikasjalik ja detailne kirjeldus rahvaalgatuse korraldamisest ja käigust lisanduks hiljem rahvaalgatuse seaduse näol. Sageli on rahvahääletusele pandavate elnõude ring piiratud. Sellise piirangu olemasolu mõjutab ka rahvaalgatuse mudeli valikut. Rahvaalgatuse poliitiline põhisisu on suure konsolideeritud toetajaskonnaga poliitilise kavandi õigusloome menetlusse võtmine võimalolevatest erakondadest sõltumata.

Tõepoolest, rahvaalgatuse võimaluse praktilise kasutamise seostatakse kirjanduses lisaks eelkirjeldatud positiivsetele külgedele ka mõningaid negatiivseid tagajärgi. Kui rahvaalgatuse korras algatatud elnõusid on palju ning need suunatakse praktiliselt muutmata kujul otse rahvahääletusele, võib õiguskord muutuda sisemiselt vastuoluliseks. Ma väga ei usu, et Eestis tekiks seesugune olukord, kus neid elnõusid massiliselt parlamendile laekuma hakkaks. Eelkõige just seepärast, et oleme püüdnud selliseid võimalikke probleeme ennetada. Tutvustan teile mõnd tehnilist nüanssi, kuid kordan, et täna ei otsusta me nende tehniliste nüansside, vaid põhimõtte üle, kas lubada rahval algatada seaduseelnõu või mitte. Nimelt näeme ette, et rahvaalgatusena esitatav seaduseelnõu peab õigustehniliselt vastama samasuguste nõuetele nagu teised Riigikogu menetlusse esitatavad seaduseelnõud, olgu need fraktsiooni, komisjoni, mõne rahvasaadiku või valitsuse poolt tulnud elnõud. Eelnõu vormilist külge kontrollib Riigikogu juhatus, see toimub enne toetusallkirjade kogumist. Puudustega elnõu tagastab Riigikogu juhatus selle esitajale. Samuti kontrollib Riigikogu juhatus, et elnõu oleks esitanud hääleõiguslik Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.

Väga olulise põhimõttena toon välja ka rahvaalgatusena esitatava seaduseelnõu põhiseadusele vastavuse eelkontrolli, mis välistab põhiseadusvastaste ettepanekute üldrahvalikku arutelu. Põhiseaduslikkuse kontrolli teostajaks on valitud nii nagu teiste õigustloovate aktide põhiseadusele vastavuse kontrolli puhulgi õiguskantsler. Piiramaks elnõude arvu, on ette nähtud ka kautsjoni tasumine. Kautsjon tagastatakse üksnes juhul, kui elnõu läbib eelneva kontrolli ning kogutakse vähemalt 10 000 allkirja, mille õigsus on kontrollitud. Kautsjoni rahalise suuruse üle tuleks meil siin parlamen-

dis tulevikus arutada, seda pole eelnõu esitaja omalt poolt välja pakkunud.

Toetusallkirjade kogumine toimub omaalgatuslikult. Erinevalt mõnest teisest riigist, kus allkirja saab anda valimisjaoskondades, väldib see riigi üleliigseid kulutusi vastavate jaoskondade töö korraldamisel ning tagab võimaluse paindlikumalt toetusallkirju anda. Kordan veel kord üle, et toetusallkirja võib anda isik, kes vastab tingimustele, mis on ette nähtud ka Riigikogu valimistel ja rahvahääletusel osalejatele. Allkirjade koguja (rahvaalgatuse korraldaja) võib anda toetusallkirjad Vabariigi Valimiskomisjonile endale meelepärasel ajal, kuid mitte hiljem kui kuus kuud eelnõu avaldamisest Vabariigi Valimiskomisjoni veebilehel. Viivitamatu kontrollimise järel annab Vabariigi Valimiskomisjon eelnõu üle Riigikogule menetlusse võtmiseks, kui vajalikud 25 000 allkirja on kokku kogutud ja olemas.

Kindlasti on mõningad erinevused rahvaalgatuse korras esitatud eelnõu menetlemisel Riigikogus, võrreldes näiteks fraktsiooni või valitsuse esitatud eelnõuga, olgu selleks kas või algataja roll eelnõu kaitsmisel komisjonis või siinsamas suures saalis.

Võib-olla veidi teie küsimusi ennetades mainin järgnevalt ära, et kohalikul tasandil on rahvaalgatus tegelikult seadustatud. Nimelt sätestab kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 32 lõige 1, et vähemalt ühel protsendil hääleõiguslikel valla- või linnaelanikel on õigus teha kohaliku elu küsimustes valla- või linnavolikogu või valitsuse õigusaktide vastuvõtmiseks, muutmiseks või kehtetuks tunnistamiseks algatusi, mis võetakse arutusele hiljemalt kolme kuu jooksul. Samamoodi on see Euroopa Liidus: miljoni allkirjaga eelnõu lähed Euroopa Komisjoni ette ja sellega tuleb arvestada.

Põhiseaduskomisjonis seda teemat arutades kerkis üles küsimus, et pole vaja muuta põhiseadust, vaid võimaldada rahvaalgatust leebemalt, näiteks petitsiooni vormis. Mina ja teised seaduseelnõu algatajad oleme kindlalt seisukohal, et rahvaalgatusel on piisavalt jõudu vaid siis, kui parlamendil on põhiseaduslik kohustus rahva esitatud eelnõu menetleda ning rahval põhiseaduslik õigus seda esitada. Tegelikult on oluline vahe, kas eelnõu taga seisab fraktsioon, Riigikogu liige, valitsus või hoopis 25 000 kodanikku. Eesti inimestel ei ole või-

malusi suurtesse otsustusprotsessidesse sekku- da. Praegu sätestab põhiseadus vaid kaks võimalust: Riigikogu valimine ja rahvahääletus. Taasiseseisvunud Eestis on kehtiva põhiseaduse järgi Riigikogu valitud kuuel korral ning toimunud ainult üks rahvahääletus – 14. septembril 2003, mil Eesti rahvas otsustas Euroopa Liiduga ühinemise ning Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise üle. Rohkem rahvahääletusi taasiseseisvunud Eestis toimunud ei ole. Seega on Eesti hääleõiguslike kodanike kaudu kõrgeimat riigivõimu teostatud taasiseseisvumisest alates ainult seitsmel juhul.

Head kolleegid, see eelnõu teie ees ei ole midagi muud kui samm lähemale rahva suuremale kaasamisele ja meie demokraatia tugevdamisele. Ma kordan veel, et kohalike omavalitsuste tasandil ja ka Euroopa Liidu tasandil on rahvaalgatus täiesti olemas ja seadustatud. Niisiis pole selle riigi tasandile toomine mingi imeasi. Möödunud nädala reedel, päev enne "Teeme ära!" talguid juhtusin kuulma Vikerraadiost Juhan Kivirähki päevakommentaari, kus ta leidis, et just erakonnad peaksid olema Eestis talguveduriteks ning rahvast kaasa tõmbama. Praegu on teil võimalus näidata, et me tahame siin Riigikogus need vedurid olla. Võimalus näidata, et me tahame rahvast kaasata ja rahva arvamust ka arvestada. Ma palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kas te mainiksite mõne riigi, kus on selline rahvaalgatus võimalik?

Priit Toobal

Aitäh! Seesugust otsedemokraatia vormi, nagu meie rahvaalgatusena ette näeme, kasutatakse näiteks Šveitsis ja mõnes Ameerika Ühendriikide osariigis. Saksamaal on lubatud rahvaalgatus liidumaade tasandil. Austrias on rahvaalgatus lubatud föderaaltasandil ja ka mõnel liidumaal. Kõige lähem näide on siit-samast meie lõunanaabrite juurest – Lätis on rahvaalgatus lubatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea kolleeg! Nagu sa mainisid, paljudes riikides on niisugune seaduslik mehhanism, mis kohustab parlamenti menetlema seaduseelnõu, mida rahvas on allkirjadega piisavalt toetanud. Aga miks siis ikkagi meie rahvale pole seda rahvaalgatust antud? Miks meie kodanikuühiskond on sellest ilma jätud? Mis hirm siin taga on? Mulle tuleb meelde, et kui Laari valitsuse ajal koguti 163 001 allkirja elektriijaamade NRG-le müümise vastu, siis pärast seda läks valitsus omavahel tülli. Mäletan, et tollane majandusminister Pärnoja eiras neid allkirju ja valitsus läkski laiali. Kas kardetakse seda või mis hirm siin taga võib olla?

Priit Toobal

Aitäh! Ma kõigepealt soovitan selle küsimuse esitada ka järgmisele ettekandjale, kes on koalitsiooni liige ja esindab selles küsimuses koalitsiooni seisukohti. Rahvaalgatuse seadust on siin saalis eelnevalt arutatud neljal korral. Täna on viies kord, kui me rahvaalgatuse seadust arutame. Varem on seda tehtud 2003., 2005., 2006. ja 2008. aastal. 2003., 2005. ja 2006. aastal lükati see seadus koalitsiooni häältega tagasi. Kõigil kolmel korral oli koalitsiooni juhtivpartei Reformierakond, kes on rahvaalgatuse seadust minu arvates mingitel põhjustel kõige rohkem kartnud. 2008. aastal menetlusse antud eelnõu kukkus välja seepärast, et see parlamendikoosseis lõpetas oma töö. Ma loodan, et seekord läheb teistmoodi. Aga ma arvan, et see on kindlasti seotud ka usaldusega nende erakondade vastu, kes praegu riigivõimu teostavad. Kui vaadata viimaseid toetus- või usaldusuuringuid, siis on näha, et nendel erakondadel, kes riiki juhivad, ei ole rahva nii suurt toetust. See võib olla põhjus, miks kardetakse eelnõusid, mis parlamenti võiksid tulla. Neile eelnõudele on väga raske vastu seista, kuna 25 000 inimest tähendavad parlamendivalimistel üsna mitut mandaati siia Riigikogu saali. Kardetakse nii suure hulga inimestega vastuollu minna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma arvan, et see on väga väärt algatus. 1920. aasta põhiseaduse järgi oli 25 000 inimesel õigus rahvaalgatuse korras ettepanekuid teha. Kas te valisite allkirjade nõutavaks hulgaks 25 000 selle loogika järgi või oli teil mingi muu põhjus?

Priit Toobal

Aitäh! Täiesti õige. See, et 25 000 kodaniku allkirja alusel saab seaduseelnõu algatada, on võetud 1920. aasta põhiseadusest, kus seesugune nõue oli seatud. Põhiseaduskomisjonis tekkis arutelu, kas see 25 000 on n-ö õige – võib-olla on see liiga suur, võib-olla liiga väike. Kui see eelnõu jääb menetlusse, siis kindlasti võib selle üle edaspidi arutleda. Arvestades, et ligi sada aastat on vahepeal mööda läinud, on ilmselge, et 25 000 allkirja on praegu lihtsam kokku koguda kui 1920. aastal. See on küsimus, mille üle võiks arutleda. Eelnõu esitajad ehk Keskerakonna fraktsiooni liikmed on pakkunud 25 000 just 1920. aasta põhiseadusest lähtudes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud kolleeg, ole hea ja palun selgita täpsemalt! Esiteks, kuigi ma arvan vastust aimavat, tahaksin veel kord eelnõu algatajalt kuulda, miks ei saa rahvaalgatuse korras algatatud seaduseelnõu rahvahääletusele panna, miks te olete sellise ettepaneku teinud. Teiseks paneb mind imestama see, miks ei saa rahvaalgatuse korras algatada eelnõusid näiteks eelarvet ja makse puudutavates küsimustes. Kui rahvas näiteks tahab, et tõstetaks käibemaksu 1% ja suurendataks selle raha eest õpetajate palka, miks me siis siit seadusest jätame välja võimaluse, et nad sellist eelnõu algatada saaksid?

Priit Toobal

Aitäh! Ma alustan teie teisest küsimusest. Nagu ma ettekandes ütlesin, see loogika lähtub samadest piirangutest või tingimustest, mis on põhiseaduse järgi praegu rahvahääletusele seatud. Rahvahääletuse korras ei saa panna hääletusele neid küsimusi, mida te ette lugesite:

maksude ja eelarvega seotud küsimusi ega riigile kohustuste võtmist. See loogika tuleneb sellest samast põhiseaduses sätestatud rahvahääletuse punktist. Teie teine küsimus puudutas seda, et rahvaalgatuse korras parlamenti tulnud eelnõusid ei saa rahvahääletusele panna. See on seotud eesmärgiga, et parlament vähem kardaks võtta vastu rahvaalgatuse seadust, et ta ei peaks kartma, et kui mingi rahva algatatud küsimus ei saa siin saalis heakskiitu, aga rahvas rahvahääletusel seda toetab, siis see kutsub esile erakorralised valimised. Eesmärk on võtta maha need hirmud, nii et parlament saaks seda eelnõu toetada ega peaks seda tagasi lükkama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma ütlen kohe ära, et minu meelest piisaks, kui täiendada põhiseaduse § 103 ja võib-olla ka § 104 ja § 106. Aga minu küsimus on selle kohta, et on täiendatud ka § 56. Ma palun eelnõu algatajal selgitada, kas ta ei karda, et siin võib jääda mõnevõrra eksitav mulje! Paragrahv 56 loetleb, kuidas rahvas kõrgeimat võimu teostab: esiteks valimise ja teiseks rahvahääletuse teel. Kas ei jäta selle sätte sinna paragrahvi sissetoomine ekslikku muljet, et Riigikogu peabki selle seaduse sõna-sõnalt vastu võtma? Miks on täiendatud ka § 56? Järsku ei ole seda vaja?

Priit Toobal

Aitäh! Põhiseaduse § 56 sätestab tõesti kaks võimalust, kuidas rahvas saab kõrgeimat riigivõimu teostada: Riigikogu valimise ja rahvahääletuse teel. Meie toome siia juurde kolmanda variandi ja pakume, et see võiks olla võimalik ka rahvaalgatuse teel. Ma ei arva, et see tekitaks segadust või jätaks mulje, et Riigikogu peab selle rahvaalgatuse teel esitatud seaduseelnõu vastu võtma ilma kaalumata või et tal ei ole võimalust seda tagasi lükata. See on lihtsalt üks võimalus, kuidas rahvas saab seaduseelnõu algatada. See ei tähenda parlamendi kohustust seda eelnõu seadusena vastu võtta, aga selle küsimuse toomine põhiseadusesse loob parlamendile kohustuse seda eelnõu arutada. Ma arvan, et kõik muud variandid, millest on räägitud – petitioonivorm, mingi lee-

bem vorm, kuidas allkirju koguda ja hiljem esitada näiteks Riigikogu komisjonile, kes siis otsustab, kas ta hakkab või ei hakka arutama –, ei päästa olukorda. Miks on tarvis muuta just põhiseadust? Meie arvates annaks põhiseaduse muutmine rahvale õiguse algatada seaduseelnõusid ja looks parlamendile kohustuse neid seaduseelnõusid menetleda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud esimees! Austatud eestkõneleja! Siin mainiti IRL-i ja Reformierakonda, aga mulle ei tule meelde selle erakonna nimi, kelle esimehe heaks korjati mõni aasta tagasi üle saja tuhande allkirja. Kas teile kui eelnõu algatajale ei ole tulnud mõtet, et äkki võiks enne, kui mingeid seadusi teha, olla nagu pioneer ja võtta rahvast eeskujuks? Teiseks, hiljuti oli üks kampaania, kui korjati allkirju. Seda nimetati vaenu õhutamiseks. Kas teile ei tunddu, et me oleme allkirjade kogumisega seoses väga selekteerivad?

Priit Toobal

Aitäh! Kõigepealt vastan esimesele küsimusele. Erinevalt ilmselt teist ei ole mina pioneer olnud, ma olen olnud küll hundu ja skaut ning selles tegevuses kaasa löönud. Ma ei arva, et kui allkirju koguda ja anda rahvale võimalus tuua siia saali üks hea eelnõu, mida parlament ja parlamendikomisjonid mitmel lugemisel arutama peaksid, siis see kuidagi viha või vaenu õhutaks. Ma arvan, et see annab rahvale võimaluse kaasa rääkida ning parlamendile ja poliitikutele võimaluse astuda rahvale samm lähemale. Ma ei ole teiega nõus, justkui allkirjade kogumine õhutaks viha ja vaenu.

Mis puudutab IRL-i, siis ma ei mäleta, et ma oma ettekandes oleksin teie erakonda maininud. Otseselt nimetasin ma koalitsiooni liiget, kes presidendi otsevalimisi käsitleva eelnõu arutelu eel pidas vajalikuks saata laiali pressiteade, et see eelnõu tuleks tagasi lükata üksnes sel põhjusel, et rahvakogu presidendi otsevalimist ei toetanud. See inimene kuulus Reformierakonda, mitte Isamaa ja Res Publica Liitu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Kuidas teie kui Keskerakonna peasekretär hindate demokraatiat ehk rahva võimu ajalises arengus? Kuidas te võrdlete demokraatiat Eesti Vabariigis *anno Domini* 1991 võrreldes demokraatiaga kakskümmend aastat hiljem?

Priit Toobal

Aitäh! Kõigepealt, siit puldist kõneleksin ma hea meelega pigem Riigikogu liikmena, mitte erakonna peasekretärina. Siin saalis on mu roll olla Riigikogu liige, põhiseaduskomisjoni liige ja selle eelnõu ettekandja. Mis puudutab demokraatia arengut taasiseseisvunud Eesti riigis nendel kahekümnel või veidi rohkem kui kahekümnel aastal, siis ma oma ettekandes mõne sõnaga rääkisin ka sellest, kuidas rahvas on saanud riigi juhtimises ja tegemistes otsedemokraatia vormis kaasa rääkida. Ma tõin mõne näite, kuidas rahvas on saanud kaasa rääkida ka kohalike omavalitsuste tasandil ja kuidas Euroopa Liit on arenenud otsedemokraatia suunas. Kui võrrelda kohalike omavalitsuste ja riigi tasandit, siis selgub, et rahvale on antud aasta-aastalt järjest rohkem võimalusi kaasa rääkida kohalike omavalitsuste elu puudutavates küsimustes. Mulle tuleb meelde näiteks see, kui rahvaalgatuse korras sunniti Otepää Vallavolikogu seaduseelnõu menetlema. Teine näide on hiljuti Euroopa Liidu tasemel vastu võetud otsedemokraatia võimalus. Nagu ma mainisin, kui Euroopa Liidus kogutakse miljon allkirja, siis Euroopa Komisjon on kohustatud neid küsimusi arutama. Ma oma ettekandes rõhutasin, et nende kahekümne aasta jooksul on rahvas kehtiva põhiseaduse järgi saanud otse riigivõimu teostamisel kaasa rääkida üksnes seitsmel korral ehk kuuel parlamendivalimisel ja ühel rahvahääletusel. Ma arvan, et seitse korda 22 aasta jooksul on vähevõitu. Sellepärast me pakumegi võimalust, et rahvas saaks rohkem kaasa rääkida, sest mingil põhjusel ei ole parlament tahtnud rahvahääletusi korraldada. See oleks üks vorm, kuidas kutsuda rahvast kaasa rääkima. Ma arvan, et meil on päris pikk maa selleni, kui me saame öelda, et me oleme rahvast palju kaa-

sanud ja otsedemokraatiat taasiseseisvunud Eesti riigis piisavalt rakendanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Kas põhjus, miks koalitsioonierakonnad seda eelnõu ei toeta, ei või peituda ühes hiljaaegu korraldatud küsitluses? Nimelt arvas 50% küsitletutest, et üks minister peaks tagasi astuma. Äkki koalitsioonierakonnad kardavad, et rahvas hakkab valimiste vahel ministreid tagasi kutsuma? Aga mul on selline küsimus. Mida võiks öelda rahvakogule, kus rahvaalgatus oli üks enim hääli saanud ettepanek, ning mida võiks öelda Vabariigi Presidendile, kes Riigikogule need rahvakogu ettepanekud üle andis ja palus neisse tõsiselt suhtuda? Mida ütleksid sina rahvakogule ja Vabariigi Presidendile?

Priit Toobal

Mis puudutab ministrite tagasikutsumist, siis sellist seaduse või otsuse eelnõu rahvaalgatuse vormis küll esitada ei saaks, aga tõenäoliselt kardetakse nende otsuste, mida koalitsioon tahab vastu võtta või on vastu võtnud, n-ö tagasikutsumist või tagasipööramist rahva poolt. Mis puudutab rahvakogu ja presidendi kõnet siinsamas puldis, kes palus kõiki neid ettepanekuid, mis rahvakogust parlamendile üle anti, tõsiselt võtta, siis ma arvan, et Keskerakonna fraktsioon on selle eelnõu menetlemise käigus vähemalt ühte olulist rahvakogust tulnud ettepanekut tõsiselt võtnud. Ma tänan sotsiaaldemokraate, kes komisjonis toetasid meie algatust seadustada rahvaalgatus ja viia see põhiseadusesse. Ma arvan, et vähemalt minust vasakule jääv saalipool võtab rahvakogust tulnud ettepanekuid väga tõsiselt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Minu elukogemus on näidanud, et selleks, et teha ettepanek mingit seadust muuta, piisab ühest telefonikõnest, aga selleks, et esitada seaduseelnõu, peab võib-olla olema tõesti 25 000 allkirja. Kuid sa tead hästi, et teinekord juhtub nii, et metsade ja mägede seadusest

saab Riigikogus menetlemise käigus jõgede ja järvede seadus. Kas te arutasite, kas algatajatel peaks olema sama õigus mis meil, et nad saaksid oma eelnõu teatud juhtudel tagasi võtta?

Priit Toobal

Aitäh! Nagu ma ütlesin, täna me arutame põhimõttelist küsimust, kas anda rahvale õigus seaduseelnõu algatada. Nüansid otsustatakse hiljem rahvaalgatuse seaduses. Aga mulle näib teie ettepanek päris hea mõttena, kui arvestada seda, kuidas koalitsioon on teatud eelnõudega siin saalis käitunud, kuidas näiteks soolise võrdõiguslikkuse seaduse sabas muudeti Tallinna Linnavolikogu suuremaks, kui see enne oli. Nii et seda võiks täiesti kaaluda. Peaks küll läbi mõtlema, milline see mehhanism võiks olla, kuidas need 25 000 või rohkem inimest jõuaksid ühiselt otsusele, et see eelnõu tuleks tagasi võtta. Aga kui põhiseadust muudetakse ja algab rahvaalgatuse seaduse eelnõu menetlemine, siis tasub seda kindlasti meeles pidada ja sellel teemal mõelda. Sest nagu ma ütlesin, kindlasti erineb rahvaalgatuse korras siia saali tulnud eelnõu menetlemine mõnevõrra nende eelnõude menetlemisest, mille on esitanud Vabariigi Valitsus, fraktsioon, komisjon või mõni rahvasaadik. Näiteks olen mina täna siin eelnõu ettekandja. Peaks läbi mõtlema, kes oleks näiteks rahvaalgatuse korras menetlusse tulnud seaduseelnõu ettekandja esimesel lugemisel siinsamas suures saalis. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse menetluslikud nüansid tuleb läbi kaaluda ja arutada, kui rahvaalgatuse seaduse eelnõu siin saalis menetlemisel on. Aga seda on meie arvates põhjust menetleda üksnes siis, kui on vastu võetud põhimõtteline seisukoht muuta põhiseadust ja viia põhiseadusesse sisse vähemalt 25 000 kodaniku õigus algatada seaduseelnõu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Hea algataja! Kas te olete silmas pidanud sedagi, et hääli saaks ka interneti teel koguda? Kas te ei karda, et need häälid võiksid olla võltsitud? Teiseks, miks peab just põhiseadust muutma, kas ei võiks muuta lihtsalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, mis teil ilmselt lausa peas on?

Priit Toobal

Aitäh! Alustan küsimuse teisest poolest, miks peaks muutma põhiseadust. Meie hinnangul on see vajalik sellepärast (ma korduvalt rõhutasin seda ettekandes ja olen rõhutanud ka küsimustele vastates), et kui mitte muuta põhiseadust, siis ei saa parlamenti kuidagi kohustada arutama neid eelnõusid, mis on rahvaalgatuse korras siia tulnud. Siis ei saa anda ka rahvale õigust seaduseelnõu esitada, sest põhiseadus sätestab, kellel on õigus seaduseelnõusid esitada. Praegu saavad seda teha valitsus, fraktsioon, komisjon või rahvasaadik, aga mitte 25 000 kodanikku või ükskõik missugune arv kodanikke. Põhiseadust on vaja muuta selleks, et rahval tekiks õigus seaduseelnõu esitada ja parlamendil tekiks kohustus seda arutada. Ühegi teise seadusega sellist kohustust juurde luua ei saa.

Mis puudutab häälte internetis kogumist, siis taas kord ütlen, et me räägime täna laiemalt selle põhimõtte üle, kas tuua rahvaalgatuse õigus põhiseadusesse või mitte. Nüansside üle me arutleme siis, kui menetleme rahvaalgatuse seaduse eelnõu. Aga põhimõtteliselt ei näe ma põhjust, miks ei võiks anda võimalust koguda allkirju ka internetis. Siin on oluline erinevus e-valimistest. E-valimiste puhul ei saa oma häält kontrollida, aga internetis allkirja andes saab inimene igal ajal vaadata, kas tema allkiri on jõudnud allkirjade kogumise lehele või seda seal ei ole. Võltsimiskahtluste probleemi, mida e-valimiste puhul tõesti on olnud – neist kahtlustest on palju lugusid räägitud ja me teame neid ka ise –, rahvaalgatuse toetuseks allkirjade kogumise puhul ma ei näe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Sa töid välja meie lõunanaabri Läti kogemuse. Aga oskad sa ütelda, mis ajast see õigus Läti rahval olnud on, kui palju kordi on rahvas seda õigust 20 aasta jooksul kasutanud ja millised on olnud põhiküsimused? Kas saad anda väikese ülevaate?

Priit Toobal

Aitäh! Minu teada pole Läti kodanike see õigus just väga pikka aega kestnud. Läti rahva-

algatuste üheks probleemiks peetakse seda, et vajalik allkirjade arv on liiga väike ja liiga väikesel arvul kodanikel on õigus seaduseelnõu algatada. See võib viia sellisesse olukorda, millest ma rääkisin, et rahvaalgatuse korras algatatud eelnõu jõuab parlamenti, suunatakse peaaegu muutmata kujul rahvahääletusele ja tekib mingis mõttes õiguslik probleemistik. Meie oma eelnõu ette valmistades oleme arvanud, et 25 000 kodanikku on meie rahvaarvu arvestades piisav hulk selleks, et neid rahvaalgatuse korras algatatud seaduseelnõusid parlamenti ülemäära palju ei jõuaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Aitäh! Tulen ikkagi, lugupeetud kolleeg, sellesama küsimuse juurde tagasi. Ma saan aru, miks rahvaalgatuse korras ei saa algatada erakorralise seisukorra kehtestamist ja lõpetamist ega riigikaitse küsimusi. Põhiseadus ütleb ka, et neid küsimusi ei saa rahvahääletusele panna. Ma tulen tagasi selle juurde, miks ei võiks rahvaalgatuse korras algatada arutelusid näiteks eelarve, maksude ja riigi rahaliste kohustuste teemal. Miks te need välja jätate? Rahvaalgatus annab Riigikogule selge signaali, aga ei kohusta lõppkokkuvõttes Riigikogu täpselt nii käituma.

Priit Toobal

Aitäh! Ma veel kordan: me lähtusime sellest, et põhiseaduses on rahvahääletuse korraldamisel ette nähtud teatud piirangud. Vaadake meie seletuskirja lisa, kus on ära toodud rahvaalgatuse seaduse eelnõu projekt. Seal on ette nähtud võimalus, et mingisugune eelnõu jõuab rahvaalgatusena parlamenti, parlament seda ei toeta ning siis pannakse see eelnõu rahvahääletusele. Kui parlamenti tuleb rahvaalgatuse korras eelnõu, mis käsitleb makse, riigile rahaliste kohustuste võtmist või eelarvet, parlament ütleb sellele seaduseelnõule ei ja see eelnõu läheb rahvahääletusele, siis oleks vaja ka põhiseadust rahvahääletuse küsimuses muuta. Me ei saa praeguse põhiseaduse järgi panna rahvahääletusele maksunduse ja riigile kohustuste võtmise küsimusi. Ma korra juba pidasin sotsiaaldemokraate hea sõnaga meeles. Ma loodan, et kui see seaduseelnõu jääb menetlusse,

siis me saame esimese ja teise lugemise vahel kõiki neid küsimusi uuesti kaaluda. Miks mitte tulla ka teie ettepaneku juurde ja läbi analüüsida, kas see ei tekita probleeme seoses selle põhiseaduse punktiga, mis käsitleb rahvahääletust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Põhiseadus on meie kõigi seaduste alusdokument ja seda tavaliselt nii kergekäeliselt ei muudeta, selleks peab olema väga mõjuv põhjus. Heakene küll, põhiseadust on ka enne siin saalis üritatud eelnõudega muuta, kusjuures mitte päris tulutult. Näiteks kogus Riigikogu eelmise koosseisu tööaja lõpus Mark Soosaar ligi kahelt kolmandikult rahvasaadikutelt allkirjad, et viia kultuuripärandi mõiste põhiseaduse teksti. Ma vaatan, et teie eelnõul on ainult 21 allkirja. Kuidas nii vähe? Te ju teate, et vaja on kahe kolmandiku rahvasaadikute allkirja. Kuidas sa ise ennustad selle eelnõu saatust, kui ainult nii vähe rahvasaadikuid on eelnõu algatamiseks allkirja andnud?

Priit Toobal

Ma olen täiesti nõus sellega, et põhiseadus on kõigi seaduste alusdokument ja põhiseadust ei tohiks kergekäeliselt muuta. 21 rahvasaadikut on teinud kaks ettepanekut põhiseadust muuta. Esimene käsitles presidendi otsevalimist, mis kindlasti ei ole riigielu korralduse väike nüanss ega mingi väike küsimus, minu arvates on see üsna oluline küsimus. Teiseks on meil täna kõne all rahvaalgatuse seadus, mille on ka esitanud 21 rahvasaadikut. Vähemalt 21 rahvasaadiku nõusolekut on vaja selleks, et algatada parlamendis põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ma arvan, et algatajate hulk ei peaks määrama ära seda, kuidas läheb eelnõu edasine menetlemine parlamendis. Ka varasematel kordadel on rahvaalgatuse seadust algatada soovinud rahvasaadikute arv olnud samas suurusjärgus: 2003. aastal 25, 2005. aastal 21, 2000. aastal 35 ja 2008. aastal 25. Algatajad pole olnud mitte ainult Keskerakonna fraktsiooni liikmed, vaid ka mitme teise erakonna liikmed, näiteks rohelised.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Priit, praegu on saalis neli või viis inimest, kes peaksid mäletama ühte naljakat lugu, mis juhtus Riigikogu X koosseisu ajal. Proua Ergma istus ka tollal seal omal kohal ja tribüünile tuli üks Res Publica liige, mälu järgi öeldes Avo Üprus. Ta hakkas välja laduma märke allkirjadega oma erakonna mingi initsiatiivi toetuseks. Äkki me avastasime, et need on allkirjad, mida meie ja Rahvaliid olime kogunud elektriijaamade müügi vastu. Oli naljakas ja samas ebameeldiv olukord, aga see tõendas, et tollal hindas Res Publica rahvalt kogutud allkirju kõrgelt. Miks IRL, kus ruulib praegu endine Res Publica, on nüüd nendesamade rahvalt kogutud allkirjade vastu?

Priit Toobal

Aitäh! Eks me mõnekümne minuti pärast siinsamas saalis hääletusel näeme, kuidas Isamaa ja Res Publica Liidu liikmed käituvad. Ma pean küll ütlema, et need põhiseaduskomisjoni liikmed, kes kuuluvad sellesse erakonda, mida sa mainisid, ei ole mitte Res Publica taustaga, vaid Isamaa taustaga. Nii härra Nutt kui ka härra Herkel olid tõesti meie ettepaneku vastu. Ma vaatan suure huviga, kuidas endised Res Publica liikmed sellel hääletusel käituvad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Ma palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku!

Andrei Korobeinik

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 395 oma korralisel istungil esmaspäeval, 22. aprillil aastal 2013. Eelnõu arutamisel osales külalisena Kristen Kanarik Justiitsministeeriumist, kes tutvustas meile valitsuse arvamust selle initsiatiivi kohta. Arutelu alguses selgitas eelnõu algataja esindaja ja põhiseaduskomisjoni liige Priit Toobal oma ettepanekut. Seda tegi ta ka siin. Lühidalt öeldes seisneb tema ettepanek selles, et 25 000 hääleõiguslikku kodanikku võiksid üheskoos algatada seaduseelnõu, mida Riigikogu peaks arutama. See arv 25 000 on

pärit 1920. aasta põhiseadusest. Praegu on meil aasta 2013 ja kuna kehtivas põhiseaduses see võimalus puudub, tuleb ettepaneku elluviimiseks põhiseadust muuta. Sarnane võimalus on küll olemas kohalikes omavalitsustes, kus saab küsimuse arutelu algatada, kui kogutakse vähemalt 1% hääleõiguslike valla- või linnaelanike allkirjadest, kuid mitte vähem kui viie hääleõigusliku valla- või linnaelaniku allkirjad. Väga populaarseks see võimalus ei ole osutunud. Ka Euroopa tasandil tekkis hiljuti variant, et kui kogutakse miljon allkirja seitsmest riigist, siis jõuab see ettepanek Euroopa Komisjoni. Komisjonis mainiti arutelu käigus, et rahva initsiatiivide võimaldamiseks ei pea ilmtingimata põhiseadust muutma, sest on olemas ka muid lahendusi. Tundus, et kõik osapooled olid huvitatud konstruktiivse lahenduse leidmisest. Nii valitsuse kui ka mitme komisjoni liikme arvates võiks kaasamist parandada teiste instrumentide abil, näiteks märgukirjade või petitatsioonide kaudu.

Vabariigi Valitsuse seisukoht seisnes lühidalt öeldes selles, et valitsus küll toetab rahva suuremat kaasamist poliitika kujundamisse, kuid see seaduseelnõu neis positiivseid emotsioone ei tekitanud. Samasugusel seisukohal oli omal ajal ka Põhiseaduse Assamblee, kes rahvaalgatuse ideed arutas, kuid ei toetanud.

Ka põhiseaduskomisjon ei toetanud algatajate ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada. Lõpetamise poolt oli 4 komisjoni liiget, vastu oli 6 ja erapooletuks jäi 1. Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 7. mail ja määrata ettekandjaks mind. Need otsused tehti konsensusega. Ma tänan teid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andrei Korobeinik! Nüüd alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Vähem kui pool aastat on jäänud valimisteni. See on järjekordne hullumeelne hooaeg, kui enamik meist, siin saalis viibijatest, topib taskud täis lutsukomme, riputab õlale akordioni ja läheb rahva hulka rääkima, kuidas ta rahvast armastab ja kuidas me kõike teeme. Kas sina ei armasta rahvast või ei lähe sa rahva hulka?

Andrei Korobeinik

Mul ei ole akordioni.

Mihhail Stalnuhhin

Aga kui sa ühel toredal hetkel oled selles olukorras, siis sinult küsitakse, miks sa niiviisi tegid. Kui sa armastad Eesti rahvast, kui sa räägid ja kirjutad sellest, kuidas oleks parem, siis miks sa ei usalda seda, keda sa armastad? Miks sa ei taha anda talle võimalust algatada eelnõusid, miks sa ei toetanud seda ettepanekut, sina isiklikult?

Andrei Korobeinik

Aitäh küsimuse eest! Minu isiklik arvamus, mida ma ka komisjonis avaldasin, on see, et rahva initsiatiivile ei ole vaja nii suurt piirangut. 25 000 häält Eesti kontekstis tähendab seda, et referendumeid hakatakse kasutama poliitiliseks propagandaks. Teatud nišigrupid, kas või akordionimängijad, proviisorid jt, ei saa kunagi 25 000 allkirja kokku. See tähendab, et väärtuslikud initsiatiivid parlamenti ei jõua. Minu ettepanek on see, et me võiksime lähtuda põhiseaduse paragrahvist, mis räägib märgukirjadest. Mina arvan, et paar-kolmsada allkirja peaks olema piisav, selleks et komisjon peaks rahva ettepanekut arutama. Ma arvan, et selline võimalus oleks demokraatialle palju kasulikum kui see seaduseelnõu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Ma tean, et sa löid väga aktiivselt kaasa rahvakogu töös. Aga kui see eelnõu Riigikogus tagasi lükatakse, kas rahvakogu tööl oli siis üldse mõtet?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Kui ma jälgisin arutelu komisjonis, siis mulle tundus, et kõik osapooled olid huvitatud sellest, et rahva kaasamist suurendada. Ma olen üsna kindel, et me suudame ühel või teisel kujul leida lahenduse, mille me lähiajal ka vastu võtame. Aga sellest, kas rahvakogu tööl oli mõtet või mitte, me komisjoni istungil ei rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite oma ettekandes, et see eelnõu ei tekitanud Vabariigi Valitsuses positiivseid emotsioone. Ma tahan teada, miks. Kas ainult sellepärast, et eelnõu esitaja oli Keskerakond, või esitas valitsus ka mingeid muid tundelisi põhjusi oma emotsioonidele?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Vabariigi Valitsuse seisukoht oli see, et rahva kaasamist tuleb parandada, aga selleks on mõistlik kasutada muid instrumente, näiteks märgukirju või petitsioone. Seda nad oma arvamusel ütlesidki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Hea ettekandja! Milliseid algatusi, milliseid seaduseelnõusid te kardate, teie ja teie mõttekaaslased, et te nii selle eelnõu vastu olete?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Mina isiklikult kardan seda, et neid initsiatiive ei tule piisavalt palju, kuna see piir, 25 000 allkirja, ei ole realistlik. Ma loodan, et kui me kasutame madalamat piiri, siis neid initsiatiive tuleb rohkem. Mina isiklikult ei karda küll seda, et rahvas hakkab Riigikogule ettepanekuid tegema. Vastupidi, ma väga tahan, et nii juhtuks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ei ole muidugi mingit kahtlust, et presidendi *show* jääkeldri ja rahvakoguga oli koalitsiooniga n-ö kokku lepitud ühisüritus. Aga kuna selle tulemusena on tulnud ettepanek seadustada rahvahääletus ja koalitsioon on selle vastu, siis tekib küsimus, kas see üritus oligi mõeldud lihtsalt etendusena ja rahvale puru silma ajamisena ning algusest peale ei olnudki

plaanis toetada ühtegi ettepanekut, mis sealt tuleb. Oli see nii plaanitud?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Rahvakogust laiemalt me sellel komisjoni istungil ei rääkinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Me saame ka praegu Riigikogu liikmetena suhteliselt palju märgukirju. Neil on kas rohkem või vähem allkirju all. Kui nüüd see petitsiooni mõte siia sisse tuua, siis kuidas näeks sinu meelest välja petitsiooni rakendamise protseduur? Kui märgukirja asemel tuleb meile petitsioon, kuidas see reaalselt seaduseelnõuna rakenduks?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Minu arvamus on selline, et see ettepanek jõuab komisjoni, mis tegeleb selle erialaga, ja komisjon arutab seda avalikul istungil. Ideaalis võiks selle avaliku istungi video olla kättesaadav ka internetis. Juhul kui komisjon otsustab eelnõu algatada, siis jõuab see eelnõu siia suurde saali. Umbes nii võiks see välja näha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Te olete kaks korda rõhutanud, et põhiline vastuväide sellele eelnõule on see, et 25 000 allkirja on liiga palju, see on ebareaalne arv ja võimaldab teha poliitilist propagandat. Nagu te ütlesite, nii ei jõuaks väikeste huvigruppide, näiteks akordionimängijate huvid seaduseelnõudesse. Kas ma saan õigesti aru, et te toetaksite seda eelnõu siis, kui seda arvu vähendada näiteks 2500 või 250-ni?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Mina isiklikult toetaksin seda eelnõu juhul, kui lisaks sellele, et see piirang ei oleks nii range, ei läheks see eelnõu mitte suurde saali, vaid komisjoni, sest see välistaks olukorra, kus parlament saaks rahva tahet ignoreeri-

da. Komisjon oleks siis kohustatud korraldama avaliku istungi, kuhu saaksid tulla peale algataja, kes oma eelnõu kaitseb, ka kõik soovijad sellest huvigrupist. Minu arvates annaks see palju parema tulemuse ja tekitaks konstruktiivse arutelu, mida ei pruugi tulla juhul, kui referendumil algatatud eelnõu näiteks parlamenti enamusele ei sobi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Ausalt ütelda ei saanud ma aru, millised olid ikkagi argumendid selle eelnõu vastu. Te ütlesite, et kui eelnõus oleks ette nähtud alla 25 000 allkirja, siis see oleks juba parem ning edaspidi, ma spekulatsioon, võiks asja arutada ja sellel oleks tulemus. Aga mispärast teie ei teinud selle hea ettepaneku kohta – nii te seda praegu hindasite – oma konkreetset ettepanekut, siis oleksid olemas argumendid ja ka tööd oleks tehtud? Aga praegu jääb mulje, et te lihtsalt viskate selle eelnõu menetlusest välja.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Mul on siin komisjoni istungi protokoll. Siit on näha, et just sellise ettepaneku ma ka tegin. Minu ettepanek seisnes selles, et eelnõu algataja võiks korraks võtta eelnõu tagasi, paari nädala jooksul me loodetavasti suudaksime konsensuse leida ja rahulikult edasi minna. Kuid eelnõu algataja ei olnud selle ettepanekuga nõus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Millest on teile jäänud arusaam, et meie ettepaneku põhjal ehk põhiseaduse muutmise korras ja hiljem rahvaalgatuse korras siia saali jõudnud seaduseelnõu justkui ei jõuaks komisjoni, et tegelikult arutelu ei toimukski? Mina arvan, et tegelik arutelu toimub nii komisjonis kui ka suures saalis. Ma mainisin oma ettekandes, et rahvaalgatuse korras parlamenti jõudnud seaduseelnõusid menetletakse põhimõtteliselt samasuguses korras nagu kõiki ülejäänud

eelnõusid, mis siia saali jõuavad: kui tegemist on seaduseelnõuga, siis toimub kolm lugemist ja on ka arutelud komisjonides. Tegelikult saaks ka meie ettepaneku põhjal parlamenti jõudnud eelnõusid kõiki korralikult ja põhjalikult arutada ja menetleda, minu pärast kas või avalikel istungitel, sest see on ka praegu lubatud, kui komisjoni esimees nii otsustab.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Veel kord ütlen, et mina rääkisin potentsiaalsetest märgukirjadest. Sellisel juhul oleks komisjoni istung vaikimisi avalik. Praegu jääb see tõepoolest komisjoni esimehe otsustada ja see otsus ei pruugi tulla positiivne. Selle tõttu arvan, et seaduseelnõu on iseenesest küll samm õiges suunas, kuid kahjuks mitte väga konstruktiivne samm.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle seaduseelnõu arutelu juurde olid kutsutud ka rahvakogu ja presidendi kantselei esindajad. Toimus avalik istung. Kui nad olid rahvaalgatuse seadustamise poolt, siis kas nad väljendasid ennast just nii, et kõik see peaks toimuma põhiseaduse muutmise teel? Milline oli nende seisukoht, kas tuleks alustada just põhiseaduse muutmisest?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Nende seisukohta ei saanud me kahjuks teada, sest nad ei viibinud komisjoni istungil.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Teil on väga huvitavad mõtted selle eelnõu kohta. Küsimus ongi selles, miks te siis otsustasite komisjonis selle eelnõu menetlusest välja hääletada, mitte jätta seda menetlusse ja teatud aja jooksul teha parandusi, seda täiendada ja võtta vastu sobivam variant.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Nagu ma mainisin, see oli ka minu ettepanek, mida eelnõu algataja ei toetanud. Seal on põhimõttelised erinevused petitsiooni või märgukirja mehhanismist. Eelnõu räägib referendumitest, mitte märgukirjadest. Selleks et seda vastavusse viia selle teise mõttega, tuleb ikkagi päris põhjalikku tööd teha, nii et praegusest eelnõust jääks sellisel juhul üsna vähe alles.

Esimees Ene Ergma

Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma natuke täpsustan Inara Luigase küsimust. Ta pidas silmas põhiseaduskomisjoni avalikku istungit, kus üks teema oligi rahva kaasamine. Sinna olid kutsutud rahvakogu, presidendi kantselei ja Praxise esindajad. Milline oli nende arvamus rahva kaasamise kohta, kas seda tuleks teha põhiseadust muutes või mingil muul viisil?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma tuletan meelde, mis on meie praegune teema. Me räägime ühest teisest põhiseaduskomisjoni istungist. Mina mäletan seda, et need teie mainitud inimesed toetasid petitsioonide või märgukirjade kaudu rahvaalgatuste elluviimist. Nad tuletasid meelde, et see oli ka üks rahvakogu põhiteemadest. Ma arvan, et me kõik usume, et me suudame selle ettepaneku siin saalis ellu viia, küll võib-olla mitte sellises vormis, nagu me täna arutame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine küsimus!

Marianne Mikko

Suur tänu! Öelge, palun, kas põhiseaduskomisjonis lükati eelnõu tagasi seoses sellega, et eelnõu esitas opositsioon!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Enda kohta võin öelda, et mina küll sellepärast ei hääletanud nii, nagu ma hääletasin. Teiste hääletamist ei oska ma kahjuks kommenteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Ma tuletan meelde, et rahvakogu ei kirjutanud ette, missugusel viisil peaks rahvaalgatuse seadust rakendama. Kui presidendi kantselei on hiljem mingisugust arvamust väljendanud, siis presidendi kantselei ametniku arvamust ei tohi kindlasti pidada rahvakogu arvamuseks. Aga ma küsin märgukirjade kohta. Tõesti annab põhiseadus võimaluse, et rahvas saab pöörduda parlamendi poole märgukirjaga. Põhiseadus on kehtinud paarkümmend aastat, kuid siiani ei ole sätestatud seda, kuidas parlament peaks märgukirjadega tegelema ja nendele vastama. Teie erakond on olnud 15 aastat koalitsiooni juhterakond. Miks te ei ole vastu võtnud ühtegi korraldust ega seadust, mis sätestaks märgukirjade edasise menetlemise, kui te tõesti tahate rahvast kaasata? Valitsus väljendas oma seisukohas seda nii.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Minu vastus oli ju vastus teie kolleegi küsimusele. Aga mis puudutab märgukirjade menetlemise mehhanismi, siis minu arvamus on see, et see ei toimi, sest seadustes puudub sellekohane protseduur. Ei piisa sellest, et selline mõiste on põhiseaduses olemas, see tuleb ka lahti kirjutada. Sellise ettepaneku ma komisjonile tegin ja loodan, et ühel või teisel kujul me läheme selle teemaga edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui ma teist õigesti aru sain, siis teie arusaama kohaselt peaks petitsiooni esitamise korral Riigikogu komisjon arutama küsimust ilmtingimata avalikul istungil. Kui sotsiaaldemokraadid tegid kodu- ja töökorra seaduse muutmise ettepaneku, et muuta seaduseelnõude menetlemine ja arutamine komisjonides avalikuks, siis oli koalitsioon sellele mäletatavasti vastu põhjusel, et see muudaks arutelud populistlikuks. Kas te siis petitsiooni puhul teeksite erandi ja lubaksite populismi?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Ma pean jällegi meelde tuletama, et meil on täna arutelul see seaduseelnõu, mitte teine või kolmas. Aga mina arvan küll, et praegu oleks mõistlik see istung avalikuks teha ja muuta ka materjalid tagantjärele kättesaadavaks. Siis saaksid inimesed, kellele tuleb see mõte näiteks paari aasta pärast, tutvuda sellega, mida Riigikogu arvas ettepaneku eelmisest variandist. See oleks ka kodanikuühiskonnale kasulik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine küsimus!

Kajar Lember

Aitäh! Ma ikkagi küsin, mis on sinu arvates märgukirja ja petitsiooni põhiline vahe.

Andrei Korobeinik

Aitäh! Siin ei ole küsimus neis kahes terminis, vaid selles, kas tegemist on kollektiivse või individuaalse petitsiooniga. Praegu saab märgukirja esitada ka üksikisik. Ta kirjutab kirja valmis ja saadab Riigikogule. Minu ettepanek on see, et kui selle petitsiooni all on teatud arv allkirju – petitsioon on tavaliselt ikkagi kollektiivne kiri –, siis jõuab see automaatselt komisjoni. Aga veel kord ütlen, et ka praegu saab igauks esitada ettepaneku, inimele võib kirjutada oma rahvasaadikule või mõnele teisele rahvasaadikule. Ma usun, et Riigikogu liige peaks vastama kirjadele, mida talle saadetakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma enne natuke eksisin. Ma pidasin silmas avalikku istungit, kuhu olid kutsutud Praxise esindajad ja teised isikud. Minu küsimus on nüüd järgmine. Kui te arutasite seda seaduseelnõu, kas siis olid komisjoni kutsutud ka rahvakogu esindajad? Kui ei olnud kutsutud, siis miks ei olnud?

Andrei Korobeinik

Aitäh! Nagu ma mainisin, kutsutud oli Kristen Kanarik, valitsuse esindaja, kes töötab Justiitsministeeriumis, ja lisaks tegi ettekande

eelnõu algataja. Selle seaduseelnõu arutelule rahvakogu esindajat kutsutud ei olnud. Minu isiklik arvamus on järgmine. Meil on järjekorras hästi mitu seaduseelnõu, aga ilmselt ei ole nendel inimestel, kellel on ka töökoht ja teised kohustused, lihtne pidevalt Riigikogu komisjonide töös osaleda. Kuid ma usun, et oluliste küsimuste arutamisse me suudame neid kaasata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Andrei Korobeinik! Alustame läbirääkimisi. Ma kutsun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Enne kui see debatt algas, polnudki mul kavatsust siia tulla. Ma olen fraktsioonile tänulik, et mulle see võimalus anti.

Miks ma siia tulin? Minu arvates tekkis siin kaks küsimust. Esiteks, kas on vaja anda rahvale rahvaalgatuse võimalust. Teiseks, miks koalitsioon kardab seda, et rahvas selle algatusvõimaluse saab? Kuna meie esindusdemokraatia on ammu muutunud klounaadiks, siis pean teile ütleva, et näited, mis illustreerivad neid kahte küsimust, võtan ma raamatust, mida ma lugesin 30 või 35 aastat tagasi. Palun vabandust ajaloolastelt, kes on saalis, et ma ei mäleta väga täpselt nimesid, daatumeid jms.

Üks lugu on pärit Vana-Kreekast, kuhu paarsada aastat enne Kristuse sündi tungisid pärslased. Kreeka pani oma jõud kokku, astus agressorile vastu ja ühel toredal päeval seisidki teineteise vastas kaks väge. Siis tulid kohalikud usukultuse teenijad, preestrid, ja ütlesid: "Teate, me vaatasime tuvide sisikonda ja selgus, et kui meie väed ei seisaks praegu mitte selle linnriigi territooriumil, vaid kõrval asuva linnriigi territooriumil, siis oleks võit kindlustatud. Aga teie paigutasite oma väed kaks kilomeetrit paremale ja linnud ennustavad, et me kaotame selle lahingu." Niiviisi ütlesid preestrid. Edasi oli rahval oma sõna öelda. Mida tegi rahvas? Kõige targemat asja, mida võis selles olukorras teha. Nad võtsid piirikivid ja lihtsalt tassisid need kaks kilomeetrit teisele poole. Nii rahuldasi nad tollaseid jumalaid ja võitsidki selle lahingu. Nii et õppigem kas või Vana-Kreekalt.

Mis puudutab seda, miks koalitsioon seda eelnõu kardab, siis jälle ei ole mul miskipärast midagi rääkida Eestist, sest meil juba ammu, nagu ma ütlesin, mingit demokraatiat ei ole, me liigume politseiirigi poole ja sellega on kõik öeldud. Aga ühes Vana-Kreeka linnriigis oli selline komme, et kui keegi tahtis mingit seadust muuta, siis pandi platsile võllas ja ka mingi taburet või mis mööblieseemed neil seal olidki. See, kes pakkus, et seadust tuleb muuta, pandi sellele seisma, nõör kaelas muidugi. Nõör kaelas pidi ta ette lugema, mida ta teha tahtis. Pärast rahvas hääletas, ütles oma sõna. See oli nagu veetše, aga Vana-Kreekas. Kui rahvas oli vastu, siis see inimene jäigi sinna platsile rippuma. Selles on asi! Praegune valitsuskoalitsioon viib läbi rahvavastast poliitikat. Neile pole vaja, et rahval oleks võimalik neid rahvaalgatusega lihtsalt taevasse tõmmata.

Ma kuulen, kuidas proua Ergma minu selja taga ohkab väga raskelt. Ma hakkamööda lõpetama. Muidugi, nii toredal päeval, kui lõppude lõpuks üks 10 x 10 x 10 kuubik ripub kuskil seal kosmoses ...

Esimees Ene Ergma

Vabandust, ei ripu!

Mihhail Stalnuhhin

Kas siis lendab?

Esimees Ene Ergma

Jah.

Mihhail Stalnuhhin

Ma ei ole astrofüüsik, mul on astrofüüsika terminitega probleeme. Eks ta siis lendab seal kosmoses, võib-olla ka hõljub. Veel mingi sõna saab võib-olla leida. See on muidugi väga tähtis. Aga rahvaalgatuse teema on igav, see paneb ohkama, sellest on mõttetu rääkida.

Me vaatame muidugi, kes kuidas hääletab. Valimisteni on mõni kuu jäänud. Meil on hea võimalus meelde tuletada, kes ja kuidas suhtub rahvasse, kes rahvast kardab, kes ei karda, kes saab aru, et ta on rahva teener, ja on nõus olema see teener ja tegema seda, mida rahvas tahab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun kõnepulti kolleeg Indrek Saare Sotsiaal-

demokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Indrek Saar

Head kolleegid, tänan selle sisuka arutelu eest! Usun, et saime kõik jälle natuke targemaks. Aga seda, et see on teema, mida oleks vaja selgitada tunduvalt põhjalikumalt mitte ainult siin saalis, vaid ka ühiskonnas laiemalt, tõestas tänane Riigikogu istung minu arvates ilmekalt. Me oleme seda teemat sisuliselt üsna põgusalt menetlenud ühel põhiseaduskomisjoni istungil ja täna siin saalis, kusjuures siin pole me saanud kiidelda mitte liiga suure publiku tähelepanuga (vähemalt koalitsiooni poole pealt, opositsioon on tublisti kohal olnud). Samal ajal aga saame aru, et igasugused mõisted on meil lootusetult sassis. Enne kui me ei ole neid selgeks teinud, on üldse väga raske mingit dialoogi pidada, nii et ka ülejäänud ühiskond sellest midagi aru saaks.

Täna hommikul kõlas raadiost uudis (ma ei tea, kas see segadus oli sinna sisse lipsanud pressiteate koostaja süül või oli raadios midagi sassi läinud), et täna arutatakse Riigikogus rahvaalgatust ja rahvahääletust. Need kaks täiesti erinevat asja olid ühes potis koos. Rahvahääletus tähendab otsedemokraatiat ja kohustab riiki mingit üht- või teistsugust otsust tegema. Rahvaalgatus aga on omamoodi osalisdemokraatia näide. Riigikogule pakutakse seaduseelnõu, mida ta võib viimistleda, argumenteeritult ümber kujundada ja sellega oma parema äranägemise järgi käituda.

Me rääkisime täna ka petitsioonist või märgukirjast. Me ei ole tegelikult selgeks rääkinud, millest me räägime. Kui me vaatame kas või neidsamu dokumente, mis on seotud täna arutatava seaduseelnõuga, näiteks Vabariigi Valitsuse seisukohta, siis näeme, et seal on lootusetult sassis mõisted "osalisdemokraatia" (minu arust võiks seda Eestis tunduvalt rohkem juurutada) ja "otsedemokraatia", mis tähendab midagi muud kui inimeste aktiivset osalemist valimistevahelisel perioodil, rääkimata esindusdemokraatiast ja täiesti väärt kasutatud sõnast "kaasamine". Meil on viimasel ajal olnud kombeks väga palju rääkida kaasamisest. Vaatame näiteks Vabariigi Valitsuse seisukohta selle seaduseelnõu kohta, mida me menetleme. Kõmised-kõmised trumm! Kohe alguses teatab Vabariigi Valitsus, et

2013. aasta 11. aprilli istungil otsustas ta toetada suuremat kaasamist avaliku võimu teostamisse, kuid mitte toetada käesolevat seaduseelnõu. Arvamuses poetakse ka Põhiseaduse Assamblee selja taha, mis teadupärast toimus rohkem kui 20 aastat tagasi, et selle seaduseelnõu tagasilükkamist kuidagigi õigustada. Uuesti öeldakse trummipõrina saatel: "Kodanikele otsese demokraatia vormis riigielus osalemiseks täiendavate võimaluste loomise asemel tuleks pöörata suuremat tähelepanu kodanike kaasamisele avaliku võimu teostamisse erakondade ja kolmanda sektori kaudu."

Ma tuletan meelde, et Riigikogu eelmise koosseisu tööaja lõpus võttis Riigikogu konsensuslikult vastu õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018 – ma ei tea, mitmendat korda ma seda siit puldist meelde tuletan –, kus me leppisime kõik ilusasti kokku, et igasuguse seadusalgatuse puhul tuleb rakendada seadusloome head tava, kus kaasamine ehk asjasse puutuvate sihtrühmade seadusloomes osalemine riigile oluliste otsuste kujundamisel on ära reguleeritud. Olgu, siis tulid valimised peale. Pärast valimisi oli meil uus justiitsminister, kes üldiselt viibib nüüd meie seas, kuigi teda pole hetkel saalis. Paar kuud pärast ametisse astumist lubas ta valitsuse nimel hakata rakendama õiguspoliitika arengusuundadest tulenevat seadusloome head tava. Kui me vaatame kahe aasta jooksul tehtud otsuseid, mis sellele lubadusele on järgnenud, ja tuletame meelde, et üks reaktsioon nendele on olnud kõik see, mida me ühiskonnas viimase aasta jooksul oleme näinud, ehk vastureaktsioon valitsuskoalitsiooni ignorantsile ja teerullipoliitikale, siis näeme, et tegelikult ei ole riigile oluliste otsuste tegemisel kahe aasta jooksul mitte kordagi seadusloome head tava rakendatud, kui me räägime valitsusliidu otsustest.

Ma palun lisaagea!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Indrek Saar

Kujunenud olukorra taustal on olemas üks imeilus näide kaasamise kohta. Kaasamine on minu arust tavaliselt ka väga energia- ja ajamahukas. Alati ei peagi tegelema kaasamisega, osalema kutsumine on tihtipeale palju efektiivsem ja eesmärgipärasem tegevus. Küllap

hea valitseja, kui ta tahab asjast rääkida ega taha pugged mitmesuguste terminite ja nendega žongleerimise taha, tunneb ära, mis hetkel kasutada osalusdemokraatiat ja kus on mõtet näha vaeva selle nimel, et kaasata inimesi väga oluliste otsuste tegemise juurde, millega nad muidu võib-olla ei jõua ennast kursis hoida. Aga väga hea näide kaasamise kohta on meil olemas, ja sugugi mitte nii väga populistliku teemaga seoses. Rahvakoguga tehti ära väga suur töö just nimelt kaasamise mõttes. Kaasamise tulemusena sündis konkreetne ettepanek, mis on suuremal või vähemal määral, tõenäoliselt küll mitte täiesti nii, nagu see sõnastus oli, aga vähemalt 99% ulatuses sellisena meil arutlusel olevasse seaduseelnõusse kirja pandud: 25 000 inimesel on õigus rahvaalgatusele. Aga meie lükkame selle ettepaneku ilma pikema aruteluta tagasi.

Me teame, et parlamentaarses praktikas võib rahulikult lõpetada esimese lugemise ja siis hakata seaduseelnõu täiendama. Minu arvates ei ole see eelnõu sugugi mitte perfektne. Ma ei saa näiteks aru, miks võetakse ära võimalus väga olulisi riigielu küsimusi rahvaalgatuse korras Riigikogu saali tuua, näiteks õpetajate palgaga seotut, mingit maksuküsimust või üldse mingit meie majandusstruktuuri küsimust. Jah, need muudatused võiks minu arvates siia sisse viia või vähemasti need läbi rääkida ja selle teema juurde tagasi tulla. Aga kui öelda täna rahvakogule, mis on suurepärane näide ja võib-olla viimase aja ainuke hea näide kaasamise kohta: "Ei, see on tühi töö ja vaimu närimine, meil Riigikogus ei olnud seda vaja!", siis see on minu arust väga vale

signaal. Seda enam, et ka koalitsiooni ja põhi-seaduskomisjoni nimel eelnõu esitlenud Andrei Korobeinik ütles seaduseelnõu kohta, et see on samm õiges suunas. Ma loodan, Andrei, et sina toetad ja sinu mõttekaaslased toetavad esimese lugemise lõpetamist, et me saaksime seda teemat põhjalikumalt edasi arutada komisjonis, avalikel ja kinnistel istungitel, Riigikogu suures saalis olulise tähtsusega riikliku küsimusena ja ka muudes töövormides. Tänan tähelepanu eest! Kutsun teid üles esimese lugemise lõpetamist toetama!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Indrek Saar! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 395 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 395 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 395 langes menetlusest välja. (Tabel 1.)

Head kolleegid, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 11.18.

Istungi kestus 1 tund ja 18 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 8. mai 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti Euroopa Liidu poliitika
2. Pagulaspoliitika
3. Hariduspoliitika
4. Uus jahiseadus
5. Riigigümnaasiumid

Istungi rakendamine

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (353 ja 386 SE) teine lugemine

2. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollide ratifitseerimise seaduse eelnõu (411 SE) esimene lugemine

3. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumata protokollide ratifitseerimise seaduse eelnõu (412 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 41 Riigikogu liiget, puudub 60.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

Kuna eelnevalt on registreeritud seitse teemat, siis kohapeal saab iga teema kohta lisaks esitada ainult kaks küsimust.

1. Eesti Euroopa Liidu poliitika

Esimees Ene Ergma

Alustab kolleeg Kadri Simson, kes esitab küsimuse kaitseminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister peaministri ülesannetes! Laias laastus kümme aastat tagasi leppisid IRL – toonane Res Publica – ja Reformierakond kokku, et esimeseks eurovolinikuks saab Siim Kallas. Tema ametiaeg saab läbi järgmisel aastal. Eesti peab esitama uue volinikukandidaadi. Kas valitsus tuleb kandidaadiga välja enne, kui otsus on juba jõustunud, ja millistele kriteeriumidele uus volinik vastama peab?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Uus volinik peab, ma arvan, olema tegija. Eesti üldine käsitlus on selline, et inimesed, kes lähevad tööle mitmesugustesse avalikesse ametitesse, sh Euroopa Liidu ametitesse, peavad kindlasti n-ö tegema Eesti mõju suuremaks, olgugi et volinik ei esinda Euroopa Komisjonis ühe liikmesriigi kitsaid huve. Valitsuse reglemendi kohaselt kinnitab volinikukandidaadi peaministri ettepanekul valitsus. See on päris selgelt valitsuse otsus, koalitsioon peab valitsuses ühise seisukoha kujundama. Nagu on näidanud Siim Kallase ja ka teiste liikmesriikide kogemus, on kindlasti oluline, et volinikul oleksid head suhted teistega ja korralik CV, mis võimaldab tal saada komisjonis piisava tasemega väljundi ja tal on seega võimalik olla mõjukam komisjoni liige. Mis puudutab tähtaegu, siis ma arvan, et praegu on meil Euroopa poliitikas oluline keskenduda just nimelt sisule. Aga isikud on loomulikult olulised ja nende ümber väga paljudel juhtudel poliitika keerlebki. Viimane tärmin on tegelikult see, et riik peab formaalselt esitama oma volinikukandidaadi siis, kui ametisse on pan-

dud komisjoni uus president ja talle tuleb saata kandidaatide nimed. Tema hakkab Euroopa Parlamendi ees läbi viima kuulamisi. Nii et esimene samm on Euroopa Parlamendi valimised järgmisel aastal. Selle kohta, kes saab Euroopa Komisjoni presidendiks, on Euroopa poliitilistel perekondadel üsna erinevad arusaamad. Selle üle, kuidas Euroopa Komisjoni presidendi kandidatuurini jõuda, võiksime ka meie Eestis poliitilist debatti pidada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Kas ma sain teie vastusest õigesti aru, et Eesti ei käi oma volinikukandidaati välja enne järgmise aasta juunikuus toimuvaid europarlamendi valimisi ja see uus volinik valitakse inimeste seast, kes on Eestis töötanud vähemalt ministrina? Kas teie arvates peab tal olema ka eelnev töökogemus europarlamendist?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma ei tea, kui palju on neid inimesi, kes vastavad mõlemale tingimusele, et peab olema töötanud europarlamendis ja olema endine minister. Vist ainult Ivari Padar jääbki sõelale. Aga kui tõsiselt rääkida, siis valitsus ei ole mingilgi moel Euroopa Komisjoni liikme küsimust arutanud. Meedia on siin alustanud erinevate nimedega žongleerimist, see on loomulik ja käib asja juurde. Me ei tohiks kindlasti kapselduda ühte väga jäika lähte-eeldusesse. Mõned liikmesriigid on lähetanud volinikuks inimesi, kes ei ole sugugi poliitilise taustaga või ei ole kitsas mõttes, ütleme, poliitilisest karjäärist Euroopa Liidu ametisse liikunud. Ka seda ma sugugi ei välista. Ma veel kord rõhutan, et lähte-eeldus peaks olema see, et see inimene, mees või naine, peab olema tegija, nõnda et ta suudaks ennast tõhusalt kehtestada seltskonnas, kuhu kuulub väga suur hulk erinevaid isiksusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Tegelikult on Eestis ka vähemalt kaks endist välisministrit, kellel on olemas mõningane töökogemus europarlamendist. Aga ma tahan keskenduda sellele kriteeriumile, et kandidaat peab suutma ennast Euroopas kehtestada. Mulle jääb mulje, et valitsus on andnud ühele ministrile volituse mitte kaitsta Eesti huvisid. Ma räägin nüüd rahandusministrit, kes aprilli keskel andis nõusoleku pikendada Portugali ja Iirimaa laenu 19 aastani. Huvitaval kombel eelnevat kooskõlastust laenu pikendamiseks Riigikogust ei küsitud, seda ei küsitud ka Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonist. Kas valitsus arutas seda, et rahandusministril on Eesti nimel õigus pikendada kahe hädasoleva eurotsooni riigi laene?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Jah, valitsus arutab neid positsioone, mis puudutavad ministrite nõukogusid. Ma olen kindel, et ka see otsus, mille rahandusminister langetas ECOFIN-is, tuli kindlasti arutlusele. Mis puudutab Eesti parlamendi rolli ja mõju Euroopa poliitika kujundamisel, siis arvestades pädevust, mille parlament sai möödunud suvel stabiilsusmehhanismi valdkonnas, on Eesti parlamendi pädevus Euroopa Liidu asjades, kui me võrdleme Eestit teiste eurotsooni riikidega, võrdlemisi suur. Ma arvan, et pole halb, et parlament on võtnud endale sellise võimu. Kui üldiselt langetatakse Euroopa Liidu olulised otsused komisjoni tasemel, siis otsused, mis puudutavad uusi finantsabiprogramme, on tehtud lausa täiskogu tasemel. Oli kõhklejaid, nagu me mäletame, oli ka kriitikutid. Jürgen Ligi kahtles, kas parlament suudab seda kiiresti otsustada. Eesti parlament on käitunud vastutustundlikult ja kogunenud erakorralistele istungitele. See näitab, et parlamentaarne mudel, mis võiks olla eeskujuks, ma usun, mitmele teiselegi Euroopa riigile, kes võiksid parlamendile rohkem seda pädevust anda, on ennast õigustanud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Mulle isiklikult ei meeldi nii pikalt ette spekuloida ametipostide ja inimestega, aga kui jutt on juba selle peale läinud, siis ka mind huvitab üks asi. Siim Kallas on ju väga hästi hakkama saanud. Kas sinu arvates ei võiks Siim Kallas sellel ametipostil edasi olla?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Tõtt öelda ei tea ma, kas selle kohta formaalseid piiranguid on. Ma ei tea ka, mida Siim Kallas ise arvab. Kaja Kallas näitab mulle kahte näppu. Ma oletan, et ju siis on seal piirang, et sellel ametikohal võib olla kaks ametiaega. Kaja on nende küsimustega kindlasti paremini kursis kui mina. Aga ma ütlen nõnda, et ärge lahutagem ühegi inimese puhul välistavast meetodist. Ma arvan, et on mõistlik see arutelu avada. Muuseas, kui ma ei eksi, siis tegi Euroopa Parlamendi eelmine president Jerzy Buzek ettepaneku, et liikmesriigid võiksid oma volinikukandidaadid panna kuus kuud varem, europarlamenti valimistel, nimekirja tippu. Selle tõttu tekiks kandidaatidel tugevam mandaat. Imselt tähendab see kahe võimuharu kokkusidumist. Euroopas räägitakse praegu ka aluslepingute muutmisest, demokraatiatudeli tõhustamisest, samamoodi nagu me räägime Eestis rahvakogu protsessist. Miks mitte improviseerida nendel teemadel, vaadates Euroopa tulevikku, Euroopa institutsionaalset ülesehitust, sh voliniku kohta?

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Mind hakkas huvitama selle teema terminoloogiline pool. Te rääkisite nii toredasti, et põhikriteerium on see, et see inimene oleks tegija. Aga vaadake, tegijat defineeritakse igas seltskonnas erinevalt. Mõned räägivad, et tegija on see, kellel on palju lapsi, teises seltskonnas räägitakse, et tegija on see, kes palju kirjutab, kolmandas räägitakse, et tegija on see, kes maja ehitab. Keda teie tegija all mõtlete? Äkki tulevadki kõik need kriteeriumid mängu? Mitu korda käis jutust läbi, et see inimene peab olema tegija. Nii et mul on huvi termini vastu.

Urmas Reinsalu

Nagu ma eelmisele küsimusele vastasin, ma ei tahaks hakata midagi välistama. Ma ei näe ka küsimust selles, kui hüpoteetiline kandidaat oleks lasterikas majaomanikust kirjanik. Ma arvan, et ka siin saalis on sellele definitsioonile vastavaid inimesi. Aga tegija on inimene, kes on suuteline panema ennast maksma Euroopa väga pingelises sisemises konkurentsisis ja saavutama positsiooni, mis põhineb tema suutlikkusel Euroopa poliitikas kaasa rääkida, veenvusel ja usaldusväärsusel, nii et ta mõju on suurem, kui väikeriiki esindavalt volinikult võiks eeldada. Ma arvan, et Siim Kallas on hea näide selle kohta. Kui vaadata tema tegusid ja töö tulemusi, siis on selge, et ta on oma poliitiliselt mõjult, ma julgen nii öelda, pigem suurriigi voliniku tasemel.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Pagulaspoliitika

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Sven Mikserilt kaitseminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud peaministri kohuseid täitev kaitseminister! Eesti pagulaspoliitika on olnud viimastel nädalatel avalikkuse tähelepanu fookuses, eelkõige seoses afgaani tõlgi Omari varjupaigataotluse tagasilükkamisega. Valitsusliikmed ei ole rahvusvahelisele tavale viidates avalikustanud varjupaiga andmisest keeldumise põhjust. Küll aga ma usun, et avalikkusel oleks hea meel teada, kas valitsus käsitles seda juhtumit n-ö tehnilise küsimusena, nagu kõiki teisi varjupaigataotlusi, või käsitleti Omari taotlust siiski pigem poliitilise küsimusena. Eesti kannab ju teatud erilist vastutust inimeste eest, kes on osutanud meile ja meie kaitsevæle välismissioonidel oma teeneid. Kui tegemist on selle viimase variandiga, siis kas te kirjeldaksite meile, kuidas valitsus üldiselt käsitleb Eesti kaitsevæega koostööd teinud inimeste varjupaigataotlusi, ja ütleksite, millised on sellistel juhtudel varjupaiga andmise või sellest keeldumise kriteeriumid?

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud küsija! Valitsus ei käsitlenud nimetatud tõlgi varjupaigataotlust poliitilise küsimusena. Varjupaigataotluste esitamise võimalus on humanitaarne akt. Eesti on endale selles valdkonnas võtnud rahvusvahelised kohustused. On terve hulk tingimusi, millest lähtudes varjupaika antakse. Nimetatud inimene oli juba varem varjupaika taotlenud. Siseministerium on need küsimused läbi vaadanud ja oma vastuse andnud. Praegu oli vormilises mõttes tegemist sellega, et inimene taotles viisat, selleks et ta saaks Eesti pinnal varjupaigataotluse esitada. Sellele viisataotlusele vastati keeldumisega. Õige on see, et üldise praktika kohaselt valitsused neid üksikasju lähemalt ei kommenteeri. Küll võin kinnitada, et analüüs oli põhjalik. Sellesse andsid panuse mitu asutust. Selge seisukoht on see, et selliseid taotlusi tuleb käsitleda ja menetleda juhtumipõhiselt ning seda tuleb teha kaalutletult. Ma arvan, et tähtis on silmas pidada ka seda, et meie kontingenti teenindab Afganistanis 11 tõlki. Omar on üks paljudest afgaanidest, kes on Eesti väekontingendile kaasabi osutanud. Me kindlasti tunnustame seda, et need inimesed on oma panuse andnud. Nad on teinud seda Afganistani riigi huvides. Ma rõhutan veel kord, et Eesti kaitseväelased on Afganistanis selleks, et ehitada seal üles toimiv riiklus, muu hulgas on nende eesmärk muuta kõigi Afganistani elanike turvalisuse tase selliseks, et see vastaks elementaarsetele nõuetele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser, esimene täpsustav küsimus!

Sven Mikser

Aitäh vastuse eest! See saal siin on andnud Eesti kaitseväelastele missiooni olla Afganistanis Eesti huvide kaitsel. See palju kõlanud väide, mida teiegi kordasite, et need küsimused tuleb lahendada juhtumipõhiselt, on kindlasti õige. Aga see kõlaks minu hinnangul veenvamalt, kui meil oleks olemas positiivne pretsedent selliste taotluste käsitlemisel. Ma oleksin seetõttu meelsasti näinud, kui selle tõlgi varjupaigataotlusele oleks vastatud positiivselt. Kuid kas te võite siin veel kord üle kinnitada, et Eesti otsus keelduda varjupaiga andmisest põhines üksnes hinnangul, mille koha-

selt ei ähvarda taotlejat Afganistani jäämise korral oht, ja otsuse langetamisel ei mänginud rolli Eesti valitsuse üldine väga konservatiivne hoiak mis tahes varjupaigataotluste menetlemisel ja võimalikul rahuldamisel?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Nüüd pean ma tõepoolest ütlema, et mis puudutab seda analüüsi, siis niisuguseid erakorralisi asjaolusid sealt ei ilmnenud. Ma rohkem kommenteerida ei taha ega ole mul ka võimalik seda teha. Seda taotlust menetlesid, ma veel kord kordan, ametkonnad lahus poliitilisest sisendist, ükskõik, on siis meie immigratsioonipoliitika konservatiivne või mitte. Tugineti üksnes tehioledele. Loomulikult arvestati ja analüüsiti eraldi, milline on olnud selle isiku roll meie kontingendi toetamisel ja kas sellest lähtuvalt on tekkinud erakorralisi asjaolusid, mis võiksid tingida ühe või teise otsuse. Me ei võtnud arvesse arvamust, millele küsija viitas, et eesmärk on pretsedent iseeneses, et me peaksime otsustama sellepärast, et luua pretsedenti järgmistele ja järgmistele otsustele. Kindlasti ei olnud valitsuse eesmärk see, et sellest pretsedendist lähtudes peaksid tulevikus kõik isikud, kes on Eesti kontingenti tsiviilülesannete täitmisel toetanud, saama oma taotlusele positiivse vastuse.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Teatavasti on Eestis suured probleemid pagulastele osutatavate teenustega. Suurem osa Eestis pagulase staatuse saanud inimesi ei saa enamikku seadusega ettenähtud teenuseid, näiteks ei saa nad elamisvõimalusi, kohanemisega seotud teenuseid vms. Seega ei täida me sisuliselt paljusid pagulaste küsimuses rahvusvaheliselt võetud kohustusi. Selles kontekstis on üllatav, et selle asemel, et lahendada probleem sisuliselt, on Riigikogu menetlusse antud valitsuse eelnõu, millega viiakse pagulaste vastuvõtukeskus kokku väljasaatmiskeskusega ehk pannakse kodumaal tagakiusatud pagulased kokku väljasaadetavate inimestega, kes on seadust rikkunud või lausa kriminaalid. Et ühiskond saaks täiesti ühemõtteliselt aru meie riigi suhtumi-

sest pagulastesse, luuakse uus keskus Tallinna vangla juurde. Kas IRL mõistabki Eesti asja ajamist nii, et rahvusvahelist kaitset vajavad inimesed pannakse vanglasse?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma lükkan kategooriliselt selle väite tagasi. Ma arvan, et see on ebaõiglane nii selle ettepaneku kui ka nende inimeste suhtes, kes teevad siiralt oma tööd, selleks et Eesti täidaks oma rahvusvahelisi kohustusi ja menetleks neid asju üldistest humanistlikest põhimõtetest ja rahvusvahelise õiguse normidest lähtudes. Valitsusel ei ole kindlasti mingit kava varjupaigataotlejaid vanglasse saata. Vastupidi, ma arvan, et need ettepanekud on välja arendatud tõhususe kriteeriumist lähtudes, et ressursse kasutada nõnda, et saaks neid tingimusi nende inimeste puhul täita. Me peame arvestama, et hüppeliselt on kasvanud varjupaika taotlevate ja pagulase staatust saavate inimeste hulk, kui me vaatame kas või 2010., 2011. ja 2012. aasta võrdlust. See toob kaasa selle, et me peame ressursse nende inimeste paigutamiseks kasutama võimalikult säästlikult. Aga loomulikult peab see lähtuma nendest kohustustest, mille me oleme võtnud, ja üldistest humaansetest põhimõtetest. Kindlasti peab valitsus nendest kinni kõigi ettepanekute puhul.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra kaitseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Hariduspoliitika

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Kolleeg Mailis Repsil on küsimus haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud minister! Viimastel nädalatel on jälle olnud huvitav teie väljaütlemisi lugeda, nii nagu tihti ennegi. Üks põhiväiteid, mille te olete välja toonud, on see, et rohkem kui kaheksajast omavalitsusest kaks kolmandikku ei ole õpetajate palgaraha sihipäraselt kasutanud. Selgituseks olete toonud selle, et esimesed kolm kuud ei ole õpetajad lubatud palka kätte saanud. Te teate samal ajal väga hästi, et Ra-

handusministeeriumi kontrollnumbrid omavalitsustele muutusid väga tihti ja enamik omavalitsusi ei saanudki õpetajate palka enne kindlaks määrata, kui olid saanud kätte kindlad numbrid ja raha. Sellest tulenevalt on mul küsimus, miks te mustate omavalitsusi, teades väga hästi, et tagantjärele on enamikus nendes omavalitsustes tegelikult õpetajate palk tõusnud.

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Ma arvan, et õpetajate palga teemat ei saa me päevakorrast enne maha võtta, kui õpetajate palk ei ole mitte ainult selles mahus välja makstud, nagu riik on koolipidajatele raha eraldanud, vaid õpetajate palk on tõusnud ka sellisele tasemele, nagu me seda ühiselt näha tahame. Selleks et selle eesmärgi ni jõuda, on igati mõistlik ja isegi möödapääsmatu jälgida, kas see raha, mis on riigieelarves eraldatud, jõuab õpetaja pangaarvele või ei. Me teame, et seda raha ei saanud õpetajad kogumahas kätte ei 2012., 2011. ega 2010. aastal. Mina ei ole kaugeltki mitte kohalikke omavalitsusi süüdistanud, kui nad toona kehtivate reeglite alusel seda raha muuks otstarbeks kasutasid. See oli nende poliitiline valik. Kui õpetajad said otsustajate arvates piisavalt palka ja riigieelarvest õpetajatele eraldatud raha võis kasutada ka muudel eesmärkidel, siis sellisest poliitilisest otsusest tuleb igati lugu pidada, ehkki see ei lange kokku haridusministeeriumi ja valitsuse prioriteetidega. Mis puudutab selleaastast tegevust, siis oleme sihikindlalt iga kuu kohalike omavalitsuste esitatud andmed kokku korjanud, arvestanud nende põhjal välja õpetajate palga ja selle avalikustanud. Üks kolmandik Eesti omavalitsustest on lisaks riigi eraldatud rahale igati toime tulnud palga väljamaksmisega ja lähtudes oma poliitilistest prioriteetidest ka omalt poolt juurde lisanud. Kahjuks ei ole seda teinud kaks kolmandikku omavalitsustest, eelkõige pean ma silmas Tallinna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Lugupeetud minister! Kindlasti on neid väiteid väga tore kuulda neil, kes ei ole hariduselu kursis, aga ma loodan, et teie tänaseks

seda ikkagi juba natuke olete. Te teate väga hästi, et tegemist on tugiteenustega, logopeedi ja sotsiaalpedagoogi teenustega. Kokkulepped olid sõlmitud Vabariigi Valitsuse ja omavalitsuste esindajate vahel. Kuidagi ei olnud tegemist sellega, et õpetajate palgaraha oleks väärilti koheldud. Mis puudutab kokkuleppeid, siis te olete kindlasti kursis, et üksikute valdade ja linnade tasemel sõlmiti volikogudes õpetajate palgakokkulepped, kus olid ette nähtud kõrgemad määrad kui riiklikud alammäärad, alles peale 1. jaanuari, väga paljudes omavalitsustes lausa aprillis. Sellest tulenevalt on ka neid väljamakseid tehtud tagantjärele. Aga minu küsimus on see: kas te arvate tõesti, et sellise hämmamise tõttu õpetajate palk tõuseb?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Tegemist ei ole hämmamisega, tegemist on õpetajate palkade muutmisega läbipaistvaks. Faktide avaldamine õpetajate palkade kohta ei ole kindlasti hämmamine, vaid see kasvatab läbipaistvust. Niisugused süüdistused on minu arvates kohatud. Mis puudutab õpetajate palga temaatikat, siis Haridus- ja Teadusministeerium kavatseb ka edaspidi avalikustada, mil määral on riigis õpetajate palgaks eraldatud raha õpetajate kätte jõudnud. Mul on hea meel, et õpetajate ametiliidud, nii õpetajate liit kui ka haridustöötajate liit, on selles küsimuses Haridus- ja Teadusministeeriumiga ühel meelel. Loodan väga, et teisedki haridusega seotud inimesed Riigikogus ja mujal pööravad piisavat tähelepanu sellele protsessile. Ma arvan, et meile kõigile on selge, et senikaua, kuni juba eraldatud raha ei jõua sinna, kuhu see on ette nähtud, on väga raske veenda ülejäänud inimesi lisaraha eraldama, kui ei ole garanteeritud, et see jõuab õpetajate kätte. Seega on kõik need jõupingutused eelkõige õpetajate, koolide ja hariduskogukonna huvides. Ma loodan väga, et Riigikogu, sh kultuurikomisjon ja kõik selle liikmed, pööravad õpetajate palkadele samasugust tähelepanu, nagu seda teeb Haridus- ja Teadusministeerium.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh! Lisaks palgale on õpetajatele äärmiselt oluline ka töökoormus. Me märkasime riigi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi väga pingsat tähelepanu siis, kui te esitasite põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused, millega te õpetajate olukorda tunduvalt halvendate. Teie ettepanekul peaks õpetajate töökoormus suurenema 35 tunnini nädalas, kaovad ära lisatasud, kaob ära kindlus, et atestatsiooniasmetes määratakse töökoormust. Kui praegu on inimesed, kes on töötanud koolis 30 aastat, saanud metoodikõpetajaks, siis edaspidi neid inimesi sellisel määral enam ei tunnustata. Lisaks sellele olete teinud ettepaneku tuua põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse sisse võimaluse, et koolis ja lasteaias võiksid töötada ilma kvalifikatsioonita inimesed. Kas te kogu selle kompoti tagajärjel ei kardate, et väga lugupeetud inimesed, kes on meie haridussüsteemi hoidnud väga heal tasemel, lihtsalt väsivad ja lahkuvad koolist?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Ma ei arvanud, et ma siin niisugust demagoogilist tiraadi pean kuulma. Haridus- ja Teadusministeerium ei ole kavandanud ühtegi teie loetletud sammudest. See oli teil lihtsalt pahatahtlik tõlgendus. Me oleme seadnud eesmärgiks tõsta õpetajate palk 20% kõrgemaks riigi keskmisest. Need sammud, mis on ette pandud, vähendavad õpetajate koormust, seda seetõttu, et väheneb bürokraatia ja õppekava maht. 35-tunnine tööaeg on Eesti õpetajatel juba ammusest aegadest. Sellises kontekstis esitatud etteheidete kommenteerimine ei teeks asja sugugi paremaks. Rõhutan veel kord: lugege neid ettepanekuid heatahtlikult, mõeldes õpetajatele ja sellele, kuidas me ühiselt saaksime ellu viia neid eesmärgi, mida, ma loodan, te jagate: õpetajate palga tõus, töökoormuse ja bürokraatia vähendamine ning teised ettepanekud, mis Riigikogule esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõus on kajastatud.

Esimees Ene Ergma

Alustame nüüd kohapeal registreeritud küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kuidagi ei usu, et kahes kolmandikus kohalikest omavalitsustest ei ole õpetajad ettenähtud palka kätte saanud. Minu arvates peavad selle eest vastutama kõik, sh teie ministeerium. Punase joonega on siin alla tõmmatud need kohalikud omavalitsused, kus õpetajatele palga maksimisel on kõvasti jänni jäädud: Tartu, Pärnu, Kohtla-Järve ja Rakvere linn ning Viimsi, Jõhvi ja Öru vald. Ma helistasin täna hommikul Kohtla-Järvele ja küsisin, kuidas seal lugu on. Nad laiutasid käsi, nad ei tea sellest probleemist mitte midagi, sest kõik on tehtud nii, nagu seadus nõuab. Mul ongi teile nüüd üks küsimus. Milline olukord on nendes omavalitsustes, millest ma rääkisin, Tartus, Pärnus, Kohtla-Järvel ja Rakveres ning Viimsi, Jõhvi ja Öru vallas täna, 8. mail 2013?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Ma ei tea, kellele te helistasite ja mis põhjustas selle vastuse, et nad ei tea õpetajate palkadest mitte midagi. Ma olen siiski seda meelt ja olen isiklikult kogenud, et enamik kohalikke omavalitsusi on väga hästi kursis koolide olukorra, neile eraldatud raha ja selle kasutamise kohta. Me oleme kohalike omavalitsustega selles küsimuses pidevalt kontaktis olnud. Selle kohta, miks ei ole välja makstud kogu raha, on antud kohati üsna mõistlikke ja arusaadavaid põhjendusi. Raha maksmise skeemid on erinevad. See, et kolme kuu raha ei ole täiel määral kolme kuuga välja makstud, ei ole iseenesest suur probleem, kui vastastikune usaldus ministeeriumi, kohaliku omavalitsuse, koolide ja õpetajate vahel on olemas. Kui premeerimissüsteemid viivad selle raha õpetajate kätte hiljem, siis ei ole selles midagi halba. Kui osa sellest rahast jäetakse reservi, arvestades 1. septembrist kasvavat koolide mahtu, siis ei ole ka selles midagi halba. Paraku on aga üsna süstemaatiline, et mõned kohalikud omavalitsused ei ole seda raha aastaid õpetajatele palga maksmiseks kasutanud. Sellisel juhul, ma usun, on niisugune sihikindel tegevus põhjendatud, sh teie mainitud linnades, Tallinnas ja Kohtla-Järvel, aga ka Tartus ja teistes kohtades. Veel kord ütlen, et seda ei tasu käsitleda vastandamise või süüdistamisena. Eesmärk on suhteliselt lihtne: me peame ühiselt saavutama selle, et kogu raha, mis õpetajate palkadeks on

ette nähtud, jõuaks õpetajate kätte. See on ühine eesmärk. Süüdlaste otsimine ja probleemi üle aia pildumine ei aita meil kuidagi sellele eesmärgile lähemale jõuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ka mina loodan väga, et õpetajatele mõeldud raha leiab siiski õpetajad üles. Aga ma küsin erivajadustega laste olukorra kohta tavakoolis. Kohtusin Võrumaal erivajadustega laste vanematega. Nad ütlesid, et paljud vanemad on saatnud oma lapsed tavakooli. Seadused justkui kindlustavad need lapsed tugiteenustega, logopeedide, psühholoogide ja sotsiaaltöötajate osutatavate teenustega. Kuid samas on lastevanemad pörganud kokku probleemiga, et kohalikud omavalitsused väidavad, et neil pole raha tugiteenuste osutamiseks ega õpetajate tasustamiseks. Palun selgitage, millised on lastevanemate õigused nõuda kohalike omavalitsustelt nende teenuste olemasolu! Või kuhu see raha on siis kadunud?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Tõsi, üha kasvav arv vanemaid kasutab seaduslikku võimalust suunata oma hariduslike erivajadustega lapsed tavakooli. Rahvusvaheline praktika näitab, et niisugune kaasav haridusmudel on kasuks nende laste arengule. Seetõttu on Haridus- ja Teadusministeerium seda suunda toetanud. Ta ei ole seda teinud kaugeltki mitte ainult viimastel aastatel, vaid kogu viimase aastakümne. Tugiteenuste pakkumise kohustus on Riigikogu tahte kohaselt sätestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Nende teenuste olemasolu peab tagama koolipidaja ehk tavaliselt kohalik omavalitsus. Kohalikkude omavalitsust toetatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt riigieelarvest. Ülejäänud kohustused, need kohustused, mis on vajalikud avalike teenuste osutamiseks, peavad kohalikud omavalitsused katma oma eelarvest. Nende kohustuste hulgas on tugispetsialistide töötasu maksimine ja palju muud, mis koolide pidamisega kaasas käib. Kui avaliku teenuse pakkuja ei suuda oma kohustusi täita, siis loomulikult on riigil õigus järelevalve kaudu sellele tähelepanu pöörata,

mida riik teeb riikliku järelevalve raamides kas Haridus- ja Teadusministeeriumi või maavalitsuste kaudu. Aga kindlasti on kõikidel kodanikel õigus oma õiguste kaitseks kohaliku omavalitsuse poole pöörduda. Kui see ei aita, siis on neil õigus pöörduda õiguskaitseorganite poole. Kui konkreetsel inimesel on konkreetsed probleemid, siis võib pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumisse, et me saaksime selle probleemiga tegelda juba ministeeriumis. Lisaks siiski veel seda, et me oleme hariduslike erivajadustega laste tarbeks mõeldud raha igal aastal eelistempos suurendanud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Uus jahiseadus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Tiit Tammsaarelt keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Palun!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Proua minister! Jätan sealt, kus esmaspäeval pooleli jäi. Kõigepealt tunnen huvi jahinduse raha vastu. Rõhutan, et jahindusprojekte rahastatakse KIK-i kaudu vaid jahimeestelt Rahandusministeeriumi laekuvatest vahenditest. Te palun ärge eksitage üldsust ja ärge öelge, et see on kõigi maksumaksjate raha! Ainult jahimeeste vahenditest laekuv raha läheb jahindusse osaliselt tagasi. Siin on analoogia liikluskindlustuse fondiga: ainult need, kes ostavad liikluskindlustuspoliisi, panustavad liikluskindlustuse fondi, kes meid kõiki kaitseb. Aga miks ikkagi riik loobus selles fondis osalemisest, arvestades seda, et uus Euroopa Liidu eelarveperiood on tulemas, MAK-i meetmed on olemas ja ka põllumajandusminister Seeder oli nõus osa rahast loovutama? Kas te omavahel valitsuses üldse ei räägi või milles küsimus on?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, hea küsija! Teie küsimuses oli kõik segamini nagu puder ja kapsad. Millele te täpselt viitasite, kui rääkisite Euroopa Liidu järgmisest seitsmeaastasest eelarveperioodist, jäi mulle suhteliselt segaseks. Kui me räägime

keskkonnavaldkonna rahast, siis see on ikkagi suunatud keskkonnahoidu, looduskaitse, investeringuprojektidesse. Pisut vähem kui sada miljonit eurot suunatakse otseselt looduskaitsealsetesse tegevustesse. See on kindlasti väga vajalik. Euroopa Liidu investeringuteks mõeldud rahast ei ole kuidagi võimalik kompenseerida eksklusiivselt jahimeestele antud jahiõiguse mitte kõige efektiivsema realiseerimise tagajärjel tekkivaid kahjusid. Meie esmaspäevaõhtune vestlus siin saalis sel teemal puudutas eelkõige arutelu selle üle, kas jahimehed ei ole teie arvates riigi osa või millele te viitate, öeldes, et riik ei osale. Kes need jahimehed siis on? Nad maksavad eelarvesse tasu ja sealtkaudu, keskkonnatasude kaudu suunatakse see hiljem, juhul kui kahjud on tekkinud, osaliseks kahjude kompenseerimiseks. Jahimehed on täpselt samasugune riigi osa ja täpselt samasugused maksumaksjad. Mulle on filosoofiliselt täiesti arusaamatu see käsitlus, et ülejäänud maksumaksjad, kellel ei ole mitte mingit võimalust kuidagi kaasa rääkida selles, kas ja kuidas jahti peetakse, peaksid enda kanda võtma lisakoormuse. Ma ei ole sellega nõus ega olnud ka eelnõu menetlemise ajal nõus, et ülejäänud maksumaksjatele tuleks peale panna lisamaks, mille sisu oleks jahimeestele antud õiguse keskpärase realiseerimise tagajärjel tekkivate kahjude kinnimaksimine. See oleks ebaõiglane.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar, esimene täpsustav küsimus!

Tiit Tammsaar

Paistab, et ka teil on kõik asjad segamini nagu puder ja kapsad või isegi natuke hullemini. Teadaolevalt makstakse praegu MAK-i alusel näiteks Natura alade toetust. Ma räägin toetusest. Küsimus ei ole jahimeeste eksklusiivse jahiõiguse kompenseerimises, vaid tekkinud kahjude osalises kompenseerimises just maaomanikele ja metsaomanikele, mis on olemas praeguse MAK-i järgi. Põllumajandusminister oli nõus neid meetmeid laiendada, vähemalt nii ütles ta majanduskomisjonis, kus ma ise viibisin, kui ta riigiabi reeglite muutmise ettepaneku tegi. Ka majanduskomisjon hääletas selle üheselt positiivselt läbi. Vaat nii on tegelikult lugu. Kas selles valguses on teie

arvates midagi tegemata jäänud või ei ole? Kas teie arvates oleks olnud võimalik MAK-i meetmetesse ka kulude hüvitamise kahjud laiemalt sisse kirjutada või ei?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! MAK-i ehk maaelu arengukava vahendite jaotuse ettepaneku esitas põllumajandusminister valitsuskabinetile suhteliselt hiljuti. Seal ei sisaldunud ettepanekut, et täiendavalt tuleks Euroopa Liidu raha suunata jahikahjude kinnimaksmiseks. Minul selline informatsioon, nagu teie siin praegu serveerisite, küll puudub. Aga ikkagi, millest me räägime või mis see on, mille eest te võitlete? Ma jäin esmaspäeva õhtul pärast debati lõppemist selle üle veel kord mõttesse. Te võitlete tegelikult endiselt selle eest, et süsteem, mis on nõukogude ajast saadik andnud teatud seltskonnale eksklusiiivse õiguse ka eraomanike maal jahti pidada ja ainukese võimaluse seal metsloomade arvukust reguleerida, metsloomi söötmiskohtade rajamisega põldudel või metsanõrendikelt eemale suunata, süsteem, mis seaduse mõttes ei jäta eraomanikule mitte mingisugust võimalust ega õigust kaasa rääkida selles, kes ja kuidas tema eraomandi peal toimetab, jätkuks veel ka pärast seda, kui me oleme väga pikka aega tagasi juba hoopis teistele põhimõtetele tugineva riigikorra taastanud. Ma ei ole sellega nõus. Eraomand on meie põhiseaduse järgi püha ja puutumatu. Eraomanikul peab olema õigus ja võimalus kaasa rääkida selles, kes tema maal toimetab. See on uue jahiseaduse põhimõte. Ma arvan, et see on väga hästi tasakaalus ka jahimeeste huvidega edaspidigi oma hobiga tegelda, aga seda tuleb neil teha nii, et nad lepiwad kokku maaomanikega, kelle maa peal see toimub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Tammsaar, teine täpsustav küsimus!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Kui rääkida talumistasudest näiteks elektriliinide puhul, siis seal ei ole mitte nõukogude aeg, vaid lausa kommunism. Te teate seda väga hästi. See on omaette teema. Aga nüüd lähen järgmise küsimuse juurde. Ma küsisin teie käest, mida suurim maaomanik RMK hakkab tegema suhetes

jahimeestega. Te väitsite, et jahindusega RMK tegelema ei hakka, aga kõik jahimaad jagab ta välja, valdavalt enampakkumise teel. Kas see tähendab, et rohkem kui 300 jahipiirkonnas hakatakse vähempakkumisi tegema? Ainult niimoodi said kõik jahimehed teie vastusest aru. Või on valesti aru saadud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! On küll valesti aru saadud. Te ka oma esmaspäevases küsimuses ei täpsustanud, kas te peate silmas seda RMK maad, kus RMK on ise korraldaja rollis – need on riigi jahipiirkonnad, mis on jagatud jahialadeks, kus korraldatakse enampakkumisi –, või pidasite silmas seda maad, kus kasutusõigus on antud mõnele konkreetsele jahiseltsile, -sektsoonile või -klubile ja kus RMK käitub maaomanikuna. Need on kaks erinevat asja. See täpsustus jäi teil paraku tegemata. Enampakkumistest räägime ikkagi nendes piirkondades, kus tegu on n-õ riigi jahimaadega, kus see maa on jagatud jahialadeks ja kus RMK ka praegu on enampakkumisi korraldanud. Ma ei ütleks, et seal on päris vaenu külvatud, aga mulle arusaamatutel eesmärkidel on sageli üritatud jätta muljet, nagu RMK oleks see, kes hirmsasti tahaks neid jahimaid välismaalt pärit jahimeestele pakkuda. Tõsi, on näiteid, et välisriigi kodanikud on neid oksjoneid võitnud. Ma vaatsin huvi pärast andmeid selle kohta, kui palju Eesti Jahimeeste Selts ise näiteks 2012. aastal välisriigi kodanikele jahitunnistusi väljastas. See arv oli üle 3500. Isegi ühte protsenti ei moodusta sellest õigused, mis RMK on välisriigi kodanikele andnud. Nii et oksjonitest me räägime ikkagi riigi jahipiirkondades, jahialadel, kus need toimuvad ka praegu. Ülejäänud piirkondades, nagu te hästi teate, näeb seadus ette, et pärast seaduse jõustumist pikeneb kõigil praegustel jahipiirkondade kasutajatel see õigus veel kümneks aastaks.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Teatavasti pöördus Riigikogu jahimeeste toetusrühm pärast selle seaduse vastuvõtmist Vabariigi Presidendi poole. Pöördumises ütleb

toetusrühm, et see eelnõu on vastuolus põhi-seadusega. Sama meelt on selles küsimuses ka maarahva kongressi esimees. Kas teie ministeerium on lasknud seda hinnata või on teil olemas hinnang selle kohta, kas nimetatud seadus on põhiseadusega vastuolus või mitte?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Mul ei ole kahjuks võimalik esitada teile täpsustavat küsimust, mis põhjusel see viidatud maarahva kongressi esimees sellisel seisukohal on. Aga see selleks. Kui rääkida kuue Riigikogu liikme pöördumisest, siis see sisaldab erakordselt palju eksitavat informatsiooni. Näiteks väidetakse seal, nagu oleks jahikahjude võimalik hüvitamine jäetud ainult jahimeeste õlule. See ei vasta tõele. Tegelikult sätestab seadus otsesõnu, et jahimeeste puhul saab rääkida ainult osalisest kahjude hüvitamisest, aga eesmärk on ikkagi kahjud ära hoida, mitte tekkinud kahjusid hiljem kuidagi kompenseerima hakata. Samamoodi eksitavad need kuus Riigikogu liiget nii avalikkust kui paraku ka Vabariigi Presidenti sellega, justkui oleks riik sellest teemast kuidagi distantseerunud. Ei ole distantseerunud, vastupidi, uue seadusega sätestatakse jahindusnõukogude loomine, kuhu kuulub ka riigi esindaja. Eksitavaid ja tõele mittevastavaid väiteid on selles pöördumises kahjuks üksjagu. Seaduseelnõu, mis tänaseks on seaduseks saanud, on kindlasti põhiseadusega kooskõlas. Seda on siinsamas parlamendis väga põhjalikult analüüsitud. Ma usaldan täielikult parlamendi liikmeid selles, et seaduseelnõu, millele on heakskiit antud, on täiesti kooskõlas kehtiva põhiseadusega. Ma arvan, et see on olnud üks väga vajalik muudatus. Pigem on tegu meie jahikorralduse põhiseaduspärasemaks muutmise, mitte vastupidi.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt.

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Te olete jahiseaduse ettevalmistamise käigus väitnud, et olete teinud tõhusat koostööd mõlema poolega, nii jahimeeste ühenduste kui ka maaomanikega. Millega suutsid maaomanikud teid paremini veenda, et te lähtusite

nimetatud seaduses nende, mitte jahimeeste huvidest?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh selle küsimuse eest! Väide, mis teie küsimuses kõlas, oli selgelt kallutatud ega vastanud paraku tõele. Tegemine on seadusega, mida tõesti valmistati ette nii, et laua taga olid nii maaomanike kui ka jahimeeste esindajad. Erametsaliidu pöördumine avalikkuse poole juhib muu hulgas tähelepanu sellele, et kompromisse, mida mõlemad pooled selle seaduseelnõu koostamise käigus on pidanud tegema, ei saavutatud kindlasti lihtsalt, aga mõlemad pooled olid läbirääkimiste käigus ausalt öeldes üsna konstruktiivselt meelestatud. Selgelt oli näha, et valitses üksmeel selles osas, et nõukogude ajast pärit mentaliteet ja seadusandlik ruum võiksid 2013. aastal läbi saada küll. Hiljem, kui seaduseelnõu juba parlamendis arutelu all oli, prooviti taas kirgi lõkkele lüüa. Mõlemad pooled proovisid loomulikult ka parlamendis ikkagi teha kõik selleks, et seaduseelnõu enda kasuks kallutada. Peab ütlema, et parlament näitas üles põhimõttekindlust ja võttis vastu eelnõu, mis ei ole kallutatud ei ühele ega teisele poole, vaid on väga hästi tasakaalus.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, kuna meil on jäänud arutada veel kolm varem registreeritud teemat, siis lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Riigigümnaasiumid

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Tarmo Tamme haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! PGS-i muutmise seaduse eelnõus on sees punkt, mille alusel peaks igasse maakonda loodama riigigümnaasium. Hiljutisel rahajagamisel jäid aga Põlvamaa ja Valgamaa rahasaajate nimekirjast välja, küll said raha kaks Ida-Virumaa kooli, mis asetsevad teineteisest 20 kilomeetri kaugusel. Härra minister, kuidas te siis püüate saavutada seda eesmärki, et luua igasse maakonda riigigümnaasium?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Olen korduvalt öelnud, et see meetmevoor, kus viis riigigümnaasiumi said investeeringutoetust, on esimene etapp riigigümnaasiumide loomise teel. Seda ei saa käsitleda lõpliku otsusena riigigümnaasiumide vajalikkuse kohta mingis regioonis, vaid pigem esimese sammuna. Seekordsele konkursile esitati üheksa taotlust, kuus neist said positiivse hinnangu, kolm langesid tingimuste mittetäitmise tõttu konkursist välja. Põlva jäi kahjuks tõepoolest joone alla, kuna raha sai enne otsa. Põlva tuleviku osas olen ma selles mõttes optimistlik, et plaanid on minu arvates üsna mõistlikud. Põlvasse riigigümnaasiumi loomise vajadus on arusaadav kõikidele osapooltele. Olen veendunud, et eelseisval finantsperioodil on Põlvasse rajatav riigigümnaasium või Põlva gümnaasium esimeste investeerimisobjektide hulgas. Teatavasti on valitsuses kokku lepitud struktuurifondide kasutamine eelseisval finantsperioodil. Selle kohaselt on koolivõrgu parandamise meetmes ette nähtud 240 miljonit eurot. Selles suurusjärgus eelseisval perioodil neid vahendeid on. Ma tean, et Põlvas on käinud sisemised debatil selle üle, kus oleks gümnaasiumile kõige mõistlikum koht. Vahepeal seda otsust muudeti. Ma väga loodan, et see väike aja mahavõtmine tuleb kasuks ka lõpptulemuse kvaliteedile ehk otsus, kuhu on Põlvas õige riigigümnaasium rajada, põhineb laiemal konsensusel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Kuidas oleks võimalik maakonna hariduselu nii korraldada, et maavanemad ei sekkuks kohalike omavalitsuste haridusajadesse? Kui eelmine maavanem tõstis Mammaste kooli maakonna pingereas seitsmendalt kohalt teisele, olenemata sellest, et ei olnud ühtegi arengukava või analüüsi, siis nüüd sekkus maavanem otsustusprotsessi siis, kui hakati otsustama kooli rahastamist, ja alustas järelevalvemenetlust. Kas maavanemate roll ongi poliitiliselt sekkuda kohaliku omavalitsuse otsustusprotsessi?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Maavanemate roll ei ole kindlasti sekkuda kohaliku omavalitsuse poliitilisse otsustusprotsessi, küll aga on maavalitsustel seadusest tulenev õigus ja kohustus teha järelevalvet nendes küsimustes, kus järelevalve on neile seadusega delegeeritud. Etteheited ühe või teise maavalitsuse otsuse poliitilise kallutatuse kohta on alati konkreetsed. Ma ei tahaks kuidagi kommenteerida Põlvamaal tehtud konkreetsid otsuseid, ei ühes ega teises suunas. Ma tahan veel kord rõhutada, et kõik need inimesed, kes on panustanud Põlva ja laiemalt Põlvamaale tuleva riigigümnaasiumi ettevalmistustöösse, ei peaks kindlasti olema pettunud või tundma ennast kuidagi poliitiliselt ahistanuna. Veel kord ütlen, et seekordses voorus jäi Põlva taotlus objektiivsete kriteeriumide põhjal, mida EAS arvestas, joone alla. Mul on kahju, et raha Põlvale ei jätkunud, Põlva vajab seda gümnaasiumi. Nagu ma juba ütlesin, on üsna tõenäoline, et Põlva taotlus ei leia mitte ainult positiivset toetust, vaid Põlva saab ka rahalise eraldise, niipea kui see võimalikuks osutub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra minister! Haridus- ja Teadusministeeriumi asekanstler on öelnud, et Põlva saab rahastuse aastal 2018. Kas seda rahastust siis enam vaja on, kas lapsi seal sel ajal enam ongi?

Jaak Aaviksoo

Ma ei oska öelda, kust selline aasta – 2018. Jäägu see ütleja või sõnumitooja südametunnistusele. Ma rõhutan veel kord, et Põlvamaale on riigigümnaasiumi vaja. See on jagatud arusaam Põlvamaal, Põlva linnas ja haridusministeeriumis. See, et seekordses voorus seda raha Põlva jaoks ei jätkunud, ei tähenda, et neid otsuseid ei peaks langetatama siis, kui tekivad uued võimalused. Teie pessimismi Põlvamaa tuleviku suhtes ei saa ma kuidagi jagada. Ma arvan, et meil tuleks ühiselt pingutada selle nimel, et õpilaste ja ka teiste inimeste väljavool Põlvamaalt peatuks. Riigigümnaasium on kindlasti üks samm sellel teel, et parandada Põlvamaal hariduse kvaliteeti,

kontsentreerides kogu või vähemasti suurema osa gümnaasiumiharidusest Põlva linna ja tehes seda koostöös teiste kesktaseme õppeasutustega, eelkõige Rāpinas asuva aianduskooliga. Ma olen kindlalt optimistlik Põlvamaa hariduse ja tuleviku suhtes, palju optimistlikum kui teie.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud minister! Mul on küsimus üldhariduse järgmise suure rahastamise kohta. Te olete siin saalis ja mitmes intervjuus väga selgelt öelnud, et alates järgmisest finantsperioodist hakatakse riigigümnaasiume eelisarendama, nad saavad väga suured investeeringud. Enamik omavalitsusi on ühel või teisel kujul sellega arvestanud. Kas te olete saanud Brüsselist kinnituse, et üldharidusse sellises mahus investeerimine on lubatud ja tööturumeetmetega kooskõlas?

Jaak Aaviksoo

Koolivõrgu arendamiseks mõeldud meetmed, mille eesmärk on hariduse kvaliteeti parandada ja haridusvaldkonnas tehtavaid avalikke kulutusi optimeerida, on kindlasti kooskõlas Brüsseli prioriteetidega. Ma ei tahaks jätta võimalust tõlgendada minu sõnavõttu nii, et 240 miljonit eurot koos kaasfinantseerimisega on see raha, mis läheb riigigümnaasiumide võrgu väljaarendamiseks. Jutt on siiski üldhariduskoolivõrgu meetmest, siia hulka kuuluvad ka kohalike omavalitsuste põhikoolid, et tagada seal, kus see on vajalik, kohalike kodulähedaste põhikoolide võrk. Kindlasti on vaja jätkata investeeringuid hariduslike erivajadustega laste koolidesse. Aga praeguse parima teadmise põhjal ei näe ma siin probleeme Euroopa prioriteetidega. Loomulikult, lõplikult saavad need otsused siis, kui need on detailides läbi arutatud ja fikseeritud nii komisjonis kui ka Vabariigi Valitsuses. Aga selleks on meil aega. Täna arusaama ja informatsiooni põhjal võin väita, et üldhariduskoolivõrgu investeeringute suurusjärk 240 miljonit eurot on realistlik, otsustatav ja põhjendatud. Ma loodan, et me

oskame neid vahendeid ka tulemusrikkalt kasutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Teil on praegu suhteliselt hea aeg. Paljud omavalitsused on aru saanud, et koolivõrgu ümberkorraldamise kavaga tuleb tegelda, ja nad on neid otsuseid ka teinud. Üks osa nendest käsitleb riigigümnaasiumide moodustamist. Haridusministeeriumis on väga palju positiivset olnud, on alustatud läbirääkimisi, te toetate omavalitsusi igapidi, räägite ka kaasfinantseerimisest. Aga kui vaadata tegusid, siis selgub, et gümnaasiumivõrgu korrastamise meetme summast on välja jäänud Valga linn. Spekulatsioon, miks see linn sealt välja jäi, on mitmeid. Millise sõnumi annate valgalastele? Milline on teie seisukoht riigigümnaasiumi moodustamise kohta ja milline oleks ajakava? Kui me räägime Euroopa Liidu struktuurivahenditest, siis tõesti võib see rahastamine toimuda alles aastal 2018.

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt struktuurivahendite ajalisest perspektiivist. Kogu meetme lõpptähtaeg on ilmselt pärast aastat 2020, küll aga on Haridus- ja Teadusministeerium Rahandusministeeriumi olulisel toel, sh riigieelarvelise ettevalmistuse kaudu, püüdnud teha kõik selleks, et me saaksime struktuurifondide vahendeid asuda kasutama juba 2014. aastal, rääkimata 2015. aastast. Need maakonnad, kes on riigigümnaasiumide ettevalmistamisel jõudnud kõige kaugemale – juba räägitud Põlvamaa, aga ka Valgamaa ja Järvamaa –, on kindlasti need, kus riigigümnaasiumi loomine tuleb kõne alla esmajärjekorras, seda mitte 2018. aasta perspektiivis, vaid palju kiiremini. Valga, Põlva, Türi ja Tallinn jäid seekord rahastamata. Kõik need – ma rõhutan, et kõik, pidades silmas ka Tallinna, kus minu arvates on riigigümnaasiumi loomine vajalik, põhjendatud ja otstarbekas –, kes seekordsest voorust välja jäid, on sisuliselt palju paremini ette valmistatud selleks, et olla järgmises voorus saajate esireas. Kindlasti ei ole negatiivseid hoiakuid ka Valgamaa suhtes, rääkimata sellest, et me kahtlek-

sime üldse riigigümnaasiumi otstarbekuses. Jah, me vajame Valgamaal riigigümnaasiumi, me vajame Põlvamaal riigigümnaasiumi, me vajame Järvamaal riigigümnaasiumi ja oleme valmis tõsiselt arutama riigigümnaasiumide loomist Tallinnas.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Mul on kahju, aga infotunni aeg on lõppenud. Suur tänu, head riigikogulased, küsimuste esitamise eest! Suur tänu, valitsusliikmed, küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 13. töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul au anda üle arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Arupärimine käsitleb vanaduspensione. Nagu me teame, moodustub kehtiv vanaduspension Eestis kolmest komponendist: põhi- ehk baasosa, staažiosak ja kindlustusosak. Kuid paraku on süsteem üles ehitatud nõnda, et kui sotsiaalmaksu tasutakse keskmisest töötasust, siis on aastakoefitsient 1, aga kui isik teenib keskmisest väiksemat palka, siis on koefitsient alla 1. Seega on inimestele, kelle töötasult makstakse suurem summa sotsiaalmaksu, tagatud ka elamisväärsem pension. Kui praegused pensionid on meil suhteliselt sarnased, siis tulevikus erinevad need mitu ja mitu korda. Paljud ühiskonnale pühendunud inimesed, kelle sissetulek pole väga suur, peavad leppima väikese pensioniga. See tundub ebaõiglane, kuna reaalses elus ei suuda näiteks oma tööd armastav lasteaiakasvataja või õpetaja konkureerida IT- või finantssektoris töötavate inimestega. Seoses sellega on meil sotsiaalministrile viis küsimust, millele loodame ka vastust saada. Üks küsimus käsitleb seda, millal on valitsusel plaanis suurendada vanaduspensioni baasosa.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel anda koos kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist üle arupärimine kultuuriminister Rein Langile. Arupärimine puudutab Sihtasutuse Eesti Filmi Instituut tegevust ja selle ümber toimuvat. Meid huvitab, kuidas kultuuriminister on sinna nimetanud ja sealt tagasi kutsunud nõukogu liikmeid. Meil on informatsiooni, et uued nõukogu liikmed, kes on sinna nimetatud, on tegelikult Sihtasutuse Eesti Filmi Instituudis võimalikud kasusaajad. Sel teemal see arupärimine ongi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks arupärimist. Kui arupärimised vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, edastan need otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 6. mail algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole, siseminister Ken-Marti Vaherile, justiitsminister Hanno Pevkurile ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Austatud Riigikogu liikmed, palun tähelepanu! Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin saalis transiidi ja logistika toetusrühma asutamiskoosolek. Toetusrühma kokkukutsuja on Deniss Boroditš.

Kohaloleku kontroll, palun!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (353 ja 386 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd esimese päevakorrapunktiga. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Kalev Lillo! Head kolleegid, sumin on liiga suur!

Kalev Lillo

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kaubandusliku meresõidu seaduse, meresõiduohutuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 353 oli esimesel lugemisel 27. veebruaril. 27. märtsil oli esimesel lugemisel kaubandusliku meresõidu seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu 386. Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud, muudatusettepanekud laekusid juhtivkomisjonile vaid eelnõu algatajalt. Enne majanduskomisjoni istungit toimusid 14. märtsil ja 3. aprillil nn töörühmade koosolekud. Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 18. märtsil, kui konsensuslikult tehti põhimõtteline otsus ühendada kaks eelnõu, 353 ja 386 ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Mulle tundub, et minu jutt segab meie ametikaaslast ja ka teie jutt neid natukene segab. Võib-olla oleme natuke aega tasa. Palun jätkake!

Kalev Lillo

... uueks eelnõuks, mille nimeks saab kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. 22. aprillil arutasime majanduskomisjonile tehtud ettepanekuid ja tegime edasise menetlemisega seotud otsused. 6. mail vaatasime üle ühe muudatusettepaneku, mille sõnastust oli vaja keeletoimetajate märkustest tulenevalt muuta.

Muudatusettepanekud võib jagada mitmeks grupiks. Üks muudatusettepanek oli kahe eelnõu ühendamine.

Teist laadi muudatusettepanekud olid n-ö tehnilist laadi, need on praeguses numeratsioonis muudatusettepanekud nr 3, 4, 5, 6 ja 8.

Seadust ajakohastati muudatusettepanekuga nr 2. Kehtivas seaduses räägitakse siiaamaani lepingute ja lepinguväliste kohustuste seadusest. Teadupärast sellist seadust enam ammu ei ole, praegu kehtib võlaõigusseadus. Seega muudetakse eelnõu sõnastust.

Suurem muudatus tehakse parandusettepanekuga nr 7, kus on toodud sisse väikelaeva raadiosideoperaatori tunnistuse väljastamise regulatsioon. Kui siiaamaani pidid isikud, kes tahtsid saada õigust kasutada raadiosidet, sisuliselt tegema kutselistele meremeestele mõeldud eksami, mille ettevalmistus kestab nädal aega ja hind on suhteliselt kopsakas, siis tulles vastu väikelaevaomanike soovidele on neil uue regulatsiooni kohaselt võimalik osaleda väikelaeva raadiosideoperaatori kursustel, mis kestavad umbes kaheksa tundi ja maksavad mitu korda vähem.

Nagu ma ütlesin, tegi komisjon oma 22. aprilli istungil ka menetluslikud otsused. Otsustati saata eelnõu teisele lugemisele ettepanekuga see lõpetada. Juhul kui teine lugemine lõpetatakse, siis tehakse ettepanek viia kolmas lugemine läbi s.a 15. mail ja seaduseelnõu seadusena vastu võtta. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, teile on üks küsimus. Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sa nimetasid paaril korral, et ühendati kaks eelnõu, vist 353 ja 386, aga sa ei öelnud kordagi, mis põhjusel seda tehti. Kas see on väga tavaline, et seda tehakse? Mis selle põhjustas?

Kalev Lillo

Aitäh! Ma ei oska kommenteerida, kas see on tavaline või mitte. Minu praktikas oli see esimene kord ja see oli väga huvitav. Aga nende kahe eelnõu ühendamine sai teoks seetõttu, et tegelikult olid need kaks eelnõu esialgu valitsuse menetluses ühe eelnõuna. Kuna aga

võis arvata, et selles eelnõus olnud kahest teemast üks võib venima jääda, siis esitati Riigikogu menetlusse kaks eelnõu. Menetluse käigus muutus nende kahe eelnõu valmiduse aste suhteliselt sarnaseks ja mõlemad eeldasid kaubandusliku meresõidu seaduse muutmist. Me arvasime, et seadusloome selguse tagamiseks ei ole mõistlik näiteks kolme või nelja nädalase vahega muuta ühte ja sama seadust, parem on teha seda korraga.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Hakkame läbi vaatama eelnõu 353 ja 386 muudatusettepanekuid. Kokku on laekunud kaheksa muudatusettepanekut, need kõik on juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada

Teine lugemine on lõpetatud ja esimese päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

2. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu (411 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nagu öeldud, on teie ees täna esimesel lugemisel Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni ehk EUMETSAT-i (võib-olla on lühend mõnevõrra suupärasem) asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollitratifitseerimise eelnõu. Pärast seda, kui parlament on selle eelnõu heaks kiitnud,

saab Eestist nimetatud rahvusvahelise organisatsiooni täisliige.

Mitte eriti üllatuslikult tegeleb Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsioon täpselt sellega, mida selle organisatsiooni nimetus ka ütleb, ehk Euroopa ilmasatelliitide süsteemi arendamise, hooldamise ja kasutamisega. Tegu on satelliitidega, mis annavad meile värsket, pidevat ja täpset informatsiooni selle kohta, mis maailma ilmastikus toimub. Võib öelda, et täna arutatav eelnõu puudutab väga otseselt ja lähedaselt kõiki neid, kellele on oluline täpne ilmaennustus. EUMETSAT-ilt saadav info ei ole aga vajalik mitte lihtsalt ilmaprognoosiks, see on muu hulgas abiks metsatulekahjude või merereostuse korral. Näiteks võib merereostuse puhul olla vaja õlilaikude liikumist õhust jälgida. Satelliitidelt saadud infot tuuleandmete kohta on võimalik aga kasutada isegi tuuleenergia tootmisel võrgukoormuse ja tootmismahdade hindamisel. Kui Eestist saab EUMETSAT-i täisliige, siis annab see Eesti ettevõtetele võimaluse osaleda EUMETSAT-i hangetel, mis avab kindlasti uusi võimalusi meie tehnoloogiafirmadele, aga ka teadusasutustele. Muidugi on täisliikmeks saamise korral edaspidi tee valla ka nendele inimestele, kes huvituvad EUMETSAT-i raames töö või karjääri tegemisest.

Eesti on teinud EUMETSAT-iga koostööd alates 2006. aastast. Praegu on meil ajutise iseloomuga koostöölepe. Tuleb öelda, et kui me peaksime otsustama täisliikmeks saamise edasi lükata, siis lisaks sellele, et see oleks sisuliselt ebamõistlik, oleks see meile kahjulik ka rahaliselt, sest meie liikmemaks oleks koostöölepe pikenemise korral lihtsalt palju suurem.

Praeguse seisuga on konventsiooniga liitunud 26 riiki. Lisaks meile on ratifitseerimisprotsess pooleli ka Leedus.

Palun, head Riigikogu liikmed, teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister, ma tänan teid! Vabandust, üks küsimus siiski on! Head ametikaaslased, palun oleme kiiremad küsimise soovi sisselülitamisel! Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduse rakendamise korral tekivad Eesti riigile teatud rahalised kohustused. Kui suured need rahalised kohustused on, kuidas need kindlaks määratakse ja kas me juba järgmisel aastal oleme kohustatud teatud makseid tegema?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nagu ma lõpetuseks ütlesin, rahalised kohustused on meil ka praegu, kui me ei ole täisliige, vaid kasutame informatsiooni ja EUMETSAT-i materjale koostöölepingu raames. Kui me ei hakka täisliikmeks, siis on meie aastamaks palju suurem kui juhul, kui parlament seda ettepanekut toetab ja Eestist saab EUMETSAT-i täisliige. Käesoleval aastal on liikmemaks 277 000 eurot. See sõltub projektidest, mida EUMETSAT parasjagu arendab. Lähiaastatel liikmemaks veidi kasvab, kuna plaan on uusi satelliite orbiidile lähendada. See tuleb loomulikult liikmetel kinni maksta, aga see kasv ei ole hüppeline: 2014. aastal on täisliikme maks 349 000 eurot, 2015. aastal prognoositakse selle suuruseks 430 000 eurot. Kuna Eesti panustab vastavalt oma SKT-le, siis loomulikult sõltub meie panus ka sellest, kuidas meie majandusel tervikuna läheb.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Rein Randveri!

Rein Randver

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Ratifitseerides Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni ehk EUMETSAT-i asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokoll, on meil võimalik edasi liikuda keskkonnaseires ning ilma jälgimisel ja hetkeprognooside koostamisel. Kuna Eestil ei ole ühtegi meteosatelliiti, siis soovimegi saada EUMETSAT-i täisliikmeks.

Lugupeetud minister rääkis meie koostööst selle organisatsiooniga ning konventsiooni ja protokoll ratifitseerimise vajadusest. Komisjonis oli arutelu all ka see, et enne täisliikmeks saamist saame kasutada vaid valitud informat-

siooni tunniajase intervalliga. Peale ratifitseerimist on meil võimalus saada ligipääs suuremale infohulgale ja andmeid edastatakse meile operatiivselt iga 15 minuti tagant, mis annab võimaluse keerulistes ilmasituatsioonides täpsemaid prognoose teha.

Täisliikmena on Eestil õigus osaleda arendustegevuses ja Eesti ettevõtted saavad osaleda hangetes (need hanked on valdavalt kosmosetehnoloogia valdkonnast). Ratifitseerimisest on kasu kogu meie ühiskonnale.

Mainin veel ühte huvitavat fakti, mis komisjoni istungil kõne all oli. Meteosatelliit, kust pärinevate andmete alusel ilmasteid koostatakse, tiirleb 36 000 kilomeetri kõrgusel.

Edasi räägin komisjoni tööst. Eelnõu arutelu toimus s.a 22. aprillil. Seal valmistati seaduseelnõu ette esimesele lugemisele saatmiseks. Kutsutud olid Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi peadirektor Jalmar Mandel ning Keskkonnaministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna peaspetsialist Silja Kulagina. Kutsutud külalised selgitasid seaduseelnõu sisu ja eesmärgi ning selle mõju Eestile.

Tunti huvi, kes praegu on EUMETSAT-i koostööpartnerid Eestis. Külalised vastasid, et need on Tartu Ülikooli teadlased doktoritööst ja Tallinna Ülikooli teadlased. Küsimusele, kas EUMETSAT-is on Eestile kindel arv kohti ette nähtud, vastati, et nõukogus on igal riigil üks hää ja praegu on EUMETSAT-i andmete koordinaator EAS-i kosmosebüroo töötaja. Tunti huvi meie eelarve ehk sissemaksete vastu. Sellele lugupeetud minister juba vastas.

Peale eelnõu tutvustamist tegi komisjon menetluslikud otsused. Otsustati määrata juhtivkomisjoni ettekandjaks siinkõneleja, teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda täna, 8. mail, teha ettepanek eelnõu 411 esimene lugemine lõpetada ja teha Riigikogu juhatusele ettepanek määrata eelnõu 411 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Kõik need otsused võeti vastu konsensusega. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Täna, ettekandja! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esime-

ne lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 411 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 22. mai kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

3. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu (412 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Hea istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Hetk tagasi palusin teil toetada seda, et Eestist saaks EUMETSAT-i täisliige. See on meie ilmateenistusele ja keskkonnaseirele oluline samm ja toob kaasa vajaduse ratifitseerida EUMETSAT-i eesõiguste ja puutumatus protokoll, mis praegu teie ees on. Protokoll eesmärk on anda EUMETSAT-ile eesõigused ja puutumatus, mis on olemas ka teistel rahvusvahelistel organisatsioonidel ja mis on vajalikud selle organisatsiooni ülesannete täitmiseks. Rahvusvaheliste organisatsioonide puhul on sellised protokollid heaks tavaks ja kuuluvad nende organisatsioonidega liitumise juurde. Näiteks on sarnased õigused ÜRO-1, selle erioorganisatsioonidel, aga ka Euroopa Nõukogu, Rahvusvahelisel Aatomienergia Agentuuril ja mitmel teisel organisatsioonil. Ma tean, et selle eelnõu menetlemise käigus tekkis muu hulgas küsimus, kas see puutumatus laieneb ka meie EMHI töötajatele. Ei laiene. Ei ole nii, et kui EMHI töötajad siin Eestis toimetavad, siis on nad edaspidi diplomaatidega võrdses seisus. Protokollis on otseselt sätestatud, et see eesõigus kehtib EMHI töötajate kohta siis, kui nad EUMETSAT-i ülesandeid täites lähevad mõnda teise riiki. Eestis mingisugust diplomaatidest selle protokoll ratifitseerimi-

sega automaatselt ei kaasne. Nagu öeldud, eesõigused ja puutumatus kehtivad EUMETSAT-i enda töötajate ja ekspertide kohta. Olulisemad sisulised õigused hõlmavad puutumatus ülesannete täitmisel ja ka maksuerandeid, mis on meie enda seadustega täielikus kooskõlas. Protokolliga liitumine Eestile rahalisi kohustusi kaasa ei too.

Hea Riigikogu, palun teil seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on üks küsimus. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Proua minister! Tõesti, nii nagu juba ettekandes sai mainitud, tekkis keskkonnakomisjonis eesõiguste ja puutumatus teemal mitmeid küsimusi. Osa neist sai juba ettekandes vastatud, aga ma küsin natuke üldisemalt. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsioonis ei toimu ilmselt midagi salajast, ohtlikku ega kaitsmist vajavat, vähemalt võib niimoodi tunduda. Miks peaksid sellise organisatsiooni töötajatel olema eesõigused ja puutumatus? Võib-olla toote mõne hea näite, millal võiks praktilises elus olla vaja neid rakendada, kas siis Eestis või kuskil mujal maailmas?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ühtegi head näidet ei saa tuua, sest hea näite puhul seda vajadust ei tekigi. Halbu näiteid tuues ei tahaks ma aga hakata esile manama satelliidisüsteemidega opereerimise või nende arendamisega seotud võimalikke ohte, mida keegi võiks tahta kuritahtlikult ära kasutada. Aga ma usun, et kui see protokoll liitumiseks avati, siis oli see vajadus tol hetkel väga põhjalikult läbi kaalutud. Naljaga pooleks on küsitud, kas see on Eesti puhul seotud sellega, et kuna ilm on meil siin kehvakene ja kliima pole väga kiita, siis meteoroloogid teevad tänamatut tööd, nad ei pruugi olla alati väga lugupeetud ja võivad oma halba ilma ennustavate uudistega pahameelt tekitada. Aga see ei ole kindlasti mitte sellega seotud, vaid tegu on ikkagi satelliidisüsteemide arendamise ja selleks vajaliku tegevusega.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Rein Randver!

Rein Randver

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Lugupeetud minister! Hetk tagasi lõpetasime EUMETSAT-i asutamise konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu esimese lugemise. Sellega kaasneb kohustus ühineda EUMETSAT-i eesõiguste ja puutumatus protokolliga. Seda käsitlebki teie ees olev seaduseelnõu 412. Riigikogu peab ratifitseerima kõik lepingud, mille rakendamiseks on tarvis Eestis seadusi vastu võtta, muuta või tühistada.

Lugupeetud minister rääkis protokollis eesmärkidest, Eesti õigusest ja maksudega seonduvatest teemadest, samuti liikmesriikide esindajate puutumatuses, mida ma praegu siin ei puuduta. Protokollis rakendamine ei too meie riigile kaasa otseseid lisakulutusi. Nii on väitnud eelnõu menetlejad.

Esitan ülevaate komisjonis arutatust. Protokollis ratifitseerimise seaduse eelnõu 412 oli keskkonnakomisjonis arutelul esmaspäeval, s.a 22. aprillil. Arutelu juurde olid kutsutud Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi peadirektor Jalmar Mandel ning Keskkonnaministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna peaspetsialist Silja Kulagina, kes tutvustasid eelnõu sisu ja eesmärgi ning sellest Eestile tulenevaid kohustusi ja õigusi. Komisjoni istungil sooviti teada, millised on EUMETSAT-i esindajate õigused seoses tööülesannete täitmisega. Sellele me saime ministrilt vastused.

Komisjon tegi menetluslikud otsused. Otsustati määrata eelnõu 412 menetlemisel juhtivkomisjoni esindajaks siinkõneleja, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 412 esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda täna, 8. mail, teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha Riigikogu juhatusel ettepanek määrata eelnõu 412 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva. Kõik need otsused võeti vastu konsensusel. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, teile on üks küsimus. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa ütlesid, et komisjonis oli teil arutlusel selline teema nagu Eesti riigi kohustused. Missugustest kohustustest räägiti komisjonis peale selle, et Eesti riigil tekivad rahalised kohustused?

Rein Randver

Täna küsimuse eest! Kuna protokollis on käsitletud EUMETSAT-i alaliste töötajate pensioni- ning sotsiaalkindlustusmaksed, siis tuleb see tulenevalt põhiseaduse §-st 123 Eesti riigis ära reguleerida. Komisjonis oleva Rahandusministeeriumilt saadud info kohaselt on kavas selle aasta jooksul sotsiaalmaksuseadusesse see norm sisse viia. Kaitseväeteenistuse seaduses on suhe välislepingutega juba reguleeritud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Hetkel kõnesoove ei ole, seega läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrata eelnõu 412 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 22. mai kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 14.31.

Istungi kestus 1 tund ja 31 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 9. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (420 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Lubage mul kõigile soovida ilusat Euroopa päeva! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 13. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Täna, Euroopa päeval, mil me räägime rohkem kui tavaliselt euroopalikest väärtustest, on mul au anda Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise seaduse eelnõu.

Üheksa aastat tagasi jõustus soolise võrdõiguslikkuse seadus. Selle üks paragrahv kohustab valitsust kinnitama soolise võrdõiguslikkuse nõukogu koosseisu. Ent mida pole, seda pole. Poolteist aastat tagasi saatis õiguskantsler Indrek Teder sotsiaalministrile märgukirja, milles tõdeb, et soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 24 sätestab nõukogu moodustamise kohustuse. Kohustuse mittejärgimine on seaduse mittetäitmine. Vastuses õiguskantslerile nõustus sotsiaalminister, et alalise nõukogu olemasolu tagaks vajalike teadmiste ja oskustega inimeste püsiva koostöö soolise võrdõiguslikkuse seaduse eesmärkide täitmisel. Sotsiaalminister lubas, et selle nõukogu moodustamise korraldus esitatakse Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks hiljemalt 2012. aasta teise kvartali lõpuks. Mida pole, seda pole!

Valitsuse ignorantsus sunnib Riigikogu, seega meid kõiki tegema tõhusamat parlamentaarset järelevalvet soolise võrdõiguslikkuse seaduse rakendamise üle. Seetõttu soovitakse eelnõuga luua soolise võrdõiguslikkuse nõukogu asemel Riigikogu soolise võrdõiguslikkuse erikomisjon. Oleme veendunud, et Riigikogu soolise võrdõiguslikkuse erikomisjon tugevdab ja süvendab demokraatiat ning aitab loodetavasti üle saada ühiskonnas Sosnovski karuputkena vohavast soolisest ebavõrdsusest. Sotsiaaldemokraadid usuvad, et parlament tahab ja suudab naiste olukorda meie riigis parandada. Ilusat Euroopa päeva meile kõigile! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Aadu Musta! Head ametikaaslased, ma palun saalis vaiksemalt, et me kohtleksime ülejäänud saaliga võrdselt neid, kes soovivad kuulata, ja ka neid, kes soovivad rääkida! Rääkida saab täiskogu istungisaalist väljaspool. Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ernest Hemingway on kunagi öelnud, et igas maailma sadamas, kuhu tema sattus, oli üks eestlane, kes ootas oma laeva. Hiljem on meie eelmine Teaduste Akadeemia president Jüri Engelbrecht seda parafraseerinud ja öelnud, et igas maailma ülikoolis, mida ta on külastanud, on üks eestlasest professor. Võib-olla ta muid ülikoole lihtsalt pole külastanud, kes seda teab.

Kui mõnes kauges paigas on üks eestlane, olgu ta siis meremees, professor või maasikakorjaja, on see teatud mõttes eksootika. Kui neid on mujal väga palju, siis on see suur probleem. Sellest samast mõttekäigust ajendatuna on meil Eesti Vabariigi peaministrile arupärimine selle kohta, kuidas valitsus suhtub praegusesse reaalsesse olukorda. Kas tema arvates on tegemist eksootika, argipäeva või suure

probleemiga? Meil on mitu asjalikku küsimust, mis ei ole säärases laadastiilis, nagu ma praegu esinesin. Pärime tõsiselt väljarände mõju kohta Eesti majandusele, statistika olukorra, teiste riikide värbamispoliitika ja Eesti Vabariigi võimalike poliitiliste meetmete kohta selle protsessi mõjutamiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Mul on üle anda Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See puudutab omaste hooldamist. Ma ei hakka siin meelde tuletama debatti, mis puhkes hiljuti meedias tänu Andrei Hvastovi rabavale artiklile omaste hooldamisest. Tuletan lihtsalt meelde, et puhkuse või hooldaja haigestumise ajaks on võimalik põhimõtteliselt – õigemini, justkui oleks võimalik – paigutada hooldatav ajutiselt hoolekandeesutusse. Oma lähedase hoolekandeesutusse panemine on aga keeruline, kuna koha keskmine tasu on 600 eurot, mis on suurem summa kui hooldust vajava inimese pension. Lisaks suurele kohatasule tuleb selle koha saamiseks ka järjekorras oodata.

Omaste hooldamine nõuab lähedastelt ebanimlikke pingutusi, kuid selle eest saadav raha on olematu suurusega. Kõigele lisaks, kui inimene vormistab ennast hooldajaks, loobub tööl käimisest ja pühendab oma elu lähedase inimese eest hoolitsemisele, kannatab tema tulevane pension, kuna hooldaja eest ei maksa keegi sotsiaalmaksu, mis tähendab seda, et ta ei saa ka pensionistaaži. Seoses sellega on meil härra ministrile viis küsimust, millele loodame vastuseid saada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem üleandmise soove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist, vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele ja kultuuriminister Rein Langile.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

Läheme tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (420 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Täna on päevakorras majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 420 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Meil on laual Riigikogu otsuse eelnõu Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamise kohta ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Austatud Riigikogu liikmed! Saalis on hästi suur lärm. Palun vaiksemalt!

Kaja Kallas

Aitäh! Eesti Arengufondi seaduse § 10 lõige 3 ütleb, et Riigikogu majanduskomisjoni ettepanekul nimetab Riigikogu kuni neljaks aastaks viis nõukogu liiget. Neist kaks on Riigikogu liikmed ning kolm ettevõtluse ja üldsuse esindajad. Seoses sellega, et ühe ettevõtluse ja üldsuse esindaja nõukogu liikmeks oleku tähtaeg on täis saamas, pöördusime uue esindaja leidmiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Eesti Tööstus- ja Kaubanduskeskliidu, Teenusmajanduse Kaja ning Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni poole ettepanekuga esitada kandidaadid. Esitati kolm kandidaati: Jaan Puusaag, Ville Jehe ja Andres Arrak. 9. aprillil kohtus majanduskomisjon kõigi kandidaatidega ja seejärel toimus hääletus, kus valituks osutus Ville Jehe. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Arto Aas, palun!

Arto Aas

Austatud ettekandja! Mis te arvate, kas tulevikus võiks selle otsuse jätagi majanduskomisjoni vormistada või peab seda ikkagi täiskogu ees arutama?

Kaja Kallas

Selleks tuleks seadust muuta. Iseenesest on arengufond n-ö Riigikogu mõttekoda ja kuna majanduskomisjonis on esindatud nii opositsioon kui koalitsioon, siis miks mitte lubada see otsus teha majanduskomisjonil.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Kas on võimalik avalikustada ka, kui palju häält kandidaadid komisjonis said?

Kaja Kallas

Ikka on võimalik, kohe otsin selle paberi. Jaan Puusaag sai kaks häält, Ville Jehe kuus häält ja Andres Arrak ühe hääle.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Hea ettekandja! Palun tutvustage saalile, kellega on tegemist! Milline taust on inimesel, kelle majanduskomisjon välja valis?

Kaja Kallas

Ville Jehe kandidatuuri esitas Teenusmajanduse Koda. Ta on ettevõtlussektoris kaua tegutsenud ning olnud arengufondiga seotud sel moel, et on ingelinvestor ja aitab alustavatel ettevõtetel oma projekte käima lükata. Samuti on ta osalenud arengufondi investeerimiskomitees – või mis see õige nimetus on, täpselt ma ei teagi. Igal juhul on see kogu, kes arutab, millised ettevõtjad saavad arengufondist toetust. Tegemist on noore ärksa inimesega.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea ettekandja! Kas te tuletaksite meelde, kes on ülejäänud Eesti Arengufondi nõukogu liikmed?

Kas majanduskomisjonil on plaanis mingeid vahetusi teha?

Kaja Kallas

Mul kahjuks seda paberit ees ei ole, aga mälu järgi ütlen, et ülejäänud arengufondi nõukogu liikmed on Jaan Männik, Juhan Parts, Jürgen Ligi, ettevõtluse esindajana Mart Einasto, Andres Keevallik ja nüüd tuleb Alar Karise asemele Tartu Ülikooli uus rektor. Liikmed oleme ka mina, Kaja Kallas, ja Mart Laar.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Ma tahtsin Laari kohta küsida, aga juba sain selgust.

Aseesimees Jüri Ratas

Praegu on meil küsimuste voor, repliigid peavad jääma läbirääkimiste vooru. Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Kas Eesti Arengufondi nõukogu liikmete määramisel on arvestatud ka soolise võrdõiguslikkuse printsiipi?

Kaja Kallas

Jah, on arvestatud. Kui esitatakse kaks võrdset kandidaati, teine teisest soost, siis kindlasti võtame seda arvesse. Kahjuks esitati seekord ainult ühest soost kandidaate, nii et meil ei olnud võimalikki valida naisterahvast.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Lugupeetud ettekandja! Oma sõnavõtu alguses sa mainisid, et majanduskomisjon pöörduks mitmesuguste mittetulundusühingute ja ettevõtjate ühenduste poole. Kas see nimekiri võiks ka olla pikem ja laiema kandepinnaga? Ma mõtlen näiteks ka põllumajandust ja üldse maaettevõtlust. Põllumajandus-kaubanduskoda on selline institutsioon, kes oleks võinud olla kaasatud sellesse ampluaasse. Või ei ole see tähtis?

Kaja Kallas

See on muidugi alati küsimus, et kelle käest otseselt küsitakse. Seekord me otsustasime, et küsime arvamust selliste katusorganisatsioonide käest nagu tööandjate keskliit ja kaubandus-tööstuskoda, kes esindavad ikkagi kõiki sektoreid. Ja kui võtta arvesse arengufondi spetsiifikat, siis võib-olla tõesti põllumajandus ei ole olnud selle peamisi huvivaldkondi.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on viia eelnõu 420 esimesel lugemisel läbi ka lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 420. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 77 Riigikogu liiget, 1 on vastu ja 1 on erapooletu. Majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 420 on otsusena vastu võetud. (Tabel 2.)

Tänase ainsa päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, sellega on meie täna-
ne istung lõppenud. Ma tänan teid ja soovin
teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.16.

Istungi kestus 16 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 13. mai 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 14. töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tutvustan teile arupärimist haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Päris mitut Keskerakonna liiget huvitab praktiliste õppevahendite, töövahendite ja tööohutuse teema. Kindlasti mäletate te veel oma kooliajast tööõpetuse ja tehnoloogiaõpetuse ainet, mille tundides sai meisterdada toredaid asju – kui mitte muidu, siis vähemalt emadepäevaks. See on kindlasti olnud igati kohane, eelmisel pühapäeval sai nii rõõmustada peale emade võib-olla vanaemasid ja tädisidki. Kahjuks on kooli töövahendid üsna kulukad ja neid tööõpetuse ja töötehnoloogia õpetajaid, kes võiksid oma klasside üle uhked olla, on üsna vähe. Omal ajal korraldati õnneks selle-

alane riigihange, kuid nüüdseks on need vahendid oma elu suuresti ära elanud. Sellest tulenevalt meid huvitabki, kas Haridus- ja Teadusministeeriumil on plaanis tööõpetuse õpetajatele ning muidugi ka lastele ja noortele rõõmu valmistada ja järjekordne riigihange korraldada või on olemas muud võimalused õppevahendite soetamiseks. Ka huvitab meid, kuidas on plaanis õpperuume töökeskkonnana paremaks muuta. Peamiselt on probleem ventilatsioon. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetlemise kolme tööpäeva käigus. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd annan edasi järgmised teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 9. mail algatatud soolise võrdõiguslikkuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ja määranud selle juhtivkomisjoniks põhiseaduskomisjoni.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile ja sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Riigikogu liikmed on moodustanud transiidi ja logistika ühenduse.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Head kolleegid, läheme nüüd selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel ja panen selle kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastu oli 3, erapooletuid oli 1. Päevakord on kinnitatud.

Läheme tänase päevakorra juurde.

1. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Kuna arupärimisi ei ole, siis palun registreeruda peale minu haamrilööki sõnavõtuks vabas mikrofonis! Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud proua eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Eile tunnustati emasid, neile pühendati kõnesid, lauldi, valiti ka aasta ema – tubli Hiiumaa naine, kes on 17 lapse ema. Ütlen meelega ema, sest ka 12 kasulast on teda just selleks nimetanud. Tegelikult on iga pere jaoks aasta ema just see, kes nende peres askeldab, kes ärkab esimesena, uinub viimasena, ja seda vaid poole lauga. Kindlasti pidasid lähedased lillekimbuga meeles ka neid emasid, kelle maine tee on lõppenud ja kes vaid heade kaitseinglitena oma kalleid lähedasi jälgivad ja hoiavad. President tõi oma tähtpäevakõnes rõõmu ja tunnustuse kõrval aga välja ka murekohad. Lubage mul tsiteerida: "Oleme rääkinud neist, kellele emaks ja lapseks olemisest on saanud majanduslik, füüsiline ja eelkõige vaimne koorem. Me räägime omaste hooldusest. Me räägime neist peredest, kus rõõmude kõrval elavad ka vaev ja valu. /.../ See teema on just sedavõrd valus ja sedavõrd oluline, et sellest peab rääkima ausalt. Nii, nagu asjad on."

Räägime ausalt. Täna oleme olukorras, kus omaste hooldamise ja üldse sotsiaalhoolekande ning hooldusravi korralduses loobitakse kohustust tasuta kohamaksu kui palli riigi ja omavalitsuste vahel ning lõpuks langeb see raske kohustus lastele ja lastelastele. Seda olukorras, kus eaka inimese enese pension (ja seda ka Eesti keskmist pensioni saava inimese puhul) katab kohamaksust hoolekandeesutuses heal juhul vaid 60%, kus hooldekodu kohatasu on vahemikus 500–1300 eurot ning hooldusravi arengukavas aastateks 2004–2015 kirjas olev on täitmata. Praeguse korralduse või õigeministri korraldamatuse korral jääb hooldusravi ka edaspidi kiratsema. Praegu ravitakse inimesi ravikindlustuse raha eest, hoolduse eest maksavad aga omavalitsused, riik või hooldust vajavad inimesed koos lähedastega ise. Mingil hetkel võib inimene vajada korruga nii ravi kui ka hooldust, ja seda ühes ja samas kohas, olgu selleks siis kas kodu või mingi asutus. Hool-

dusravi arengukava täitmiseks peaksid ühe laua taha istuma valitsus, omavalitsused ja haigekassa ning töötama koos välja hooldusravi ühtse arengukava, süsteemi koos rahastusmudeliga ja likvideerima riigi võla eelkõige vanema põlvkonna ees. Toimiv süsteem oleks kindlasti üks võimalus omaste hooldajate rasket koormat kergendada. Olen mures sellepärast, et enam kui 33 miljonit eurot Euroopa Liidu struktuurivahendeid aastateks 2014–2020, millest sotsiaalminister täna rääkis, õiglaselt ja õigesti kasutatud saaks. Ainult kohtade loomine ei lahenda probleemi, kui pole selge, kuidas jaotub tasumine.

Riikides, kus kogu vastutus ei ole laste ja lastelaste kanda, ei tähenda see kindlasti mitte seda, et sealsed inimesed oma vanemaid vähem armastaksid või neist vähem hooliksid. Vastupidi, seal elavad inimesed tunnetavad, et nende riik on nendega nii rõõmus kui mures. Neil pole tuleviku pärast hirmu ei lapsi sünnitades ega ka vanaduse saabudes.

Loodan väga, et Riigikogus teist lugemist ootav sotsiaaldemokraatide eelnõu, mis vabastab õppelaenu tagasimaksmise kohustusest need vanemad, kes ei saa puudega lapse hooldamise tõttu tööl käia, jõuab siia saali. On kurb, et see kultuurikomisjoni selle nädala päevakavast välja arvati, kuid jääme lootma, et seda ei panda lihtsalt riivilile seisma selle tõttu, et algataja on vale.

Mul on hea meel, et sellised teemad, nagu omaste hooldamine, hoolekanne ning tervishoiu korraldamine on ühiskonnas laiemas arutelu leidnud ja ehk need leiavad ka lahenduse. Lõpetuseks kordan veel presidendi emadepäeva kõnes lausutut. President kutsus enne lähenemist valimisi üles mõtisklema ja mõtlema, kas praegusest ühispanusest piisab. Vahest on vaja leida lisavahendeid, et leevendada inimeste rasket olukorda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna on nii lühike päevakord, et on julge tunne tulla pulti rääkima teemadest, mis südame peal. On üks teema, millest ma olen juba mitu korda rääkinud, aga nüüd on juba

tükk aega vahe sees olnud. Tahaksin veel kord jutuks võtta probleemid, mis meid Kagu-Eestis kimbutavad – üks on kütuse maksustamine piiril ja teine on ootealatasu.

Miks ma täna jälle nendest asjadest räägin? Sellepärast et riigieelarve kontrolli erikomisjon teeb sel nädalal, 16. ja 17. mail väljasõidustungi Kagu-Eestis. 16. mail me külastame Värska Gümnaasiumi, kus me kohtume kooli direktori, Värska vallavanema ja Värska Vallavolikogu esimehega, ka on meil kohtumine Koidula piiripunktis. Eesti riik on kulutanud Koidula piiriraudteejaama väljaehituseks väga suure summa, aga too jaam ei ole leidnud kaugeitki mitte 100%-list rakendust. Riigieelarve kontrolli komisjon lähebki ja uurib järele, miks ei ole kõik raudtee rööpapaarid kasutamist leidnud, mis takistused on Eesti ja Venemaa kaubanduses ning kuidas peaks need ületama, milline on Eesti riigi roll selles.

Nüüd, Koidulas teeb ootealade tasude regulatsioonist ettekande Rando Kruusmaa, kes on Siseministeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja asetäitja piirivalve alal. Meie ja ka need inimesed, kes reisivad Eestist Venemaale ja tulevad Venemaalt Eestisse tagasi, standardne kütusepaak kütust täis, ei ole rahul sellega, et piiril see kütus endiselt maksustatakse. Kuigi seadust ei ole muudetud, on Maksu- ja Tolliamet nõuks ja jõuks võtnud nendelt inimestelt suvaliselt maksu võtta ning on teada ka täiesti kurioossed juhtumid, kus Eesti riigi kodanikke on Eesti riigipiirilt tagasi Venemaale saadetud. See ei ole mitte ainult aktsiisi- ja teiste seaduste rikkumine, see on lausa Eesti põhiseaduse rikkumine.

Me ei ole kaugeitki rahul ka ootealatasu võtmisega. Toon teile tänagi järgmise näite. Sõidukiomanik planeeris piiriületuse ja maksis nii broneeringutasu kui ka ooteala tasu. Sisenenud piirirežiimi tsooni, ei peatunud ta mitte kordagi, mitte mingisugust ootealateenust ei

kasutanud, aga maksis ka ootealatasu. Mille eest reisijad maksavad, on seniajani selgusetu. Ka õiguskantsler on toonitanud, et selline ootealatasu on täiesti lubamatu ja erafirma sellisel juhul seda ei tohi võtta. Ülevaate tollikorraldusest teeb Maksu- ja Tolliameti tollikorralduse osakonna juhataja Urmas Koidu. Väljasõidustungil osalevad kõik riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmed, keda on üheksa.

Tahan siinjuures teatavaks teha veel ühe uudise. Paljud inimesed küsivad, mis on saanud kõikidest nendest kohtuasjadest. Inimesed on pöördunud kohtusse, aga lahendeid veel ei ole. Praeguse seisuga on teada, et kõik kohtumenetlused on peatatud, Riigikohus on kõik avaldused kokku kogunud ning saatnud need Euroopa Kohtule, kes peab tegema nende kohta eelotsuse ja saatma asjad Eestile tagasi. Ehk siis me saame teada, kas on seadust rikkunud reisijad või on seadust rikkunud Maksu- ja Tolliamet.

Ajakirjandusele tahaks öelda nii palju, et kõik need kodanikud, kes seisavad oma õiguste eest, ei taha kütust nagu salakaupa sisse tuua. Kõik see, mida nad teevad, on seadusega reglementeeritud, ja võimalik, et seadust rikkuvad vaid Maksu- ja Tolliamet ning need erafirmad, kes on Eesti Siseministeriumiga lepingud sõlminud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.16.

Istungi kestus 16 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 14. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Priit Pikamäe Riigikohtu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu (416 OE) esimene lugemine

2. Riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaaltoetuste seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) esimene lugemine

3. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (401 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 14. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, 15. mail osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Hanno Pevkur ja siseminister Ken-Marti Vaher.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Läheme tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Priit Pikamäe Riigikohtu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu (416 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Presidendi Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Priit Pikamäe Riigikohtu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu 416 esimene lugemine. Tutvustan teile ametiisiku ametisse nimetamise eelnõu menetlemise korda. Juhvivkomisjoni esindaja ettekanne on kuni 20 minutit, ametiisiku kandidaadi ettekanne kuni viis minutit. Riigikogu liige võib esitada mõlemale ettekandjale ühe suulise küsimuse. Seejärel on läbirääkimised, kus sõna võivad võtta fraktsioonide esindajad, ja siis asume lõpphääletuse juurde. Lõpphääletus on salajane. Palun nüüd ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud proua juhataja! Austatud kolleegid! Tänavu 9. aprillil tegi Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves vastavalt meie põhiseaduse § 65 punktile 7 ja § 150 lõikele 1 Riigikogule ettepaneku nimetada ametisse uus Riigikohtu esimees. Tema ettepanek on nimetada Riigikohtu esimeheks Riigikohtu liige Priit Pikamäe. Põhiseaduskomisjon arutas seda ettepanekut oma 2013. aasta 6. mai istungil. Kohal oli ka Riigikohtu esimehe kandidaat Priit Pikamäe, kes vastas meie küsimustele. Küsimused puudutasid kohtuhaldust, kriminaalmenetluse uuendamist, menetluskiirust, kohtunikukohtade täitmise probleeme ja mitmeid teisi teemasid. Priit Pikamäe andis küsimustele asjalikud ja komisjoni rahuldavad vastused, jättes komisjonile hea mulje. Seega komisjon on valmis Priit Pikamäe kandidatuuri toetama.

Priit Pikamäe on olnud kaua aega kohtunik ning läbinud ka avaliku teenistuse karjääri Välisministeeriumis. Seega on tal kogemusi ning ta on liikunud süsteemi sees Riigikohtuni välja. Praegu on ta kriminaalkolleegiumi esimees. Ka on ta olnud aktiivne akadeemilises tegevuses. Seega sobib ta igati tööks, mis teda loodetavasti ees ootab.

Komisjon tegi ühel häälel ettepaneku otsuse eelnõu toetada, panna see küsimus päevakorda 14. maiks ehk tänaseks, määrata ettekandjaks komisjoni esimees ehk siinkõneleja. Ka otsustasime teha ettepaneku, et kandidaat esineks täiskogu istungil kuni viieminutilise ettekandega.

Lisaks oli komisjonis arutusel ka kohtunikuvande küsimus. Priit Pikamäe on praegu Riigikohtu liige ja ta on andnud kohtunikuvande. Eraldi Riigikohtu esimehe ametivannet ei ole olemas ja seetõttu puudub vajadus anda Riigikogu ees kohtunikuvanne teist korda. Seega on meil täna uus, enneolematu olukord, kus Riigikohtu esimeheks kandideerib inimene, kes on tulnud Riigikohtu seest. Kõik eelmised esimehed tulid väljastpoolt Riigikohtu ja pidid andma ka kohtunikuvande Riigikogu ees.

Lõpetuseks kutsun teid üles kandidaati toetama, esitama talle küsimusi ja andma oma hinnangu hääletamise kaudu! Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikohtu esimehe kandidaadi Priit Pikamäe!

Priit Pikamäe

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Täna teid võimaluse eest esineda väikese ettekandega Riigikogu ees, samuti soovin teid tänada selle eest, et andsite mulle eelnevalt võimaluse tutvustada ennast ja oma seisukohti nii fraktsioonides kui ka põhiseaduskomisjonis. Tegemist oli äärmiselt sisukate aruteludega, mis kinnitasid minu veendumust, et meie parlament on kursis kohtusüsteemi ja menetlusseaduste arengute ja kitsaskohtadega ning andsid mulle ühtlasi väga vajalikku teavet selle kohta, milliste probleemide lahendamist peate teie esmajoonel oluliseks.

Põhiseaduse järgi on Riigikohus ühtlasi ka põhiseaduskohus. Seega peab Riigikohus lahendama kõik tema ette toodud põhiseaduslikust puudutavad vaidlused. Senine põhiseaduslikkuse järelevalve alane kohtupraktika kinnitab, et enamiku sellealaste vaidluste objektiks on olnud parlamendi vastuvõetud seadus. See on ka enesestmõistetav, sest parlamentaarse riigina peabki Eesti ühiskonna kõige olulisemad küsimused lahendama Riigikogu. Teisalt tähendab see ühtlasi, et Riigikohtu jaoks on põhiseaduslikkuse vaidlustes tähtsaimad menetluse osalised ehk, nagu nüüd tavatsetakse öelda, koostööpartnerid just Riigikogu.

Senist koostööd põhiseaduslikkuse järelevalve vallas tervikuna hinnates leian, et see on osutunud väga hästi toimivaks ning vastastikuseid pädevusi respektiivaks. Muu hulgas tähendab see seda, et Riigikohus on oma senises praktikas hoidunud seadusandjale liiga üksikasjalike ettekirjutuste tegemisest ning Riigikogu on kõrgema kohtu otsused täitmiseks võtnud.

Riigikogu keskse koostööpartneri roll tähendab kindlasti ka seda, et Riigikogu arvamused, parlamentaarset arutelu kajastavad protokollid ja asjasse puutuvate seaduseelnõude seletuskirjad on iga vaidluse lahendamise aspektist ühed tähtsaimad menetlusdokumendid. Arvan, et Riigikogu seisukohad põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetlustes oleksid siiski veelgi paremini arvestatavad, kui Riigikogu eeskätt komisjonide kaudu nõuaks, et parlamendi ette toodavate eelnõude seletuskirjade sisuline kvaliteet oleks parem. Riigikohtu jaoks aktualiseerub eelnõu seletuskirja sisu iseäranis põhiõiguste piiramise vaidlustes, mille puhul võiks ideaalolukorras lähtuda juba eelnõu seletuskirjas olevatest piisava põhjalikkusega esitatud argumentidest, otsustamaks asjasse puutuva põhiõiguse piiramise vajalikkuse üle. Tegemist on kaalutlustega, mis mõistetavalt ei saa nähtuda seadussätte tekstist, kuid mis on hädavajalikud, mõistmaks põhjusi, miks seadusandja konkreetsel juhtumil valitud lahenduse kasuks otsustas. Sellisel juhul oleks Riigikohus põhiseaduspärasuse kontrolli teostades paremini informeeritud parlamendi sihtidest üksiku sätte kehtestamisel.

Lõpetuseks tahan öelda, et Riigikohtu pädevus põhiseaduskohtuna seab erilised kõrgenda-

tud nõudmised ka Riigikohtu nimel tehtavate lahendite kvaliteedile. Arvan, et nagu kohtusüsteemis tervikuna, tuleb iseäranis Riigikohtus seista selle eest, et kohtulahendid oleksid senisest veelgi paremini põhistanud. Olukorras, kus kohtuvaidlused on muutumas järjest valdkonnaspetsiifilisemaks, on selle tagamiseks hädavajalik kaasata ka õigusemõistmisse spetsialistide õigusvälistest valdkondadest.

Üleilmastumine ei ole jätnud puutumata ka õigusemõistmist, mille üks ilming on kindlasti riikide kõrgemate kohtute ja põhiseaduskohutute ühinemine mitmesugusteks rahvusvahelisteks võrgustikeks ning tava tõlkida olulisemad kõrgema kohtu lahendid ka enam levinud võrkeeltesse nende riigiüleseks kättesaadavuseks. Olen veendunud, et meie kõrgemal kohtul peab olema kaalu ka rahvusvaheliselt, mistõttu tuleb püüelda selle suunas, et Riigikohtu lahendid võiksid oma põhistuse, asjatundlikkuse ja läbimõelduse poolest kujuneda järgimist väärivaks eeskujuks ka teistele, vähemalt meie naabruskonna riikide kõrgematele kohtutele. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale on mõned küsimused. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud härra Pikamäe! Kindlasti on teil kui tõenäoliselt tulevasel Riigikohtu esimehel oma selge seisukoht meie kõigi kolme kohtuastme sisu ja tuleviku suhtes. Kuidas te hindate praegust esimese astme kohtu kvaliteeti ja ettepanekut, et teatud raskusega seadusrikkumiste korral algaks menetlus teisest kohtuastmest?

Priit Pikamäe

Ma toetan seda ettepanekut täielikult. Olen ka ise väljendanud arvamust, et meie kohtusüsteem, kus asjad liiguvad n-ö lineaarselt – kõik asjad algavad esimese astme kohtust ja edasi võib neid kaevata ringkonnakohtusse ja siis Riigikohtusse –, on pealtnäha lihtne, kuid samas on see suhteliselt ressursi- ja ajamahukas. Kui me vaatame teisi Euroopa riike, siis näeme sellist süsteemi võrdlemisi harva. Üldiselt olen seda meelt, et Eestis võiks kaaluda kohtualluvuse küsimust sellest aspektist, kas mitte mõned keerulisemad, raskemad asjad ei

võiks juba esimese astme kohtuna lahenduse leida ringkonnakohtus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud Riigikohtu esimehe kandidaat! Teie eelkäija – nüüd juba üsna varsti võib teda nõnda nimetada – on siin Riigikogus mitmel korral rääkinud vajadusest reorganiseerida kohtusüsteem nii, et esimese ja teise astme kohtud oleks Riigikohtu, mitte Justiitsministeeriumi haldusalas nagu praegu. Milline on teie arvamus selles küsimuses?

Priit Pikamäe

Ma jään selles küsimuses oma varem välja öeldud seisukohtade juurde. Ma arvan, et see kohtuhalduse mudel, mis kehtestati 2002. aastal praegu kehtivat kohtute seadust vastu võttes, on põhimõtteliselt õige. Lähenemine, et esimese ja teise astme kohtute haldamine toimub kohtute haldamise nõukoja kaudu, võiks jõusse jääda, aga seda mudelit võib täiendada ja täpsustada. Minu arvates on selle mudeliga jätkamise korral põhiküsimused kohtute haldamise nõukoja koosseis, pädevus ja kohtu haldusaparaadi alluvus. Arvan, et kohtute andmine Riigikohtu hallata ei ole siiski põhjendatud. Seda põhjusel, et siis võib tekkida probleem võimu liiga suure kontsentreerumisega. Kui me vaatame küsimusi, mis Riigikohtu lahendada juba on, siis näeme, et neid ei ole vähe. Ja kohtumõistmise juures tuleb alati silmas pidada ka seda, et õigusemõistmine ei pea olema sõltumatu mitte ainult teistest riigivõimu harudest, vaid ka kohtuastmete õigusemõistmine peab olema üksteisest sõltumatu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Lugupeetud kandidaat, kas teie elutee puhul võib rääkida ka poliitilisest riivist ehk kas teie nimi on figureerinud mõne erakonna nimekirjas? Ja küsin veel sedagi, et kui te loete Eesti erakondade nimesid, kas mõne erakonna puhul teil vererõhk tõuseb ja pulss läheb kiiremaks nii heas kui ka halvast mõttes?

Priit Pikamäe

Minu teada ei ole minu nimi figureerinud ühegi erakonna nimekirjas. Ja mis puutub erakondade nimesse, siis kinnitan, et minu vererõhk neid lugedes kuidagi ei muutu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud härra Pikamäe! Selline küsimus. Kahjuks kuuluvad meie õiguslikku reaalsusse ka legendaarsed protsessid, mis kestavad viis, kuus, seitse, kaheksa aastat. Kohtu osa on seal see tagumine ots ja kohtute töö efektiivsuse teemal ma ei taha praegu mingisuguseid probleeme tõstatada, eriti täna. Aga mida te arvate sellest, et kriminaalrajade korral pole seaduse silma järelevalve kohtueelsete toimingute üle kuigi tugev? Kusjuures võimalikud seadusrikumised – ma kordan: võimalikud seadusrikumised – võivad kesta aastaid. Kas kohtueelses uurimises on menetlustähtaegadega kõik korras?

Priit Pikamäe

Mõistagi on see äärmiselt kahetsusväärne, kui kohtumenetluse või kohtueelse menetluse tähtajad venivad. Üldine arusaam on selline, et nii kohtueelne kui kohtumenetlus kokku peaksid toimuma mõistliku aja jooksul. Viimane on teadagi selline määratlemata õigusmõiste, mis paljuski sõltub konkreetse kaasuse tehjoludest, selle mahakusest, keerukusest, kaasatud isikute hulgast. Siin tulebki sellest mõistlikust menetlusajast lähtuda.

Mis puutub võimalikku venimisse asjade kohtueelses menetlusel, siis ma arvan, et põhiküsimus on ikkagi ressursi puudumine. Kui me vaatame kohtueelset ja ka kohtumenetlust, siis tegelikult see aeg, kui kiiresti menetleja jõuab konkreetses asjas otsustuseni, sõltub põhiliselt kahest kriteeriumist. Üks on asjade arv ja teine on nende lahendamiseks määratud menetlejate arv. Kui need kriteeriumid jäävad samaks, siis on selge, et võivad tekkida ajutised ülekoormuse ilmingud ja mõned asjad võivad sattuda selliste sekka, mis ei ole prioriteetsed. See kehtib ka kohtumenetluse kohta. Me näeme seda iga päev, kuidas just nimelt need kaks asja – asjade arv ja kohtunike arv – on oma-

vahelises korrelatsioonis ja sellest sõltub ka menetluse aeg.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Lugupeetud Riigikohtu esimehe kandidaat! Ma natuke taganen sellest kõrgest teooriast ja tulen päris proosaliste küsimuste juurde. Tartlased on kindlasti uhked selle üle, et Riigikohtu on Tartus. See ilus maja seal Kuradisilla naabruses on tore ja uhke vaadata. Samas, veel ametis olev Riigikohtu esimees on rääkinud, et Riigikohtul on kitsas ja tuleks kolida – ma loodan, et mitte Tallinnasse –, et Riigikohtu peaks leidma uue kodu. Kus võiks teie arvates olla Riigikohtu kodu?

Priit Pikamäe

Ma olen veendunud, et Riigikohtu asukoht Tartus on väga hea lahendus. Kui me vaatame, kuidas on väljaspool Eestit, siis on suhteliselt levinud traditsioon, et kõrgem kohus ei asu riigi pealinnas, ja ma arvan, et see võiks edaspidigi nii olla. Mis puutub Riigikohtu majasse, siis ma arvan, et praegune Riigikohtu esimees pidas eeskätt silmas seda, et see hoone on aastate jooksul võrdlemisi amortiseerunud. Seal on probleeme ventilatsiooniga, keldriga, küttega – puuduste loetlemine läheks siinkohal pikale. On fakt, et see maja vajaks põhjalikku renoveerimist ja selles kontekstis praegune Riigikohtu esimees ongi tõstatanud küsimuse, kas see väärrib vaeva. Võib-olla oleks otstarbekam otsida Riigikohtule uus asupaik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea Riigikohtu esimehe kandidaat! Vastavalt meie põhiseadusele on Riigikohtul kaks rolli: kohtulahendite läbivaatamine kassatsiooni korras ja ka põhiseaduslikkuse järelevalve. Paljudes Euroopa riikides see nii ei ole, aga meil on nii poliitikuid kui ka õigusteadlasi, kes arvavad, et Eesti vajaks eraldi põhiseaduskohtu. Milline on teie seisukoht selles küsimuses?

Priit Pikamäe

Ma olen selle kohta juba varem arvamust avaldanud ja ütlesin ka täna siin ettekandes, et meie põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse süsteem tervikuna toimib, ja toimib hästi. Selle toimiva süsteemi radikaalseks muutmiseks peaksid olema väga head põhjendused. Kui me vaatame laiemalt, siis analoogiline süsteem, kus riigi kõrgem kohus on nii kõrgem üldkohus kui ka põhiseaduskohus, on levinud ka meie naabruskonnas Põhjamaades. Iseenesest sellel mudelil ei ole midagi häda. Mõistagi on lähenemisi, kuidas põhiseaduslikkuse järelevalve üles ehitada, erinevaid. Väga erinevaid lahendusi on eri riikides kasutusel. Mulle aga tundub, et see lahendus, mille me oleme valinud, on Eesti jaoks hea lahendus. Veel kord ütlen, et selle muutmiseks peaksid olema erakordselt tugevad argumendid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud Riigikohtu esimehe kandidaat! Eelmisel nädalal toimus Euroopa tuleviku teemaline debatt vandeadvokaat Jüri Raidla ja meie presidendi Toomas Hendrik Ilvese vahel. Jüri Raidla väitis, et Euroopa Liit liigub föderaalriigi suunas, kasvatades otsekohalduvate õigusaktide mahtu, ja ühel hetkel oleme ületanud piiri, kus otsekohalduvat on rohkem. Kas te näete Riigikohtul mingit rolli selle piiri tabamisel, selle märkamisel, ja kui näete, siis milline see roll võiks olla?

Priit Pikamäe

Riigikohus ei saa kuidagi mõjutada Euroopa Liidu institutsioonide seadusloomet ka selles mõttes, kui palju nad võivad seal väljastada otsekohalduvaid õigusakte. Küll aga on Riigikohtul roll Euroopa Kohtult vajaduse korral eelotsuste küsimisel ja ka Euroopa Liidu õigusaktide rakendamisel. Kui me vaatame Riigikohtu kolleegiumide praktikat, siis pöördumist Euroopa Liidu õigusaktide poole tuleb ette üha sagedamini. Sellega Riigikohtu roll paraku õigusemõistmisel piirdubki.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud vastaja! See, mida te teeksite teatud juhtudel keerukamate kohtukaasustega meie lineaarses kohtumõistmise süsteemis, on meil nüüd juba teada: te jätaksite sageli vaidluse esimese astme kohtus üldse ära. Aga ma küsin mõne lihtsama variandi kohta, võtame näiteks korteriühistuid puudutavad vaidlused. Kas teie arvates oleks mõtet neid käsitleda ja ka lahendada kohtueelselt näiteks korteriühistute vaidluskomisjonis?

Priit Pikamäe

Mis puutub kohtumenetlustesse, kohtualluvusse, siis kõikide nende küsimuste otsustamine on parlamendi kätes. Kui me vaatame kehtivat kohtumenetluse korraldust, siis on juba praegu selliseid vaidlusi, mis kõigepealt kuuluvad lahendamisele kohtueelselt, võtame näiteks töövaidlusküsimused. Iseenesest ei ole sugugi välistatud, et seadusandja laiendab seda ka teistele vaidluse liikidele, ja miks mitte ei võiks sinna alla kuuluda ka needsamad korteriühistuid puudutavad vaidlused. Aga see nõuab praegu kehtiva õiguse sellekohast muutmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud ettekandja! Ma väljendan oma arvamust teie sõnade kohta, et Riigikohtul ei ole Euroopa Liidu õiguse suhtes palju teha. Ma arvan, et põhiseaduse järgi on Riigikohtul Euroopa Liidu õiguse kohaldamisel teha rohkem, kui te võib-olla arvate. Aga mu küsimus on järgmine. Põhiseaduse § 142 sätestab, et kui õiguskantsler leiab, et seadusandliku või täidesaatva riigivõimu või kohaliku omavalitsuse õigustloov akt on põhiseadusega või seadusega vastuolus, teeb ta akti vastuvõtnud organile ettepaneku viia see 20 päeva jooksul põhiseaduse või seadusega kooskõlla. Kui akt ei ole 20 päeva jooksul põhiseaduse või seadusega kooskõlla viidud, teeb õiguskantsler kohtule ettepaneku tunnistada see akt kehtetuks. Mis te arvate, kas see 20 päeva on mõistlik ja põhjendatud, sest tegelikkuses sellest 20 päevast ei ole võimalik kinni pidada?

Priit Pikamäe

Ma saan aru, et küsimus puudutab põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seadust. Kindlasti võiks kaaluda selle tähtaja pikendamist. Tuleb möönda – me näeme seda Riigikohtus iga päev –, et kohtuvaidlused põhiseaduslikkuse vallas on muutunud üha keerulisemaks. Need on muutunud üha spetsiifilisemaks ja teinekord ma täiesti saan aru, et ka parlamendi jaoks on mingis küsimuses seisukoha kujundamine keeruline ja see võib võtta rohkem aega. Seetõttu võiks selle tähtaja pikendamist kaaluda küll. Aga nagu ma juba ütlesin, kohtumenetlusi käsitlevate seaduste muutmine on parlamendi kätes, seda ka kehtiva põhiseaduse järgi. Nii et kui parlament leiab, et see tähtaeg on lühike, siis mõistagi võib ta kaaluda selle pikendamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud Priit Pikamäe! Mul on lihtne küsimus. President Toomas Hendrik Ilves rõhutab muude heade eelduste seas ka teie sobivaid isikuomadusi selleks uueks ametiks. Kuidas te ise hindate oma isikuomandusi? Mida te peate oma kõige tugevamaks küljeks selles Riigikohtu esimehe ametis? Mida seal kõige rohkem vaja võiks minna?

Priit Pikamäe

Eestlasele omaselt ei ole mul kerge tegeleda enese kiitmisega, aga kui siin midagi välja tuua, siis võib-olla otsustamisjulgus. Samas ma arvan, et kohtunikuna ei saagi töötada inimene, kes ei julge otsuseid langetada. Ja siia maani on mu kogemused näidanud, et ma julgen otsustada küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Austatud ettekandja! Ma tulen oma küsimusega teema juurde, mida puudutas Igor Gräzin, ehk kohtumenetluse tähtaegade juurde. Tõepoolest, kui kohtumenetlus kestab kuid ja isegi aastaid, mõjub see vaata et fataalselt inimeste närvisüsteemile, nende mainele, rahakotile ja sellega tuleks tõsiselt tegeleda. Mis te

arvate, kust vajalik lisaressurss selleks peaks tulema? Kas meil on kohtunikke väga palju juurde vaja? Teie eelkäijaga sai arutatud ka kohtunike puhkuse kärpimist 56-lt päevalt lühemaks. Mis oleks need praktilised lahendused, et me lihtsalt ei räägiks sel teemal aastast aastasse, aga tegelikult probleemid jäävad ja isegi süvenevad?

Priit Pikamäe

Ma julgen vastu vaielda, et probleemid süvenevad. Kui me vaatame viimase aja kohtuasjade statistikat, siis see näitab, et alates 2010. aastast on kohtuasjade arv maakohtutes aasta-aastalt vähenenud ja sellega korrelatsioonis on lühenenud kohtuasjade läbivaatamise aeg. Siin sõltub palju ka sellest, kui palju konkreetset perioodil kohtutesse pöördumisi on. Seda esiteks. Teiseks, kui me räägime kriminaalmenetlusest – ma saan aru, et te vihjate just kriminaalmenetlusele, tuues esile selle mõju kohtute mainele –, siis alates 2011. aastast kehtivad meil kriminaalmenetluse seadustikus sellised muudatused, mis võimaldavad inimesel, kes arvab, et tema õigust asja menetlemisele mõistliku aja jooksul on rikutud, esitada menetlejale vastav taotlus. Võib pöörduda ka kohtu esimehe poole ja taotlema asja kiiremat läbivaatamist, ja kui see ei ole võimalik, siis menetluse lõpetamist. Ma ütleksin, et viimasel ajal on seadusandja kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga astunud radikaalseid samme, et tagada paremini kohtuskäijate õigus asja arutamiseks mõistliku aja jooksul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud kandidaat! Minu küsimus puudutab põhiseaduse järelevalvet, üht konkreetset menetlust ja seda, kuidas eri institutsioonid selles menetluses osalevad. Kui õiguskantsler on Riigikohtus vaidlustanud konkreetse kaasuse, mis puudutab apteekide asutamise piiranguid ja nende vastavust põhiseadusele, ning Riigikohus seda menetleb, kuidas te vaatate sellele, et Riigikohus pöördub sellesamas asjas, mille õiguskantsler on algatanud, Riigikogu põhiseaduskomisjoni poole ja palub taotlema konkreetse menetluse peatamist? Kuidas te

seda võimude lahususe printsiibist lähtudes kommenteerite?

Priit Pikamäe

Kahjuks ütleb kohtunikeetika muu hulgas ka seda, et kohtunik ei tohi kommenteerida pooleliolevaid kohtuasju. Nii et selles osas ma jään teile paraku vastuse võlgu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Austatud kandidaat! Eesti kohtusüsteemi maine tervikuna on viimasel kümnendil päris korralikult kannatanud mõne kohtuniku ebaseaduslike tegude tõttu, mida meedia on ka väga värvikalt kajastanud. Kui Riigikogu teid täna ametisse nimetab, kas teil on plaanis astuda mingeid konkreetseid samme, et Eesti kohtusüsteemi usaldusväärsust suurendada? On teil mingi tulevikuvision?

Priit Pikamäe

Aitäh selle küsimuse eest! Kahtlemata on kohtusüsteemi usaldusväärsus väga oluline väärtus. Kui me vaatame viimase aja uuringuid, mis on käsitlenud kohtusüsteemi usaldusväärsust elanikkonna silmis, siis need on näidanud, et see usaldusväärsus siiski on üle 60%. Arvestades neid kahetsusväärseid juhtumeid, mida te silmas peate, pole see üldsegi mitte halb tulemus. Aga mida ma kavatsen ette võtta? Ma jään siin seisukoha juurde, mida ma olen väljendanud ka varem: sõel uute kohtunike valimisel ja nende ametisse nimetamisel peab olema märksa tihedam. Ka tuleks tugevdada kohtunikeksamini komisjoni ja neid kandidaate põhjalikumalt vaagida, kes Riigikohtu üldkogu ette tuuakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Härra Pikamäe, Eesti on üheksa aastat olnud Euroopa Liidu liikmesriik. Selleks, et saada Euroopa Liidu liikmesriigiks, on vaja täita kolm Kopenhaageni kriteeriumi: riigis peab olema turumajandus, peab olema demokraatia ja tegu peab olema täielikult õigusriigi-ga. Mu küsimus on: kas te võite *anno Domini*

2013 väita, et Eesti on sada protsenti õigusriik? Ja kui ta on 99%, siis mida teha, et ta oleks täielikult õigusriik?

Priit Pikamäe

See on väga intrigeeriv küsimus. Ma vastan nii, et minu arvates Eesti on õigusriik. Seda näitab ju ka meie kohtupraktika. Kahtlemata esineb teatud puudujääke seaduste kohaldamisel, seaduste rakendamisel, kuid ka nende puhul saavad üksikisikute põhiõiguste riived ju kohtusse pöördumisel kaitstud. See näitab seda, et meie kohtukaebe menetlus ei ole illusoorne, vaid siiski tegelik, tõeline. Ja ma arvan, et selles osas on olukord aasta-aastalt läinud järjest paremaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Austatud kandidaat! Mõni nädal või kuu tagasi, vist poolteist kuud tagasi tuli uudis selle kohta, et neli pronksiöö ajal kannatanud inimest said Euroopa Inimõiguste Kohtus võidu Eesti riigi üle. Selle peale puhkes ühiskonnas väga kummaline diskussioon, millest võtsid osa ka mõned minu kolleegid, väites, et Eesti riigi auasi on see otsus vaidlustada. Mis on teie kui kohtuniku seisukoht, kui adekvaatne selline valuline reaktsioon on? Ja kas üldse mitte seoses pronksiööga, vaid põhimõtteliselt on ühes riigis kohane selline arutelu käivitada? Kuidas ikkagi reageerida sellele, et üks riik kaotab Euroopa Inimõiguste Kohtus?

Priit Pikamäe

Ma vastaksin sellele küsimusele niiviisi. Mõistagi on alati kohane arutelu selle üle, kas mingi kohtuotsus edasi kaevata või mitte. Selles ei ole iseenesest mitte midagi kummalist. Mis puutub sellesse konkreetse kohtuasja, siis välissuhtlemist korraldab Eesti riigis Vabariigi Valitsus ja eeskätt on tema otsustada, mida edasi teha, kas see konkreetne otsus vaidlustada või mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Lugupeetud Priit Pikamäe! Kõigepealt tahan teile jõudu soovida selles uues ametis, sest see on väga raske ja vastutusrikas töö. Aga mu küsimus puudutab vastust, mille te andsite kolleeg Imre Sooäärele. Te ütlesite, et kvaliteedi tõstmiseks ja maine tugevdamiseks peab just uute kohtunike valikul sõela tihendama. Minu arusaama järgi probleem ei ole selles, et sõel on täna kuidagi kehv, vaid et sellel sõelal on väga palju uusi kohtunikke, uusi tahtjaid, mis omakorda mõjutab menetluse pikkust. Juba praegu on mõned kohad täitmata ja väga palju kohtunikke läheb peagi pensionile, mis omakorda tekitab veelgi suurema kohtunike puuduse. Mis te arvate, kuidas saaks sõela tihedust vähendamata lahendada kohtunike puuduse küsimuse?

Priit Pikamäe

Ma ütlesin kohtumistel põhiseaduskomisjonis ja fraktsioonides, et minu arust tuleks kohtusüsteemil endal aktiivselt astuda samme selle suunas, et kohtunikuametit senisest enam propageerida, sh nende värske üleikooli lõpetanute hulgas, kes alles tööjõuturule astuvad. Tuleb tunnistada, et kohtusüsteem konkureerib heas mõttes teiste analoogiliste institutsioonidega, näiteks advokatuuri ja prokuratuuriga, ja mõistagi on kohtusüsteem huvitatud sellest, et meie ridadesse tuleksid kõige tugevamad juristid, mitte keskpärasused, kui nii võib väljenduda. Nii et jah, kohtusüsteem peaks astuma aktiivsemaid samme selles suunas, et kohtunikuameti väärtust noorte juristide seas rohkem teadvustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Hea kandidaat! Tean sind omaaegse õiguskomisjoni aegadest, kui sa olid meile seaduseelnõude koostamise käigus väga asjalik ekspert. Aga nüüd küsin, arvestades sinu võimalikku tulevast ametit, kas Eesti vajab uut kohtute või kohtualluvuse seadust või mitte. Kui vajab, siis kes peaks selle algatama, kas Riigikogu, kohtunikud või valitsus?

Priit Pikamäe

Ma ei julge sellele küsimusele nii laialt vastata, et kas me vajame uut seadust. Pigem läheneksin probleemile n-ö kaasusepõhiselt ehk mõtleksin, kas kehtivas kohtute seaduses või sellega seonduvates seadustes on mingeid puudujääke, mille kõrvaldamine ei ole võimalik teisiti kui ainult seadust muutes. Kui selliseid puudujääke on, siis mõistagi tuleb kaaluda asjasse puutuva seaduse muutmist. Milline menetlusviis valida, kas selle seaduse eelnõu peaks algatama Vabariigi Valitsus või võiks seda teha mõni Riigikogu komisjon – see kõik sõltub konkreetse kaasuse eripärast, sh ka selle probleemi kiireloomulisusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud Riigikohtu esimehe kandidaat! Ma küsin teie käest sellise küsimuse: kuidas talitada, kui Riigikohus on teinud mingi lahendi ja riik seda ei täida? Seni on täitmata Riigikohtu otsus selle kohta, et kohalike omavalitsuste rahastamisel eksisteerivad vastuolud. Valitsus ei ole seda ikka veel lahendanud. Teine vastuolu põhiseadusega on see, et rajatiste talumise tasu maaomanikule on liiga väike. Ka seda ei ole asutud likvideerima. Kuidas see teie arvates võiks laheneda?

Priit Pikamäe

Nagu ma oma ettekandes märkisin, julgen siiski väita, et üldises plaanis – seda näitab ka Riigikohtu analüüs – Riigikohtu otsuseid täidetakse. Neid täidavad ka teised põhiseaduslikud institutsioonid. Kui me räägime näiteks 2000. aastatest, siis meie analüüs näitas, et vist ainult kolme Riigikohtu lahendi puhul oli ülevahtlus, kas need on täies mahus ellu rakendatud. Üldiselt ma arvan, et mis puutub Riigikohtu kui riigi kõrgema kohtu lahenditesse, sh eeskätt nendesse, mis on tehtud põhiseaduslikkuse järelevalve vallas, siis mingit sunnimehhanismi kehtestada ei olegi võimalik. Lihtsalt Riigikohtu autoriteet ise peab tagama lahendite täitmise. Mingeid teisi meetmeid ma paraku ette ei kujuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud Priit Pikamäe! Mulle meeldis vastus, mille te andsite kolleeg Urve Tiidusele – et te julgete otsustada ja et kohtunik peabki kindlasti selline mees või naisterahvas olema. Kui te vaatate tagasi nendele pikkadele ja tõsist tööd täis aastatele, nendele tõsistele otsustele, kas on midagi säärast, millele on nagu valus mõelda? Ma ei mõtle mõnda konkreetset otsust, aga kas on tulnud teha selliseid otsuseid, mis panevad hinge veel tagantjärelegi kripeldama?

Priit Pikamäe

Kindlasti on! Mis seal salata, õigusemõistmine pole sugugi nii kiretu protsess, nagu see väljapoole paistab. Nõupidamistoa saladus mõistagi kehtib, aga ka kohtunikud on inimesed ja ka kohtunikel on omad emotsioonid. Teinekord on neid emotsioone raske vaka all hoida ning vaidlused muutuvad väga tuliseks ja teravaks. Kindlasti on mul ette tulnud ka selliseid asju, mille puhul tagantjärele mõtled, kas otsus oli õige või oleks võinud teisiti otsustada. Paraku on need asjad, mis jäävadki hinge, sest kui kohtuotsus on jõustunud, siis seda enam tagasi võtta ei ole enamasti võimalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Härri Pikamäe! Nii avalikkuses kui ka siin Riigikogus kerkis mõni kuu tagasi üles diskussioon rahvakohtunike institutsiooni üle. Harju maakohtu esinaine on selle institutsiooni osas kriitiline olnud ja on kõlanud teistegi arvamus, et see on iganenud. Küsiks siin teie seisukohta rahvakohtunike kui institutsiooni tuleviku suhtes. Kas neid on vaja ja kui on vaja, siis millist rolli nad võiksid mängida?

Priit Pikamäe

Mina olen üldiselt seda meelt, et rahvakohtunike institutsioon peaks alles jääma. Kui me vaatame õigusemõistmist eeskätt kriminaalasjades, siis muidugi on mudeleid, mida maailmas kasutatakse, väga erinevaid. Eksisteerib kaks kindlat äärmust. Üks on see, et õigust mõistab ainult professionaalne kohtukoosseis, ja teine on see, et õigust mõistab olu-

lisemates küsimustes vandekohus. Meie süsteem, kus on ühendatud professionaalne kohtunik ja rahvakaasistujad, asetub sellel skeemil kusagile keskele ja ma arvan, et see lähenemine on õige. Raskemate asjade korral on siiski vaja, et õigusemõistmine säilitaks oma sideme ühiskonnaga, inimestega, kelle üle õigust mõistetakse. Ja kui me vaatame rahvusvahelisi soovitusi selles vallas, siis pigem on need selles suunas, et ühiskonna osavõttu õigusemõistmisest tuleks tõhustada. Ma arvan, et rahvakohtuniku institutsiooni likvideerimisega me selles osas kaotaksime palju.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Priit Pikamäe! Kas ettekandjale on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Asume selle eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Presidendi Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Priit Pikamäe Riigikohtu esimehe ametisse nimetamine" eelnõu 416. Tuletan meelde, et tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punktist 3 on Riigikohtu esimehe ametisse nimetamisel Riigikogu istungil hääletamine salajane. Head kolleegid, palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 89 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 2. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 3.)

Palju õnne! Riigikohtu esimeheks on nimetatud Priit Pikamäe! (Aplaus.)

2. Riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (399 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši algatatud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 esimene

lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Täna teid võimaluse eest tutvustada sotsiaaldemokraatide ja demokraatide eelnõu 399, teisisõnu, riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaahoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu! Eelnõu 399 koostamise tingis n-ö vajaduspõhisus – eesmärk on, et vajaduspõhine peretoetus jõuaks ka kõige vaesemate perede lasteni. See polnud kuigi ammu, kui me arutasime siin saalis sotsiaahoolekande seaduse ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse eelnõu 357. Nimetatud eelnõu oleks lahendanud kaks pakilist probleemi ühekorraga: nii lapsetoetus kui ka vajaduspõhine peretoetus oleks hakanud jõudma kõige vaesemate perede lasteni. Nimelt, 19. märtsil arutlusel olnud eelnõuga soovisime lõpetada olukorra, kus üks kategooria inimesi on lapsetoetusest sisuliselt ilma jäetud, ja just need, kes seda kõige enam vajaksid – toimetulekutoetuse saajad. Läheb ju lapsetoetus sel puhul arvesse kui abivajaja sissetulek, mis tähendab, et inimene saab toimetulekutoetust selle võrra vähem. Lapsetoetuse ja toimetulekutoetuse lahus hoidmise ettepanek ei leidnud kahjuks siin saalis toetust.

Eelnõuga 399 soovime laiendada vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi peredega, kelle sissetulek ületab suhtelise vaesuse piiri, ent kellele pärast eluasemekulude tasumist jääb kätte summa, mis on allpool toimetulekupiiri. Meie eesmärk on leevendada kasvavat ebavõrdsust ja vastuolulist väärtustamist, mis ühiskonda veelgi lõhestab. On kurb, et senised universaalsed lapsetoetused arvestatakse pere sissetulekute hulka, kui kõne all on toimetulekutoetuse määramine, ja mõistagi ka see, et suhtelise vaesuse piir on nii madalale seatud. Ühe inimese kohta on see praegu 280 eurot kuus, alla 14-aastase lapse koefitsient tolles valemis on aga 0,3. Nii võib näiteks üsna kasi-na palgaga töötav ja ükski üht või kaht last kasvatav ema vajaduspõhisest lapsetoetusest ilma jääda.

Vajaduspõhise peretoetuse loomisega sooviti eelnõu seletuskirja andmetel toetada rohkem neid, kes reaalselt abi vajavad ja kellel on rohkem lapsi. Kahjuks ei taga vastuvõetud seadus

vajaduspõhise peretoetuse jõudmist kõige suuremas vaesuses elavate peredeni. Ja see muudatus on suureliselt ristitud "lapsetoetuste reformiks"! Võtame näiteks miinimumpalgaga töötava, kahte alla 14-aastast last kasvatava ema, kes saab netopalgana kätte veidi alla 300 euro, millele lisandub kahe lapse pealt lapsetoetus 38,36 eurot ja 150 eurot elatist. Kuu sissetulek on ümmarguselt 500 eurot kuus ja pärast eluaseme alaliste kulude mahaarvamist jääb perele kuus kätte alla 190 euro, mistõttu neile makstakse talvekuudel toimetulekutoetust. Kuna sellise pere puhul on vaesuspiir 448 eurot, jäävad nad vajaduspõhisest peretoetusest ilma. Selliseid näiteid võiks tuua veel ja veel.

Võib-olla räägin ära ka selle, et meie toimetulekutoetuse piir on ajale jalgu jäänud. See on hädapäraseks toimetulekuks kaugelt liiga madal ega vasta sotsiaalharta nõuetele. Statistikaameti värskeimate andmete kohaselt (need on aastast 2011) on arvestatud üheliikmelise leibkonna elatusmiinimumiks ehk absoluutse vaesuse piiriks 186,26 eurot, millest ainuüksi toidule kulub 85,10 eurot. Toimetulekutoetust saava pere esimene liige peab hakkama saama 76,70 euroga, iga järgmine pereliige 61,65 euroga kuus, millest peab jaguma riitele, toidule, jalanõudele ning muudele kaupadele ja teenustele esmavajaduste rahuldamiseks. Eelnõuga laiendatakse vajaduspõhise peretoetuse saajate ringi toimetulekutoetust saavate peredega, kus kasvavad lapsetoetust saavad lapsed.

Austatud rahvasaadikud! Nüüd mõne sõnaga ka nendest väikestest kulutustest, mis meie eelnõu seadusena jõustumisel tulevad, ja ka eeldatavast tulust. Sotsiaalkomisjonis selgus, et Sotsiaalministeeriumi andmetel oli 2013. aasta jaanuaris ja veebruaris kokku 40 toimetulekutoetust saavat lastega peret – ühe lapsega peresid oli nende hulgas tervelt 48% –, kellel 1. juulist jõustuva seadusmuudatuse kohaselt ei oleks õigust vajaduspõhisele peretoetusele. Me tegime siin väikese arvutuse. Vajaduspõhise peretoetuse maksmine toimetulekutoetust saavate leibkondade lastele suurendab kütteperioodil vajaduspõhise peretoetuse maksmise kulusid keskmiselt 335 eurot kuus. Väljaspool kütteperioodi sellised leibkonnad toimetulekutoetuse saajaks üldjuhul ei klassifitseeruks. Seega kuluks eelnõu seadusena jõustumisel

2013. aastal vajaduspõhise peretoetuse maksimiseks täiendavalt 1350 eurot.

Ja veel: seaduse rakendamine vähendab sotsiaalset ebavõrdsust, lõpetades olukorra, kus vajaduspõhine peretoetus ei jõua kõigi toimetulekutoetust saavate peredeni. Sotsiaaldemokraadid ja demokraadid on seisukohal, et seadus peaks jõustuma üldises korras ehk teisisõnu kümne päeva jooksul pärast Riigi Teatajas ilmumist. Palun toetada meie eelnõu, seda enam, et ka valitsus oma arvamuses on välja öelnud, et nimetatud auk seaduses vajab lap-pimist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Ma arvan, et see eelnõu on hea eelnõu, aga paar küsimust on siiski tekkinud. Valla- või linnavalitsus teeb vajaduspõhise peretoetuse määramise otsuse kümne tööpäeva jooksul pärast kõigi dokumentide esitamist. Tihti on suveperioodidel omavalitsustel valla- või linnavalitsuse istungid kahe nädala tagant, nii et kümne päeva jooksul lihtsalt ei jõua. Kas see tähtaeg ei võiks olla natuke pikem?

Heljo Pikhof

Seda tähtaega võib kaaluda, aga praegu on ju ka toimetulekutoetuse määramisel samasugune kord.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Teine küsimus on väljamaksmise kohta. Kas on loogiline, et omavalitsustel on kassad, kust nad sularahas välja maksavad? Kas siis tänapäeval ei ole kõigil oma pangaarvet, kuhu raha võiks maksta, või siis posti teel saata?

Heljo Pikhof

Ma arvan, et raha kantakse ikka pangaarvele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 399 oma 7. mai koosolekul. Algatajate nimel tutvustas eelnõu Heljo Pikhof, Vabariigi Valitsuse seisukohta oli komisjonile tutvustama tulnud sotsiaalminister Taavi Rõivas. Minister ütles, et Vabariigi Valitsus otsustas oma 18. aprilli istungil toetada eelnõu põhimõtet maksta vajaduspõhist peretoetust kõigile toimetulekutoetust saavatele lastega perekondadele, kuid mitte toetada eelnõu esitatud kujul. Eelnõu vajab mõningaid täpsustusi. Kuna vajaduspõhise peretoetuse sissetuleku piir on tunduvalt kõrgem kui toimetulekupiir, siis üldiselt on toimetulekutoetust saavatel lastega peredel õigus saada ka vajaduspõhist peretoetust. Statistika näitab, et olukordi, kus lastega pere saab toimetulekutoetust, kuid ei ole õigustatud saama vajaduspõhist peretoetust, tuleb suhteliselt harva ette. 2012. aastal oli 58 sellist peret, 2013. aasta kahel esimesel kuul 40 perekonda. Samas tuleb arvestada, et ka nendel juhtudel on tegemist toimetulekutoetuse saajatega ning ka neid perekondi võiks riik täiendavalt toetada. Seega näeb valitsus vajadust muuta sotsiaalhoolekande seadust viisil, mis tagaks lisasissetuleku ka nendele toimetulekutoetust saavatele lastega perekondadele, kes vajaduspõhist peretoetust ei saa.

Minister tõi eelnõu kommenteerides välja järgmised puudused. Eelnõu kohaselt on vajaduspõhisele peretoetusele õigus perekonnal, kelle liikmete hulka kuulub vähemalt üks riiklike peretoetuste seaduse alusel lapsetoetust saav laps, kui perekonda kuuluvatele isikutele makstakse toimetulekutoetust. Eelnõu ja seletuskiri ei täpsusta, millise kuu toimetulekutoetuse määramine tuleks aluseks võtta vajaduspõhise peretoetuse määramisel. Eelnõu kohaselt määrab valla- või linnavalitsus vajaduspõhise peretoetuse toimetulekutoetuse avalduse esitamise kuule järgnevas kuus. Eelnõu ja seletuskiri ei põhjenda, miks on soovitud vaja-

duspõhine peretoetus määrata ainult üheks kuuks, kui muudel juhtudel määratakse see kolmeks kuuks.

Eelnõu on planeeritud jõustuma üldises korras, kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Valitsus juhib tähelepanu, et selline jõustamise aeg ei ole realistlik. Riigikogu võttis 12. detsembril 2012 vastu riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse, mille kohaselt jõustuvad vajaduspõhiste peretoetuste menetlusega seonduvad muudatused alates 1. juunist 2013. Vastavalt sellele tähtajale on planeeritud ka arendustööd sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris. Muudatus, mille kohaselt oleks õigus vajaduspõhist peretoetust saada kõigil toimetulekutoetuse saajatel, toob kaasa vajaduse teha uued arendustööd, mida ei ole ajaliselt ega ka finantsiliselt planeeritud. Seega ei ole võimalik teha sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris täiendavaid arendustöid nii kiiresti, et see võimaldaks eelnõu jõustada üldises korras. Arendustööde mahtu saab hinnata pärast toetuse määramise aluste täpsustamist.

Ühtlasi ütles minister komisjonis, et tema eesmärk on tõsta järgmisest aastast toimetulekutoetuse piiri. Komisjonis toimus konstruktiivne arutelu ning eelnõu algatajate esindaja oli nõus võimalike tehniliste muudatustega, mis seaduses oleks vaja teha, ja ka sellega, et jõustumisaega tuleks edasi lükata, et jõutaks valmis ka vastavad IT-lahendused.

Lähtuvalt eelöeldust tegi komisjon järgmised konsensuslikud otsused: teha ettepanek saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 14. maiks, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 28. mai kell 17.15. Viimane otsus oli määrata komisjonipoolseks ettekandjaks Maret Maripuu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et Vabariigi Valitsus on seisukohal, et seda seaduseelnõu tuleb natukene muuta, praegusel kujul see vastuvõtmiseks sobiv ei ole. Ka märkisite, et minister ütles, et ei ajaliselt ega ka finantsiliselt ei jõuta seda kiiresti teha. Kas need pered,

keda te mainisite – 2012. aastal oli 58 ja sellel aastal 40 –, jäävad kuidagi ootele? Mis juhtub nende peredega, kui seadust muudetakse ja meie ettepanek võetakse vastu? Kas nad saavad tagantjärele kompensatsiooni?

Maret Maripuu

Seda peab komisjon menetluse käigus arutama. Praegune eelnõu ei võimalda tagantjärele kompenseerimist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Vabariigi Valitsuse seisukohas on selline lause: "Erisuste sissetoomine /.../ võib märgatavalt suurendada arendustööde maksumust, kusjuures arendustööde maksumus võib osutada toetust saavate perede väikest arvu ning väljamakstavate toetuste summasid silmas pidades ebaproportsionaalselt suureks." Mida sina arvad, kas võib ükski laps jääda ilma toetuseta sellepärast, et arendustööd võivad osutada liiga kalliks?

Maret Maripuu

Hea Heljo! Sa viibisid samal komisjoni istungil ja kuulsid, et ka minister ütles, et see probleem vajab lahendamist ja tuleb leida optimaalsed lahendused, et iga laps, kellel on õigus toetust saada, selle ka kätte saaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Austatud ettekandja! Kui komisjonis menetleti omal ajal seaduseelnõu, kus sooviti täpsustada sotsiaalhoolekande seadust, peretoetuste seadust ning tööturuteenuste ja -toetuste seadust, kas siis oli juttu, et võib tekkida selline lünk toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise toetuse arvestuses?

Maret Maripuu

Ma ei julge mälu järgi öelda, mis tol ajal arutluse all oli. Minu arust niisugust probleemi ei tõstatatud. Aga ma ei julge peast seda kinditada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Maret Maripuu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhitivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 399 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrán eelnõu muudatsettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. mai kell 17.15.

3. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (401 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 401 esimene lugemine. Palun ettekan-deks kõnetooli Riigikogu liikme Neeme Suure!

Neeme Suur

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! On hea meel esitleda teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna seaduseelnõu 401, mis räägib kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmisest. Alustuseks selgitan, mis on selle eelnõu põhiline eesmärk. Kõige tähtsam eesmärk on toetada omavalitsuste vabatahtlikku liitumist. Me teame, et omavalitsuste toimimise suurimaid probleeme on kohustuste ja rahastamise mittevastavus, aga selle seaduseelnõu raames me sellest teemast ei räägi. Me räägime struktuuridest ja struktuurset ülesehitusest. Sotsiaaldemokraadid usuvad, et vorm ja sisu peavad olema omavahel kooskõlas, täna me räägime pisut rohkem vormist.

Me teame, et parlamendierakondadel on väga erinevad vaated nii omavalitsuslikule halduskorraldusele kui haldusreformile. Reformierakond pigem arvab, et erilisi muudatusi vaja ei ole – kõik on olemas, kõik toimib ja omavalitsustel tuleb vaid teha rohkem koostööd, et asjad paremini läheksid. Keskerakond peab oluliseks eelkõige omavalitsuste rahaliste võimaluste suurendamist, IRL rõhutab struktuur-seid muudatusi ja rahaasjadest väga palju ei räägi, sotsiaaldemokraadid käsitlevad mõlemaid, nii struktuurseid muudatusi kui rahastamist. Nii et seisukohad on mõnevõrra erinevad.

Siiski on üks asi, mille puhul kõik neli parlamendierakonda vähemalt minu teada on ühel nõul – see on omavalitsuste vabatahtlik ühinemine. Vabatahtlikku ühinemist peetakse positiivseks ja seda soovitakse toetada. Selle seisukoha kõige paremaks väljenduseks võib pidada hiljuti siinsamas saalis vastu võetud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis sai 27. veebruaril väga üksmeelselt vastu võetud. 62 Riigikogu liiget olid selle poolt, 1 oli vastu, 2 olid erapooletud. Nii et üksmeel oli päris suur. Eks selle ühe vastuhääle ja kaks erapooletut selle konkreetse ühinemise soodustamise seaduse hääletamisel tingis asjaolu, et eelnõu vahetas territoriaalse terviklikkuse funktsionaalse terviklikkuse vastu. Kui te mäletate, siis sellega oli tegemist saarte puhul. Tõenäoliselt see asjaolu tingis ka vastuhääled.

Eelnõu 401 võibki käsitada loogilise jätkuna kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seadusele. Nagu ma alguses ütlesin, on selle põhieesmärgiks toetada vabatahtlikku liitumist. Seejuures on olulised ka struktuursed muudatused. Sotsiaaldemokraadid ei arva, et piisab lihtsalt sellest, kui anda omavalitsustele liitumispreemiat juurde või sättida natuke ühistransporti. Tähtsad on ka struktuuri põhimõttelised muudatused, struktuur peab vabatahtlikku liitumist võimaldama ja soodustama.

Kui rääkida selle eelnõu väljatöötamise ajendist, siis see oli täiesti praktiline. Nagu teate, ka sel aastal on mitu omavalitsust astunud vabatahtliku liitumise teele. Konkreetselt Läänemaal alustas liitumisläbirääkimisi kaheksa omavalitsust, nendest lõpuks, ütleme niimoodi, läks finaali neli ja finišisse jõudis kaheksast kolm. Need neli, kes finaali läksid, olid Nõva, Taebla, Oru ja Risti vald, lõpuprotsessi käigus Nõva otsustas mitte liituda. Nende nelja omavalitsuse territooriumil tehti küsitlus, peeti rahvakoosolekuid ja igal koosolekul tõusis üles osavaldade küsimus.

Vabatahtlik liitumine ei toimu ainult tõmbekeskuste ümber. Kui me Läänemaast mõtleme, siis Läänemaa tõmbekeskus on Haapsalu, ja kui me selle mõttega kaugemale läheme, siis Läänemaa tõmbekeskus on Tallinn. Omavalitsused liituvad vabatahtlikult loogilistes piirides

ja need loogilised piirid ei ole tihtilugu koon-
dunud ühe keskuse ümber, vaid teinekord on
tegemist hajaasustatud territooriumil paikne-
vate võrdväärsete, sarnaste keskustega, kes
otsustavad minna sügavale koostööle. Sellistel
puhkudel tõusetub osavaldade temaatika iga
kord, kui ametnikud või elanikud arutavad
omavalitsuste liitumist.

See ei ole ainult Läänemaa probleem või
idee. Võtame näiteks Peipsiveere piirkonna, on
ta siis Tartu- või Jõgevamaa, võime võtta Pär-
numaa servaalad, võime võtta Järva- ja Põlva-
maa servaalad – kõikjal, kus on tegemist haja-
asustuse ja väikeste keskustega, mis üksteise
kõrval asuvad, tekib liitumist arutades alati kü-
simus kogukonna ehk omavalitsuse positsioo-
nist uues omavalitsuses. Öhus on küsimus, kas
me räägime omavalitsuste liitumise protsessis
domineerimisest, sellest, et mingi keskus do-
mineerib mingi teise, väiksema keskuse üle,
või me suuname omavalitsusi võrdväärsete
keskuste koostöö suunas. Osavaldade temaatika
räägibki eelkõige koostööst.

Küsimus on ka selles, miks osavaldu nii
vähese kasutatakse. KOKS annab ju praegugi
võimaluse luua osavaldu. Praegu on ainult
kolm omavalitsust, kes osavaldade või linna-
osade loomise võimalust kasutavad – need on
Tallinn, Vinni ja Väike-Maarja. Kuuldavasti on
Väike-Maarja sellest küll loobumas. Nüüd on-
gi küsimus, miks see nii on. Küsimus on ka
selles, miks Läänemaa omavalitsused osaval-
dade teemat küll arutasid, aga ei jõudnud sin-
namaani, et neid moodustada. Alati tuleb ju-
tuks see, mida osavalla staatus annab. Praegu-
ses KOKS-is on osavalla mõiste pigem nõrgalt
kirjeldatud ja sellisena, nagu ta praegu on, ei
anna ta kogukondadevaheliste liitumisläbirää-
kimiste protsessis kogukonnale seda kindlus-
tunnet, mida võiks anda. Eks sellepärast tihti-
lugu osavaldadest loobutaksegi. Sellest kõigest
täna eelnõu väljatöötamise mõtte alguse sai-
gi.

Eelnõu kohaselt on osavallal või linnaosal
halduskogu. Ka praegu on kõigil nimetatud
kolmel omavalitsusel osavaldades-linnaosades
oma kollegiaalne otsustus- või esindusorgan,
eelnõu kohaselt muutuks see reegliks. See ree-
gel annaks kogukonnale kindluse, et kui osa-
vald luuakse, siis kindlasti moodustatakse selle
osavalla valitsuse juurde ka halduskogu. Prae-
gu seadus sellist kindlust ei anna. Eelnõu

kohaselt saaks halduskogu ka omad kindlad
funktsioonid.

Mis puutub omavalitsuste iseseisvusse, siis
see eelnõu ei tungi väga sügavalt nende hal-
duskogude funktsioonidesse ega anna neile
laialdasi seadusest tulenevaid volitusi. Suure-
mas osas jääb otsustusõigus ikkagi omavalitsu-
sele. Aga eelnõus on kirjas üks oluline aspekt:
juhul kui osavalla või linnaosa vanem määra-
takse, siis seda tehes peaks linna- või vallava-
litsus arvestama halduskogu seisukohaga. See-
sama aspekt ongi see, mis annaks liitumise
käigus kogukonnale, kes kõhkleb, kas liituda
või mitte, kes ei tea selgelt, milline saab olema
kogukonna positsioon uues, liitunud omavalit-
suses, kindlustunde, et kohalike elanike arva-
musega raudselt arvestatakse.

Eelnõu kohaselt on linnaosa või osavalla
halduskogul õigus ka teha ettepanek linnaosa
või osavalla vanema ametist vabastamiseks,
aga siiski ainult ettepanek – otsuse võtab ikka-
gi vastu linnavalitsus. Ka oleks osavalla või
linnaosa vanem kohustatud halduskogu ees aru
andma. Aruandekohustus iseenesest ei loo
otsest alluvussuhet, aga see pakub kohalikule
esindusele võimaluse otseselt osaleda territo-
riaalse allüksuse juhtimisprotsessis ja teha oma
ettepanekuid linnaosa või osavalla vanemale,
linnavalitsusele või linnapeale või vallavane-
male.

Vabariigi Valitsus on öelnud, et juhtimis-
protsess läheb niimoodi sassi, kui sinna tekib
üks juhtimisorgan juurde. Me võime seda ni-
metada erinevalt, kas esindus- või kollegiaal-
organiks, aga eelnõu kohaselt määrab selle
halduskogu toimingute täpsemad piirid omava-
litsus ise. Nii et omavalitsuse suveräänsus
mingil moel ei muutuks.

Vabariigi Valitsus on andnud sellele eelnõu-
le negatiivse hinnangu. Paraku küll, kui need
punktid läbi lugeda, siis ei ole väga hästi aru
saada, miks peab andma negatiivse hinnangu,
kui on suurepärase võimaluse eelnõu esimese ja
teise lugemise vahel täiendada. Näiteks esime-
se punktina on Vabariigi Valitsuse arvamuses
öeldud, et eelnõu seletuskirjas ei ole analüü-
situd, mil määral riivab kohustusliku haldus-
kogu ettenägemine omavalitsuse otsustusvaba-
dust. Head kolleegid, seadustega on määratud
kogu omavalitsuslik juhtimisstruktuur: voliko-
gu, tema komisjonid, revisjonikomisjoni ko-
hustuslik olemasolu, revisjonikomisjoni koos-

seis. Seadus määrab ka omavalitsuse hallatava asutuse, näiteks kooli juhtimisstruktuuri, öeldes, et koolil peab olema halduskogu. Ja me keegi ei protesteerri, väites, et me kuidagi piiraksime või ahendaksime omavalitsuse toimeruumi. Ega seegi seaduseelnõu omavalitsuse toimeruumi ei taha ahendada.

Teine küsimus, mille Vabariigi Valitsus on tõstatanud, on juhtimisorgani lisamise küsimus. Et kellele tegelikult see osavalla või siis linnaosa vanem alluma hakkab, kui ta on kohustatud aru andma halduskogu ees? Aruandekohustus iseenesest ei ole juhtimisinstrument. Aruandekohustus on kohustus informeerida ja see annab halduskogule võimaluse informeeritud olla ja sellele toetudes ka oma ettepanekud välja töötada.

Päris huvitav on Vabariigi Valitsuse seisukoha kolmas punkt: valitsus väidab, et kui halduskogu, linnaosa või osavald muutuks tugevamaks, siis võib juhtuda, et omavalitsused loobuvad nende moodustamisest.

Juhin teie tähelepanu veel kord sellele, et praegu on ainult kolm omavalitsust – nende seas ka riigi kõige suurem, Tallinn –, aga siiski ainult kolm omavalitsust, kes osavalla või linnaosa institutsiooni kasutavad ja karta, et selle muudatuse tagajärjel jääb neid veelgi vähemaks, pole küll alust. Siis peaks asi olema kuidagi väga viltu. Pigem ikkagi on nii, et kui vabatahtliku liitumise käigus kogukonnale öeldakse, et kui te ühinete, siis te ei kaota oma positsiooni, vaid teie osavallal või linnaosal saab kindlasti olema halduskogu, millel on võimalik kaasa rääkida linnaosa või osavalla vanema määramisel, teha oma ettepanekuid, sh ka näiteks osavalla vanema tagasikutsumiseks, siis see kindlasti suurendab kindlustunnet. Nii täidab seaduseelnõu oma eesmärgi ehk siis soodustab vabatahtlikku liitumist.

Siin võib muidugi olla küsimus, kas osavalla institutsioon peaks ühes liitunud omavalitsuses olema permanentne ehk jäädav või võiks see olla mingisugune liitumisjärgne üleminekuetapp kokkukasvamiseks, kokkuharjutamiseks – see oleks ka üks võimalus – või kasvab osavaldade süsteemist välja hoopis uus, innovaatiline, kogukonnapõhine ja osalusdemokraatiat väärtustav haldusmudel. See oleks võib-olla tulevikudiskussiooni teema, aga seda diskussiooni saaksime pidada ja jätkata eelkõige siis, kui see eelnõu menetlusse jääks.

Palun kõiki kolleege eelnõu toetada! Küsimused, mis meil on üleval, saame lahendada kahe lugemise vahel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asumegi küsimuste juurde. Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh ettekandjale selgituste eest! Aga mõni asi jäi siiski natukene segaseks. Näiteks see. Ma saan aru § 57¹ esimesest lõikest, et see on selline siduv eeldus osavalla või linnaosa vanema ametisse nimetamisel, et halduskogu annab nõusoleku. Samas te ütlesite, et osavalla või linnaosa vanema vabastamise korral on tegemist ainult halduskogu ettepanekuga, midagi siduvat selle puhul ei ole. Minu meelest on see natuke ebaproportsionaalne. Kas te ei näe ohtu, et tekib igavene patiseis? Et ühe, teise või kolmanda vanemakandidaadi valimiseks ei saa halduskogu ühel või teisel põhjusel häält kokku ja jääbki see inimene ametisse nimetamata?

Neeme Suur

Patiseisu tekkimine on üldse poliitikas väga huvitav võimalus. Kui minu käest on küsitud, kui suur peaks olema see otsustuskogu, siis ma olen alati ütelnud, et neid inimesi peaks olema paarisarv, selleks et saaks tekkida patiseis. Sest kui tekib patiseis, siis osapooled peavad mineva süvendatud läbirääkimistele ja paarisarvulisest otsustuskogust tuleb alati välja suurema legitiimsusega otsus kui paaritu arvu korral. Paaritu arvuga aga on kindlasti lihtsam. Ent see oli lihtsalt näide.

Mis puutub vallavalitsuse ja osavalla halduskogu lahkkelidesse, siis see ongi asi, millest ma räägin. Kui kohalik kogukond ehk siis üks omavalitsus lülitub liitumisprotsessi, hakkab ta arutama, milline on tema positsioon uues suures vallas. Kas keegi domineerib, kas keegi surutakse maha, kas ta on võrdne partner, kas ta ei ole võrdne partner. Kui on teada, et vastvalitud linna- või vallavalitsus peab osavalla või linnaosa vanemat ametisse nimetades arvestama halduskogu arvamusega, siis see on kindlasti kohalikule kogukonnale väga selge sõnum, et nende arvamus on oluline ja sellega peab arvestama. Tõsi, nii nagu ka küsija mainis, ametist vabastamise puhul oleks tegemist

ainult halduskogu ettepanekuga, sest me ei loo ju otsest alluvussuhet halduskogu ja valla- või osavalla vanema vahel. Alluvussuhet tegelikult ei teki, ametist vabastamine aga eeldaks selle suhte olemasolu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Meelis Mälberg!

Meelis Mälberg

Hea kolleeg! Te olete planeerinud eelnõu jõustumise üldises korras, seega kindlasti enne sügise kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi. Kuidas eelnõu, kui see peaks jõustuma ja saama seaduseks, mõjutaks nende halduskogude tööd, mis praegu juba tegutsevad?

Neeme Suur

Praegu on kolm omavalitsust – Tallinna linn, Vinni vald ja Väike-Maarja vald –, kellel on linnaosa või osavalla staatus olemas. Asjaomane regulatsioon on olemas Tallinnas. Ma ei tea, mis Väike-Maarjast saab, sest ta, nagu ma ütlesin, kuuldavasti loobub oma osavallast. Vinni vald tõenäoliselt peaks tegema teatud muudatusi, aga Tallinnas ilmselt väga suuri ümberkorraldusi ees ei seisaks. Seda eelnõu koostades ma jälgisin väga hoolikalt, kuidas Tallinnas asi reguleeritud on. Nii et väga suuri muudatusi pealinnas tõenäoliselt ei tuleks, välja arvatud teatud aspektid linnaosade põhimäärustes. Need on seotud just pädevusega, näiteks linnaosa vanemat puudutava nõusoleku andmine ja ettepanekute tegemine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Hea ettekandja! Mul on selline küsimus. Kahjuks ei olnud teil võimalik ise seda eelnõu komisjonis ette kanda, aga teie fraktsiooni-kaaslased nimetasid seda ühinemishirmude maandamise eelnõuks. Äkki te täpsustaksite, millised hirmud need on? Te tõite äsja Läänemaa näite, kas see on ainuke? Mis see konkreetne hirm on, mille me selle eelnõuga saame maha võtta?

Neeme Suur

Aitäh, hea küsimus! Omavalitsuste ühinemine on väga emotsionaalne teema. Sellepärast

et omavalitsus ei ole pelgalt teenustekontor, vaid eelkõige kogukondliku toimimise mudel. Just sel põhjusel tekitab ühinemine kogukondade esindajate seas mitmesuguseid hirme. Kui osavallal oleks kindel positsioon juba olemas, võib-olla oleks Läänemaal osavaldade moodustamine kõne alla tulnud ja Nõva oleks meil laua taha jäänud. Praegu jääb ta oma 300–400 elanikuga omaette ja kuidas ta toime tuleb, on väga keeruline ennustada. Ei tea, mis seal saama hakkab.

Mis on põhiline hirm? Põhiline hirm on see, et inimesed kardavad, et nende kogukonna positsioon suures omavalitsuses muutub nõrgemaks. Juhul kui on väike omavalitsus, on tal ikkagi oma võimalused – väiksed küll, aga omad. Kui on suur omavalitsus, siis on suuremad võimalused, aga need enam nii omad ei ole, need on alati kellegagi kahasse ja sellisel juhul kardetakse positsiooni halvenemist. See eelnõu kindlasti vähendab seda hirmu, andes võimaluse moodustada osavald. Osavald on ka üksus, mis võimaldab kogukonna positsiooni kaitsta. Miks praegu osavaldadest loobutakse? Lihtsalt sellepärast, et ei arvata, et osavald võimaldab kogukonna positsioone kaitsta nii, nagu see peaks olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Ma olen ka tuline osavaldade ja linnaosade toetaja. Aga selle juures on paar küsimust. Osavalla loomine on ka praeguse KOKS-i järgi võimalik, ent kui seda teha, siis peaks olema väga konkreetselt teada tegevused, mida osavald piirkonnas korraldama hakkab. See annaks kindlasti kogukonnale tunde, et neile jääb midagi alles. Ma küsin sinu käest järgmist. Kas ikkagi on õige, et osavalla või linnaosa juhi määrab linnapea või vallavanema ettepanekul linna- või vallavalitsus? Vahest peaks ikkagi olema nii, et volikogu määrab? Nii nagu volikogu otsustab linnapea ja vallavanema üle, peaks ta ehk ka osavalla või linnaosa juhi määrama. See annaks tolele juhile teistsuguse mandaadi.

Neeme Suur

See on väga konstruktiivne ettepanek. See oleks veel üks samm osavalla või linnaosa

institutsionaalse legitiimsuse süvendamiseks. Eelnõu, mis meil praegu laual on, on pigem ettevaatlik. Me ei tõstnud osavalda valla kui terviku täitevvõimu valdkonnast välja. See jääb täitevvõimu valdkonda ehk siis linnapea või vallavanem teeb ettepaneku linna- või vallavalitsusele ja nemad määravad eelnõu kohaselt halduskogu nõusolekul osavalla või linnaosa vanema ametisse. Aga sinu ettepanek on kindlasti konstruktiivne ja seda võiks arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Kindlasti on see väga austusväärne printsiip, et kogukonna asju otsustatakse elanikele nii lähedal kui vähegi võimalik. Aga kuidas nüüd lugu on? Eelnõus on kirjas ja te rõhutate ka korduvalt seda aspekti, et halduskogu pädevuse määra ja iseloomu kehtestab valla- või linnavolikogu. Seega jääb nagu võimalus, et valla- või linnavolikogu võib määratleda halduskogu pädevuse niisugusena, et võiks tõepoolest tegu olla otsustus- või juhtimisorganiga, aga samas võib halduskogust saada mingisugune ebamäärane esindusorgan, kelle puhul kehtivad eeskätt vastava paragrahvi 6. ja 7. lõige ja keda üldjuhul suvatsetakse vaid ära kuulata. Kuidas te ette kujutate, kui palju võiks tekkida reaalsuses selliseid halduskogusid, kelle pädevus määratakse tõesti niisugusena, et me saame rääkida kohalike asjade otsustamise kogust?

Neeme Suur

Kõik sõltub eelkõige osavalla või linnaosa põhimäärusest, mille kehtestab volikogu. Selle põhimäärusega on võimalik anda halduskogule selliseid funktsioone, nagu omavalitsus vajalikuks peab. Aga teil on selles mõttes õige mõttekäik, et ühel hetkel, kui volikogu otsustab halduskogu funktsioone märgatavalt laiendada, siis võib tekkida kolleeg Koka esitatud küsimus, kas siiski ei peaks olema volikogu ise see, kes halduskogu ja ka osavalla või linnaosa vanema paika paneb. See on selline halduspoliitilise arutelu nüanss kogu asja juures.

Eelnõu järgi võib volikogu määrata kindlaks küsimused, mida ei otsustata ilma haldus-

kogu seisukohata. Ma veel kord ütlen, et see eelnõu on pigem ettevaatlik. Me ei taha astuda sellele libedale teele, millele Vabariigi Valitsuse seisukohas viidatakse – et kas ei minda vastuollu Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikli 6 lõikega 1, mis ütleb seda, et me ei tohi väga sügavalt omavalitsuse toimetamisele sekku. See eelnõu jätab omavalitsusele väga suure otsustusõiguse. Ta määraks laias laastus kindlaks kaks põhimõtet. Üks põhimõte on see, et halduskogu on olemas, ja teine põhimõte on see, et kui linnaosa või osavalla vanemat määratakse, siis võetakse arvesse halduskogu seisukoht. Lisaks on see vanem ka kohustatud halduskogu ees aru andma. Kolm sellist põhimõtet. Ülejäänud jääb juba omavalitsuse enda korraldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud kolleeg! Mina olen ise selle asja juures olnud, ma olen kolm osavalda likvideerinud. Need osavallad tekitasid paraku rivaalitemist ja raha ebaotstarbekat kasutamist. Ühte osavalda ehitati kool, mida tegelikult polnud sinna üldse vaja, aga kuna kahel osavallal oli kool olemas, pidi ka kolmas selle saama. Ent ma küsin halduskogu kohta: milline mandaat on halduskogul? Tegelikult tohiksid otsustada inimesed, kes on saanud rahvalt mandaadi, nad on kas volikogus või siis volikogu valitud. Aga mis mandaat on halduskogul? Kes neid inimesi valib? Rahvas ei ole neid valinud.

Neeme Suur

Halduskogude moodustamisel on ka praegu erinevad praktikad. Tallinna praktika on selline, et halduskogud moodustatakse inimestest, kes osalesid omavalitsuse valimisel ja kellel on mingisugune häälesaak olemas. Eelnõu kohaselt on see regulatsioon jäetud omavalitsuse otsustada, tema määrab, kes moodustavad halduskogu, kes sinna kuuluvad. Eelnõu küll ütleb, et need inimesed ei tohi kuuluda haldusaparaati, ei linnavalitsuse ega ka linnaosa- või vallavalitsuse või osavalla haldusaparaati. Nii ei teki ringkäendust. Seega halduskogu moodustamine on põhimõtteliselt jäetud omavalitsuse otsustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Me oleme palju rääkinud haldusreformist ja ma saan aru, et see eelnõu on, nagu sa oled ise öelnud, ka sellest ajendatud. Võib-olla tekiks üks lisavõimalus suurvaldu luua, kui praegustest vallavanematest saaksid osavaldade juhid? Siis oleks neile neljaks aastaks koht ja palk kindlustatud, nii nagu Soomes kindlustatakse viieks aastaks palk endistele vallavanematele ja linnapeadele.

Neeme Suur

Ka see on huvitav mõte. Haldusreform on meil väga pikaajaline protsess olnud ja nagu ma alguses ütlesin, parlamendierakondadel on siin erinevad seisukohad: ühel nii ja teisel naa. Selle eelnõu vastuvõtmine kindlasti soodustaks omavalitsuste vabatahtlikku ühinemist ja looks positiivsema fooni omavalitsuste süvendatud koostööle üldse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ülo Tulik!

Ülo Tulik

Hea ettekandja! Üks eelnõu põhieesmärk, nagu te olete korduvalt öelnud, on vältida väiksema kogukonna kartust, et nende positsioon peale ühinemist nõrgeneb. Praktikast on need küsimused seni lahendatud osapoolte liitumislepinguga. Kas te oskate selgitada, miks teie algatatud seaduseelnõu toimib paremini kui osapoolte vahel sõlmitud liitumisleping?

Neeme Suur

Sellel lihtsal põhjusel, et liitumisleping on võlaõiguslik suhe, see seaduseelnõu loob seadusandliku raamistiku. Võlaõiguslik suhe on oma pidavuselt alati nõrgem kui seadusest tulenev toimimisvorm. Liitumisleping – me teame, et see kehtib kindlalt ainult ühe perioodi, ja nii nagu kõigi lepingutega, nii on ka liitumislepinguga niimoodi, et seda kas täidetakse või ei täideta. Võib juhtuda, et pärast valimisi hakatakse kohe liitumislepingut eirama, ja siis tekib päris põnev moment. On väga huvitav, kes asub kogukonna õiguste kaitsele juhul, kui liitumislepingut eiratakse ja kogukonna

õigusi sellega riivatakse. Siis peab keegi kogukonna esindajatest asuma kogukonna kaitsele. Kui sellesamas situatsioonis oleks tegemist eelnõukohaselt moodustatud osavallaga või linnaosaga, siis oleks kindlasti võimalus kogukonna huve kaitsta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aare Heinvee!

Aare Heinvee

Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on identiteedi kohta. Kes või mis on sinu arvates kogukondliku identiteedi kandja? On see mingi asula, näiteks küla? Mõni aasta tagasi kinnitati ju maakondades sotsiaalse infrastruktuuri teemaplaneeringud ja siis tulid välja väga selged kogumid, mida nimetati kantideks. Kuidas tagada, et need identiteedi kandjad oleksid esindatud osalisdemokraatias ehk volikogus?

Neeme Suur

Väga hea küsimus jällegi! Ma saan ainult vastata, et osavaldade jõulisem rakendamine, osavaldade institutsiooni laialdasem kasutamine omavalitsuslikus halduskorralduses aitab kindlasti kaasa identiteedikogukondade säilimisele. Nõnda toetab ka seesama eelnõu identiteedikogukondade säilimist. Praegugi on muidugi mitmesuguseid võimalusi nii vabatahtliku koostöö, elanike koostöö kui ka asumiseltside näol. Samas, kui me räägime esindatusest, siis võime rääkida ka valimisringkondade moodustamisest liitumisjärgsel perioodil, nõnda saab ehk valituks mingi kindel arv delegaate ühest omavalitsusest. Aga sellisel juhul me räägime ikkagi liituvast omavalitsusest ja tema territooriumil toimivast valimisringkonnast, mitte niivõrd kogukonnapõhisest toimimisest. Mida väiksem on omavalitsus, seda sarnasemad on omavalitsuse ja kogukonna piirid. Kui omavalitsus muutub suuremaks, siis kogukonnad võivad üksi jääda. Tänapäevane eelnõu räägibki osavaldade kui eelkõige endiste omavalitsuste ehk siis ka identiteedikogukondade positsiooni hoidmisest ja tugevdamisest pärast liitumist. See aitab leevendada kogukondade hirmu vähema esindatuse ees, selle ees, et neid enam ära ei kuulata. Selles mõttes on tegemist otseselt vabatahtlikku liitumist toetava eelnõuga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Hea ettekandja, ma küsin selliselt. Halduskogusse võib pääseda ka inimene, kes sai kohaliku omavalitsuse valimistel näiteks ainult kolm kuni viis häält. Kas on õige, et sellise häältesaagiga inimene hakkab vetostama linnaosa vanema valimist? Mis mandaat tal sellise veto panemiseks on?

Neeme Suur

Lõppeks ei ole siin tegemist kahetasandilise omavalitsusega. Kui me tahaksime tekitada kahetasandilise omavalitsuse, me moodustaksime osavalla ja annaksime selle halduskogule täielikud volitused. Milline mandaat on halduskogul? Halduskogu saab oma mandaadi valitud linna- või vallavalitsuse ja volikogu kaudu, kes on saanud oma mandaadi rahvalt. Selle asja juures on mängus kaks nüanssi. Üks on see, et seesama valitud linna- või vallavalitsus ja volikogu peavad kohapeale moodustama halduskogu, kui nad on kokku leppinud, et neil on osavallad või linnaosad. Ja teine nüanss on, et sellel halduskogul on õigus kaasa rääkida oma vanema valimisel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja! Lugeses seda eelnõu ja kuulates arutelu siin saalis, on jäänud ja süveneb mulje, et tegemist on päris asjaliku eelnõuga ja vajaliku seadusega. Kahjuks teeb komisjon ettepaneku seda eelnõu mitte enam edasi arutada. Mis sa arvad, mis on selle põhjuseks? Kas ei taheta haldusreformi teematikaga tegelda või on lihtsalt küsimus selles, et ettepanek tuleb valelt poolt? See on opositsiooni esitatud eelnõu ja sellepärast vahest on komisjon teinud ettepaneku see menetlusest välja hääletada.

Neeme Suur

Seda, miks komisjon eelnõu ei toetanud, saame küsida komisjoni ettekandjalt, kes kohe pärast mind pulti tuleb. Mida mina arvan? Ma arvan seda, et tõsi ta on, struktuursete muutuste läbiviimine omavalitsusliku haldus-

korralduse tõhustamiseks on mingil moel alati keeruline. Lihtne on öelda, et olge kõik tublid ja liituge, me anname teile liitumispreemiat natuke juurde, vaatame, et ühistranspordiga asjad sassi ei läheks. See on hea ja lihtne lähenemisviis, kõik hääletavad poolt, kõik on rõõmsad, aga tegelikult ei anna see sellist efekti, nagu me tahaksime. Kui me tahame, et omavalitsused vabatahtlikult liituksid, siis selleks peavad olema põhimõttelised formaalstruktuursed võimalused ja raamid. See eelnõu tungibki – ettevaatlikult, mitte hundi kombel hammustades – omavalitsuste toimimise maailma, kandes mõtet, et omavalitsused liituksid julgemini, kui osavalla või linnaosa staatus on kõrgem kui praegu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aare Heinvee, teine küsimus!

Aare Heinvee

Hea ettekandja! Ma jätkan eelmise küsimuse laiendusega. Eelnõu eesmärk on väga hea, ma kindlasti toetan seda. Samas, näinud ise kahe omavalitsuse ühinemist väga lähedalt ja analüüsinud ka teisi analooge, jõudsin ma huvitavale järeldusele. Kui enne liitumist olid külad nagu mugavustsoonis – nad olid kellegi väga kaitsva hõlma all –, siis pärast ühinemist tundsid nad, et peavad end kätte võtma, enda kallal tööd tegema, et mitte pildilt kaduda. See andis hämmastavalt positiivseid tulemusi. Nad tulid pildile, neil oli väga selge eristatus, identiteet, ja lõpuks olid kõik väga rahul. Milline on sinu arvamus niisugusest protsessist?

Neeme Suur

See protsess, mida sa kirjeldasid, ehk kodanikuühiskonna aktiviseerumine pärast seda, kui omavalitsus on kaugenenud, on üks positiivne efekt, mis kaasneb omavalitsuste liitumisega. Aga miks ei paku see täielikke lahendusi? Sellepärast, et sedasama kodanikuühiskonda on võimalik suhteliselt kergelt ignoreerida nii keskvalitsuse kui ka kohaliku omavalitsuse tasemel. Sellepärast me püüamegi muuta formaalstruktuuri veidikegi konkreetsemaks, nii et kodanikualgatus saaks väljenduda kohaliku esindusorgani kaudu. Hea näide on praegu seesama Läänemaa liitumisprotsess. Üks omavalitsus tegi ettepaneku moodustada uues kokkuliidetud omavalitsuses külavane-

mate kogu, aga paraku ei olnud teised läbirääkijad laua taga sellega nõus ja see punkt liitumislepingusse sisse ei läinud. Kodanikuühiskonna toimimine on ääretult vajalik ja kui kodanikuühiskond on väga jõuline, siis on ta ka väga mõjus. Ametliku, seadusele tugineva toe pakkumine aitab eriti kaasa hajaasustusega piirkondade ja n-ö servaalade esindatusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Hea ettekandja! Mu küsimus puudutab halduskogu moodustamist ja selle mõju. On olemas kaks varianti. Üks on, et halduskogu moodustatakse valimistulemuste põhjal. Olles valitud Tallinna linnas, ma tean, et praegustes halduskogudes istuvad ka 5, 7 või 20 häält saanud inimesed. Rääkida, et tegu on justkui rahvalt saadud mandaadiga, päris õige nagu ei ole. Teine moodustamisviis on, et volikogu määrab halduskogu liikmed. Kas sel juhul ei ole teie arvates ohtu, et halduskogu hakkab olema võimul oleva linna- või vallavalitsuse käepikendus? Ka siis ei ole see organ rahva esindaja. Mis te arvate sellest?

Neeme Suur

Jah, mõlemad ohud on reaalsed, need eksisteerivad. Esimesel juhul võime küsida, et inimene kandideeris, ta ei saanud häält, keda ta siis halduskogus esindab. Väiksemates omavalitsustes on teinekord niimoodi, et kui omavalitsuse volikogu koosseis peab vahetuma, kui nad näiteks ei suuda vallavanemat valida või eelarvet kinnitada, siis nad vahetuvad tervenisti ja rahvast hakkab omavalitsuses esindama n-ö teise või kolmanda ringi koosseis, kelle häälte arv võib olla suhteliselt väike. Aga igal juhul on need inimesed kandideerinud kohaliku omavalitsuse valimistel ja näidanud üles valmidust omavalitsuse töös kaasa rääkida.

Teine küsimus oli, kas on tegu käepikendusega. Praeguses olukorras on igal juhul tunne, et osavalla või linnaosa halduskogu ja eriti vanem ongi valla- või linnavalitsuse käepikendus või otseselt linnapea või vallavanema käepikendus. Täna eelnõu ei tungi väga sügavale halduskogu moodustamise põhimõtetesse, vaid jätab selle omavalitsuse enda otsustada.

Samas see annab halduskogule veidi enam funktsioone, mis puudutavad just vanema määramist. Halduskogu positsioon tänu sellele kindlasti tugevneb. Kui halduskogu positsioon tugevneb, siis sellele pööratakse kindlasti rohkem tähelepanu. Ja kui pööratakse rohkem tähelepanu, siis see saab olema poliitilise dispuudi objektiks kohapeal. Ma arvan, et see eelnõu pigem toetab halduskogu positsiooni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kas te olete mõelnud selle eelnõu koostamise juures ka, et osavaldadel on olemas mingid moodustamise piirid? Kui suur peaks olema see elanike arv, kellel oleks õigus moodustada osavaldada? Osa valdasid on ju väga pisikesed. Ega Nõvagi väga suur ei ole.

Neeme Suur

Piire määratud ei ole. Nõva on päris pisike. Piirissaarele tehti ettepanek liituda Kallastega, nad ei tahtnud. Nad on veel pisemad. Kindlasti inimeste arvu järgi osavalla mittemoodustamist määrata ei saa. Küll aga võimaldab see regulatsioon paindlikult läheneda osavalla funktsioonile. Igal osavallal on ju oma põhimäärus ja see võimaldab suuremale osavallale anda rohkem ülesandeid, väiksemale vähem – täpselt nii, nagu kohapealne võimekus võimaldab. Nii et selle eelnõuga tekib ka paindlikkus osavaldade või linnaosade toimimises.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli maaelukomisjoni liikme Priit Sibula!

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas seda eelnõu nädala eest teisipäeval, 7. mail. Pean ütleva, et arutelu oli seal enam-vähem samasugune nagu täna siin. Küsimused, mis kolleeg Neeme Suurele täna esitati, kõlasid kõik seal komisjonis samuti. Nii et ma väga pikalt toimunud ei peatu.

Mõne sõnaga identiteedi teemast. Me vaidlesime, kas see on asustus- või haldusüksuse-

põhine, eri inimestel olid veidike erinevad arusaamad. Eelnõu idee oli üldiselt kõigile komisjoni liikmetele selge ja tundus õilis, aga minu meelest kõigil komisjoni liikmetel ei tekkinud küll veendumust, et selle eelnõu vastuvõtmise korral võiksid seletuskirjas toodud eesmärgid realiseeruda.

Teine küsimus, mis identiteedi kõrval arutusele tuli, oli juhtimine. Paljudele tundus, et pigem läheb juhtimisstruktuur veel keerulisemaks. Kui halduskogu peaks kohustuslikus korras moodustatama ja see peaks hakkama linnaosa või osavalla vanemaid aktsepteerima või ka tagasi kutsuma, siis kelle ees see linnaosa või osavalla vanem vastutab – on see volikogu, linnavalitsus või halduskogu?

Kolmas oluline teema oli see, mille kohta siin küsis ka kolleeg Deniss Boroditš. Ja nimelt: kuna eelnõus ei sätestata, kuidas halduskogu moodustatakse, siis äkki pannakse väikeste liitunud omavalitsuste korral osavalla vanemaks inimene, keda kohalikud ei tunne või ei aktsepteeri. Eelnõu ei sätesta, kuidas halduskogu moodustatakse. Nii nagu juttu oli, üks võimalus on, et halduskogu liikmed määratakse. Siis aga ei saa keegi olla veendunud, et sinna määratakse kas kohalikud elanikud või inimesed, kes toetavad osavalla vanemat. Selles mõttes ei saa olla veendunud, et eelnõu oma eesmärgi kindlasti täidab ja et see üldse sellisel kujul mõistlik on.

Need küsimused käisid meil läbi. Aga loomulikult temaatika on lai, alates Risti vallast kuni Tallinna linnani. Omavalitsused on väga erinevad ja ka isiklikud kogemused on komisjoni liikmetel erinevad.

Lõpetuseks langetas komisjon otsused: esiteks, komisjonipoolseks ettekandjaks määrata mind, teiseks teha ettepanek, et eelnõu oleks täiskogu istungi päevakorras täna ja lükataks tagasi. Selle poolt hääletas 4 komisjoni liiget, vastu 2 ja erapooletuid oli 1. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud ettekandja! Demokraatia puhul kehtib kaks kuldreeglit: võim ei tohi rahvast kaugeneda ja otsustamine peab toimuma madalaimal võimalikul tasemel. Valdade ühinemisel on keskusest kaugemate piirkondade ini-

mestel just hirm, et võim ja otsustamine kaugenevad neist. Meie eelnõu maandab neid hirme ja soodustab nõnda valdade vabatahtlikku liitumist. Koalitsioonile selline lähenemine ei sobi. Kas teil on mingi oma ja parem lahendus või te tõesti arvate, et tööst ilma jäävatele vallavanematele kompensatsiooni maksmine silub kõik probleemid?

Priit Sibul

Esiteks, te räägite koalitsiooni ja opositsiooni seisukohtadest. Ma ei tea, kas need nii ühtsed on. Ma olen rääkinud ka opositsiooni liikmetega ja mõne puhul ma küll ei ole selle eelnõu toetamisel erilist entusiasmi märganud. Nii et ei pruugi üldse nii olla, et koalitsioonil on ühed ja opositsioonil teised eesmärgid ja arusaamised. Loomulikult, meile ka meeldib, kui otsused tehakse rahvale võimalikult lähemal. Kui me räägime väikestest maaomavalitsustest, siis kindlasti peaks jõudu juurde saama külaliikumine, külade institutsioon. Võib-olla me peame ühel päeval siin saalis arutama, kas külade institutsioneerimine või külaelu mängib ise mingid käigud meile kätte, et inimesed muutuvad aktiivsemaks ja osalevad rohkem omavalitsuste töös.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Hea ettekandja! Mitu korda on juttu olnud, et eelnõu üks puudus on see, et eelnõu ei määra kindlaks halduskogu määramise korda. Kas selle kohta tehti komisjonis konkreetseid ettepanekuid, kuidas eelnõu täiendada niimoodi, et halduskogu moodustamise kord selgem oleks?

Priit Sibul

Ei, komisjonis seda küsimust ei arutatud. Tõenäoliselt on selleks kaks võimalust: kas lähtuda valimistulemustest või siis määrata. Plusse ja miinuseid on mõlemal versioonil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Täna on siin nii mõnigi öelnud, et seda dokumenti nimetatakse

ühinemise hirmude maandamise eelnõuks. Mina olen sellega täiesti päri ja ütleksin, et see eelnõu tabab naelapea pihta. Riik on oma funktsioonid külades, külakeskustes, omavalitsustes taandanud, ääremaad on ääremaastumas ja inimestele on kohaliku omavalitsuse üks ainukene, kust nad oma murega sisse saavad astuda. Nüüd, kui toimub haldusreform, on selge, et väikeste omavalitsuste inimesed kardavad, mis saab edasi, kes jääb esindama nende kogukonda. Minu arvates see eelnõu pehmendab kogu seda haldusreformi. Kas regionaalminister on seda eelnõu lugenud ja kui on, siis mida tema sellest arvab?

Priit Sibul

Ma eeldan küll, et regionaalminister on seda lugenud. Ta käis meil ka komisjonis koos ametnik Ave Viksiga seda eelnõu tutvustamas ja valitsuse seisukohti selgitamas. Neeme Suur andis ülevaate, millised on valitsuse seisukohad, ja eks need olnudki regionaalministri koostatud vastused.

Mõnes mõttes ma ei saa teiega nõus olla. Ma elan Sangaste vallas ja seal on vallavanem samast parteist, kust see eelnõu tuleb. Ma ei tea, kas ta esindab mind või ei esinda, aga me saame üsna hästi läbi ja kõik oma asjad aetud. Üldiselt aga ei ole mul siamaani olnud väga vaja ühtegi asja seal vallas ajada. Uks on tõesti olnud avatud, aga ma olen sealt sisse läinud sellepärast, et me vallavanemaga tunneme teineteist, mitte sellepärast, et mul oleks seal vaja mõni asi lahendada. Nii et ärme ajame sassi kogukondlikku liikumist ja seda, et inimestel pole kellegi muuga suhelda ja siis nad lähevad ja suhtlevad vallavanemaga. Ma arvan, et päris selleks ei ole meil omavalitsusjuhti vaja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea ettekandja! Eelnõu, mida me arutame, puudutab ka Tallinna linna kui omavalitsust. Teatavasti on parlamendiliikmed moodustanud Tallinna linna toetusrühma. Kui komisjonis see eelnõu arutluse all oli, kas Tallinna toetusrühma esindaja oli kohale kutsutud ja kui oli, siis missugune on Tallinna toetusrühma seisukoht selles küsimuses?

Priit Sibul

Keegi komisjoni liikmetest ei öelnud, et ta on Riigikogu Tallinna toetusrühma liige ja väljendab selle toetusrühma seisukohti. Nii et eraldi see teemana üles ei tõusnud, et Tallinna toetusrühm ühte- või teistpidi selles küsimuses midagi arutas.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Reet Roos!

Reet Roos

Hea ettekandja! Kas komisjonis sai selgemaks, kelle ees osavalla või linnaosa vanem vastutust kannab – kas volikogu, vallavanema või halduskogu ees? Kas sai sellest räägitud?

Priit Sibul

Ei, täit selgust ei saanud. See oli üks probleem, mis komisjonis arutlusel oli ja mis ka üles jäi. See eelnõu konkreetset ei käsitle seda teemat. Samas arvan, et Neeme Suur enne selgitas, mida eelnõu selles osas eeldab. Aga üksmeelset arusaamist, et see muudatus võiks struktuuri korrastada ja lihtsamaks muuta, komisjonis ei kujunenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Hea ettekandja! Mul on suhteliselt praktiline küsimus. Te ütlesite, et idee iseenesest on väga hea – ma mõtlen halduskogu funktsioonide täiendamist. Mäletan sellest ajast, kui ma Tallinna Linnavalitsuses tööl olin, et Reformierakond ja ka IRL on alati seisnud selle eest, et halduskogul oleks rohkem volitusi ja pädevust, seda eriti linnaosa vanemate valimisel. Samas te kinnitasite, et on väga palju küsimusi, mida on vaja lahendada. Miks ikkagi komisjon otsustas eelnõu tagasi lükata? Võib-olla konstruktiivsem oluks selle asemel mõelda, kuidas hea idee paremini teostada?

Priit Sibul

Ma ei ole kunagi Tallinna Linnavalitsuses töötanud, aga üks teema, mis seoses Tallinnaga läbi käis, oli see, et kui varem on volikogu arvestanud halduskogude seisukohti planeeringute küsimuses, siis viimasel ajal seda väga

pole olnud. Ma ei oska öelda, kui tõhusalt kunagi üks või teine erakond on tahtnud konkreetselt linnaosa vanemate määramisel kaasa rääkida. See ei tulnud komisjonis jutuks. Aga nagu ma teile ütlesin, päris üksmeelne komisjoni otsus ei olnud. Eelnõu algatajad olid loomulikult seda meelt, et sellega peaks edasi minema. Enamik oli teist meelt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Lugupeetud ettekandja! Teadaolevalt käib just praegu mööda maakondi ringi regionaalministri meeskond, esineb omavalitsuste ees, tutvustab tõmbekeskustepõhist haldusmudelit ja innustab omavalitsusi selle suunas liikuma. Kuuldavasti ei ole vastuvõtt väga soe. Omavalitsused on pigem ettevaatlikul või isegi tõrjuval seisukohal ja räägivad põhimõtteliste muudatuste vajadusest. Mis te arvate, kas see eelnõu, mida me siin täna arutame, võiks toetada regionaalministri ettevõtmist? Ja kui kaugele minister selle protsessiga välja jõuda loodab?

Priit Sibul

Aitäh! See küsimus oleks rohkem paslik esitada ministrile. Haldusreformi on Eestis püütud teostada rohkem kui kümme aastat. Kui ma mõtlen oma erakonnakaaslastest ministrite peale, siis vist alustas seda juba 2000. aastate alguses minister Tarmo Loodus. Kahjuks on nii, et nagu sa, Neeme, ise siin puldis ütlesid, eri erakondadel on erinevad seisukohad. Arusaam, et midagi on vaja teha, on ka omavalitsustes olemas. Kahjuks ei suuda me ühise meeskonnana kokku leppida, kuhu poole me siis liigume. Kümne aastaga oleme jõudnud arusaamisele, et mingeid muudatusi on vaja. Võib-olla tuleb sellegi üle rõõmu tunda ja äkki lähiaastad toovad ka igatsetud ühise arusaama, kuhu me liikuma peame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Ma sain oma küsimuse esitamiseks inspiratsiooni sinu vastusest Priit Toobali küsimusele, mis tegelikult riputas soola minu niigi valutavatele haavadele. Tõepoolest, kuigi sotsid

tavaliselt räägivad palju heast seadusloome tavast ja kaasamisest, siis selle eelnõu puhul Tallinna toetusrühma poole üldse ei pöördutud. Nüüd on minu küsimus selline. Teine teema, mida sotsid hea meelega edendavad, on soolise võrdõiguslikkuse teema. Kas on tehtud ka selle eelnõu mõju analüüs lähtuvalt soolise võrdõiguslikkuse aspektist?

Priit Sibul

Niisugust analüüsi tehtud ei ole ja keegi ei ole ka taotlenud, et me soolise võrdõiguslikkuse küsimust selles valdkonnas peaksime uurima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma olen mõelnud, mis võiks olla kellelgi selle eelnõu vastu. Kujutan ette, et kuna meil on praegu valdav selline "võitja võtab kõik" mentaliteet, ei saaks näiteks Tallinnas, kes iganes võimul ka pole, suvalist topskit panna mingit linnaosa juhtima, lihtsalt peab kohaliku kogukonnaga arvestama. Kas see ongi põhiline põhjus, miks see valdade ühinemise eesmärki teeniv eelnõu jääb komisjoni otsusel lõpuni lugemata? Tallinn *versus* muu Eesti – kas see on põhiline põhjus? Kas me arvame endiselt, et kui on keegi valimised võitnud, siis ta määrab oma linnaosade vanemad või osavaldade vanemad ja teeb, mis tahab? Ehk hakkaks nüüd nagu mingit teist teed käima?

Priit Sibul

Ma kahjuks ei näe, nagu ma juba ütlesin, et see eelnõu kuidagi protsessi teistpidiseks keerab. Kuna ei ole kirja pandud, kuidas halduskogud kokku kutsutakse, siis tegelikkuses jääb püsima see olukord, mille kohta te ütlesite, et linnaosade või osavaldade vanemateks nimetatakse need, keda tahetakse. Sellele probleemile eelnõu minu meelest mõistlikku lahendust ei paku.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea ettekandja! Siin oli juttu topskitest. Vaadake, halduskogusse satuvad ju inimesed,

kes volikogusse läbi ei läinud. Nii et nad on kindlasti kogukonna esindajad, aga juba selle valimisprintsipi tõttu sugugi mitte kõige paremad, vaid nimekirjast kõige viletsamad. Nii et kui nad valivad vanemaks omasuguse – ma ei hakka nüüd seda sõna kordama –, siis ma kahtlen, kas see valik oleks kõige parem.

Priit Sibul

See on küll vist üks väheseid väiteid, mille puhul ma olen teiega ühel meelel.

Aseesimees Laine Randjärv

Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Austatud komisjoni kaasettekandja! Et selle eelnõu puhul Reformierakond ja Keskerakond on üksmeelel, ei ole mulle üllatus. Et sina ka sama meelt oled, see on küll. Milles põhjus?

Priit Sibul

Ma olen sellest õige pikalt rääkinud. Küsimus on, kas ma olen selle eelnõu vastu. Pigem ütleksin, et ma ei toeta seda eelnõu, sest ma ei näe, et see aitaks lahendada probleeme, mida sa ka ise oma küsimustega oled tõstatanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Austatud ettekandja! Olles elanud väikeses omavalitsuses ja rääkinud paljude inimestega, tean, et tegelikult paljud inimesed arvavad, et võiks tõesti olla selline halduskogu ehk siis esindus liitunud suuremas omavalitsuses. Sa oled siin Riigikogus ka Setumaad toetava rühma esimees ja Setumaal on palju kordi kõlanud mõte ühe suure Setumaa valla loomisest. Paljud inimesed on arvamusel, et kui keskus tuleks Värskasse, siis oleks väga loogiline, et oleks osavallad, mis jääksid praeguste valdade piiridesse, ja elu läheks edasi. Kas sa oled küsinud nendelt omavalitsusjuhtidelt, milline on Setumaa valdade inimeste seisukoht selle seaduseelnõu suhtes?

Priit Sibul

Ei ole küsinud, aga reedel sõitsin Meremäe inimestega Värskas ja Mikitamäel ringi ja mitte ükski inimene seda teemat ei tõstatanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea ettekandja! Kui see eelnõu peaks mingi ime läbi vastu võetama, kas sinu hinnangul omavalitsuse juhtimine läheks elanike seisukohalt halvemaks, paremaks või ei muutuks mitte midagi?

Priit Sibul

Ma jään seda imet ootama.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi esinejale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 401 esimesel lugemisel tagasi lükata ja me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 401 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastu 23, erapooletuid ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on vastu võetud, eelnõu langeb menetlusest välja. (Tabel 4.)

Head kolleegid, sellega on tänane istung lõppenud. Head päeva jätku ja kohtumiseni homme!

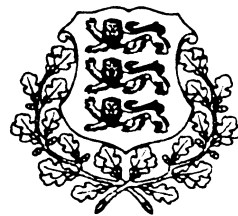
Istungi lõpp kell 12.14.

Istungi kestus 2 tundi ja 14 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 15. mai 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Avatud elektriturg
2. Turvalisus
3. Korterühistute vaidluste lahendamine
4. Politsei- ja Piirivalveameti töötajate palgad

Istungi rakendamine

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (353 ja 386 SE) kolmas lugemine

2. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokolliga lisakokkuleppe ratifitseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (385 SE) kolmas lugemine

3. Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokolliga Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu (390 SE) teine lugemine

4. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE) teine lugemine

5. Meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (336 SE) teine lugemine

6. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) teine lugemine

7. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) teine lugemine

8. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) esimene lugemine

9. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud peaminister ja valitsusliikmed! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 40 Riigikogu liiget, puudub 61.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Hanno Pevkur ja siseminister Ken-Marti Vaher.

Head kolleegid, täna on eelnevalt registreeritud ainult neli teemat, seetõttu ei piira ma praegu kohapeal küsimuste esitamist. Aga sellegipoolest, kui mõne küsimuse arutelu läheb liiga pikaks, siis olen sunnitud paluma vabandust kõigilt, kelleni küsimisjärg ei jõua.

1. Avatud elektriturg

Esimees Ene Ergma

Alustame küsimuste esitamist. Kolleeg Kadri Simsonil on küsimus peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma küsin teilt energiaturu kohta, sest Eesti energiaturu suurtegiija Eesti Energia on liikunud majandusministri haldusalast rahandusministri haldusalasse, st üks minister enam ei vastuta ja teine alles viib ennast teemaga kurssi. Ma eeldan, et seetõttu on energiaturul toimuv kogu valitsuse huviorbiidis ja teie huviorbiidis eriti. Minu esimene küsimus on järgmine. Euroopas on mitmeid riike, kus elektriturg on avatud, kuid sellest hoolimata tarbib suur osa ehk 70–90% väiketarbijatest üldteenust. Paar päeva tagasi käis Riigikogu rahanduskomisjoni ees Konkurentsiameti juht, kes ütles, et Eesti olukord on unikaalne, sest meie üldteenus on suure marginaaliga, Eesti Energia soovib seda veelgi suu-

rendada ja seetõttu hakkab meil üldteenus välja surema. Mis on teie arvates see põhjus, et Eesti energiaturg ülejäänud Euroopa omast niivõrd erineb?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma muidugi ei suuda uskuda, et Euroopa tarbijad on nii ükskõiksed, et erinevad hinnapaketid neid absoluutselt ei huvita ja nad vaid võtavad selle, mis saatuse tahtel nende osaks on määratud. Tuleb kiita Eesti tarbijaid. Meie tarbijad on väga lühikese ajaga väga teadlikuks saanud. Nad teavad suurepäraselt, missuguse osa elektriarvest moodustab elektrienergia hind, kui palju maksab elektrienergia koju transportimine ja kui suured on riigimaksud. Nad oskavad näha börsi kõikumistega seotud riske. Inimesed kaalutlevad väga põhjalikult, kui suurt riski nad tahavad võtta, ja valivad sellest lähtudes sobiva elektripaketi. Ma tunnustan meie tarbijaid, nad on lühikese ajaga muutunud tõelisteks professionaalideks. Ilmselt see pühendumus, millega inimesed on elektriemadega tegelnud, ongi põhjus, miks Eestis eelistatakse mitmesuguseid hinnapakette üldteenusele. Aga mul kahjuks ei ole sõltumatutest allikatest pärit informatsiooni, mis teie väidet kinnitaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Erinevalt teist arvan mina, et paljudes Euroopa riikides ei kasuta väiketarbijad üldteenust mitte sellepärast, et nad oleksid rumalad, vaid nad teevad seda sellepärast, et mitmed Euroopa valitsused peavad väiketarbijat kaitsetuks tarbijaks. Üldteenusele lubatakse nendes riikides lisada ainult õiglane marginaal, mitte nagu Eestis, kus Eesti Energia suurendas avatud turule üle minnes kasumimarginaali viis korda. Konkurentsiamet saab Eestis marginaali heaks kiita või mitte heaks kiita ainult tagantjärele. Kas valitsus saab Eesti Energia suhtes, mis on riigiettevõtte, midagi ka ennetavalt ette võtta?

Andrus Ansip

Aitäh! Teil on muidugi igasuguseid julgeid väiteid kasumi viiekordse suurenemise kohta

jne, mida ma mitte mingil juhul kinnitada ei võta. Te teate suurepäraselt, et elektri hinda kontrollib Konkurentsiamet, kes tegutseb sõltumatult. Eestis ei ole telefoniõigus juba mitukümmend aastat kehtinud. Peaministril ei ole mitte mingisugust voli ega tahtmist hakata Konkurentsiametit nende sõltumatus otsustusprotsessis kuidagimoodi mõjutama. Olgu Euroopa konteksti juurde tagasi tulles siiski öeldud, et ka pärast seda, kui elektriturg Eestis täielikult avanes, on elekter meie kodutarbijale endiselt Euroopas üks kõige odavamaid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kuna Eesti Energia marginaal oli eelmise aasta lõpus 0,15 senti kilovatt-tunni kohta ja see suurenes 0,72-ni, siis selle kohta, kui julged minu väited on, ei ole teil vaja hinnanguid anda. Aga ma küsin ka selle kohta, mida valitsus teha saab. Me eelmise aasta lõpus arutasime, kuidas ära hoida kodutarbijate tarbitava elektri hinna nii suurt tõusu. On selge, et elektriarve viiest koostisosast on vähemalt kolm maksud, mille suurus otsustatakse poliitiliselt. Maksude osakaal energia hinnas on meil suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Täna seaks päevaks ei ole mitte midagi tehtud, ei ole alandatud aktsiisi ega käibemaksu, midagi ei ole tehtud ka taastuvenergia tasuga. Kas te näete võimalust, et riik omalt poolt siiski loobub sellest tulust, mida elektri hinna tõus kaasa toonud on? Me teame, et juba sai prognoosi muuta, sest elektri hinna tõusu tõttu on rohkem käibemaksu laekunud.

Andrus Ansip

Aitäh! Te olete oma senises retoorikas kogu aeg võrrelnud meie elektrienergiale lisanduvaid riigimakse Euroopa Liidus kehtestatud miinimumiga. Nüüd tulete võrdlema suisa Euroopa Liidu keskmisega. Ma soovitan teil väga tõsiselt kõigepealt kaaluda ja vaadata, missugune see Euroopa Liidu keskmine on, ja alles siis hakata Eesti seadusandja kehtestatud makse Euroopa keskmisega võrdlema. Ilmselt oli see teil lihtsalt kleevääratus.

Teiseks, küll oleks lihtne majandada, kui oleks raudne reegel, et igasugune hinnatõus tähendab kohe kasumi suurenemist, et hinnatõus ongi ettevõtja kasum. Me aga teame, et vabaturumajanduse tingimustes on hindu tõstetud, kuid ometi on ettevõtted pärast seda pankrotti läinud. Nii et hinnatõus võib tähendada ka konkurentsist väljalangemist ja hinnatõus võib *summa summarum* tähendada ettevõttele väga suurt kahjumit. Vabaturumajanduses ei käi need asjad nii lihtsalt, et kui hind tõuseb, siis ettevõtte kasum järjest suureneb. Tegelik elu on hoopis midagi muud.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra peaminister! Täna võib lugeda Eesti Päevalehest, et Eesti Energia tellib raske raha eest USA senaatorite lobi. Siin on välja toodud üsna suur summa – paarsada tuhat dollarit. See puudutab Utah' osariigi õliprojekti. See lobitöö võtab meile kõigile kuuluvast riigiettevõttest Eesti Energia suured summad. Teisest küljest võtab ka valitsus sealt palju raha välja. Eesti Energiast on saanud valitsuse kullauk. See raha tuleb tarbijal tagasi maksta elektri hinna kaudu. Kuidas te suhute selle lobitöö tegemisse? Kas peaks ka Eestis olema rohkem avalikustamist, et me teaksime, millised ettevõtted oma erihuvisid kas või Riigikogus kaitsevad?

Andrus Ansip

Aitäh! Alustan viimasest küsimusest. Ma arvan, et ka Eestis tuleks kehtestada lobireeglid, et oleks selge, missugused ettevõtjad missuguseid seadusmuudatusi taotlevad. Praegu on läbipaistvust ja selgust Eestis minu hinnangul vähem kui Ameerika Ühendriikides. See-ega, kui küsimus on lobireeglite kehtestamises ja lobitegevuse läbipaistvamaks muutmises, siis jah, mina olen toetaval positsioonil. Ettevõtjusega on üleüldse nii, et see, kes kulutusi kardab ja kalkuleeritult riske ei võta, see kindlasti kasumit ei teeni. Kui puudub igasugune valmidus investeringute tegemiseks äriprojekti algfaasis, siis ei maksa asja ette võtta, siis tasuks valida palgatöö, kus garanteeritus on märksa suurem kui ettevõtjal. Ma aga ei arva,

et see oleks hea ja kohane soovitus ettevõtjatele. Ettevõtlus on alati seotud riskidega. Riskid tuleb põhjalikult läbi kaaluda ja analüüsi tulemuse põhjal ka investeringuid teha. Veel kord ütlen, et karta ei tohi mitte suuri väljaminekuid, vaid väikesi sissetulekuid. Need, kes väljaminekuid kardavad, tavaliselt ettevõtjana sissetulekuid ehk kasumit ei teeni. Eesti Energia ei kuluta välisturgudel mitte seda raha, mida Eesti sisetarbijad on Eesti Energiale maksnud, vaid ta kulutab seal välisturgudel teenitud vahendeid. Tänu sellele, et nad on ettevõtlikud olnud, ongi neil, mida kulutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus lähtub teie viimastest sõnadest, et karta tuleb väikesi sissetulekuid. Need on jumala õiged sõnad. Te ütlesite Kadri Simsonile vastates, et Eestis on üks madalaim elektri hind Euroopas. Kui me aga arvestame meie väikseid sissetulekuid, madalat palka, nigelat pensioni ja olematuid lapsetoetusi, siis me näeme, et Eestis ei ole elektri hind sugugi kõige madalam. Miks on Eestis elektri hind nii kõrge, lugupeetud valitsusjuht?

Andrus Ansip

Isegi siis, kui võtta arvesse ostujõudu, on Eestis elekter Euroopa Liidu odavamate, mitte kallimate hulgas. Samas, tarbija arvates on iga hind kõrge, leiva ja saia hind on kõrge, täpselt samamoodi on sooja, vee ja elektri hind tarbija arvates alati liiga kõrge. Tarbija ei peaks kunagi nõus olema hinna liiga kiire kasvuga. Kui tarbija survestab tootjat, kui tarbija survestab turgu, siis võib arvata, et hind püsib vastuvõetaval tasemel. Aga objektiivsuse huvides olgu öeldud, et ma ei ole kunagi väitnud, et Eestis on kõige odavam elektrienergia Euroopa Liidus. Kõige madalam elektrienergia hind Euroopa Liidu liikmesriikide seas on teatavasti Bulgaarias, Eesti on parematel päevadel olnud teisel kohal. Aga praegu pakub isegi Prantsusmaa oma kodutarbijatele madalamat hinda. Eelkõige tuleneb see tuumaelektrijaamadesse juba ammu tehtud investeringutest. Tuumaelekter on Prantsusmaal tõesti väga odav ja sellega on ka seletatav prantslaste väga laia-

põhjaline toetus tuumaenergeetikale, seda ka pärast Fukushima tragöödiat. Ostujõudu arvestades ei ole me päris esimeste hulgas, aga meie elekter kuulub ikkagi odavamate sekka. See ei tähenda aga seda, et me ei peaks edaspidi pingutama selle nimel, et elektrienergia tootmine arvestaks tarbijate maksevõimet ja hind oleks tarbijatele vastuvõetav.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, nüüd kolm viimast kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Teatavasti tuleb elekter tarbijale koju võrkude kaudu, Eestis Eleringi ja Elektrilevi ning vahendaja kaudu. Mis te arvate sellest, kui liita Elering ja Elektrilevi? Siis oleks tee teatud mõttes lühem, vahendajaid oleks vähem ja võib-olla läheks elekter nii ka odavamaks. Eleringi ja Elektrilevi liitmise tulemusena tekiks võib-olla tugevam ja kindlam võrguorganisatsioon, samal ajal võtaks see võrkudelt Eesti Energia riskantsete projektide mõju maha. Mis te sellest arvate?

Andrus Ansip

Aitäh! Olgu veel kord öeldud, et need vahendid, mis Eesti Energia on välisprojektidesse investeerinud, ei tule mitte ülekandetasudest. Need vahendid on välisturgudel teenitud. Teatavasti on kasumimarginaal välisturgudel märgatavalt suurem kui Eesti turul. Eesti Energia on viimastel aastatel elektrienergiat välja poole Eestit päris hästi müünud. Ma loodan, et tulevikus on nad suutelised veelgi enam ja parema marginaaliga müüma. See eeldab muidugi ühenduste valmishitamist, on vaja ehitada Estlink 2 kaabel ning ilmselt on vaja ka Eesti ja Läti vahele liin ehitada. Jaotusvõrku peab Elektrilevi lähemal ajal ilmselt üksjagu palju investeerima. Teie kui spetsialist teate, et millegipärast investeeriti nõukogude ajal elektriliinidesse väga tormiliselt aastatel 1973–1984, see oli tõeline tipp, pärast seda tuli langus, alles alates 1997. aastast on Eestis mingil määral hakatud jälle elektriliinidesse investeerima. Väga suur osa liinidest on varsti vanemad kui 40 aastat. 40 aastat peaks aga olema piir, millest vanemaid elektriliine ei peaks Eestis

olema, sest need võivad tekitada väga suuri energiakatkestusi. Need tasud on eelkõige seotud investeeringuvajadusega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Nagu me teame, oli Eleringi eelmise aasta kasum ülisuur: 109 miljoni suuruse käibe juures teenis Elering 34 miljonit eurot kasumit. Millises majandusvaldkonnas on veel võimalik sellist kasumit teenida? Selle aasta esimeses kvartalis oli Eleringi kasum 20 miljonit eurot. Kas monopoolse ettevõtte selline kasum on põhjendatud? Kas Eleringil ei ole raha vaja mitte selle jaoks, et valmistuda gaasitrasside ostuks?

Andrus Ansip

Kas Elering kunagi gaasitrasse ostab või ei, seda näitab aeg. Selleni on veel küllalt pikk tee käia. Küll aga on teada, et Eleringil on vaja teha olulised investeeringud Eestis tarnekindluse tagamiseks. Me teame kõik, et Estlinki teine kaabel on ehitusfaasis, ehitustööd hakkavad varsti lõppema, 2014. aastal läheb see kaabel käiku. See lisab Eestile oluliselt varustuskindlust. Eleringil on tarvidus ka kiire reageerimise võimsustesse investeerida. Kui peaksid juhtuma mingisugused katkestused põhitootmisvõimsustega või peaksid katkema ühendused välisturgudega, siis on meil vaja avariivõimsusi. Nende väljaehitamise kohustus on pandud Eleringile. Tarnekindluse tagamiseks on need küllalt suuremahulised investeeringud väga vajalikud. Kindlasti on neid marginaale, mida tarbijad on pidanud Eleringile maksuma, tõsiselt hinnanud ka Konkurentsiamet. Ma olen päris veendunud, et mingit ülemäärast kasumit ei ole Elering kelleltki kogunud.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kalle Palling.

Kalle Palling

Aitäh! Austatud peaminister! Mulle on täiesti arusaamatu, miks proovitakse siin saalis vastandada välisturgudel teenitud kasumit ja selle kasutamist näiteks riigieelarves Eesti

Energiast võetud dividendi kaudu. Kas te oskate öelda, kui palju igal aastal Eesti Energiast riigieelarvesse dividendi võetakse ja milliseid kulutusi selle eest riigis teha saab?

Andrus Ansip

Aastad on erinevad ja dividendisummad on erinevad. Erinevad on ka riigieelarvelised investeringud Eesti Energiasse. Aga riigieelarve kinnitab ja suures ulatuses ka koostab Riigikogu, nii et ühtegi saladust nende vahendite kulutamisel ei ole. Palju on räägitud elektriaktsiisist. See enam kui 30 miljonit eurot, mis aastas tuleb elektriaktsiisist, läheb kindlasti õpetajate palkadeks, pensionäride pensionideks ja muudeks äärmiselt vajalikeks kulutusteks. Valitsus seda raha Riigikogu eest kuhugi ära peitnud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Turvalisus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kalle Laanetilt siseminister Ken-Marti Vaherile. Palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Meie kriminaalmenetluses kehtib legaliteedi põhimõte. Kriminaalmenetluse seadustiku § 194 räägib kriminaalmenetluse ajendist, milleks on kuriteoteade või kuriteole viitav muu teave. Minu küsimus puudutab just muud teavet. Juhul kui näiteks meedias midagi sellist avaldatakse või on toimunud teatud sündmused, näiteks on meditsiiniiasutusse pöördunud inimesed, kes on saanud kakluse käigus viga, kas õiguskaitse- või uurimisasutustes keegi siis sellist teavet kontrollib ja kui kontrollib, kes seda siis teeb?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! Seadustega on paika pandud väga selged põhimõtted, mille alusel kriminaalmenetlusi algatatakse. Loomulikult langetavad neid otsuseid uurimisorganid ja ka prokurörid. Alates 2004. aastast kehtib põhimõte, mille kohaselt juhivad Eestis kriminaalmenetlust prokurörid. See oluline muuda-

tus tehti peaaegu kümme aastat tagasi just raskete kuritegude uurimisel eesmärgiga, et prokurörid oleksid võimalikult varajases staadiumis kriminaalmenetlusesse kaasatud. Igal konkreetset juhul otsuse langetamine on loomulikult vastavate ametiisikute pädevuses. Need on sõltumatud ametiisikud – uurijad, kriminaalmenetlejad –, kes neid otsuseid teevad. Kui küsimus oli selle kohta, mis puudutab ühes või teises asjas kriminaalmenetluse algatamist, algatamata jätmist või ka näiteks lõpetamist, siis selle kohta on meil alates 2011. aastast mitmeid täiendavaid sätteid. Näiteks on võimalik kriminaalmenetlus lõpetada mõistliku tähtaja möödumise tõttu ehk siis, kui kriminaalmenetlus on liiga kaua kestnud. Selliseid otsuseid on loomulikult võimalik kohtusse edasi kaevata. Ma arvan, et selles mõttes, et oleks võimalikult hästi tagatud ka järelevalve otsuste üle, on need õigusriigi printsiibid siin päris hästi läbi mõeldud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet, esimene täpsustav küsimus!

Kalle Laanet

Aitäh! Ma saan sellest põhimõttest aru, kuid see eeldab, et uurimisasutused näitavad ise üles aktiivsust ja kontrollivad seda teavet, sellepärast ma rõhutasingi sõnu "muu teave". Minu kogemus ja praktika on viimasel ajal näidanud – ka 2011. aastal me infotunnis debatteerisime ühe konkreetse juhtumi üle –, et uurimisasutused kipuvad just nimelt muu teabe kontrollimisel passiivsed olema. Minu küsimus ongi, kas keegi teeb konkreetset järelevalvet, kas seda muud teavet ikka kontrollitakse ja siis jõutakse kontrolli käigus seisukohale, kas on vaja kriminaalmenetlust algatada või mitte. Küsimusel on ka teine pool. Jah, prokurör küll juhib kriminaalmenetlust, kuid tal puuduvad administratiivsed meetmed mõjutada uurimisasutust oma tööd korrektselt tegema. Kas te olete sellesse temaatikasse süvenenud või mitte?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Kindlasti on kriminaalmenetluse kvaliteedi tagamine ja parandamine äärmiselt oluline. Olen ise viimastel aastatel palju panustanud sellesse, et suurendada

riigi võimekust astuda vastu raskele varjatud kuritegevusele, peit- ja organiseeritud kuritegevusele. Selleks on viimases kahes riigieelarves eraldatud mitme miljoni euro eest lisavahendeid. Teie küsimus puudutas neid isikuid, kes peavad selle kvaliteedi tagama ja olema aktiivsed, mitte passiivsed. Need on kriminaalmenetlejad ise. Selle aasta alguses, 1. jaanuarist 2013 kriminaalmenetlejate palk üle pikkade aastate tõusis. Ma arvan, et see on olnud märkimisväärne samm. Võrreldes meie naaberriikide ja sarnases staatuses olevate teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega oleme suutnud palku tõsta ja inimeste motivatsiooni parandada. Sellega koos suureneb muidugi ka nõudlikkus kriminaalmenetluse kvaliteedi suhtes. Loomulikult on siht see, et kuigi kriminaalmenetlused on väga erinevad, alates mas-sikuritegude menetlemisest kuni kõige raske-mate peitkuritegude menetlemiseni, ei tohi nõudlikkuses olla mingit tagasilangust. Kogemused näitavad ka seda, et kõige keerulisem on ikkagi menetleda raskeid varjatud kuritegusid, olgu need narkokuriteod, rasked suureulatuslikud maksukuriteod, korruptsioon või mitmed muud organiseeritud kuritegevuse liigid. Just siin me tahame saavutada selget edasiminekut. Ma arvan, et päris mitmeid samme on juba tehtud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet, teine täpsustav küsimus!

Kalle Laanet

Aitäh! Ma saan aru, mis on riigi prioriteetid, kuid maakondlikul tasandil häirivad inimesi kahjuks hoopis väiksemad küsimused, eriti see, mis on seotud võimalike isikuvastaste kuritegudega. Väga paljudel juhtudel, kui inimesed ei saa oma murele lahendust uurimis-asutustest, siis pöörduvad nad kohapealt valitud Riigikogu liikmete poole. Kuidas te hindate, kas Riigikogu liikmel on õigus paluda näiteks uurimisasutuse töötajal teha oma tööd korrektselt või on see mõjuvõimuga kauplemine? Mis te arvate?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma arvan, et igal Eesti kodanikul, kui ta esindab näiteks kannatanut või on ise kannatanu, on õigus paluda

uurijal, prokuröri, üldse kõikidel nendel, kes tegelevad kuritegude uurimisega, teha tööd kvaliteetselt ja menetleda kriminaalasju võimalikult lühikese aja jooksul. See on mingil kujul meie kõigi kohus, eelkõige siis, kui inimesed on saanud viga või kannatanud varalist kahju. Loomulikult on meie ootus, et selline ülekohus heastatakse võimalikult kiiresti ja leitakse ka süüdlane. Ma arvan, et see on iga Eesti kodaniku ühemõtteline ootus ja teistmoodi see olla ei saa. Mis puudutab nõudlikkust, siis on täiesti selge, et nõudlikkus peab avalikus sektoris ja tegelikult ka teistes valdkondades algama ikkagi tippudest ehk juhtidest. Niimoodi see paratamatult on. Kui te viitate maakondlikule tasandile, siis konkreetsete uurijate, menetlejate juhid, n-ö ülemused ja ka nende juhid peavad nõudlikkuse standardi paika panema. Personalivalikuga peavad nad tagama, et inimesed, kellel on õigus kriminaalmenetlust läbi viia, seda usaldust vääriksid. Nagu ma mainisin, selle aasta alguses parandati kõikide kriminaalmenetlejate motivatsiooni, kõikidele kriminaalmenetlejatele üle Eesti on nüüd tagatud vähemalt Eesti keskmine palk. Me tahame loomulikult siit edasi liikuda. Kriminaalpolitseile on eraldatud ka lisavahendeid. Aga see mure on arusaadav, see mure on kindlasti paljudel kodanikel.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Küsin ka turvalisuse kohta maakonna tasemel ehk konkreetsetl Läänemaa näitel. Lihula konstaabli saaga leidis palju kõlapinda, aga tundub, et see ei ole veel lõppenud. Kõik me rõõmustasime, kui Lihulasse leiti konstaabel, aga paraku ei ole vist selle asjaga kõik väga korras. Konstaabel väga tihti Lihulasse ei jõua ja tundub, et sisuliselt ta oma piirkonnakonstaabli tööd tegema kas ei ole asunud või on seotud teiste tööülesannetega. Üldse on niimoodi juhtunud, et Läänemaa on minu teada ainus maakond, kus kõik konstaablid alustavad oma tööd hommikul maakonnakeskusest ehk Haapsalust. Risti konstaablijaoskond asub Haapsalus, kõik konstaablid sõidavad Haapsalusse kokku ja siis sõidavad uuesti laiali. Lihula konstaabel elab ka

Haapsalus. Kas Läänemaal toimuv on mingi katseprojekt ja politsei on üldse loobumas piirkonnakonstaabli tööpõhimõttest või on see mingi kohalik omapära?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Piirkonnakonstaableid on Eestis päris märkimisväärne hulk. Nagu me oleme välja toonud, oli motivatsioon paljuski probleem näiteks ka Lihula piirkonnakonstaabli koha täitmisel selle aasta alguses. Nüüd on sellel ametikohal palk tõusnud 23%, kuni Eesti keskmise palgani. Selle mõju oli see, et piirkonnakonstaabel leiti. Mis puudutab töökorraldust, siis see on operatiivne küsimus, mille üle otsustab kohalik juht, politseitöö korraldaja. Mul ei ole informatsiooni mingi katseprojekti kohta, küll aga on selge, et politseitöö alus maakondades on riskipõhine lähenemine ehk riskide kindlaksmääramine. See, kuidas omavahel vahetatakse informatsiooni, kuhu kogunetakse ja millistel nõupidamistel jagatakse laiali tööülesandeid, on kohapealse otsustamise küsimus. Oluline on loomulikult tagada probleemide lahendamine. Ma arvan, et probleemi ei lahenda sellega, kui meil on konkreetsetes kohas üks inimene kaheksa tundi kohal, kuigi riskid on seal väiksemad kui näiteks mõnes teises paigas selles maakonnas. Ma arvan, et mobiilsus ja paindlikkus töö korraldamisel ning riskipõhine lähenemine on politseitöös tänapäevane põhimõte. See loomulikult ei tähenda, et probleem, millele te osutasite, ei ole tähtis. Vastupidi, ma hea meelega uurin lähemalt teie väidet, et kõik justkui algab ja lõpeb Haapsalus, et töökorraldus on väga Haapsalu-keskne. Selge on see, et Läänemaal on peale Haapsalu ka teisi kohti, kus on vaja turvalisus tagada.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Teadaolevalt on Ida-Virumaa turvalisusprobleemide poolest Tallinna järel Eestis teisel kohal. Teame ka seda, et prefekti ametikoht on seal pea-aegu pool aastat täitmata olnud. Kuidas sellega on, millal saab see kõrge ametipost täidetud, kas lähitulevikus?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Prefekti ametikoht on täidetud, seda täidab kohusetäitja. Te pidasite kindlasti silmas seda, et praegu ei ole nimetatud viieks aastaks ametisse alalist prefekti, küll aga peab korrigeerima seda väidet, nagu oleks prefekti ametikoht täitmata. Ei ole. Neid kohustusi täidab konkreetne isik, kes praegu täidab neid ülesandeid kohusetäitjana. Nagu ma olen ka siin saalis öelnud, ma pidasin oluliseks kuulata ära uue Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori seisukoht Ida prefekti ametisse nimetamise kohta. Ma arvan, et lähiajal Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor oma ettepaneku teeb ja siis me saame rääkida juba sellest, kes on viieks aastaks ametisse nimetatav prefekt. Ma arvan, et me liigume siin lähiajal edasi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Korterühistute vaidluste lahendamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Yana Toomilt justiitsminister Hanno Pevkurile. Palun!

Yana Toom

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab korteriühistute vaidlusi. Me teame, et meil on sisuliselt korteriühistu sundliikmesus, mis tähendab, et ühistus on väga erineva sissetuleku, maailmavaate ja pädevusega inimesed, mis tekitab tihtilugu kõikvõimalikke vaidlusi. Tegelikult on kohus ainus koht, kus saab tõsisemaid vaidlusi lahendada. Me aga teame, et kohtud on ülekoormatud. Küsisin seda ka uue Riigikohtu esimehe käest ja tema arvas, et oleks täiesti mõistlik tekitada korteriühistute vaidluste lahendamiseks mingisugune kohtuväline organ. Milline on teie seisukoht selles küsimuses?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Esimeses järjekorras peaks ühistu kindlasti toimima. Korterühistu toimimiseks on vaieldamatult vaja, et kõik ühistu liikmed omavahel mõistlikult läbi käiksid ja ka vajalikke otsuseid vastu võtaksid. Esimene eeldus peaks olema see, et korteriühistu

liikmed valivad sellise juhatuse, kes ühistu liikmete soove arvestab. Tõsi, praktika näitab, et vaidlusi on olnud. Kui ühistu juhatus teadlikult varjab infot või keeldub ühistu liikmetele infot avaldamast, siis peab tõepoolest kohtusse pöörduma. Kohtus toimub see menetlus praegu hagimenetluse korras, mis tõesti nõuab aega. Me oleme ministeeriumis ette valmistanud korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu. Seal oleme pakkunud lihtsama lahendusena seda, et korteriühistu n-ö sisevaidlused, näiteks kui ühistu liige tahab ühistult midagi teada, võiksid toimuda hagita menetluses ehk avalduse alusel ja kohus ise küsiks korteriühistu juhatuselt andmeid. Küsimuse teine pool on laiem. Seda me saame korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu menetlemise käigus siin suures saalis ka arutada. Küsimus on selles, kas ja kui palju peavad korteriühistu liikmetele olema avatud korteriühistu majandusandmed, alates pangakontost ja lõpetades igapäevaste majandustoimingutega, kuni selleni välja, kes valitakse korteriühistu haldajaks või kuidas korraldatakse maja remonti jms.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, esimene täpsustav küsimus!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Härra minister, kas ma sain õigesti aru, et te ei toeta sellist ideed ja arvate, et see säte, mis on selles seaduseelnõus sees, lahendabki selle probleemi? Kas see tõesti selle probleemi lahendab ja teeb kaebuse menetlemise aja lühemaks? Praegu on olukord selline, et selleks ajaks, kui kohus oma otsuse langetab, on rong juba ammu läinud, kõik krediidid-laenud on peal, pabereid ei nähta jne. Ajaliselt see lihtsalt ei klapi reaalse elu vajadustega.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma hea meelega, jah, täpsustan, kuna eelmisele küsimusele vastates sai aeg otsa. Me oleme seaduseelnõusse kirjutanud lisasäte. Praegu ei ole korteriühistuseadusest võimalik välja lugeda, et korteriühistu juhatusel on kohustus anda korteriühistu liikmetele infot. Uude seadusesse saab selge sõnaga kirja, et korteriühistu liikmel on õigus saada korteriühistu tegevjuhtkonnalt infot. Me oleme saa-

nud paljudelt korteriühistutelt ja ka korteriühistute liidult tagasisidet, et tihtipeale ühistu juhatus ütleb, et seaduses ei ole kirjas, et tuleb infot anda. Selle vastuolu me kõrvaldame ja kirjutame seadusesse, et korteriühistu liikmel on õigus ühistu juhatuse käest infot saada.

Mis puudutab seda, kas teha nende vaidluste lahendamiseks eraldi organ, siis ma olen siin natuke kõhklev. Eestis on olemas mõned kohtueelse menetluse organid, tuntuim on kindlasti töövaidluskomisjon, Tallinnas on olemas ka üürikomisjon. Aga me teame, et kui pooled ei ole töövaidluskomisjoni otsusega nõus, siis võivad nad edasi minna kohtusse ja kohtus on ikka kolm astet. Ma pigem kasutaksin neid võimalusi, mis oleksid kiiremad ja lihtsamad ega tekitaks juurde administratiivset koormust. Esiteks pean ma silmas võimalust anda korteriühistu liikmele selge sõnaga õigus saada ühistult infot ja teiseks on minu meelest õigustatud muuta hagimenetlus hagita menetluseks, sest hagita menetlus toimub kohtus kiiremini.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine täpsustav küsimus!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Härra minister! Mul on veidi isiklik küsimus. Kas mulle jäi õige mulje, et kohtuvälise organi loomise idee tuli teile üllatusena? Kas see seisukoht, mille te praegu välja ütlesite, on puhtalt teie isiklik arvamus, mida te ei ole veel kellegagi arutanud, või on see arutelu kuskil ministeeriumis ikkagi aset leidnud?

Hanno Pevkur

Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse eelnõu on väga pikalt ette valmistatud, aga selle menetluse käigus ei ole minu teada tulnud eraldi arutelu alla kohtueelse menetluse instantsi loomine. Küll on arutluse all olnud menetluse kiirendamine, see, kuidas oleks võimalik neid vaidlusi kiiremini lahendada ja kui avatud peaks olema korteriühistu oma liikmetele, sh majandusandmete avalikustamisel. Korteriühistuseadus lubab praegu korteriühistu juhatusel ümber valida, kui juhatus on käitunud ühistu soovide vastaselt. Selles mõttes on korteriühistu liikmetel korteriomanikena ikkagi õigus ja võimalus öelda, kuidas nende arvates

tuleks nende maja majandada, ning nõuda, et majandamine toimuks võimalikult läbipaistvalt.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, nüüd on võimalik esitada kolm kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Mis puudutab selle eelnõu arutelu ja kohtuvälisist institutsiooni, siis mina Riigikogu korteriühistute toetusrühma liikmena mäletan, et seda arutati Justiitsministeeriumi inimestega juba aasta tagasi. Ma tegin selle ettepaneku, aga sellest ei saanud asja. See selleks. Vaidluste ärahoidmisel on ju suur osa ennetustegevusel. Minu teada on kõige suuremad mured vaidluste puhul majanduslikku laadi. Me kõik teame, et korteriühistu tegeleb majandustegevusega, tellib ehitustöid ja igasuguseid teenuseid. Põhimõtteliselt toimub see esimehe otsuste alusel. Seetõttu on oht, et inimeste ühist raha ei kasutata parimal viisil, ei tagata konkurentsi, ei arvestata reaalselt turuhinda ega teenuse kvaliteeti. Kui avalikus sektoris on asi lahendatud riigihangete regulatsiooniga, siis korteriühistutel regulatsioon üldse puudub. Kas te ei arva, et teenuste tellimine võiks olla samamoodi reguleeritud ja nii saaks selles valdkonnas vaidlusi välistada?

Hanno Pevkur

Aitäh! Tulen tagasi oma päris esimese vastuse juurde. Korteriühistu liikmed on need, kes korteriühistu igapäevase toimimise eest otsest vastutavad, andes volituse ühele juhatuse liikmele, kes korteriühistu majandustegevust iga päev korraldab. Neid liikmeid võib olla ka mitu. Esmase kontrolli õigus on loomulikult korteriomanikel, kes selle ühistu liikmed on. Kui vaadata kohtuvaidluste hulka, siis mulle küll tundub, et valdav osa Eesti korteriühistutest toimib kenasti ja seal probleeme ei ole. Nendes ühistutes, kus on probleeme, on need seotud pigem ühistu juhatuse käitumisega, sest ühistu liikmetele ei anta piisavalt informatsiooni ja tehakse võib-olla ebamõistlikke majandustehinguid, sh nendesamade hangete puhul, millele te viitasite. Minu soov on küll, et kui me korteriomandi- ja korteriühistuseaduse

eelnõu siin saalis ja ka komisjonides arutama hakkame, siis me veel kord kaaluksime väga tõsiselt neid võimalusi, arvestades kõikide fraktsioonide arusaamu sellest, kui avatuks korteriühistute puhul saab minna. Majandustegevus on ju liikunud elektrooniliste sidevahendite kaudu pankadesse. Pangasaladus on teine, n-ö tasakaalustav pool. Tekib küsimus, kas ja kui palju pangasaladusega seotud infot võib korteriühistule anda. Praegu on eelnõu seis selline, et pangasaladuse kaitse laieneb ka korteriühistu kontole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma jätkan sedasama mõttekäiku ajaraamistiku poole pealt. Kas sa saad öelda, millal see seaduseelnõu võiks Riigikokku jõuda? Mis sinu hinnangul on praegu peale pangasaladuse veel teised probleemid, mis on selle seaduseelnõu natuke toppama pannud?

Hanno Pevkur

Aitäh! See eelnõu on praeguseks käinud läbi kolm kooskõlastusringi. Seda ei juutu just väga paljude seaduseelnõudega. Selle eelnõuga pidime seda tegema, kuna vaidlusaluseid küsimusi oli palju ja ka põrkuvaid huvisid oli väga palju. Korteriomanikud, kinnisvara haldajad, pangad ja korteriühistute liit tervikuna on kõik esitanud oma ettepanekuid. Viimased kaks kõige suuremat teemat olidki pangasaladus ja korteriühistu nõudeõigus majandamiskulude võlgnevuse osas ehk see, kas korteriühistul peaks tekkima pandiõigus või mitte. Meil on praegu hüpoteegipidaja ehk pank eespool ja on vaidlusküsimus, kas korteriühistul tekib eelisõigus. Seda on pangaliidu, korteriühistute liidu ning kinnisvara haldajate ja hooldeajate liiduga pikalt arutatud. Me oleme jõudnud sellesse staadiumisse, et eelnõu on n-ö lukus. Ministeerium tuleb sellega valitsusse loodetavasti enne jaanipäeva ja septembris saame selle parlamendile üle anda.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Politsei- ja Piirivalveameti töötajate palgad

Esimees Ene Ergma

Viimane teema on Politsei- ja Piirivalveameti töötajate palgad. Küsimuse esitab kolleeg Lauri Laasi siseminister Ken-Marti Vahe- rille. Palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Uus politseijuht Elmar Vaher on lubanud, et Ida-Virumaal saab politseinike pöud leeven- dust. Ta plaanib selle piirkonna korrakaitsjate palka tõsta. Minu arvates on Elmar Vahe- ri mõte päris hea. Ma küsin teie kui ministri käest: kas kavatsete Elmar Vahe- rile appi minna ning ka oma panuse anda, et politseinike palk tõuseks? Kas kavatsete Ida-Virumaal politsei- nike palgaküsimuse lahendamiseks leida riigi- eelarvest lisaraha ning millal see toimuda võiks?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Politseinike palka- deks leiti lisaraha 2013. aasta eelarves, selle aasta algusest tõusis 85% politseiametnike palk. Kui rääkida statistikast, siis minu arvates on oluline, et seitse miljonit eurot on suunatud Politsei- ja Piirivalveametisse, et viia läbi pal- gareform ja tõsta palku. Nagu siin enne juttu oli, on kõigi piirkonnapolitseinike palk (piir- konnapolitseinikke on Eestis praegu 266) tõus- nud 855 euronit ehk Eesti keskmise palgani ja see tähendab keskmist palgatõusu 14%. See puudutab kindlasti ka Ida-Virumaal töötavaid politseinikke. Ka kriminaalpolitseinike palk algab edaspidi Eesti keskmisest palgast, kõi- kide kriminaalpolitseinike palk sellel aastal tõusis. Patrullpolitseinike palk on keskmiselt, rõhutan sõna "keskmiselt", üle Eesti tõusnud 9,7%. Kui me räägime eraldi Ida-Virumaast, siis Ida-Virumaa tegevuskava täitmiseks, sel- leks et motiveerida politseinikke Ida-Virumaal töötama ja saaks sinna lisapatrulle saata, on selleks aastaks eraldatud 335 000 eurot. Mis puudutab mitmesuguseid toetusi ja lisatasusid, nagu näiteks eluasemehüvitis, regioonis- tasu, kõrgendatud riskitasu, siis need sammud on 2013. aastal astunud. Me loomulikult loodame, et järgmisel aastal see suundumus jätkub ja on võimalik inimeste motivatsiooni ka 2014. aas-

tal parandada, aga see sõltub paljuski Riigiko- gu otsusest riigieelarve kinnitamisel.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kohapeal registreeritud küsimuste- ga. Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Mingil määral jätkan Ida-Virumaa teemaga, aga lähen konkreetsemaks. Ma küsin Narva piiripunkti piirivalvurite kohta. Nimelt on seal praeguse seisuga 94 ametikohast täitmata 15. Nii huvi- tav kui see ka ei ole, aga töötajad, kes lahku- vad Narva piiripunktist, ei lähe tööle mitte erasektorisse või näiteks välismaale, vaid teis- tesse prefektuuridesse. Neli inimest on läinud tööle Lõuna Prefektuuri, kolm Põhja Prefek- tuuri ja üks Ida Prefektuuri. Kas te arvate, et selline palgakonkurents ühe ameti sees on normaalne? Kuidas on võimalik sellises kriiti- lises olukorras täita riigi ülesandeid nii olulises kohas, nagu Eesti riigi jaoks on Narva piiri- punkt?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Te esitasite oma küsimuses argumendi, et palgakonkurents on põhjus, miks inimesed lahkuvad. Te väidate, et töötajaid lihtsalt meelitatakse Narva piiripunk- tist teistesse prefektuuridesse üle. Mul ei ole selle aasta esimese kvartali kohta sellist and- mestikku, millele te viitasite. Kui teie väidet kinnitavad faktid, siis ma kindlasti selle küsi- musega tegelen. Te viitasite eelmisele aastale. Olukord on s.a 1. jaanuarist, nagu ma kirjelda- sin, märkimisväärselt muutunud. Üle pika aja on Politsei- ja Piirivalveametis toimunud pal- gatõus. Kõige enam, muide, said sellest osa just piirivalvevaldkonnas töötavad isikud. Palk tõusis seal rohkem kui 92%-l töötajatest. Nagu ma mainisin, tervikuna said palgatõusu 85% politseiametnikest. Kõige rohkem tõusis palk madala palgaga ametikohtadel töötavatel isi- kutel ja isikutel, kes töötavad suurema riskiga ametikohtadel, nende hulgas on piirivalvepat- rullis osalejad, piirkonnakonstaablid, krimi- naalmenetlejad, patrullpolitseinikud. Ma arvan, et see on kindlasti mõjunud positiivselt ka sel- lele suundumusele, millele te viitasite. Perso- nali voolavus Politsei- ja Piirivalveametis on üldiselt 4-5%, see ei ole muutunud. Ma eel-

dan, et sellel aastal, arvestades raha, mis suunatakse inimeste motiveerimiseks ja palgatõuks, voolavus väheneb. Üldiselt on 4–5% organisatsioonis keskmine personali voolavus. Kriitiliseks peetakse seda, kui voolavus ületab 10%.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Aasta alguses esitasime teile arupärimise Politsei- ja Piirivalveameti tegevuse kohta Ida-Virumaal. Me rääkisime sellest, et puudu on üle saja politseiniku. Nüüd on käes maikuu. Kas te võite öelda, kui palju töötajaid seal praegu puudu jääb?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Arvud on mul kenasti olemas, ma justkui nägin teie küsimust ette. Nii nagu ma vastasin teile ka mõni aeg tagasi, on võrreldes 2012. aasta märtsikuuga Ida-Prefektuuris koosseis jäänud samaks. Praegu on seal ametis 770 politseiametnikku, neist 312 töötab korrakaitsepolitseinike ametikohtadel ja ülejäänud teenistujate ametikohtadel. Kindlasti on olemas juurde värbamise vajadus eelkõige Jõhvi ja Narva jaoskonna patrullteenistusse. Nagu ma teile ka märtsis vastasin, 2013. aastaks on eraldatud lisaressursse, selleks et inimesi juurde palgata. Paratamatult, kui on lahkujaid, siis on ka juurdetulijaid. Nagu ma kirjeldasin ka oma üle-eelmises vastuses, selleks aastaks on Ida-Virumaa tegevuskava täitmiseks täiendavalt ette nähtud ligikaudu 335 000 eurot, mis on mõeldud nii lisapatrullide rahastamiseks kui ka mitmesugusteks toetusteks, et motiveerida inimesi asuma Ida-Virumaal politseiniku auväärse ametikohal tööle.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Küsin ühte ja sama tööd tegevate politseinike erinevate palkade kohta. Näiteks kui kriminaalpolitseinik teeb tööd Lõuna-Prefektuuris, siis saab ta vähem palka kui samas mahus sama tööd tegev politseinik Põhja-Prefektuuris. Kas

on näha, et need palgavahed aja jooksul vähenevad, ja kunas te võite lubada, et need palgad on võrdsed?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Sissejuhatuseks räägin palgareformist, millest me oleme siin saalis küll juba rääkinud, aga ma siiski ütlen selle kohta kaks sõna. Palgareformi esimest etappi viiakse selle aasta jooksul läbi märkimisväärses mahus. Selle eesmärk ongi ühtlustada samadel ametikohtadel sama tööd tegevate isikute palgatase. Need erinevused on tulenenud peamiselt sellest, et kui PPA 2010. aasta alguses loodi, siis kandusid sinna üle erinevad palgasüsteemid piirivalveametist, politseiametist ning kodakondsus- ja migratsiooniametist. Palgad olid nendes asutustes olnud erinevad. Toona neid ei ühtlustatud ja nüüd me teeme selle ära. Mis puudutab kriminaalmenetlejaid, siis siin sõltub palk ikkagi ka sellest, kus inimene oma tööd teeb. Võtame kas või teie näite. Lõuna-Prefektuuris on eraldi regioonitasu ette nähtud, nii nagu ka Ida-Virumaal, Ida-Prefektuuris. Kindlasti tuleb võrrelda sarnaseid ametikohti, arvestada konkreetse inimese kogemust, inimest, kellega tegemist on, tema teenistusastet. Kui te viitate, et tegemist on täpselt samasuguste ametikohtadega, siis ma julgen erinevusena välja tuua regioonitasu. Ühtlustamine on oluline, kuid me peame arvestama töökoormust, mis Põhja-Prefektuuri väga erinevates uurimistalitustes erineb kindlasti märgatavalt töökoormusest mõnes teises Eesti paigas. Aga üldine loogika on täiesti selge: palku ühtlustatakse sellel aastal suures mahus ja selle jaoks on eraldatud lisaressurss, seitse miljonit eurot, mille PPA sai oma personalieelarvesse 2013. aastal lisaks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Lõpetan ka selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid, me oleme kõik küsimused läbi arutanud. Kuigi on jäänud veel natuke aega, loen ma ikkagi infotunni lõppenuks. Täna häid kolleegide küsimuste esitamise eest! Lugupeetud peaminister ja valitsusliikmed, täna küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu liikmed! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 14. töonädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nagu kõigil teistel inimestel, nii tulevad ka koolilastel suve järel sügismeeleolud. Praegu ongi paslik rääkida sellest, et järgmise aasta 1. septembril läheb kooli terve suur hulk lapsi, täpsemalt öeldes on neid 136 362. Kriisiaja üks suuremaid kärpeid, mis on paljusid lastevanemaid raskelt ohkama pannud, oli riiklike peretoetuste seadusest kaotatud nn ranitsatoetus. Meie eesmärk ja ettepanek on tuua ranitsatoetus riikliku toetuse vormina tagasi. Lisaks sellele, et paljud kohalikud omavalitsused esmakooliminejaid toetavad, võiksime siiski ka riiklikul tasandil kõiki kooliminevaid lapsi ja nende vanemaid kooli algusega seotud kulutuste katmisel veidigi toetada. Sellest tulenevalt algatab Keskerakonna fraktsioon riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Head kolleegid, töö on juba peale hakanud, aga sumin on ikka suur! Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatuse selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd üks teade. Riigikogu juhatuse on võtnud menetlusse Vabariigi Valitsuse s.a 13. mail algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ja määranud selle juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (353 ja 386 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde. Kolleegid, kas võime alustada lõpphääletust? Kui jah, siis ma palun vaikust!

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kaubandusliku meresõidu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 353 ja 386. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollil lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu (385 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pariisi protokollil lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Lugupeetud kolleegid, palun nüüd tasa olla! Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ning NATO Euroopa vägede kõrgema peakorteri ja NATO arenduse kõrgema ülemjuhataja peakorteri vahelise Pa-

riisi protokollil lisakokkuleppe ratifitseerimisega seonduvalt seaduste muutmise seaduse eelnõu 385. Palun hääletada!

Poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

3. Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokollil Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu (390 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokollil Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Vabariigi Valitsuses s.a 11. märtsil algatatud seaduseelnõu 390 oli Riigikogu täiskogus esimesel lugemisel s.a 9. aprillil. Eelnõu esimene lugemine lõpetati ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määras Riigikogu juhatus põhiseaduskomisjoni ettepanekul s.a 23. aprilli. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Põhiseaduskomisjon nentis oma s.a 7. mai istungil ülaltoodut ning olles teinud eelnõus keeletoimetajate ettepanekul tehnilis-keelelise paranduse, jõudis otsusele suunata eelnõu 390 Riigikogu täiskogusse teisele lugemisele s.a 15. mail ehk täna, teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele ja võtta see seadusena vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rait Maruste! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud, siis võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu

lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatava protokollil Iiri rahva murede kohta seoses Lissaboni lepinguga ratifitseerimise seaduse eelnõu 390. Palun hääletada!

Poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

4. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti maaelukomisjoni liikme Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 405 peale selle esimest lugemist täiskogus oma 7. mai korralisel istungil. Eelnõu algatajat esindasid ja selgitusi jagasid Põllumajandusministeeriumi taimetervise osakonna mahepõllumajanduse büroo juhataja Marika Ruberg ja taimekaitse büroo peaspetsialist Tarvo Järve. Arutelul osalesid ka esindajad Eesti Mahepõllumajanduse SA-st, TuÜ-st Eesti Mahe, TuÜ-st Lõuna-Eesti Toiduvõrgustik ja MTÜ-st Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus.

Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Koostöös Põllumajandusministeeriumiga valmistas maaelukomisjon ette neli muudatusettepanekut. Neist kolm esimest on keelelis-normitehnilist laadi. Neljas näeb ette ümardada järelevalvetoimingute eest tasutavad riigilõivud täiseurodeks. Ümardamise tulemusena väheneb mahasektori riigilõivukoormus ca 750 eurot aastas.

Maaelukomisjon otsustas saata eelnõu 405 täiskogule päevakorda täna, 15. mail, ja teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Mõlemad otsused tehti konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kas sa oskad öelda, kui palju on praegu Eestis toitlustusettevõtteid, kus tehakse mahepõllumajandustoodetest sööki?

Kalev Kotkas

Täpset arvepidamist ei ole olemas. Teavitamise kohustus, mis selle eelnõuga tunnustamise asemel sätestatakse, võimaldab sellest saada parema ülevaate.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord aitäh, kolleeg Kalev Kotkas! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Nagu öeldud, oli esitatud neli muudatusettepanekut. Kõik ettepanekud on esitanud maaelukomisjon ehk juhtivkomisjon ja kõik ettepanekud on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 405 teine lugemine on lõpetatud.

5. Meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (336 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti kultuurikomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 336 on algatanud Vabariigi Valitsus, kes tegi seda möödunud aasta 10. detsembril. Tuletan meelde, et selle eelnõu peaesmärk on luua Euroopa Liidu meediapoliitikaalaste direktiivide kohaselt õiguslik ja halduslik korraldus sõltumatu meediaregulaatorasutuse ülesannete täitmi-

seks. Eelnõu kohaselt täidab neid ülesandeid Eesti Vabariigis Tehnilise Järelevalve Amet.

Eelnõu esimene lugemine oli täiskogus 23. jaanuaril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 6. veebruaril 2013. Sellest ajast alates on eelnõu teiseks lugemiseks ette valmistatud. Meile laekusid muudatusettepanekud Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidust ning Eesti Ringhäälingute Liidust. Samuti küsis komisjon Kultuuriministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna arvamust. Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud, küll aga esitas ja koostas kultuurikomisjon ise komisjonis toimunud arutelude põhjal ning komisjonile esitatud pöördumiste ja ettepanekute alusel viis muudatusettepanekut. 6. mail otsustas kultuurikomisjon saata eelnõu 336 teisele lugemisele 15. mail ning me tegime ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kõik meie otsused nagu ka komisjoni muudatusettepanekud said konsensusliku toetuse.

Põgusalt räägin muudatusettepanekutest. Komisjoni esimene ettepanek puudutab tegevusjuhendit lastesaadetes äriteadete edastamise kohta. Nimelt on küsimus ebasobivates äriteadetes, mille abil võidakse lastesaadete ajal tutvustada lastele mittesoovitavaid toite ja jooke. Kui sellist tegevusjuhendit ei ole kehtestatud, siis eelnõu algteksti kohaselt oleks selle kehtestanud Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektor oma käskkirjaga. See ei ole aga adekvaatne regulatsioon, sest Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektoril on õigus anda käskkirju vaid teenistusalastes küsimustes. Seetõttu otsustas komisjon jätta jõusse kehtiva regulatsiooni ega võta aluseks pakutud regulatsiooni, mille kohaselt kehtestab tegevusjuhendi, kui meediaasutus ise ei ole seda kehtestanud, kultuuriminister oma määrusega. Nii et me loodame kõigepealt ikkagi eneseregulatsiooni peale, üldiselt see toimib. Kui siin peaks tekkima tõrkeid, siis on kultuuriministril ka edaspidi pädevus see juhend kehtestada.

Teine muudatusettepanek käsitleb sideettevõtja kohustust edastada andmeid taasedastatava programmi või programmikataloogi teenuseosutaja tegevusloa kohta. See reguleerib täpsemalt situatsiooni, kui Tehnilise Järelevalve Ametil on tarvis saada taasedastajalt teavet

programmi või programmikataloogi õiguspärasuse kohta. Kui soovitakse teada, kes on selle autor, kes kannab toimetajavastutust vms, siis muudatusettepanek nr 2 reguleerib, kuidas ning millise aja jooksul Tehnilise Järelevalve Amet seda informatsiooni saab.

Ettepanek nr 3 käsitleb teenuse kättesaadavuse piiramist alaealistele, et neid kaitsta mittesobiva sisuga meediatoodete eest. Ettepanek näeb ette, kuidas n-ö filtrit ette panna. Komisjoni ettepaneku kohaselt on tekstis nimetatud isiklikku tunnuskoodi ning asjakohaseid tehnilisi lahendusi, mille loetelu me jätsime lahtiseks.

Neljas muudatusettepanek käsitleb televisiooni- ja raadioteenuse osutamise tegevuslubasid. Loogika on siin rahvakeeles öeldes selles, et kultuuriministri pädevuses on kehtestada üldine meediapoliitiline raamistik, konkursi korraldamine on aga Tehnilise Järelevalve Ameti kui sõltumatu meediaregulaatorasutuse pädevuses.

Ettepanek nr 5 käsitleb keeleseaduse muutmist. Selle ettepaneku kohaselt tekib audiovisuaalse teose avalikul esitamisel ning televisiooniteenuste edastamisel eestikeelse tõlke lisamise kohustus, et meie keeleruumi kaitsta ja eesti keele arengu eest seista.

Seletuskiri on väga põhjalik. Meie sekretariaat on nagu alati teinud väga head tööd. Siin on kõik täpselt kirjas ja ma seda praegu rohkem ümber ei jutusta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Meil on võimalik minna muudatusettepanekute läbi vaatamise juurde. Nagu on öeldud, neid ettepanekuid on viis. Esimene, teine ja kolmas ettepanek on kultuurikomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on neid täielikult arvestanud. Neljas ja viies ettepanek on samuti kultuurikomisjoni esitatud ja juhtivkomisjon on neid täielikult arvestanud. Head kolleegid, me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 336 teine lugemine on lõpetatud.

6. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti rahanduskomisjoni aseesimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Annan lühidalt ülevaate rahanduskomisjonis enne teist lugemist toimunud. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ettepanekuid ei tulnud. Küll aga otsustas rahanduskomisjon 7. mai istungil teha eelnõu kohta kaks muudatusettepanekut. Esimene neist puudutab eesmärki ühtlustada maksukorralduse seaduse eri paragrahvides sätestatud piirmäärasid. Teisisõnu asendatakse sõnad "ei ole suurem kui 10 eurot" sõnadega "on väiksem kui 10 eurot". Teine muudatusettepanek on tehtud Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja ettepanekule tuginedes. Selle mõte on näha ette, et vastutusotsuse tegemise menetluse ajaks maksusumma määramise aegumine ei peatu. See oli tegelikult eelnõus ka enne seda, kui eelnõu Riigikokku jõudis, aga lähtuvalt sellest, et vastutusotsuse regulatsiooni on lähiajal plaanis põhjalikult täiendada, otsustati Rahandusministeeriumis see esialgu välja jätta. Põhimõtteliselt ei olnud eelnõu algataja ehk Rahandusministeerium vastu, et see sellesse seadusse lisada, selleks et vahepeal ei tekiks õigusvaakumit. Väidetavalt Maksu- ja Tolliamet praegu sellest põhimõttest praktikas lähtub. Rahanduskomisjonis otsustati teha ettepanek see varem eelnõus olnud säte siia uuesti lisada. Mõlemat muudatusettepanekut toetas rahanduskomisjon konsensuslikult.

Lisaks sai rahanduskomisjon ühe kirja ka Sotsiaalministeeriumilt. Aga kuna komisjon leidis, et selles sätestatud ettepanek nõuab põhjalikumat analüüsi, siis selle juurde tullakse tulevikus tagasi.

Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu teine lugemine tuleks lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on tehtud kaks muudatusettepanekut, mõlemad on esitanud rahanduskomisjon ja neid on täielikult arvestatud.

Head kolleegid, seaduseelnõu 414 teine lugemine on lõpetatud.

7. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 392 esimene lugemine lõpetati 10. aprillil 2013. aastal. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 24. aprill 2013. aastal kell 17.15. Riigikogu fraktsioonid, komisjonid ega liikmed eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Sotsiaalkomisjoni poole pöördus muudatusettepanekutega Sotsiaalministeerium ja nendele ettepanekutele tuginedes tegi sotsiaalkomisjon eelnõu kohta viis muudatusettepanekut.

Peale eelnõu esimese lugemise lõpetamist kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutamiseks ja teise lugemise ettevalmistamiseks 7. mail. Komisjoni istungil osalesid sotsiaalminister Taavi Rõivas, ministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste, Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Teet Torgo ja sotsiaalministri nõunik Anni Tooma.

Lubage mul tutvustada neid muudatusettepanekuid, mida komisjon tegi. Muudatusettepanekutega täiendatakse eriarsti lähtetoetuse

regulatsiooni lähtetoetuse andmise võimaluste laiendamisega. Olemasolevate eelarveliste võimaluste piires on mõistlik lähtetoetuse tingimusi leevendada, motiveerimaks oma karjääri alustavaid arste, sh perearste, valima oma töökohaks Eesti piirkonnad, kuhu kvalifitseeritud arstide leidmine on praktikas osutunud problemaatiliseks.

Laiendatakse haiglate loetelu, kuhu tööle asudes on võimalik lähtetoetust taotleda. Loetellu lisatakse keskhaiglad, mille tervishoiuteenuste osutamise reaalne tegevuskoht asub väljaspool Tallinna ja Tartut. Siin peetakse silmas Pärnu Haiglat ja Ida-Viru Keskhaiglat Kohtla-Järvel. Residentuuri lõpetamise järgset lähtetoetuse taotlemise perioodi pikendatakse viie aastani. Kehtiva seaduse kohaselt võib lähtetoetust taotleda arst, kes asub esmakordselt tööle 12 kuu jooksul residentuuri lõpetamisest. Lähtetoetuse taotlejalt nõutavat töökoormust kriteeriumidele vastavas haiglas vähendatakse senisest 40 tunnist nädalas 30 tunnini nädalas. Töökoormuse arvestamisel on lubatud kriteeriumidele vastavates haiglates töötamise puhul töökoormust summeerida. Erialade loetelu pikendatakse erialade võrra, mille puhul tervishoiuteenuste osutamine on keskhaiglates kohustuslik. Samuti muudetakse lähtetoetuse suuruse arvestamise aluseid. Lähtetoetus kehtestatakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduses kindla summana ning toetuse suurus ei sõltu edaspidi kalendriaastal lähtetoetuse saajate arvust. Lisaks tehakse tehnilisi muudatusi ja korrigeeritakse eelnõu tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise osas viidet sotsiaalhoolekande seaduses nimetatud hoolekandeesutustele ning täiendatakse eelnõu riigilõivuseaduse muutmise osa üldarstiabi tegevusloa riigilõivu määradega.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensusega saata eelnõu teisele lugemisele 15. mail, teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul kui eelnõu 392 teine lugemine lõpetatakse, siis on meie ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 22. mail. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Maret Maripuu! Teile on üks küsimus. Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud ettekandja! Me räägime lähtetoetusest. Kas teil selle eelnõu ettevalmistamise käigus oli komisjonis juttu sellest, kui edukalt on lähtetoetus siiani toimunud ning millist efekti see meie tervishoiusüsteemile ja inimeste ravimise võimalusele on andnud? Võib-olla oskate tuua välja ka regionaalseid eripärasid?

Maret Maripuu

Aitäh! 2012. aastal, kui see võimalus loodi, oli vaid üks noor arst, kes peale residentuuri lõpetamist pidas lähtetoetuse summat piisavaks selleks, et asuda maapiirkonda tööle. Sellest tulenevalt me neid nõudeid ja tingimusi leevendasime, tööme loetelusse juurde keskhaiglad ja vähendasime nõutavat töökoormust, et ikkagi leida noori arste, kes oleksid nõus vähem atraktiivsetesse piirkondadesse tööle minema. Need muudatusettepanekud arutati läbi noorte arstidega ja see initsiatiiv tuli nendelt. Ma loodan, et need leevendused, mis siin muudatusettepanekute abil said tehtud, peaksid selliste arstide hulka suurendama. Igatahes on olemas eelinfo, et 2013. aastal võiks taotlejaid olla rohkem kui aasta tagasi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Maret Maripuu! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Eelnõu kohta on tehtud viis muudatusettepanekut. Kõik need on esitanud sotsiaalkomisjon, st juhtivkomisjon, ja kõiki on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 392 teine lugemine on lõpetatud.

8. Karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu (413 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Nagu ikka justiitsvaldkonda käsitlevate eelnõude esimestel lugemistel on ka selle eelnõu puhul tegemist mitte ainult hea, vaid ma julgen öelda, et eriti hea eelnõuga. Karistusregistri seaduse muudatuste eesmärk on lahendada praktikas tekkinud probleemid seoses karistusregistri seaduse enda rakendamise ja registri töö korraldamisega. Seaduseelnõu puudutab otseselt 600 000 väärtetu ja 39 000 kriminaalasja. Kui vaadata, kui paljusid inimesi see võiks puudutada, siis meie hinnangul võib see otseselt puudutada umbes 250 000 inimest, kellel on karistusregistris märke väärteo kohta, ja 22 500 inimest, kellel on karistusregistris märke kriminaalasja kohta.

Kui vaadata natuke ajalukku, siis siitsamast kõnetoolist ütles Riigikohtu esimees oma 2010. aasta ettekandes nii: "Tööjõulistest 15–74-aastastest Eesti elanikest on 55,6% kantud karistusregistrisse erinevate väär- ja kuritegude toimepanemise eest. Isikud, kellel on kehtiv karistus või kes on olnud karistatud mõne süüteo eest, moodustavad üle poole elanikkonnast. Nende andmete põhjal võib tõsikindlalt väita üksnes seda, et ainult vastsündinud on karistamata." Etteruttavalt ütlen ka seda, et kui praegu keegi tahab kontrollida, kas tema andmed on kehtivas karistusregistris olemas või mitte, siis on võimalik minna leheküljele www.eesti.ee, logida ID-kaardiga või pangalingi kaudu sisse karistusregistri leheküljele ja teha seal automaatne päring. Seal saab näha, kas isiku kohta on karistusregistris andmed toodud või mitte.

Tulen tagasi Riigikohtu esimehe tsitaadi juurde. Auväärt Märt Rask juhtis tegelikult tähelepanu sellele, et liiga palju tegusid on Eestis kriminaliseeritud. Ministriumis valmistatakse teatavasti ette karistusseadustiku revisjoni ja me tegeleme ka ülekriminaliseerimise probleemiga. Aga mööngem, et karistusregistri regulatsioon vajab kriitilise pilguga ülevaatamist.

Toon kohe teise näite. Eesti Päevalehes ilmus mõnda aega tagasi artikkel pealkirjaga "Bussijänessed ei saa juhilube teha". Selles artiklis kirjutati inimesest, kes oli saanud liiklusrikkumise eest trahvi ja selle tasunud, aga enne karistuse kustumist sõitis ta bussis jänest. Kuna liiklusrikkumise andmete kustutamise

tähtaeg sellega katkes, ei olnud inimesel võimalik juhiloa saamiseks eksamit teha. Tõsi see on, et seaduse kohaselt kehtib meil põhimõte, et kui te näiteks 1994. või 1995. aastal või millal iganes saite mõne väärteokaristuse ja olete igal aastal jälle mingi väikese rikkumise toime pannud, kas jäänud bussis piletitähtaegade vahel või midagi muud, siis on teie kõige esimese karistuse kustumise tähtaeg katkenud ja see karistus kehtib senini.

Eelnõuga tehaksegi ettepanek muuta karistusregistri seadust selliselt, et uus karistus enam ei katkestaks vana karistuse kustumise tähtaega ning iga karistus kustuks seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Seega kaoks olukorrad, kus näiteks inimesel, kes 2010. aasta alguses sai trahvi piletitähtaegade eest, 11 kuud hiljem liikluskindlustuseta auto juhtimise eest ning sellest veel kümme kuud hiljem autoroolis mobiiltelefoniga rääkimise eest, kehtiksid praegu karistusregistris kõik kolm väärteokaristust. Uue korra kohaselt oleks varasemad karistused kustunud ning kehtiksid ainult viimane karistus.

Toon näite ka kriminaalkaristuste katkemise kohta. Näiteks on üks 1984. aastast pärit kriminaalkuritegu karistusregistris sellepärast, et inimene on hiljem toime pannud uusi tegusid, mis tähendab, et see 1984. aastal toime pandud kuritegu ei ole kustunud.

Vaatame nüüd muid sätteid. Eelnõuga luuakse eritingimused süüteo toime pannud alaealistele, kelle karistused hakkavad edaspidi kustuma praegusega võrreldes lühema aja jooksul. Kuna kuritegude toimepanemine noores eas on suures osas arenguline nähtus ning enamik karistatud alaealistest mõne aasta jooksul kuritegevusest eelkõige tänu positiivsele sotsialiseerumisele eemaldub, siis pole enamasti vaja säilitada karistusregistri kirjet kui negatiivset märki, pigem võib see hakata ühiskonnas hakkamasaamist takistama.

Plaanime teha ka mõned muud muudatused. Näiteks jäetakse seadusest välja termin "registrikaart" kui igand ajast, kui karistusregistrit peeti paberil asuva kartoteegina. Need seaduse kohad, kus on tarvitatud terminit "registrikaart", sõnastatakse ümber digitaalandmetööluse nõuete kohaselt.

Tulenevalt praktikast seaduse rakendamisel tekkinud probleemidest täpsustatakse registris peetavate andmete loetelu ning lisatakse täien-

davad andmehulgad, mis on vajalikud Euroopa Liidu karistusregistrite infosüsteemi andmevahetuseks. Täpsustatakse päringute tegemise ning registriteate väljastamise regulatsiooni. Nähakse ette, et Justiitsministeeriumi asemel on Euroopa Liidu karistusregistrite infosüsteemi mõttes keskasutus Registrite ja Infosüsteemide Keskus, kuna on paika pandud, et tema tegeleb karistusregistrite infosüsteemi ECRIS-e andmevahetusega. Nähakse ette võimalus esitada andmete töötlemisel tekkinud vigade kohta kaebus ka otse karistusregistrile, mis muudab isiku õiguste kaitse isikule lihtsamaks.

Andmeid, mille töötlemiseks õiguslik alus puudub, uude karistusregistrisse ei kanta. Varasemas karistusregistris peeti muu hulgas andmeid, milleks uus karistusregistri seadus õiguslikku alust ette ei näe. Lisaks nähakse ette erand kriminaal- ja väärteokaristuste eelmisest karistusregistrist uude karistusregistrisse ülekandmise kohta. Paljudel juhtudel puuduvad registrist andmed karistuse täitmise ning karistuse kustumise tähtaja alguse kohta. Nende andmete leidmine teistest riigiasutustest on osutunud sageli võimatuks. Seetõttu on paljud karistusregistris olevad karistused juba tegelikult kustunud, kuid arhiivi neid kantud ei ole. Sel põhjusel nähakse ette, et kui karistuse arvestuslik kustumisaeg on möödunud, siis kantakse see registrist automaatselt arhiivi. Karistusandmete kustumise tähtaegadega seonduvad muudatused muudavad regulatsiooni inimestele soodsamaks. Kui karistusandmete kustumise tähtaja katkemine kaotatakse, siis muutub karistuse kehtivuse arvestamine karistusregistrile ja menetlejatele oluliselt lihtsamaks ning ka karistusregistrisse kantud isikute olukord läheb kergemaks. Kuigi kehtivate karistuste ning nende kustumistähtaegade arvestamine muutub menetlejatele lihtsamaks, siis menetlejate töökoormus võib pärast muudatuste jõustumist ajutiselt muutuda. Tuleb arvestada, et menetlejate töökoormus võib suurendada ka seoses vajadusega teha kriminaalajades ümberkvalifitseerimisi.

Siinkohal ma lõpetan. Vabariigi Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist ja selle eelnõu võimalikult kiiret seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Täna, proua juhataja! Hea minister! Palun täpsustage, kuidas nende karistustega oli! Kui eelmine karistus kehtib ja teine karistus tuleb peale, kas siis esimene karistus ei kustu mitte koos teise karistuse määramisega, vaid seaduses ettenähtud aja ehk aasta jooksul?

Hanno Pevkur

Just, te olete õigesti aru saanud. Igal teol on ette nähtud karistuse kustumise tähtaeg. Muidugi tuleb arvestada ka seda, et väärtekaristus ja kriminaalkaristus hoitakse lahus. Kui te sõidate bussis ilma piletitä, saate selle eest väärtekaristuse ja aasta jooksul jääte politseile vahele sellega, et teil oli liikluskindlustus sõlmimata, siis bussis ilma piletitä sõitmise eest saadud karistus kustub seaduses ettenähtud aja ehk aasta jooksul ning liikluskindlustuse sõlmimata jätmise eest saadud karistuse tähtaeg hakkab jooksma karistuse määramise hetkest ja kustub siis, kui on selle kustumise aeg. Nii et igal karistusel on oma kustumise aeg.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord aitäh, härra justiitsminister! Ma kutsun ettekandeks kõnepulti õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi. Palun!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas käesolevat eelnõu 6. mail. Arutelul osalesid minister Hanno Pevkur, tema nõunik Madis Timpson ning ministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markko Künnapu. Toimus elav ja põhjalik arutelu. Ka komisjon leidis, et tegemist on hea ja vajaliku eelnõuga. Need põhimõtted, mida minister praegu tutvustas, on tõepoolest selged ja asjalikud ning muudavad Eesti rahva väljanägemise karistatuse maastikul oluliselt paremaks. Seletuskirjast võisite lugeda, et umbes paarisaja tuhande inimese karistus kaob. Tõesti, umbes 55% Eesti rahvast on kantud karistusregistrisse. Tegelikult ei ole

nii, justkui oleksid meie inimesed väga vähe õiguskuulekad.

Kõik need põhimõtted leidsid komisjonis toetust. Aga meil oli üsna põhjalik arutelu selle üle, kuidas peaks edaspidi arhiiviga toimetama. Seaduseelnõus on kirjas, et väärtepuhul säilitatakse andmeid arhiivis kümme aastat ja kriminaalkuriteo puhul 50 aastat. Mõned komisjoni liikmed tõid välja, et kui inimene paneb toime õigusrikkumise (eriti drastiline on lugu siis, kui tegu on väärtepoga), ta saab karistuse ja saab ka oma veast aru, siis see jälg lohib arhiivis ikkagi veel kümme aastat. Juriidilises mõttes ei saa väärtepo või kriminaalkuriteo eest karistuse mõistmisel kustunud karistust arvestada, aga subjektiivselt avaldab otsuse tegijale, kui ta karistust määrab, ikkagi mõju see, et kunagi on seda inimest mingisuguse asja eest karistatud. Arvamused olid seinast sein, alates sellest, et kui karistus on kustunud, siis võiks see üldse kaduda, et see ei peaks ka arhiivis kirjas olema, kuni selleni, et ajaloo jaoks see jälg kusagil peaks olema. Spetsialistid vastasid meile, et arhiivile on loomulikult juurdepääs piiratud, aga teatud erijuhtudel, kui me näiteks räägime pedofiilidest, peavad need andmed teatud inimestele kuskil kättesaadavad olema. Kui täna esimene lugemine lõpetatakse, siis me tahame ilmselt seda arhiiviteemat komisjoni liikmetega veel arutada.

Me tegime konsensuslikud otsused saata eelnõu täna täiskogu päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 29. mai 2013 kell 17.15. Nagu ma ütlesin, kõik need otsused võeti vastu konsensuslikult.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Jents! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 413 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 29. mai kell 17.15.

Eelnõu 413 esimene lugemine on lõpetatud.

9. Välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (425 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on algatanud välismaalaste seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, sest Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm aastateks 2011–2015 sätestab järgmist: "Eesti majanduse konkurentsivõime tõstmiseks loome soodsa keskkonna välisstudengite ja tippspetsialistide Eestisse tulekuks. See aitab Eestisse luua teadus- ja kompetentsikeskusi ning tagada ettevõtetele kõrgema kvaliteediga tööjõudu." Eelnõu on välja töötatud selle eesmärgi täitmiseks.

Esmalt pean oluliseks märkida, et vajadus kvalifitseeritud tööjõu järele valitseb kogu maailmas ning riigid sisuliselt konkureerivad selle nimel, et saada lisandväärtust loovaid tippspetsialiste, keda ei ole võimalik kohapeal leida. Nende riiki sisenemine ja seal töötamine tehakse võimalikult paindlikuks. Ka Eesti peab selles kontekstis avatumaks ning seeläbi atraktiivsemaks muutuma. Välismaalaste seadus ei ole aga piisavalt paindlik, et võimaldada lisandväärtust loovatel isikutel seaduse alusel kiirelt riiki siseneda ja usaldusväärseesse ettevõttesse tööle või Eesti ülikooli õppima asuda.

Võib öelda, et selle eelnõu väljatöötamine on tõeline kaasamise musternäide. Eelnõus kavandatud muudatused on välja töötatud, tuues ühe laua taha kokku partnereid 30 valdkonnast, teiste hulgas ettevõtete esindusorganisatsioonid ja kõrgkoole. Partnerid on tõstatanud mitmeid teemasid ja probleeme, millest peamised olid seaduslikul alusel Eestisse tööle

ja õppima tuleku keerulisus ning aja- ja rahakulukus.

Meie head partnerid selle eelnõu väljatöötamisel olid loomulikult Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja selgitas, mida Eesti ettevõtjad ootavad töötajate kvalifikatsioonilt. Ka 2011. aastal tehtud välistöötajate uuringust on selgunud, et kõige enam vajatakse tööjõudu just spetsialistitasandil ning vajadus välistöötajate järele kasvab aasta-aastalt haridus- ning info- ja sidevaldkonnas ning ka haneb töötleva tööstuse valdkonnas.

Väga selgelt tuleb rõhutada, et nimetatud muudatused ei ole mõeldud selleks, et Eestile saaks osaks mingi n-õ massiline lihttöölise sisseränne. Täpselt vastupidi, selleks et välistada väärkasutust, sätestatakse seaduses, et tööandja kohustub tippspetsialistile maksma erialase töö eest tasu, mille suurus on võrdne vähemalt Statistikaameti viimati avaldatud Eesti aasta keskmise brutopalgaga ja koefitsiendi 2 korrutisega.

Lühidalt räägin eelnõus tehtavatest peamistest muudatustest. Eelnõuga nähakse ette n-õ kiirmenetlus, mis tähendab, et lihtsustatakse Eestile vajalike isikute Eestisse saabumist. Need isikud selle eelnõu mõttes on tippspetsialistid, teadlased, õppejõud ja tudengid ning nende pereliikmed (abikaasa, lapsed, samuti täisealised lapsed, kes ei ole puude või tervise seisundi tõttu võimelised ise toime tulema). Näiteks on võimalik taotleda lühi- või pikaajalist viisat. Viisat on võimalik taotleda lisaks Eesti välisesindustele ka teistest Euroopa Liidu liikmesriikide välisesindustest, esinduslepingu alusel kokku 92 riigist või haldusterritooriumilt. Seaduslikul alusel Eestis viibides saab juba riigisiselt taotleda tähtajalist elamisluba, mis praeguse regulatsiooni järgi on võimalik vaid erandjuhtudel. Kui praegu tuleb töötaja leidmiseks üldreeglina korraldada kolmenädalane avalik konkurss ja saada töötukassa luba, siis muudatusega loobutakse kõikidel juhtudel kolmenädalase konkursi korraldamise kohustusest, kuid ei loobuta üldjuhul Eesti Töötukassa loa nõudest.

Eelnõuga muudetakse paindlikumaks õpetajate, õppejõudude ja teadlaste ühelt ametikohalt teisele üleviimise nõuded. Lisaks tekib välismaalasel võimalus töötada samal ajal teise

tööandja juures. Välismaalane võib samal ajal töötada mitme tööandja juures, kui ta töötab elamisloas kindlaksmääratud tingimustel.

Eelnõuga kaotatakse tudengite kohta praegu kehtiv tööloanoue, kuid õppimiseks antud elamisluba tuleb ka edaspidi kasutada eesmärgipäraselt, st õppimiseks. Eelnõuga antakse võimalus jääda elamisloa alusel Eestisse kuni kuus kuud pärast õpingute lõpetamist, et leida Eestis tööd ja luua siin lisandväärtust. Samuti ei kohaldata välisüliõpilastele, kes on omandanud Eestis õppides akadeemilise kraadi, Eestis töötamiseks elamisloa taotlemisel töötukassa loa nõuet ega seaduses sätestatud kõrgema töötasu maksmise nõuet, vaid töötasu tuleb maksta samadel alustel kui Eesti elanikele.

Eelnõuga kaasnevad kulutused valdavalt infotehnoloogilistele arendustöödele.

Lõpetuseks rõhutan, et eelnõu soodustab just nende välismaalaste Eestisse saabumist, lühiajalist Eestis viibimist või siia elama asumist, kes panustavad Eesti ühiskonna arengusse. Me peame oluliseks koos väga paljude partneritega, kellega koostöös ja mitmete kompromisside tulemusena on eelnõu välja töötatud, et Eesti arengule vajalikud kolmandate riikide kodanikud saaksid tulla Eestisse elama ja panustada Eesti majanduse, teaduse, kultuuri ja hariduse arengusse. Jutt on sellise kvalifikatsiooniga töötajatest, keda Eestis ei leidu ja kes loovad meie ühiskonnas märkimisväärt lisandväärtust. Hetke kava kohaselt on seadus planeeritud jõustuma s.a 1. septembril. Suur tänu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Eelnõu § 1 punkt 31 räägib sellest, et tööandjat kohustatakse maksma tippspetsialistile tasu, mille suurus on võrdne vähemalt kahekordse Eesti keskmise palgaga. Samas on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda pöördunud Vabariigi Valitsuse poole soovitusena kaaluda võimalust vähendada tippspetsialistide puhul palgakoefitsiendi nõuet 1,5 keskmise palgani. Nende hinnangul tagab

ka selline määr ülekaalukalt Eesti tööjõuturu eelistatuse. Muide, see nõue vastab ka Euroopa Liidu Nõukogu direktiivile. Miks see ettepanek toetust ei leidnud?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! Selle eelnõu väljatöötamisel, nagu ma mainisin, oli laua taga väga palju partnereid. Selles töös osalesid tööandjad, ametiühingud, paljude riigiametite, Rektorite Nõukogu ja ülikoolide esindajad. Kahekordse keskmise palga nõudeni jõuti teatud kompromissina. Selle eesmärk on kaitsta Eesti tööjõuturgu. Sellest tulenevalt on see sellisena sätestatud. Ma aga kindlasti ei imesta, et kaubandus-tööstuskoda on selle poolt, et see nõue võiks olla 1,5.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Paljudel inimestel, kes tahavad tulla meie riiki õppima või tööle, on pere. Kas te võite üldistada, mis sugused on nende inimeste võimalused võtta kaasa pereliikmeid?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! Jah, väga mitmetel juhtudel on see võimalus olemas. Esiteks on see võimalik lühiajalise Eestis töötamise korral. Nagu ma mainisin oma sissejuhatavas kõnes, me muudame märgatavalt lihtsamaks lühiajaliselt Eestisse töötama asumise. Sisuliselt võib välismaalane asuda Eestisse tööle samast päevast alates, kui tööandja on tema Eestis töötamise PPA-s registreerinud. Täpselt samamoodi on võimalik anda pärast välismaalase lühiajalise töötamise Eestis registreerimist ja Eestis ajutiseks viibimiseks seadusliku aluse saamist lühi- või pikaajaline viisa välismaalase abikaasale ja lapsele. Kui me räägime tähtsajalisest elamisloast töötamise jaoks, mis tähendab, et isik tahab siia jääda töötama rohkem kui kuueks kuuks, siis täpselt samamoodi on võimalik esitada pärast seda, kui on selge, et inimene tahab siia nii kauaks jääda, elamisloataotlus riigisiselt. Riigisisese taotlemise õigus antakse ka nimetatud isiku välismaalase abikaasale ja lapsele. Täpselt sama puudutab õppima asumist. Kui välismaalasest tudeng

saabub Eestisse viisa alusel ja esitab seejärel elamisloataotluse Politsei- ja Piirivalveametile, siis antakse riigisisene elamisloa taotlemise õigus ka tema abikaasale ja lapsele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Jalak!

Andres Jalak

Aitäh! Austatud minister! Kas käesoleva seaduse raames elamisloa saanud isikutele rakendatakse ka kohanemismeetmeid ja millised need võiksid olla?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Selle eelnõuga luuakse kohanemismeetmetele selge seaduslik alus. Meie partnerid on paljude ümarlaudade käigus juhtinud tähelepanu sellele, et kui välismaalased tulevad Eestisse tööle, siis nende kohanemist toetavaid tegevusi on Eesti riigis väga vähe ja välismaalaste side Eesti ühiskonnaga võib jääda nõrgaks. Selle tõttu on ka kohanemisprogramm seaduseelnõusse sisse kirjutatud. Me tahame kohanemisprogrammi välja töötada ja Eestis sisse seada. See puudutab Euroopa Liidu uue finantsperspektiivi finantse, mida me saame selleks kasutada eeldatavalt aastatel 2014–2020. Kohanemisprogramm tähendab sisuliselt baaskoolitust Eesti ühiskonna, kultuuri ja riigi toimimise kohta. See tähendab ka mitmesuguseid koolitusi vastavalt eri sihtgruppide vajadustele, olgu need sihtgrupid siis tippspetsialistid, ettevõtjad või teadlased. Välismaalastele soovitakse paralleelselt pakkuda erineva tasemega keeleõpet, seda eelkõige nendele, kes jäävad Eestisse tööle kauemaks kui kuueks kuuks ja taotlevad selleks eraldi elamisluba. Kohanemisprogrammi suunab inimesi Politsei- ja Piirivalveamet, lähtudes sihtgruppidest. Kohanemisprogramm tehakse läbi üks kord. See tähendab, et kui isikul on siin viibimiseks mitu alust ja ta taotleb oma erinevate õiguste pikendamist, siis ei pea ta kohanemisprogrammi läbi tegema mitu korda. Kui ta vähemalt ühe korra on seda teinud, siis sellega tagatakse, et märgatavalt tugevam side Eesti ühiskonnaga on loodud, talle on antud näiteks keeleõpet. See praktika on võetud kasutusse ka mitmes teises Euroopa Liidu liikmesriigis. Meie oleme lähtunud eelkõige Austria, Hollandi ja Suurbritannia näi-

detest. Ma arvan, et kohanemisprogramm on oluline. Reeglite muudatus toob kaasa suurema päindlikkuse ja vähendab bürokraatiat, nii et on võimalik kolmandate riikide kodanikke paremini Eestisse meelitada. Ma arvan, et see on igati mõistlik seadusmuudatus, mida me pärast selle eelnõu seadusena vastuvõtmist tahame rakendada eelkõige Euroopa Liidu vahendite abil.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! See seaduseelnõu on niivõrd laiaulatuslik ja suure tähtsusega, et juhatus oleks võinud selle päevakorras hoopis ettepoole panna, et see rohkem ajakirjanike tähelepanu oleks pälvinud. Selge see, et meil on vaja tippspetsialiste ja oskustöölisi, kes meie majandusse panustaksid. Aga kes garanteerib, et ei juhtu nii nagu eelmine kord, et tublide inimeste asemel tulevad siia võib-olla Venemaa kriminaalid ja allilmategelased? Kes selle eest vastutab? On see läbi mõeldud, et nii ei juhtuks?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Te viitate tõenäoliselt üle-eelmisele välismaalaste seadusele (selles mõttes üle-eelmisele, et teatavasti jõustusid välismaalaste seaduse muudatused 2012. aasta keskel). Enne nende muudatuste jõustumist oli Eesti välismaalaste seaduses selgeid puudusi, mille kaotamisega tõenäoliselt ka teie siin parlamendiliikmena eelmises koosseisus tegelesite. Mul on hea meel, et need muudatused võeti väga kiiresti vastu, kui eelmisel aastal ilmnesid seaduse kuritarvitamise juhtumid. Eelkõige puudutas see, nagu te mäletate, juhtorgani liikmena töötamist, kus nõuded olid liiga madalad. Tuletame meelde eelmise parlamendikoosseisu väga tuliseid vaidlusi (minu mäletamist mööda toimusid need põhiseaduskomisjonis) suuresti selleksa teemal, kuidas leida tasakaalu, et kaitsta ühelt poolt Eesti tööturgu, meie turvalisust ja julgeolekut ning teiselt poolt anda võimalus Eesti majandust elavdada ka nendele isikutele, kes siia lisandväärtust toovad. Toona, aastatel 2008 ja 2009, võeti need seadussätted vastu sellisena, et olid märgatavad võimalused nende kuritarvitami-

seks. 2012. aasta suvel panime need augud kinni.

Te küsitate, kes selle tagab. Nende menetlustega tegeleb Eestis Politsei- ja Piirivalveamet, täpselt sama lugu on kiirmenetlustega, mis eelnõuga kehtestatakse. Viidates märkimisväärsele kaasamisele ja selle eelnõu väljatöötamise üsnagi pikka aega kestnud ettevalmistustööle, millest olete saanud kindlasti lugeda ka eelnõu põhjalikust seletuskirjast, julgen ma arvata, et siia eelnõusse on saanud kirja päris head lahendused. Jah, paljud nendest on kompromissid. Seletuskirja lehekülje 1 viimases lõigus on välja toodud kõik partnerid ja osapooled, kes on löönud kaasa välismaalaste seaduse eelnõu väljatöötamisel, et leida võimalik ühisosa. See on võtnud oma aja. Teiselt poolt, kompromisse saab seadusandja eelnõu menetlemisel alati üle vaadata ja oma otsused teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Pereliikmetest tõite välja abikaasa ja lapsed. Täiendavalt mainisite ettekandes täisealist last, kes vajab puude või erivajaduse tõttu hooldust. Kas on räägitud ka sellest, et hooldust võib vajada ka vanem? On maid, kus see hooldus toimubki nii, et selle eest vastutavad lapsed. Ka Eestis on lastel lausa seaduslik kohustus pidada hoold oma vanemate eest. Inimene võib hooldada näiteks lapsi, aga samas ka oma ühte vanemat või mõlemaid vanemaid. Kas seda on kaalutud?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Seda on võimalik eelnõu menetluse käigus kaaluda. Praegu on need isikud abikaasa, alaealine laps ja täisealine laps, kes ei ole võimeline ise toime tulema. Ma julgen öelda, et kui me räägime täisealisest lapsest, kes ei ole ise võimeline toime tulema, siis siin on tegemist väga üksikute eranditega. Tõenäoliselt on ka need juhud, millele teie viitasite, täpselt samamoodi väga üksikud erandid, kui neid üldse on. Kindlasti on mõistlik, ma arvan, menetluse käigus seda teemat puudutada ja küsida osapoolte hinnangut. Aga humaanselt seisukohast on täiesti

arusaadav, et menetluse käigus võiks kaaluda ka sellist juhtumit, kui mõni tippspetsialist, keda tahetakse Eestisse tuua, hooldab oma raskest seisundis olevat vanemat.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma ei tea, kuivõrd te jälgite Venemaal toimuvat. Seal on praegu sissekirjutamisega seoses tekkinud kas nüüd just skandaal, aga vähemalt pahanudus. Nimelt on sissekirjutus Moskvasse paljudele seal maal suur unistus. Moskvasse lubatakse ennast sisse kirjutada sellel inimesel, kelle omandis on kas või 1% korterist. Moskvas on kortereid, kuhu on sisse kirjutatud tuhandeid inimesi. Kui on seadus, siis on alati sellest möödahiilijaid. Kuidas on meil lood inimestega, kellel on kinnisvara, kas nad saavad selle alusel elamisluba taotleda? Kas ei või juhtuda niimoodi, et üks maatükk võib olla mitme inimese omanduses ja see on alus elamisloa taotlemiseks?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Me käsitlesime seda teemat aasta tagasi, kui olid menetluses välismaalaste seaduse muudatused, mis käsitlesid neid erinevaid aluseid. Kui taotletakse elamisluba ettevõtlikeks, siis on nõutav, et välismaalane, kellel on osalus äriühingus, peab olema Eestis äritegevusse investeerinud vähemalt 65 000 euro suuruse alginvesteeringu. Samuti kehtib nõue äriühingu registreerimise kohta. Need nõuded, nagu te mäletate, me vaatasime üle ja need on välismaalaste seaduses minu arust üsnagi ammendavalt kirjas. Selles eelnõus anname võimaluse taotleda elamisluba ka nendel ettevõtjatel, kes lükkavad käima nn *start-up*'e. See on jällegi ettevõtlusorganisatsioonidega läbi räägitud, nad esitasid oma selged ettepanekud. Mis muudatused siin siis on? Potentsiaalselt Eestis alustavate ettevõtete ehk n-ö *start-up*'ide käimalükkamiseks loobutakse eelnõus ettevõtlikeks elamisloa andmisel vähemalt 65 000 euro suuruse kapitali investeerimise nõudest, kui äriühing on olnud Eestis registreeritud vähem kui 12 kuud ja alustab tegevust riigi või erainvesteeringu toel, olles saanud riigilt või Finantsinspektsiooni tegevusloaga

erafondivalitsejalt investeringu või laenu või toetuse mõnest riiklikust toetusmeetmest. Eelkirjeldatud tingimustel alustavas ettevõttes nähakse ette lihtsustatud kord töötamis- ja elamisloa taotlemiseks. Kui me räägime IT-sektorist, elektroonikasektorist, sidevaldkonnast või haridusvaldkonna ettevõtlusest, siis selle kõige eesmärk, nagu ma eespool mainisin, on just nimelt anda võimalus kaasata tippspetsialiste selliste investeringute käimalükkamiseks ja selle kaudu Eestile lisandväärtuse loomiseks. See põhimõte peaks andma ettevõtjatele võimaluse tippspetsialiste kaasata ja selle kaudu Eestis maksutululu suurendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Te olete nii toredasti mitu korda rõhutanud, et see eelnõu on justkui kaasamise musternäidis või võiks seda olla. Ma küsingi kahe n-ö spetsialisti kohta, teie kahe hea semu kohta: kas te selle eelnõu ettevalmistamisse kaasate ka Indrek Raudse ja Nikolai Stelmachi?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Mina ei ole kedagi kaasanud, vastus on ei. Selle eelnõu on välja töötanud Siseministeeriumi eksperdid. Te võite kõigi partnerorganisatsioonide ja nende esindajate nimesid lugeda seletuskirja esimeselt leheküljelt. Nagu ma mainisin, on neid partnereid selles kaasamise musternäites nii erasektorist kui ka avalikust sektorist. Ma arvan, et nendest ekspertidest selle teema käsitlemisel piisas. Mis puudutab teemat, millised on olnud kokkupuutepunktid ja näiteks kompromissid, mille vastu siin juba enne huvi tunti, siis üks seda saab menetluse käigus mitmel puhul käsitleda. Kui te arvestate, et laua taga istusid näiteks ametiühingud ja tööandjad, siis on selge, et need huvid olid teatud osas võrdlemisi erinevad. Aga ma arvan, et eelnõus sisalduv on piisavalt hea kompromiss, et need muudatused vastu võtta. Need muudatused arvestavad võimalikult palju erinevaid huvisid, ühelt poolt Eesti tööturu kaitse vajadust, teiselt poolt selgelt ka tööandjate ja kõrgkoolide huvi ajusid Eestisse tuua.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin ettevõtlusega seotud elamisloa hinna kohta. On see hind võrreldav näiteks Lätis kehtiva hinnaga? Kui palju on elamislubade eest saadava rahaga võimalik riigieelarvet täiendada?

Ken-Marti Vaher

Ettevõtluseks elamisloa andmise eesmärk on eelkõige see, et investeringud oleksid jätkusuutlikud. Elamisluba antakse isikutele, kes neid investeringuid teevad. Me saime ka eelmisel aastal siin saalis arutada välismaalaste seaduse muudatusi. Kui see luba antakse, siis tegelikult antakse see lubaduse peale, et täidetakse teatud nõuded: tuleb teha investeringuid, luua siin töökohti, luua Eesti ühiskonnas lisandväärtust. Sarnane mudel on näiteks ka Põhjamaades. Soomes anti 2011. aastal elamislube ettevõtluseks vähem, kui neid kehtetuks tunnistati. See tulenes eelkõige sellest, et inimesed on võtnud endale kohustused ja kinnitanud, et nad need kohustused täidavad ja lisandväärtust loovad. Aga kui nad ei ole võimelised seda tegema, kui midagi juhtub kas või väliskeskkonnast tulenevalt (üks äris ikka seda juhtub) ja neil muutub võimatuks lisandväärtust luua, siis nad oma kohustusi ei täida ja tekib alus neilt elamisluba ära võtta. Paratamatult tähendab ettevõtluse siia meelitamine mingil kujul usalduse tekitamist, usaldussuhte loomist ettevõtja ja riigi vahel, võimaliku investori ja riigi vahel. See, kuidas kohustusi on võimalik täita, selle kaudu täita ka riigikassat ja tuua meile maksutululu, sõltub väga paljuski loomulikult isikust endast ja sellest keskkonnast, kus ta toimetab, samuti tehnioludest. Eestis on vajalik 65 000 euro suurune alginvesteering, on sätestatud ka see, et juriidiline isik peaks olema registreeritud Eestis. Siis on võimalik elamisluba taotleda. Ettevõtte peab olema mingi aja jooksul toiminud. Lihtsalt öeldes – sellest ma ka alustasin oma vastust küsimusele – on kõige olulisem see, et jätkusuutlikkust on võimalik tõendada ja näidata, et lisandväärtust tõesti luuakse ja mitte ühekordselt, vaid pikema aja jooksul. Me tahame Eestisse meelitada just nimelt selliseid investee-

ringuid, mis suudaksid suurendada meie mak-sulaekumisi ja luua töökohti. Sellest tulenevalt on ka selles seaduses minu arust ammendavad alused selle elamisloaliigi jaoks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin teie eelmisest vastusest tulenevalt. Te ütlesite, et elamisluba antakse n-ö tulevikku suunatud lubaduse põhjal ja ennetavat kontrolli on raske teha. Järelkult on vajalik järelkontroll. Me teame, et elamislubade järelkontrolli on tehtud. Kas te võite öelda, kui palju on viimase aasta jooksul elamislube tühistatud ja kas see seaduseelnõu muudab järelkontrolli veel tõhusamaks?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Järelkontrolli ja ka eelkontrolli me muutsime tõhusamaks juba eelmiste muudatustega, mis jõustusid, nagu te mäletate, 1. juulist 2012 ja mida me menetlesime siin saalis eelmise aasta kevadel. Ma hea meelega saadan teile andmed elamislubade tühistamise kohta. Praegu ma neid andmeid teile öelda ei saa, aga võin kinnitada, et ilmselgelt on järelkontroll muutunud süsteemsemaks ja läbimõeldumaks. Me oleme selleks kõik andnud oma panuse, seda olete teinud ka teie, seadusandjad. Saadan teile konkreetseid andmed elamislubade kehtetuks tunnistamise kohta võimalikult kiiresti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea siseminister! Te jätsite minu eelmisele küsimusele täiesti vastamata. Ma küsisin, kas ka pärast seadusmuudatust saab olla elamisloa taotlemise aluseks see, kui inimesel on Eestis kinnisvara, kusjuures mõttelises osas. Aga teie rääkisite mulle siin tükk aega ettevõtete ostmisest, infotehnoloogia arendamisest ja kvalifitseeritud personali Eestisse toomisest. See on hoopis teine teema! Ma saan aru, et Stelmach on teil raudselt ajudes kinni, aga ma ei tahtnud üldse

puudutada seda Stelmachi ja Raudse teemat. Minu küsimus oli ajendatud täiesti puhtast ja siirast inimlikust uudishimust. Kas pärast seadusmuudatust saab kinnisvara alusel elamisluba taotleda või ei saa?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ainult kinnisvara omamisest selleks ei piisa, peavad olema täidetud ka teised tingimused. Ettevõtja peab olema suuteline looma töökohti või maksuma aasta jooksul riigieelarvesse teatud summas sotsiaalmaksu. Nii et vastus on lihtne: ainult Eestis kinnisvara omamisest või selle siin soetamisest elamisloa saamiseks ei piisa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Minu küsimus käsitleb seda, et tippspetsialisti võib võtta tööle, makstes talle palka, mis võrdub keskmise brutokuupalga ja koefitsiendi 2 korrutisega. Seletuskirjas on sellest üsna pikalt ja põhjalikult räägitud. Aga ühest asjast ei ole seal räägitud – ühest Riigikohtu lahendist. Tegelikult on võimalik sellest nõudest mööda minna. Kas härra minister on sellega kursis, et selline Riigikohtu lahend on olemas? Kas eelnõu ettevalmistamisel on nende riskidega arvestatud või on see kahe silma vahele jäänud ja peaks need riskid uuesti üle vaatama?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest ja täna viite eest Riigikohtu lahendile! Ma rõhutan üle, et tavapärase elamisloa alusel töötamise puhul on palganõue Eesti keskmine brutopalk korrutatuna koefitsiendiga 1,24. Kiirmenetluse puhul on siin tegemist kahekordse palgaga. Mis puudutab sellest möödahiilimist, siis ma arvan, et kindlasti tuleb sellesse tõsiselt suhtuda. Nende seadusmuudatuste põhimõte on see, et kiirmenetlused on loodud nende ettevõtete ja tööandjate tarvis, kes on riigi usaldusväärset partnerid. Kui on selgelt täheldatav, et tegemist ei ole usaldusväärsete partneritega, on näha kuritarvitamist ja möödahiilimist, siis on selge, et riigil on ka diskretsiooniõigus, et võtta meetmeid, kiirmenetlusi mitte rakendada ja olla ka tavapärasest menetlusest nõudlik sellistel alustel

elamisluba andes. Lihtsalt öeldes, me tahame selle eelnõuga luua paindlikuma ja kiirema võimaluse lühiajaliseks Eestis töötamiseks ja võimaluse selleks, et inimene, kes tahab töötada siin üle kuue kuu, saaks lihtsamini elamisloa. Kui kuskil on mingid viited kuritarvitamisele, siis on selge, et see läheb välismaalaste seaduse ja nende muudatustega vastuollu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kas eelnõu muudab välismaalasele elamisloa taotlemise ka selle võrra lihtsamaks ja selgemaks, et talle ei jää enam muljet, et ta mingisuguste isehakanud vahendajateta seda luba ei saa, või on selle loa taotlemine niivõrd keeruline, et ta peaks hakkama endale ise Eestist abilisi otsima?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Mul on teile lihtne küsimus: kui te lähete turismireisile sellisesse kohta, kus teil on vaja viisat, siis kas te tegelete viisa hankimisega ise, kui esindus, kus viisat on võimalik taotleda, ei asu näiteks Eesti riigi territooriumil, või kasutate selleks vahendajat? Ma arvan, et mis puudutab elamisluba ja viisa taotlemist selleks, et tulla lühiajaliselt Eestisse töötama, käituvad inimesed ja ka tööandjad tõenäoliselt erinevalt. Mõned täidavad need nõuded ise ära, mõned kasutavad selleks professionaalset abi. Mul on raske öelda, milline see praktika praegu konkreetselt Eesti turul on, tõenäoliselt kasutatakse nii ühte kui ka teist võimalust. Selge on see, et eelnõu muudab tippspetsialistidele, teadlastele ja tudengitele märkimisväärselt bürokraatiavabamaks Eestis elamise ja töötamise, olgu siis lühi- või pikaajaliselt. Seda tehakse kas või näiteks sellega, et võimaldatakse elamisluba taotleda riigisiselt. See on väga oluline muudatus. Teiseks võimaldatakse Eestisse lühiajaliselt töötama ja elama asumiseks viisat taotleda väga paljude Eestit esindavate riikide esindustes, kus seda praegu ei ole võimalik teha. Kas või ainult need näited annavad minu arust selge põhjuse väita, et bürokraatiat vähendatakse, menetlus muudetakse lihtsamaks ja kindlasti muutub see

taotlemine kolmandate riikide kodanikele oluliselt vähem vaearikkaks kui seni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kindlasti olete teiegi kogenud, et need maad, kes soovivad, et seal käiks rohkem turiste, teevad võimalikuks viisa taotlemise piiril ja kasutavad ka muid lihtsustatud meetmeid. Elamisloaga on lood muidugi natuke keerulisemad. Ma tahtsin täpsustada Eesti Siseministri ja siseministri seisukohta eraisikute kohta. Meie lõunanaaber on üsna selgelt võtnud seisukoha, et alates teatud suurusest investeeringust saab lihtsustatud korras elamisluba taotleda ja sellest tulenevalt on Riia kesklinnas kinnisvarahinnad tõusnud umbes neli korda. Kuidas meil on? Kui sa oled eraisik ja ostad Tallinna vanalinnas ühe ilusa maja, kas sa saad siis lihtsustatud korras elamisloa või ei?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Ma tegelikult vastasin juba sellele ühele eelnevale küsimusele vastates. See, et inimene soetab Eestis kinnisvara ja soovib selle alusel taotleda elamisluba, võib-olla ei ole päris see eesmärk, mis meil välismaalaste seadust muutes on. See on tõenäoliselt passiivne investering ja seda on võimalik väga hästi teha ka pikaajalist Eestis viibimist viisa alusel taotledes. Välismaalaste seaduse muutmise siht on see, et Eestisse tehtaks investeeringuid, mis on võimalikult jätkusuutlikud ja millega luuakse töökohti, nii et suureneks ka maksulaekumine. Me kirjutasime sarnased muudatused välismaalaste seadusesse ka eelmise aasta kevadel, kui me sedasama seadust siin saalis menetlesime. Eesmärk on jätkusuutlik investering Eestisse ja aktiivne ettevõtluse arendamine Eestis. Sellest tulenevalt on meie lähenemine ettevõtluse alusel elamislubade andmisele tõenäoliselt mõnevõrra teistsugune kui mõnes meist lõuna pool asuvas riigis. Ma arvan, et me sarnaneme pigem ikkagi Põhjamaadega. Ma juba viitasin Soomele. Seal ollakse samuti arusaamal, et on vaja ligi tõmmata investeeringuid, mis suurendaksid rahvuslikku rikkust. Nagu ma mainisin, Eestis on võimalik viibida ka viisa alusel ja on

võimalik passiivset investeeringut mingil kujul kaitsta, selleks ei ole vaja elamisluba. Elamisluba on samm edasi. See tähendab seda, et inimene teeb siia investeeringu, vaadates natuke rohkem tulevikku ja võib-olla luues pisut rohkem lisandväärtust, kui tehakse näiteks mõnes Eesti paigas korterit soetades.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Kui ma seaduseelnõu teksti loen, siis saan aru, et kui mõni näiteks vanemas eas tippspetsialist tuleb Eestisse ja saab elamisloa kiirmenetluse korras, siis võib ta jääda Eestisse ainult juhul, kui tema palk on kaks Eesti keskmist palka. Kui ta läheb pensionile ja tema palk on null, siis peaks ta meie riigist kiiresti lahkuma. Küsimus on selles, kas sel inimesel oleks võimalik ikkagi Eestisse jääda, ja kui on, siis mida ta peaks selleks tegema.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Me põgusalt puudutasime seda ka põhiseaduskomisjonis. See on jällegi seesama teema, kas kahekordse Eesti keskmise palga nõue, mis on miinimumnõue tippspetsialisti kaasamiseks kiirmenetluse korras, on piisav. Kui tööandja hakkab maksma vähem, aga tippspetsialisti oleks Eestis lisandväärtuse loomiseks ikkagi vaja ja selleks taotletakse ka elamisluba, kas see nõue võiks siis olla vähem range? See on lõpuks otsustamise küsimus. Selleks et Eesti tööturгу kaitsta, on tavapärasel menetluses nõue 1,24-kordne Eesti keskmine palk. Kiirmenetluse korral on ette nähtud suurem palk. Seda sellepärast, et selle eelnõu eesmärk on ühemõtteliselt ajude Eestisse kaasamine. Kui küsida, kas see nõue võiks mingi perioodi jooksul olla väiksem kui kahekordne keskmine palk, siis tuleb öelda, et see on võrdlemisi erandlik juhtum. Kui pakkuda alla kahekordse Eesti keskmise palga, eriti kui me räägime nendest sektoritest, kus me tunneme tööjõupuudust, siis mulle tundub, et hetkel ei ole see väga eluline küsimus. Kindlasti tuleks seda arutada menetluse käigus, võtta jällegi laua taha eksperdid, eelkõige Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, tööandjad ja teadlased ning võtta see teema

veel kord n-ö pulkadeks lahti. Ma arvan, see on täiesti seadusandja otsustamise koht.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma tulen natuke sarnase teema juurde nagu eelküsimjadki. Üks spetsiifiline rühm inimesi, kes Eestis on, on siia õppima tulnud tudengid. Meil on ka terve hulk nn toetusprojekte, neid on näiteks Valgevene tudengitele ja on mõningad projektid veel, mille abil me mitmesuguste fondide kaudu ja ka ise finantseerides kutsume siia andekaid ja väga täpselt valitud noori. Kui nad õppimise lõpetavad, siis näiteks Valgevene tudeng ei kipu Valgevenes tagasi minema, vaid otsib endale võimalusi Euroopas. Päril mitmed nendest on huvi tundnud ka Eestisse jäämise vastu. Nad on meie enda koolitatud, tihti oskavad üsna hästi keelt, aga tõenäoliselt kohe alguses ei saa nad kahekordset Eesti palka. Kas näiteks sellistele sihtrühmadele oleks teie arvates võimalik teha erand?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! See erand selle eelnõuga tehaksegi. Lühidalt öeldes, kehtiv regulatsioon ei võimalda anda välistudengitele viimasel õppeaastal elamisluba pikemaks ajaks kui õpingute lõpetamiseni. Eelnõuga aga anna me võimaluse elamisloa alusel Eestisse jääda, et leida Eestis tööd, pikendades elamisluba kuueks kuuks peale õpingute lõpetamist. Samuti ei kohalda me nendele välisüliõpilastele, kes on omandanud Eestis õppides akadeemilise kraadi, sedasama Eesti Töötukassa loa ja kõrgema töötasu maksmise nõuet Eestis töötamise jaoks elamisloa taotlemisel. Teie küsimus on igati asjakohane, see teema on siin eelnõus sees. Eesmärk on see, et soodustada Eestis akadeemilise kraadi omandanud ajude Eestisse jäämist ja siin lisandväärtuse loomist.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Andrei Korobeinik, teine küsimus!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Minu eelmine küsimus ei olnud tegelikult palga suuruse kohta. Tõepoolest, see

nõue võib teatud sektorites erandkorras kehtida. Minu küsimus oli see, et kui inimene, kes on saanud elamisloa kiirmenetluse korras, pikendab oma elamisluba, kas te ei pea siis vajalikuks, et uue elamisloa saaks ta juba tavatingimustel. Kui ta armub Eestisse, ostab endale talu mõnel Eesti saarel, siis võib-olla ei tasu teda ikkagi välja saata, vaid võiks võimaldada tal Eestis viibida, kui ta mõne aasta tegi siin tasuvat tööd. Ma arvan, et sellest Eesti riik võidaks.

Ken-Marti Vaher

Täna! Ma arvan, et see on kaalumist ja arutelu vääriv teema, milline võiks olla see aeg, mille jooksul rakendatakse kiirmenetluse nõudeid, ja millise aja möödudes võiks rakendada tavanõudeid. Kui inimene on siin ennast näidanud, on olnud igati eeskujulik tippspetsialist, teadlane või õppur, on taotlenud elamisloa, aga teatud aeg on möödunud, siis minu arust oleks siin selge kaalumise koht, kui see inimene edaspidigi lisandväärtust loob, kuigi on võib-olla eriala vahetanud. Aga ma ütlen siiski ühe märkuse juurde. Ma ei ole väga kindel, kui sagedasti võiks selliseid juhtumeid ette tulla. Kuid ma arvan, et kui selliseid erandeid tekib, siis miks mitte kaaluda nende nõuete ülevaatamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, siseminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas käesolevat seaduseelnõu s.a 6. mai korralisel istungil. Nimetatud päevakorrapunkti arutelu juurde olid külalistena kutsutud siseminister Ken-Marti Vaher, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna nõunikud Getter Tiirik ja Laura Sofia Annus ning õigusnõunik Eero Svarval, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna ettevõtluse talituse peaspetsialist Mihkel Susi.

Nimetatud seaduseelnõu sisulise arutelu kohta ei ole midagi eriti olulist lisada. Siseminister andis äärmiselt põhjaliku ülevaate nime-

tatud eelnõu sisust. Saalis tekkis küsimus, miks makstakse just kaks keskmist palka. Nagu siseminister vastas praegu, nii vastas ta ka komisjonis, et see on kompromiss osapoolte vahel, see on kokkuleppe küsimus. See, et siin on küsimus hoopis laiemal alusel, kui võis olla eelnõu ettevalmistamise käigus osalenutel, ilmnes ka põhiseaduskomisjonis, kus küsiti, kas peab maksma just kaks keskmist palka, kas see summa ei võiks olla väiksem. Teiselt poolt esitati ka küsimus, kas see summa ei peaks olema suurem kui kaks keskmist palka. Ma ei julge öelda, kas kaks keskmist palka on ideaalne lahendus, aga see on kompromiss ja ma arvan, et see kompromiss on korralikult läbi mõeldud.

Komisjoni seisukohad nimetatud eelnõu kohta olid üksmeelsed. Kõik otsused võeti vastu konsensusega. Kõigepealt otsustati võtta eelnõu teine lugemine täiskogu päevakorda täna, 15. mail 2013. Otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 29. mai kell 17.15 ja määrata põhiseaduskomisjoni ettekandjaks minu tagasihoidlik isik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun küsimus, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas arutluse käigus oli juttu ka sellest, et võiks teemaga edasi töötada ja valmistada ette veel mõne eelnõu, et luua juurde eeldusi Eestisse väga väärtusliku tööjõu kutsumiseks?

Mart Nutt

Aitäh! Otseselt sellist ülesannet ei püstitatud, aga õigussüsteem areneb ja muutub pidevalt, see on alati nii olnud ja jääb nii ka edaspidi. Nii et kui ilmneb vajadus, siis kindlasti sellega tegeldakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 425 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpeta-

tud. Määrán eelnõu 425 muudatusettepanekute
esitamise tähtajaks s.a 29. mai kell 17.15.

Päevakord on ammendatud. Tänan kõiki
kohalviibijaid!

Istungi lõpp kell 15.36.
Istungi kestus 2 tundi ja 36 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 16. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigivaraseaduse § 81 täiendamise seaduse eelnõu (398 SE) esimene lugemine

2. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (397 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 14. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole, läheme teadete juurde. Homme, 17. mail toimub Riigikogu istungisaalis ELO noorteparlamendi lõppfoorum. Seoses sellega palun teil laudadelt ära korjata isiklikud asjad!

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 67 Riigikogu liiget, puudub 34.

1. Riigivaraseaduse § 81 täiendamise seaduse eelnõu (398 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud riigivaraseaduse § 81 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eelnõu, millega me soovime täiendada riigivaraseaduse neid sätteid, mis käsitlevad riigi osalusega juriidilise isiku

nõukogu liikmete määramise korda. Senise praktika kohaselt määrab Riigikogu täiskogu juriidilise isiku nõukogu liikmeid siis, kui see on eriseadusega ette nähtud. Seda tehakse eeskätt avalik-õiguslike juriidiliste isikute puhul, näiteks nimetab Riigikogu rahvusooperi, arengufondi ja rahvusringhäälingu nõukogu liikmeid, samuti otsustab Riigikogu täiskogu Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete nimetamise. Lisaks annab Riigikogu komisjon nõusoleku olulisemate riigiasutuste juhtide nimetamiseks (nt Politsei- ja Piirivalveamet ning kapo). Kõikidel muudel juhtudel nimetab riigi osalusega juriidilise isiku nõukogu liikmed kas minister või valitsus kollektiivselt.

Avalikkus on tihti seadnud täitevvõimu erapooletuse nõukogu liikmete nimetamisel küsimuse alla, süüdistades poliitilist juhtkonda selles, et nõukogudesse ei määrata mitte valdkonna kõige pädevamaid inimesi, vaid luuakse kas parteipoliitilisi lisatöökohti või premeeritakse erakonna sponsoreid. Ma ei anna hinnangut, mil määral see hirm tegelikkusele vastab, kuid demokraatlik haldus mitte ainult ei pea olema aus, vaid peab ka näima aus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saali igast nurgast kostab väga kõva lärm. Ma palun, et me austaksime ettekandjat ja kuulajaid!

Jevgeni Ossinovski

Hiljuti juhtis sellele asjaolule tähelepanu rahvakogu, kus oli kõne all nii Riigikogu liikmete kuulumine äriühingute nõukogudesse kui ka laiemalt riigi esindamine juriidilistes isikutes ja täitevvõimu kuritarvituste vältimine.

Me pakume eelnõuga lahendust sellele, kuidas nõukogu liikmete määramise protsessi läbipaistvamaks muuta. Eelnõu kohaselt tuleb ministril iga riigi osalusega juriidilise isiku nõukogu liikme nimetamiseks – olgu selleks

juriidiliseks isikuks siis äriühing nagu Estonian Air või Eesti Energia või sihtasutus nagu nukuteater – saada Riigikogu asjaomaselt komisjonilt nõusolek. Nõusoleku mittesaamise korral tuleb täitevvõimul pakkuda välja uus nõukogu liikme kandidaat.

Riigi osalusega juriidilised isikud on riigivara. Demokraatlikus riigis kuulub riigivara lõppkokkuvõttes rahvale ning selle valitsemine on delegeeritud rahvaesindajatele. Riigivara-seaduse kohaselt tuleb riigivara valitseda eesmärgipäraselt, otstarbekalt, säästlikult ja heaperemehelikult. Selle eesmärgi saavutamiseks ning seeläbi kodanike huvide paremaks kaitsmiseks riigivara valitsemisel on parlamentaarses riigis minu meelest hädavajalik, et Riigikogul oleks sõnaõigus riigi osalusega juriidilise isiku nõukogu liikmete nimetamisel. Sellega tagatakse nõukogu liikmete nimetamisel laiapõhjaline arutelu, mis parlamendis on võimalik, ja kandidaadi sobivuse hindamine, mis omakorda suurendab riigi osalusega juriidilise isiku nõukogu liikmete pädevust ja nende otsuste kvaliteeti.

Peaminister Andrus Ansip ütles hiljuti Riigikogus, vastates PPA juhi valimist käsitlevale küsimusele, et Riigikogu komisjoni ärakuulamine juhtorgani valimisel kuulub parlamentaarse demokraatia põhiväärtuste hulka. Sama veendumust on jaganud ka Vabariigi President, kes on öelnud, et riigile oluliste asutuste juhtideks ei tohi määrata inimesi, kellel puudub Riigikogu komisjoni heakskiit. Usun, et see loogika ei peaks kehtima mitte ainult oluliste riigiasutuste juhtide valimisel, vaid see peaks laienema kõigi riigi osalusega juriidiliste isikute juhtide valimisele. Vastates osaliselt Vabariigi Valitsuse arvamusele nimetatud eelnõu kohta tahan rõhutada, et eelnõuga ei võta seadusandja ehk Riigikogu üle täitevvõimu ülesandeid. Riigi osalusega juriidiliste isikute valdkonna sisuline haldamine jääb valitsuse pädevusse, nii nagu põhiseadus ette näeb. Ka eelnõu seadusena jõustumise korral peab minister olema see, kes pakub nõukogu liikme kandidaadi ning ametisse nimetab nõukogu liikme lõpuks ka täitevvõim. Lisaks tuleb vaid Riigikoguga konsulteerimise kohustus, et seadusandjal oleks ülevaade riigivara juhtimisega seotust ning sõnaõigus, kui täitevvõim võtab ette riigivara valitsemise strateegilisi muudatusi.

Muuseas rõhutab OECD oma suunistes riigi osalusega äriühingute valitsemise ja juhtimise kohta, et riigi osalusega äriühingud peavad täitevvõimu kaudu aru andma avalikkuse seaduslikele esindajatele ehk parlamendile ja selle ees vastutama, kusjuures vaheaste täitevvõimu kujul ei tohi äriühingute vastutust parlamendi ees kuidagi lahjendada. Teisisõnu ei tohiks tekkida meil aeg-ajalt esinevat olukorda, kus ettevõtte ütleb parlamendile, et tema ei vastuta, kuna mingi otsus tehti ministri juhtnõörde järgi, ning minister ütleb, et ettevõtte on äri-seadustiku alusel toimiv autonoomne moodustis, kes ise oma tegude eest vastutab. Usun, et nõukogu liikmete kooskõlastamine parlamendikomisjonis, kus on esindatud valitsusest laiem erakondade spekter, võimaldab parlamendil olla enam kaasatud riigi osalusega juriidiliste isikute põhimõtteliste strateegiliste otsuste tegemisse, mis ei mõjuta mitte ainult neid ettevõtteid, vaid riigivara olukorda tervikuna.

Lõpetuseks vastan veel ühele valitsuse vastuväitele. Valitsus on esitanud argumenti, et Riigikogu komisjoni nõusoleku saamine muudab riigi osalusega juriidiliste isikute juhtimise protsessi pikaks ja jäigaks. Esiteks, ma usun, et te nõustute minuga, et parlamendi töövõimet ei ole õiglane alahinnata. Oleme näiteks Euroopa Liidu riikidele finantsabi andmise küsimusi suutnud menetleda operatiivselt ning vajaduse korral kogunenud ka täiskogu täiendavatele istungitele. Meie eelnõu nõuaks aga näiteks suvel vaid ühe komisjoni erakorralist kokkutulemist. Usun, et me saame sellega hakkama. Teiseks, vaadates mõnda juhtumit, kus keeva-vereline minister on sihtasutuse juhtkonna silmapilk välja vahetanud näiteks seetõttu, et üks inimene ei ilmunud ühepäevase etteteatamisega ministri juurde kohtumisele või ei hääletanud nii, nagu minister soovis, tundub mulle, et ehk oleks rahulik parlamentaarne arutelu nõukogu liikmete määramise üle suutnud pingeid maandada. Teisisõnu, strateegiliste otsustega ei tasugi alati kiirustada ning parlamentaarne arutelu võib hoopis kasuks tulla. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Aitäh! Hea ettekandja! Kas te oskate öelda, kui palju on selliseid nõukogu liikmeid, keda siis komisjonis kuulata tuleks?

Jevgeni Ossinovski

Sellel komisjoni istungil, mida teie juhataste ja kus seda teemat arutati, väitis Rahan-
dusministeeriumi esindaja, et neid on ligi 600, kui ma ei eksi. Küll aga ei tohiks minu meelest teha sellest seda järeldust, mille tegi Rahan-
dusministeeriumi esindaja, et seega tuleb kom-
isjonil hakata nõukogu liikmeid määrama
kaks tükki päevas. Tuleb arvestada seda, et
enamik nõukogu liikmeid määratakse mitmeks
aastaks, äriseadustiku järgi üldjuhul viieks
aastaks, riigi osalusega äriühingutes vist natu-
ke lühemaks ajaks. On selge, et tegelikult ei
ole neid määramisi nii palju, et see töö hak-
kaks meil üle jõu käima. Samas toon ma pa-
ralleeli, mitte täiesti vastava, aga siiski paral-
leeli väliskomisjonis toimuva protsessiga, kui
väliskomisjon kuulab ära Eesti suursaadikute
kandidaate. Seda tehakse plokkides, mitu ini-
mest korraga, see ei tähenda iga kandidaadi
mitmetunnist küsitlemist. Aga ma arvan, et
selline põhimõtteline võimalus, et parlamendi-
komisjon need liikmed ära kuulab, on lõpp-
kokkuvõttes kasulik.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrei Korobeinik, palun!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Hea ettekandja! Mis teie arvates
võiks juhtuda siis, kui komisjon lükkab järjest
tagasi mitu ministri esitatud kandidaati? Kas
siis tuleks pikendada eelmise nõukogu volitusi
või küsida arvamust kuskilt kolmandast ko-
hast? Kuidas see juriidiline isik saaks sellisel
juhul edasi tegutseda?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! See on hea küsimus. Ma arvan, et
sellel eelnõul on tehnilisi aspekte, mis vajaksid
edaspidi täpsustamist. See on kindlasti üks
nendest. Ma saan teoreetiliselt sellest hirmust
aru. Praktikas, ma arvan, ei ole see aga kuigi
suur probleem, arvestades seda, et Riigikogu
komisjonides on poliitiline esindatus selline, et
ka seal on ülekaalus koalitsiooni esindajad. Nii
et kui minister tõesti pakub mitu korda järjest

kandidaati, kes Riigikogu komisjonile ei sobi,
siis on tõenäoliselt midagi läinud valesti selle
valitsuse põhimõttelises mandaadis. Ma arvan,
et praktikas ei ole see oht niivõrd suur, aga
olen nõus, et seda aspekti tuleks tehniliselt täp-
sustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea ettekandja! Kas eelnõu teie
arvates hägustab vastutust riigile kuuluvate
äriühingute juhtimisel?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ei, absoluutselt mitte. Valitsuse
arvamuses oli punkt, et kuidas siis Riigikogu
vastutama hakkab, kui nad on määranud nõu-
kogusse n-ö halvad liikmed. Lõppkokkuvõttes
on riigivara valitsemine täitevvõimu pädevu-
ses. Riigikogu kuulab ära ministri ettepaneku
ja minister või valitsus kinnitab need inimesed
ametisse. Vastutavad seaduste kohaselt nõu-
kogu liikmed ise, poliitiline vastutus on kind-
lasti täitevvõimul.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem
küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigi-
kogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe
Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Riigi-
kogu majanduskomisjon arutas seda eelnõu
6. mai istungil, kuhu oli lisaks Sotsiaaldemok-
raatliku Erakonna esindajale kutsutud Rahan-
dusministeeriumi riigivara osakonna juhataja
asetäitja Tarmo Porgand, kes selgitas Vabariigi
Valitsuse seisukohti eelnõu kohta. Käsitleti
mitmeid teemasid, sh juba mainitud vastutuse
küsimust. Komisjon otsustas saata eelnõu Riig-
ikogu täiskogu päevakorda 16. mail, teha
ettepanek esimene lugemine lõpetada ja mää-
rata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks
30. mai kell 17.15. Kõik otsused tehti konsen-
susega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekand-
jale küsimusi? Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud proua Kallas! Viimastel aastatel on Kultuuriministeerium hakanud aktiivselt tegelema riiklikest kultuuriasutustest nn eraõiguslike sihtasutuste loomisega. Kui riigiasutuse juhti kaitses vähemalt tööõigus, siis eraõiguslikus sihtasutuses võib asutaja ehk minister asutuse nõukogu päevapealt välja vahetada ja nõukogu asutuse juhi tagasi kutsuda, isegi põhjust nimetamata. Viimased kultuuriministrid on seda õigust ka aktiivselt kasutanud. Nii on seda teatrites tehtud neljal korral: kaks korra Vene Teatris, korra Ugalas ja korra nuku-teatris, kusjuures nõukogu uued liikmed on üldjuhul olnud kas ministeeriumi ametnikud või ministri erakonnakaaslased. Kas menetlev eelnõu võtab teie arvates ministrilt võimaluse kultuuri selliselt administreerida, nagu ma praegu näiteid tõin?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Ka eelnõus on ette nähtud, et nõukogude määramist juhivad nende valdkondade komisjonid. Kõnealusel juhul oleks tegemist ilmselt kultuurikomisjoniga, mitte majanduskomisjoniga. Võib-olla ei ole ma õige inimene, et kommenteerida kultuurivaldkonna küsimusi, küll aga võin kommenteerida riigile kuuluvate äriühingute toimimismehhanisme. Ma usun, et ka riigile kuuluvate äriühingute nõukogude määramisel tuleks lähtuda äriühingu juhtimise heast tavast, kus on kirjas see, milline nõukogu liikmete ja üldkoosoleku tegevus peaks olema, et see vastaks üldtunnustatud põhimõtetele ja riigile kuuluvad äriühingud oleksid hästi majandatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Austatud ettekandja, kõigepealt suur tänu majanduskomisjonile asjaliku arutelu eest! Minu küsimus on ajendatud siin kõlanud debatist kolleeg Ossinovskiga. Tekkis probleem, mis saab siis, kui minister esitab kandidaadi, kellega komisjon ei ole nõus, ehk see kandidaat on kõigi eelduste kohaselt ebasobiv. Kas selle alternatiiv on praegune olukord, kus minister ise nimetab selle ebasobiva kandidaadi ja ongi kõik?

Kaja Kallas

Aitäh! Ma usun, et arutelu Riigikogu komisjonis nõukogu liikme kandidaadi sobivuse üle teeks selle protsessi kindlasti läbipaistvamaks. Nagu ka eelnõu algatajad viitasid, OECD on oma juhtnöörides juhtinud tähelepanu ka sellele, et sellest, kui nõukogu liikmete määramise kord oleks selge ja arusaadav, võidaksid kindlasti eelkõige riigile kuuluvad äriühingud. Aga ma siiski pareerin. Ma arvan, et selliseid inimesi, kes ei teeks läbi komisjoni kadalippu, kui nii võib öelda, või komisjoni kuulamist, ei ole ka praeguste äriühingute nõukogude liikmete hulgas.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Minu teine küsimus on põhimõtteline. Turumajandusega demokraatlikes riikides kasutatakse riigiettevõtetega toimimisel kaht moodust. Meil oli 1990. aastatel vastutus nõukogul, ministril oli õigus sisuliselt nõukogu vahetada. Siis lõi erakond nimega Res Publica uue korra, ministri õigused nõukogu suhtes muutusid oluliselt suuremaks. Kas komisjonis on arutatud, et võiks tagasi minna selle vana süsteemi peale, kus nõukogu liikmed vastutavad naha ja karvadega kõige eest, mis toimub, ja ministri õigus neile midagi peale suruda on sisuliselt olematu?

Kaja Kallas

Aitäh! Komisjonis selle eelnõu arutelu raames sellisest teemast otseselt juttu ei olnud, küll aga oleme arutanud riigi osaluspoliitikat laiemalt. Selge on see, et riigile kuuluvad äriühingud peaksid toimima ja tegelikult toimivadki nii nagu eraõiguslikud äriühingud. Neil on üldkoosolek ja nõukogu. Sellist praktikat, kus juhatus suhtleb otse üldkoosolekuga, minnes nõukogust mööda, tuleb kindlasti taunida.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud proua ettekandja! Siin kõlas, et neid nõukogu liikmeid, kellest jutt käib, on umbes 600. Eesti on üldiselt väike ja kõik ju tunnevad üksteist. Teie olete majanduskomis-

joni esimees. Oletame, et see eelnõu võetakse seadusena vastu. Kas te tõesti hakkaksite majanduskomisjonis ühekaupa üle kuulama majandusministri pakutud nõukogu liikmeid?

Kaja Kallas

See on kindlasti arutelu koht, kuidas see praktikas toimuma hakkab. Aga nagu eelnõu algataja esindaja ütles, määratakse nõukogu liikmed ametisse üsna pikaks ajaks, neid ei vahetata kogu aeg. Pigem on see erand, kui neid vahetatakse. Neid liikmeid määratakse iga nelja aasta tagant või erandjuhul varem. Ma ei oska praegu hinnata, kui suureks meie koormus läheks ja kuidas see praktika võiks välja kujuneda. Ma arvan, et see olukord ei tohiks olla liiga hull. Kui väliskomisjonis kuulatakse saadikukandidaate ja saadakse sellega kenasti hakkama, siis miks majanduskomisjon ei peaks hakkama saama? Eelnõu algataja on pakkunud, et komisjon, kes kuulaks ära nõukogude liikmekandidaate, oleks selle valdkonna komisjon, näiteks käiksid Keskkonnaministeeriumi haldusalas olevate äriühingute nõukogude liikmekandidaadid vestlusel keskkonnaministri komisjonis. Kui see koormus oleks komisjonide vahel hajutatud, siis see nii suur ei tohiks olla.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea ettekandja! Teatavasti on meil praegu õiguslik probleem, millele on viidanud ka õiguskantsler. Parlamendi liikmed kuuluvad äriühingute nõukogudesse, neid on sinna määranud täidesaatev võim. Ega ometi selle eelnõu menetluse ajal komisjonis ei tekkinud ideed, et see eelnõu võiks selle õigusliku probleemi lahendada ja justkui selles eelnõus sätestata-vate põhimõtete alusel võiks parlamendi liige olla nimetatud äriühingu nõukogu liikmeks?

Kaja Kallas

Aitäh! Praegu ametis olev õiguskantsler ei leia, et see oleks probleem, et Riigikogu liikmed või poliitikud nende äriühingute nõukogudesse kuuluvad. Ma olen vaadanud ka teiste riikide praktikat. Minu arvates on vale vastandada, justkui poliitikud oleksid seal nõukogudes kuidagi halvemad kui äriühingute esinda-

jad. Tegelikult on ka teistes riikides poliitikud nendes äriühingutes. Kõik taandub sellele, mis on äriühingu eesmärgid. Näiteks on Norras ja Soomes need äriühingud samamoodi eesmärgi alusel grupeeritud. Kui äriühingu eesmärk ei ole kommertslik ehk see ei ole loodud puhtalt äritegevuse pärast, vaid sel on ka mingi strateegiline eesmärk, siis öeldakse, et on hea, kui nõukogus on ka poliitikud, sest nemad oskavad seda eesmärki paremini silmas pidada. Minu arvates tuleks teha nendes äriühingutes audit, teha selgeks, mis on nende eesmärgid, tuua need selgelt välja ja sellest lähtudes otsida pädevaid nõukogu liikmeid. Ma usun, et parlamendis on väga erinevaid valdkondi esindavaid liikmeid, kellel on see pädevus olemas. See ei ole üheselt võetav probleem, seda ei saa mustvalgelt võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma pean oma mõtet natuke selgitama. Ma ei väida, et poliitikud või parlamendiliikmed ei kõlbaks äriühingu nõukogu liikmeteks tulenevalt sellest, nagu neil puuduks kompetentsus. Põhiline küsimus on aga selles, et kui üldkoosolek on täitevvõimu esindaja, kes on äriühingu mõttes kõrgemalseisvas rollis kui nõukogu liige, kes on seadusandliku võimu esindaja, siis võib tekkida rollikonflikte. Aga kas ma sain õigesti aru, et seda teemat sellisel kujul komisjoni koosolekul ei arutatud?

Kaja Kallas

Sellel koosolekul seda ei arutatud, küll aga oleme seda arutanud osaluspoliitika arutelude raames üldiselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Kas ka nõukogu liikme tagasikutsumist peaks arutama Riigikogu komisjon, kui minister teeb selleks ettepaneku?

Kaja Kallas

Aitäh! Tagasi kutsub üldkoosolek. Kui keegi tagasi kutsutakse, siis määratakse ka uus

nõukogu liige ehk niikuinii arutatakse seda põhjust, miks nõukogu liige tagasi kutsuti ja miks tema asemele uus määratakse. Ma leian, et need asjad on omavahel seotud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et kui eelnõu on sündinud, siis on olemas probleem. Kas te elukogenud inimese ja majanduskomisjoni esimehena võite öelda, et meil on kõikvõimalike nõukogudega praegu lood päris hästi ja see olukord ei vaja ülevaatamist, et kõik nõukogud on tublid, nad töötavad, on kompetentsed ja saavad oma asjadega hakkama? Kuidas üldine pilt tundub?

Kaja Kallas

Aitäh! Ei ole mina seda auditit teinud ega ole ka kindel, et mul oleks pädevust sellist auditit teha. Aga tulen tagasi nende arutelude juurde, mis käsitlesid osaluspoliitikat. Tegelikult peaks lõpuks olema võimalik defineerida kindlad eesmärgid, mis äriühingutele on seatud, ja nende eesmärkide põhjal vaadata, kas äriühingu nõukogu liikmetel on see pädevus, mis selle eesmärgi saavutamiseks vajalik on. Ma usun, et kindlasti on kõikide inimeste kompetentsust küllaldaselt silmas peetud ja need inimesed on kompetentsed. Mul ei ole põhjust selles kahelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Praegu arutatava eelnõu mõte on see, et minister pöördub enne nõukogu liikme nimetamist asjakohase komisjoni poole seisukoha saamiseks ja alles pärast seda, kui on saadud positiivne seisukoht, võib selle inimese nõukogu liikmeks nimetada. Kas on võimalik ka vastupidine variant, et ühel hetkel selle nõusoleku andnud komisjon pöördub üldkoosoleku ehk ministri poole ettepanekuga see nõukogu liige tagasi kutsuda?

Kaja Kallas

See on arutelu koht. Aga ka praegu on ju Riigikogu komisjonidel õigus kutsuda oma komisjoni istungile nõukogu liikmeid, esitada küsimusi neile ja ka üldkoosolekule, kes praegusel juhul on minister. Ma arvan, et need asjad on omavahel seotud, ega leia, et siin otseselt midagi uut oleks, nii et see ka praegu võimalik poleks.

Aseesimees Jüri Ratas

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Aitäh! Hea ettekandja! Peeter Laurson küsis väga olulise küsimuse nõukogu liikme tagasikutsumise kohta üldkoosoleku poolt. Te vastasite, et uue nõukogu liikme nimetamise korral peaks komisjon niikuinii seda teemat arutama. Aga mis juriidiline jõud sellel on? Mis hetkest tagasikutsumatud nõukogu liige kaotab oma nõukogu liikme õigused ja kohustused? Kas tal on need alles, kuni komisjon seda arutab, või on need tal kuni selle hetkeni, mil komisjon nimetab uue liikme? See asi on natuke segane.

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! See asi ei ole sugugi segane. Nõukogu liikme nimetab endiselt üldkoosolek, ta lihtsalt küsib selle kohta arvamust komisjonilt. Seega, tagasikutsumine ja nimetamine on endiselt üldkoosoleku pädevuses. Üldkoosolek on osaluse hoidja. Iga äriühingu puhul on selleks ministeerium, kelle haldusalas see äriühing on. Tagasikutsumine ja nimetamine jõustub siis, kui seda teeb üldkoosolek, kelleks on minister.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Head fraktsioonide esindajad, kui teil on soovi, siis on võimalik pidada läbirääkimisi. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! IRL-i fraktsioon on seisukohal, et see eelnõu hägustab oluliselt riigile kuuluvate äriühingute juhtimise vastutust. Olukorras, kus üldkoosoleku rollis on minister, kuid nõukogu liikmed sisuliselt

kinnitab Riigikogu komisjon ning ministrile jääb vaid otsuse allkirjastaja roll, ei saa üldkoosolek reaalselt vastutada. Võimude lahusus saab olulisel määral rikutud ning ka vastutus hajub. Olukorras, kus eelnõu muudab ettevõtete juhtimise ebaefektiivseks, politiseerib nõukogude moodustamise ning hajutab vastutuse, tekib küsimus, mis on selle eelnõu tegelik eesmärk.

Eelnõu lugedes jääb mulje, et tegemist on sotsiaaldemokraatide hiiliva katsega luua tagaüks Riigikogu liikmete nimetamiseks riigi äriühingute nõukogudesse. (Aplaus.) See, et eelnõuga soovitakse laiendada Riigikogu asjaomase komisjoni õigusi riigivaraseaduses nimetatud juriidiliste isikute nõukogude liikmete nimetamisel, ei lahenda sisulist probleemi, kas Riigikogu liige võib kuuluda riigi äriühingu nõukogusse ja saada selle eest tasu või mitte.

Eelnõuga luuakse järjekordne jock-skeem. Eelnõu seletuskirjas räägivad sotsiaaldemokraadid muidugi sellest, kuidas nende menetlusse antud eelnõuga tuuakse riigi äriühingute juhtimisse senisest rohkem läbipaistvust ja vähendatakse valitsuse manipuleerimise ohtu.

Debatt Riigikogu liikmete kuulumise üle riigi äriühingute nõukogudesse on erineva intensiivsusega toimunud pikalt, kuid konkreetse lahenduseni pole jõutud. Juba 2008. aastal tegi toonane õiguskantsler Allar Jõks ettepaneku, et Riigikogu liikme kuulumine äriühingute nõukogudesse tuleb keelata, kuna see on vastuolus põhiseaduses sätestatud ametite ühitamatuse põhimõttega ning võimude lahuse printsiibiga. Riigikogu esimehe Ene Ergma ettepanekul on küsimus taas Riigikogu päevakorras.

IRL-i seisukoht selles küsimuses on olnud konkreetne: rahvasaadikute kuulumist riigi äriühingute nõukogudesse ei saa heaks kiita, kuna see on vastuolus võimude lahuse põhimõttega, hägustab seadusandliku ja täidesaatva võimu piire ning toob kaasa võimalikke huvide konflikte. Nendel põhjustel ei kuulu IRL-i parlamendiliikmed teist valitsuskoalitsiooni järjest riigi äriühingute nõukogudesse. Äriühingu nõukogu ei tohi olla poliitiliste vaidluste pidamise koht. Poliitilised vaidlused peavad jääma siia, Riigikogusse ja toimuma teistes selleks mõeldud vormides. Äriühingus peab toimuma

äri juhtimine. Need kaks asja tuleb teineteisest kindlalt lahus hoida.

Selleks et riigi äriühingud oleksid majanduslikult edukad ja efektiivsed, tuleb neid juhtida nagu kõiki teisi äriühinguid. Riigi äriühingus, kus üldkoosoleku ülesandeid täidab minister ja nõukogu liikmeteks on teiste hulgas Riigikogu liikmed, ei saa kindel olla, et juhtimismudel efektiivselt toimib. Kuigi parlament on kollektiivne organ, sõltub valitsuse ametis püsimine Riigikogu liikmete enamuse usaldusest ning sisuliselt istuvad Riigikogu liikmete näol nõukogus ministri ülemused parlamendis.

On vale taandada Riigikogu liikmete äriühingute nõukogudesse kuulumist küsimusele, et kui inimene enne Riigikogusse saamist oli võimekas ja sobis äriühingu nõukogusse, siis miks ta nüüd äkki enam sinna ei sobi. Küsimus ei ole selles. Paljud Riigikogu liikmed on ühiskonnas eri valdkondades edu saavutanud inimesed. Põhjus, miks Riigikogu liikmed ei peaks äriühingu nõukogu liikme tööd tegema, peitub eelkõige teatud vastuolus nende peamise ülesandega ehk seadusandja tööga. Äriühingu tegevus ja ka töö äriühingu nõukogus on oma olemuselt täidesaatev tegevus, mille korraldamine on võimude lahuse põhimõtte kohaselt valitsuse, mitte Riigikogu ülesanne. Samuti võivad konkreetse inimese poliitilised eesmärgid ja mõne äriühingu tegevus olla omavahel sisulises vastuolus. Nõukogu liikmena peaks poliitik aga lähtuma ennekõike äriühingu huvidest, mitte oma valimislubaduse täitmisest või muust sellisest.

Konkreetse ja lihtsa lahendusena näen, et alustuseks tuleks muuta Riigikogu liikme staatuse seadust, et Riigikogu liikmel ei oleks võimalik riigi esindajana kuuluda riigi osalusega äriühingu nõukogusse. Sellega likvideeriksime vastuolu võimude lahuse põhimõttega. IRL-i fraktsioon hääletab eelnõu esimese lugemise lõpetamise vastu. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, ma ütlen veel kord, et saalis on liiga suur lärm. Ma palun austada käimasolevat arutelu! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Meie väikeses tublis rühmas tekkis pärast seda spontaanset aplausi mõte, et võiks korraldada mikrofonide töö nii, et kui keegi väga lolli juttu räägib, siis lülitub mikrofon automaatselt välja. Aga see, kas see on võimalik, jääb Riigikogu Kantselei mõelda.

Head kolleegid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonist! Kui te esitate eelnõu kohta muudatusettepaneku, millega reguleeritakse Riigikogu liikmete äriühingute nõukogudesse kuulumist teistmoodi, kui see toimub praegu, kaasa arvatud selle lauskeelamise teel, siis meie fraktsioon toetab seda ettepanekut. Kui te esitate selle kohta oma eelnõu, siis me toetame seda eelnõu.

Kuidagi oleks vaja lahti saada kõigest nendest kohati naiivsetest ja rumalatest küsimustest, mida eriti viimasel ajal on riigi äriühingute praktika alusel väga palju esitatud. Need käivad selle kohta, kuidas vältida vigu, mis võivad tekkida seetõttu, et äriühingu nõukogusse on sattunud, üldkoosoleku tahtel muuseas, küsijate arvates väga rumalad inimesed või selgelt mingite oma huvidega inimesed. Ettepanekuid on tehtud kuni mingite kindlustusteni välja. Tegelikult on kõige kindlam moodus selleks neid inimesi sinna mitte määrata. Ma arvan siiski, et komisjon võiks tõsiselt arutada teemat, mis on üldkoosoleku õigus ja vastutus ning mis on selle nõukogu õigus ja vastutus. Mul on tunne, et varasem süsteem töötas paremini. Praegu on väga raske ja keerukas öelda, kas üldkoosolek andis nõukogule mitte kõige pädevama korralduse või tegutses nõukogu iseseisvalt. Üle kümne aasta tagasi sellist debatti ei tekkinud ja nõukogu vastutas kõige eest. Mäletan, et siis oli sageli juhtumeid, kui üldkoosolekule öeldi ei.

Eelnõu mõte lühidalt öeldes on teha asi avatuks ja selgeks. Ministriale kui üldkoosolekule läheb olukord võib-olla keerukamaks, selles mõttes, et ta peab hoolikamalt valima, keda ta nõukogusse tahab suunata.

Lootes, et eelnõu edasi menetletakse, ütlen veel kord, et meie fraktsioon toetab igati kõike seda, mis piirab Riigikogu liikmete õigust äriühingute nõukogudesse kuuluda. Kui sellised ettepanekud tulevad, siis me neid kindlasti toetame.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Tore on, et Riigikogu saali tuleb järjest rohkem eelnõusid, mis lausa kutsuvad üles diskuteerima debati käigus saalist tulnud mõtete baasil!

Eraettevõtlusest tulnud inimesena julgen teile väita, et see nõukogude probleem on olnud aegade algusest peale väga kummaline. Nimelt, nõukogu staatus on naljakas. Eraettevõtluse praktikuna võin öelda, et tavaliselt on nii, et juhatus seab endale ülesande, ta täidab selle ja kui ta on kehvasti töötanud, siis ta karistab ennast selle eest. Kuskil seal on aga mingi nõukogu, kes tavaliselt ei ole isegi huvitatud sellest, et aru saada, mis sellest kõigest saab. Aga siin on tegemist eraomandi baasil tegutseva ettevõtlusega, kus juhatuse volitused ongi sisulised ja nõukogu volitused on formaalsed, sest see on omaniku tahe. Riik ei saa endale sellist situatsiooni lubada.

Täna oli IRL-i esindaja ja hea kamraadi Toomas Tõniste kõnet suisa valus kuulata. Esiteks, komisjonis ta ei arvanud seda, mida ta täna siin puldis arvas. Kui IRL-i poole pealt hakkas kõlama jutt nõukogude politiseerimisest olukorras, kus näiteks Riigikogu otsustaks nõukogu liikmete üle, siis ausalt öeldes tuli mul seda kuuldes nutt peale. Sellel lihtsal põhjusel, et kui üldse kuskil saaks ministriale vastu astuda, siis võiks see koht olla Riigikogu. Aga praktikuna ja juba natukene pikemalt kui paar päeva parlamendis olnuna pean ma kahjuks väitma, et ministriteks satuvad ikka erakondade kõige tublimad inimesed, kes iga esmaspäeva hommikul tulevad fraktsiooni ja ütlevad Riigikogu liikmetele, eriti koalitsiooni kuuluvatele liikmetele, mida need sellel nädalal tegema peavad. IRL unistab võimude lahususest, kuid sellist võimude lahusust, et Juhan Parts tuleb fraktsiooni ja ütleb, et poisid, täna on nii, aga teie hakkate talle vastu, ei ole kahjuks olemas. See, et seda ei ole olemas, on kuskilt maalt täiesti arusaadav, sest ministri vastutus on väga suur ja keskpärast poliitikut ministriks panna ei ole mõistlik.

Aga sellest tulenevalt on mul teile, head kolleegid, soe ja sõbralik soovitus. Keskerakond ei ole küll selline partei, kes arutelu pel-

gaks. Ma olen seisukohal, et ministrid juhivad praegu ministeeriume nagu oma väikseid osaühinguid: keelan, käsin, poon ja lasen. Vaat tulenevalt sellest samast võimude lahususest, millest IRL unistab, puudub Eesti Vabariigis instrument, kes suudaks ministrile mõistuse pähe panna. Minnakse isiklikuks, tehakse lolle otsuseid ja pärast öeldakse: "Mina ei tea midagi, nõukogu otsustas." Kui te räägite, et minister ei määra nõukogudesse oma häid tuttavaid ehk lähtub sellest, et mitte mingil juhul nõukogusid politiseerida, siis on see muinasjutt, mida mina kuulasin viimati kolmkümmend aastat tagasi, kui ma oma väikestele lastele neid ette lugesin ja siis ka ise ennast kuulasin.

Selle tõttu, kullakesed, hoolimata suhtumisest eelnõu algatajatesse, olen ma seisukohal, et tuleks ikka väga tõsiselt arutada, kus see võimude lahusus on ja kuidas tegelikult saavutada seda, et ministrid meie üle ei valitseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Austatud kolleegid! Kuulates siin hea koalitsioonipartneri kõnet, tekkis mul tahtmatult küsimus, kas minister määrab nõukogudesse ebaseaduslikke inimesi. Mina kaitsesin tuliselt väidet, et see nii ei ole, aga see sõnavõtt pani mind selles kahtlema. Võib-olla peaks selle siiski üle vaatama.

Ma tahtsin markeerida ka teist teemat. Erkki Raasuke, kes tegeleb osaluspoliitika korrastamisega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis, on meie komisjonis käinud. Talt küsiti, kas nõukogu liikmete puhul on probleem poliitikutes või Riigikogu liikmetes. Ta vastas, et ei, nendega ei ole probleemi, nemad on nageni väga suure avalikkuse tähelepanu all, pigem on probleeme teiste tegelastega, kes avalikkuse sellise huvi alla ei satu. Koalitsioonipartner rääkis siin sellest, et määratakse justkui ministri ülemusi. Meenub see nali, et kodus on ülemus hoopis keegi teine. Kui nõukogusse määratakse parlamendiliikme elukaaslane või naaber, kas see ei ole siis mitte ülemuse ülemuse määramine? Kas see kannab ikkagi seda eesmärki? Mina teen küll ettepane-

ku seda eelnõu toetada ja esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 398 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. mai kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja esimese päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

2. Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (397 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Tegemist on väga lakoonilise eelnõuga. Eelnõu sisu sätestab, et riigi äriühingu juhatuse liikme tasu ei tohiks ületada 6000 eurot kuus ehk Eesti Vabariigis kõrgematele riigiametnikele kehtestatud palgapiiri.

Me oleme seda eelnõu juba mitu korda esitanud. Positiivne on see, et selle aja jooksul on elu teinud siin korrektsioone. Ma mäletan, et kui ma esimest korda selle eelnõu ettekandja olin, siis oli neid äriühinguid 12, tänaseks on neid äriühinguid ja sihtasutusi järel kuus. Progress on olnud käegakatsutav!

Me oleme seisukohal, et need ettevõtted, kellest jutt käib, eelkõige Eesti Energia, Eesti Raudtee ja Tallinna Sadam, on teenindusasutused, kes peavad tagama Eesti majandusele ja elanikele normaalse ja konkurentsivõimelise elektrienergiaga varustamise ning Eesti ettevõtlusele normaalse raudteeühenduse ja sadamate toimimise. Loomulikult kuulub nende ettevõtete hulka ka Estonian Air, kes peab tagama meile ühenduse muu maailmaga. Jutud sellest, et nendes äriühingutes peab maksma müstilist töötasu, kuna need ettevõtted osalevad rahvusvahelises konkurentsisis ja selle tõttu on nende ettevõtete juhid kuidagi eristaatuses,

on kuskilt maalt ju õige, aga kui me vaatame reaalselt elu, siis oleme pahatihti sunnitud tunnistama muud.

Kaks aastat on räägitud, et Hiina konteinerite kõige otsem tee Ningbo sadamast Venemaale läheb läbi Tallinna sadama. Ma olen kaks aastat pidanud seda juttu kuulama. Kui ma proovisin öelda, et see ei ole adekvaatne jutt, siis öeldi mulle, et ma peaksin arsti juurde minema. Aga nüüd on selgunud, et lõpuks on kaarti vaadatud ja aru saadud, et Hiinast pääseb Venemaale ka palju kiiremini kui läbi Tallinna sadama. See on üks näide selle kohta, milles seisneb rahvusvahelise konkurentsi mõte.

Ütlen ausalt ja otse, et me ei arva, et see eelnõu on kivist, selles mõttes, et siin ei tohi mitte midagi muuta. See võiks kindlasti olla üks laiemate arutelude objekt. Kummalisel ja kurval kombel on just Keskerakond tulnud appi Eesti Vabariigi valitsuse liikmetele, eelkõige peaminister Andrus Ansipile ja rahandusminister Jürgen Ligile, kes on ajakirjanduses korduvalt öelnud, et neile on teatud sihtasutuste ja riigiettevõtete juhtide palgad arusaamatud. Huvitav küll, kui parlament sulle kõrvad peaministri ja rahandusministri väljautlemistele, kas see tähendab siis, et see olukord ei ole normaalne? See peaks ju olema eelkõige signaal koalitsioonile midagi ette võtta, sest me ei saa ignoreerida valitsust, kelle me ise oleme määranud. Me ei saa ignoreerida valitsusliikmeid, kellest me lugu peame. Kui Andrus Ansip on peaminister, kellele pole oluline, kui suur on tema töötasu, siis mina leian, et peaministri, isegi rahandusministri ja teiste võtmeministrite vastutus on palju suurem kui näiteks RMK juhatuse esimehe oma, kelle põhiülesanne on mets kiiresti maha raiuda, sest inimesed rüüselvad ukse taga ja tahavad seda ära osta. Võib-olla on Andrus Ansipil elu jooksul kogunenud nii palju muid sissetulekuid, et ta saab naudinguga teha oma tööd praeguse palga eest. Aga mina väidan, et parlament kui kõrgema võimu kandja peaks selle diskussiooni ikka avama ja laiemalt läbi vaatama, mis meil Eestis tegelikult toimub.

Kahjuks on Keskerakonna hääl olnud hüüdjaha hääl kõrbes. Ma võin siin lehvitada mitmesuguste ajakirjanduses avaldatud artiklitega, mille autorid on ülalnimetatud rahandusminister ja peaminister või Eesti äriliihid, kes kõik

ütlevad väga selgelt, et riigi äriühingute juhid ei ole sellist ülekuldamist väärt. Kahjuks on ka kõik see jäänud hüüdjaha hääleks kõrbes.

Tundub, et seda eelnõu võiks siiski menetleda ja selle eelnõuga võiks Riigikogu taas kord parlamentaarse kultuuri rakendamise kaudu jõuda lõppresultaadis selleni, et me loome riigis õiglase süsteemi, kus tegelikku vastutust piisavalt tunnustatakse ja on adekvaatselt hinnatud, milline on ühe või teise ametikoha tegelik sisu. Ma arvan, et see oleks mõistlik. Muidu on ühiskonnal päris naljakas kuulata, kui ministrid räägivad, et nad ei saa aru, ja parlamendi liikmed väidavad, et nemad omakorda ei saa aru, mida ministrid räägivad. See on halb märk. Ma arvan, et see võib tekitada Eesti ühiskonnas, meie rahvas, keda me siin esindame, kummastava arusaama, et parlament ei kuule, mida valitsus ütleb. Aga võiks kuulda ja peaks arutama! Seetõttu ma arvan, et Keskerakond on algatanud väga hea seaduseelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head Riigikogu liikmed, kes me oleme kõik valitud kõrgeima võimu poolt, kui teil on küsimusi, siis palun! Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja, ma kuulan teid alati väga suure huviga. Tahan täpsustada eelnõu sisu. Eelnõu esimeses osas öeldakse, et makstava tasu piirmäär peaks olema 6000 eurot kuus. Samas leiab eelnõust ka lause, et eelnõu ei piira võimalust maksta juhatuse liikmetele lisatasusid, mida kehtiva seaduse kohaselt võib aastas maksta kuni nelja kuupalga ulatuses ehk kolmandik kogutasust võib tulla tulemus- või lisatasuna. Mis see lõplik tõde on? Kas see tasu võib olla 6000 eurot kuus või koos lisatasudega isegi 8000 eurot kuus?

Aivar Riisalu

Me oleme endiselt seisukohal, et ühegi seaduseelnõu algatamisel ei ole mõtet lüüa asju naeltega seina külge kinni, nii et diskussiooni objekt puudub. Võib-olla me parlamentaarse arutelu käigus otsustame, et see lisatasu võiks olla veelgi suurem. Aga me peame aru saama, et tulemus võiks olla palgasüsteemis kirjeldatud. Praegu on ühiskonna põhiline reaktsioon ja ka meie juhtpoliitikute reaktsioon seotud

sellega, et on olemas liiga suured lepingulised põhitasud, mis ei arvesta ettevõtte tegelikke tulemusi. Ma ei taha siin lõputult korrata, et Estonian Airi juhtum pani ikkagi väga paljud inimesed õlgu kehitama. Seetõttu ma väidangi, et Keskerakond ei soovi, et asi kinni jookseks. Me oleme teinud ettepaneku, et heade tulemuste korral võiks maksta nelja kuu palga ulatuses lisatasu. Võib-olla lepime selle eelnõu menetlemise käigus kokku, et me maksame 14 kuupalka lisaks selle eest, kui näiteks Eesti Raudtee või Tallinna Sadam toodab meile kasumit ja annab riigile võimaluse dividendi välja võtta. Jah, see on diskussiooni koht. Vihjed rahvusvahelisele konkurentsile ja selles osalemisele on meid viinud ju kahjuks olukorda, kus nii Eesti Raudtee kui ka Tallinna Sadama majandusnäitajad on tegelikult langustrendis, sest diplomaatistel või mis iganes välispoliitilistel põhjustel Eesti infrastruktuuri teatud mõttes ignoreeritakse. Me ei ole suutnud sellele rohtu leida. Meie võitlus oma lennufirma säilimise eest on ju väga õiglane, aga see võib ühel hetkel lõppeda sellega, et Euroopa Liit ütleb, et me oleme teinud rehepappi ja andnud lubamatut riigiabi, mis tähendab seda, et see üritus lõpeb ära ehk tulemus on null. Kui tulemus on null, siis, ma arvan, ei saaks lisatasu maksta. Keskerakond ei ole mitte kunagi olnud seisukohal, et arutelu käigus ei ole võimalik muudatusi teha. Ma arvan, et Reformierakond peaks päris hästi mäletama meie ühiseid valitsemisaegu, kui me olime sunnitud loobuma mingitest oma väga olulistest põhimõtetest, mida me olime varem kogu aeg korrutanud. Me tegime seda selle nimel, et ühiskonna tasakaalustatud areng oleks paremini tagatud. Ka praegu ma väidan, et ei ole vaja öelda, et see eelnõu variant on lõplik, vaid tuleks öelda, et muutusi on vaja või vähemalt on arutelukoht olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mina kuulan sind võib-olla veel suurema huviga kui Arto Aas, aga ma ei saanud päris hästi aru, mis selle eelnõu tegelik eesmärk on. Sinu jutust jäi mulje, et sa ei tahagi nagu äriühingute juhtide palgale piiri panna, vaid ta-

haksid hoopis ministrite palka tõsta. Kui see nii on, miks sa ei ole siis sellise eelnõuga välja tulnud? Või kavatsed sa siis, juhul kui eelnõu menetlusse jääb, sellise muudatusettepaneku teha?

Aivar Riisalu

Mul ei ole küll Keskerakonna fraktsiooni volitust niimoodi väita, aga ma arvan, et ministrite vastutus on kindlasti suurem kui riigi äriühingute juhtide oma. Selle tõttu ma väidan, et eelnõu põhiline mõte on siiski rahustada avalikkust. Tegelikult on "rahustada" siin vale sõna, me ei saa niimoodi öelda. Pigem lähtub see eelnõu ühiskonna õiglusest, ei saada aru, miks ühtedel on nii ja teistel on naa. Aga olen seisukohal, et kui parlament nii otsustab ning komisjonid ja parlamendi täiskogu leiavad, et see debatt on vajalik, siis tuleb seda teha. Proovige aru saada! Mul on sügav hirm selle pärast, et valitsus justkui juhib meid, eelkõige seetõttu, et ministrid on jõulised isiksused. Aga ma väidan, et ikka parlament peab olema see, kes otsustab, mis seal salata, ka valitsuse isikkoosseisu üle, samuti võib-olla näiteks ministeeriumide struktuuri üle. Aga jah, ära iial ütle iial! Võib-olla oleks tõesti mõistlik lõpuks jõuda ka valitsuse teatud küsimuste lahendamiseni.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kriitikas riigi äriühingute liiga kõrge palga kohta kasutatakse tihti argumendina võrdlust avaliku või muu teostajate palgaga. Kuidas sa tunned, kas need kaks sektorit, need kaks maailma on üldse mingisugusel mõistetaval viisil võrreldavad ning kas nende vastutuse suurus ja laad on sellisel määral võrreldavad, et seda võrdlust saaks kuidagimoodi kasutada tasustamise suuruse määramisel?

Aivar Riisalu

Väga hea küsimus, hea kolleeg! Tõepoolest, riigi äriühingute juhtide vastutus ei ole võrreldav näiteks valitsusliikmete vastutusega. Valitsusliikmete vastutus on vaieldamatult mitu korda suurem. Need kaks asja, kui rahvakeelt kasutada, on nagu siga ja kägu, kes ei ole

absoluutselt sarnased. Ütlen ausalt ja otse, et näiteks EAS on sisuliselt väljast tuleva abi ümberjagaja ja me oleme aastaid kuulnud ainult selle jagamise probleemidest. Riigikontroll on teinud auditi ja öelnud, et vanas rahas seitse miljardit krooni on topitud kurat teab kuhu ning see ei ole Eesti majanduse arengusse mitte mingisugust edu toonud. Andke andeks, aga ma kordan oma pakkumist: ma olen nõus kõiki neid eelnõus käsitletud ametikohti täitma ettenähtud palgamäära eest. Kuid peaministriks ma saada ei taha, sest ma ei saa selle tööga hakkama. Ma olen selleks liiga nõrk.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Kas te peate tõenäoliseks olukorras, kus nõukogu peab täitma üldkoosoleku või asutaja juhtnõore, et nõukogu ei konsulteerii üldkoosoleku või asutajaga, st ministriga, määrates juhatause liikmete palka?

Aivar Riisalu

Muidugi konsulteerib! Nõukogud ongi seal vahel selles mõttes kõige nõrgem lüli. Me eelmise päevakorrapunkti raames arutasime nõukogude temaatikat. Ma julgen praktikuna väita, et nõukogud on pigem formaalsed ning diskussioon toimub ministri ja tippjuhi vahel. Nõukogu lihtsalt lööb sinna allkirja alla. Pärast on nii mõnelgi mõtleval nõukogu liikmel silmad häbi täis. Nii mõnigi selline liige on katsetanud võimalust kiiresti nõukogust lahkuda, sest ta on näinud, et nõukogu sisuline töö kas või näiteks palga kujundamisel on olnud talle pehmelt öeldes hingeliselt vastuvõetamatu. Kahjuks on nõukogude staatus olnud läbi aegade kummaline. Me ei saa seal paremat kvaliteeti enne, kui me sinna tõelisi spetsialiste suudame määrata. Aga kust neid spetsialiste nii väga võtta? Selles mõttes on see täiesti õigesti tõstatatud teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Tõniste.

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sa enne korra juba mainisid, et rahvusvahelises konkrentsis osalevad ettevõtted vajavad rahvusvaheliste kogemustega juhte. Kui me Eestist sellist inimest ei leia, siis peame vaatama väljapoole Eesti piire. Seal on kahjuks või õnneks, ma ei oskagi öelda, kumb sõna on õige, palganumbrid tihti hoopis teised. Mis võimalused siin sinu arust siis on, kas ettevõtte jääb ilma juhita või tuleb maksta sellist palka, nagu makstakse mujal?

Aivar Riisalu

Minu meelest on, hea kolleeg Tõniste, teie suhtumine täiesti vale. Mille baasil me üleüldse väidame, et me ei leia kuuetele äriühingule ja sihtasutusele, kellest täna jutt käib, Eestist juhte? Miks me suhtume iseendasse selliselt? Me ei ole 22 aasta jooksul pärast taasiseseisvumist väga palju väljast spetsialiste ostnud. Kahel korral oleme ostnud ja mõlemal korral oleme puusse pannud. Andke mulle andeks, aga järsku me tõesti peaksime loobuma sellest praktikast, et neid väljast sisse tuua, sest omad mehed kipuvad paremini hakkama saama. Nad saavad paremini aru, kus riigis nad elavad ja millised on selle riigi tegelikud võimalused, ning proovivad selle riigi eest natukene paremini võidelda. Kui me ostame kellegi mujalt, kes tuleb oma taustaga, siis, ma väidan, see taust hakkab teda lämmatama. Kui me ostame spetsialisti näiteks Prantsusmaalt, siis ta mõtlebki, et ta on spetsialist ja ta ehitab lennufirmat riigis, kus on 50 miljonit elanikku. Aga täiesti juhuslikult on assistent talle ütle mata jätnud, et Eestis on 1,3 miljonit elanikku. Tema käitub suure Prantsuse lennukontserni juhi na ja meil on jällegi ainult tühjad pihud. See ei ole mehejutt, et meil endal inimesi ei ole. Me räägime täna kuuete ettevõttest. Kui riik tahab asutada täiesti unikaalse uue ettevõtte, näiteks hakata tootma tuumapomme, siis selle juhtimiseks peaks võib-olla tõesti otsima kellegi kuskilt Pentagonist, aga sadam, raudtee, lennundus ja energeetika – no andke andeks. Kas me tõesti ei saa hakkama? Ärge tehke nalja!

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Kaks täpsustust. Esiteks, tuumapommide sütikuid toodab General Electric, mitte Pentagon. Teiseks, ma tahtsin täpsustada, et meilgi on olemas tublisid inimesi. Sa unustasid ütlemata, et sa oled nõus juhtima Eesti Energiat ka selle juhatuse esimehe poole palga eest. Ma lisan – ja ma olen seda korduvalt rõhutanud –, et Eesti Energia juhina oleksid sina kogu praegusest juhatusest kindlasti parem, efektiivsem, kaastundlikum ja mõistvam. Mul ei ole selles vähematki kahtlust. Kui sa ainult läheksid sinna! Ma tahtsin aga küsida järgmist. Me räägime juhatuse liikmete palgast ja muudest asjadest. Sina rääkisid majanduse langustrendist. Riik ei tohiks äritseda ja kui riik äritseb, siis peaks ta täitma selle raha abil sotsiaalseid funktsioone. Eesti Energia seda ei tee. Kas siis ka nõukogu funktsioon peaks olema sotsiaalne, mitte rahaline?

Aivar Riisalu

Aitäh! Ma ütlen kõigepealt, et ma ei arvanudki, et Pentagon toodab tuumapomme, ma ütlesin, et võib-olla Pentagonist tasuks osta mõni spetsialist, kes oleks selle teemaga kokku puutunud. Mulle kolleeg Igor Gräzin aeg-ajalt meeldib. Ta on selline karismaatiline ja väga julge ütlemisega mees. Kas Reformierakond sellest aru saab, et neil on olemas selline pärl, on iseküsimus. Ma tsiteerin Igor Gräzinit: "Sandor Liive, sina ei ole ärimees. Sina oled sotsiaaltöötaja, kelle ülesanne on Eesti ettevõtlusele ja kodanikele müüa konkurentsivõimelist ja võimalikult madala hinnaga elektrienergiat, sest seda on meie ühiskonnale vaja." See on sõnum, mida tuleb tunnustada, sellel lihtsal põhjusel, et Eesti Energia on aastakümneid oma rahvast petnud, öeldes, et ta pakub parimat, odavaimat ja kõige mõistlikumat energiat. Ma olen siit puldist emotsionaalsetes kõnedes korduvalt öelnud, et ka mina olen selle pettuse ohvriks langenud. Tegelikult, oleme ausad, Eesti sisemajanduses on toimunud ebamõistlik külmumine. Eksport on eksport, aga sisemajandus on valdavalt teenusmajandus. Kui elektriarved, kommunaararved ja mis iganes arved inimesed palga saamise hetkel paljaks röövivad, siis sisemajanduse tsirkulatsiooni ei saagi tekkida, sest inimesed ei osale tarbimises. Needsamad riigi äriühingud peavad tagama, et siia tahetaks lennata, siin tahetaks

äri teha, siin oleks normaalne ettevõtluskeskkond ja siit ei hakataks lahkuma sellepärast, et näiteks selle energia hind, mida me ise oleme võimelised tootma, on mõistusevastase hinnaga. Selle tõttu rõhutan ma veel kord, et kui riigil peaks tekkima mingeid uusi tarku ideid, siis võib loomulikult tekkida täiesti uus olukord, aga me räägime praegu teenindusasutustest, kes peavad tagama normaalse majanduskeskkonna. Kõik muu tuleb juba peaaegu iseenesest ja me jõuamegi 15 aastaga viie rikkaima riigi hulka. Nendest 15 aastast, Igor, on mitu aastat juba mööda läinud, ma ikka ootan, aga seda rikkust ei paista kuskilt. Selles mõttes on need sotsiaalse taustaga ettevõtted. Sotsiaaltöötajate palgad ei ole meil aga väga kõrged.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Nädalalõpp läheneb ja koosviibimine muutub järjest meeolukamaks. Ütlen lihtsalt filosoofilise repliigi korras, et kui sa eelmisele küsimusele vastates ütlesid, et avaliku võimu teostaja vastutus ei ole võrreldav äriühingu juhi omaga, siis sa tegelikult sellega asusidki neid võrdlema. Sa ju tegelikult võrdlesid neid, kui sa ütlesid, et ühel on suurem vastutus ja teisel väiksem. Aga see selleks. Minu küsimus on järgmine. Kas sinu hinnangul on olemas mingisugune Eestis enam-vähem üheselt mõistetav arusaam äriühingute juhtide, aga võib-olla ka avaliku sektori juhtide palkade kujunemise alustest? Mis on need kriteeriumid, mille alusel seda korraldatakse? Millest lähtudes me üldse mõtleme selle üle, kui suur peaks olema palk ühel või teisel ametikohal?

Aivar Riisalu

Täiesti õige tähelepanek. Praeguse olukorra me oleme ise tekitanud. Me võtsime aluseks presidendi palga, kusjuures see otsus sündis meil ühistöö tulemusena. Presidendi palgaks, palga kõrgeimaks astmeks sai 6000 eurot. Järsku me panime sellega isegi mööda, kui me võtsime aluseks presidendi palga? See on jällegi arutelu koht. Ma väidan, et see, kuidas me selle eelmise süsteemi lõime, näitabki, et me oleme võimelised arutlema ja lahendusi leidma. Me tegime seda teatud mõttes ühiskonna

survel, me proovisime süsteemi korrastada. Ka nüüd on olnud survet selle eelnõu esitamiseks. Mul on need laused siin isegi kaasas, kullakesed. Jürgen Ligi on öelnud, et selle palga eest peaks EAS-ist tulema vaid puhast kulda. Jüri Mõis on riigijuhtide palkade kohta öelnud, et need vennad ei ole seda väärt. Jürgen Ligi on öelnud, et RMK juhi palga 5%-line tõus, nii et palk tõusis 7000 euronit, ei ole õiglane. Need ei ole ju Kesknädala artiklid, saage aru! Kõik inimesed oskavad Eestis lugeda, aga meie teeme näo, et midagi pole juhtunud. No ei saa niimoodi, kullakesed! Ei saa! Me oleme parlament!

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Ma ei tea, kas ma julgen enam küsida, aga ma siiski proovin. Enne ma küsisin su käest, kas eelnõu eesmärk on panna lagi äriettevõtete juhtide palgale või pigem sa leiad, et ministrite palk on madal. Sa vastasid mulle nii segaselt, et ma ei saanud aru. Küll sain ma aga aru sellest, et vahepeal sa teatasid, et sa ise peaministriks ei hakka, kuna sa oled liiga nõrk. Kuna sul nagu oma huvi mängus ei ole, siis äkki sa nüüd annad mulle konkreetse vastuse. Milline peaks olema Eesti Vabariigi peaministri palk? Seda palka sa ise ei ihalda, aga milline on sinu kui kõrvaltvaataja objektiivne hinnang?

Aivar Riisalu

6000 eurot, Keskerakonna eelnõust tulenevalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Vaata, mulle on jäänud selline tunne, et Eesti on muutunud narkomaania riigiks. Selles mõttes, et me istume narkonõela otsas ja meil on teadmine, et Eesti Energiast tuleb dividend, mida mitte kellelegi, riigile teiste hulgas, vaja ei ole. Kui see dividend läheks tootmisesse tagasi, siis oleks meie riik palju rikkam. Me praegu selle dividendi kaudu lihtsalt kiiresti varastame omaenese homset rikkust. Eesti Energia tuleb kõige kiiremas korras erastada,

seni kuni seal veel midagi erastada on. Aga nüüd tekib küsimus, kas on mingisugused valdkonnad, kus riik siiski iga hinna eest peab äritsema jääma. Ka meie siin eelarvet koostades arvestame, et see toob dividende, too toodab kasumit jne, unustades, et seda kasumit pole kellelegi vaja, see aitab lihtsalt korraks eelarvet tasakaalustada ja kõik, see on pisi, ühesõnaga, sellel ei ole tähtsust.

Aivar Riisalu

Selles ma kolleeg Gräziniga nõus olla ei saa. Keskerakonna seisukoht on selgelt see, et Eesti Energiat ei ole vaja erastada. Riik peab Eesti Energia lihtsalt paika panema ja üles ehitama selliselt, et see tõepoolest oleks infrastruktuuriüksus, mis tagaks majanduse normaalse arengu. Dividendiootus võib-olla ei peaks Eesti Energia puhul põhiline olema, vaid põhiline peaks olema see, et energia normaalse hinna abil tekitatud ettevõtluskeskkond loob Eestisse uusi töökohti ja suurendab riigi maksubaasi. Selles olen ma kolleegiga nõus. Erastamine ei ole siin hea mudel, sest erastades me sukelduksime määramatusse. Tõsi, Eesti Energia küljest tasuks võib-olla eraldada näiteks õlitööstus, mida ei ole küll riigil mõistlik pidada, sest see on selline ettemääratu valdkond ja kuidagi tõrgetega seotud. Aga see selleks, me ei räägi praegu sellest. Sa küsisid, mis äri peaks Eesti riik tegelema. Ma arvan, et Eesti riik peaks tõepoolest rohkem äri tegema. Siin küll erakonna nimel ettekannet tehes räägin ma jälle praktikuna seda, et sügava kriisi ajal tekkisid Eesti eksportijatel meie põhilistel eksporditurgudel Põhjamaades tõrked eelkõige sellepärast, et Põhjamaad asusid oma majandust toetama. Sõna otseses mõttes tekitati nii pangameetmete kui ka riiklike meetmetega olukord, kus väga paljusid asju, mida riik varem ei pidanud otstarbekaks ise teha, hakkas ta siiski ise tegema, et säiliksid töökohad ja normaalne majanduse tsirkuleerimine. Eestis, risti vastupidi, on ju parempoolne valitsus declareerinud, et riik ei pea äri tegema. Ma arvan, et näiteks oleks riigil mõistlik arengufondi senisest paremini kapitaliseerida. Riigil oleks mõistlik paigutada riskikapitali järgmisele tasemele ehk tarka ettevõtlusesse, arengufondi spetsialistid võiksid hinnata selle paigutamise mõttekust ja riigil tekiks topeltvõit. Me suudaksime juurde luua meie unistust, tarku töö-

kohti. Kui ettevõtted normaalselt käivituvad, siis oleks võimalik seda realiseerida. Mis saaks Eesti riigil selle vastu olla, et näiteks mingi Skype'i analoog tooks riigieelarvesse korralikult raha juurde? Võib-olla näiteks Andrei Korobeinik, kes on väga tark mees, looks selle asemel, et kaasata mingisugust väga kallist või ebamugavat kapitali, koostöös riigiga mingi targa ettevõtte, mille ta kolme aasta pärast realiseeriks, laseks n-ö vabasse kapitalismi ja Eesti riik saaks sellelt arvestatavalt teenida. See oleks suund, mida Eesti riik peaks kindlasti arendama. Me tegime päris hästi, kui me Telekomid dividendid arengufondi suunasime. Tõsi, alati võib juhtuda, et midagi läheb valesti, aga igal juhul on sellisel väikesel riigil mõistlik sellisesse ettevõtlusesse investeerida. Teine soovitus Eesti riigile on see, et Eesti riik peaks tõsiselt mõtlema sellele, et osta positsioon mingisugusesse pank. Eestis on ainult üks selline pank, kuhu riigil tasuks positsioon osta, et Eesti keskmine ja väikeettevõtlus saaks mingisugusegi krediitdivõimekuse, sest väikeettevõtetel on suurte rahvusvaheliste pankade uuest päris keeruline sisse pääseda. Ma arvan, et see võiks olla Eesti riigi teine ärisuund. Nii on.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitüma, Aivar! Väga ilus kõne oli. Mul tekkis aga üks küsimus: kas sa mäletad, mis see küsimus oli, millele sa vastasid?

Aivar Riisalu

Ma vastasin küsimusele, millist äri peaks Eesti riik ajama.

[Vahelehiite: "Õige!"]

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas esitatud eelnõu s.a 6. mail. Tegelikult oli see meil selle koosseisu jooksul juba kolmas kord samasisulist eelnõu arutada. Komisjonis

esindas Keskerakonna fraktsiooni Aivar Riisalu ja valitsuse seisukohti tutvustas Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja asetäitja Tarmo Porgand. Aivar Riisalu tutvustas eelnõu eesmärke ja sisu – me olime tegelikult sellega juba varasemast tuttavad – ning Tarmo Porgand tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohti, mis ka ei ole viimase paari aasta jooksul muutunud. Valitsus ei toeta äriühingute ja sihtasutuste juhatuse liikmete palga seaduse tasandil fikseerimist, kuna see valdkond on äriseadustikus piisavalt reguleeritud ja fikseerimine võib halvendada ettevõtete konkurentsivõimet.

Komisjonis küsiti üle, mille poolest see eelnõu erineb varasematest eelnõudest. Nagu juttu oli, siin on jäetud sisse võimalus maksta lisatasu. Küsiti ka, miks on see summa just 6000 eurot. Arutleti sel teemal, kas suurem probleem pole mitte see, et Eestis on valdav osa palku liiga madalad, mitte see, et mõned palgad on liiga kõrged.

Üldiselt oli see reibas ja rõõmsameelne arutelu, nagu ka hetk tagasi siinsamas täiskogu ees. Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 16. mail ja teha ettepanek eelnõu tagasi lükata. Selle ettepaneku poolt hääletas 6 komisjoni liiget, vastu 4, erapooletuks ei jäänud keegi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Teile on küsimusi. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te lugesite ette Vabariigi Valitsuse seisukoha, miks Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta. Aga kuna arutelu toimus komisjonis ja ka otsuse selle eelnõu tagasilükkamise kohta langetas komisjon, siis võib-olla toote välja ka need põhjused, miks komisjon ei toetanud eelnõu edasist menetlemist?

Arto Aas

Jah, ma mainisin Vabariigi Valitsuse seisukohti, sest nendest rääkimine on selline hea tava. Komisjoni enamuse seisukohad ühtisid Vabariigi Valitsuse dokumentides toodud seisukohtadega. Meil seekord väga pikka arutelu ei olnud, sest me oleme seda debatti pidanud juba kaks korda varemgi. Ma vaatasin, et ma

viimati käisin täpselt sama eelnõuga siin puldis 15. jaanuaril. Seekord meil väga pikka sisulist debatti ei olnud, aga positsioonid olid tõepoolest päris selged.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Ma arvan, et isegi teie peate tunnistama, et nii mõnigi nõukogu on tegevjuhile palka määrates teinud suuri vigu. Kas te oskate öelda, mida on õpitud Eesti Öhu juhtumist? Seal oli ette nähtud, et kui Tero Taskila oma tööga toime ei tule, siis saab ta kolme kuupalga ulatuses hüvitist. Mis järeldused nõukogu sellest tegi ja mida ta sellest õppinud on?

Arto Aas

Seda oleks targem küsida nõukogu liikmetelt, aga ma arvan, et Estonian Airi õppetund praegu veel paraku kestab. Me ei tea täpselt, kuidas see lugu lõpeb. Küll on nõukogu liikmed välja vahetatud. Teadupoolest on seal välja vahetatud poliitikud. Nüüd juhib seda nõukogu Erkki Raasuke, kes on minu arvates Eesti üks tunnustatumaid tippjuhte ja kes ei tee seda kindlasti mitte oma turuhinna eest, vaid pigem *pro bono*. Ma arvan, et neid õppetunde on palju. Ma soovitan seda küsida nõukogu liikmetelt või üldkoosolekult.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud ettekandja! Eelmine ettekandja kandis ette kahe valitsusliikme seisukohad riigiettevõtete juhtide palga kohta. Need seisukohad olid kritiseerivad. Kas need kaks ministrit jäid valitsuses vähemusse, kui valitsus oma seisukohta kujundas?

Arto Aas

Aitäh! Kui te nende ministrite seisukohti lähemalt uurite, siis näete, et tegelikult ei ole nad nõudnud ega pea õigeks seaduse muutmist. Seadusega palgapiiiride paikapanemist ei kiida heaks ka OECD. Aga need valitsusliikmed on kindlasti pidanud neid palku kohati

ebaõiglaseks või liiga suureks. Mõnikord tundub ka mulle nii. Aga üksikutest vigadest lähtudes seadusi kujundada ei ole hea praktika, see ei ole õigusriigile kohane. Subjektiivsed hinnangud jäävad alati. Ma loodan, et nõukogu liikmed ja üldkoosolek on neid arvamusi tõsiselt lugenud ja teevad edaspidi targemaid otsuseid.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Mõni aasta tagasi otsustas Riigikogu muuta seadust ja panna piirangu riigiettevõtete juhtide boonustele. Senimaani oli see reguleerimata. Näiteks õnnestus Eesti Loto juhil saada heade tulemuste eest boonust, mis oli lähedane aastapalgale. Siis seadustati, et boonus ei tohi olla suurem kui nelja kuu töötasu. Tollal oli Riigikogul sobilik muuta seadust, et riigiettevõtete juhtide palka korrigeerida. Mille poolest see olukord erines praegusest? Kui me näeme, et neid palku ei saa võrrelda presidendi või peaministri ametipalgaga, miks me ei tohi siis nüüd Riigikogu täiskogus riigiettevõtete juhtide palgale piiri peale panna?

Arto Aas

Aitäh! Ma arvan, et tollal oli debatt üsna emotsionaalne. Ma ise küll selles debatis ei osalenud. Kokku võttes võib öelda, et ei piiratud sissetuleku üldtasest, vaid peeti targaks piirata lisatasusid, et enamus tasust oleks põhipalk, nii et see oleks läbipaistev ja võrreldav. Samamoodi on panganduses ja mujal asunud piirama pigem lisatasusid ning soovitakse, et põhipalk oleks selge ja läbipaistev. Aivar Riisalu tsiteeris siin Jüri Mõisa, kes on öelnud, et need vennad ei ole seda palka väärt. Samas artiklis ütles ta muu hulgas seda, et eraettevõtluses on tavapärane, et juhatuse liikmete makstakse näiteks 10% kasumist preemiaks. Kui Eesti Energia kasum on 100 miljoni euro lähedal, kas meie ühiskond oleks siis valmis maksma 10 miljonit eurot Sandor Liivele aastalõpupreemiaks? Tõenäoliselt mitte. Nii et need on erinevad küsimused. Mina arvan, et praegune regulatsioon, kus lisatasu on piiratud nelja kuu tasuga, on normaalne. Seda ei peaks muutma. Aga sel teemal võib muidugi deba-

teerida. Eelnõu seda ei käsitletud ja ka komisjonis me seda ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Meenutage mulle lihtsalt faktilise täpsuse mõttes, kas Estonian Airi nõukogu juhtis poliitikat või ettevõtja. See on esimene pool küsimusest. Küsimuse teine pool on järgmine. Ma selle eelnõu eelmiste arutelude juures ei viibinud, aga selle lühikese aja jooksul, mis ma Riigikogus olnud olen, olen näinud Riisalu kahte väga rõõmsameelset esitust sellel teemal. Kuid kas varem on arutatud ka Tallinna ettevõtete juhtide palgalagesid või nende tasude erinevaid piiranguid?

Arto Aas

Estonian Airi nõukogu juhtis ettevõtja. Seal nõukogus on ettevõtjad alati ülekaalus olnud. Mis puudutab poliitikute osalemist ettevõtte nõukogus, siis niipalju kui mina kuulnud olen – ja kuulnud olen ma päris palju –, on poliitikud pigem nende kõrgete palkade vastu olnud, nad on olnud tagasihoidlikumad. See surve tuleb erasektori poolt. Me teame, et riigile kuuluvate ettevõtete palgatase ei ole Eesti mõistes sarnaste ettevõtetega võrreldes väga kõrge. Kui me vaatame samasuguse käibega suuri eraettevõtteid, kus töötab üle 500 inimese, siis näeme, et seal on kõrgemad palgad. Siin on mindud ka äärmustesse. Näiteks teenis ühe väetisetehase juht ühes kuus rohkem, kui teenib president või keegi teine Eestis. Eriti energia- ja transiidisektoris on palgad väga kõrged. Ka nõukogudes on olnud nende palkade pakkujad pigem inimesed erasektorist. Aga see selleks.

Tallinna ettevõtete palgakorraldust oleme varasematel kordadel arutanud. Mina ei pea õigeks seda riigi tasandil reguleerida ja minu teada ei ole seda reguleeritud ka Tallinnas. Aga täpsem informatsioon mul puudub.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Ma ei oleks siia pulti tulnud, kui küsimuste voorus ei oleks esile kerkinud üks väga tõsine probleem, mida mina praegu meie ühiskonnas näen. See on lõputu keskmiste, vasakpoolsete ja parempoolsete vastandamine ning lõputu Eesti riigi, tema parlamendi ja valitsuse ning Tallinna vastandamine.

Ma olen väga õnnetu selle pärast, et Eesti Vabariigi parlamendi ja valitsuse liikmed püüavad teatud retoorikas Tallinna kujutada nii tähtsa kohana maailmas. Ma juhin teie tähelepanu, et Tallinn on küll Eesti Vabariigi pealinn ja Tallinna linnapea on täiesti juhuslikult demokraatlike valimiste tulemusel Eesti Keskerakonna esimees Edgar Savisaar, kuid Tallinn on samas ka üks kohalik omavalitsus 223-st või kui palju iganes neid kohalikke omavalitsusi Eestis on. Seetõttu oli mul väga raske kuulda, kui endine minister ja praegune Riigikogu liige tõmbas riiklikult olulise küsimuse arutamisel paralleeli ühe vallaga. Seda ei võiks Eesti Vabariigi parlamendi liige endale lubada. Ilmselt oli tal ministrina töötades töökoormus nii suur, et ta ei suutnud aru saada, et parlament on rahva valitud, valitsus tegelikult allub parlamendile ja parlament Tallinna juhtida ei saa. Kui parlamendi liige leiab, et kohaliku omavalitsuse probleemid on talle tähtsad, siis on tal loomulikult võimalus töötada kohalikus volikogus. Ma juhin teie tähelepanu sellele, et kohalikku volikokku pääseb valimistel, mis toimuvad s.a 20. oktoobril. Siit Reformierakonnale soovitus seada volikogu valimistel kindlasti üles Kristen Michali kandidatuur näiteks Tallinna kesklinna piirkonnas, kus ta võiks tänu oma selgele silmavaatele ning tegelikult väga heale ettevalmistusele ja korralikele ajudele olla Tallinna volikogu üks säravamaid liikmeid, kui mitte öelda, et me võiksime kaaluda tema valimist Tallinna volikogu esimeheks, kui Reformierakond oleks koalitsioonis Keskerakonnaga. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 397 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me hakkame selle ettepaneku hääletamist ette valmistama.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 397 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 39 Riigikogu liiget, vastu 22, erapooletuks ei jäänud keegi. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 397 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 8.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 11.31.

Istungi kestus 1 tund ja 31 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 20. mai 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti Panga Nõukogu tegevuse kohta (nr 321)
2. Arupärimine SA Eesti Filmi Instituut tegevuse kohta (nr 332)
3. Arupärimine kõrgharidusreformi kohta (nr 318)
4. Arupärimine noorsootöö kohta (nr 320)
5. Arupärimine hariduslike erivajadustega laste toetamise kohta (nr 328)
6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 15. töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd, head kolleegid, on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Alustame Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissonist. Palun!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Teiseks, Vabariigi Valitsus esitab Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamississioonil Malis" eelnõu. Nimetatud otsuse eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Urmas Reinsalu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja demokraatide ühenduse nimel üle arupärimise sotsiaalministrile noorte tööpuuduse kohta. 15. mail avalikustas Statistikaamet andmed, mille kohaselt on noorte tööpuudus kasvanud 10,8%-ni, olles esimese kvartaliga võrreldes 0,9% suurem. 15–24-aastaste noorte töötus ületas vanemaealiste oma mitu korda. Kvartalis lisandunud 7000 töötust üle poole olid alla 25-aastased. Alla 25-aastaste seas oli hinnanguliselt 51 000 tööl käijat ning 16 000 töötut. Noorte tööpuuduse olukord on murettekitav ja tahaksime kuulda, kas Sotsiaalministeerium ja valitsus on probleemi lahendamiseks uusi samme kavandanud. Sellest tulenevalt esitame sotsiaalministrile 16 rahvasaadiku allkirjaga kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle adressaadile otsekohe.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 15. mail algatatud riiklike perefotetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu ja määranud selle juhtivkomisjoniks sotsiaalkomisjoni.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse 16. mail esitatud järgmised eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivkolmandate riikide kodanike teadustöö, õpingute, õpilasvahetuse, tasustatud ja tasustamata praktika, vabatahtliku teenistuse ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja

eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni, kultuurikomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. juuni kell 16. Teiseks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni ja majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. juuni kell 16. Kolmandaks, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Liidu õiguskaitsekoostöö ja -koolituse ametit (Europol) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsused 2009/371/JSK ja 2005/681/JSK, ja Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, millega luuakse Euroopa õiguskaitsealane koolituskava. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni ja põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. juuni kell 16. Neljandaks, Riigikogu juhatus on edastanud väliskomisjonile Vabariigi Valitsuse s.a 16. mail esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjonile antava mandaadi kohta, mille alusel räägitakse läbi Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide kaubandus- ja investimispartnerluse kokkulepe. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma Euroopa Liidu asjade komisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 4. juuni kell 16.

Arupärijad võtsid tagasi arupärimise nr 319 arheoloogiliste leidude omandi küsimuse kohta, mis oli esitatud kultuuriminister Rein Langile.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 87 Riigikogu liiget, puudub 14.

Lugupeetud kolleegid, läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel, panen selle kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Panga Nõukogu tegevuse kohta (nr 321)

Esimees Ene Ergma

Asume tänase päevakorra juurde ehk arupärimistele vastama. Esimene on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Marika Tuus-Lauli, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Tarmo Tamme, Olga Sõtniku, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi ja Ester Tuiksoo 15. aprillil esitatud arupärimine Eesti Panga Nõukogu tegevuse kohta (nr 321). Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma tutvustan Riigikogu liikmete arupärimist Eesti Panga Nõukogu esimehele Jaan Männikule. Me kõik teame, et eeloleva kuu jooksul on meil võimalik Riigikogu kõnetoolist kuulda ka Eesti Panga presidendi ettekanne, aga Eesti Panga Nõukogu esimehelt soovisime täpsemat infot nõukogu rolli kohta. Eesti Panga Nõukogu on Eesti Panga järelevalveorgan, kelle pädevusse kuulub ka Eesti Panga kasumi jaotamine vastavalt seadusele ja nõukogu kinnitatud kasumijaotuse strateegiale.

2011. aastal sai Eesti Pank 22,7 miljonit eurot kasumit, millest panga nõukogu otsustas suunata kolmveerandi keskpanga reservidesse ja veerandi ehk 5,7 miljonit eurot 2013. aasta riigieelarvesse. See arupärimine anti üle 15. aprillil. Pärast seda, me teame, on olnud elav mõttevahetus selle üle, kui palju Eesti Pank peaks oma kasumit riigieelarvesse andma.

21. veebruaril kiitis Euroopa Keskpanga nõukogu heaks keskpanga 2012. aasta auditeeritud finantsaruande, mille kohaselt oli Euroopa Keskpanga kasum eelmisel aastal üle 2,1 miljardi euro. Suure panuse kasumi tekkeks andsid intressitulud, mis kokku olid 2,3 miljardit eurot. 1,1 miljardit moodustas sellest puhas intressitulu väärtpaberituru programmi raames ostetud väärtpaberitelt. Sellest 555 miljonit eurot saadi Kreeka võlakirjadelt, mis Euroopa Keskpanga väärtpaberituru programmi raames ostis. Teadupärast Eesti Pank on sõltumatu, aga eurogrupi rahandusministrid otsustasid, et Kreekale makstakse võlakirjadega seotud intressid tagasi. Nii palju siis tutvustuseks.

Me esitasime Eesti Panga Nõukogu esimehele neli küsimust, need on järgmised. Esiteks: "Euroopa Keskpanga 2012. aasta auditeeritud finantsaruanne lubab oodata arvestatavat kasumit Eesti Pangalt ka see aasta. Kuidas hindate Eesti Panga 2012. aasta tulemusi?" Teine küsimus on seotud sellega, et 2012. aastal soovis Eesti Panga Nõukogu kogu panga 2011. aasta kasumi paigutada reservfondi, kuid rahandusministri palvele tuldi vastu ja osa kasumist anti siiski ka riigi stabiliseerimisreservi. Kas sellel aastal on tuntud valitsuse survet seoses Eesti Panga kasumi jaotamisega? Ja kuna me kõik teame, et härra Jaan Männik hakkab Eesti Panga Nõukogu esimehe kohalt lahkuma, siis me soovime kuulda tema hinnangut oma ametiperioodile. Ka tunneme huvi, milliseid nõuandeid ta annab oma järeltulijale selles ametis. Täna tähelepanu eest ja ootan huviga vastuseid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Ja nüüd palun vastamiseks kõnepulti lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimehe Jaan Männiku!

Jaan Männik

Lugupeetud kaasvõitlejad! See on mulle üks uus kogemus, et Riigikogu liikmetele niimoodi rääkida. Mul on väga hea meel ja suur au siin teie ees seista. Ma võtan vastuse nendele küsimustele kokku niimoodi, et Eesti Pank hindab tulemused heaks. Eesti Panga eesmärk ei ole maksimaalselt kasumit teenida, panga eesmärk on tagada hinnastabiilsus ja seda me teeme koos Euroopa Keskpangaga. Me oleme üks osa Euroopa Keskpangast.

Rahapoliitika ühtlustamine toob kaasa selle, et jaotatakse tulud, jaotatakse kulud ja jaotatakse riskid. Eesti osakaal on seal 0,26%. Eurosüsteemi krediidiriskid on sellised, et kommertspankadele on laenatud 852 miljardit eurot ja 203 miljardi euro eest on ostetud võlakirju. Selline on siis Eesti Pangal see suur risk, nagu ka kõikidel teistel euroriikidel.

Minu käest küsiti, kuidas ma hindan Eesti Panga Nõukogu tööd. Sellele vastates tuleb kahjuks tunnustada, et ühes punktis ma olen meie töö suhtes väga kriitiline, ja see on usaldus. Sellises institutsioonis nagu Eesti Pank peab valitsema usaldus. Seal peab valitsema usaldus nõukogu koosolekul, seal peab ole-

ma usaldus selles mõttes, et kui me ütleme, et siit midagi välja ei leki, siis see ka ei leki. Me oleme usalduse küsimust arutanud kolmel neljal nõukogu koosolekul peamiselt selles kontekstis, et seal on alati üks päevakorrapunkt, mille raames Ardo Hansson seletab meile, mis on juhtunud Frankfurdis. See, mis on Frankfurdis juhtunud, on osaliselt konfidentsiaalne, seal ei ole mingit väga selget piiri, mida sa avalikustada võid ja mida mitte. Seda otsustab panga president oma äranägemise järgi. Aga kui panga president usub või kahtlustab, et see, mida nõukogu koosolekul räägitakse, võib ka ajakirjandusse jõuda, siis on see väga halb. See, mis on juhtunud minuga, on üks väga väike detail, millest pole mõtet enam rohkem rääkida. Aga kui lekib näiteks midagi, mida Frankfurdis on laua ümber räägitud ja mis ei tohiks lekkida, siis on tegu tunduvalt tõsisema küsimusega. Kui ma annan oma ameti Mart Laarile üle, siis ma saan Mart Laariga kokku ja ütlen temale seda, et sa paned nüüd uue nõukogu koosseisu kokku ja selles olukorras on kõige tähtsam asi, et sa leiad inimesed, keda sa panga nõukogu liikmetena usaldad.

Aga tulen nüüd tagasi positiivsete asjade juurde. Kasumi jaotamise kohta ütlen niimoodi, et see ei erine kuigi palju äriühingu kasumi jaotamisest. Äriühingus on niimoodi, et juhatuse esimees teeb nõukogule ettepaneku, nõukogu kiidab selle heaks ja siis läheb see aktsionäride üldkoosolekule lõplikult otsustada. Eesti Pangas on see protsess kahe-, mitte kolmeastmeline. Eesti Panga juhatus teeb nõukogule ettepaneku ja nõukogu kas kinnitab selle või ei kinnita seda. See ei ole nii, et lahenduse pakub välja nõukogu, lahenduse pakub välja juhatus.

Juhatus ütles nõukogule, et meie reservid on võrreldes Eesti majanduse mahuga ja võrreldes paljude teiste Euroopa riikide seisuga päris väikesed. Me peaksime kõvasti reserve koguma ja see võtab 15–20 aastat, enne kui me jõuame mingisugusele aktsepteeritavale tasemele. See oli põhjus, miks juhatus just nagu ei tahtnud palju välja maksta. Rahandusminister ei ole minu teada rääkinud ühegi nõukogu liikmeka, võib-olla on ühe või kahega, täpselt ma ei tea. Küll aga tean, et ta rääkis panga presidendiga. Siin oli küsimus, kas Eesti Pank või Eesti Panga Nõukogu on survestatud. Ma ei kasutaks sõna "survestama". Ma ütleksin, et

seda teemat on arutatud ja see lõppes lahk-arvamustega – panga presidendil ja rahandusministril olid erinevad seisukohad. Panga president tegi nõukogule oma ettepaneku ja nõukogu kiitis hääletuga 7 : 1 selle ettepaneku heaks.

Minu käest küsiti ka, kas panga nõukogu esimees peaks olema poliitiline või mittepoliitiline isik. Minu meelest on tähtis küsimus, kas panga juhtkond, president ja asepresident on poliitilised või mittepoliitilised isikud. Kas panga nõukogu esimees seda on, on minu arvates märksa vähem tähtis küsimus. Usun, et mingisugune sild siia saali peab ühel keskpangal olema, ja sellepärast ongi selle saali inimesi meil panga nõukogus. Ma toetan põhimõtet, et ka Riigikogu liikmed on panga nõukogus. Kas esimees on või ei ole poliitiline isik – minu meelest see ei ole väga tähtis küsimus.

Peaminister Andrus Ansip andis ühe intervjuu – see oli vist "Peaministri tund" Vikerraadios 26. aprillil –, kus ta minu meelest väga hästi analüüsis Eesti Panga Nõukogu rolli. See oli väga hea analüüs ja ma toetan seda, mida peaminister Ansip seal rääkis, küll aga leian, et me oleksime pidanud ühe sammu veel tegema. Peaminister ütles, et Eesti Panga Nõukogu roll on märksa piiratum kui ühe äriühingu nõukogu roll, ja nii see on. Meie ei kinnita eelarvet, meie ei kinnita tegevuskava, me võtame teadmiseks. Ja on ka teisi piiranguid.

Mina ise olen enda meelest viis aastat rääkinud kulude kokkuhoiust Eesti Pangas. Ma olen rääkinud, et Eesti Pank kui süsteem on Eesti riigile ja rahvale liiga kallis. Võiks tõsiselt arutada – aga seda ei saa Eesti Pank, ka mitte Eesti Panga Nõukogu algatada –, kas see süsteem ei ole mitte liiga kallis. Võrreldes seda, mida me teeme, sellega, mis see asi maksab! Aga see arutelu tuleb algatada kusagil mujal.

Kuidas ma siis lõpuks hindan Eesti Panga tööd, eriti Eesti Panga Nõukogu tööd? Kui on pikka aega tööd tehtud, siis sa näed, et peaaegu igas struktuuris tekib varem või hiljem vastuolu reformaatorite ja haldajate vahel. On inimesed, kes ütlevad, me peame muudatusi läbi viima, et see ei ole hästi ja see ei ole hästi ja see ka mitte, ning on inimesed, kes manitsevad, et ärme kiirustame, ärme läheme liiga kiiresti edasi. Ma olen, lugupeetud kaasvõitlejad, rohkem kui 40 aastat töötanud ja see,

millega ma Eesti Panga Nõukogus kokku puutusin, ei olnud mitte midagi uut. Meilgi tekkis just niisugune olukord, et osa inimesi tahtis pigem gaasi anda, osa aga pigem pidurdada. Gaasiandjad jäid Eesti Pangas peale. Ent see ei ole alati nii, vahel jäävad haldajad peale. Aga see tegi mulle heameelt, et Eesti Pangas need jõud, kes soovisid panku reformida, jäid just nagu peale.

Kui ma ise olen seda tööd teinud, siis mul on olnud kaks eriti tähtsat põhimõtet. Üks neist on võrdne kohtlemine. Ma ei tee vahet, kes minu käest intervjuud küsib, mis väljaanne see on, või kes on poliitik, kes tahab minuga kokku saada. Mina suhtun erakondadesse, on nad siis Riigikogus esindatud või mitte, ühtemoodi. Kui ma siit ära lähen, siis annan ma intervjuu Tallinna Televisioonile. Nad tahtsid seda ja ma ütlesin, et ma annan neile selle. Kui keegi teine palub intervjuud, siis ma annan nendele ka. See on olnud üks põhimõte.

Minu teine põhimõte on olnud, et ma olen teinud seda, mida ma ise olen õigeks pidanud. See on mind juhtinud. Ma tean, et selles küsimuses ollakse ka teisel seisukohal, aga mina olen sellesse tegevusse süvenenud ja teinud seda, mida ka ise õigeks olen pidanud. Minu jaoks on Eesti Panga Nõukogu esimeheks olek olnud suur väljakutse. Ma astusin ametisse kolm kuud enne, kui Lehman Brothers läks pankrotti. Ja Lehman Brothersi pankrotistumist septembris 2008 peetakse ju ülemaailmse majanduskriisi alguseks. Olin kaasalööja ka siis, kui Eestisse tuli euro.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Te valisite ja kinnitasite mind viis aastat tagasi sellele ametikohale. Ma tänan teid selle usalduse eest! Mul on olnud väga huvitav väljakutse Eesti ühiskonnas ja mul on hea meel, et see viis aastat tagasi nii läks. Ma loodan, et me saame Mart Laari kohta mõne aasta pärast öelda, et ta on Eesti Panku edasi arendanud ja et mõne aasta pärast on Eesti Pank parem kui praegu, kui mina sealt lahkun. Ja ma ütlen teile, lugupeetud Riigikogu liikmed, ka seda, et minul on aeg edasi minna, uued väljakutsed ootavad. Tänan teid ja olen valmis küsimustele vastama!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra Männik, vastuste eest! Teile on ka palju küsimusi. Alustame kolleeg Kadri Simsonist.

Kadri Simson

Lugupeetud Jaan Männik! Eesti Pank on institutsioon, kes tegutseb Eesti Panga seaduse järgi. Eesti Panga seaduse § 30 ütleb seda, kuidas jaotatakse panga kasumit. Seal on punkt punkti järel kirjas, et eelisjärjekorras suunatakse raha aastakasumist põhikapitali suurendamiseks, siis reservkapitali täiendamiseks, seejärel on panga nõukogul võimalus suunata osa kasumist veel sihtkapitalide ja sihtfondide moodustamiseks-täiendamiseks ning sellest üle jääv osa läheb riigieelarvesse. Ometi leiab meie rahandusminister, et Eesti Pank peaks igal aastal kindlasti 25% oma kasumist riigieelarvesse kandma. Seda seaduses kirjas ei ole. Minister väitis ka seda, et kuna Kreeka intresside tagasimakstav osa ei ole sellele 25%-le lisatud, on Eesti Pank rikkunud aumeeste kokkulepet. Kas Jürgen Ligi kooskõlastas enne seda, kui ta läks Euroopa rahandusministriga kokku leppima, ka Eesti Pangaga selle, et Kreekale intressid tagasi makstakse?

Jaan Männik

Ma usun, et härra rahandusministril ei ole vaja seda Eesti Pangaga kooskõlastada. Ma ei tea, kui ta kooskõlastab seda, siis ta teeb seda panga juhtkonnaga, minuga ta rääkinud ei ole. Asi on nii, et Eesti Pangal on pikaajaline strateegia, mis kinnitatakse igal aastal. Need viis aastat, mis mina olen olnud Eesti Pangaga seotud, on see olnud nii: kuni 25% puhaskasumist võib jaotada välja nõnda, et see läheb riigikassasse, ja 75% läheb reservidesse. Nõukogu kõigepealt kinnitab igal aastal selle strateegia ja pärast otsustab kasumi jaotuse igal aastal eraldi. Minu teada pole ühelgi aastal jaotatud välja rohkem kui 25%. Minul ei ole selle vastu midagi, et rahandusministril on teine arusaam, kui palju tuleks raha välja jaotada. Tal võib olla teine arusaam, aga panga nõukogu otsustas toetada panga juhatuse ettepanekut.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud Eesti Panga Nõukogu esimees! Olete muutnud Eesti Panga Nõukogu ja ka panga tegevuse üsna avatuks ka väljapoole ja olete ise ka avatud suhtleja olnud. Üks soovitus järgmisele Eesti Panga Nõukogu esimehele teie tänases esinemises juba kõlas, see puudutas nõukogu koosseisu. Aga minu küsimus teile on, mis jäi teil sellel ametikohal tegemata sellist, mida te soovitaksite järgmisele nõukogu esimehele teha.

Jaan Männik

See, mis tegemata jäi, on see, et ma viis aastat rääkisin päris palju kuluefektiivsusest Eesti Pangas, aga pean tunnistama, et selles vallas oleks võinud rohkem juhtuda, kui siiani juhtunud on. Sellest ma kavatsen nüüd pikalt Mart Laariga rääkida. Kas ta läheb seda teed või mitte, et ta teema üles võtab, ma ei tea. Aga ma usun, et kui me tahame, et Eesti areneks ja saaks rikkamaks, siis on meil vaja efektiivseid riigiasutusi. Olen kindel, et arenguruumi on Eesti Pangalgi. Ma olen ka öelnud, et üks selline suurem küsimus, mis tuleks ette võtta, on vaadata üle Finantsinspektsiooni ja Eesti Panga organisatoorne suhe. Mul on tunne, et me teeme topelttööd. Me teeme majandusanalüüsi Eesti Pangas, me teeme majandusanalüüsi Rahandusministeeriumis, kõik kommertspangad teevad igasuguseid analüüse. Tehakse muudkui analüüse. Aga me ei ole nii suur ja rikas riik minu arvates, et meil oleks tark neid igal pool teha. Siin on isegi küsimus, kas me ostame neid analüüse kuskilt. Ma võin öelda üht: tihtipeale ei pea need analüüsid vett rohkem kui kaks-kolm kuud, siis tuleb jälle uued teha. Mis nüüd viimane kord juhtus? Tulid uued arvud, et võrreldes viimase kvartaliga möödunud aastal on Eesti majandus kukunud 1% ja kasvanud võrreldes esimese kvartaliga aasta tagasi. Niimoodi me ei prognoosinud isegi mitte ainult üks kuu tagasi! Need on sellised suuremad struktuuralsed küsimused, aga kuskil meie süsteemis peaks olema tahe muuta riigisektor efektiivsemaks, aga seda ma ei ole eriti näinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Mul on üks küsimus, mis tuleneb sinu sõnavõtust siin. Ma mõtlesin, et annan võimaluse valida kolme variandi vahel. Mis on hullem? Kas see, kui panga nõukogu esimees klatšib üksikuid panga töötajaid nõukogus ja loodab nõukogu liikmeid oma isiklikku kättemaksuaktsiooni kaasata? Või see, et selline klatšimine ja tagakiusamine lekib meediasse? Või see, et panga nõukogu esimees tuleb peale seda Riigikogu ette ja hakkab vihjama, nagu oleks mingid Frankfurdis langetatud salajased otsused lekkinud meediasse, mida ei ole ju kunagi juhtunud?

Jaan Männik

Minu meelest oli nõukogus selline arusaam, et see oli üks kinnine koosolek, kust see, mis seal räägiti, ei oleks tohtinud ajakirjandusse lekkida. Ja tõsiasi, et see leke tekkis, tõi kaasa kolmel-neljal nõukogu koosolekul debati teemal, kas me saame seal nüüd igast asjast rääkida või peame kogu aeg kartma, et see lekib kuskile. Ma ei kommenteeriks selliseid emotsionaalseid hinnanguid nagu ahistamine, kättemaks jms. Räägime asjast! Räägime sellest, et kui kinnisel nõukogu koosolekul arutatakse midagi, kas sealt tohib minna infot ajakirjandusse või mitte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud esimees! Me oleme Kadri Simsoniga enamikus asjades ühte meelt. Tal on mure õpetajate pärast, arstide palkade pärast jne. Meie ainus erinevus on see, et tema muretseb Kreeka õpetajate pärast, aga mina mõtlen Eesti pensionäride peale. See on ainus vahe. Seoses sellega tulen tagasi usalduse ja aumehelikkuse juurde. Kogu seda Kreeka asja hääletati siin saalis väga suure kriginaga ja sellel poolel oli väga vähe Kreeka n-ö abipaketi vastu hääletajaid. Mul on tunne, et vastuhääletajaid oleks olnud rohkem, kui oleks olnud selge, et kogu Kreekas teenitav raha läheb sinna tagasi. Teiste sõnadega, Kreekasse minev Eesti panus ei ole mitte ainult äraantav raha, vaid see pannakse fundamentaalselt huugama. Mul tekib nüüd küsimus, kas see oli aumeeste kokkulepe või ei olnud. Ja miks Riigikogu ei

teadnud, et kõik, mis Kreekasse läheb, sinna ka jääb igavesti?

Jaan Männik

Nende kokkulepete juures, millest te räägite, on olnud rahandusminister, ja mõne teise kokkuleppe juures ehk ka Eesti Panga president. Eesti Panga Nõukogu ei ole nende otsuste tegemisel või kokkulepete sõlmimisel oma sõna öelnud. Meie ei tee Frankfurdi reise, me oleme seal üks kord käinud, ja nagu peaminister ütles, see oli rohkem ekskursioon kui midagi muud. Panga nõukogu ei ole mingisuguseid kokkuleppeid sõlminud. Kui ma aga ütlen oma isikliku seisukoha, siis ma väga toetan seda, et me oleme eurotsooni liikmed. Ma olen seda kogu aeg toetanud, aastaid. Leian, et me peaksime ka edaspidi sinna kuuluma. Ja kui sa oled ühes sellises grupis, kus on väga palju riike, siis on ju alati nii, et sa pead põhimõtteliselt otsustama, kas sa teed kõik kaasa või ei tee. Kui sa teed kõik kaasa, siis tuleb arvestada, et mingisuguses olukorras tuleb ehk ka teatud raha maksta. Põhimõtteline küsimus on siiski see, kas me oleme eurotsoonis edasi või ei ole. Mina leian, et me peaksime seal tingimata olema. Lätlased tahavad ka olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Kõigepealt ütlen kolleeg Gräzinile, et kui otsustada selle saali hääletuste järgi, siis on just Keskerakond Eesti õpetaja ja pensionäri esiplaanile seadnud ning võrrelnud nende elu asjade seisuga teistes riikides. Aga lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees! Kõigepealt tahan öelda, et mul on südamest kahju, et teile ei antud võimalust olla teist ametiaega Eesti Panga Nõukogu esimees, sest ma arvan, et te olete seda ametit väga väärikalt pidanud. Ent minu küsimus puudutab ühte viimase aja väljajätmist, nimelt seda, kas Eesti Pangal üldse on nõukogu tarvis. Missugusena te näete Eesti Panga struktuuri ilma nõukoguta?

Jaan Männik

Euroopas on keskpankasid, millel ei ole nõukogu. Üks väga hea näide on Saksamaa keskpank. Kuna ma pean Saksamaad tähtsaks riigiks, tahtsin ma kaks aastat tagasi kutsuda

Saksa keskpanga nõukogu esimehe Eestisse külla ja hakkasin internetist asja uurima. Avastasin, et nende keskpanga organisatoorne struktuur on selline, et neil ei olegi nõukogu.

Ma ütlen, mis on neli tähtsat ülesannet, mis meil on. Kaks esimest, mis ma nimetan, on saanud kahe viimase aasta jooksul väga palju tähelepanu. Meie teeme presidendile ettepaneku, kes on järgmine Eesti Panga president. Selle ümber tekkis ju väga palju poleemikat, ent seda tehakse üks kord iga seitsme aasta tagant. Me kinnitame ka asepresidente. See, et neid ei kinnitatud siin kaks aastat tagasi, tõmbas samuti väga palju tähelepanu. Aga seda tehakse üks kord iga viie aasta tagant. Kolmandaks, kasumi jaotus, mille puhul tihtipeale kiidetakse heaks panga juhtkonna ettepanek. Seda tehakse kord aastas. Ja neljandaks, kinnitatakse aastaaruanne. Selle eest makstakse nõukogu liikmetele brutopalka 105 000 eurot aastas.

Ma olen tähelepanu juhtinud küsimusele, kas see, mida panga nõukogu teeb ja mille eest ta vastutab, on proportsioonis sellega, mis see riigile maksma läheb. Seda küsimust ei saa Eesti Pank arutada, seda küsimust ei saa Eesti Panga Nõukogu arutada, see tuleb kuskil mujal algatada. Minu arvates ei ole see, mida Eesti Panga Nõukogu teeb, ja mis ta maksma läheb, proportsioonis. Loomulikult tuleb see töö, mis ta teeb, ära teha, aga seda saab ju teha ka muudmoodi. Sakslased näiteks on selle teisiti organiseerinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud Eesti Panga Nõukogu esimees! Mul on küsimus Kreeka intresside tagastamise kohta. See pole kindlasti mitte tavapärane olukord ja need pole tavapärased otsused, mis on tehtud. Mul on selline küsimus: kui Kreeka intresside küsimust poleks üles kerkinud ehk kui nn eurosüsteem poleks Eesti Pangale sellist sihtotstarbelist summat üle kandnud, kas te siis oleksite otsustanud kanda riigieelarvesse 25% kasumist?

Jaan Männik

Seda ei otsusta ju mina üksinda, eks ole. Meil on kaheksaliikmeline nõukogu ja mina

olen üks liige kaheksast. Mida me sellises olukorras oleksime otsustanud, selle vastuse jään ma teile paraku võlgu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees! Minu teada pole ükski küsitlus seni näidanud, et Läti rahvas soovib pääseda eurotsooni, küll aga soovib sinna pääseda Läti valitsus. Aga minu küsimus on selline. Kui tihti te olete kohtunud rahandusminister Jürgen Ligiga ja millal oli teie viimane kohtumine?

Jaan Männik

Minu viimased kohtumised temaga olid septembris 2011. Siis, kui möödunud aastal oli juttu kasumi jaotamisest – see oli aprillikuus –, ma helistasin temale kaks korda ja me rääkisime kokku umbes kümme minutit. Aga üldiselt oleme siin-seal üksteisele tere öelnud ning see on ka kõik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud härra Männik! Te mainisite oma ettekandes mitmel korral, et Eesti Panka on sellisel kujul kallis pidada. Märkisite ka, et see peaks olema rohkem kuluefektiivne. Olen sellega täiesti nõus, eriti nüüd, kui Eesti Pank on ühisraha tingimustes muutunud rohkem Euroopa Keskpanga harukontoriks. Te jäite peatuma sellel, kes peaks suurema kuluefektiivsuse tagama ehk süsteemi kallidust vähendama. Kes peaks see organ olema? Kust peaks initsiatiiv tulema? Kas Eesti Panga töötajate koosseis, palgad, prioriteedid ei ole Eesti Panga Nõukogu hinnata ja otsustada? Kas nõukogu ei saa neid ette panna? Eesti Pank on autonoomne asutus ja ega keegi kõrvalt seda tegema ei saa tulla.

Jaan Männik

Eesti Panga Nõukogu määrab praeguse seisuga neli palka. Need on panga presidendi, kahe asepresidendi ja siseaudiitori palk. Kõik ülejäänud palgad määrab panga juhtkond. Eks äriühingus ole sama asi: ega nõukogu ei val-

landa ega koonda inimesi, seda teeb tegevjuhtkond. Ma olen juhtinud Eesti kõige suuremat ettevõtet, Eesti Telekomit seitse aastat ja tean neid asju. Nõukogu ei saa kedagi vallandada ja see on nii ka Eesti Pangas. Kui me näiteks leiame, et Eesti Pangas on liiga palju inimesi, siis tegelikult see ei kuulu Eesti Panga Nõukogu pädevusse. Eesti Panga Nõukogu ei võta mitte ühtegi inimest ametisse ja ei vallanda ka mitte ühtegi. Seda vastutust kannab juhtkond.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Hea Eesti Panga Nõukogu esimees! Eesti Panga strateegilises arengukavas aastateks 2011–2013 on panga visioonina kirjas, et Eesti Pank on eurosüsteemi ja Eesti majandusarengusse aktiivselt panustav efektiivne ja kaas-aegne keskpank. Ma ütleksin, et eurosüsteem ja Eesti majandusareng ei ole sugugi üheselt sünergilised asjad, nende puhul on kindlasti ka vastuolusid. Nii et ega see kõik lihtne ei ole. Kuidas on teie hinnangul pank selle ülesande täitmisega hakkama saanud?

Jaan Männik

Selle arengukavaga, nagu ma ka varem põgusalt mainisin, on niimoodi, et kui ühes äriühingus nõukogu kinnitab äriplaani, siis Eesti Pangas panga nõukogu võtab arengukava teadmiseks. Ma kuulsin, et panga president tuleb teile siia mõne aja pärast rääkima. See küsimus tuleks talle esitada, sest meie ei ole üldse mitte seda arengukava kinnitanud. Me oleme ainult võtnud teadmiseks, mis juhatusele on meile ette pannud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Hea panga nõukogu esimees! Mu küsimus puudutab samuti Kreeka võlakirjadelt teenitud tulu ja selle võimalikku tagastamist Kreekale. Kas seda teemat on arutatud teie teada ka Euroopa Keskpanga nõukogus, kus on esindatud juhatuse liikmete kõrval ka kõikide pankade presidendid? Ja kas teie hinnangul on olukord, kus poliitikud, näiteks rahandusministrid, otsustavad Euroopa Keskpanga ja riiki

keskpankade tulude kasutamise üle, kooskõlas panga sõltumatuse põhimõttega?

Jaan Männik

Eesti Pank on sõltumatu organisatsioon ja Eesti Panga Nõukogu peamine ülesanne on teostada järelevalvet kogu Eesti Panga tegevuse üle. Ma olen seda küsimust Ardo Hanssoniga arutanud. Tema arusaama kohaselt on otsused Kreeka võlakirjade tagasimaksmise kohta teinud Euroopa rahandusministrid. Kui ta tuleb mõne aja pärast siia, võite tema käest küsida. Minu hinnangul on tema seisukoht selline, et tema nende otsuste eest eriti vastutust ei kannaks. Meil on kaks inimest – see on küll minu subjektiivne hinnang –, kes tegelevad väga palju Euroopa rahandusküsimustega, need on Eesti Panga president ja rahandusminister. Aga nad tegelevad erinevate asjadega ning nende Kreeka võlakirjadega tegeleb pigem rahandusminister, mitte panga president.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea Eesti Panga Nõukogu esimees! Panga nõukogul täitub ametiaeg minu meelest umbes aasta pärast ja panga nõukogu esimehel on küllaltki piiramatud võim nõukogu liikmeskonnas moodustamisel. Kui arvestada muutusi, mis puudutavad nõukogu esimeest, kas meid ähvardab nüüd oht, et panga nõukogu muutub väga poliitiliseks? Keda teie soovitaksite panga nõukogusse määrata?

Jaan Männik

Kui ma õigesti mäletan, siis praeguse nõukogu volitused lõppevad järgmise aasta 17. veebruaril. Need seitse liiget määratakse siin saalis ühe hääletusega – ühekorraga kõik seitse, ja seda panga nõukogu esimehe Mart Laari ettepanekul. Kindlasti ma räägin Mart Laariga, ja räägin pikalt. Aga ma võin teile ka rääkida, mida ma soovitan. See on nii suur nõukogu, et seal peab olema üks liige jurist. Praegu on see Tartu Ülikooli õigusteaduse professor Irene Kull. Ma isiklikult leian, et umbes pooled nõukogu liikmed peaks tulema siit saalist. Pikk jutt on seda mõtet lahti rääkida, aga kui keskpangal ei ole mitte mingisugust

kontakti poliitikaga, siis me jääme seal Eesti Pangas just nagu õhku rippuma. Sel juhul me oleksime nii iseseisvad, et meil ei oleks õieti mitte mingisugust kontakti mitte kusagil. Riiki juhivad lõppude lõpuks poliitikud. Soomes on kõik nõukogu liikmed poliitikud, Rootsis peaaegu samuti.

Ma ise leian, et see süsteem, mida me oleme Eestis arendanud, on parem kui Soome ja Rootsi oma. Me oleme saanud nõukogusse ka mittepoliitikutest majandusteaduse eksperte ja minu arvates on selle mõju olnud väga hea. Meil Eestis on võrreldes Soome ja Rootsiaga palju laiem kompetents. Meil ei ole nõukogus ainult poliitikud, meil on ka majandusteaduse professorid, meil on juuraprofessorid jne. Minu meelest, nagu ma varem ütlesin, kui üks erand välja arvata, on see nõukogu väga hästi töötanud, see koosseis on olnud väga hea. Eks ma Mart Laariga arutan, aga minu arust on lahendus, et pooled on poliitikud ja pooled apoliitilised isikud, olnud väga hea.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees! Ma jätkan kolleeg Rait Maruste küsimust. Ta tundis huvi, kust peaks algama initsiatiiv Eesti Panga reorganiseerimisel. Te vastasite, et panga nõukogu kinnitab nelja juhi palgad. Aga kas Eesti Panga Nõukogu ei kinnita siiski kogu Eesti Panga struktuuri ja üldise palgafondi? Kui tekib arvamus, et struktuur on ülepaisutatud või mõni funktsioon on üleliigne, siis kust see algatus ikkagi peaks tulema? Kas siiski mitte panga nõukogult?

Jaan Männik

Vastus on, et meie ei kinnita palgafondi. Meie võtame eelarve teadmiseks. See on suur vahe, kui võrrelda panka ühe äriühinguga. Seda te võite kõik ise lugeda Eesti Panga seadusest ja põhikirjast, eriti seadusest. Me ei kinnita panga eelarvet ja me ei kinnita panga tegevuskava. See, kui palju pank raha kokku hoiab, jääb siiski juhatuse otsustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea Eesti Panga Nõukogu esimees! Jätkan seda teemat, et nagu ma aru saan, üks suur mure jäi sulle pärast seda viit aastat tööd hinge peale. See on, et kuidagi oleks pidanud kulusid kokku hoidma. Kas sa oskad öelda, kui palju oleks võimalik Eesti Pangas iga-aastast kulu vähendada?

Jaan Männik

Te saate kindlasti aru, et kui ma peaaegu terve oma elu olen töötanud erasektoris, siis selliste küsimustega ma olengi 40 aastat ja rohkemgi tegelenud. Just nii kaua on kestnud minu karjäär selles sektoris. Kui palju saab raha kokku hoida? Minu kogemus on, et selles kontekstis ei pea hakkama rääkima eelkõige inimestest ja rahast, vaid tegevusest. Meil on Eesti Panga muuseum. Kas meil on seda vaja või mitte? Nii tuleb sellele asjale läheneda. Me teeme Eesti Pangas statistikat ja ka Statistikaamet teeb statistikat. Vahest võiksime tõsta Eesti Panga statistikategemise Statistikaametisse. Miks me teeme seda kahes kohas?

Kui sa püüad kulusid kokku hoida, siis on kaks põhimõttelist teed. Üks on, et sa lõpetad mingisugused tegevused ära, nagu ma näiteks tõi Eesti Panga muuseumi. Ma ei ütle, et me peaks selle kinni panema, aga selle võiks korraldada kuidagi muudmoodi. Eesti Panga muuseum võiks minu meelest kuuluda mingisuguse muu muuseumi alla kui üks osa sellest. See on üks võimalus. Teine võimalus on, et kui Eesti Panga personaliosakonnas on, ütleme, kuus inimest, siis sa lähed sinna ja ütled, et te peate selle töö ära tegema kolme inimesega. Seega need kaks võimalust on, et sa lõpetad mõne tegevuse üleüldse ära ja mõne tegevuse tegijatele ütled, et te peate vähemate inimestega hakkama saama. Pean ütlema, et Ardo Hansson tegeleb nende küsimustega. Küsige tema käest, kui ta siia tuleb. Aga nõukogul ei ole mitte mingisugust võimalust selliste küsimustega tegeleda.

Kuhu ma tahan oma jutuga jõuda? Sinna, et ma väga toetan peaminister Andrus Ansipi seisukohti, millest ta rääkis Vikerraadios 26. aprillil. Ta ütles, et Eesti Panga Nõukogul on võrreldes äriühingute nõukogudega tunduvalt piiratumad volitused ja tööülesanded. Ma olin seitse aastat Eesti Telekomis juht. Ma ei ütle, et see oli hirm, aga ma olin kogu aeg teadlik, et

nõukogu esimees võib minu kabinetti tulla ja teatada, et nädala pärast töötab siin üks teine mees juhatuse esimehena. Nii juhtus ju Estonian Airiga veidi rohkem kui pool aastat tagasi. See teadmine oli mul kõik need seitse aastat, kui ma seal töötasin.

Eesti Pangas see nii ei ole. Kui sind on määratud seitsmeks aastaks, siis sa oled seal seitse aastat ja sa pead kellegi maha tapma või raha varastama või ma ei tea mida tegema, et hakataks arutama, kas võiks mõne teise mehe asemele panna. See on väga suur vahe äriühingu ja Eesti Panga vahel. Ja nagu nüüd teiegi aru olete saanud, Eesti Panga Nõukogul ei ole nii suur vastutus ja nii suured ülesanded, kui te uskunud olete. Nii see on. Lugege Eesti Panga seadust, seal seisab kõik must valgel, mis vastutus pangal on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees! Te olete täna mitmel korral rääkinud kulude kokkuhoiust ja ühe näitena tõite välja mitmed majandusanalüüsid. Samal ajal kritiseeriti buumi lõpus ja kriisi alguses üsna palju seda, et Eesti Pank ei hoiatanud piisava selgusega ette, mis tulemas on. Kui te aga oleksite tookord lootnud kellegi teise majandusanalüüsile, võib-olla ka need sisse ostnud, oleks kriitika ehk veelgi kõvem olnud. Kas te ei karda, et kui Eesti Pangas analüüsides tegemine lõpetada, siis Eesti Panga roll juhtorganina finantssüsteemis väheneb?

Jaan Männik

Ma ei mõelnud seda, et me peaksime majandusanalüüsid Eesti Pangas lõpetama. Ma pean pigem silmas seda, et meil tehakse analüüse Eesti Pangas ja Rahandusministeeriumis ning öeldakse, et see on väga hea, kui meil on konkurents ja me saame neid võrrelda. Aga see kõik maksab raha. Vahest peame küsima, kas me oleme nii rikkad, et me saame teha analüüse nii Eesti Pangas kui Rahandusministeeriumis, ja tehakse ju ka kommertspankades igasuguseid majandusanalüüse.

Mis puutub kriisiaega, siis minu arusaam on selline, et Eesti Pangas on väga palju kompetentseid majandusteadlasi ja muid majandus-

asjatundjaid, kes teevad väga häid analüüse, aga siis panid nad mööda. See vastab tõele. Aga mööda pani ka Saksa keskpank, samuti Rootsi keskpank ja Soome oma. Suurem osa keskpankasid pani oma analüüsides mööda, kui maailma majanduskriis pihta hakkas. Mina olen tehnilise haridusega ja selles vallas on niimoodi, et ebastabiilsete süsteemide toimimist on raskem ennustada kui stabiilsete süsteemide oma. Me sattusime ebastabiilse olukorda ja siis on prognoose väga raske teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Lugupeetud ettekandja! Enne oli küsimus, mis jäi teil oma ametiajal tegemata. Nüüd me räägime sellest, et Eesti Panga Nõukogul ei olegi väga palju volitusi, võrreldes näiteks äriühingutega. Eesti Panga seadus ütleb, et Eesti Panga Nõukogu võtab vastu otsuseid ja teeb avaldusi. Öelge palun, millised olid kõige olulisemad otsused ja avaldused, mis teie ametiaja jooksul Eesti Panga Nõukogu tegi!

Jaan Männik

Need avaldused on lähtunud sellest, kuidas ma ise olen tõlgendanud Eesti Panga Nõukogu rolli. Nõukogu kõige tähtsam roll minu arvates on, et ta teostab järelevalvet Eesti Panga tegevuse üle. Ma olen teinud avaldusi, miks on Eesti Pangal Maardu mõis ja miks on pangal Saaremaal mingisugune koolituskeskus. Mis pank sellega teeb? Nii palju, kui ma olen saanud, olen ma teinud sedalaadi avaldusi. Nõukogu esimehena on mul õigus neid teha ja ma olen neid päris palju ka teinud.

Tähtsamad otsused, mis me oleme langedanud, on olnud seotud panga presidendi valimisega, asepresidentide kinnitamisega ja kasumi jaotusega. Kasumi jaotuse kohta tehakse otsus, see ei ole mingisugune avaldus. Ka oleme kinnitanud aastaaruandeid. Sellest kõigest ma juba rääkisin. Presidendi valimisel on niimoodi, et vähemalt viis liiget kaheksast peavad toetama üht kandidaati, kelle Vabariigi President peab kinnitama. Samas võib öelda, et see ei ole ka otseselt meie otsus, otsuse teeb president.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud Eesti Panga Nõukogu esimees! Siin on palju peatunud teemal, mis puudutab nõukogu pädevust, tähtsust ja otsuste langetamise õigust. Minu küsimus on: kuidas teile tundub, kas oleks vajalik Eesti Panga seadust muuta või seda täiendada? Samas tahan siin kindlasti öelda paar sõna Eesti Panga muuseumi kaitseks ja selle töötajaid tunnustada. Need inimesed teevad suurepäraseid tööd ja kõik, kes selles muuseumis on käinud, räägivad külastuskäigust ainult ülivõrdes.

Jaan Männik

Mis puutub muuseumi, siis ma tõin selle lihtsalt üheks näiteks. Eesti Panga Nõukogu ei saa otsustada, kas muuseumi on vaja või ei ole, seda otsustab panga juhtkond. Mina tahan seoses selle muuseumiga juhtida tähelepanu, et kultuuriminister või Mart Laar on kuskil kirjutanud, et Eestis on liiga palju muuseume. Vahet peaksime mõtlema ka sellele, et kõik see maksab raha. Eesti Panga muuseum maksab ka raha. Küsimus on, kas seda on võimalik kuidagimoodi nõnda organiseerida, et see nii palju ei maksaks.

Aga nüüd ma unustasin ära, mis teie küsimus oli. Palun vabandust! Seaduse muutmine, jah? Seaduse muutmisega on nii, et kui tegu oleks selle kõige drastilisema ettepanekuga, et likvideerime Eesti Panga Nõukogu, siis see nõuab ju otsust siin saalis. Kes selle võiks algatada? Ma usun, et algatus võiks sündida kuskil Rahandusministeeriumis. Eesti Pank või Eesti Panga Nõukogu ei saa hakata arutama, kas nõukogu tuleb likvideerida või mitte. Seda tuleb teha kuskil mujal ühiskonnas.

Mina käin selle välja kui ühe võimaluse. Ma ei ütle, et me peame nõukogu likvideerima, aga seda ma olen öelnud ja ütlen veel kord, et kui vaadata, mida see nõukogu teeb ja kui palju see maksab, siis minu arvates see ei ole proportsioonis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees! Pikk ja huvitav vestlus on olnud. Minu küsimus on ajendatud tõsiasjast, et Eesti Panga tähtsaimaid ülesandeid on kooskõlastada panga presidendi kandidatuur ja kinnitada asepresidendid ametisse. Kas nende tähtsate toimingu puhul on kandidaatidega vesteldes neilt küsitud ka seda, kuidas võiks nende arvates kulused kokku hoida ja kas nad üldse peavad vajalikuks seda teha? Ja kui nad on seda pooldades ametisse saanud ja panga nõukogul on olnud seisukoht, et kulused tuleks kokku hoida, siis kas need inimesed ei ole kokkulepetest kinni pidanud, kui see on tegemata jäänud?

Jaan Männik

Jah, on küll peetud selliseid läbirääkimisi kandidaatidega. Eesti Panga arhiivis peaksid olema kõik dokumendid, mis kajastavad kandidaatide visioone. Räägitud on ka kulude kokkuhoiust. Ardo Hansson tegeleb selle asjaga. Kuhu ta jõudnud on, seda tuleb tema käest küsida. Võib-olla on kõige tähtsam, et me alustame debatti. Keegi ei vaidlusta, et see muuseum teeb head tööd. Keegi ei vaidlusta, et Eesti Panga tehakse väga häid majandusanalüüse, aga kõik see maksab raha. Kas on kuidagimoodi võimalik Eesti Panga muuseumi ühendada mingisuguse teise muuseumiga, et raha kokku hoida, selles on küsimus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud panga nõukogu esimees! Kuuates neid küsimusi ja vastuseid, tekkis mulje, et teil isiklikult on olnud piinlik kõik need aastad nõukogu juhtimise eest palka vastu võtta, kuna tööd on olnud nii vähe. Võib-olla on see mulje ekslik. Aga ega ettepanek panga nõukogu muuta, võib-olla üldse see likvideerida pole kuidagi seotud sellega, kelle me oleme siin järgmiseks panga nõukogu esimeheks nimetanud? Kas sellel on mingit seost või ei ole?

Jaan Männik

Mis puutub sellesse, kui palju seal tööd on tehtud ja mis palka seal on saadud, siis ma tahan teile nii palju öelda, et kui ma sinna panka läksin, siis ma kokkusin natukene ära. Et

panga nõukogu esimehel on ametiauto ja autojuht, kuigi tema peamine ülesanne on juhatada kaheksat nõukogu koosolekut aastas. Ma ise olen pangas päris palju käinud. Põhjus on see, et kui ma seda tööd tegema hakkasin, siis ma nägin, et kogu struktuur vajab reformimist. Sellisel juhul peab väga põhjalikult läbi mõtlema ja igasuguste inimestega arutama, kuidas, mis suunas seda reformida. Me oleme siin kõik rääkinud avatusest, me oleme rääkinud mittepõlitiseerimisest, me oleme rääkinud teistest asjadest. Kui ma panka läksin, siis ma vähendasin oma palka ühe kolmandiku võrra. See on kõik nüüd ära unustatud, aga nii ta oli.

Ma vähendasin ühe kolmandiku võrra oma palka, sest ma leidsin, et see on midagi usumatut, kui sa niisuguse tööpanuse eest saad sellist palka. Ma aktsepteerin igasuguseid selliseid spekulatsioone, et miks mul on säärane seisukoht, et kas ma nüüd tahan kellelegi sisse sõita vms. Selliseid spekulatsioone on alati. Julgen teile aga korrata, et ma olen töötanud peaaegu terve oma elu erasektoris, sh väga palju välismaal – ma olen 47 aastat välismaal elanud –, ja ütlesin, et erasektor on palju jõhkram keskkond, kui ma olen kogenud Eesti Pangas. See on tunduvalt jõhkram! Mis puutub Mart Laari, siis ma kuulun nende inimeste hulka, kes leiavad, et Mart Laar on Eestile väga palju head teinud. Me ju teame tema tegevust 20 aasta jooksul, eriti palju tegi ta siis, kui ta oli riigi taasiseseisvumise aegadel peaminister.

Mingisugust soovi kellelegi sisse sõita mul pole. Me räägime praegu sellest, kuidas Eesti areneb. Kui me tahame, et Eesti areneb, siis meil ei tohi olla liiga kallid riigiasutused. Sellest on jutt. Kui me aga tahame kõiki neid seadusi muuta, siis ma usun, et see võtab kõvasti aega, Mart Laar jõuab ka mitu korda selles ametis olla. Kõik need asjad, millest ma räägin, võtavad päris palju aega. Ka see on olnud üks põhimõtteline küsimus, millest on räägitud, kui ei kinnitatud asepresidente või kui valiti presidenti. Mina olen leidnud, et kõige tähtsam on Eesti Panga tulevik, ja seda me ju arutame, kuidas teha nii, et meil oleks tugev Eesti Pank. Asepresidendid on sellega seotud, panga presidendid on seotud, nõukogu esimehed on seotud, aga see ei ole nii tähtis. Isikute küsimused ei ole kunagi nii tähtsad kui struktuuri küsimused.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees Jaan Männik, nii teie ettekande kui ka küsimustele vastamise eest! Kas head kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Alustame läbirääkimisi. Kolleeg Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma arvan, et selle arupärimise lõpetuseks on sobilik avaldada Riigikogu poolt tänu ja tunnustust Jaan Männikule tema töö eest Eesti Panga Nõukogus. Kahtlemata on nende viimaste aastatega Eesti Panga tegevus muutunud väga palju läbinähtavamaks. Siin oli palju ka isiklikku aspekti, aga olgem ausad, viimastel aastatel on avatud nii mõnigi Eesti Panga saladuste seif. Kui panga juhtkond ei sooviks oma mineviku suhtes selgust saada, ei oleks ka Riigikogu VEB Fondi erikomisjonil võimalik oma tööd teha.

Mul on kahju, et mõnikord tehakse isikliku vimma tõttu selliseid poliitilisi vahetusi. Selge on, et me oleme Eesti Pangaga selles olukorras, kus me oleme, seetõttu, et Jürgen Ligil ei õnnestunud saada Eesti Panga presidendiks. Ma olen nõus, et Eesti Panga president ei tohiks olla poliitik, ja kahtlemata on Eesti Panga tegevjuhtkond seni nendele kõrgetele ootustele igati vastanud.

Tahan mõne sõnaga puudutada seda, et siin räägiti Eesti Panga kulude kokkuhoiust. Viimasel aastal õnnestus Eesti Pangal teenida kasumit üle 34 miljoni euro. Paljuski pealesunitult on Eesti Pank majanduskriisi ajal otsustanud osta paljude riskiriikide võlakirju. Need võlakirjad on seotud riskiga – kui midagi juhtub, siis Eesti Pangal peavad olema piisavad reservid, et kaotus välja kanda. Ja nüüd me jõuamegi välja sinna, et kui mõni poliitik, näiteks rahandusminister Jürgen Ligi isikus läheb Euroopasse ja kohtub seal oma kolleegidega ning nad otsustavad, et me tuleme mõnele riskiriigile vastu ja maksame talle tagasi võlakirja intressid, siis ei tohiks unustada võimude lahususe printsiipi.

Tuletame meelde, et kolm aastat tagasi ironiseerisid Jürgen Ligi ja tema erakonnakaaslased siin selle üle, et Soome palus lisagarantiisid ja loobus selle nimel Kreeka võlakirjade intressidest. Mida Eesti tegi? Mingeid garantiisid ta ei palunud ja ütles, et me teenime Kree-

ka pealt. Nüüd tuli välja, et teenime küll, aga kogu selle teenistuse saadame Kreekale tagasi. Igor Gräzin, kes on küll saalist lahkunud, ütles, et tema erakond muretseb praegu selle pärast, et Kreekal oleks oma võlgade tasumisel garanteeritud pehme maandumine, unustades ära, et seesama intressivaba laen on tulnud meie riigi vahenditest ja et meie võime oma inimesi rasketel aegadel toetada seetõttu väheneb.

Aga selle jutuga ma lihtsalt markeerisin teemat, mis ilmselt jääb nüüd Mart Laari õblukestele õlgadele. Seni on Eesti Panga juhtkond kindlalt seisnud panga sõltumatuse eest ja me kõik eeldame, et ka Mart Laarist ei saa valitsuse ripatsit, vaid ta suudab seista selle positsiooni eest, kuhu ta varsti maabub. Täna tähelepanu eest ja täna veel kord Jaan Männikut sisuka ettekande eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kadri Simson! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine SA Eesti Filmi Instituut tegevuse kohta (nr 332)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Ester Tuiksoo, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme ja Peeter Võsa 8. mail 2013 esitatud arupärimine SA Eesti Filmi Instituut tegevuse kohta (nr 332). Palun, kolleeg Peeter Võsa, kõnepulti!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Armsad kolleegid! Austatud minister! 8. mail andsime tõepoolest üle arupärimise SA Eesti Filmi Instituut tegevuse kohta. Ministri sõnad ja teod on selles asjas nii palju lahus käinud, et tekib küsimus, kas minister on ikka meile tõtt rääkinud. Nimelt, kultuuriminister nimetas möödunud aasta lõpus Eesti Filmi Sihtasutuse ümber Sihtasutuseks Eesti Filmi Instituut. Kinnitati ka uus põhikiri ja uued nõukogu liikmed. 18. jaanuaril 2013 muutis kultuuriminister oma käskkirjaga SA Eesti Filmi Instituut nõukogu koosseisu ja kutsus sealt tagasi Siim Suklese, Edith Sepp-Dallase, Mait Laasi, Peeter Urbla ja Mait Mäekivi ning määras uuteks nõukogu liikmeteks Paavo Nõgese, Anvar Samosti, Jaanus Rohumaa ja Rein Oja.

Pärast EFI nõukogu väljavahetamist selgitas kultuuriminister avalikkusele, et riigivaraseaduse kohaselt ei saa inimesed, kes on ühel või teisel moel mingite kasu saavate äriühingute või siis mittetulundusühingute juhtimises osalenud või nende omanikud, kuuluda riigi osalusel asutatud sihtasutuse nõukokku. Märkimisväärne on aga see, et praeguse kultuuriministri ametiaja jooksul kuulusid kuni 1. jaanuarini 2013 viiest nõukogu liikmest kolm – Mait Laasi, Peeter Urbla ja Mait Mäekivi – filmivaldkonnas tegutsevat isikut Eesti Filmi Sihtasutuse nõukokku, ilma et nende tagasikutsumise küsimus oleks tõusetunud.

Uue nõukogu otsused on samuti märkimisväärsed. Nimelt, 21. märtsil 2013 määras EFI nõukogu EFI juhatuse liikmeks endise nõukogu liikme Edith Sepp-Dallase, kellele anti nõusolek määrata peaproductsendiks Piret Tibbo-Hudgins. Piret Tibbo-Hudgins asus filmiraha jagama ajal, kui ta oli OÜ Allfilm osanik ja juhatuse liige. Too osahing on olnud üks suurimaid EFI-st kasu saajaid.

Meenutame, et minister on öelnud: "Kasusaajad ise ei peaks osalema otsuste langetamisel. /.../ On olemas seadused ja reeglid, mida tuleb täita. Need asjad peavad paistma läbi kõigi jaoks." Edith Sepp-Dallas oli kuni 1. jaanuarini 2013 Eesti Filmi Sihtasutuse, uue nimega Eesti Filmi Instituudi järelevalveorgani nõukogu liige. 1. aprillil 2013 kehtivuse kaotanud ATS-i § 74 kohaselt ei võinud ta kolme aasta jooksul, arvates ametist vabastamise päevast, asuda selle tööandja teenistusse või tulundusühenduse liikmeks, kelle üle ta viimase kolme aasta jooksul süstemaatiliselt järelevalvet teostas. See ametnik ei võinud ka kolme aasta jooksul, arvates ametist vabastamise päevast, saada niisuguselt tööandjalt või tulundusühenduselt tulu. Uus jõustunud ATS lühendas seda tähtaega ühe aastani. Seega jääb arusaamatuks, millistel seaduslikel alustel määrati Edith Sepp-Dallas Eesti Filmi Instituudi juhatuse liikmeks.

Lähtudes eeltoodust on meil ministrile viis küsimust, mida ma siin ette lugema ei hakka, lootuses, et minister loeb vastates ka küsimused ette. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Võsa! Palun vastamiseks kõnepulti kultuuriminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Head arupärijad, üritan teie küsimustele vastata.

Esimene küsimus: "Sihtasutuse Eesti Filmi Instituut põhikiri kinnitati vahetult enne 2012. aasta jõulusid. Millised erakorralised asjaolud põhjustasid Eesti Filmi Instituudi sedavõrd kiireloomulise loomise?" Selle väitega, et oli midagi kiireloomulist, on küll võimatu nõustuda. 2010. aastal valmis filmivaldkonnas töötavate inimeste arvamusel baseeruv alusdokument professionaalse filmitegemise arengusuundadest. Esimest korda võeti filmivaldkonnas ette nii laia ulatusega erinevate arvamuste ärakuulamine, mille käigus ühtlustati arusaamasid ja selgitati välja nende ühisosa. Arutades organisatoorse struktuuri restruktureerimist, jõuti järelduseni, et valdkonda peaks ühendama üks laiapõhjaline organisatsioon, mis võikski olla Eesti Filmi Instituut. Kogu see saaga on ilusasti Eesti Filmi Instituudi koduleheküljel kirjas.

2012. aastal oli reorganiseerimise ettepanek arutusel ka Eesti Filmi Sihtasutuse nõukogus, kus lahati ka võimalikku struktuuri ja põhikirja. Kõik valdkonna esindajad olid kogu protsessi vältel kaasatud sel moel, et osalesid regulaarsetel kohtumistel. Alles pärast seda tehti kultuuriministrile ettepanek reorganiseerida Eesti Filmi Sihtasutus Eesti Filmi Instituudiks. Sajaprotsendilist konsensust loomulikult selles küsimuses ei olnud ja seda ei ole minu hinnangul loomeorganisatsioonis saavutada ka võimalik. Või kui sajaprotsendilist konsensust tahta, siis on ainuke võimalus mitte midagi teha.

Teine küsimus: "Millistel kaalutlustel ei kutsutud Eesti Filmi Sihtasutuse nõukogust tagasi filmivaldkonnas tegutsevaid kasusaajaid pärast Teie ministriks saamist, vaid seda tehti alles jaanuaris 2013?" Aitäh küsimuse eest, aga ma ei saa päris hästi aru, kas minu ministriks saamisega kaasnesid mingisugused olulised muudatused õigusruumis. Seda ju ei olnud! Õiguslikud küsimused olid analüüsimisel ja arutlusel ka enne 2012. aastat. Aga kuna seadus ja ka Eesti Filmi Sihtasutuse põhikiri

olid mitmeti tõlgendatavad, siis konkreetsete tulemusteni nõukogu koosseisu muutmisel jõuti alles 2013. aasta alguses, kui kogu sihtasutus reorganiseeriti. Ta sai ka uue põhikirja, mis ei andnud enam võimalust seadust või sihtasutuse alusdokumente kahtepidi tõlgendada.

Kolmas küsimus: "Millisel põhjusel määrati SA Eesti Filmi Instituut peaproductsendiks Piret Tibbo-Hudgins, kes oli ligi kuu aega pärast ametisse asumist ühe suurima EFI kasusaaja juhatuse liige ja osanik?" Piret Tibbo-Hudgins määrati ametisse põhjusel, et tegemist on asjatundliku ja tugeva professionaaliga, kes 21. märtsil 2013 läbis edukalt mitme kandidaadiga konkursi. Ametisse asus ta 25. märtsil 2013. Kokkulepitud tingimuseks oli ka tagasiastumine OÜ Allfilm juhatuse liikme kohalt ning OÜ Allfilm osanike ringist lahkumine, et tagada peaproductsendi sõltumatus ja erapooleetus. Nendest kokkulepetest pidas Piret Tibbo-Hudgins ka kinni. Tema kui OÜ Allfilm juhatuse liikme tagasikutsumine sai teoks Allfilm osanike koosolekul 29. märtsil 2013. Äriregistris oleval OÜ Allfilm B-kaardil on muudatus tehtud 19. aprillil 2013. Ühtlasi võõrandas Piret Tibbo-Hudgins oma osaluse OÜ-s Allfilm. Eesti väärtpaberite keskregistri andmetel on OÜ Allfilm osanikud Ivo Felt, Rein Kotov ja Pille Rünk. Me ei saa põhjendamatult takistada inimestel tegemast karjäärimuudatusi oma professionaalses elus. Seega, Piret Tibbo-Hudginsi töötamine EFI peaproductsendi ametikohal ning selle käigus toetuse andmise ettepanekute tegemine ei ole taunitav ega käsitatav mingisuguste piirangute rikkumisena.

Olgu siinkohal veel märgitud, et äriregistri registrikaardi kandekuupäevadel on informatiivne tähendus, kuid need ei mõjuta juhatuse liikmeks olemise algus- ega lõppdaatumit. Äriseadustiku kohaselt kehtib osäühingu juhatuse liikme valimise otsus alates selle tegemisest, samuti lõpeb juhatuse liikme staatus juhatuse liikme tagasikutsumise otsuse tegemise või tema tagasiastumise päeval, mitte äriregistri kande tegemise päeval. See peaks olema juriidiliselt täiesti selge, see tuleneb nii äriseadustikust kui ka Riigikohtu praktikast. Riigikohtu lahendis asjas nr 3-2-1-39-05 on märgitud, et juhatuse liikmeks saamine ja ametiaja lõppemine on üksnes äriühingu ja juhatuse liikme vahelise suhte küsimus. Juhatuse liikme kanne äriregistris peab avalikustama suhte

kolmandatele isikutele, kuid registrikanne ei tekita ega lõpeta seda suhet.

Korruptsioonivastase seaduse mõttes seotud isikuks olemise hindamisel tuleb lähtuda tegelikust juhtorgani liikme staatusest. Tähtis on OÜ Allfilm osanike koosoleku otsus juhatuse liige tagasi kutsuda, mitte äriregistri kandekuupäev. Kuna OÜ Allfilm osanike koosolek otsustas juhatuse liikme tagasi kutsuda ning juhatuse liikme õigused, kohustused ja pädevus lõppesid juba 29. märtsil 2013, ei olnud Piret Tibbo-Hudgins pärast seda enam korruptsioonivastase seaduse § 7 lõike 1 punkti 3 mõistes seotud isik. Samuti ei ole ilmnenud asjaolusid, mis kuidagi seaksid kahtluse alla Piret Tibbo-Hudginsi tegevuse sisulise erapooletuse. Otsustusprotsess ja ekspertide kaasamine on toimunud avatult ja läbipaistvalt, motiivid, miks ühte või teist projekti on eelistatud, on olnud objektiivselt jälgitavad ja arusaadavad.

Neljas küsimus: "Millisest seadusest või muust õigusaktist tuleneb Kultuuriministeeriumi kantsleri Paavo Nõgese õigus nõuda filmivaldkonnalt konsensuslikku ettepanekut kahe EFI nõukogu liikme kandidaadi kohta, mida kantsler väljendas oma 6.02.2013 kirjas nr 1.5-2/246?" Täna küsimuse eest! Tuleb alustada sellest, et seaduse ja sihtasutuse põhikirja järgi määrab nõukogu liikmed asutaja, kelle õigusi kõnealusel juhul teostab Kultuuriministeerium. Kultuuriministeeriumi kantsler Paavo Nõgene palus teie arupärimises viidatud 6. veebruari kirjaga filmiloojatel esitada konsensuslikult nende kahe filmivaldkonda esindava isiku nimed, kes võiksid kuuluda Sihtasutuse Eesti Filmi Instituut nõukogusse. Paavo Nõgene ei esitanud filmiinimestele mitte mingisuguseid nõudmisi, vaid palus neil nimetada kandidaate, kes võiksid üldisemalt filmivaldkonna huve nõukogus esindada. Päev varem, 5. veebruaril 2013 oli hulk Eesti filmiloojaid oma pöördumises palunud kahe filmivaldkonna organisatsioonide delegeeritud asjatundja määramist Eesti Filmi Instituudi nõukogusse. Oli konkreetne ettepanek, mille eesmärk oli luua paremad eeldused dialoogiks riigi ja filmiloojate vahel ning Kultuuriministeerium pidas seda ka põhjendatuks. Parema tööõhkkonna ja suhtluse tagab kahtlematult see, kui kandidaate filmiringkondades võimalikult laialt põhjal aktsepteeritakse. 18. veebruaril

esitasid kaheksa väarikat filmiloomisega seotud organisatsiooni Kultuuriministeeriumile kaks nõukogu liikme kandidaati: Lauri Kärge ja Valter Uusbergi, kelle ma oma tänavuse 19. veebruari käskkirjaga Eesti Filmi Instituudi nõukogu liikmeks määrasin.

Viies küsimus oli, mis põhjusel ei rakendanud kultuuriminister Edith Sepp-Dallase suhtes EFI juhatuse liikmeks määramisel 21. märtsil 2013 – see on päeval, kui ta määrati juhatuse liikmeks – avaliku teenistuse seaduse §-s 74 ettenähtud piirangut. Täna küsimuse eest, aga lugupeetud küsijad on lähtunud valest eeldusest, justkui Kultuuriministeerium määraks Eesti Filmi Instituudi juhatuse liikmeid. Tuletan meelde, et juhatuse liikmete koosseis muudatuse tegemise üle otsustab vastavalt sihtasutuste seadusele EFI nõukogu, kuhu kuulub üheksa liiget, sh filmi alaliitude esitatud isikud. Kuna kultuuriminister ei ole EFI juhatuse liiget määranud, siis ei tõusetu ka küsimus, miks pole kultuuriminister rakendanud tänaseks kehtetu avaliku teenistuse seaduse sätet.

Mis aga puutub nõukogu tegevusse, siis EFI nõukogu teeb oma otsused iseseisvalt. Mulle teadaolevalt oli EFI nõukogu 21. märtsi koosoleku päevakorras Eesti Filmi Instituudi juhi valimine ja sellel koosolekul valis EFI nõukogu juhatuse liikmeks Edith Sepp-Dallase. Teie tõstatatud küsimust seoses avaliku teenistuse seaduse §-ga 74 on nõukogu käsitletud ja see on kajastatud ka koosoleku protokollis. Selle tänaseks kehtetu sätte järgi ei võinud riigiametnik kolme aasta jooksul, arvates ametist vabastamise päevast, astuda selle tööandja teenistusse või tulundusühenduse liikmeks, kelle üle ta viimase kolme aasta jooksul süstemaatiliselt teostas järelevalvet.

Protokollis on kirjas, et EFI nõukogu asus juristidega konsulteerimise järel seisukohale, et Edith Sepp-Dallase valimine EFI juhatuse liikmeks ei ole seadusega vastuolus, kuna filmiõuniku ülesannete hulka ei kuulunud Eesti Filmi Instituudi kui juriidilise isiku üle riigivõimu teostamisel järelevalve tegemine. Sellist laadi riikliku järelevalve funktsioone sihtasutuse suhtes ei olnud filmiõunikule Kultuuriministeeriumis antud. Sihtasutuse organiks oleva nõukogu liikmeks oli kõne all olev inimene määratud filmiala asjatundjana, et ta saaks oma panusega aidata kaasa Eesti filmi-

kultuuri hoidmisele ja arendamisele. On raske ette kujutada, milline sisuline probleem saaks tekkida sellest, kui inimene liigub sihtasutuse sees ühest juhtorganist teise juhtorganisse, kui ta on niikuinii juba selle sihtasutusega seotud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea minister! Ega seda arupärimist poleks esitatud, kui info filmiinimeste tülist ei oleks jõudnud kõrgele ja kaugele. Ka korruptsioonikomisjoni jõudis see otsaga välja ja sellest see arupärimine ajendatud ongi. Eesti filmimaailmas on liiga vähe raha ja võib-olla palju häid tegijaid. Mulle on teada juhtum, et ühe filmi stsenaarium on kinni makstud, aga tegemiseks pole 15 aastat raha leitud. Raha on seega tühja kulutatud. Minu arvates on see kummaline. Minu küsimus aga on sulle kui tegelikult tõsi- sele kultuuripatrioodile. Kui rahul sa oled filmirahastust kinni makstud loominguga? Kas sa leiad, et filmirahva enda langetatavad otsused, mida teha ja mida mitte teha, on adekvaatsed? Milline see olukord sulle tundub?

Rein Lang

See on üsna keeruline küsimus. Filmi tegemiseks eraldatavad summad on ju riigiabi, mille määramisel tuleb lisaks kõigele muule arvestada ka riigiabi andmise reegleid. Seda pidi enne arvestama Eesti Filmi Sihtasutus, nüüd on see kohustus instituudil ja ka kultuurkapitalil. Riigiabi loa reeglistik fikseerib täpselt tingimused, missugustel juhtudel riigiabi võib üldse anda. See on üks oluline piirang. Kümme aastat tagasi taotletud riigiabi loa tähtaeg lõpeb selle aasta lõpus, nii et me peame taotlema Euroopa Komisjonilt uut riigiabi luba. Kindlasti me taotleme ka loa andmise tingimuste muutmist, praegused tingimused ka mulle isiklikult väga mõistlikud ei tundu.

Selle kohta, missugused olid omal ajal, kui need piirangud eksisteerisid, Eesti Filmi Sihtasutuse otsused, nii tegevjuhtkonna kui ka nõukogu omad, on ka minul hulk küsimusi. Samas on mul väga raske hakata seda siin kommenteerima, kuna need otsused on olnud põhimõtteliselt õiguspärased. Ka Riigikontroll

on oma aruannetes juhtinud tähelepanu probleemidele seoses nende otsustega, aga kontrollimisel on selgunud, et tegu on vahest küll olnud subjektiivsete väärkäsitustega, aga need ei ole olnud ebaseaduslikud. Eks sellest kõigest oligi tingitud sihtasutuse reorganiseerimine ja uute inimeste etteotsa panemine. Ma loodan, et see asi läheb ikka paremaks.

Aga see, et tegijaid on hästi palju ja raha on vähe, on jumala õige, nii ta ju on. Ja me toodame haridussüsteemis filmitegijaid kogu aeg juurde, samal ajal kui summad filmide tegemiseks kuigivõrd ei suurene. Milles on lahendus? Rääkida saab ikkagi erasektori märksa suuremast panusest Eesti filmitööstusesse. Avalik sektor riigieelarve ja kultuurkapitali rahaga üksi seda välja ei vea, tegijaid on palju ja kõigi tahtmine filmi teha suur.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Ma tahaks sinult kõigepealt puhtjuriidilist kommentaari. Kas praegu kehtivas avaliku teenistuse seaduses seda endise seaduse §-s 74 ettenähtud kolmeaastast piirangut enam ei ole? Ma lihtsalt ei mäleta. Ja teiseks, teatavasti on viimasel ajal ka teatrite sihtasutuste puhul olnud selliseid juhtumeid, et sihtasutuse nõukogu liige saab järgmisel päeval juhatuse liikmeks ja vastupidi, juhatuse liige nõukogu liikmeks. Kas need määramised on olnud uue ATS-i seisukohalt korrektsed?

Rein Lang

Eks ta üks suur puder ja kapsad on! Esiteks, selle eelmise avaliku teenistuse seaduse paragrahvi tunnistas Riigikohus omal ajal kehtetuks, aga seda tehti niisuguses sõnastuses, et ei saa täpselt aru, kas see on rakendatav ka sihtasutuste puhul või mitte. Uus avaliku teenistuse seadus on lühendanud tähtaega, mille jooksul järelevalvet teostanud isik ei või selle töödaja teenistusse asuda, kolmelt aastalt ühe aastani. Aga küsimus on, mida tähendab järelevalve. Seaduse tekstis räägitakse riiklikust järelevalvest. Riiklik järelevalve on tegevus, mille korral asjaomasel isikul peab olema õigus iseseisvalt oma nime all langetada kohustavaid otsuseid. On väga kaheldav, et nõukogu liikmeks

olemine tähendab sellist riiklikku järelevalvet. Nõukogu liikmel ei ole õigust oma nimel mingeid otsuseid langetada, nõukogu otsused on kollegiaalsed. See on juriidiline küsimus, mida Riigikogu uut ATS-i vastu võttes lõpuni läbi ei vaielnud. Tuleks edasi vaielda, muidu võib asi minna täieliku absurdini.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud minister! Kolleeg Riisalu mainis, et sellel teemal on midagi räägitud korruptsioonivastases erikomisjonis, ja mingit saba sellest loost on mainitud ka riigieelarve kontrolli erikomisjonis. Seoses sellega küsin, milliseid meetmeid on Eesti Filmi Instituudis rakendatud, et täita konkurentsiseadusest tulenevaid riigiabi andja kohustusi ehk korruptsiooni ära hoida.

Rein Lang

Seadusi peavad kõik täitma, sellele on kõigi nõukogude tähelepanu juhitud. Ja ka uue nimega Eesti Filmi Instituudi nõukogu tegevus peab olema sada protsenti seaduslik. Nende tähelepanu on korduvalt sellele juhitud ja nõukogu nõuab seda omakorda üsna kategoorilises vormis ka tegevjuhtkonnalt. Ma loodan, et eri kohtadesse esitatakse kaebused, millest paljud on tingitud sellest, et üks või teine projekt on jäänud rahastamata, vähenevad, kuna inimestele antakse adekvaatsed ja põhjendatud vastused. Kui Riigikogu kavatseb edaspidi neid kaebusi lahendada hakata, siis ma soovin nendele komisjonidele selleks hästi palju jõudu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Minu küsimus koosneb kahest osast. Kõigepealt, EFI peaproductsendi ametisse nimetamine. Ta asus tööle 25. märtsil 2013 ja lahkus Allfilmi juhatuse liikme kohalt 29. märtsil. Kas ei oleks olnud korrektsem need neli päeva ära oodata ja pärast seda tema töösuhte kehtivaks lugeda? Nii hirmus kiire selle asjaga ehk ka ei olnud. Teine küsimus: kas ma saan õigesti aru, et ei filminõunik, muuseuminõunik ega teatrinõunik ei tee min-

gis mõttes kontrolli või järelevalvet nende asutuste üle, kes Kultuuriministeriumile alluvad?

Rein Lang

Absoluutselt! Ministeriumi nõunikel ei ole iseseisva riikliku järelevalve pädevust. Nad ei või kirjutada alla ühelegi käskkirjale ega muule paberile, mis kohustaks näiteks muuseumi või muid asutusi midagi konkreetset tegema. Nad annavad ministrile selliste dokumentide koostamiseks nõu, aga iseseisva järelevalve pädevust neil pole. Mis puutub Piret Tibbo-Hudginsisse, siis ma ütlesin enda arvates üsna selgelt, et tegemist on ametikohaga, kus need piirangud ei kehti. See oli tegelikult nõukogu otsus nõuda juhatajalt, et ta peaproductsendi valimisel jälgiks väga täpselt, et tegemist ei oleks kasusaajaga. Tema tööle võtmise tingimus oli, et ta loobub oma osalusest ja loobub ka juhi rollist konkreetse eraõiguslikus ettevõttes, mida ta ka tegi. Aga korruptsioonivastane seadus siin asjasse ei puutu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud minister! Hea on kuulda, et süüdistused otseses isiklikus kasusaamises, mis meedias üsna pikalt ja laialt kõlasid, on teie veendumuse kohaselt alusetud ja proua sobib igati oma ametikohale. Aga mis selle instituudi ja endise sihtasutuse sisuline erinevus on?

Rein Lang

See on hea küsimus! Eesti Filmi Sihtasutus keskendus omal ajal peaaegu täielikult filmi tootmise toetamisele. Loodud Eesti Filmi Instituut peab silmas pidama kogu ahelat kui tervikut otsast lõpuni ehk siis alates ideedest, nende vormumisest stsenaariumideks, stsenaariumide arendamisest kuni nende ülekasvamiseni filmi tootmiseks ja edasi ka filmide turustamiseks. Ei ole mõtet filme teha ainult tegevise eesmärgil, oluline on ka see, et neid keegi vaataks. Turundus ja eksport on väga oluline. See oli ka põhjus, miks leiti, et oleks mõistlik mitte ainult muuta Eesti Filmi Sihtasutuse tegevust, vaid ka asutus ümber nimetada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra kultuuriminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. Arupärimine kõrgharidusreformi kohta (nr 318)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Aadu Musta, Mihhail Stalnuhhini, Peeter Võsa, Valeri Korbi, Priit Toobali ja Kadri Simsoni 8. aprillil s.a esitatud arupärimine kõrgharidusreformi kohta (nr 318). Palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Alates sügisest on lugupeetud haridus- ja teadusminister lubanud kõigile eestikeelsete õppekavade järgi täiskoormusega õppima asuvatele tudengitele tasuta kõrgharidust. Tasuta õppimise õigus on samas eeldatavasti vaid nendel tudengitel, kes saavad keskmiselt 30 ainepunkti semestris. Õppekava täismahus sooritamise nõue raskendab omakorda üliõpilaste võimalusi õpingute kõrvalt ka töötada. Osakoormusega õppivatelt tudengitelt on ülikoolil õigus küsida õppemaksu ning erakõrgkoolides õppivatelt tudengitelt tuleb õppemaks tasuda ise.

Kõrgharidusreformi käigus muudetakse ka õppetoetuste süsteemi. Senine toetus, mida makstakse õppetulemuste eest, asendatakse vajaduspõhise toetusega, mille suurus on 75–220 eurot õppekuus. Vajaduspõhist õppetõetust makstakse vaid üliõpilasele, kes täidab jällegi õppekava täies mahus. Väidetavalt on vajaduspõhine õppetoetus sama suur kui üliõpilase keskmine teenistus õpingute kõrvalt tööl käies. Üliõpilasele seab reform kahtlemata suuremad nõuded ennast õppimisele pühendada ning välistab sisuliselt võimaluse õpingute ajal tööjõuturule siseneda. Samuti loobutakse riiklikust koolitustellimusest, vähendatakse kohtade loomise ettekirjutust ning hakatakse ülikoolidelt tellima hoopis tulemusi. Ülikoolide vahel jaotatakse vastutusvaldkonnad. Haridus- ja Teadusministeerium soovib, et igas valdkonnas ehk õppekavagrupis võtaks üks Eesti ülikool endale põhivastutuse. Härra

minister on öelnud, et ühe ülikooli vastutus ei tähenda seda, et mujal ei tohiks teatud ainet õpetada. Sisuliselt on see aga veel ebaselge ning ülikooli ei rahulda Haridus- ja Teadusministeeriumi esialgne ettepanek vastutusvaldkonda, kuna see hõlmab vaid väikest osa õppeasutuste tegevusest. Kuna haridusministeeriumi eesmärk on vastutusvaldkondade määramisega ka dubleerimist vähendada, siis tuleks kõigepealt selgeks teha, millistel juhtudel on dubleerimine kahjulik, näiteks toob kaasa raha ebaotstarbeka kasutamise. Seoses sellega on kuuel allakirjutanud Riigikogu liikmel härra ministrile neli küsimust, mida ma aja kokkahoiumõttes palun tal endal ette lugeda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Palun kõnepulti haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Head küsijad ja teised Riigikogu liikmed! Alustan lühikese remargiga kõrgharidusreformi kohta. Täna kõigepealt Riigikogu, et see reformipakett vastu võeti, ja ka opositsiooni nende silmapaistvate ettepanekute eest, mida selle seaduseelnõu menetlemisel siin Riigikogu saalis tehti. Olen veendunud, et vastuvõetud ülikooliseadus on esiteks võimaldanud võrdse ja laiemapõhjalise juurdepääsu kõrgharidusele eelkõige majanduslikult nõrgemal positsioonil leibkondade liikmetele. Teiseks on kaotatud vastuoluline regulatsioon, mille kohaselt need, kes oma akadeemilise võimekuse alusel ei oleks ülikooli pääsenud, said seda teha tasulises õppes, ülikoolile makstes. Kolmandaks on loodud tingimused kvaliteedi ja tulemuslikkuse parandamiseks. Neljandaks on koos ülikooliseadusega vastu võetud vajaduspõhiste õppetoetuste regulatsioon lisaks juba varem nimetatud regulatsioonidele suurendanud eelkõige sotsiaalselt nõrgema taustaga üliõpilaste võimalust ülikoolis õppida, pakkudes lisaks senistele toetustele, mis ei arvestanud kuidagi leibkonna majanduslikku olukorda, ka 75–220-eurost toetust, st üle nelja korra rohkem raha kui seni kehtinud tulemusstipendiumid.

Aga nüüd ma vastan ka konkreetsetele küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas hindate võimalikku stsenaariumi, mille alusel on kõrgharidus edaspidiselt realselt tasuta vaid nendele üliõpilastele, kes tulevad hästi kindlustatud perekondadest, see tähendab nendele üliõpilastele, kes ei pea õpingute kõrvalt töötama?" Ma ei tahaks kommenteerida selles küsimuses peituvat hoiakut, vaid osutan lisaks sellele, mis ma juba ütlesin, et kõrgharidusreformi käigus õppetoetuste süsteemi muutmise üks peamisi eesmärke oli võimaldada just raskemas majanduslikus olukorras olevate noorte juurdepääsu kõrgharidusele. Selleks loodi süsteem, kus üliõpilased, kes pühenduvad maksimaalselt õpingutele, kuid kelle pere majanduslik olukord on raske või kes elavad allpool vaesuspiiri, saavad lisaks tasuta õpingutele võimaluse taotleda õppetoetust. Vajaduspõhise õppetoetuse suurus, nagu juba öeldud, on 75–220 eurot kuus, mis peaks kaotama vajaduse õpingute kõrvalt täiskoormusega tööl käia ning võimaldama üliõpilasel pühenduda kõrghariduse omandamisele. Kunagi pole olnudki kavas ja ei ole ka mõistlik kujutada ette, et maksumaksjad peaksid Haridus- ja Teadusministeeriumi ning riigieelarve kaudu katma kõik kõrghariduse omandamise kulutused. Nii ei ole see mõeldud, nii ei ole see üheski teises riigis ja seepärast ei ole niisugust ambitsioonikat eesmärki seatud ka selle süsteemi muutmisel. Rõhutan: vajaduspõhise toetuse eesmärk on aidata majanduslikult raskes seisus olevatest leibkondadest pärit üliõpilastel kõrgharidust omandada, mitte katta kõiki kõrgkooliõpingutega seotud kulusid.

Üliõpilaste toimetulek õpingute ajal toetub mitmele sambale. Esimene – ma usun, et seda me teame kõik omaenda kogemustest – on perekonna toetus. Eeldame, et kõik perekonnad toetavad ka siis, kui sissetulekud on minimaalsed, vastavalt võimalusele oma järeltulijaid. Teiseks on nii neil üliõpilastel, kes ei saa vanematelt toetust, kui ka neil, kes seda saavad, võimalik taotleda õppelaenu, mis lisab kuus veel 190 eurot. Kolmandaks näeme, et üliõpilased töötavad õppetööst vabal ajal, näiteks suvel, ning võimaluse ja soovi korral väikse koormusega ka õpingute ajal. Jällegi ma usun, et paljudel meie hulgast, võib-olla isegi enamikul kõrghariduse omandanutest on oma õpingute ajast osaajalise töötamise kogemus. Peale nimetatud tugisammaste on Hari-

dus- ja Teadusministeerium välja töötamas täiendavat stipendiumisüsteemi, mis võimaldab heade õpitulemustega üliõpilastel saada ka lississetulekut.

Kui te nüüd kõik need neli allikat kokku liidate, siis te näete, et üliõpilase elamiskulude ja ka õpingutega seotud väljaminekute katmiseks tuleb tunduvalt suurem summa, kui on Eestis miinimumpalk. Kui sellist olukorda ei saa pidada ka veel täiesti rahuldavaks, siis vähemasti on see oluliselt parem kui senine olukord. Oluliselt parem! Seega on nende seadusmuudatustega eriti nõrgema sotsiaal-majandusliku taustaga üliõpilaste olukord paranenud, mitte halvenenud, nii nagu, mulle tundub, küsijad endale mis iganes arusaamatul põhjusel ette kujutavad.

Teine küsimus: "Kui praegu on probleemiks üliõpilaste väljalangevus ja õppekoormuse madal täitmisprotsent, siis kuidas tagatakse piisav vajaduspõhine toetus, et võimaldada üliõpilastele saajaprotsendiline pühendumine õpingutele?" Tõepoolest, me eeldame, et üliõpilased võtavad oma õpinguid ülikoolis tõsisemalt kui keskmiselt siia maani. Statistika näitab, et meil on ka seni olnud õpingute katkestamisega tõsisemad probleeme. 2011/2012. aastal lõpetas või katkestas õpingud 15,6% üliõpilastest ehk siis jämedates joontes iga kuues üliõpilane. Paralleelselt tuleb aga positiivsena välja tuua, et umbes 35% katkestajatest õpib järgmisel õppeaastal mõne kõrghariduse õppekava alusel ehk siis on lihtsalt vahetanud ülikooli või õppekava. Nii et katkestamiste probleem on olemas, õpingute lõpetamise tõenäosuse suurendamine on üks kõrgharidusreformi eesmärke. Ja nagu juba eespool osutatud, on loodud terve hulk instrumente, et üliõpilane saaks täielikult õpingutele pühenduda, ja seda süsteemi täiustatakse veelgi.

Ma peatun sellel kolmandale küsimusele vastates ka natukene lähemalt, aga nagu ma eespool juba rõhutasin, on üliõpilaste olukord nende kahe seaduse vastuvõtmisega märksa paremaks muutunud. Kas või üks lihtne numbriline võrdlus: õppetoetusi kahekordistati. Kahekordistati! Kui siia lisada veel need stipendiumid, mida on plaanis teatud erialadel sisse viia, nii nagu on juba tehtud õpetajate ettevalmistuses ja IT-valdkonnas, siis ma usun, et toetus üliõpilastele ja leibkondadele kasvab tulevikus veelgi.

Kolmas küsimus: "Kuidas premeerida üliõpilasi heade õppetulemuste eest, kui õppetulemustele orienteeritud süsteem asendub vajaduspõhise toetusega?" Esiteks oleme veendunud, et just vajaduspõhiste stipendiumide puudumine oli üks tõsisemaid probleeme õpingute rahastamisel ja põhjustas väljalangevust. Seetõttu on selline asendus igati põhjendatud. See tuli välja ka siin Riigikogus toimunud aruteludel. Aga tõesti, meil on kavatsus laiendada uut laadi tulemus- ja erialastipendiumide sisseviimist. Tuletan meelde, et praegu on õpetajakoolituses õppivatel üliõpilastel iga kuu võimalik taotleda 130 euro suurust stipendiumi. Samuti saavad IT Akadeemia programmi alusel õppivad üliõpilased stipendiumi 200–300 eurot kuus. Need on arvestatavad summad sellistel prioriteetsetel erialadel hariduse omandamiseks.

Haridus- ja Teadusministeerium on kokku kutsunud stipendiumide kontseptsiooni väljatöötamise töörühma, kuhu kuuluvad peale ministeeriumi esindajate avalik-õiguslikke ülikooli ja rakenduskõrgkooli esindavate kogude ning üliõpilaskondade liidu esindajad. Lisaks juba nimetatud stipendiumidele on töörühmal käsil uute stipendiumi liikide ja tingimuste aluste kaardistamine. Uued stipendiumid on erialastipendium ja tulemusstipendium. Erialastipendiumi eesmärk on motiveerida andekaid üliõpilasi õppima riigile prioriteetsete valdkondade erialasid. Senise 55 euro suuruse õppetootuse asemel on kavandatud tulemusstipendium, mis peaks olema märksa suurem ning tulenevalt sellest motiveerima üliõpilasi paremaid tulemusi saavutama.

Neljas küsimus: "Praeguseks on vastutus-alade jaotus ülikoolide vahel suuremas osas läbi räägitud. Millisena näete vastutus-aladest on ajalooliselt kujunenud. Kellelgi ei ole kahtlust, et arste ja juriste koolitatakse eelkõige Tartu Ülikoolis, õpetajaid Tallinna Ülikoolis, insenere Tallinna Tehnikaülikoolis, kunstnikke Eesti Kunstiakadeemias ning muusikuid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Viimase 20 aasta jooksul toimunud õppekavade arvu kasv on viinud dubleerimisele ja erialade killustumisele ülikoolide vahel ning põhiliseks probleemiks ei ole mitte niivõrd mitmesuguste ressursside, rahaliste, inim- ja materiaalsete ressursside vähesus, vaid eelkõige

ge kvaliteet. Meil lihtsalt ei jätku piisavalt kvalifitseeritud õppejõude kõikide nende ülikoolide jaoks, kus on dubleerivad valdkonnad. Nii et sellest siis põhjendatud vastutusvaldkonnad, mis peaks panema ülikoolidele kohustuse teatud valdkondade eest eriti hoolitseda, aga samal ajal ei piiraks õppetöö läbiviimist ka teistel erialadel. Niisugune pehme üleminek oli kokkulepe ministeeriumi ja ülikoolide vahel ning olulises osas on see ka üsna hästi toimunud.

Tõsi, meil on veel vaidlusi õpetajakoolituses ja seoses juristide koolitamisega. On ka teisi valdkondi, kus dubleerimine on suurem, kui see võiks olla, aga me usume, et lähema kolme, nelja, viie aasta jooksul see maastik selgineb. Kindlasti jääb õpetajakoolitus nii Tartusse kui Tallinna. Üpris kindel võib olla ka selles, et päris ära ei kao näiteks Eesti Kunstiakadeemia ja Viljandi Kultuuriakadeemia vaheline konkurents ja osaline dubleerimine. Ma arvan, et niisugune evolutsiooniline areng viib küll dubleerimise vähenemisele, aga ei kaota seda seal, kus sellel on positiivne roll Eesti kõrghariduse kvaliteedi tagamisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kindlasti ei ole oluline, mis toonis arupärijad küsivad, sest mure on ju põhjendatud. Kõrgharidusreformi, eriti tasuta kõrgharidusreformi väljatöötamise ajal oli paljudel kõrgendatud ootus, teised olid võib-olla kõrgendatult skeptilised. Seetõttu on üsna õigustatud küsida tagasisidet, kuidas asjad siiani on läinud. Nagu ma teie vastustest aru saan, olete üsna veendunud, et vähemalt algus on olnud üpris edukas. Ma küsiksin niipidi: kas üliõpilaste mure, et õppetootus ei ole sellises mahus, et nad võiksid ilma tööil käimata täiskoormusega õppida, ei ole teie arvates põhjendatud?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt üldisest reformi käigust. Tõepoolest, pärast seda kohati ülepolitiseeritud debatti on teine õhkkond väga hea, suhted nii kõrgkoolide kui ka üliõpilasesindustega on minu meelest konstruktiivsed. Vaadates, kuidas

ülikoolid on praegu kavandanud oma vastuvõttu, võime öelda, et ligipääs tasuta kõrgharidusele on igal juhul vähemasti potentsiaalse võimaluse mõttes avardunud. Selles on väga raske kahelda.

Nüüd üliõpilaste toimetulekust ja täisajalisest pühendumisest. Eks muidugi oleks kõige lihtsam, kui riik maksaks kõik kinni, aga nagu ma juba ütlesin, on seda siiski palju tahta. Seda on palju tahta ka meist palju rikkamates riikides. 190 eurot laenu, kaks kuud töötamist täiskoormusega ja mõningane töötamine osakoormusega annab ka aasta keskmisena 150 eurot. Paneme siia hinnanguliselt juurde veel 100 eurot peretoetust. Nagu ma juba enne ütlesin, tuleb kokku enam-vähem 400 eurot ja see on oluliselt rohkem kui miinimumpalk. Neljasaja euro suurune kuusissetulek on niisugune sissetulek, millega saab 40 tundi nädalas õppida küll. Ma usun, et sellega on enamik inimesi nõus.

Tõsi, eks eriarvamusi võib alati jääda. Aasta pärast on see asi muidugi veelgi selgem, aga vähemasti nii palju, kui mina näen ja tunnen kõrgharidusmaastikku, võin ma küll olla üsna veendunud, et see süsteem on turvalisem eelkõige nõrgema majandusliku taustaga üliõpilaste jaoks. See jutt, et keegi soovib kuidagi keelata töötamist – ei, keegi ei taha keelata, vaid pigem võtta maha ülemäärane surve töötada täiskoormusega. Kui õpingute ajal töötatakse poole koormusega või veerandkoormusega ja suvevaheajal suurema koormusega, siis see on mõistlik. Niisugune regulatsioon võimaldab siiski need 30 EAP-d kätte saada. Ma arvan, et see ei käi suuremale osale üliõpilastest üle jõu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Viimastel päevadel on ajakirjanduses olnud juttu sellest, et ministriumil on kavatsus võtta ära koolitusluba kahelt venekeelselt erakõrgkoolilt. Minu poole on pöördunud nendes koolides praegu käivad üliõpilased lihtsa küsimusega, mis nendest edasi saab. Kas te kasutaksite praegu võimalust ja selgitaksite, et kui selline koolitusloa äravõtmine teoks saab, milline on siis ministriumi, nende kõrgkoolide ja üliõpilaste endi

n-ö omavastutus nende haridustee jätkamise osas?

Jaak Aaviksoo

Selline kahetsusväärne asjade seis on kujunenud eelkõige Majanduse ja Juhtimise Instituudis, kus tegemist on olnud üsna tõsiste seadusrikkumistega. Probleemid, mis ilmnesid rutiinse ja ministriumist sõltumatu kvaliteedikontrolli käigus, on tõepoolest viinud olukorrani, kus ma teen valitsusele ettepaneku koolitusluba ära võtta. See tähendab nende üliõpilaste jaoks, kes juuni- ja augustikuu lõpuks nendest kõrgkoolidest kõrgharidusdiplomit ei saa, seda, et nad ei saa samas koolis jätkata. See ei ole esmakordne juhtum. Eestis on terve rida kõrgkoole oma tegevuse lõpetanud, seda ka koolitusloa äravõtmise ja pankrotiprotsessi tõttu. Vastavalt seadusele on sellel kõrgkoolil, kes siiaaani õpetust on pakkunud, kohustus tagada edasiõppimise võimalus. Tõsi, seda ei saa teha ühepoolset, seda tuleb teha koostöös teiste kõrgkoolidega. Ma tean, et mitme kõrgkooliga on ka ühendust võetud. Ma olen üsna optimistlik ja usun, et need üliõpilased leiavad võimaluse edasi õppida. Mis puutub seni tehtud kulutustesse ja nende kompenseerimisse, siis selle üle on kõrgkoolidega vaieldud, aga siiaaani on valdaval osal juhtudest leitud paindlik ülemineku võimalus.

Haridus- ja Teadusministeerium on valmis lahendama konkreetseid juhtumeid, kui üliõpilased ei jõua koos kõrgkoolidega lahenduseni. Oleme valmis omalt poolt kaasa aitama ja nõustama, aga ministrium kindlasti ei saa hariduse andmist üle võtta ega teha seda jõuga kohustuseks mõnele teisele kõrgkoolile. Ma rõhutan veel kord: see ei ole esmakordne juhtum ja siiaaani on kõik need juhtumid lahendatud üliõpilastele vastuvõetavas vormis. Vähemasti ei ole minuni jõudnud tõsiseltvõetavaid kaebusi ei otse ega ajakirjanduse vahendusel.

Võib-olla on siit kõnepuldist vaja selgitada ka küsimust, mis on infomürana või mõnel muul põhjusel käsitlemist leidnud. Kõik need diplomid, mis nendes kõrgkoolides on välja antud, kehtivad õiguslikus mõttes täisväärtuslike diplomitena edasi. Seega, kui ülikool lakab tegutsemast ja talt koolitusluba ära võetakse, siis juba hariduse saanud noortel ei maksa karta, et nende diplomid kaotavad kehtivuse.

Nendel, kes lõpetavad sel kevadel, on diplomid samuti igati võrdväärased teiste kõrgkoolide diplomitega, sest tegemist on õiguslikul alusel tegutsevate kõrgkoolidega. Vaid nende puhul, kes ei jõua tänavu lõpetada, tuleb vaadata, missuguses kõrgkoolis nad õpinguid jätkata saavad.

Ma pean sügavalt kahetsusväärseks mõne kõrgkooli esindajate väljaütlemisi, justkui oleks tegu keelelisel alusel tehtud otsustega. Esiteks, need kaks juhtumit on teineteisest täiesti sõltumatud, ja teiseks, õppekeel ei ole mitte mingisugust rolli nende otsuste tegemisel mänginud. Me teame, et varasematel aastatel on õigustatult koolitusloast ilma jäänud eestikeelsed kõrgemad õppeasutused. Ükskõik, mis keeles toimub õppetöö, õppekvaliteet peab olema Eesti Vabariigis tagatud ühtsetel alustel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel küsimusi? Küsimusi rohkem ei ole. Suur tänu, minister! Alustame läbirääkimisi. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud minister! Üsna palavalt sai siin saalis arutletud kõrgharidusreformi ja õppetoetuste üle. Eks meid kõiki ühendab suur mure, et tasuta kõrghariduse kehtestamise järel tekiks Eestis järgmisest sügisest olukord, kus ka need sihtrühmad, kelle pärast me ju kõige rohkem tasuta kõrgharidust oleme soovinud, ehk siis need tublid noored, kes võib-olla ainuüksi vanemate toel kõrgharidust omandama ei pääseks, oma andekusest tulenevalt kõrgkooli ikka pääseksid. Kindlasti olid paljudele Riigikogu liikmetele teada ka mitmete uuringute statistilised näitajad ja seetõttu läks debatt vahepeal üsna emotsionaalseks. Meil on võimalik juba saada esimesi ülevaateid vastuvõtukavadest, kindlasti aitab kaasa ülikoolide endi kindlameelne käitumine. Vähemalt sügise ootuses on selge, et suurem osa valikuid on noortele endiselt olemas ja need hirmud, millest ülikoolid alguses üsna selgesti rääkisid – et seni tasulised õppekavad kaovad ülikoolidest ja tudengitel saab olema märksa väiksem valikuvõimalus –, vähemasti sisseastumist puudutava info kohaselt õnneks ei vasta tõele.

Seda suurema huviga ootame sügist ja ka esimese õppeaasta lõppu. Riigikogus ei ole

kellelegi saladus tulevaste tudengite hulgas üsna levinud arusaam, et neil tuleb emotsionaalselt valmis olla ka selleks, et päris paljudel võivad esimese õppeaasta lõpus õpingud reaalselt tasuliseks muutuda. Võib juhtuda, et nad ei ole võimelised täiskohaga õppima. Ka on käibel selline linnalegend, et needsamad seni tasulised õppekavad muutuvad edaspidi tasapisi jälle tasuliseks.

Kokkuvõttes aga loodame, et tasuta kõrgharidus tänu õppetoetustele ja nagu minister siin ütles, selles osas ettevõetavatele edasistele sammudele tõesti tasuta on ning et aasta või kahe pärast ei ole põhjust kõrgharidusreformi juurde tagasi tulla ja kurvalt nentida, et loodetu ei saanud tõeks. Loodame, et nood kõige skeptilisemad ennustused, millega mõned ülikoolid ja üliõpilasorganisatsioonid välja on tulnud, osutuvad alusetuks kurja kuulutamiseks. Nii või teisiti hoiame ka edaspidi asjade kulul pilku peal ja kindlasti on õigustatud parlamendi üsna regulaarsed arupärimised tulemuste kohta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib sõna võtta? Ei soovi. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

4. Arupärimine noorsootöö kohta (nr 320)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Kadri Simsoni, Aivar Riisalu, Olga Sõtniku ja Lauri Laasi 11. aprillil 2013. aastal esitatud arupärimine noorsootöö kohta (nr 320) haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesinaine! Lugupeetud minister! Tõepoolest, noorsootöö teema saab Riigikogus üsna harva suure tähelepanu osaliseks, aga enne malevasuve on igati õigustatud see teema jälle tõstatada. Loomulikult on Haridus- ja Teadusministeeriumis olemas spetsialistid noorteosakonnas, aga on ka terve noorsootöö keskus, kes tegeleb laste ja noorte laagritega, samuti malevaga.

Kindlasti on siinkohal paslik meelde tuletada, et 9. mail 2011 esitas Keskerakonna fraktsioon noorsootöö seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise eelnõu 38, mis edukalt läbis esimese lugemise. Edasi teistele lugemistele see aga ei jõudnud, kuna Haridus- ja Teadusministeerium selgitas, et ta arutab sotsiaalpartnerite ja teiste ministeeriumidega võimalusi noorte palkadelt sotsiaalmaksu tasumise kaotamiseks ning analüüsib edasisi võimalikke samme. Nüüd on käes aasta 2013 ja meil on ministrile eelkõige üldisem küsimus, millise hinnangu ta annab õpilasmalevatele. Veel soovime teada, milliseid samme astub Haridus- ja Teadusministeerium, et suurendada õpilasmaleva kohtade arvu. Kindlasti on minister ja ka Riigikogu liikmed teadlikud, et huvi maleva vastu on noorte hulgas üsna suur. Ja kui kaugel on ettevalmistused, et tõepoolest vabastada malevapidajad noorte palkadelt sotsiaalmaksu tasumisest? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Hea eesistuja! Head küsijad! Seekord siis noorsootööst ja malevatest.

Kõigepealt esimene, üldine küsimus: "Millise hinnangu annate õpilasmalevate ja töökasvatuse osakaalule noorsootöös?" Lühike vastus oleks, et üsna kõrge hinnangu. Mulle tundub, et noored on selle hästi vastu võtnud. Malev ei ole mitte ainult noorsootöö ja töökasvatuse instrument, vaid paljudel juhtudel ka praktilise väljundiga ja täidab seega ühiskonnas üsna tähtsat funktsiooni.

2006. aastal käivitas Haridus- ja Teadusministeerium noortemalevate toetamise koondprojekti, mida juhib ministeeriumi allasutus Eesti Noorsootöö Keskus. Koondprojekti eesmärk on toetada kohalikul tasandil tegutsevaid malevaid, et noortel oleks võimalus saada töökogemusi ja tööseadustikku tutvustavaid koolitusi. Samuti peame oluliseks, et kuigi tegu on lühiajalise tööga, suurendaks see nii tööandjate kui ka noorte vastutust selle eest, et töösuhe oleks korrektne. Seetõttu on malevapidajad kohustatud jälgima, et töösuhted malevates oleks korraldatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Noortemalevad on kujunenud üsna laialdaselt kasutatavaks töökasvatuse vormiks, neis osaleb vähemalt 4600 noort aastas. Nii et malevad kui niisugused on mõistlikud ja vajalikud. Tõsi on ka see, et puhtalt turumajanduslikul alusel nende käivitamine ja töös hoidmine ei ole otstarbekas. Aastad, mil malevad – nii õpilasmalev kui ka üliõpilasmalev – olid ka majanduslikus mõttes toimivad mehhanismid, on õnneks jäädavalt seljataga. Tänapäevane töö- ja töøjõuturg toimib teistel alustel ning niisugust nõrgalt kvalifitseeritud massitööjõudu oleks teisest mõttes või siis lisandväärtuse tootmise mõttes raske rakendada, küll aga, nagu juba öeldud, on see hea lahendus noorsootöö ja töökasvatuse seisukohalt.

Küsitakse ka, kui kaugel on ettevalmistused, et vabastada malevapidajad noorte palkadelt sotsiaalmaksu tasumisest. Nagu küsija juba osutas, kord juba oli Riigikogu menetluses seaduseelnõu, mis oleks malevapidajad vabastanud sotsiaalmaksu tasumisest ja teinud niisuguste töökohtade loomise atraktiivsemaks. Haridus- ja Teadusministeerium on seda lähemist toetanud. Juba 2011. aastal koostas ministeerium eelnõu noorsootöö seaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja veel paari muu seaduse muutmise kohta. Kavandati kehtestada noortemalevate pidajatele selgemad nõuded ning et suurendada tööandjate huvi malevlastele töö pakkumise vastu, vabastada nad sotsiaalmaksu tasumisest töötasudelt, mida nad maksavad alla 19-aastastele noortele malevas tehtud töö eest. Hinnanguline kogumõju riigieelarve laekumistele oleks olnud 128 000 eurot aastas, mis ei ole iseenesest suur summa, küll aga oluks tegu põhimõttelise maksuerisusega. Ilmselt just sellest lähtudes me ei saanud oma partneritelt toetust sellise maksumuudatuse tegemiseks. Saatsime tolle eelnõu 2011. aasta 16. detsembril kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile, Rahandusministeeriumile, noorteühenduste liidule, linnade liidule ja maaomavalitsuste liidule arvamuse avaldamiseks, samuti Eesti Noorsootöö Keskusele ja Eesti Noorsootöötajate Ühendusele. 29. märtsil 2012 korraldasime arutelu erinevate võimaluste üle soodustada nende töökohtade loomist ja paraku tuli tõdeda, et konsensuslikku seisukohta edendada niisuguse maksupoliitilise meetme abil selliste töökohtade loomist me ei saavutanud. Seetõttu jäi üle püüda maleva töökoh-

tade loomist toetada muul moel ning Haridus- ja Teadusministeerium on jõudumööda üritanud seda ka teha. See ongi osaline vastus kolmandale küsimusele.

Teine küsimus oli, milliseid samme astub Haridus- ja Teadusministeerium, et suurendada õpilasmaleva kohtade arvu. Nagu juba öeldud, pakutud maksupoliitiline meede toetust ei leidnud, seetõttu oleme suurendanud malevapidajatele eraldatavaid toetusi. See summa oli 95 867 eurot aastal 2011, mullu 98 625 eurot ja tänavu on 102 460 eurot. Kasv ei ole märkimisväärne, aga igal juhul on see arvestatav ja kindlasti suurem kui riigieelarve kasv tervikuna, mis näitab seda, et Haridus- ja Teadusministeerium peab seda suunda prioriteetseks ning püüab lisaraha leida, et seda töökasvatustlikku noorsootöömeedet tugevdada. Oleme püüdnud neid summasid suunata fokuseeritult, mitte niivõrd maleva sotsiaalse programmi toetuseks ehk kokkutulekute ja muude ürituste korraldamiseks, vaid eelkõige silmas pidada toetuse sihtotstarvet, seda, et üha enam sellest rahast kuluks konkreetsete malevakohtade loomiseks.

Tõsi, malevakohtade arv pole kasvanud kaugeltki mitte niisuguses tempos nagu nõudlus nende järele. 2011. aastal oli malevas 4634 noort, aasta hiljem 4760 ja tänavusel suvel on hinnanguliselt 4800 noorel võimalik malevasse minna. Kasvanud on ka nende malevapidajate arv, kes on toetust saanud. Tunamullu oli selliseid malevapidajaid 45 ja mullu 48. Niisugune tagasihoidlik kasv selles valdkonnas on olemas.

Oleme tulevikku silmas pidades kavandanud programmi "Noorsootöö kvaliteedi arendamine" meetme "Noorte konkurentsivõime suurendamiseks ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks ühiskonnale pakutava noorsootöö teenuse osutamine läbi noortekeskuste". Selle raames on plaanis ka mitmesuguseid tööelu tutvustavaid ettevõtmisi, samuti toetada kogukonna arengu huve teenivaid noorte omaalgatusi. Perioodiks 2014–2020 plaanitud tegevuste ja meetmete kavandamisel me kindlasti püüame leida võimalusi ka noorte töökogemuse ja -kasvatuse toetamiseks.

Nii et kuna meie esialgne soov malevatööd maksupoliitiliste meetmetega toetada luhtus, oleme otsinud võimalusi seda tegevust muul moel riigieelarveliste ja Euroopa Liidu tõuke-

fondide summadega kasvavalt toetada ning kavatsime seda edaspidigi teha. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Mailis Reps, teie küsimus!

Mailis Reps

Suur tänu nii positiivse sõnumi eest! Kindlasti on meie kõigi huvides, et me valikuid, mis noored on teinud, toetaksime ja arendaksime. Ka küsijad olid kursis Rahandusministeeriumi kahetsusväärse hoiakuga. Aga kas siis, kui te paar aastat tagasi Rahandusministeeriumiga sellel teemal vaidlesite või mõtteid vahetasite, jäi siiski kõlama, et see maksuerand oleks igati põhjendatud, kuna tegelikult pole sellises vanuses noortel vaja sotsiaalmaksu maksta, kuna neil on haigekassa kate oma vanusest tulenevalt niigi olemas?

Jaak Aaviksoo

Jah, muidugi käidi see argument välja. Lisaks haigekassale on mängus ka pensionikomponent. Võib-olla nii noored inimesed pensioni peale ei mõtle, aga kunagi saavad nad veidi vanemaks ja siis mõtleavad. Tegelikult aga on ka Rahandusministeeriumi argumentid arusaadavad. Me oleme Eestis valinud võimalikult lihtsa, võimalikult väheste eranditega maksupoliitika. Seda võib kritiseerida, aga seda võib ka mõista. Tänu lihtsusele on süsteemi halduskulud väiksemad ja tagatud kogu riigieelarve suurem läbipaistvus. Niisugused kaudsed dotatsioonid teatud maksuerisuste näol hägustavad üldpilti. See on olnud Jürgen Ligi põhimõtteline ja minule arusaadav seisukoht.

Tõsi, Haridus- ja Teadusministeeriumile meeldiks väga, kui me seda toetust saaksime kaudselt, ilma oma eelarveraha kulutamata, aga too praeguseks saavutatud kodurahu on võimaldanud siiski malevategevust laiendada. Võib-olla kunagi tullakse selle teema juurde tagasi, aga praegu Haridus- ja Teadusministeerium uuele ringile ei kavatse selle maksupoliitilise muudatuse ettepanekuga minna. Toetame malevategevust jõudumööda eelarvesummadest ja usume, et meile on õpilasmaleva kasvatamine siiski jõukohane.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega on arupärimise teema ammendunud.

5. Arupärimine hariduslike erivajadustega laste toetamise kohta (nr 328)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise punkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Heljo Pikhofi, Jaak Alliku, Rannar Vassiljevi, Indrek Saare, Kalvi Kõva ja Jevgeni Ossinovski tänavu 6. mail esitatud arupärimine hariduslike erivajadustega laste toetamise kohta (nr 328) haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Ma palun kõnetooli Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Sotsiaaldemokraadid on esitanud haridus- ja teadusministrile arupärimise, mis puudutab hariduslike erivajadustega laste toetamist. Üha enam suureneb hariduslike erivajadustega laste arv tavakoolis. Seda silmas pidades on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu menetlemisel tõstatatud terve hulk küsimusi.

Peamised põhjused, miks lapsi hariduslike erivajadustega õpilaste hulka arvatakse, on ülekaalukalt õpiraskused, käitumisraskused, käitumishäired, kirjutamise, lugemise ja/või arvutamise raskused. Õpilaste probleemide põhjuseid on raske kindlaks teha, aga on selge, et mida varasemas staadiumis need avastatakse, seda kergem on last aidata ja, mis peamine, ilmnunud probleemi põhjus teada saada. Põhikoolis probleemid kuhjuvad ning algpõhjuseni jõudmine ja tõhus abistamine on siis tunduvalt keerulisem.

Meil on olemas üldharidussüsteemi arengukava aastateks 2007–2013, mille rakendusplaanis 2011.–2013. aastani on ühe meetmena ette nähtud, et koolieelsetes lasteasutustes luuakse võimalused kõikide laste arenguliste erivajaduste varaseks märkamiseks ja individuaalse arengu toetamiseks. Kavas on välja töötada juhendmaterjalid laste erivajaduste varaseks märkamiseks ja toetamiseks ning

tagada tugiteenuste kättesaadavus piirkondlike nõustamiskeskuste toetamise kaudu.

Kogu selle teema kohta on sotsiaaldemokraatidel viis küsimust haridusministrile. Ma loodan, et ta loeb vastates ka küsimused ette.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Hea küsija! Lugupeetud arvukas publik Riigikogu saalis, kes te soovite ennast hariduslike erivajadustega laste problemaatikaga paremini kurssi viia! Küsimusi, nagu juba öeldud, on viis.

Esiteks: "Kui paljudes tavalistes munitsipaalasteasutustes ja lasteasutustes töötavad praegu logopeedid, eripedagoogid, psühholoogid või sotsiaalpedagoogid?" Logopeedi ametikoht on olemas 50%-s ja eripedagoogi ametikoht 11%-s koolieelsetest lasteasutustest. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel töötab lasteasutustes 314 logopeedi ja 68 eripedagoogi. Psühholoogi abi saavad koolieelsed lasteasutused vajaduse korral tellida piirkondlikest nõustamiskeskustest, sotsiaalpedagoogi rolli täidab kohaliku omavalitsuse lastekaitsja või sotsiaaltöötaja. Tugiteenuste kättesaadavuse tagamise eest koolieelsetes lasteasutustes ja koolides vastutab koolieelse lasteasutuse või kooli pidaja ehk reeglina kohalik omavalitsus.

Nagu juba öeldud, on logopeedi ametikoht 50%-s ja eripedagoogi ametikoht 11%-s koolieelsetest lasteasutustest. Ühest küljest on seda palju, teisest küljest päris selgelt vähe, sest kaugeltki mitte kõikides koolieelsetes lasteasutustes neid ametikohti ei ole. Kui me järele mõtleme, siis me mõistame, et põhjus on see, et väga paljud koolieelsed lasteasutused on nii väikesed, et ka mitte poole kohaga, rääkimata täiskohaga erialaspetsialistide palkamine ei ole mõistlik. Seda tööd lihtsalt kuigi palju ei ole.

Kõik see osutab ka ühele kõige tõsisemale probleemile tugiteenuste pakkumisel koolieelsetes lasteasutustes, põhikoolides ja osaliselt ka gümnaasiumides: Eesti keskmiselt väikesed koolid ei suuda pakkuda eripedagoogidele, tugipersonalile ja paljudel juhtudel kahjuks ka õpetajatele piisavat koormust. See on üks meie struktuurseid väljakutseid ja see selgitab ka seda üldpoliitilist suundumust, mille Haridus-

ja Teadusministeerium on tugiteenuste arendamisel kujundanud. See suundumus koosneb kahest komponendist. Nagu kehtiv seadus on juba peaaegu 20 aastat ette näinud, on tugiteenuste pakkumise esmane kohustus koolipidajatel. Need on valdavalt kohalikud omavalitsused, aga muidugi ka riigikoolid ja eraõppeasutused. Objektiivsetel põhjustel on selle nõude täitmine paljudel juhtudel raske. Ma ei räägi mitte ainult eelarvelistest piirangutest – need on kõikidel koolipidajatel, ka Haridus- ja Teadusministeeriumil –, vaid ka puhtstruktuursetest piirangutest. Tegemist on suures osas väikeste õppeasutustega ja koormus lihtsalt ei tule täis. Sellepärast ongi Haridus- ja Teadusministeeriumil plaanis kujundada edaspidi välja praegustest palju tugevamad piirkondlikud keskused, kust oleks võimalik saada tuge nendel kohalikel omavalitsustel ja muudel koolipidajatel, kes objektiivsetel põhjustel nõudeid ise täita ei saa. Niisugune ressursside koondamine, riigipoolne rahastamine ja toe pakkumine tugiteenuste osutamisel on mõistlik.

Nüüd tahaksin hajutada väärettekujutuse, mida kes hea-, kes pahatahtlikult on kasutanud, just nagu kaotataks koolides tugipersonal ära. Ei kaotata! Tugipersonal on vajalik ja nende inimeste arv peaks kasvama. Tugiteenuste osutamise kohustus jääb endiselt koolipidajatele, aga lisaks sellele arendab riik välja täiendava süsteemi, mis toetab nõrgemaid koolipidajaid juhul, kui nende enda jõupingutustest nende probleemide lahendamiseks ei piisa. Niisugune lähenemine tundub meile mõistlik ja edaspidi on kavas seda süsteemi ka tõukefondide raha kaasates tugevdada ning kasvata da tugispetsialistide arvu tervikuna üle Eesti kümneid protsente. Seda ei saa teha kiiresti, näiteks ühe aastaga, aga eelseisval perioodil peaks tugipersonal Eesti haridusasutustes kasvama. Need on vajalikud spetsialistid ja neid peaks olema rohkem.

Teine küsimus: "Arengukavas on kavandatud ka hariduslike erivajadustega lastele rakendatavate tugisüsteemide mõjuanalüüsi läbiviimine. Kas praegu esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse selle osa muutmata jätmise puhul, mis puudutaks spetsialistide töölevõtmist ja töötamist võimalikult lastele lähedal ehk koolis, on juba toetunud mingile mõjuanalüüsile? Kas see mõjuanalüüs erineb seni läbiviidud uuringutest ja audititest ja/või rah-

vusvaheliste uuringute järeldustest?" Siin on üks ebatäpsus, mida ma juba mitmendat korda siin kõnepuldis üritan kummutada. Haridus- ja Teadusministeeriumi koostatud ning Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõus ei muudeta sätteid, mis puudutavad tugispetsialistide tööd ja rahastamist. Nii nagu Riigikogu on varem otsustanud, nii ka jääb. Mingeid muudatusi – sätete kehtetuks tunnistamist, raha äravõtmist või muud, mida on ette heidetud – ei ole kavas. Vastupidi, Haridus- ja Teadusministeerium on viimastel aastatel ka ilma seadusmuudatuste juhusteta suurendanud summasid hariduslike erivajadustega laste õppeks. Me kavatseme seda teha ka tulevikus, ühelt poolt maakondlikke tugisüsteeme välja arendades ja teiselt poolt koolipidajatele rohkem raha eraldades, et nad saaksid silmas pidada ka hariduslike erivajadustega laste huve. Mingit plaani kuidagi olukorda halvendada ei ole olnud, tegu on pahatahtlike etteheidetega või siis lihtsalt harimatusest tingitud eksiarmustega. Haridus- ja Teadusministeerium toetab edaspidigi tugiteenuste kvaliteedi tõstmist ja nende kättesaadavuse parandamist.

Nüüd mõjuanalüüsist. Alates 2007/08. õppeaastast on kolmel järjestikusel aastal riikliku temaatilise järelevalve prioriteet olnud õpilaste õpimõelduse toetamiseks ja väljalangemise ärahoidmiseks rakendatavate meetmete mõjususe hindamine. 2008. aastal valmis Haridus- ja Teadusministeeriumi tellitud uuring "Hariduslike erivajadustega õpilane koolikaardil, tugiteenuste kättesaadavus hariduslike erivajadustega õpilasele". Nii uuringu kui ka riikliku temaatilise järelevalve tulemustes rõhutatakse, et õpilaste erivajaduste varast märkamist ja kooli tasandil kiiret sekkumist peetakse oluliseks ja mõjusaks ning see olukord on aastatega paranenud. Eesti on aastaid osalenud Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuuri korraldatud uuringutes ja projektides. Ka nende projektide lõppraportid rõhutavad tugispetsialistide ja toetussüsteemide tähtsust selliste õpilaste jaoks. Nende uuringute tulemuste ja projektidega on võimalik tutvuda aadressil www.european-agency.org. Seal on võimalik vaadata asjaomaseid andmeid ja võrrelda meie seisuga teiste riikide omaga.

Kolmas küsimus: "Kas nn maakondlike tugiteenuste rahastamise hulka hakkavad kuu-

luma ka näiteks õpilaste ja nende vanemate või lastega kaasas olevate tugiisikute ja õpetajate transport, majutus või muud kulutused, mis on seotud maakondlikesse tugikeskustesse sõiduga?" Maakondlikes nõustamiskeskustes töötavate tugispetsialistide põhitöö on pedagoogide, lapsevanemate ja laste nõustamine, kui koolis rakendatud meetmed ei ole andnud tulemusi. Keskustes töötavaid spetsialiste on olnud võimalik kutsuda ka koolidesse, nende transpordikulud on kaetud ESF-i summadest. Kui nõustamine toimub keskusel, siis transport sinna organiseeritakse koolipidaja, kooli ja lapsevanemate koostöös. Haridus- ja Teadusministeerium tõdeb, et siia maale selles koostöös tõrkeid tekkinud ei ole, järelkult, kui kussagil niisugune probleem tõusetub, siis tuleks sellekohane teave eraldi adresseerida. Seni on kõik sujunud ilma seadusandliku või täidesaatva võimu sekkumise vajaduseta.

Neljäs küsimus: "Arengukava rakendusplaani on kirjas, et üldhariduskoolist ja haridussüsteemist väljalangemise ennetamiseks tõhustatakse hariduslike erivajadustega õpilaste seiret, tugi- ja toetussüsteemide rakendamist. Mis hakkab olema põhimõtteliselt sellise seire indikaatoriteks, kes neid andmeid koguma hakkab ja kelle ülesanneteks jääks selline õpilaste ja nende arengukeskkonna jälgimine ja fikseerimine?" Õpilase areng on kogu selle tugisüsteemi keskmes. Hästi piltlikult öeldes, kui õpilane areneb hästi, saab tänu sellele tugisüsteemile hakkama, siis on süsteem ennast õigustanud, kui ta ei saa, siis süsteem pole ennast õigustanud. Mis puutub õpilase arengu jälgimisse ja arengukeskkonna fikseerimisse, siis see on eelkõige kooli kohustus. Kool peab sellega tegelema, loomulikult koos lastevanematega, vajaduse korral ka nõustamiskeskuste abil ja äärmise vajaduse korral Haridus- ja Teadusministeeriumi abil. Kuid mitte keegi ei saa võtta seda ülesannet koolilt ära. Kool lõppkokkuvõttes vastutab õpilase arengu jälgimise, arengukeskkonna fikseerimise ja ka vajalike tugimeetmete rakendamise eest.

Õpetajad on lapse erivajaduse esimesed märkajad ja esmase abi osutajad. Arengukava rakendusplaani täitmiseks juurutatakse alates 2010. aastast süsteemi, mille kohaselt peavad koolid õpilase hariduslike erivajaduste ilmnemisel koostama tema individuaalse jälgimise kaardi, kus on kirjas tema probleemid ja nen-

dega toimetulekuks rakendatavad meetmed. Õppeaasta lõpus hinnatakse ka meetmete tulemuslikkust.

Õpilastele rakendatud õppekorralduslikud tugimeetmed on jälgitavad ka Eesti Hariduse Infosüsteemis, igal aastal koostatakse sellekohane statistiline kokkuvõtlik analüüs. Piirkondlikes õppenõustamiskeskustes kogutakse veebikeskkonnas andmeid selliste õpilaste soo, vanuse, probleemide, abivajaduste jms kohta ning neid andmeid analüüsitakse nii piirkonniti kui üleriigiliselt. Aastatel 2012–2014 teostatakse riiklikku järelevalvet selle üle, kuidas on korraldatud hariduslike erivajadustega õpilaste õpe Eesti koolides ning kas EHIS-es kajastatud andmed hariduslike erivajadustega õpilaste selgekstegemise kohta ja nendele rakendatud meetmete kohta vastavad tegelikule olukorrale. Põhiline indikaator hariduslike erivajadustega õpilastele rakendatavate meetmete tõhususe jälgimisel on, nagu ma juba rõhutasin, õppekavas püstitatud õpitulemuste saavutamine ja edasijõudmine koolis.

Viies küsimus: "Kas maakondlikke nõustamiskeskuseid saab põhimõtteliselt nimetada õpilaste tugi- ja toetussüsteemideks? Seni on selliste õpilaste tugi- ja toetussüsteemide all mõeldud pidevaid tegevusi kas siis kooli logopeedi, psühholoogi, sotsiaalpedagoogi või ka abiõpetajate poolt. Juhul, kui kõik sellised teenused koondatakse nn maakondlikesse tugikeskustesse, siis kui suur oleks selliste tugikeskuste töömaht, sest tugikeskuste põhiülesandeks on ilmselt ka maakonna koolides töötavate tugispetsialistide ja õpetajate tegevuste koordineerimine hariduslike erivajadustega õpilaste kaasamiseks ja neile põhihariduse võimaldamiseks? Millise ettevalmistusega peavad olema inimesed, kes hakkavad koolides maakondliku nõustamiskeskuse jaoks koostama ja saatma terviklikku pilti olukorrast, milles abivajav laps on?" Siin on jälle üks segadus tekitatud. Ma ei oska öelda, mis põhjusel see segadus on küsijate peas tekkinud, aga nagu ma juba rõhutasin, meil ei ole kavas lõpetada tugiteenuse pakkumist õppeasutustes. Kõik koolipidajad peavad pakkuma tugiteenuseid seaduses ettenähtud ulatuses, mahus ja kvaliteedis. See jääb niimoodi, lisaks saab seda süsteemi paremaks muuta. Piirkondlikud või maakondlikud nõustamiskeskused on eelkõige nõrgemate koolipidajate ja väiksemate koolide

toetamiseks. Need ei asenda seni kehtivat süsteemi, vaid tulevad sellele lisaks, sellele toeks.

Nii et kõik need tugimeetmed, mida tuleb hariduslike erivajadustega laste puhul rakendada, jagunevad jämedates joontes kahe kategooriasse: koolisisesed ja koolivälised meetmed. Koolisisesed tugimeetmed on kooli rakendatavad abinõud, nii nagu see on toimunud siimaani ja jääb edaspidi toimuma – tugispetsialisti abi koolis jne. Ning sellele lisanduvad koolivälised tugimeetmed, millest on ka juttu olnud ja mida koordineerivad eelkõige maakondlikud keskused. Mis puutub asjaomase kvalifikatsiooni nõuetesse, siis reeglina peab kõigil spetsialistidel olema magistrikraad. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Heljo Pikhof, palun teie küsimus!

Heljo Pikhof

Austatud minister! Praegu tuleb riigieelarvest tavakoolidesse – ma ei pea silmas neid koole, kus on lapsed, kellel on mingi puue diagnoositud – tugispetsialistidele raha. Ja tuleb just sellepärast, et praegu on meil pedagoogid, tulevikus saavad olema õpetajad ja sellepärast enam tavakoolidele seda raha ei tule. Munitsipaalkoolid peavad ise hakkama saama. Ma väga kardan, et see sugugi ei taga seda, et lapsed saavad kodu lähedal ja koolis endale vajalikke tugiteenuseid. Abiõpetaja peab ikka olema koolis, samamoodi ka teised spetsialistid, vaid siis nad näevad laste arengut. Õpetaja üksi, klassijuhataja ei jõua ju.

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt ma veel kord soovitan teil lügeda kehtivat põhikooli- ja gümnaasiumiseadust. Seal on ammendavalt loetletud, keda rahastatakse riigieelarvest ja keda ei rahastata. Üsna selgelt on kirjas, et tugiteenuste pakkumine on koolipidaja ülesanne. Punkt! Nii on see olnud ja nii peaks see ka jääma.

Mis puutub tugiteenuste pakkumisse, siis ma kordan veel kord üle: mitte kuhugi ei kao eeldus, et eelkõige õpetaja on see esmane isik, kes märkab erivajadusi, ja et osaga nendest probleemidest saab ta ise hakkama igapäevase õpetajatöö käigus. Kui ta sellega hakkama ei saa, siis peab koolipidaja tagama koolis tugi-

spetsialisti abi. Mõnes koolis, kus on lapsi vähem kui õpetajaid, ilmselt eraldi tugispetsialisti üleval pidada ei ole otstarbekas ja sellisel juhul töötavad need inimesed osajaga või töövõtulepinguga. Nende koolide ja nende õpetajate toetamiseks ongi mõeldud piirkondlikud keskused. Mõistlik töökorraldus on siimaani olnud ja saab ka tulevikus olema selline, et kui on vajadus, tullakse kohale, nõustatakse ja toetatakse neid abi vajavaid lapsi kohapeal. Arusaadavalt on olukordi, kus sellist tugiteenust saab osutada ja on ka mõistlikum osutada väljaspool kooli.

Nii et tegemist on terve kompleksse süsteemiga ja ühtset lahendust, mis sobiks kõikidele koolidele, alates koolist, kus on 1400 last, ja lõpetades kooliga, kus on neli last, ei ole võimalik välja mõelda. Sellepärast see paindlik süsteem ongi loodud. Suuremates koolides saab koolipidaja seda teenust pakkuda peaaegu täies mahus, väiksematele koolidele tuleb pakkuda riigipoolset tuge ja seda ongi kavas teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud minister! Ka täna te ütlesite, et osa spetsialiste, kes tegelevad erivajadustega lastega, on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatustest valesti aru saanud, te ise loete sellest muud välja. Võib-olla oleks siis targem neid muudatusi mitte teha. Mu küsimus on Vastseliina kooli kohta, kus ma eelmisel nädalal käisin. Vastseliina kool on üsna perspektiivitundeta ise valmis tegutsema. Koolid võtavad nendega pidevalt ühendust, küsivad ka järgmise õppeaasta kohta. Samas pole neil mingit kindlust, mis nendest lastest, kelle nad on aastaks enda juurde võtnud, edasi saab.

Jaak Aaviksoo

Mis puutub PGS-i, siis seal on üsna selges eesti keeles kirjas, kuidas asjad on. Tõlgendamisruumi seal sisuliselt ei ole. Tõsi, valitsuse määruses on olnud tõlgendamisruumi ja eri huvigrupid on seda oma spetsiifilistest poliitilistest huvidest lähtudes ära kasutanud.

Nüüd Vastseliina koolist. Eestis on laste arv kahanenud. Samuti on kahanenud hariduslike erivajadustega laste arv, sh nende arv, kes vajavad spetsiifilisi õppetingimusi, mida saab

luua ainult eriklassides või paljudel juhtudel lausa erikoolides. Püüdes selliste laste vajadusi arvestada, on haridusministeerium pikka aega analüüsinud hariduslike erivajadustega laste koolivõrku ja on ilmselge, et ka see vajab korramist. Seni projekti staatuses olev hariduslike erivajadustega laste koolituse kontseptsioon näeb ette konsolideerimist. Tahame jõuda selleni, et aastal 2020 saame kõikide hariduslike erivajadustega laste koolide kohta öelda, et need on korda tehtud, seal on samasugused õpitingimused nagu teistes koolides, soovitatavalt aga veel paremad õpitingimused. See tähendab paratamatult seda, et mitte kõik koolid ei saa samas mahus ja sama funktsiooniga jätkata. Konkreetseid otsuseid on langetatud nii palju, kui on langetatud. Lõplikku koolivõrku kinnitatud ei ole, kuid lähiajal peaksime Haridus- ja Teadusministeeriumis jõudma selleni, et anda kõikidele koolidele nende perspektiiv teada. See käib ka koolide kohta, mille puhul me näeme ette tegevuse lõpetamist mingi aja pärast.

Ma tean, et Vastseliina kooli puhul on see küsimus üsna teravalt üleval. Loomulikult on hariduslike erivajadustega lapsed endiselt olemas ja loomulikult tuleb kõikidele nendele pakkuda võimalust õppida. Aga nagu juba öeldud, kõikidele nendele koolidele hariduslike erivajadustega lapsi ei jätku. Mul on südamest kahju, et me Vastseliina kooli puhul lõpliku otsuseni veel jõudnud ei ole ning et sealsed õpilased ja õpetajad on mõnevõrra ebakindlas olukorras kui mõne teise kooli õpilased ja õpetajad. Aga praegu seis kahjuks niimoodi on ja loomulikult, mida varem me otsuseni jõuame, seda parem. Loodan, et aasta pärast on kindlustunne olemas ning niisuguseid maa ja taeva vahel olevaid koole meil enam ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud. Head ametikaaslased, kõik tänased arupärimised on käsitletud.

6. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd palun peale haamrilööki registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis! Palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid ja kõik, kes te seda ülekannet vaatate! Ma tahaksin teile jutustada midagi ilusat oma kodukandist, sellest, et Narvas on teostamisel kümme suurt europrojekti, ja sellest, kuidas see muudab linna. Kahjuks ei ole mul võimalik seda teha, sest südamel on hoopis pakilisem teema.

Ma olen korduvalt rääkinud Eesti kohtusüsteemist, mis on muutumas stalinistlikuks, sellest, kuidas asjad käivad. Viimased uudised näevad välja niisugused. Kindlasti olete kuulnud, et Narvas käib praegu kohtuprotsess, kus on viis süüdistatavat. Üks neist on endine abilinnapea, teine on volikogu liige, endine rahanduskomisjoni esimees, jne. Mõni päev tagasi oodati Narva kohtus pikisilmi üht meest, kelle tunnistuste alusel said kõik süüdistused kokku klopsitud. Ta tuli. Kohal oli piisavalt ajakirjanikke, kohal olid muidugi kõik süüdistatavad, prokurör, advokaadid – selge see. Mees läks pukki ja ütles, et ta võtab kõik oma süüdistused tagasi ja et see, mida ta on rääkinud kohtualustest, ei vasta tõele. Järgnes situatsiooni kirjeldus, millest võis aru saada, miks selline asi üldse juhtus.

See mees, kellest ma räägin, on ettevõtja. Ta läks koos juba mainitud linnavalitsuse ja volikogu liikmetega aresti alla, istus 65 päeva kongis ning sai väga hästi aru, et kuna tegemist on venelastega, pealekauba veel Narvas, siis on tegemist põhimõtteliselt inimestega, kelle saatus mitte kedagi ei huvita, kelle inimväärikus ja inimõigused ei huvita meie riigis mitte kedagi. Hiljem lasti ta kautsjoni vastu vabadusse – tuli maksta õige suur summa, 77 000 eurot – ning ta nõustus kokkuleppemenetlusega. Selle kiirmenetluse käigus – selge see, et lihtsalt niisama, 2500-eurose trahviga priiks minekut ei kingita – andiski ta tunnistuse, kus kinnitas, et jah, võttis pistist, 25% jättis endale, 75% andis edasi. Teda väga oodati seal kohtus, sest tema ütlused olid ainus enam-vähem tõsine alus, mis seda protsessi ülal hoidis. Kuigi need olid ainult sõnad, min-

geid faktilisi tõendeid polnud. Ja nüüd mees tuli ja võttis oma sõnad tagasi. Seda selleks, et saada tagasi kautsjoniraha, ilma milleta tema firmat ähvardas pankrot, ja selleks, et jääda vabadesse. Muuseas, tal oli tol ajal kaks üheksa kuu vanust last kodus. Selleks, et tema perel oleks üldse, mida süüa, et tema firma inimesed säilitaksid oma töö, pidi ta selle sammu astuma, pidi mustama teisi inimesi.

Niisugune asi on Eesti Vabariigis praktikaks muutunud, see ei pane kedagi imestama. Mind paneb imestama hoopis muu. Kas tõesti kõigil on üksipuha, kuidas klaaritakse Ida-Virumaal, konkreetselt Narvas, arveid poliitiliste vastastega? Kas kellelgi praegu ei tekkinud huvi, et kui seal saalis istus päris palju ajakirjanikke, kes kõik kirjutasid sellest, kuidas kohus algas ja milles inimesi süüdistatakse, ning see avaldati kogu Eesti meedias, miks siis mitte keegi viimase kümne päeva jooksul pole teada andnud, et see poliitilise küüditamise protsess on praktiliselt tagumikku läinud?

Ma ei väsi sellest rääkimast, et me hakkame muutuma politseiriigiks. Ja kui te arvate, et see puudutab ainult neid venelasi seal Narvas, siis te eksite. Varem või hiljem see jõuab teieni, kui te vait olete, ka Eesti meedia sealhulgas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, seega lõpetame vaba mikrofoni voo. Täna istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 17.50.

Istungi kestus 2 tundi ja 50 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 21. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (347 SE) teine lugemine

2. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu (421 SE) teine lugemine

3. Maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (406 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 15. töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Seoses Autorollo pankrotimenetlusega on üles kerkinud ka riigiettevõtete nõukogudesse isikute määramise küsimus. Seetõttu on mitmel Keskerakonna fraktsiooni liikmel arupärimine majandusminister Juhan Partsile. Majandusminister määrab Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse nõukogu liikmed ning tema kontrolli all on ka riigiettevõtte Eesti Energia. Meil on tekkinud küsimusi seoses nõukogu liikmetele kuuluvate ettevõtetega. Eurotoetusi jagavate rakendusüksuste Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskuse juht- ja kontrollorganite mehitamine IRL-ile ja Reformierakonnale sobivate isikutega on loonud eksimatu süsteemi, kus eurotoetusi saavad võimukoalitsioonile sobivad isikud. Kui süveneda mitme riigiettevõtte nõukogu liikmetele kuuluvate eraettevõtete tegevusaladesse, siis ilmnevad mitmed huvitavad seosed nõukogu liikmete ning nende eraärirühmade vahel, mis jätavad aga juhuslikkusele vähe ruumi. Siit tulenevadki mitmed küsimused majandusmi-

nistrile. Neist võib-olla kõige olulisem on see, mille alusel ikkagi toimub liikmete määramine riigiettevõtete nõukogudesse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel anda koos kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist üle arupärimine keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Arupärimine käsitleb pakendiseaduse eelnõu menetlemist. Riigikontrolli hinnangul jäi 2009. aastal süsteemi läbipaistmatuse ja kontrollimatuse tõttu riigile laekumata ligikaudu 64 miljonit eurot makse. Praktika on näidanud, et nii taaskasutustasude määramine, nende võrdsetel alustel kogumine kui ka tasude edasine kasutamine on väga ebaselge ja kontrollimatu. Riigikontroll esitas pakendiauditi aruandes mitmeid ettepanekuid pakendiseaduse muutmiseks, mille tulemusel on valminud ka eelnõu. Keskkonnaministeerium on auditi aruteludel enamiku ettepanekutega nõustunud, kuid eelnõu ei ole siiani Riigikogu menetlusse jõudnud. Pakendite kogumine ja taaskasutamine on valdkond, mida kureerib keskkonnaminister ning kus tulu teenimine sõltub Keskkonnaministeeriumi ja Riigikogu keskkonnakomisjoni loodavatest reeglitest. Eesti Pakendiringluse juhtfiguuriks peetakse mitmetulundusühingu tootmis- ja logistikajuhti Anti Tammeoksa, kes oli Riigikogu liikmena keskkonnakomisjonis koos Rain Rosimannusega üks põhilisi jäätmetega seotud seaduste tegijaid. Kokku esitame ministrile seitse küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätesta-

tule, edastab Riigikogu esimees need adressaatidele viivitamatult.

Nüüd teated. Kolmapäeval, s.a 22. mail osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja välisminister Urmas Paet.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

1. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (347 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 347 võiks lühidalt kirjeldada kui kaua tehtud kaunikest. Ma ei tea, kui kaunike ta nüüd sai, aga me oleme seda eelnõu peale esimest lugemist, mis toimus siin saalis, õiguskomisjonis arutanud kokku viiel istungil: 25. märtsil, 15. aprillil, 22. aprillil, 6. mail ja 13. mail. Arutelude tulemusel otsustas õiguskomisjon teha eelnõus kaks sisulist muudatust, millest üks täiendab võlaõigusseadust ja teine reklaamiseadust. Lisaks sellele muutsime eelnõu jõustumissätteid. Eelnõu peaks seadusena jõustuma 2013. aasta 1. juulil. Enne muudatuste jõustumist, st enne 1. juulit kehtinud õigusaktidele vastavaid finantsteenuste reklaame võib avalikustada kuni nende avalikustamise tähtaja möödumiseni, kuid mitte kauem kui 2013. aasta 1. oktoobrini.

Te kindlasti mäletate eelnõu esimese lugemise arutelust, et eelnõu eesmärk on senisest efektiivsemalt rakendada vastutustundliku laenamise põhimõtet. Maakeeli öeldes katsume natuke ohjeldada kiirraenude andmist ja muuta

seada tegevust nii, et häid tavasid paremini järgitaks.

Sisulised muudatused, mida me esimese ja teise lugemise vahel tegime, olid järgmised. Me täiendasime eelnõu punktiga 4, mis pöörab tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste korral ümber tõendamiskoormuse. Kui tavaliine printsiip tsiviilõiguslike vaidluste puhul on see, et mõlemad vaidlevad pooled peavad oma väiteid tõendama, siis muudatuse kohaselt peab just krediidiandja tõendama, et ta hindas krediiti andes krediidivõtja võimekust lähtuvalt nii heast usust kui ka kõigist kriteeriumidest, mis on laenuandmisel olulised. Seejuures ei pane me laenuandjale otseselt kohustust seda protsessi dokumenteerida. Kuid tuleb arvestada seda, et kui tekib vaidlus, siis tuleb tal võib-olla oma tegevust hiljem kohtuprotsessi käigus tõendada ja laenuandja peaks olema selleks valmis, tal peaksid olemas olema taasesitamist võimaldavad tõendid selle kohta, kuidas ta laenuvõtja krediidivõimelisust hindas. See punkt sai kirja sellisena: "Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks vajalike kohustuste täitmist tõendab vaidluse korral krediidiandja."

Teise muudatuse tegime reklaamiseaduses. See kõlab järgmiselt: "Finantsteenuse osutaja võib reklaamis, millega teavitatakse valmisolekust anda tarbijakrediiti või vahendada selliseid lepinguid, ning käesoleva seaduse § 2 lõike 2 punktides 2–4 ja punktis 6 nimetatud juhtudel eksponeerida vaid sellist kaubamärki, mis on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatuga."

Võib öelda, et see ongi kõik, mis on selle eelnõuga esimese ja teise lugemise vahel juhtunud. Nagu öeldud, me arutasime eelnõu viiel komisjoni istungil. Kaasatud olid väga paljud inimesed, kaasa arvatud Eesti Pangaliidust, Eesti Liisingühingute Liidust, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, Rahandusministeeriumist ning Justiitsministeeriumist. Tegime tõsist tööd ja jõudsime sellele tulemusele, mis on teie ees. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Ma küsin selleks, et inimestele siin saalis see probleem selgemaks saaks. Me lähtume n-ö vastutustundliku laenamise põhimõttest. Kas selle seadusmuudatusega kaovad näiteks ära massilised kiirlaenude telereklaamid, mis riivavad meie silma? Kas selle eelnõuga piiratakse ka kuidagi võimalusi, et inimesed võivad ennast lõhki laenata, mis on ju tegelikult meie põhiline probleem selle temaga seoses?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Eesmärk on kindlasti saavutada mõlemat. Me ei taha küll reklaami mitte ära kaotada, vaid muuta see vastutustundlikuks ja kasinaks. Me tahame eelkõige vältida sellise reklaami olemasolu ja vohamist, mis maalib inimestele pildi laenuvõtmisest kui elukvaliteedi püsivast parandamisest ilma vajaduseta laenu tagasi maksta. Me tahame, et ei tehtaks eksitavat reklaami ega kasutataks ära lapsi, jõule või ükskõik keda või mida. Me soovime, et reklaam oleks asjakohane ja kasin, et reklaamitaks ainult konkreetset toodet või teenust, mitte ei ilustataks ega reklaamitaks seda kui mingit eluviisi.

Teisest küljest, kas me väldime eelnõuga lõhkilaenamist? Ka lõhkilaenamise vähendamine on meie taotlus, loomulikult. Me jõudsi me komisjonis järeldusele, et me ei saa päris ära keelata laenamist, krediidiandmist kui tegevust. See ei ole eesmärk. Samas ei peaks me kuidagi soodustama seda, et laenu antakse inimestele, kes juba laenu võtmise hetkel võivad teadaolevate faktide põhjal olla võimetud laenu teenindama. Selle kontrollimise kohustuse panime selgemalt ja rangemalt laenuandjale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Loen ajalehest, et Monetti pakub kiirlaenu krediidikulukuse määraga 4690%. Kuidas sa seda hindad? Kas ei oleks võinud selles eelnõus sees olla ka midagi, mis piiraks selliseid krediidikulukuse määrasid, nagu me praegu turul näeme?

Valdo Randpere

Aitäh! Jälle väga hea küsimus. Kuna sa ise ka õiguskomisjoni töös osalesid, siis sa tead, et me diskuteerisime sellel teemal n-ö edasi-tagasi. Konkreetselt selle reklaami kohta, mille sa ette lugesid, võiks kasutada Riigikogus mitte väga sageli pruugitavat sõna "sigadus". Tegelikult hiilitakse siin kõrvale ka kehtivatest seadustest, kus krediidikulukuse määrana on soovituslikult pandud paika kolmekordne keskmine tarbijakrediidi intressimäär, mille arvutab välja Eesti Pank, kes avaldab selle oma kodulehel. Praegu võiks see olla umbes 100% ehk 98%–102%, sõltuvalt kuust. Aga see, et kiir-laenufirmad sellest hoolimata julgelt kuulutavad, et nende krediidikulukuse määr on 4690%, on mulle arusaamatu. See on ka üks põhjus, mis ajendas meid seadust karmimaks muutma. Sa küsisid, kas meil ei olnud diskussiooni, et panna krediidikulukuse määrale väga range lagi. Ka see diskussioon käis edasi-tagasi. Me vaatasime eelkõige Soome poole, kus alates s.a 1. juulist kehtestatakse aasta krediidikulukuse maksimaalmäär ja on otsustatud, et see peaks olema 50% pluss midagi liikuvat (see oli EURIBOR või midagi sellist). Momendil on see 51%. Mõni inimene on väga optimistlikult öelnud, et kiirlaenude andmine Soomes lõpeb. Samas on see risk, et kui kehtestatakse selline krediidikulukuse määra lagi, siis tekivad iga-sugused muud teenustasud, mida seadusandja ei ole suutnud ette näha. Ka meil oli kõne all üks muudatusettepanek, mis oleks muutnud selle kolmekordse määra, mis on praegu soovituslik hea tava, rangelt piiritletud määra. Aga diskussiooni käigus avastasid osapooled, et Eesti mõistes krediidikulukuse määra alla läheks ka näiteks autoliisingu kindlustusmaks, juhul kui kindlustus võetakse samast liisingufirmast. See võib põhjustada, et krediidikulukuse määr on palju kõrgem kui 100%, kuigi tegelikult ei puutu see asjasse. Me peaksime sel juhul päris paljusid mõisteid uuesti defineerima. Me otsustasime komisjonis – see on ka selge hoiatus kiirlaenufirmadele –, et kui need firmad ennast ei kasi ega korrasta, siis me tuleme selle teema juurde tagasi. Me vaatame, mis juhtub Soomes peale 1. juulit. Me anname seal uuele süsteemile umbes pool aastat aega toimida ja vaatame, mis on selle praktiline tulemus. Kui seal on tulemus väga positiivne ja siin vajab olukord endiselt korrastamist, siis

miks mitte, me hakkame selle Soome näite kallal tööle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas laenuandjal on edaspidi muude kohustuste kõrval kohustus kontrollida laenuvõtja võimalikku süüdimatust? See on täiesti eluline situatsioon. Kuidas niisugune asi käib kokku delikaatsete isikuandmete kaitsega?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Komisjon seda otseselt ei arutanud. Ma ei kujuta ette, kuidas seda praktikas hinnata. Aga kui laenuandja teeb oma tööd põhjalikult, siis loodetavasti avastab ta, et inimene, kellel ei ole krediiditeenindamise võimekust, ei saa ka üldse oma tegudest aru ega suuda nende tagajärgi mõista. See võiks olla ohumärk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Komisjonis oli juttu krediidikulukuse määrale lae panemisest. Mis on sinu seisukoht, kas seda lage on vaja ja kui kõrge see võiks olla?

Valdo Randpere

Ma ise tõstatasin selle teema ja olin täiesti seda meelt, et seda võiks proovida. Ma tean, et eelmise Riigikogu koosseisu ajal oli ka sellest juttu. See, kui palju peaks seadusandja majandustegevusse sekkuma, on iseenesest üks tundlik teema. Aga ma oleksin valmis seda proovima ja seda lage kehtestama sel juhul, kui ma oleksin kindel, et sinna kõrvale ei teki igasuguseid lisatasusid, mis nagunii nullivad seadusandja hea eesmärgi ära. Sellepärast otsustasime selles küsimuses aja natuke maha võtta ja vaadata, mis hakkab juhtuma Soomes. Seal on kiiralaenude tegelik aastaintress olnud keskeltläbi üle 900%. Nüüd panid nad lae 50% peale. Vaatame, kas see toimib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh! Teema jätkuks küsin sellesama krediidikulukuse määra kohta. Kui kulukuse määr on tõesti ebamõistlikult kõrge, siis kas sõnastuse muudatusega ei oleks võimalik anda laenuandjale mingisugust tuge, pannes laenuandja natuke rohkem mõtlema ja vastutama? Nüüd on soovituslik hea tava kolmekordne määr, aga kui see määr on juba kümne- või sajakordne, siis erineb see ikka niivõrd palju sellest soovituslikust määrast. Kas me ei võiks anda mingisuguse tagasilöögi laenuandjale, kes tegelikult tahab lihtsalt liigkasu võtta?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Tegelikult on inimestel üks võimalus juba olemas. Kui nad tunnevad, et neid on liigkasu saamise eesmärgil nõõritud ja krediidikulukuse määr on oluliselt kõrgem kui see soovituslik, heal taval põhinev määr, siis võivad nad kohtusse pöörduda. Neid asju on kohtus olnud ja on tulnud ka laenuvõtjale positiivseid lahendeid. Põhimõtteliselt on probleemiks tihti see, et laenuvõtja ei ole selles olukorras laenuandjale alati väga võrdne partner. Me oleme sellepärast valmis ka natukene rangemalt reguleerima, et laenuvõtjaid kaitsta. Aga me ei ole valmis juba ette kõiki inimesi süüdimatuks tunnistama ja kogu krediidiandmise sektorit kinni panema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud komisjoni esindaja! Arusaadav, et ülempiiri kehtestamisest loobuti. Vaatame enne pool aastat, kuidas see Soomes toimuma hakkab. Aga mispärast komisjon ikkagi ei võtnud vastu meie ettepanekut määrata alampiir? See oleks nagu balanss laenuandja ja laenuvõtja vahel – toimetulekupiir. Ka teie teate, et kui suuremad pangad annavad laenu, siis nad arvestavad sellega. Kui nad teevad tagasimaksegraafiku, siis nad ka sellega arvestavad. Mispärast siis kiiralaenufirmad seda head tava ignoreerivad?

Valdo Randpere

Aitäh! See muudatusettepanek oli pikalt arutlusel. Me vaatasime seda üht- ja teistpidi ning leidsime, et seda ei ole mõtet sellesse eel-

nõusse kirja panna. Seda enam, et kui inimene juba on raskustesse sattunud, siis on nagunii toimetulekupiir selleks piiriks, mida laenu sissenõudvad organid ei tohi ületada. Inimene on seaduse abil toimetulekupiiriga nii ehk naa kaitstud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sa enne selgitasid krediidikulukuse määra kehtestamise keerukust sellega, et näiteks liisingu puhul läheks selle sisse ka kindlustus. Aga miks ei võiks seda kindlustust lihtsalt sellest arvestusest välja võtta? Siis oleks selge vahe, mis on kindlustusmaks. Igaüks saaks aru, et kui kindlustusmaks on liiga suur, siis ta ei võta kindlustust sealt firmast, vaid kuskilt mujalt. Siis tekiks võrdlusmoment ja oleks võimalik krediidikulukuse määr selgelt ära fikseerida, ilma et kindlustus hakkaks seda pilti segama.

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Me arutasime ka seda. See kindlustuse teema oli ainult üks näide. Näiteks on Soomes nendel firmadel suur sisetulekuallikas see (minu teada Eestis seda veel ei kasutata), et inimene peab neile mingeid SMS-e saatma selle kohta, et ta tahab laenu ja et ta kinnitab midagi. Iga selline SMS maksab tohutult palju. See on ka üks osa krediidikulukuse määra, mida soomlased on proovinud nüüd välja jätta, nii nagu sina soovivad meil kindlustuse välja jätta. Üks risk seal on veel see, et on olemas Euroopa Liidu direktiivid krediidikulukuse määra arvestamiseks ja ma ei ole päris kindel, et me ei lähe nendega vastuollu, kui me hakkame täiesti oma normistikku looma. Aga nagu öeldud, see teema ei ole lõplikult lukku pandud. Me tahame selle juurde tagasi tulla siis, kui me oleme näinud, kas see süsteem Soomes toimib või läheb ikkagi nii, et sellest hiilitakse mööda. Üks päris hull variant, mida ka tänapäeval kasutatakse, on see, et laen vormistatakse ametlikult eraisiku laenuna ja sel juhul läheb see täiesti selle regulatsiooni alt välja. Nii et maailm on imeline paik. Neid auke, mille abil saab seadustest mööda hiilida, on hästi palju. Aga me tuleme selle teema juurde kindlasti tagasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Eks elus ole ikka nii, et tark õpib teiste, loll enda vigadest. Aga tulen korraks Soome teema juurde tagasi. Laenuturg ei tunista väga merepiiri meie riikide vahel ja tõenäoliselt toimub see tegevus mõlemas riigis väga sarnases keskkonnas. Kas see, et me ootame pool aastat ja vaatame, kuidas Soomel läheb, on pigem emotsionaalne otsus või on olemas mingid väga ratsionaalsed argumendid, miks me ei võiks samamoodi käituda?

Valdo Randpere

Ma ei oskagi öelda, kas see on emotsionaalne või ratsionaalne otsus. Pigem on see ikkagi ratsionaalne otsus. See oli tingitud eelkõige sellest, et lõppkokkuvõttes tekkis õiguskomisjonis olukord, kus kõik kaasatud pooled, ka need, kes alguses väga valjuhäälselt nõudsid krediidikulukuse määrale range lae kehtestamist, hakkasid selle vastu argumenteerima. Mingil hetkel tekkis mul tunne, et kui üks muudatusettepanek mitte kellelegi enam ei meeldi, siis on see kas väga hea või täiesti vale muudatusettepanek. Sellepärast ma tahtsingi pigem aja maha võtta ja vaadata, mis Soomes juhtub. See aeg ei ole nii pikk, pool aastat. Vaadates seda, kuidas see turg on siiani toimunud ja kui kaua selle valdkonnaga on tegeldud, ei ole pool aastat nii pikk aeg. Pigem võiks tõesti paar korda mõõta ja alles siis lõigata. Ei ole vaja praegu lõikama hakata, et siis sügisel konstateerida, et läks täiesti valesti. Me ei ole päris kindlad, et Soome regulatsioon, mis hakkab kehtima 1. juulist, ka toimima hakkab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma ei saanud väga hästi aru teie vastusest Eldar Efendijevi küsimusele. Te nimelt ütlesite, et toimetulekupiiri ulatuses on inimese raha seadusega kaitstud. See vastab tõele. Näiteks ei saa kohtuäitur seda raha välja nõuda. Aga ettepaneku sisu oli see, et peale selle summa jääks alles veel see, mille peab pangale tagastama. Te rääkisite üksteisest mööda. Miks ei

leidnud see ettepanek toetust? See argument, et niikuinii on see raha kaitstud, praegusel juhul ei kehti, sest me ei räägi mitte ainult toimetulekupiirist, vaid ka laenu tagastamisest?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Aga miks see argument ei kehti? Juhul kui läheb võla sissenõudmiseks, siis nõutakse inimeselt just nii palju, et toimetulekuks vajalik summa talle kätte jääks. Võetakse ära mis iganes, kaasa arvatud selle võla teenindamiseks vajalik raha, aga kui sellest ei jätku, siis rohkem ei võeta. See oli üks argument. Probleem oli ikkagi see, et selle sätte toomine eelnõusse tähendab, et esiteks me reguleerime seda topelt ja teiseks peaksime hakkama vaatama, kuidas see mõjutab teisi sätteid. See ei ole päris kooskõlas üldise võlaõigusseaduse loogikaga. See oli põhjus, miks Justiitsministeerium leidis, et seda ei peaks siia sisse tooma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Aitäh! Hea ettekandja! Sa ütlesid, et maailm on kirju. Ma olen sinuga täiesti nõus. Tolerantsus liigkasuvõtmise suhtes on riigiti väga erinev. Mõnes riigis on need seadused karmimad, näiteks Hollandis on need üsna karmid. Aga ma tahan teada, miks te just Soome etaloniks võtsite. On ju ka teisi riike, kelle pealt saaks mõõtu võtta. Kas Soome jäi komisjonile millegipärast paremini silma? Kas te olete teinud võrdluse teiste riikidega? Kõige suurema probleemina näen ma siin seda, et inimesed, kes satuvad nende firmade tõttu võlavangi, muutuvad hiljem koormaks riigile ja riik peab hakkama leidma nende aitamiseks rohkem sotsiaalabi. Praegu oleks võimalik teiste riikide, mitte ainult Soome kogemuste baasil ikkagi mingi mõistlik lahendus leida.

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Tegelikult ei jäänud meile silma ainult Soome. Soome on nii mulle kui ka teile silma ja kõrva jäänud pigem praegu, kui ma siin puldis esinen. Me vaatasime ka teisi riike, näiteks Lätit. Lätis on asi reguleeritud nii, et seal on kiiralaenufirmad kohustatud ennast registreerima ja saama litsentsi. Nad

peavad selle litsentsi eest maksma päris suurt tasu, mis on ka üks piirang. Kui nad rikuvad oluliselt laenamise reegleid, siis võivad nad litsentsist ilma jääda. Aga Lätis on täheldatud sedagi, et kui häda käes, siis see laen tehakse eraisiku kaudu. Me vaatasime ka Rootsit. Rootsis torkas silma üks teine huvitav asi, mida ka meie kaalusime. Küsimuse all oli, kas viia kiiralaenufirmad Finantsinspeksiooni kontrolli alla. Rootsis on praegu see protsess just poole peal. Eestis ei valva kiiralaenufirmade järele mitte Finantsinspeksioon, vaid Tarbija-kaitseamet. Me arutasime seda ja meil oli isegi spetsiaalne kohtumine Rahandusministeeriumi esindajatega, kelle haldusalasse Finantsinspeksioon kuulub. Seal kõlas ka see vastuväide, et Finantsinspeksioon tegeleb praegu Euroopa direktiivi ülevõtmisega, mis käsitleb üleeuroopalist panganduse järelevalvet, seetõttu on neil väga suured muutused käsil ja väga palju tööd. Kui viia see valdkond Finantsinspeksiooni järelevalve alla, siis on see väga mahukas töö, aga muidugi on see siiski üks võimalus. Komisjonis jäi kõlama, et kui me lõppkokkuvõttes avastame, et kõik need sanktsioonid trahvide, hoiatuste ja ettekirjutuste kujul ei mõju, siis tõenäoliselt on kõige efektiivsem mõjutusvahend see, kui firma jääb litsentsist ilma. Võib-olla ongi tulevikus see väljapääs, et sellisel tegevusalal askeldavaid firmasid tuleks litsentsida. Me vaatasime teisi riike ka. Nagu öeldud, kaua tehtud kaunikene.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Hea ettekandja! Tundub, et see kaua tehtud kaunikene hetkel nii kaunikene ei olegi. Kui me tööd edasi teeme, siis võib-olla on kunagi mingit kaunidust näha just järelevalveteemaga seoses, millest te rääkisite. Aga minu küsimus on seotud krediidikulukusele piirmäära seadmisega. Te olete siin mitu korda öelnud, et me ei sättinud seda veel kohustuslikuks, kuna me tahame enne vaadata, mis Soomes juhtuma hakkab. Muidu läheb veel midagi halvasti. Palun kirjeldage, mis võib inimestel veel halvemaks minna, kui me näiteks täna selle krediidikulukuse piirmäära kehtestaksime! Mis on see halb asi, mis võib juhtuda? Olukord on

minu arvates juba piisavalt halb ja tuleks astuda päris radikaalseid samme.

Valdo Randpere

Aitäh, hea küsija! Ma ei oska sulle mingit tohutut tonti ette maalida. Ma nimetasin mõne asja. Üks võimalus, mida on juba kasutatud ja mida ka Lätis on tehtud, on see, et neid laene hakatakse võtma eraisikute kaudu. Tegelikult on seal taga mõni kiirlaenufirma oma rahaga, aga ta vormistab need laenud eraisiku laenuks ja sel juhul on see tehing seaduste kontrolli alt väljas. Teine halb võimalus on see, kui hakatakse leiutama igasuguseid lepingutasusid, lepingu muutmise tasusid, lepingu sõlmimise tasusid, lepingu lõpetamise tasusid, mis iganes asju. Ma tõin näite ka Soomest, kus on lepingut sõlmides kohustuslik saata mingi SMS, mis ei ole sugugi odav. Sellised asjad. Just selleks, et poleks poole aasta pärast vaja uuesti siia tulla ja konstateerida, et me küll tegime midagi, aga tegime valesti, vaid et me saaksime öelda, et me teeme järgmise sammu, sest senised sammud ei reguleeri ega jahuta seda turgu piisavalt, me otsustasimegi pigem vaadata, mis Soomes juhtub. Vaadake ka seda, kui kaua me seda eelnõu komisjonis menetlesime: kokku viiel-kuuel koosviibimisel. Vaadake, kui palju oli kaasatud pooli. Keegi meist ei hakanud seda eelnõu menetlema eeldusega, et teeme nüüd nii vähe kui võimalik ja katsume neid tublisid laenuandjaid kuidagi oma hõlma all hoida. Sellist suhtumist ei olnud. Aga me ei saa minna ka liiga kaugele, katsudes üle reguleerida ja tekitades sellega tegelikult reguleerimatu keskkonna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Tõepoolest, me arutasime seda teemat väga mitmel komisjoni istungil ja kohale oli kutsutud palju asjahuvilisi pooli. Aga minu meelest on tulem praegu ikkagi see, et me ei muutnud peaaegu midagi. Need olid kosmeetilised muudatused, mis me tegime. Reklaami ohjeldamine on praegu puhtalt enesepettus, kuigi me kujutame ette, et olukord läheb paremaks. Te väitsite, et pangad justkui arvestavad toimetulekupiiriga, et inimene päris

puupaljaks ei jääks. Tegelikult ei pea pangad sellega arvestama, ainult kohus võib hiljem seal mingeid järeldusi teha. Me tegime selle kohta parandusettepaneku, mis muidugi maha hääletati. Aga ma küsin konkreetselt, kuidas sunnib praegune seadusparandus ikkagi inimeste krediitvõimelisust paremini hindama.

Valdo Randpere

Esiteks, eelnõu ütleb sõnaselgelt, et laenuandja peab muretsema endale kogu vajaliku informatsiooni. Aga kõige tähtsam osa on see, et kohustus tõendada, mida on tehtud enne laenuandmist, on selgelt pandud laenuandjale. See võib tunduda, Marika, sulle väikese muudatusena, aga mulle juristina tundub see päris suure muudatusena. Me läheme tegelikult eemale sellest üldisest printsiibist, mida ma ka enne nimetasin, et vaidlevad pooled peavad oma argumente tõestama. Praegu me paneme tõendamiskohustuse täielikult laenuandjale, mis kaugemas perspektiivis tähendab tegelikult seda, et laenuandja peab olema laenuandes tunduvalt ettevaatlikum ja valmis dokumenteeritult tõestama, et ta on välja uurinud kõik krediitvõimelisuse hindamiseks vajalikud andmed. Ma arvan, et see on oluline muudatus. Ma arvan, et ka sina südames tead, et see on oluline, eriti kui sa vaatad, kuidas sellesse suhtusid Eesti Pangaliit ja Eesti Liisingühingute Liit. Nad ei olnud selle üle väga rõõmsad, sest nad nägid, et nende töökoormus tohutult kasvab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Selle kohta, miks mitte võtta vastu meie ettepanekut, oli teie argument, et see ettepanek ei vasta seaduse loogikale. Aga minu kolleeg tõi näite selle kohta, kuhu see loogika on viinud. Nimelt võib krediitkulukuse määr olla üle 4000% ja see on normaalne. Komisjoni arutelul kõlas ka arv 27 000 ja seegi on normaalne, *no problem*. See toimib, sest Tarbijakaitseamet ei suuda seda kontrollida. Te ju teate, et Austrias on selline asi, nagu meie pakkusime, sisse viidud, sest seal peab tarbija olema ikkagi kaitstud.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei suuda kuidagi jagada sinu väga pessimistlikku arvamust, et see on okei, me teame seda ja lepime sellega. Sa tead nendest kordadest, kui sa komisjoni töös oled osalenud, ju väga hästi, et me ei leia, et selline krediidikulukuse määr ja lisaks veel selle avalik eksponeerimine oleks okei. Keegi seda komisjonis ei leidnud. Teie pakutud toimetuleku piiri arvestamine, ma ütlen veel kord, on rohkem iseloomulik täitemenetlusele kui võlaõigusseadusele, see läheb vastuollu selle loogikaga, mis selles seaduses on. Aga ma ütlen veel kord, et täitemenetluse korral seda arvestatakse. Põhimõtteliselt jõuad sa ikkagi sinna välja, et inimene ei saa võtta endale suuremat laenu, kui toimetuleku piirmäär lubab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Aitäh! Te kindlasti selle seaduseelnõuga töötamisel analüüsisite, kes on need inimesed, keda see eelnõu otseselt puudutab. Kas sa võid öelda, kui palju neid inimesi on ja milline on tüüpiline SMS-laenu tarbija? Kui see seaduseelnõu saab seaduseks, kui paljusid inimesi ja mis kujul see siis aidata võiks?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma kahjuks ei mäleta neid arvepeast. Esimesel lugemisel ma nimetasin neid siin ja need olid mul täiesti olemas. Ma ei mäleta seda laenuvõtjate arvu. Ma võin öelda ühe argumendi, mis tundus mulle ja õiguskomisjonile, kui me selle temaga tegelesime, kaalukas olevat. Nimelt on pankade väitel kõigil neil juhtudel, kui inimesed on jäänud ilma oma kodust ega ole suutnud kodulaenu teenindada, see tilk, mis on pannud karika üle voolama, olnud see, et see inimene on lisaks kodulaenule võtnud kiiralaenu. See on kindlasti selline sotsiaalne probleem, mis võiks olemata olla. Kui inimene võtab kodulaenu pangast, siis pank on seda krediidivahekorda siamaani vastutustundlikumalt käsitlenud. Kiiralaenufirmad on siin kahjuks patustanud. Paljuski on nad oma ärimudeli üles ehitanud sellele, et neil on krediidikulukuse määr nii kõrge, et isegi siis, kui väga suur osa laenuvõtjatest ei suuda laenu tagasi maksta, kaetakse ülejäänud laenu-

võtjate marginaaliga ka need kulud ja elatakse priskelt edasi. Selle kohta ei saa kuidagi öelda, nagu kolleeg Eldar väitis, et me leiame, et see on okei. Me ei leia, et see on okei.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Õigesse kohta jõudsimme välja. Tegelikult on tegemist sotsiaalse probleemiga. Pöördun jälle teatmeteose poole ja loen siit: "Liigkasuvõtmine on ebamõistlike või kõrgete intresside nõudmine raha kasutamise eest laenu andmisel. [...] Liigkasuvõtmine on mitmetes riikides väärteona karistatav, Saksamaal on liigkasuvõtmine kriminaalkorras karistatav rahatrahvi või vabadusekaotusega." Me räägime praegu krediidikulukuse määrast. Nagu ka kolleeg Gräzin ütles, meil on otseselt tegu liigkasuvõtmisega. Meil on võimalus liigkasuvõtmist kui sellist n-ö pahaks panna või hukka mõista. Miks me seda praegu ei kasuta?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus iseenesest. Ma arvan, et sul on õigus. Juba väga pika aja jooksul on teada olnud, et paljudes riikides ei ole liigkasuvõtmine olnud soositud tegevus. Eesti õigusruumis ei ole praegu sellist mõistet nagu liigkasuvõtmine olemas. Kui me hakkaksime seda nüüd looma, siis ma arvan, et me peaksime natuke pikemalt selle üle mõtlema, nendest viiest komisjoni istungist jääks väheks. Aga see teema jooksis komisjoni istungitel mitmel korral läbi. Me ei saa seda teha lihtsalt selle alusel, kui Igor ütleb, et paneme liigkasuvõtmise mõiste seadusesse sisse, ja ongi tehtud. Ma ei tea, kas kõik seda mäletavad, aga liigkasuvõtja karistuseks võib peale rahatrahvi olla ka surm. Astrid Lindgreni raamatus meisterdetektiiv Kalle Blomkvistist oli selline lugu, et tapeti ära liigkasuvõtja, kellel olid veel rohelised gabardiinpüksid jalas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kolleeg Indrek Saare küsimusele vastates ütlesid sa, et liiga kõrge krediidikulu-

kuse määr on üks põhiline probleem, aga seda me seadusega reguleerida ei taha. Me tunnistame küll seda tõsist probleemi, aga lahendusega kipume jääma poole peale. Kui see seaduse muutmise seadus vastu võetakse, kui palju võiks meil siis väheneda kiirlaenu andmine ja ka nende võtmine?

Valdo Randpere

Aitäh! Ma ei oska hinnata seda küsimuse lõpuosa, kui palju see võiks väheneda või suurened. Kui ma seda teaksin, siis ma ei peaks ootama ei seda, kuidas asjad kujunevad Soomes, ega seda, kuidas need kujunevad meil, vaid ma teaksin midagi ja arvestaksin kindlate tulemustega. Seda peavad näitama tulevik ja praktika. Aga väita, et me teame, et krediitkulukuse liigne suurus on probleem ega tee midagi, ei ole päris õige. See on reguleeritud soovitusliku krediitkulukuse määraga, mille ületamise puhul saab pöörduda kohtusse ja kohtult kaitset otsida. Me võib-olla jõuame kunagi sinnamaale, et paneme mingi automaatse piiri peale, samamoodi nagu on teinud soomlased, kes ütlevad, et sel juhul on see krediitoleping kehtetu. Aga me ei ole praegu veel küpsed seda tegema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Siin on kõlanud väga palju küsimusi ja vastuseid, mis võivad jätta kuulajale mulje, nagu probleeme oleks ainult ühe poolega, sellega, kes laenu annab, selles mõttes, mis tingimustel ta laenu annab, kuidas ta annab ja mida kõike, st milliseid tasusid ja intresse ta selle eest vastu küsib. Seetõttu on mul küsimus, kui palju muudavad need muudatused laenuvõtja elu kergemaks. Kas tal tekib laenuvõtmise otsustamisel rohkem võimalusi läbikaalumiseks, kas ta saab rohkem informatsiooni ja saab tegelikult teha läbikaalutud otsuse, kas võtta laenu või mitte? Kui palju see laenuvõtja olukorda kergemaks muudab?

Valdo Randpere

Aitäh! Hea küsimus. Eesmärk ei olnud siin kuidagi maalida pilti halvast laenuandjatest ja headest laenuvõtjatest. See ei olnud ees-

märk. Kindlasti on ka laenuvõtjate seas hästi palju järelemõtlematust ja oma võimete ülehindamist olnud. Sa juhtisid tähelepanu väga õigele asjale. Selle seaduseelnõu üks eesmärke on ka see, et laenuvõtjat kõigiti informeeritaks sellest, mis juhtub siis, kui ta laenu võtab ja mida see tähendab tema üldiste kohustuste foonil, mis tal juba varem olid. Ma ei oska hinnata, kui palju see protsentides või arvudes midagi kuidagi kergemaks või raskemaks teeb, aga kindlasti peaks see aitama korrastada seda turgu, nii et meil tekiks ikkagi olukord, kus on vastutustundlikud laenuandjad ja oma võimeid adekvaatselt hindavad laenuvõtjad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Väga paljuski satuvad inimesed laenuõksu juhuslikult, nad ei tea, milleks nad seda raha vajavad, kui võimelised nad on raha tagasi maksma jne. Inimestel puudub finants-teadlikkus ja finantsharidus. Sellest on Eesti riigis väga palju räägitud. Kas te teate, kui palju antakse seda laadi finantsõpet gümnaasiumi majandusõppes? Mida haritum on rahvas, mida haritum on sellel teemal ka meie järgmine põlvkond, seda vähem on neid, kes sellesse lõksu langevad.

Valdo Randpere

Aitäh! Ma olen väga nõus teie küsimuse ja järeldusega, et see on paljuski hariduse ja harituse küsimus. Ma ei oska vastata, kui palju gümnaasiumiprogrammis on praegu finantsala alg- või süvateadmiste aega pühendatud. Ma oskan öelda niipalju, et Finantsinspektsioon on ühe oma tegevusvaldkonnana võtnud eesmärgiks harida inimesi finantsteenuste osas. Neil on olemas oma internetilehekülj www.minuraha.ee, sealt saab üsna palju head materjali. Sellesse on Finantsinspektsioon päris palju panustanud, aga nemad ei suuda üksinda kogu maailma muuta. Ma võin tuua groteskse näite. Lätis anti inimestele võimalus kirjutada avaldus – kaine peaga –, et neile ei tohi kolme aasta jooksul kiirlaenu anda. Seda allkirja nad tagasi võtta ei saa. See on ka üks võimalus, aga minu meelest kõlab see liiga ekstreemselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Hästi lühike küsimus reklaami kohta. Kiirlaenukontorid ei saa selle seaduse jõustumise korral enam müüa unistusi, nad ei saa inimestele lihtsalt teatada, et nad on olemas. Kes valvab selle järele, et kiirlaenukontorite reklaam ei muutuks emotsionaalseks mõjutusvahendiks?

Valdo Randpere

Aitäh! Kiirlaenukontorite tegevuse järele valvab Tarbijakaitseamet. Kui on tegemist pankadega, kes kuuluvad Finantsinspektsiooni kontrolli alla, siis teeb seda Finantsinspektsioon.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Valdo Randpere! Me avame läbirääkimised ja ma palun kõnetooli Eldar Efendijevi! Kaheksa minutit.

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioon on esitanud kaks sisulist muudatusettepanekut arutlusel oleva eelnõu kohta, kuna leidsime, et Justiitsministeeriumi koostatud seadusmuudatused ei lahenda üha süvenevat probleemi, et inimesed laenavad üle oma võimete. Makromajandusest lähtudes on laenuandmine ühiskonnale väga oluline, sellega elavdatakse majandust tervikuna. Näiteks, kui inimene ostab järelmaksuga auto, siis saavad tööd autotehases ja liisingufirmas töötavad inimesed ning teisedki. Samuti on Euroopa Ülemkogu andnud liikmesriikidele soovitusi, et aastal 2013 peab ühena viiest prioriteedist keskendumata tavapärase laenuandmise taastamisele majanduses.

Liiga kergekäelise laenuandmise tõttu oleme aga silmitsi Eesti ühiskonna murelastega. Need on inimesed, kes on ennast lõhki laenanud või kelle võlakoormus ületab mitu korda nende sissetuleku. Justiitsministeeriumi koostatud eelnõus sätestatakse, missuguseid asjaolusid peab krediidiandja tarbija krediitvõimaluste hindamisel arvesse võtma. Need on varaline seisund ja sissetuleku regulaarsus.

Kuid tähelepanu ei ole pööratud sellele, milline peaks olema krediitvõimelisuse arvestuslik tulem, mis summa peab inimesele kätte jääma, selleks et laenuandja käituks vastutustundliku laenajana.

Keskerakonna fraktsiooni esimene muudatusettepanek puudutabki krediidiandja kohustust. Praegu seda seaduses ei ole. Krediitvõimelisuse hindamisel tuleb veenduda, et tarbija on lepingut sõlmides sellises olukorras, et tal on võimalik tarbijakrediitilepingust tulenevaid kohustusi täielikult täita, ilma et kohustuste täitmine ohustaks tema toimetulekut. Samasuguse põhimõtte leiame Austria õigussüsteemist. See peaks meie arvates ka meil vastutustundliku laenamise põhimõtetes sees olema.

Toimetulekupiiriks nimetatakse summat, mis on minimaalselt vajalik elamiseks ühe kuu jooksul. Toimetulekupiir sõltub inimeste arvust perekonnas ja seda arvutatakse sotsiaalhoolekande seaduse alusel. Komisjonis jäi kõlama seisukoht, et toimetulekupiir, mis praegu on 76,7 eurot, on liiga madal. Me nõustume sellega. Kuid siinkohal tuleb silmas pidada, et selle piiri kehtestab oma määrusega sotsiaalminister. Kui see on liiga madal, siis tekib küsimus, miks seda ei ole muudetud tegelikkusele vastavaks. Kehtivas seaduses ei ole laenuandjatel kohustust toimetulekupiiri arvestada, küll aga võtab seda arvesse kohus, kui vaidlus on sinna jõudnud. Siiski tuleme meelde, et enamikul juhtudel esitatakse võlgnikule inkasso ja ilma kohtuliku kaitseta nõutakse võlga koos mingite kõrvalnõuetega, ilma et keegi hindaks, kas laenuandja on oma kohustusi seaduse kohaselt täitnud. Oleme seisukohal, et mida rohkem me seadust lahti kirjutame, seda rohkem mõistavad nii laenuandjad kui ka laenajad, millised on igäihe õigused ja kohustused.

Keskerakonna fraktsiooni teine muudatusettepanek hõlmab laenu reklaamimise keelustamist koos eranditega. Me jälgisime nii kasiinode reklaamimise keeldu kui ka Euroopa Liidu erinevaid tarbijakrediitidirektiive. Muudatuse sisu on keelustada tarbijakrediitteenuse, tarbijakrediidi pakkuja asukoha ja tarbijakrediidi pakkuja reklaam, välja arvatud siis, kui seda tehakse kas tarbijakrediidi pakkuja asukohas, tarbijakrediidi vahendaja asukohas, tarbijakrediidi pakkuja veebilehel või tarbijakrediidi vahendaja veebilehel.

Reklaami kui kommunikatsioonivormi eesmärk on veenda võimalikke ostjaid eelistama reklaamitavaid tooteid, teenuseid või käitumismalle. Kehtiv reklaamiseadus jõustus 2008. aastal ja aastast 2008 on kehtestatud ka finants-teenuste reklaami piirang, eesmärgiga piirata nende teenuste tarbimist. Arutlusel oleva eelnõu seletuskirjas on välja toodud, et Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse andmetel pöördub nende asutusse võlanõustamiseks iga kuu keskmiselt 70 kiirlaenu võtnud inimest. Seega võib väita, et nelja aasta jooksul ei ole finantsteenuste reklaami piirang piisavalt oma eesmärki täitnud ning tuleb kaaluda muid võimalusi.

Keskerakonna fraktsioon on leidnud, et tuleb kaotada massiline kiirlaenude telereklaam, mis õhutab inimesi kõrge intressiga laenu võtma. Kuna vastutustundetud kiirlaenuvõtjad ei ole ohuks mitte ainult endale, vaid ka oma pereliikmetele ja teistele lähedastele, tuleb kaaluda rangemaid meetmeid. Näiteks ei ole mõistlik, et 18-aastased mässivad end võlgadesse ning kohusetundlikud lastevanemad maksavad võsukeste laene kinni. Samuti ei ole vastuvõetav jõuluajal televisioonis massiliselt edastatud reklaam: "Tee oma perele kingitus ja alusta maksmist kolme kuu pärast!" Hiljem pere muidugi saabki selle kingituse! Keskerakonna muudatusettepanek keelustab finants-teenuste väli- ja telereklaami, kuid lubab eksponeerida tarbijakrediidi pakkuja kaubamärki, mis ei väljenda sõnas ega kujuta pildis tarbijakrediiti, tarbijakrediidi pakkuja asukohta ega sotsiaalse edukuse võimalust.

Palun meie muudatusettepanekuid toetada! Nendega me kaitseme Eesti elanikke, kes on sattunud raskesse olukorda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Neeme Suure! Kaheksa minutit.

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Alustuseks tahan öelda, et seaduseelnõu 347 on oma põhimõtetest ja olemuselt hea seaduseelnõu, võib öelda, et lausa hädavajalik. Kiirlaenust, selle võtmisest ja andmisest ning sellise teenuse reklaamimisest on saanud Eestis üldrahvalik häda ja teema on teravalt ühiskonna tähelepanu all. Vaesus ja laenuorjus käivad käsikäes. Sellised reklaamlused nagu "Käes on laenu-

aeg" ning "Piiks-piiks ja raha tuleb" on saanud kurikuulsaks. Majandusraskustes vaevlevad inimesed astuvad järjest ja järjest lõksudesse, mis nende jaoks on lahkelt valmis seatud.

Seaduseelnõus ettenähtud muudatustega pannakse tõendamiskoormus, et on järgitud vastutustundliku laenamise põhimõtteid, krediidiandjale. Nii me ka eelnõu tekstist loeme: "Vastutustundliku laenamise põhimõtte järgimiseks vajalike kohustuste täitmise tõendab vaidluse korral krediidiandja." See on kindlasti oluline muudatus. Samuti on väga vajalik muuta reklaamiseadust. Sellised loosungid nagu "Piiks-piiks ja raha tuleb", "Mitte tundigi ilma rahata", "E-laen – lihtne laen" ning "Paar klõpsu ja raha on käes" peavad meie infoväljast kaduma.

Paraku on selle hea eelnõu juures ka üks suur murekoht. See eelnõu jääb olulise koha peal peatuma, jääb poolikuks. Kiirlaenude puhul ei ole ainsad murekohad krediitvõimelisuse hindamine ega eksitavad reklaamid. Üks põhiline probleem on ka röövellikud tasud, mida teenuse pakkumisel rakendatakse, täpsemalt öeldes krediitkulukuse määr. Ülikõrge tasu laenu väljastamise eest võimaldab firmadel rahumeeli kirjutada halvad laenud korstnasse ja teenida kasumit kohusetundlike laenu lõksu sattunud kodanike pealt. Me ei räägi 10%-st ega 30%-st, mitusada protsenti esialgselt laenusummast on laenamise kogukuluna päris tavaline. Suurim krediitkulukuse määr, mida on reklaamides kohatud, on olnud 4690%. Nii nagu kolleeg Gräzin komisjonis õigesti ütles, on tegemist klassikalise liigkasuvõtmisega selle sõna kõige halvemas tähenduses. Tegemist on sotsiaalse nähtusega.

Meil oleks praegu võimalus Eestis vohavale liigkasuvõtmisele piir panna, kui me seda tahaksime. Krediitkulukuse määrale piiri panemine oli õiguskomisjonis arutluse all. Piiri seadmine röövellikele protsentidele oli komisjoni enda muudatusettepanekuna olemas. Justiitsministeerium andis komisjonile mõista, et komisjon võiks sellise muudatusettepaneku teha, ja töötas välja ka muudatuse teksti. Ettepanek oli komisjoni laual mitu kuud, kuni protsessi lõpuni, aga siis hääletas komisjon ise ettepaneku maha ja seda ei esitatudki. Siin ei olnud tegemist opositsiooni ja koalitsiooni vastasseisuga. Krediitkulukuse määrale piiri seadmisest rääkisid ka koalitsiooni esindajad.

Sellest olukorrast, mille piiranguteta vohav kiiralaenuturg on Eesti inimestele tekitanud, saavad kõik ühtemoodi aru. Küll aga ei saa sotsiaaldemokraadid aru, miks oli vaja heast ja hädavajalikust algatusest loobuda. Me kulutasime tunde selleks, et vaielda, kes ja kuidas peab tõestama, et kliendile on laenuga kaasnevaid asjaolusid selgitatud. Saime selle selgeks, see läks hästi, aga siis loobusime võimalusest panna Eestis liigkasuvõtmisele piir. Muide, soomlased seda just praegu teevad, kaitstes oma inimesi. Meie aga valisime pooliku lahenduse ja seejuures jätsime ära kõige olulisema osa võimalikest meetmetest.

Head kolleegid, veel ei ole hilja! Meil on võimalus eelnõu teine lugemine katkestada, kirjutada krediidikuluse määra piiramine eelnõusse sisse ja tulla uuesti saali tagasi. Muudatuse tekst on meil juba olemas, Justiitsministeerium on selle välja töötanud. Nii et, head kolleegid, sotsiaaldemokraadid teevad ettepaneku eelnõu 347 teine lugemine katkestada. Me jõuaksime veel enne suve selle hädavajaliku muudatuse ära teha ja kogu seaduseelnõu menetlemise tempo sellega ei takerduks. Me loodame väga, et te toetate sotsiaaldemokraatide ettepanekut. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Nüüd vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanek nr 1. Muudatusettepanek nr 2. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun teist muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele teise muudatusettepaneku. Katkestan hääletuse. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Saali tagaosas olevates materjalides on teine ja neljas muudatusettepanek kirjas kui Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud.

Aseesimees Laine Randjärv

Võtan kaheminutilise juhataja vaheaja, täpsustame seda. Palun tooge oma materjalid siia!
V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, me jätkame muudatusettepanekute läbivaatamist. Muudatusettepaneku nr 2 on teinud õiguskomisjon. Muudatusettepaneku nr 3 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on, et see tuleks jätta arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Palun kolmandat muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Paneme kolmanda muudatusettepaneku hääletusele. Kas võib minna hääletuse juurde? Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh! Te võtsite enne hääletust kaheminutilise vaheaja, aga te ei ole saalile teada andnud, kuidas lahenes selle vaheajaga seotud probleem. Siin oli mingi segadus. Millise lahenduse see leidis?

Aseesimees Laine Randjärv

Segadus oli lehekülgedega. Muudatusettepanekud olid toodud alates leheküljelt 1 muudatusettepanekute loetelus. Segadus tekkis sellest, et vaadati seletuskirja teksti.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 35 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 4 on õiguskomisjonilt. Muudatusettepanek nr 5 on õiguskomisjonilt. Muudatusettepanek nr 6 on õiguskomisjonilt. Me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhatusel on laekunud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 347 teine lugemine katkestada. Me peame sel-

le ettepaneku läbi hääletama. Valmistume hääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 347 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 35 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

2. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu (421 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 421 ehk jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu on teatavasti esitanud keskkonnakomisjon. Eelnõu esimene lugemine siin saalis oli 24. aprillil 2013. aastal ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 9. mai kell 17.15. Kuigi ilmselt on jäätmevaldkonnas nii mõnigi probleem, mis vajaks lahendamist või vähemalt arutelu, ühtegi muudatusettepanekut eelnõu kohta ei laekunud, samuti ei laekunud ettepanekuid ettepanekute tegemiseks.

Keskkonnakomisjon vaatas oma 14. mai istungil jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu üle. Eelnõus on tehtud üks keeleline parandus. Kui esimesel lugemisel olnud tekstis oli kirjas, et prügila, mis suletakse jäätmete ladestamiseks 2009. aasta 16. juuliks, peab olema vastavalt nõuetele korrastatud 2015. aasta 31. detsembriks, siis keeletoiimetaja soovitusel on "vastavalt nõuetele" nüüd asendatud sõnaga "nõuetekohaselt".

Vabariigi Valitsus on oma 16. mai 2013. aasta protokollilise otsusega otsustanud eelnõu 421 toetada. Lähtudes sellest tegi keskkonnakomisjon järgmised otsused. Esiteks otsustati teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 421 teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 22. mail 2013. Seda kuupäeva on nüüd

küll muudetud, uus kuupäev on 21. mai. Teiseks otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 421 teine lugemine lõpetada. Kolmandaks otsustati, et kui teine lugemine lõpetatakse, siis tehakse Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 5. juunil 2013. Neljandaks otsustati seejärel teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 421 lõpphääletusele panna ja seadusena vastu võtta. Kõik need otsused langetas keskkonnakomisjon konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Tõnis Kõiv! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole laekunud.

Teine lugemine on lõpetatud.

3. Maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (406 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud maamaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikme Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kaks aastat tagasi muutis Riigikogu maamaksuseadust ja vabastas koduluse maa maamaksust. Riigi antava maamaksuvabastusega kaasnev maksu vähemlaekumine kompenseeritakse omavalitsustele eraldatava tulumaksuosa suurendamisega. Riigi selline käitumine on korrektne. Palju aastaid varem vabastas riik maamaksuseaduse § 4 alusel maamaksust ka teatud kategooria looduskaitsealuseid maid, saatkondade, surnuaedade ja kirikute alused maad jne. Neid maksuvabastusi ei ole omavalitsustele siiani kompenseeritud. Maa-ameti andmetel puudutab see ca 13 800 katastriüksust üle Eesti ja nende katastriüksuste maamaksuvabastus aastas on 1,75 miljonit eurot. Arvutus on tehtud maksimaalse maksumääraga

2,5% ehk tulemuseks saadud summa on teoreetiliselt riigieelarve maksimaalne kulu kompenseerimise korral.

Seaduseelnõu ettepanekuga kompenseerida omavalitsustele kogu maamaksuseaduse §-s 4 sätestatud maksuvabastusest tulenev vähemlaekumine esitasid sotsiaaldemokraadid aasta tagasi. Paraku lükati see eelnõu koalitsiooni häältega tagasi. Täna arutatakse eelnõu 406 keskendub vaid maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punktis 1¹ sätestatud kaitsealade loodusreservaadi ja sihtkaitsevööndi maa ning püsielupaikade sihtkaitsevööndi maa maksuvabastuse omavalitsustele kompenseerimisele.

Siinjuures on paslik ära õiendada väike ebatäpsus, mis on eelnõusse sisse lipsanud. Lisatava paragrahvi esimeses reas on õige lugeda: "§ 4 lõike 1 punkti 1¹ alusel".

Rahandusministeeriumi andmetel jäi 2011. aastal looduskaitsealade maksuvabastust kompenseerimata kokku 1,16 miljoni euro ulatuses. Võrreldes 2005. aastaga on see summa peaaegu kolmekordistunud. Loomulikult mõjutab looduskaitsealuste maade maamaksuvabastus omavalitsusi erinevalt. Kaheksat omavalitsust ei mõjuta see üldse. 50 omavalitsust mõjutab see vähe, seda eeldusel, et kui saamata jääv tulu jääb alla tuhande euro, siis me nimetame seda väikeseks mõjuks. Ülejäänutel on saamata jääv maksutulu vahemikus 1000 – 351 000 eurot aastas. Paljudele kompenseeritakse tulu puudujääk toetusfondi kaudu, aga 35 omavalitsusel on toetusfondi eraldis null.

Mõned markantsemad näited praktilisest elust 2013. aastal. Vihula valla saamata jääv maamaks sel aastal on 164 876 eurot, toetusfondi eraldis on 0. Kuusalu valla saamata jääv maamaks on 151 356 eurot, toetusfondi osa on 0. Kõrgessaare valla saamata jääv maamaks on 36 263 eurot, toetusfondi osa on 0. Noarootsi valla saamata jääv tulumaks on 26 258 eurot, toetusfondi eraldised on 0. Käina valla saamata jääv maamaks on 25 119 eurot, toetusfondi osa on 0.

Üleriigilised omavalitsusliidud on aastaid taotlenud, et riik maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ ja lõike 2 alusel tehtavaid maamaksuvabastusi riigieelarvest kompenseeriks. Nii oli see ka käesoleva aasta eelarve läbirääkimistel, samasuguse ettepaneku on omavalitsusliidud teinud ka 2014. aasta eelarve läbirää-

kimistele esitatud ettepanekutes. Riigikogu suures saalis on seda teemat korduvalt arutatud. Riigikogu eelmine koosseis tegi seda Eestimaa Roheliste algatusel.

Lõpetuseks. Sotsiaaldemokraadid loodavad, et Riigikogu jagab meie arusaama, et seaduseelnõu parandaks praegust ebaõiglast olukorda, kus riik annab maaomanikule maksuvabastuse, kuid vabastusest tulenev tulu vähenemine jäetakse kohaliku omavalitsuse kanda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalev Kotkas! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Istungi juhataja! Head kolleegid! See eelnõu oli rahanduskomisjoni istungil arutlusele 14. mail. Eelnõu tutvustas Kalev Kotkas, kes siit puldist just lahkus. Eelnõu eesmärk on kompenseerida omavalitsustele looduskaitsealuste maade maamaks, kui riik võtab need maad kaitse alla.

Kirjeldan lühidalt arutelu komisjonis ja avalitsuse arvamust eelnõu kohta. Toon kõigepealt välja, et viidatud maamaksuseaduse punkti 4 lõike 1 punktis 1¹ toodud maad ei ole olnud maksuobjektid juba aastast 1993. Avalitsus tugines sellele eelnõule hinnangu andmisel faktile, et tegelikult ei ole omavalitsustel õigustatud ootust kompensatsiooni saada. Me rääkisime komisjonis ka n-ö pooleldi kompenseeritavatest maadest. Maamaksuseaduse § 2 kirjeldab maid, mille maksuvabastust kompenseeritakse pooles ulatuses. See eelnõu küll seda ei puudutanud, aga komisjoni arutlust käis see teema läbi. Komisjoni koosolekul oli ka Rahandusministeeriumi esindaja Sulev Liivik. Tema sõnul on looduskaitsealuste maade hulk paigas ja neid ei tohiks juurde tulla. See probleem, millele härra Kotkas kompenseerimisest rääkides viitas, on olnud pigem minevikus. Tulevikus ei tohiks looduskaitsealuste maade hulk suurenedagi. See oli lühidalt kokkuvõetuna komisjoni arutelu.

Ma tulen nüüd avalitsuse arvamuse juurde. Nagu ma alguses ütlesin, avalitsus viitas sellele, et selles paragrahvis mainitud maad ei ole maksuobjekt. Ka härra Kotkas tõi oma kõnes esile, et eelnõus toodud viide oli natukene

ebatäpne. Sellele on viidanud ka valitsus, aga see on pigem normitehniline probleem. Seletuskirjast ei selgu, miks riik võiks sellist kompensatsiooni ette näha. Riigil on niigi kohustus tagada omavalitsustele piisav tulubaas. Samamoodi puudub eelnõus selgitus, kuidas ja mis valemil alusel võiks see raha KOV-idele kompenseeritud olla. Puudu on arvutus ja analüüs 1,75 miljoni euro suuruse n-õ eelarvelise mõju kohta, millele algataja on seletuskirjas tähelepanu juhtinud. Need olid lühidalt öeldes need põhjused, miks valitsus seda eelnõu ei toetanud. Samamoodi olid valitsuse hinnangul seletuskirjast puudu kompensatsiooni katteallikad.

Kõige selle taustal otsustas komisjon saata eelnõu tänasele istungile ja lükata esimesel lugemisel tagasi. Selle ettepaneku poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu oli 4, erapooletuks ei jäänud keegi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Unustame hetkeks rahanduse ja vaatame seda asja teistpidi. Kas see kord, mis meil kehtib, ei too kaasa olukorda, et kuigi meie kõigi üldistes huvides oleks mõistlik võtta mingi maa looduskaitse alla, hakkab kohalik võim võitlema, et see jumala pärast looduskaitse alla ei läheks, tehes seda väga praktilistel põhjustel?

Remo Holsmer

Ma arvan, et looduskaitse alla võtmine ei tohiks kohalikele omavalitsusele kuidagi olla karistus, pigem peaks see olema võimalus meelitada juurde külalisi, turiste, nii et saaks olla uhke selle üle, et selles omavalitsuses on selline looduslik väärtus. Ma arvan, et printsiibis peaks see pigem niipidi olema. Ma täpsustasin ka komisjoni istungi ja tänase istungi vahel Keskkonnaministeriumis, et valitsus plaanib looduskaitse Keskonnaministeriumi kaudu järgmise seitsme aasta jooksul panustada 100 miljonit eurot, just selleks, et juba kaitse alla võetud alasid väärtustada. Ka ministeriumi seisukoht oli see, et uusi kaitsealuseid maid juurde ei tule. Nüüd keskendutakse sellele, et juba kaitse alla võetud maad muutuksid atraktiivsemaks, seal käiks rohkem

inimesi, kohalik omavalitsus teeniks seetõttu raha ja saaks olla uhke selle üle, et just nende maal on selline looduslik väärtus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kalev Kotkas tõi oma ettekandes kenasti välja kohalikud omavalitsused, kellele jääb raha laekumata ja kellele ka tasandusfondist midagi ei laeku. Te kandsite ette valitsuse seisukohad. Ma julgen öelda, et need olid väga otsitud põhjused, näiteks jutt õigustatud ootusest või see, et probleem oli olemas küll minevikus, aga täna ja homme seda ei ole. Tegelikult on küsimus selles, et see 1,75 miljonit eurot, millest on jutt, tähendaks kohalikele omavalitsustele õigluse jaluleseadmist ja võib-olla ka minevikupattude lunastamist. Kas komisjonis oli sellest juttu, et saaks kuidagi selle probleemi lahendada? Te tahate täna eelnõu tagasi lükata, aga kuidas seda probleemi lahendada?

Remo Holsmer

Aitäh! Mis puudutab kompenseerimist, siis see toimub nende maade puhul, mis on 50%-lise maamaksuvabastusega, millele ma alguses viitasin. Nende kompenseerimist puudutab maamaksuseaduse § 4 lõige 2. Kompenseeritakse tasandusfondi kaudu nendele omavalitsustele, kes saavad tasandusfondist raha. Nendele, kes sealt raha ei saa, seda ei kompenseerita. See on tõsi. Te küsisite, mis võiks lahendus olla. Nagu ma alguses ütlesin, otsustas komisjon seda eelnõu mitte toetada. Rahandusministerium kirjeldas valitsuse positsiooni, et see teema võiks olla tervikuna lahendatud kõigi toetuste kontekstis. Viidati ka mitmesugustele PRIA toetustele. Seda, kas mingisugune konkreetne eelnõu on Riigikogusse tulemas, komisjonis ei arutatud ja valitsuse esindaja seda ka ei öelnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Valitsuse seisukohas on tõepoolest öeldud, et maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punktis 1¹

toodud maksuvabad maad ei ole maksuobjektid ning nende eest ei ole alates 1993. aastast, kui maamaksuseadus jõustus, maamaksu tasutud. Kas sa tõesti jagad arusaama, et peale 1993. aastat ei ole Eestis lisandunud mitte ühtegi looduskaitsealust maad, millel on maksuvabastus?

Remo Holsmer

Aitäh! Loomulikult on peale 1993. aastat lisandunud maid, mis on võetud looduskaitse alla. Seda ei ole ma kindlasti vaidlustanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Remo Holsmer! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhitivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 406 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 406 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 9.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.33.

Istungi kestus 1 tund ja 33 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 22. mai 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti pensionäride olukord
2. Topeltkodakondsus
3. Rahalised suhted Euroopaga
4. Eesti-Vene piirilepe
5. Maaettevõtlus uuel Euroopa Liidu eelarveperioodil

Istungi rakendamine

1. Meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (336 SE) kolmas lugemine
2. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) kolmas lugemine
3. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) kolmas lugemine
4. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE) kolmas lugemine
5. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (354 SE) teine lugemine
6. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) esimene lugemine
7. Korrakaitse seaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) esimene lugemine
8. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) esimene lugemine
9. Liikluskindlustuse seaduse eelnõu (423 SE) esimene lugemine
10. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) esimene lugemine
11. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) esimene lugemine

12. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud ministrid! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 30 Riigikogu liiget, puudub 71.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ja välisminister Urmas Paet.

1. Eesti pensionäride olukord

Esimees Ene Ergma

Alustame tänaste küsimuste esitamist. Head kolleegid, tänaseks on meil registreeritud kuus küsimust, seega saan neist igäühe puhul lubada kohapealt esitada kaks lisaküsimust. Alustame kolleeg Heimar Lengist, kellel on küsimus kaitseminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud kaitseminister peaministri ülesannetes! Ma tulin siia saali otse pensionäride miitingult siinsamas Toompea nõlva all. Suurt lausvihma trotsides skandeeris rahvamass ühte ja sedasama loosungit "Valitsus astugu tagasi! Valitsus astugu tagasi!". Ma mõistan neid inimesi, sest ühel kolmandikul Eesti elanikkonnast, 300 000 inimesel on kuu elatisraha 300 eurot, mis Euroopa mõistes tähendab täielikku vaesust. Mul on teile küsimus. Palun öelge, miks on Eesti riigis see asi niimoodi läinud! Kas teil on retsepti, kuidas seda olukorda parandada? Kuidas saab Eesti riik leppida selle-

ga, et üks kolmandik inimesi ei saa elada inimväärset elu? Te olete täna peaminister, on teil midagi pensionäridele öelda?

Urmas Reinsalu

Härra Lenk! Valitsuse poliitika on, et inimeste sissetulekud peavad kasvama, ka pensionid peavad kasvama. Mul on hea meel, et 1. aprillist tõusis keskmine vanaduspension 5% ja riigi eelarvestrateegia näeb ette pensioni kasvu ka järgmistel aastatel. Pensioni kasvu eeldus aga on, et riigil on olemas tulu, mida inimestele jagada. Tulu tuleneb väärtuse kasvust ühiskonnas, sellest, et Eesti inimestel on tööd, nad teenivad endale elatist ja maksavad makse. Mida suuremal hulgal inimestel on tööd, seda rohkem on riigil tulu, mida ümber jagada, seda rohkem kasvab ka pension.

Kui võrrelda igakuulist registreeritud töötust asjade seisuga aasta tagasi, on mul hea meel näha, et tööpuuduse näitaja on mitme tuhande inimese võrra väiksem. Valitsuse poliitika seoses järgmise seitsme aasta Euroopa Liidu vahendite kasutamise programmiga seisneb just nimelt selles, et parandada Eesti majanduse konkurentsivõimet seeläbi, et suurem hulk inimesi käib tööl ja saab oma töö eest enam palka. Kui me suudame selle programmi täita, kasvavad ka inimeste pensionid. Majanduskasv ja inimeste sissetulekud on üksüheselt seotud ja praeguse valitsuse poliitika on teha kõik, et majandus kasvaks. Seda võite, härra Lenk, julgelt inimestele kinnitada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk, esimene täpsustav küsimus!

Heimar Lenk

Lugupeetud kaitseminister! Sellist asja on piinlik pensionäridele öelda ja mina seda ütlemas ei hakka, nii et öelge palun seda ise neile otse. Pensionitõus on olnud minimaalne, hindade tõus on seda kõvasti ületanud. Tegelikult jäid pensionärid aprillis veel vaesemaks, kui nad olid märtsis, sest hinnad tõusid kõvasti. Ja mis puutub tööhõivesse, siis see meil eelmisel kuul vähenes. Miks teie valitsus pole suutnud luua sellist Eestit, et riik suudaks ennast ära majandada ja kindlustada kõikidele elanikele inimväärse elu?

Urmas Reinsalu

Valitsuse poliitika on selge ja ühemõtteline. See on poliitika, mis on suunatud väärtuse loomisele ühiskonnas – sellele, et inimestel oleks rohkem tööd, et Eesti ettevõtetal oleks võimalus toota kaupu ja pakkuda teenuseid, mille eest saaks kõrgemat hinda, et Eesti inimeste sissetulekud kasvaksid ja ka eakate inimeste pension kasvaks. Valitsuse poliitikas peetakse eakate toimetulekut väga oluliseks. Mul on hea meel, et Sotsiaalministeerium on koostanud ka sellel aastal aktiivsena vananemise strateegia, milles lisaks toimetuleku küsimustele, eakate inimeste tööhõivele ja tervisele käsitletakse ka hooldusravi ja hooldekodude küsimusi. Kui vaadata meie regiooni ja kogu Euroopa Liidu majanduskasvu tänavusi prognoose, võib öelda, et valitsuse valitud majanduse elavdamise ja majanduskasvu soodustamise poliitika on mõistlik ja asjakohane ning see on ainukene lahendus, mis võib kaasa tuua inimeste sissetulekute kasvu. Eksitavate vekselite jagamisega ning pettumuse ja hirmu sisendamisega me kindlasti Eesti ühiskonnas jõukust ei kasvata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk, teine täpsustav küsimus!

Heimar Lenk

Lugupeetud kaitseminister peaministri ülesannetes! Millal see praegu selgitatud poliitika võiks hakata vilju kandma? Praegu on Eestis keskmine pension 300 eurot ja Luksemburgis 3000 eurot. Mitme aasta pärast me jõuame oma pensionidega Euroopa keskmisele tasemele? Kas te oskate mulle öelda, kui kaua see aega võtab? Kaksikümmend aastat oleme juba võidelnud.

Urmas Reinsalu

Mul on hea meel, et te toote võrdluseks Euroopa Liidu heaolunäitajaid. Millegipärast tuli mulle täna meelde teie aktiivne kampaania, et Eesti ei peaks Euroopa Liiduga ühinema. Aga Euroopa Liidus on kahtlemata liikmesriikide sissetulekud üsna kiirelt ühtlustumas. Arvan samas, et kui me võrdleme nii töötavate inimeste sissetulekuid kui ka eakate pensione, siis oleks korrektne võrrelda meiega samal ajal liitunud riikide, ennekõike Läti ja

Leedu näitajaid. Te teate väga hästi, et Läti ja Leedu vanaduspension on väiksem kui Eestis.

Ent on tõsi, et me kahtlemata ei tohi leppida praeguste palkade ja pensionidega, inimeste toimetulekuga. Lahenduse ainukene, keskne võti on majanduskasv. See saab tulla sellest, kui meil on rohkem töökohti, kui meil on rohkem võimalik müüa väljapoole Eestit oma kaupu ja teenuseid ning saada kõige eest paremat hinda. See on ka vastus küsimusele, kuidas inimeste sissetulekud kasvavad. Samas on teie küsimuses kõlanud kärsitus maad võtnud kahtlemata ka Eesti ühiskonnas laiemalt. See on igati õigustatud kärsitus, aga see tuleb suunata õigesse kohta. Ja see õige koht on just nimelt see, et me peame ühiselt välja pakkuma lahendusi ja panustama sellesse, et töö kaudu saaks ühiskond jõukamaks, mitte laenamise ja eksitavate loosungite esitamise kaudu.

Esimees Ene Ergma

Nüüd siis kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes! Ka mina tulen sealt väljast ja tõesti, meeololu on väga ärev. Inimesed nõuavad valitsuse tagasiastumist, hinnatõusude ohjeldamist, sekkumist kõrgete maksumuste, näiteks käibemaksu kehtestamisse. Põhiküsimus on aga seotud reaalpensioniga, mis on mitu aastat järjest langenud. Toidu kallinemiselt oleme Euroopas olnud mitu aastat järjest esikohal, kodukulud on pidevalt kasvanud ja kasvavad lumepallina edasi, samuti kerkivad kõik muud teenuste ja kaupade hinnad. Millal hakkab meil reaalpension tõusma ja millal hakatakse üksi elavatele pensionäridele, kes on kõige raskemas olukorras, maksuma lisapensioni, nagu seda teistes Euroopa riikides tehakse? Millal ja kuidas tagatakse vanainimestele inimväärne pension?

Urmas Reinsalu

Mis puutub reaalpensioni, siis oleneb, millisest ajalisest perspektiivist seda analüüsida. Õige on, et reaalpension kahanes seetõttu, et tegelikku pensionitõusu aastail 2010 ja 2011 ei olnud, pension jäi samaks. Samas on õige ka see, et aastail 2006–2013 on reaalpensioni kasv olnud üle 10%. Mis puutub viimasesse

5%-lisse vanaduspensioni kasvu, siis Rahandusministeeriumi statistikud ei prognoosi tänavu tarbijahinna tõusu üle 5%. Nii et praegune pensionitõus peaks tähendama seda, et hinnatõus on aeglasem, kui oli pensionide tõus.

Nüüd keskne küsimus, kuidas inimeste sissetulekud saaksid kasvada – nii palgad kui ka pensionid. Nagu ma ütlesin ka teie vennale, selle võti on see, et meil on inimestel rohkem töökohti. Praegu on paljud inimesed tööturult eemal. Tuleb luua võimalusi, et me saaksime neid paremini tööturule kaasata ja seal loodud väärtuste eest kõrgemat hinda küsida, eriti tänu ekspordile. On tõsi, et üksikute pensionäride toimetulekuprobleemid on kõige tõsisemad. See on kindlasti teema, mida Eestis peaks analüüsima. On välja käidud näiteks mõte kehtestada Eestis täiendava pensionilisana lese pension. Ma arvan, et ka ühiskonna ühtsuse huvides tuleks seda tõsiselt arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Lugupeetud kaitseminister peaministri ülesannetes! Räägime Eestist. Eesti maksuvaba pension, millest ei lähe maha tulumaks, on 336 eurot. Paljudel inimestel tõusis pension 1. aprillist tõesti 5% ja kiitus teile, et te ei öelnud, et valitsus tõstis pensioni – tegelikult tõstab pensioni seadus, sõltumata sellest, kes on valitsuses. Milline teie isiklik seisukoht on, millal võiks tõusta tulumaksuvaba miinimumi piir, et need inimesed, kellel pension kirjade järgi 5% tõusis, sellest ka tegelikult osa saaksid? Seni neil, kellel on pension veidi suurem, see osa kõik kadus ja mõne inimese pension tõusis reaalselt ainult mõne euro.

Urmas Reinsalu

Ma arvan, et on igati mõistlik kehtestada kõrgem tulumaksuvaba miinimumi määr pensionäridele, seda just toimetuleku huvides. Samas on seoses nominaalse pensioni kasvuga suurenenud nende vanainimeste osakaal, kellel osa sissetulekust ulatub üle tulumaksuvaba miinimumi. Nende inimeste hulk on Sotsiaalkindlustusameti andmetel üle 100 000. Valitsus on tulumaksuvaba miinimumi määra tõstmist arutanud riigieelarve strateegia koostamisel. Me asusime seisukohale, et tulumaksuvaba

miinimumi küsimuse juurde pöördume valitsuses tagasi siis, kui on olemas suvine majandusproгноos ja me asume koostama järgmise aasta riigieelarvet. Minu isiklik seisukoht on, et kui jutt on maksupoliitilistest meetmetest inimeste toimetuleku soodustamiseks, siis on tulumaksuvaba miinimumi tõstmine kõige mõistlikum idee.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra kaitseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Topeltkodakondsus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Indrek Saarelt välisminister Urmas Paetile. Palun!

Indrek Saar

Hea minister! Topeltkodakondsuse teema on vähemalt aasta aega taas üleval olnud. Seda teemat arutas 26. juulil 2012. aastal valitsuskabinet ja tegi Siseministeriumile ülesandeks esitada valitsusele sügiseks analüüs. Paraku pole selle analüüsi tulemusi avalikest allikatest õnnestunud kätte saada, ka põhiseaduskomisjonile ei ole neid edastatud. Küll tuli Siseministerium aasta lõpuks välja seaduseelnõuga, kus pakuti välja topeltkodakondsus kõigile formaalselt keelata, aga ka mitte kohustada kodakondsust sünnijärgsel ajal valima, mis on sisuliselt pea liiva alla peitmine. Tuleb nõustuda Välisministeriumiga, kes jättis tolle seaduseelnõu detsembris 2012 kooskõlastamata. Järgmine kord arutas Riigikogu seda teemat infotunnis tänavu 16. jaanuaril, mil välisminister Paet avaldas lootust, et lähinädalatel jõuab valitsus mingile seisukohale. Probleem on endiselt üleval, aga ei ole kuulda olnud, milline on valitsuse seisukoht või mis edasi saab. Palun ministri kommentaari!

Urmas Paet

Tere päevast! Peamine põhjus, miks asi ei ole edasi liikunud, ongi see, et vähemalt Siseministerium ja Välisministerium on selles küsimuses eri arvamusel. Võimalik, et eriarvamusi on ka teistel valitsusliikmetel, aga seda ei ole uuesti testitud – valitsus ei ole seda teemat enam käsitlenud. Siseministerium on saatnud Välisministeriumile sel teemal oma analüüsi,

aga nagu ma ütlesin, meie seisukohad on endiselt erinevad. Välisministeriumi, sh ka minu seisukoht on, et sünnijärgse Eesti kodakondsusega inimestele võiks topeltkodakondsust lubada. Siseministeriumi meile lähetatud analüüsis jõutakse järeldusele, et seda ei tohiks lubada. Nii et eks paistab, kas neid hoiakuid õnnestub kuidagi lähendada ja lõpuks otsusteha. Selge on, et valitsuse tööjaotuse järgi kuulub kodakondsuse seaduse muutmise Siseministeriumi tööpoollule. Välisministerium saab väljendada oma hoiakuid ja seisukohti, aga konkreetne eelnõu, nende muudatuste tegemine on Siseministeriumi teema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, esimene täpsustav küsimus!

Indrek Saar

Aitäh vastuse eest! Hea minister, ma saan aru, et Siseministeriumi valitsemisalas teile sekkuda ei lubata. Sellest tulenevalt on mul küsimus konsulite tegevuse kohta. Välismaal on meil ilmselt sadu topeltkodakondsusega noori inimesi, kes said 18 aastat tagasi omale Eesti passi ja peavad nüüd hakkama seda dokumenti uuendama. Järelikult tuleb neid informeerida sellest, et nad on seadusrikkujad ja peavad kolme aasta jooksul otsustama, kumma kodakondsuse nad valivad. Küllap olete seda konsulitega arutanud. Millised on neile antud suunised? Kuidas nad peaksid käituma?

Urmas Paet

Arvestades põhiseaduse printsiipi, et sünnijärgset Eesti kodakondsust ei ole võimalik kellelki ära võtta, ei ole põhjendatud inimeste traumeerimine ükskõik milliste muude segaste sõnumitega. Nii et meie sõnum konsulitele on, et kui Eesti Vabariigi kodanik tuleb uuendama Eesti Vabariigi passi, siis seda tal ka tehakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine täpsustav küsimus!

Indrek Saar

Täna selle vastuse eest! Aga need kodanikud on ikkagi seadusrikkujad, kuna topeltkodakondsust Eesti seaduste järgi olla ei saa. Kas ei peaks neid inimesi siiski informeerima?

Ent olgu sellega, kuidas on, pigistame silma kinni, peidame pea liiva alla ja harrastame topeltmoraali – deklareerime üht, aga lubame teist. Praktikast võime aga tuua hulgaliselt näiteid probleemidest. Eelmisel aastal sai Soome kodakondsuse 520 Eesti kodanikku. Paljud neist on pidanud seetõttu Eesti kodakondsusest loobuma. Teine küsimus on: kas teie arvates on see Eesti huvides, et me sunnime paljusid oma inimesi loobuma Eesti kodakondsusest, et me ei võimalda sellises situatsioonis topeltkodakondsust?

Urmas Paet

Siin on nüüd mitu asja koos. Tuleb arvestada ka seda, millised on teiste riikide seadused. Osas riikides on selline seadus, et kui sa soovid saada selle riigi kodanikuks, siis sa pead loobuma oma varasemast kodakondsusest. Seega pole oluline, kas Eesti riik tahab kellelki midagi ära võtta või ei taha. Eesti riik ei saa suurt midagi teha, kui riigi x seadus nõuab, et inimesed, kes tahavad saada selle riigi kodanikuks, peavad oma varasemast kodakondsusest loobuma.

Mis puutub teie viidatud üldisesse vastuolus, siis see ongi põhjus, miks mina olen seisukohal, et sünnijärgsetele kodanikele tuleb topeltkodakondsust lubada. Siin ongi mängus vastuolu põhiseaduse printsiibi ja kodakondsuse seaduse sätte vahel. Ühelt poolt kellelki sünnijärgset Eesti kodakondsust ära võtta ei saa, samas ei tohi olla topeltkodakondsust. See on vastuolu ja see on ka põhjus, miks minu arvates on mõistlik seda lubada, seda enam, et mujal maailmas, sh Euroopas, on väga selge suund sellele, et topeltkodakondsus on lubatud, ennekõike sünnijärgsetele kodanikele. Soome, kes ajab suhteliselt konservatiivset kodakondsuspoliitikat, tegi selle sammu juba aastal 2003 ehk kümme aastat tagasi. Sünnijärgsetele Soome kodanikele on topeltkodakondsus lubatud. Nüüd lubab tublisti rohkem kui pool Euroopa Liidu riikidest topeltkodakondsust ja pea kõik riigid lubavad topeltkodakondsust oma sünnijärgsetele kodanikele.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! See probleem, millest me praegu räägime, on tõesti olemas. Mul on selles vallas n-ö perekondlikud kogemused. Minu teismelised lapselapsed on topeltkodakondsusega, neil on väga palju sõpru ja nad päris tihti arutlevad selle teema üle. Mul on hea meel, et Reformierakond saab asjast aru ja toetab topeltkodakondsust. Mis te arvate, kui sotsid või demokraatide ühendus koostaksid sellise eelnõu, et need noored ei peaks seadust rikkuma ega ei täna ega tulevikus Eesti kodakondsusest loobuma, kas siis Reformierakond toetab seda?

Urmas Paet

Te viitasite, jah, väga aktuaalsele probleemile. Inimesi, kes kodakondsuse valimise dilemma ees seisavad, tekib kogu aeg juurde. Eesti kodanikud ei abiellu ainult Eesti, vaid ka välisriikide kodanikega ja neil sünnivad lapsed. Minu meelest on üsna ebaeetiline panna need lapsed või nende vanemad valiku ette, kas laps peab võtma ema või isa kodakondsuse. Ka puhtalt sellisest inimlikust aspektist ma leian, et sünnijärgsetele kodanikele topeltkodakondsuse lubamine on mõistlik. Mis puutub sellesse, kuidas konkreetsele eelnõule reageerida, siis seda Reformierakond ei ole arutanud. Meie esimene eelistus on siiski saavutada sellises olulises sammus nagu kodakondsuse seaduse muutmise kindlasti kokkulepe ka koalitsioonis ehk valitsuses.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra välisminister! Teie seisukohad tunduvad olevat igati mõistlikud ja loogilised. Aga seda infotundi jälgib ka avalikkus ja praegu jääb tõesti üles küsimus, millised on Siseministeeriumi vastuväited teie loogilistele seisukohtadele. Kas te ei selgitaks mõne sõnaga?

Urmas Paet

Analüüs, mille Siseministeerium meile saatis, on kokku 42 leheküljel, lisaks veel allika viited ja ülevaade kirjandusest, millele on tuginetud. Kui vaadata vastuargumente ainult ühe lehe peal, siis see põhjustab sotsiaalseid pin-

geid, ebaõiglustunnet ja vastandumist riigile, kui seda ei lubata näiteks inimestele, kes ei ole sünnijärgsed kodanikud. See võib kaasa tuua eskaleeruva diskrimineerimise teema tõstatuse. Ka on hirm selle ees, et võib olla väga palju Venemaa kodanikke, kes on samal ajal sünnijärgsed Eesti kodanikud. Veel nimetatakse mitmikkodakondsuse seadustamise võimalikke otseseid julgeolekuhte, eelkõige vastuluure, põhiseadusliku korra tagamise ja riigisaladuse kaitse valdkonnas, kaugemas perspektiivis omandab suurema aktuaalsuse ka terrorismioht. Ja nõnda edasi, kokku 42 lehekülge.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Rahalised suhted Euroopaga

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Palun!

Ester Tuiksoo

Austatud proua juhataja! Austatud põllumajandusminister! Ma soovin täna teiega rääkida rahast, mis on Eesti riigilt ja Eesti ettevõtjailt ülekohtuselt ära võetud. Eelmine aasta otsustati osa sellest rahast tagastada. Jutt on nimelt põllumajandussaaduste üleliigsetest laovarudest. Jaanuaris te teatasite, et Eestile on tagastatud 6,6 miljardit eurot. Minu küsimus teile on, kas on tagastatud ka intressid ja kohtukulud. Mis seis selle tagastusega on?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! See on tõesti Eestile oluline küsimus, summa suurus on ju märkimisväärne. Jah, üleliigsete laovarude trahvi, mis omal ajal Eestile määrati ja mille Eesti on ära tasunud, on Euroopa Komisjon Eestile tagasi maksnud. Ei ole tagasi makstud summaksid, mis kulusid kohtupidamiseks ja intressideks, seda me ei ole Euroopa Komisjonilt ka veel nõudnud. Valitsuskabinet on asja arutanud ja praegu läbirääkimised Euroopa Komisjoniga jätkuvad, sest nn suhkrutrahvi osas ei ole me komisjoniga üksmeelele jõudnud. Me oleme taotlenud, et ka suhkrutrahvi raha makstaks Eesti Vabariigile tagasi, seni me ametlikku

vastust Euroopa Komisjonilt saanud ei ole. Aga nagu ma ütlesin, läbirääkimised käivad ja sõltuvalt nende tulemustest on minul kui põllumajandusministril kohustus viia see teema uuesti valitsuskabinetti ja vastavalt valitsuskabineti otsusele me ka käitume. Mõtlen seda, et kui meile suhkrutrahvi raha tagasi makstakse, kas me hakkame siis Euroopa Komisjonilt nõudma ka nende kulutuste hüvitamist, mis on seotud intresside ja kohtukuludega Eestis. Võib-olla Euroopa Komisjon otsustab suhkrutrahvi üldse mitte tagasi maksta, siis on meil võimalus uuesti kohtuteele minna. Niikuinii oleme seal juba aastaid käinud. Täna ma nendele küsimustele vastata ei oska. Kõik sõltub Euroopa Komisjoni ametlikust vastusest meile, mida kahjuks veel ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täiendav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna teid, minister, vastuse eest! Millegipärast on see asi veninud. Miks te ei ole selle küsimusega valitsuskabinetti läinud, et seda protsessi pisut kiirendada? Aeg jookseb ja selle kõigega on ju seotud ka suured kulud. Ettevõtted on niigi kõvasti kannatada saanud. Kas te oskate välja pakkuda mingi ajakava, millal te valitsuskabinetti lähete ja millal te järjekordselt Euroopa Komisjoniga näiteks suhkrutrahvi raha tagasinõudmise asjus suhtlete?

Helir-Valdor Seeder

See teema sai alguse aastal 2003, enne Euroopa Liiduga ühinemist. Nii et tegu on vana teemaga. Praegu me oleme aastast 2013, nii et saaga on kestnud kümme aastat. Valitsuskabinetis, nagu ma juba ütlesin, me oleme seda arutanud. Praegu ei ole Eesti riigil võimalik teha samme enne, kui me oleme saanud Euroopa Komisjoni ametliku seisukoha. Esitasime juba möödunud aastal valitsuskabineti arutelu tulemusena Euroopa Komisjonile taotluse, et meile tagastataks ka suhkrutrahvi raha. Me ei ole sellele ametlikku vastust saanud, aga me oleme suulisi läbirääkimisi poole aasta jooksul päris intensiivselt pidanud, ka mina olen sellel teemal põllumajandusvolinikuga rääkinud. Kantsleril seisab teema arutamiseks ees kohtumine põllumajandusvoliniku kabine-

tijuhiga. Ma loodan, et see toimub enne suvepuhkusi, kuid see sõltub Euroopa Komisjoni menetluskiirusest.

Ma saan aru, et Euroopa Komisjonil ei ole seda otsust kerge teha, sest see puudutab analoogseid juhtumeid teistes liikmesriikides. Mujal on suhkrutrahvi puhul küll tegu väiksemate summadega kui Eestis. Aga see siiski oleks teatud mõttes pretsedent ja ma saan aru, et Euroopa Komisjon on väga keerulise otsuse ees, kuidas Eestiga käituda. Samal ajal on olemas Euroopa Liidu analoogiline otsus, millest võib välja lugeda, et komisjon justkui peaks trahviraha liikmesriigile tagasi maksma. Muude laovarude küsimuse puhul komisjon nii otsustas. Nii et meil ei ole valitsuskabinetis täiendavalt enne midagi arutada, kui me oleme saanud Euroopa Komisjoni ametliku vastuse. Pärast seda saame kujundada oma seisukoha ja vajaduse korral uuesti kohtusse pöörduda. Enne pole meil põhjustki kohtusse pöörduda. Nii et asi ei seisa riigisiseste arutelude taga, vaid Euroopa Komisjoni otsuse taga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täiendav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, minister, vastuse eest! Te olete öelnud, et Eesti küsib Euroopa Komisjonilt tagasi kogu üleliigsete laovarude eest Euroopa Liidu eelarvesse makstud summa ning tunnistab individuaalsete kaalutusotsuste alusel kehtetuks ettevõtjatele määratud üleliigse laovaru tasu nii suhkru kui muude põllumajandustoodete puhul. Kuidas on nende individuaalsete kaalutusotsuste tegemine siiaamaani läinud? Ja kuidas te olete ettevõtjatega käitunud, kui tegu on põllumajandussaadustega, ja kas te olete ka suhkru osas midagi etteruttavalt juba otsustanud?

Helir-Valdor Seeder

Muude laovarude osas on valdavalt kõik ettevõtjate taotlused rahuldatud. See tähendab seda, et raha on tagasi makstud kõigile, kes seda on taotlenud. Aga kuna te küsisite, siis kinnitan, et me vaatame kõik juhtumid individuaalselt läbi, et ei oleks tegemist mingisuguse eksitusega. Ent need summad on tagastatud.

Mis puutub suhkrutrahvi, siis me ei ole seda protsessi alustanud, kuna me ei tea, milline on Euroopa Komisjoni otsus. Me ei saa päris kindlasti hakata omal initsiatiivil ettevõtjatele neilt väljamõistetud suhkrutrahvi raha tagasi maksma. Väga paljud ei ole ju seda ka tasunud ja väga paljudega käib Eestis kohtuvaidlus. Osa on tasunud, osa ei ole tasunud. Nendele, kes on trahvi tasunud, ei saa me praegu kohe mingil juhul seda raha tagastada. Kui komisjon otsustab raha mitte tagasi maksta, Eestis aga on seda juba tehtud, siis nad suure tõenäosusega käsitlevad seda kui keelatud riigiabi ja lisaks suhkrutrahvile rakendatakse Eesti riigi suhtes veel trahve, mida me kindlasti peame vältima. Nii et me ei saa ettevõtjatele suhkrutrahvidest enne midagi tagasi maksta, kui on olemas komisjoni selge otsus, mida me võime kohtu kaudu vaidlustada ja võime ka mitte vaidlustada. Nagu ma ütlesin, kui vastus on käes, siis viin ma selle valitsuskabinetti seiskohavõtuks.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapealt esitatav küsimus, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Lugupeetud minister! Tahan küsida sellise küsimuse: mis te arvate, kas Venemaa turg on Eesti toiduainetööstusele oluline turg ja millised on viimase aja trendid selles suhtes? Kas Venemaa turu tähtsus pigem kasvab või kahaneb? Mida peaks tegema Eesti riik, et Venemaa turg oleks meie toiduainetööstusele kättesaadav?

Helir-Valdor Seeder

Te vist peate silmas eelkõige toiduainetööstust ja meie toiduainete vedu Vene turule. See on ajalooliselt meile tähtis olnud ja on seda praegugi. On olnud halvemaid ja paremaid päevi. Praegu võib öelda, et Soome ja Venemaa turg konkureerivad meil ekspordituruna, kord on üks ees, kord teine. Venemaa ja Soome osakaal on 18–19%. Eelmises kvartalis eksporditi kõige rohkem Eesti toiduaineid Soome, praegu on viimastel andmetel esikohal Venemaa. Aga jah, nende osakaal on 18–19% ja need on meie jaoks olulised turud.

Samas me peame endale aru andma, et Venemaa turg on meie jaoks tõepoolest lausa

piiramatute võimalustega, kui pidada silmas tarbijate rohkust ja mahtu, mida sinna võiks eksportida. Kuid me peame ka silmas pidama, et tegu on väga riskantse ja ettearvamatu turuga, mille puhul mängib oma rolli poliitika. Me teame otsust keelustada elussigade vedu Venemaale. See ei ole üldse mitte argumenteeritud otsus ja juba terve aasta peavad nii Eesti Vabariigi esindajad kui ka Euroopa Komisjon oma kõige kõrgemal tasemel, voliniku tasemel, Venemaaga läbirääkimisi, et see ebaõiglane piirang tühistataks, aga seda ei ole tehtud, kuigi Venemaa on vahepeal liitunud WTO-ga.

Nii et see turg on meile väga ahvatlev, väga vajalik, aga väga riskantne. Ettevõtjad peavad arvestama ka nende riskidega ja kindlasti ei tohiks me Vene turust ülemäära palju sõltuda ja orienteeruda ainult sellele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Ma võtaksin sõnasabast kinni. Te ütepidi kiitsite Vene turgu ja teistpidi tööte välja riskid, mis sellega kaasnevad. Samal ajal poliitilises mõttes te olete selle vastu, et sõlmida piirilepe. Mis te arvate, kui meil oleks piirilepe, kas siis oleks meie põllumajandussaaduste viimisel Vene turule risk väiksem või suurem?

Helir-Valdor Seeder

Ma tahan kõigepealt teid parandada. Mina ei ole piirileppe sõlmimise vastu. Ma olen selle välja öelnud, et ma toetan piirilepet, mis vastab kahepoolselt mõlema riigi huvidele. Tuleks leida selline lahendus, mis oleks mõlema riigi huvidega kooskõlas. Selline lepe on igati mõistlik, aga mitte igasugune lepe iga hinna eest.

Samas see, et meil ei ole piirilepet, ei ole küll minu arvates kaubavahetusele ja üldse majandussuhetele Venemaaga erilist mõju avaldanud. Ei saa öelda, et näiteks Läti ja Leedu majandussuhetes Venemaaga on pärast piirilepingu sõlmimist toimunud märkimisväärsed muutused, et eksport on suurenenud või nende ettevõtjate tingimused Venemaal kuidagi paranenud või et Venemaa võimud on neid riike märksa paremini kohtlema hakanud. Mina küll ei näe siin väga selget seost.

Praegu kehtib meie ja Venemaa vahel kontrolljoon oma piiriületusreeglitega. Need raskused, mis meil aeg-ajalt tekivad, ei ole seotud piiriga, vaid hoopis muude küsimustega. Toiduainesektoris, kus meil probleeme on olnud, on takistuseks toiduohutusnõuetele viitamine, samuti elussigade ekspordi ja muud piirangud. Oma ametisoleku ajast ma ei mäleta, et toiduainetööstuse ja põllumajanduse valdkonnas oleks olnud olulisi takistusi seoses piirileppe puudumisega või piiri ületamisega. Nii et sellist seost ja ohtu ma praegu küll näha ei oska.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Eesti-Vene piirilepe

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. See on kolleeg Inara Luigase küsimus välisminister Urmas Paetile. Kolleeg Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Nagu põllumajandusminister juba ütles, pole oluline, kas meil on uus piirileping või mitte. Tegelikult on suur eesmärk saavutada head kaubandus- ja üldse majandussuhted Venemaaga. Aga ma esitan teile küsimuse, mille eile üks härra mulle saatis. Ta kirjutab nii: "Käesolevaks ajaks on Eesti Vabariik, ka ilma uue piirilepinguta, võetud Euroopa Liitu ja NATO-sse, me oleme eurosooni liige. Eesti Vabariigi sünniga saadud ja Tartu rahulepinguga kindlaks määratud riigipiir on alles, kontrolljoon, halduspiir toimib rahuldavalt juba aastakümneid. Miks on Eesti poliitikutel vaja uut Eesti riigipiiri, kuigi mingit loogilist mõistmist, tõsist põhjendust ei ole? Miks ei jäeta rahule Tartu rahulepinguga kindlaks määratud Eesti Vabariigi riigipiiri?" Küsin siis uuesti, miks selline kiirus ja millest on ajendatud see, et soovitakse uut Eesti riigi piiri.

Urmas Paet

See on muidugi hea küsimus. Peaaegu 22 aastat on piiriteemat Eesti ja Venemaa suhete kontekstis käsitletud. Kui tulla ajas lähemale, siis möödunud aasta oktoobris edastasid kõik Riigikogu fraktsioonid ja ka Riigikogu demok-

raatide ühendus valitsusele, sh mulle, kirja. Ka teie saadikuühenduse esindaja Rainer Vakra oli sellele alla kirjutanud. Seal avaldati soovi, et valitsus taasalustaks Vene poolega konsultatsioone, et leida võimalus lõppude lõpuks tekitada Eesti ja Venemaa vahele mõlemalt poolt tunnustatud õiguslik riigipiir.

Miks seda vaja on? Vahest võiks ka ilma elada? Minu jaoks on peamine argument see, et mida vähem meil on Venemaaga suuri, olulisi lahtisi küsimusi, seda parem. Ma näen riigipiiri õiguslikku fikseerimist ka julgeolekuküsimusena ja täpselt nii ma seda käsitlen. Praeguseks on Venemaaga sõlminud piirileppe kõik Euroopa riigid, kes on Venemaa naabrid ja kes ei kuulu SRÜ-sse. Eesti on ainuke riik, kes seda veel ei ole teinud. Ja nüüd, kui me oleme jõudnud konsultatsioonide ja välisministeeriumide tasandile – selle on heaks kiitnud ka Riigikogu väliskomisjon, kus on esindatud kõik Riigikogus olevad erakonnad –, siis on minu arvates mõistlik selle protsessiga edasi minna, et see siiski oluline teema lõpuks päevakorralt maha võtta ning fikseerida õiguslikult Eesti ja Venemaa vaheline riigipiir, maandades sellega ka võimalikke julgeolekuriske. Selle küsimusega tegeldes me tegeleme Eesti tulevikuga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Lugupeetud minister! See on tõsi, et hea läbisaamine Vene riigiga meil peab olema ning eesmärk on kaubandus- ja kõigi majandussuhete elavdamine. Te olete hiljuti meedias öelnud, et lepingu tekst on sisuliselt valmis ja kui see kiidetakse heaks ministeeriumide tasandil ja Vene riigi tasandil, siis jõuab see ka siia Riigikogusse ning Riigikogu loodetavasti ratifitseerib selle piirilepingu. Kas te seletaksite, kuidas see uus piirileping suhestub Tartu rahulepinguga? Kas uus piirileping tühistab Tartu rahulepingu piiri puudutava osa?

Urmas Paet

Kuna Tartu rahulepingu üks punkt räägib sellest, kus kulgeb maismaa piirijoon Eesti ja Venemaa vahel, siis jah, kui uus piirileping jõustub, siis see muudab Tartu rahulepingu

punkti, kus on kirjas, kuidas kulgeb piirijoon. Küll ei puutu see teistesse selle lepingu punktidesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Austatud minister! Ma usun, et me peaksime siin Riigikogus sellel tähtsal küsimusel rohkem peatuma ja sellel teemal rohkem rääkima. Me oleme siin saalis uljalt käsitletud nii mõndagi väga olulist küsimust. Me oleme heldelt jaganud maksumaksja raha vaestele Euroopa Liidu riikidele, me oleme isegi osaliselt pannud Eesti riigieelarve panti ja on hästi kummaline, et me ei ole siin Riigikogu suures saalis menetlenud nii tähtsat küsimust, nagu on Eesti ja Venemaa piirilepe. Kas te ei arva, et enne kui siin saalis see leping ratifitseeritakse, peaks Välisministeerium tegema avalduse ja seda teemat käsitletaks kui olulise tähtsusega riiklikku küsimust?

Urmas Paet

Mina väidan, et Riigikogu on seda teemat arutanud küll ja küll. 2005. aastal Riigikogu jõudis suisa piirilepete ratifitseerimise otsuse ni, mis sündis pärast seda, kui seda teemat oli arutatud. Kui me räägime piirijoonest, siis ka praeguses lepingu eelnõus on see joon täpselt sellesamas kohas, kus aastal 2005, kui Riigikogu need lepped heaks kiitis. Piirijoone küsimuses ei ole mitte mingisuguseid muudatusi, võrreldes sellega, kui Riigikogu 2005. aastal oma otsused tegi. Ja arutelud olid pikad ja laiad.

Ma küll ei näe, et välisminister või Välisministeerium oleks kuidagi keelanud arutada edaspidi seda küsimust ükskõik kas parlamenti suures saalis või komisjonides. Ma saan aru, et see oli rohkem retooriline küsimus või küsimus Riigikogu juhatusel, kuna puudutab seda, mida te siin soovite oma istungite päevakorda panna. Kõik komisjonid, kes vähegi on tahtnud seda asja arutada, on saanud seda arutada koos kõikvõimalike Välisministeeriumi inimestega, sh minuga. Näiteks viimase seitsme kuu jooksul, kui konsultatsioone on peetud, olen ma käinud iga kuu sellest rääkimas väliskomisjoniga. Ja nii palju kui ma Riigikogu

siseelu tean, väliskomisjoni koosolekul või-
vad osaleda ka teistesse komisjonidesse kuulu-
vad parlamendiliikmed. Öelda, et üldse mingit
arutelu pole toimunud – pehmelt öeldes nii see
küll ei ole. Kui Riigikogu tahab seda teemat
ükskõik mis moel veel arutada, siis see on
tema enda kätes ja on kogu aeg olnud.

Esimees Ene Ergma

Härra välisminister, juhatus ei ole saanud
palvet seda arutada. Aga alustame kohapeal
registreeritud küsimuste esitamist. Palun, kol-
leeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Meil päris pal-
jud poliitikud, sh valitsusliikmed, kirjutavad
Eesti-Venemaa piirileppest, kuid Venemaa in-
ternetiportaalides pole piirileppe kohta kahjuks
peaaegu üldse informatsiooni. Minu küsimus
ongi seotud sellega. Kas teil on ülevaade, mida
kirjutavad Venemaa tipp-poliitikud Eesti-Vene-
maa piirileppest ja mida nad üldse mõtlevad,
kas selle võib lähemas tulevikus alla kirjutada
või ei?

Urmas Paet

Mõningane ülevaade mul on. Selge, et see
tema on Eestis märksa rohkem arutlusel kui
Venemaal. Neil on seal ka palju muid asju aru-
tada. Aga teatud määral on see tema seal vii-
mastel aastatel ja ka viimastel kuudel arutluse
all olnud ning kui keegi arvab, et Venemaal
valitseb selles osas eri poliitikute ja poliitiliste
jõudude vahel suur üksmeel, siis nii see ei ole.
Venemaal on väga palju poliitikuid, kes on sei-
sukohal, et Eestiga ei tohiks sellist Venemaale
alandavat piirilepingut mingil juhul sõlmida.
Teatud mõttes sarnast retoorikat, mida me selle
lepingu eelnõu kohta ka siin Eestis aeg-ajalt
kuuleme, kõlab Venemaalgi.

Ka sealse välisministeeriumi inimesed on
arvanud, et kui need lepped peaksid kunagi
jõudma parlamenti ratifitseerimisele, küllap
siis seal kuuleb väga erinevaid seisukohti. Nii
et võib-olla me aeg-ajalt müstifitseerime Eestis
seda üle, justkui seda lepingut oleks kellelegi
osapooltest rohkem tarvis. See ei ole nii! Seda
lepingut on vaja mõlemale poolele. Ei maksa
arvata, et Venemaal on suur üksmeel, et see
tuleb nüüd ära teha. Ei ole nii! Täpselt sama-
laadset diskussiooni, mis on puhkenud Eestis,

näeme – loomulikult teistsuguses võtmes ja
võib-olla ka teistsuguse ambitsioonikusega –
ka Venemaal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Mulle isiklikult sümpatiseeri-
vad seisukohad piirileppe küsimuses ja Riigi-
kogu demokraatide ühendus üldiselt toetab
neid. Tõesti, kaua võib? 22 aastat on väga pikk
aeg ja ükskord tuleks see ära teha. Nii et ena-
mik meist arvab, et me oleme õigel teel ja see
piirileppe tuleb sõlmida. Mis te arvate, kuidas
on lood teiste parteide ja fraktsioonidega? Kas
enamik toetab seda ettepanekut? Igal Riigiko-
gu liikmel on oma põhimõtted ja need arvamused,
mis tulid fraktsioonidelt, kajastavad frakt-
sioonide enamiku seisukohta.

Urmas Paet

Möödunud aasta oktoobris kirjutasid kõik
Riigikogu fraktsioonid ja ka teie saadikuühen-
dus alla valitsusele tehtavale ettepanekule taas-
alustada konsultatsioone Venemaaga, et leida
võimalus piirilepete jõustamiseks. Just seda
ma enamiku seisukohana võtangi. Järelikult
olid kõik need fraktsioonid seda meelt, et seda
tuleb teha. Selle protsessi lõpetuseks võeti Riigikogu
väliskomisjonis kokku, kuhu need konsultatsioonid
omadega jõudsid, ja väliskomisjon toetas ühel
häälrel otsust liikuda edasi riigisiseste protseduuridega,
mille eesmärk on jõustada need lepped sellisel
kujul, nagu konsultatsioonide tulemus oli. Veel kord:
ka sellel väliskomisjoni koosolekul olid esindatud
kõik Riigikogus esindatud erakonnad ja nagu ma
ütlesin, väliskomisjoni otsus oli üksmeelne.
Seda on näinud Eesti avalikkus, olen näinud
mina, olete näinud teie kõik. Mul on väga raske
siin millestki muust rääkida.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle kü-
simuse käsitlemise.

5. Maaettevõtlus uuel Euroopa Liidu eelarveperioodil

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kolleeg Kajar Lemberilt küsimus põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile!

Kajar Lember

Hea minister! Teatavasti on Euroopa Liidu vahendite kasutamise planeerimisel ka maaelu puhul suurim väljakutse töökohtade loomine ja hoidmine, et inimesed maalt lihtsalt ära ei läheks. See puudutab kindlasti ka põllumajandust, kus meie konkurentsivõime peaks suures pildis võrreldes nn vana Euroopaga pisut paranema. Aga kui palju kasvavad – kui üldse kasvavad – mittepõllumajandussektori arenguks eraldatavad summad võrreldes eelmise perioodi ja võib-olla ka teiste Euroopa riikidega?

Helir-Valdor Seeder

Tõepoolest, maaelu arengukava on väga oluline dokument ja ma tahan siinkohal rõhutada, et see ei ole ainult raha jagamise dokument. Viimasel ajal on väga palju tähelepanu pööratud just raha jagamise proportsioonide kujundamisele maaelu arengukavas, aga see on ka sisuline dokument, mis fikseerib eesmärgid, eri valdkondades rakendatavad meetmed ja ka selle, kes on eri meetmete puhul abikõlblik – see on väga tähtis.

Aga kui rahast rääkida, siis kogu maaelu arengukava maht järgmisel perioodil on kokku 936 miljonit eurot, millest 721 miljonit tuleb Euroopa Liidu eelarvest ja ülejäänud on Eesti riigi kohustuslik kaasfinantseerimine. Mittepõllumajandusliku ettevõtluse rahastamine tagastamatu abi vormis peaks praeguse visiooni kohaselt järgmisel perioodil olema väiksem kui sellel perioodil. Kui palju täpselt, on raske öelda, sest me oleme loonud uue finantsinstrumendi, mida sellel perioodil ei ole, ja seda saavad kasutada ka muu maaettevõtluse arendajad. Kui hoogsalt seda kasutama hakatakse, ei oska öelda ja praeguse perioodiga võrdluse moment puudub. Nii et tagastamatu abi maht väheneb, aga tagastatava abi vormide arv suureneb. Milline saab olema bilanss, on raske öelda.

Teiste riikidega on meie seis väga raske võrrelda, sest teised riigid ei ole oma maaelu arengukava veel loonud. Need on alles tööjärgus ja meil ei ole millegagi võrrelda. Kui teised riigid on ka maaelu arengukava vastu võtnud ja kinnitanud, siis me saame võrrelda, milliseks pilt kujuneb. Täna ma seda öelda ei oska.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, esimene täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Nagu eelmisel perioodil, on tõenäoliselt ka uuel perioodil maal tegutseval mittepõllumajanduslikul ettevõtjal võimalik tuge saada Leader-programmi ja maaelu mitmekesistamise meetme raames. Seni pakkus ka maaelu mitmekesistamise meede võimaluse suuremaid projekte ellu viia ja mahukamaid investeringuid teha. Minu teada on plaan see suur meede ära lõpetada. Kas te olete kindel, et see on tark samm?

Helir-Valdor Seeder

Leader on kohaliku omaalgatuse programm, mille raames rahastatakse mittemajanduslikku tegevust ehk nii sotsiaalset kui tehnilist infrastruktuuri, aga võib toetada ka ettevõtlust. Tolle meetme maht sellel perioodil on olnud 10% kogu maaelu arengukava mahust, ka järgmisel perioodil saab see tõenäoliselt olema 10%. Selline on praegu maaelu arengukava väljatöötamise seis.

Sellel perioodil on peale Leader-programmi rakendatud ka külaelu arendamise meedet, mida me uuel perioodil käivitada ei plaani. Tegelikult ei olnud seda meedet kavas rakendada ka praegusel perioodil, aga kujunes välja teisiti. Leader-programmi käivitamine võttis mitu aastat aega, kuna kõigepealt tuli vabatahtlikult moodustada Leaderi piirkonnad, siis tuli välja töötada strateegiad, hindamiskriteeriumid ja kõik muu vajalik, alles seejärel sai hakata programmi rakendama. Nii töötati maaelu arengukavaga seoses kiiresti välja ka külaelu arendamise meede, mis ei vajanud nõnda pikka ettevalmistust. Seda sai kiiresti alustada ja perioodi esimestel aastatel rakendatigi külaelu arengu meedet. Kui käivitus Leader-programm, siis külaelu arendamise meede lõpetati.

Praegu Leader-programmi süsteem töötab ja me tahame sellega jätkata, teist analoogset programmi me enam ei rakenda. Mis puutub projektide rahastamise mahtu, siis see on arutluse teema, see ei ole lõplikult otsustatud. Juhtkomisjon tuleb veel kokku, teised ministeeriumid ei ole oma arvamusi avaldanud, ka valitsus hakkab kindlasti veel MAK-i arutama. Nii et lõplikke otsuseid langetatud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Teie vastusest võib järeldada, et ettevõtluse toetused vähenevad ka seetõttu, et sel perioodil eraldati Leader-programmi ja külaelu arendamise meetme peale kokku suurem summa, kui tõenäoliselt uuel perioodil eraldatakse Leader-programmile. Ja kuna Leaderi rakendamisel muutub kogukondliku tegevuse rahastamise surve arvatavasti suuremaks, siis mul on tunne, et ettevõtluse osa jääb veelgi väiksemaks, kui see praegu on. Mis hinnangu te sellele väitele annate?

Helir-Valdor Seeder

See on tõesti nii, et kui liita kokku selle perioodi külaelu arendamise meetme ja Leader-programmi raha, siis saame kokku suurema summa, kui järgmisel perioodil Leaderile eraldatakse. Järgmise perioodi Leader-programmi rahastamine on võrreldes praeguse perioodiga mõnevõrra suurem, aga kokku on seda raha tõesti vähem.

See, kui palju Leaderi rahast läheb ettevõtlusesse, on piirkonna oma otsustada. Peab ütlema, et sel perioodil ettevõtlust toetavaid projekte Leaderi raames kuigi palju ei olnud. Suurem osa rahast on läinud mitteettevõtluse toetamiseks. Nii et ma ei oska prognoosida. Kõik sõltub kohalikest arengukavadest, kohalikest prioriteetidest Leaderi piirkondades, sellest, mida kohalikud oluliseks peavad. Kui nad peavad vajalikuks rahastada märksa rohkem ettevõtlust, siis ka järgmise perioodi Leader-programm võimaldab seda teha. Kordan, raske on ennustada. See oleneb kohalikust omaalgatusest, kohalikest inimestest. Aga ma veel kord rõhutan, et sel perioodil oli Leader-programmi

raames ettevõtlusse suunatud raha osakaal suhteliselt tagasihoidlik.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Austatud minister! Ka sel Euroopa Liidu eelarveperioodil on toetatud ettevõtlust küll EAS-i, küll KredExi ja arengufondi kaudu. Viimases on loodud ka riskikapitali fond. Te rääkisite ka mingi fondi moodustamisest uuel Euroopa Liidu finantsperioodil. Ettevõttel loomulikult on ise võimalik otsustada, kas võtta laenu, saada garantiisid oma ettevõtmistele või taotleda tagastamatut abi. Kas maaelu arengukava raames tehakse midagi sellist uuel finantsperioodil ka spetsiaalselt maaettevõtluse hüvanguks ja kui tehakse, siis kui suur see summa võiks olla?

Helir-Valdor Seeder

Jah, me plaanime tõepoolest uut meetet, mida sellel perioodil ei rakendanud. See on finantsinstrument, mille maht on järgmisel perioodil 65 miljonit eurot ja mida peaks meie arusaama kohaselt hakkama rakendama Maaelu Edendamise Sihtasutus. Jutt on laenudest, laenuintressidest ja tagatistest. Ettevõtjal on valikuvõimalus: ta kas taotleb eri meetmete raames tagastamatut abi, juhul kui ta on abikõlblik, või eelistab finantsinstrumenti. Teatud meetmete puhul, mis puudutavad ka põllumajandusinvesteeringuid ja maaelu mitmekesistamist ehk muu ettevõtluse toetamist, me näeksime, et tagastamatut abi reeglina ei anta liikuvtehnika soetamiseks – mõtlen autosid, traktoreid ja muid liikuvaid masinaid. Tagastamatu abi läheks eelkõige hoonete ja rajatiste ehitamiseks ning uue tehnoloogia rakendamiseks. Liikuvtehnika hankimiseks oleks eelkõige finantsinstrument, mis kataks ära liisingud ja liikuvtehnika ostud. Niisugused on meil plaanid, aga lõplikult meetmed välja töötatud veel ei ole. See saab toimuda ikkagi siis, kui Euroopa Komisjon on Brüsselis maaelu arengukava heaks kiitnud. Siis saame meetmed lõplikult välja töötada. Aga esialgsed plaanid on niisugused.

Esimees Ene Ergma

Nüüd veel üks lühike küsimus ja lühike vastus. Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Lugupeetud minister! Nende finantsinstrumentide puhul käsitatakse antavat toetust põhimõtteliselt teistmoodi. See pole tagastamatu abi, vaid toetus garantiide või laenude näol. Kas te ei arva, et nõnda jõuab riigi abi tegelikult tugevamate ja jõukamate põllumajandusettevõtteni, alustavad väikeettevõtjad aga saavad ligi pisematele summadele? Laenude või üldse tagastatava abi kasutamisel on suuremate ja tugevamate võimekus igal juhul suurem.

Helir-Valdor Seeder

Jah, teatud määral on see oht olemas ja selleks me oleme maaelu arengukava meetmete puhul, mis puudutavad tagastamatut abi, väiksematele tootjatele erisused ette näinud. Nad saavad tagastamatut abi soodsamalt kasutada. Aga ma tahan finantsinstrumendi kohta veel ühe lühikese märkuse teha: selle oluline eelis riigi jaoks on, et see raha laekub tagasi, see on korduvkasutusega. Ja kui see periood on möödas ja raha on tagasi laekunud, siis on liikmesriigil vaba raha ettevõtluse toetamiseks. See on hästi oluline, et me tekitaksime niisuguse vaba raha, mida me saame oma ettevõtluse toetamiseks kasutada juba oma riigi reeglitest ja prioriteetidest tulenevalt, nii et Euroopa Komisjon meile seda ette ei kirjuta. See on finantsinstrumendi rakendamisel tekkiv lisaväärtus.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid, meie infotund on lõppenud. Suur tänu Riigikogu liikmetele küsimuste esitamise eest ja palju tänu valitsusliikmetele vastamise eest!

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 15. töönädala kolmapäevast istungit. Lugupeetud kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Soovin koos mitme kolleegiga Keskerakonna fraktsioonist üle anda arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. See puudutab Maksu- ja Tolliameti tegevust ning laekumata maksusid.

Käesoleval ja ka möödunud aastal on meedias pideva tähelepanu all olnud osühing Autorollo ja sellega seotud tehingud. Märkimisväärne on asjaolu, et osühinguga on seotud keskkonnaministri perekond. Autorollo, Autovaala ja Eesti Pakendiringluse vahelise raharingluse vastu võiks loogiliselt huvi tunda ka Maksu- ja Tolliamet. Riigipoolsest tegevusest seni aga informatsiooni pole. Maksu- ja Tolliamet kuulub Rahandusministeeriumi valitsemisalasse. Kuna väidetavalt on võetud pangaautomaatidest välja sularaha kokku üle 17 miljoni krooni ning kui selle seotust ettevõtte majandustegevusega ei suudeta Maksu- ja Tolliametile tõendada, siis kuulub vastav rahakasutus maksustamisele kui ettevõtlusega mitteseotud kulu. Summalt tuleb arvestada tulumaks, sotsiaalmaks ning viivised kogu perioodi ulatuses. Kui ettevõtte on pankrotis ja maksujõuetu, siis nõutakse vastutavatele isikutelt tsiviilhagiga või tahtliku kuriteo puhul kriminaalkorras kogu nende tekitatud kahju hüvitamist. Seoses selle teemaga esitame rahandusministrile kokku neli küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head ametikaaslased! Mul on suur au üle anda Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on parandada kohalike omavalitsuste võimekust omavalitsuslike ülesannete täitmisel ja teenuste pakkumisel. Selleks soovime alates 2014. aastast kehtestada, et kohalike omavalitsusele laekub residendist füüsilise isiku tulumaksust 12,3%. Sellega tõstetaks kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuv tulumaksuosa kriisieelsele tasemele ning lisaks kompenseeritaks maamaksuvabastuse tõttu omavalitsustele saamata jääv tulu. Ettepanekut toetab Omavalitsusliitude Koostöökogu, kes on samasisulise ettepaneku teinud ka valitsuskomisjonile 2014. aasta riigieelarve läbirääki-

mistel. Seadusmuudatus vähendab tulumaksu laekumist riigieelarvesse ja suurendab kohalike omavalitsuste eelarveid. Kui eelnõu praegu seadusena vastu võetaks, oleks võimalik tulumaksu väiksemas mahus laekumist riigieelarvesse arvestada järgmise aasta ehk 2014. aasta riigieelarve planeerimisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Annan üle mitme Keskerakonna fraktsiooni liikme arupärimise keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Seoses viimasel ajal meedias palju kõneainet tekitanud Autorollo pankrotimenetlusega on üles kerkinud riigiettevõtete nõukogudesse isikute määramise küsimus. Keskkonnaministri ettepanekul on määratud kolmandik KIK-i nõukogu liikmeid ning ministri kontrolli all on ka teisi riigi asutatud äriühinguid. Väidetavalt on eurotoetusi jagavate rakendusüksuste EAS-i ja KIK-i juht- ja kontrollorganite mehitamine Reformierakonnale ja IRL-ile sobivate isikutega loonud olukorra, kus eurotoetusi saavad võimalolevale koalitsioonile sobivad isikud. Seoses sellega tahamegi ministri käest teada, mis põhimõtete alusel moodustatakse äriühingute juht- ja kontrollorganeid ning nõukogusid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatause nimel võtnud vastu ühe seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõu vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus selle menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatus on menetluse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. mail algatatud rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 20. mail algatatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimised keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile.

Palun, kolleegid, teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (336 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Asume tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 336 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme lõpphääletuse juurde. Lugupeetud kolleegid, kuna selle seaduse vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme veel kord kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud meediateenuste seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 336. Palun hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

2. Maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (414 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 414 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja teiste

seaduste muutmise seaduse eelnõu 414. Palun hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

3. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (392 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 392 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Head kolleegid, me võime järjekordselt minna seaduse lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 392. Palun hääletada!

Poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

4. Mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (405 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 405 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Head kolleegid, palun tähelepanu! Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud mahepõllumajanduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 405. Palun hääletada!

Poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

5. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (354 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 354 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme kolleeg Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! See seaduseelnõu kuulub nende hulka, mille kohta võib kindlasti öelda, et see on kõikide asjasse puutuvate osapooltega väga põhjalikult läbi arutatud ja nende seisukohtadega on võimaluse piires ka arvestatud. Põhiseaduskomisjon on eelnõu arutanud pärast esimest lugemist neljal korral ja annan nendest aruteludest põgusa ülevaate.

Meenutuseks nii palju, et seaduseelnõu oli esimesel lugemisel tänavu 13. veebruaril. Esimene lugemine lõpetati ning Riigikogu juhatus määras põhiseaduskomisjoni ettepanekul muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. veebruari. Selleks kuupäevaks üheltki Riigikogu liikmelt ega fraktsioonilt ettepanekuid ei laekunud, küll aga on põhiseaduskomisjon arutelude põhjal koostanud kolm muudatusettepanekut, mis ongi tabelis kui meie ettepanekud.

Peale esimest lugemist Riigikogus arutas põhiseaduskomisjon seaduseelnõu 354 oma 19. veebruari, 12. märtsi, 6. mai ning 13. mai korralisel istungil. 19. veebruaril osalesid külastitena ÜRO pagulaste ameti Põhja-Balti regionaalbüroo kõrgemad piirkonnaametnikud Karolina Lindholm-Billing ja Andrei Arjupin, kes olid meile saatnud omapoolsed märkused ja ettepanekud eelnõu kohta. Samuti viibisid arutelul Siseministeeriumi ja Välisministeeriumi ametnikud.

Tollel 19. veebruari istungil tutvustas proua Lindholm-Billing ÜRO pagulaste ameti seisukohti. Oma arvamuses rõhutas ta, et varjupaiga taotlejatele võib kohaldada kinnipidamist ainult seaduses sätestatud alustel ja üksnes juhul, kui muid meetmeid ei ole võimalik kasutada. See-

ga kinnipidamine on õigustatud avaliku korra, inimeste tervise ja riigi julgeoleku kaitsmise huvides. Varjupaiga taotleja kinnipidamise pikuse osas selgitas proua Lindholm-Billing, et ei ole kindlat juhust, kui kaua võiks või tuleks varjupaiga taotlejat kinni pidada. Selle hindamiseks tuleb läbi viia proportsionaalsuse test, kus hinnatakse abinõu vajalikkust, proportsionaalsust ja mõõdukust. Ta rõhutas, et varjupaiga taotlejat ei tohi kohelda kui võimalikku kurjategijat. Teda tuleb pidada isikuks, kes viib riigis seaduslikult, kuna varjupaigataotluse esitamine seadustab inimese riigis viibimise ka siis, kui ta saabus riiki ilma viisata või muu õigusliku aluseta.

Siseministeriumi esindajad selgitasid istungil, et kinnipidamisel proportsionaalsuse põhimõtte arvestamine tuleneb haldusmenetluse seaduse § 3 lõikest 2 ning seetõttu ei ole vaja seda eelnõus 354 eraldi välja tuua. Samas ei olnud Siseministeriumi esindajad vastu, et need printsiibid oleksid parema arusaadavuse huvides kirjas ka käesolevas eelnõus. Siseministeriumi esindaja rääkis komisjoni istungil ka seda, et 18. veebruaril kohtusid nad Eesti Inimõiguste Keskuse esindajatega, kellel olid eelnõu kohta mitmed ettepanekud. Need on põhiseaduskomisjonis ka saadaval.

Põhiseaduskomisjoni 12. märtsi istungile olid külalistena kutsutud Siseministeriumi ja Eesti Inimõiguste Keskuse esindajad. Eesmärk oli kuulata veel kord ära inimõiguste keskuse esindajate seisukohad. Siseministeriumi esindajad esitasid komisjonile kirja, kus tegid ettepaneku täiendada § 36¹, sätestades, et varjupaiga taotleja peetakse kinni ainult juhul, kui muud järelevalvemeetmed ei anna tulemusi. Seejuures tuleb arvestada proportsionaalsuse põhimõtet. Lisaks tegid Siseministeriumi esindajad kokkuleppel inimõiguste keskuse esindajatega ettepaneku täiendada eelnõu sättega, millega nähakse ette haavatavate isikute erikohtlemine. Samal istungil leidis komisjon, et tuleks ära kuulata ka kohtunik Villem Lapi-maa seisukohad eelnõu suhtes ning seejärel jätkata komisjonis arutelu.

Järgmisena arutas põhiseaduskomisjon eelnõu 6. mai koosolekul. Külalistena olid taas kohale kutsutud Eesti Inimõiguste Keskuse ja Siseministeriumi esindajad. 13. mai istungil osalesid Siseministeriumi esindajad. Sellel istungil vormistati ka lõplik tekst. Inimõiguste

keskuse esindajad rõhutasid seal, et varjupaiga seotud menetluses on varjupaiga taotleja seisund seotud inimõigustega. Oluline ei ole mitte ainult menetluse tulemuslikkus, vaid tugev rõhk on varjupaiga taotleja inimõiguste kaitsel. Eesti Inimõiguste Keskuse esindajad ei olnud päris rahul § 36¹ lõigetes 3, 4, 5 ja 6 sätestatud kinnipidamise alustega – need saaks viia veel täpsemalt direktiiviga kooskõlla. Siseministeriumi esindajad leidsid, et nendes sätetes on selge viide varjupaiga taotlejate kinnipidamise alustele. Seda võib kohaldada ainult siis, kui see on vältimatu, kui järelevalvemeetmete kohaldamine poleks tõhus. Seejuures tuleb arvestada rangeid proportsionaalsuse põhimõtteid. Kuna see on juba kirjas, siis pole igas aluses eraldi enam vaja nendele põhimõtetele viidata. Siseministeriumi esindajad rõhutasid komisjoni istungil ka seda, et meedias jutuks olnud kahtlustused, nagu peetaks kinnipidamiskeskuses varjupaiga taotlejaid kinni üheskoos inimestega, keda kahtlustatakse kuriteos või haldusrikkumises või kes on haldusrikkumise toime pannud, on alusetud. Selles keskuses kinnipidamise alused tulenevad seadusest. Kui tegemist on kriminaalmenetluses või süüteo menetluses kahtlustatava või süüdistatava isikuga, siis teda kinnipidamiskeskusesse ei saadeta. Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõte on, et need inimesed tuleb üks teisest eraldada, ja seda on Eesti kogu aeg ka teinud. Eestis ei ole võimalik vange ja väljasaadetavaid kokku paigutada. Need on kaks erinevat institutsiooni ja režiimi, mida seni on järgitud ning järgitakse selle eelnõu kohaselt ka edaspidi.

Täna arutatava eelnõu kontekstis luuakse kinnipidamiskeskus Harkusse, väljasaatmiskeskuse nimetus muudetakse kinnipidamiskeskuseks. Samas töötab Vabariigi Valitsus selle nimel, et rajada Tallinna vangla territooriumile ühtne kinnipidamiskeskus. Rõhutan, et "territooriumile", mitte aga vanglaga kokku. Ehitus peaks algama ajavahemikus 2015–2017. Nii et see ei ole veel lõplikult otsustatud ja aktuaalseks muutunud küsimus.

Siseministeriumi seisukoht on, et need asutused peavad olema täielikult eraldatud, territooriumi suhtes ei ole vastuväiteid, aga nõuded väljasaatmiskeskuse kohta jäävad kehtima ka kinnipidamiskeskuse puhul. Need peavad olema täidetud. Eeskätt tähendab see, et kogu

tegevus peab olema vangide tegevusest eraldatud – toitlustus, sissepääsud, külastamine. Kui see on võimalik, siis on kinnipidamiskeskuse loomine Tallinna vangla juurde ilmselt reaalne. Kui projekteerimise käigus leitakse, et kulud on mõeldamatud, siis on endiselt olemas Harju väljasaatmiskeskus, uue nimetusega kinnipidamiskeskus.

Komisjonis tõstatus ka küsimus §-s 36² kirjas olevate kaitsepolitsei õiguste kohta. Teatavasti kaitsepolitsei on üks politsei ametitest nagu ka teised politseiüksused ja seetõttu on kaitsepolitseil need õigused ka teistest seadustest tulenevalt. On põhimõtteliselt arutelu ja otsustamise küsimus, kas kaitsepolitseile peaks selles seaduses eraldi viide olema või mitte. Seni kehtinud seaduses see on, aga kuna see küsimus tõstatus alles neljandal ehk viimasel arutelul ja see, kas too säte on seal sees või ei ole, sisuliselt mitte midagi ei muuda, siis otsustas komisjon selle küsimusega praegu mitte tegeleda ja kaitsepolitsei küsimusi lahendada riigi julgeolekut puudutavate seadustega seoses.

Nagu öeldud, on eelnõu kohta esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik põhiseaduskomisjonilt. Ettepanekud leidsid üksmeelset toetust kõikidelt komisjoni liikmetelt. Aja kokkuhoiu mõttes ma ei hakka neid ette lugema, need peaksid teil kõigil olemas olema.

Lõpuks tegi põhiseaduskomisjon menetluslikud otsused: teine lugemine võiks toimuda täna, selle võiks lõpetada ja ettekandjaks määrata minu tagasihoidliku isiku, suunata eelnõu pärast tänase teise lugemise lõpetamist, kui Riigikogu täiskogu niimoodi otsustab, uuesti komisjoni, arutamaks kolmanda lugemise teemasid. Vastu eelnõule keegi ei olnud, osa saadikuid olid erapooletud. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Kui on küsimusi, siis ma hea meelega vastan neile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Nutt! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma kasutan juhust, et inimõiguste spetsialist on kõnepuldis, ja esitan meelega veidi provotseeriva küsimuse, mis toetub sõnademängule. Ole hea, vaidle mulle vastu või tee mulle selgeks, milles vahe on! Ma väidan, et kinnipida-

miskeskus, kus hoitakse kurjategijaid, on vangla, ja vangla, kus hoitakse välismaalasi, on kinnipidamiskeskus.

Mart Nutt

Kas sinu küsimus on esitatud lähtuvalt nimetusest või lähtuvalt funktsioonidest? Kui me räägime vanglast ja peame selle all silmas asutust, kus peetakse kinni kurjategijaid, siis me saame vangla tähendusest ühtemoodi aru. Vanglas ei saa Eesti seadustest ja ma arvan ka, et Euroopa Liidu seadustest tulenevalt pidada kinnipeetavaid muul alusel kui ainult kohtuotsuse alusel.

Paigas, mis on kinnipidamiskeskus käesoleva seaduseelnõu tähenduses, ei peeta vange, seal ei peeta isikuid, kelle kohus on süüdi mõistnud. Tegemist on kahe eraldiseisva asutusega. Vahepeal tekkis meedias küsimus, et kui kinnipidamiskeskus – muide, praegu on tegu väljasaatmiskeskuse ja esmase vastuvõtukeskusega, need asutused ühendatakse ja nimetus "kinnipidamiskeskus" ei ole veel üldse mitte kasutusel – paikneb vanglaga ühel territooriumil, siis kas need on kaks eraldiseisvat asutust või nagu üks asutus. Kui see eelnõu seaduseks saab, on kaks eraldi asutust, mis lihtsalt paiknevad ühel ehk siis Tallinna vangla territooriumil. Ma toon umbes sellise võrdluse, et väga palju erinevaid inimesi – nii ausad inimesed kui ka kurjategijad, nii positiivsed kui ka negatiivsed inimesed – elavad planeedil Maa, aga see ei tähenda seda, et nad elavad tingimata koos.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Hea ettekandja! Kas sa ikkagi selgitaksid üht asja? Sa püüdsid palli minema sööta, öeldes, et põhiseaduskomisjon otsustas praegu mitte arutada küsimust, kas kapo peaks tegelema varjupaiga taotlejatega või mitte. Aga seaduseelnõus on see sees, et nad peaksid sellega tegelema. See tähendab seda, et kapo peaks välja arendama asjaomase kompetentsi, mis vastavalt rahvusvahelistele standarditele on väga kõrge. Vastasel juhul ei saa nad varjupaiga taotlejatega tegelda. Me lihtsalt kirjutame nad praegu seaduseelnõusse sisse, teadmata, kas see ikka on mõistlik, kas ilmtingimata on

vajalik kapo seal ära mainida. Kas sa selgitaksid, miks see kapo seal ikkagi siis sees on? Miks me selle sinna paneme, kui me selles kindlad ei ole? Kuhu me kiirustame selle seaduseelnõuga? Miks me ei oleks võinud võtta paar nädalat juurde, et selgeks teha, kas see on mõistlik?

Mart Nutt

Kapo funktsioon on sees ka praegu, selles mõttes muudatust ei tehta. Küsimus on olnud selles, kas me võtame kapo sealt välja. Härra Saar ei teinud niisugust ettepanekut. See küsimus tõstata komisjoni arutelu käigus neljandas aruteluringis. Aga tõepoolest, kas kapo peaks seal olema või mitte, oli siis ja on ilmselt praegugi aruteluobjekt. Kui me aga võtame nüüd kaks nädalat selleks, et kapo küsimusega uuesti tegeleda, siis n-ö regulatiivses mõttes ilmselt ei muutu mitte midagi. Tõepoolest, kapolt seda funktsiooni ära võtta ei saa. Samas vastus sellele, kas ta peab seal olema või mitte, eeldab võib-olla üldse läbivalt julgeolekuasutuste funktsioonide ülevaatamist. Alati on väga suur oht, mida ma olen korduvalt ise varasematel aegadel komisjonis tähele pannud, et kui n-ö ahhaa-emotsiooni peale hakatakse mõnda seadussätet muutma, siis me võime hiljem avastada, et me oleme jätnud mitmed asjaolud arvestamata. Sellega riskida eriti mõtet ei ole.

Selle seaduse jõustumise päevaks on kavandatud 1. oktoober. Ja miks? See on seotud ilmselt juunis vastuvõetava direktiiviga ja kui me soovime seda rakendada – direktiivi tekst enam ei muutu, aga see veel vastu võetud ei ole –, ei ole mingil juhul mõtet riskida sellega, et meie enda seadus selleks ajaks ei jõustu. See on põhjus, miks komisjon oli seisukohal, et meil ei ole põhjust praegu lisaarutelu alustada. Ja kui me vaatame hääletustulemusi, siis näeme, et mitte keegi, ka ükski opositsionisaadik, ei olnud vastu, et me teise lugemise täna lõpetame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea komisjonipoolne ettekandja! Kindlasti pole ei teile ega, ma loodan, enamikule põhi-seaduskomisjoni liikmetele teadmata need

Eesti kohustused, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest. Selle eelnõu puhul on tegemist inimestega, kes peavad saama, kui nad seda siin taotlevad, igakülgset abi, sh kohtus Eesti riigi vastu astudes, seda ka apellatsioonitasele või kuni Riigikohtuni välja. Nad peaksid saama siin objektiivset kaitset. Väga mitmes riigis on selliseid samme astunud, eriti Euroopas tulenevalt viimase kümnendi muutustest, ja seda on taunitud, kui hoitakse vangla territooriumil nii varjupaiga taotlejaid kui ka inimesi, kes toimetatakse riigist välja. Kas teie arvates see lahendus on inimõiguste aspektist õigustatud?

Mart Nutt

Seda me arutasime päris põhjalikult ja valitsuse esindajad tõid ka näiteid, et Eesti lahendus ei ole sugugi unikaalne. See on mitmes riigis nii korraldatud. Küsimus on eelkõige optimaalsetes kulutustes, selles, kas on mõtet kulutada ressursse mitme asutuse valvamise peale. Samas on oluline ka sisuline eesmärk. Arusaadavalt enamikku varjupaiga taotlejaid ei ole mingit põhjust kinni pidada, aga nende puhul, keda on põhjust kinni pidada, on tähtis, et nad ei oleks vangidega koos. Kui nad ei ole vangidega koos, siis on nende inimõigusi igati arvestatud. Ja seda, et nad oleksid vangidega koos, ei ole mitte keegi minu andmetel Eestis kavandanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Kindlasti oled sa nõus, et see, kuidas üks või teine asi näib ja mis signaal sellega ühiskonnale saadetakse, on sama oluline kui see, et tagatakse elementaarsed inimõigused. Me teame, et Eesti on Euroopas üks sallimatumaid riike või lausa kõige sallimatum. Saata signaal, et varjupaiga taotlejate või põgenike näol on tegu peaaegu et kriminaalidega, võib-olla ei ole kõige targem. Sa väidad veendunult, et see ei ole küsimus ja et see on kõigest semantiline probleem. Kas sa nimetaksid mõne Euroopa riigi, kus kinnipidamiskeskus asetseb tegutsuva vangla territooriumil? Kui palju sa tead selliseid Euroopa riike?

Mart Nutt

Nendes dokumentides me neid riike nimetanud ei ole. Kui on huvi, siis me leiame need päris kindlasti. Komisjonis meil seda loetelu laual ei olnud, sa olid ju ise ka komisjoni istungil. Ma saan toetuda väitele, et see niimoodi on.

Mis puutub semantikasse, siis olen absoluutselt nõus. Signaal, et meil koheldakse varjupaiga taotlejaid valesti, kuigi meil tegelikult ei kohelda neid valesti, on kindlasti väga halb signaal ja seda me anda ei tohiks. Aga signaali, et me käsitame varjupaiga taotlejaid kurjategijatena, minu arvates eelnõu esitajad ega ka selle menetlejad kuidagi andnud ei ole. Kui sa minu ettekannet tähelepanelikult jälgisid, siis kuulsid, et ma rõhutasin meie esimesel kohtumisel osalenud UNHCR esindaja välja toodud põhimõtet, et varjupaiga taotlejat ei tohi käsitada kurjategijana isegi sel juhul, kui ta on ebaseaduslikult piiri ületanud, kui tal ei ole viisat. Seda juba põhjusel, et ainuüksi varjupaiga taotlus legaliseerib tema riigis viibimise. Ja ma kordan, et see on minu arvates kõikide komisjoni liikmete ühine arusaam.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Hea ettekandja! Olles, ma usun, enamikus Euroopa Liidu põgenikelaagrite suuremates keskustes käinud, julgen kinnitada, et kinnipidamiskeskusi vangla territooriumil tõepoolest on. Enamasti on tegemist arestivanglate või eeluurimisvanglatega. Aga varjupaiga taotlejate sellisesse kohta viimist taunitakse. Ja kui seda tehakse, siis tavaliselt nendes riikides, kus on ettenägematud põgenikevood, mida ei suudeta muidu ohjata. Kindlasti ei lubata sellisesse kinnipidamiskeskusesse paigutada lastega peresid, alaealisi ega rasedaid. Kas te sellist klauslit oma menetluse käigus komisjonis arutasite, mis juhtudel ei tohi kinnipidamisasutusse saata varjupaiga taotlejaid nn nõrgematest ühiskonnagruppidest?

Mart Nutt

Praegu on väga oluline rõhutada, et varjupaiga taotlejate vastuvõtukeskust, mis on praegu Illukal, ei kavatse mitte keegi Tallinna vangla territooriumile üle viia. Küsimus on

ikkagi kinnipidamiskeskuses, praeguses väljasaatmiskeskuses – need on kaks eri asja. See teine, alaealiste küsimus tõstatus ka komisjonis. Viidati asjaomase direktiivi artikli 11 punktile 2, tuues välja asjaolud, mis juhtudel tuleks alaealist vanemaga koos hoida. Seal on öeldud, et mis puutub alaealistesse, siis nemad peetakse kinni üksnes koos vanema või saatjaga juhul, kui nende lahutamine asetaks alaealise ebasoodsasse olukorda, oleks talle kahjulik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kristen Michal!

Kristen Michal

Austatud ettekandja! Olles Tallinna uue vangla rajamise juures pikemat aega ka ise tegev olnud, on mul järgmine küsimus. Kas te komisjonis pöördusite ka Vabariigi Valitsuse, Justiitsministeeriumi või RKAS-i poole, et nende täpsemate kavade kohta küsida? Valitsusest mina ühtegi sellist kava ei mäleta, nagu opositsioonisaadikud siin esitlevad, et kedagi hakatakse vangla territooriumil vanglarežiimiga hoidma. Ka valitsus on väga hästi teadlik nõuetest, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest.

Mart Nutt

Justiitsministeeriumi esindajaid arutelul ei olnud. Küll oli lisaks Siseministeeriumile andnud oma seisukoha ka Välisministeerium ja selle ministeeriumi esindajad osalesid arutelul. Probleemi nad ei näinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Nagu sa targa inimesena märkisid, maakeral on mõlemad koos, nii süüdimõistetud kui kinnipidamisel olevad välismaalased. Kui neil kamber on erinev, aga valvur on üks, on nad siis koos või ei ole?

Mart Nutt

Ma lugesin ette ka selle, et neil on eraldi toitlustamine, eraldi ruumid ja eraldi sissepääs. Ma arvan, et ka valvurid on erinevad. Aga ma ei oska seda olukorda täpsemalt kirjeldada, sellepärast et planeedil Maa on täpselt samuti

nii, et on mitmesuguseid valvureid, aga kõiki inimesi ei ole vaja valvata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mart Nutt! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Indrek Saare!

Indrek Saar

Austatud juhataja! Head kolleegid! Nagu me siin arutanud oleme, on kindlasti tegemist seaduseelnõuga, milles on nüansse, millesse jooksu pealt süveneda ei ole tõenäoliselt võimalik. Selleks, et aru saada, mida üks või teine otsus, mis me siin täna teeme, tähendab, on ilmselt vaja võtta natuke aega, et nendesse süveneda. Ma olen ka ise põhiseaduskomisjoni liige, aga seda seaduseelnõu vaadates tundub, et me ei ole suutnud hajutada mitmeid küsitavusi ja ka teatud hirme, mis ühiskonnas selle teema käsitlemisel õhku on jäänud.

Me peame esiteks tõdema, et Eesti ei ole olnud kuigi eeskujulik riik. Eestis on olnud probleeme varjupaiga saanutele seadustega ja rahvusvaheliselt ettenähtud teenuste korraliku osutamiseega. Näiteks Illukal majutatud inimestest ei ole ükski saanud kohalikult omavalitsuselt elamispiinda, mida seadus ette näeb, keelekursustel ja kohanemiskoolitustel osalevad üksikud. Siseministerium üldiselt ei taha, et pagulastega tegelevad mittetulundusühingud aitaksid inimestel varjupaigataotluse menetluses riigiga suhelda. Meile on näiteks teada juhtum, kus vastuvõtukeskuses lapse sünnitanud naist ei vaadanud pärast sünnitust arst üle.

Teisisõnu, selle asemel et tegelda pagulaste probleemidega sisuliselt, et me oleksime väärikas Euroopa riik, kes pakub kaitset inimestele, kes seda vajavad, ning tagab nende ühiskonda sulandumise ja hea toimetuleku Eestis, tegeleme tihtipeale sellega, kuidas pagulasi paremini piirist eemale hoida, nad kiiremini välja saata ja neid efektiivsemalt luku taga hoida. Vähemasti tundub, et meie valitsus Siseministeriumi näol sellega tegeleb. Siseministeriumi esindav ametnik Ruth Annus on öelnud väliskomisjonis, et välismaalaste suurem arv Eestis pingestab automaatselt politsei eelarvet ning et tegemist on avaliku korra ja riigi julgeoleku ohtu seadjatega. See näitab suhteliselt selgelt riigi suhtumist immigrantidesse üldiselt ja pagulastesse sealhulgas. Teisisõnu, selle ase-

mel et kasvatada ühiskonnas sallivust, on meie valitsus foobiaid, mida Eesti ühiskonnas on rahvusvaheliste uuringute andmetel niigi rohkelt, pigem võimendanud.

Me peame endale aru andma, et kui me räägime pagulastest, siis ei ole tegemist immigrantidega, kelle puhul riik ise otsustab, kas lubada nad riiki või mitte. Need on inimesed, kelle elu on koduriigis ohus või keda kiusatakse taga, mistõttu on meil rahvusvaheline kohustus neile kaitset pakkuda. Me saame ainult otsustada, kas nad reaalselt kaitset vajavad või mitte, ning siin on kaalutusõigus praktikas loomulikult äärmiselt lai.

Uuringud mitmes riigis on näidanud, et erinevalt migrantidest, kes liiguvad majanduslikel põhjustel näiteks Põhja-Aafrikast Euroopasse, kes üldiselt on vaesed ja madalama haridustasemega või siis üldse ilma hariduseta, on pagulased üldjuhul hoopis teistsugused inimesed. Need on inimesed, kes põgenevad poliitilise, seksuaalse, etnilise või usulise diskrimineerimise eest. Tihti on tegemist kõrgelt haritud inimestega, kes ei lepi koduriigi poliitilise olukorraga. Kuna nad võtavad ette pika ja raske teekonna uue kodumaa leidmiseks, on nad loomulikult keskmisest aktiivsemad. Austraalias näiteks on leitud, et pagulaste vastuvõtmine on olnud nende majandusele kasulik, kuna hea haridusega inimesed, kes on sujuvalt ühiskonda integreeritud, on tootnud olulisel määral lisandväärtust.

Vaadakem veel kord otsa sellele seaduseelnõule, millega, nagu komisjonipoolne ettekandja tõdes, ei ole meil üldse mitte hirmus kiire! Siin jääb õhku hulk küsimusi, mis puudutavad nii kaitsepolitseid kui seda, et me, olles OECD hinnangul niigi Euroopa kõige sallimatam riik, võimendame eelnõu seadustamisega veelgi sellist suhtumist pagulastesse, et tegemist on tülikate inimestega, kellest tuleks lahti saada või nad vähemalt korralikult valvatud kinnipidamisasutusse paigutada. Kusjuures, nagu on meile toonitatud, just nimelt kokkuhoid valvamiskulude pealt on üks selle põhjuseid. Nii et valvur on üks, kuigi kambrid on erinevad, ja just see teeb tolle lahenduse efektiivsemaks.

Põhiseaduskomisjonis on üldiselt selline tava, et inimesed tunnistavad, et nad saavad aja jooksul targemaks. Võin näiteks tuua kolleeg Linde, kes korduvalt on avalikult tunnistanud,

et protsessi käigus saadakse targemaks. Seda kõike arvesse võttes teevad sotsiaaldemokraadid ettepaneku seaduseelnõu teine lugemine katkestada, et me saaksime veel järele mõelda ja et meil või mõnel teiselgi oleks veel kord võimalus esitada muudatusettepanekuid. Täna!

Esimees Ene Ergma

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme nüüd muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on, nagu juba öeldud, kolm muudatusettepanekut. Esimene on põhiseaduskomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Teine ja kolmas on samuti põhiseaduskomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Aga just praegu tuli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ettepanek eelnõu 354 teine lugemine katkestada ja meil tuleb seda hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 354 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 354 teine lugemine on lõppenud.

6. Välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (434 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 esimest lugemist. Ma palun ettekandjaks keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Teie ees on eelnõu, mille eesmärk on eelkõige tagada Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi toimimine Eestis ja selle abil ka vähendada meie õhusaaste mõju keskkonnale. Väga lühidalt seda eelnõu kokku võttes võib

öelda, et me soovime sellega viia Eesti õigusraumi Euroopa Liidu asjassepuutuvate direktiividega vastavusse. Võtame seadusesse üle õige mitu sellist tehnilist protsessi reguleerivat sätet, mis seni on Vabariigi Valitsuse määruse tasemel reguleeritud. Edaspidi saab see olema seaduse tasemel kehtestatud. Mingeid väga suuri põhimõttelisi muudatusi kõnealuses kauplemissüsteemis teie ees olev eelnõu kaasa ei too.

Eelnõuga pannakse paika saastekvootide müügist saadava tulu kasutamise eesmärgid ja ka üldised põhimõtted. Oksjonitulud laekuvad riigieelarvesse ja nagu teada, vähemalt pool nendest tuleb kasutada kliimaga seotud eesmärkide saavutamiseks, näiteks vähem saastavale transpordile üleminekuks, energiatõhususe suurendamiseks, aga ka taastuvenergeetika toetamiseks. Selle aasta riigieelarvesse laekuvatest tuludest pool ehk siis 50% on teie vastuvõetud riigieelarve seadusega suunatud KredExile kortermajade energiasäästu programmi läbiviimiseks. Eelnõu näeb ette, et tulevikus jaotatakse oksjonitulu välisõhu kaitse seaduse alusel, pidades silmas riigi eelarvestraategias määratletud kaugemaid eesmarke ja igal aastal parlamendis heaks kiidetud riigieelarvet. Riigi eelarvestraategia aastani 2017 näeb ette, et kvoodimüügi tulused kasutatakse kortermajade ja avalike hoonete energiasäästu saavutamiseks, aga ka näiteks biogaasi kasutuselevõtuks transpordis ja taastuvenergia väike- ja keskmise võimsusega kasutuselevõtu toetamiseks. Kui suured hakkavad olema täpsed summad ja millised eesmärgid konkreetselt igal aastal püstitatakse, seda otsustate teie siin parlamendis riigieelarvet vastu võttes. Et saastekvootide enampakkumisel oleks osalejaid võimalikult palju ja kauplemine oleks võimalikult elav, annab eelnõu osalemisvõimaluse kõigile investimisühingutele, krediidasutustele ja isikutele, kes kauplevad oma nimel väärtpaberitega või osutavad klientidele investeerimisteenust. Lube, mis on vaja enampakkumisel osalemiseks, hakkab välja andma Finantsinspektsioon.

Hetkeseisu kohta veel nii palju, et praegu teeb Euroopa Komisjon viimaseid ettevalmistusi 2013. aastal ettevõtetele eraldatud tasuta saastekvootide ülekandmiseks. Et ka seekord on päris palju uue perioodiga seoses muutunud, siis muudab antud eelnõu uuele süsteemile vastavalt meie õigusnorme. Tulevikus

kantakse tasuta kvoot saastekvoodiregistri kontodele otse Euroopa Liidu kontolt ning Eestile ja teistele liikmesriikidele jääb ainult kontrollifunktsioon, mingit vahefunktsiooni enam mitte.

Austatud Riigikogu, tegu on vajaliku ja mõistliku eelnõuga, palun teil seda toetada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud minister, te ütlesite, et vähemalt pool sellest saadud tulust läheb edasi. Kas valitsuses arutati, et võib-olla tuleks seda 50% suurendada?

Keit Pentus-Rosimannus

Sellisel kujul see teema valitsuses ei tõstatunud. Ülejäänud pool oksjonituludest laekub riigieelarvesse ilma ühegi kululiigile viitava sildita. Seda raha on võimalik kasutada teiste vajalike kulude katteks. Kui me summadest räägime, siis kuna periood on päris pikk – uus saastekvootide oksjoni periood kestab kuni aastani 2020 –, on muidugi üsna keeruline täpselt prognoosida, mis see tulumahd üldse olema saab. Ka praegu on ju laua peal kaks erinevat stsenaariumi. Ühe kohaselt otsustatakse eelkõige kõrgema hinna ja suurema tulu huvides ajutiselt 900 miljonit ühikut kvoodi-oksjonilt eemaldada. Selle stsenaariumi kohaselt oleks Eesti tulu kogu sellel perioodil pisut üle 161 miljoni euro. Kui komisjoni ettepanek 900 miljonit ühikut ajutiselt eemaldada toetust ei leia, siis on ka Eesti tulu märksa väiksem. Prognoosi kohaselt on siis kogu perioodi summa, mida meil on võimalik kasutada, umbes 30 miljonit väiksem. See on ka põhjus, miks Eesti on seda komisjoni algatust väga toetanud. Meie riigi tulu oleks siis 30 miljoni euro võrra suurem.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, proua minister! Kutsun kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Kaja Kreismani. Palun!

Kaja Kreisman

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu 434 oma 16. mai istungil. Komisjoni istungile olid kutsutud seletusi andma Keskkonnaministeeriumi asestantsler Meelis Münt ning kliima- ja kiirgusosakonna peaspetsialist Jürgen Talkop. Asestantsler selgitas seaduseelnõu peamisi eesmäärke, sisu ja vajalikkust. Eelnõu eesmärk on Euroopa Liidu 2009. aastal kehtestatud saastekvootidega kauplemise süsteemi direktiivide täielik ülevõtmine Eesti õigusesse. Lisaks sellele tehakse seaduses korrekture parematest õiguslikest huvidest lähtudes ehk täpsustatakse ettevõtete kohustusi heitkoguste lubade taotlemisel, kehtetuks tunnistamisel ja kehtivuse peatamisel. Näiteks tuuakse kuus päeva varasemaks käitlejate aruande esitamise tähtpäev ja kehtestatakse heitkoguste kvootidega kauplemise registri toimingutele riigilõiv. Maksustatakse nii konto avamine kui ka hili- sem omamine. Seadusesse lisandub kaks paragrahvi, millega määratakse alates 2015. aastast aruandlus keelatud ainete varude kohta ja käibelt kõrvaldamise kohta. Ülejäänud muudatused puudutavad heitkoguse ühikute taotlemist, eraldamist ja kasutamist.

Tänavusest aastast alates ei anna riik enam ettevõtetele tasuta kvooti, vaid selle määrab Euroopa Komisjon. Mingi osa kvootidest antakse ettevõtetele tasuta ja mingi osa paneb riik müüki. Saadav tulu laekub riigieelarvesse. Sellest lähtuvalt sätestatakse seadusega üldised eesmärgid, mille elluviimist saab rahastada lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tuludest. Näiteks vähemalt 50% paiksete käitiste ja 100% õhusõidukite käitajate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulust peab minema kliima- ja puhtama energia eesmärkide saavutamiseks. Seega me toetame vähem saastavat transporti, taastuvenergiat, energiatõhusust jne.

Komisjonis eelnõu üle väga pikka arutelu ei toimunud. Esitati mõned küsimused, mis puudutasid eelnõu seletuskirjas toodud heitkoguse ühiku hindade prognoosi ja praeguses kvootidega kauplemise süsteemis tegutsevaid fantoomfirmasid. Mõlemad küsimused said ammendava vastuse.

Riigikogu keskkonnakomisjon otsustas määrata juhtivkomisjoni ettekandjaks siinkõneleja, saata välisõhu kaitse seaduse muutmise

ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 434 esimesele lugemisele 22. mail, teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks kümme tööpäeva. Kõik otsused tegi komisjon konsensussega.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kaja Kreisman! Küsimusi teile ei ole. Lugupeetud põllumajandusminister, te istute praegu koha peal, kus teil ei ole lubatud istuda! See on Riigikogu liikme koht. Kui te soovite Riigikogusse tagasi tulla, siis me oleme alati valmis teid võtma.

Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 434 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 5. juuni kell 17.15. Seaduseelnõu 434 esimene lugemine on lõppenud.

7. Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu (424 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu 424 esimest lugemist. Palun ettekandeks kõnepulti justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on suur au seista siin teie ees ühe äärmiselt olulise eelnõuga, mida on Eesti õiguskorra arendamiseks pikalt oodatud. Ja loomulikult, kui seda on nii pikalt oodatud, siis see peab olema ka väga hea eelnõu.

Alustuseks meenutan, mis on lähiajaloo toimunud. Teatavasti korrakaitseadust ennast on Eesti Vabariigis menetletud väga pikalt. Korrakaitseaduse võttis vastu Riigikogu eelmine koosseis 2011. aastal ja jõustumisaega põhitekstis ei ole. Seda täiesti teadlikult. Nii suure seaduse vastuvõtmiseks ja jõustamiseks on vaja eraldi rakendamise seadust ja see rakendamise seadus teie ees laudadel nüüd ongi.

Korrakaitseadus defineerib esmakordselt ära sellised mõisted nagu avalik kord, riiklik järelevalve, korrakaitseorgan, avaliku korra

eest vastutav isik, oht avalikule korrale jne. Näiteks seni puudub ühene ja selge avaliku korra mõiste ning seetõttu on olnud keeruline ka tuvastada, mis on see, mida korrakaitse peaks tagama.

Nüüd aga lähemalt korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu eesmärgist. Eelnõuga viiakse lõpule juba 1990. aastate lõpus alustatud korrakaitseaduse reform Eestis. Järelevalvemenetlus, mida teostavad politsei kui üldkorrakaitseorgan ning ametid ja inspeksioonid kui erikorrakaitseorganid, hakkab toimuma ühtsete põhimõtete alusel. Kui püüda need põhimõtted kuidagi selgelt siin saalis välja öelda, siis need võiksid olla proportsionaalsus, otstarbekus, õiguste kaitse ja inimväärkuse tagamine. Isikutele, kelle üle riiklikku järelevalvet teostatakse, muutub nii regulatsioon kui ka järelevalvemenetlus selgemaks, süsteemseks ning põhiõigusi paremini tagavaks. Ma usun, et see on meie kõigi huvides ja tavakodanikul muutub elu loomulikult seeläbi ka selgemaks, eelkõige mis puudutab järelevalve poolt. Minu arvates seisneb täna arutatava eelnõu kõige suurem väärtus just isikute põhiõiguste paremas reguleerimises ja selles, et need põhiõigused on kõik ühes seaduses kirjas.

Kui me praegu võtame meie korrakaitseasutused, olgu näiteks Maksu- ja Tolliamet, kes täidab teatud korrakaitse ülesandeid, või Keskkonnainspeksioon või Tehnilise Järelevalve Amet või Raviamet, siis kokku on Eestis üle 160 eriseaduse, mis reguleerivad näiteks seda, kuidas on võimalik valdusse siseneda, kuidas on võimalik isikutelt ütlusi võtta, jms. Nüüd on need erinormid koondatud ühte seadusse ja sealt on inimesel võimalik lihtsamini leida infot, millised on üldised piirid korra kaitsmisel.

Korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu peamine eesmärk on teha vajalikud muudatused Eesti õiguskorras, mis võimaldaksid korrakaitseadust kohaldada riikliku järelevalve teostamisele mis tahes ametite või inspeksioonide poolt. Sellega seoses soovitakse eelnõuga ühtlustada ja muuta kehtivaid riiklikku järelevalvet reguleerivaid korrakaitse eriseadusi. Tahan rõhutada, et arvestatav debatt korrakaitseõiguse tervikliku ja süsteemse kujundamise üle on juba peetud, see sündis korrakaitseaduse põhiteksti vastu-

võtmisel. Tänapäev eelnõu keskendub ennekõike korrakaitseaduse rakendamiseks vajalike muudatuste tegemisele eriseadustes.

Korrakaitseaduse kohaselt tegutseb politsei üldkorrakaitseorganina. Mäletatavasti politsei ja piirivalve seadusega võeti ajutise lahendusena üle hulk varem vastuvõetud korrakaitseaduses sätestatud erimeetmeid ja mõningaid põhimõtteid, kuid see ei asenda terviklikku korrakaitseadust. Lisaks politseile tegutseb eriseaduste alusel kümneid riiklikku järelevalvet tegevaid erikorrakaitseorganeid, näiteks Keskkonnainspeksioon, Maksu- ja Tolliamet, Ravimiamet jt. Mitme korrakaitseorgani poolt ühiselt kasutatavad erimeetmed on seadustes laiali, enamasti põhjendamatult erineval alusel ja erineva sisuga. Ehkki vastuvõetud korrakaitseadus loob küll tervikliku süsteemi korrakaitseõiguse jaoks, on see liialt politseikeskne ega arvesta piisavalt erikorrakaitseorganite valdkonna spetsiifilisi vajadusi. Seetõttu osutus, et korrakaitseaduse võimalikult probleemivabaks rakendamiseks on hädavajalik teha muudatusi ka korrakaitseaduses endas, saavutamaks optimaalne tasakaal erinevate põhiseaduslike väärtuste vahel. Nii ongi näiteks muudetud erimeetme kohaldamise tingimusi valdusse sisenemise ja valduse läbi-vaatuse puhul.

Korrakaitseaduse rakendamise üheks väljundiks on ka riikliku järelevalve eristamine haldusjärelevalvest. Sealjuures on oluline vahe selles, kes on subjekt, kelle üle järelevalvet teostatakse. Pärast korrakaitseaduse jõustumist saab haldusjärelevalve teostamise õiguslikuks aluseks Vabariigi Valitsuse seadus, mis sätestab meetmed haldusjärelevalve teostamiseks. Haldusjärelevalvele omaste meetmete eeskujuks on võetud korrakaitseaduses sätestatud riikliku järelevalve erimeetmed. Eriseadustes on seal, kus võimalik ja vajalik, ka täpsustatud, millistel juhtudel teostatakse riiklikku järelevalvet ning millistel juhtudel haldusjärelevalvet. See tagab õigusselguse ja normi adreassaadi jaoks seadusest selgema ettekujutuse.

Korrakaitseaduse rakendamise kaasneva ühe muudatuse kohaselt ei laiene korrakaitseadus ehitus-, keskkonna- või muu loa väljastamise menetlusele ega rahalise või mitte-rahalise toetuse andmise menetlusele. Seda põhjusel, et loa või toetuse andmine toimub

isiku enda initsiatiivil ja tema tegevuse soodustamiseks, ent riiklik järelevalve on suunatud eelkõige ohu ärahoidmisele ja tõrjele.

Korrakaitseaduse rakendamise käigus ühtlustatakse ka riikliku järelevalve kulude hüvitamise regulatsiooni. Edaspidi hüvitab riikliku järelevalve käigus tekkivad kulud reeglina riikliku järelevalve teostaja, kes peab selleks ette nägema vastavad summad oma eelarves. Lisaks täpsustab eelnõu mitmete inimeste õiguste piiramise viise, et paremini tagada põhiõiguste kaitse. Korrakaitseadus sätestab täpselt, mis asjaoludel, kelle suhtes ja kelle poolt ning mil moel võib kasutada isiku põhiõigusi ja -vabadusi piiravat meetet riikliku järelevalve teostamisel.

Siinkohal ma lühiülevaate sellest seaduseelnõust lõpetaksin, aga ma olen täiesti veendunud, et kuna tegemist on nii olulise seaduse kui korrakaitseaduse rakendamisega, siis debatt nii suures saalis kui komisjonides tuleb pikk ja põhjalik. Ma usun, et õiguskomisjon peab vajalikuks kaasata eelnõu menetlemisse ka põhiseaduskomisjoni, kes võiks eelkõige analüüsida korrakaitseaduse rakendamise seadust just isikute põhiõiguste kaitse seisukohalt. Aga vaieldamatult tuleb eelnõu põhjalikum arutelu ja menetlemine komisjonis esimese ja teise lugemise vahel ning kõikidel huvilistel tuleb sinna kogu oma initsiatiiv suunata. Me toetame kindlasti õiguskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada ja suunata eelnõu teisele lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Vaatasin, aga ei leidnud seda osa, mis puudutab abipolitseiniku tööd. Mul on praktiline küsimus: kui abipolitseinik töötab koos politseipatrulliga ja mõõdab kiirust, kas tal on õigus seda teha või ei ole? Mul on olnud elus üks niisugune moment ja oleks huvitav teie vastust kuulda.

Hanno Pevkur

Vastamiseks tuleks ette võtta abipolitseiniku seadus. Kohe tuleb kaasettekandja, kes on värskest läbi teinud abipolitseiniku kursused. Usun, et ta annab teile pika ja põhjaliku vastuse,

millisel juhul abipolitseinik võib teha iseseisvalt toiminguid ja millisel juhul võib ta seda teha ainult koos politseiametnikuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni aseesimehe Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Nagu minister oma sissejuhatuses ütles, on korra-kaitseseaduse ja selle rakendamise temaatikaga üsna pikalt tegeldud. Eelnõu jõudis õiguskomisjoni esmaspäeval, 13. mail. Meie komisjoni istungil osalesid ka justiitsminister Hanno Pevkur, nõunik Kätlin Ots, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna avaliku õiguse talituse juhataja Illimar Pärnamägi ja sama talituse nõunik Mirjam Rannula, kes oli ainult teise päevakorrapunkti arutelul, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni nõunik Kätlin Joala.

Nagu härra minister täna seda eelnõu siin puldis tutvustas, nii oli see ka komisjonis. Kuna tegemist on mahuka seaduseelnõuga, tegi härra minister ettepaneku korraldada selle kohta eraldi seminar, et detailsemalt eelnõu sisu läbi arutada. Mina olen komisjonis vist ainuke, kes eelmiseski koosseisus korra-kaitseseaduse arutelude juures viibis, ja et teisedki komisjoni liikmed ka nüanssidega kurssi viia, siis võiks suvel tõesti sellise tutvustava seminari teha. Meie komisjoni liikmed olid sellega nõus.

Sellest, mis puudutab seaduseelnõu sisu, minister juba rääkis. Kuid üles kerkis ka mitmesuguseid küsimusi. Sisulised küsimused puudutasid otseselt korra-kaitseseaduse rakendamist. Kolleeg Kabrits küsis, kui palju muutub mupo tegevus, mille peale minister vastas, et mupo lähtub eelkõige kohalikule omavalitsusele pandud ülesannetest ja KOKS-ist. Kolleeg Randpere tõstas küsimuse, kes või mis peale koera saab olla teenistusloom, mille peale puhkes pikk debatt. Nii see komisjoni töö käis, arutades kõiki küsimusi sisuliselt. Arutelu oli asjalik.

Mida otsustati? Otsustati saata seaduseelnõu täiskogu 22. mai istungi päevakorda, mille poolt oli 8 õiguskomisjoni liiget, vastu 0, era-

pooletuid 0, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada – poolt 8, vastu 0, erapooletuid 0 – ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 20. september 2013 kell 16. See otsus oli konsensuslik. Miks on muudatusettepanekute tähtaeg nii pikk? Sellepärast, et anda nii komisjoni liikmetele kui ka teistele parlamendis võimalus eelnõuga põhjalikult tutvuda ning kui soovi ja tahet on, siis teha muudatusettepanekuid. Komisjonipoolseks ettekandjaks määrati Kalle Laanet, mis oli konsensuslik otsus.

Meenutades kolleeg Korbi küsimust, vastan siit puldist, et abipolitseinikul on õigus koos politseiametnikuga kiirust mõõta. Täpsustuseks nii palju, et abipolitseinik saab osaleda korra-kaitselises tegevuses ainult politseinikuga koos või politsei korraldusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 424 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 20. septembri kell 16. Esimene lugemine on lõppenud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (430 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430 esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Esitlen teile valitsuse eelnõu, millega muudetakse mitmeid finantssektori seadusi. Eelnõusse on koondatud kolm finantsjärelevalve teemat. Esiteks muudetakse finantskong-

lomeraatide järelevalve nõudeid. Hiljutine finantskriis tõi välja puudujäägi, et järelevalveasutustel ei ole piisavalt volitusi sekkuda konglomeraatide tegevusse. Seepärast algatas Euroopa Komisjon direktiivi muudatused, mis võetakse käesoleva eelnõuga üle Eesti õigusesse. Eelnõuga antakse suuremad õigused järelevalveks kogu finantsgrupi üle. Finantskonglomeraatide järelevalves oli probleemiks sihtgrupi määramine, konglomeraatide järelevalve on seni olnud liialt koormav, kui suure tegevusmahuga finantsgrupp on ühe riigi keskne. Järelevalve tingimus on, et finantsgrupp on rahvusvaheline ja grupi väikseima panga või kindlustusäri varade maht on üle 6 miljardi euro. Finantskonglomeraatide järelevalve kohustus on eelkõige neil riikidel, kus asuvad gruppide peakontorid või omanikfirmad. Eestis ühtegi sellist ei ole. Finantsinspeksiooni kohustus on osaleda teabevahetuses teiste riikide finantsjärelevalveasutustega.

Teine muudatus puudutab Euroopa Liidu liikmesriikide alternatiivfondide tegutsemist Eestis. Eelnõus nähakse ette Eesti Finantsinspeksioonile esitatavad dokumendid, kui fondid soovivad Eestis tegevust alustada. Muudatused põhinevad Euroopa Liidu direktiivil. Kolmanda muudatusega saab Finantsinspeksioon kohustuse edendada elanike finantsalaseid teadmisi. Seni on Finantsinspeksioon harinud elanikke vabatahtlikult ja loonud selleks veebikeskkonna, mille aadress on www.minuraha.ee. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi ettekandjale? Ei ole. Austatud minister, ma tänan teid! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Tere päevast! Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Finantsinspeksiooni seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 430, mida minister Ligi äsja esitles, arutati rahanduskomisjonis 13. mail. Komisjonis tutvustas seaduste muutmise eesmärke ja peamisi muudatusi Rahandusministeeriumi finantsturgude poliitika osakonna juhataja Thomas Auväärt.

Arutelu käigus sai selgust mitmes küsimuses, millest annan teile ka lühikese ülevaate.

Kuna seaduseelnõu üks eesmärk on tõhustada finantsjärelevalvet finantskonglomeraatide ehk suurte finantsgruppide üle, siis sooviti teada, mis mõju on sellel eelnõul meie Finantsinspeksiooni töökoormusele. Selgus, et kuna Eesti finantsturul puuduvad kohalikud finantskonglomeraadid, nagu eespool juba mainitud, siis ei ole meie Finantsinspeksioon ühegi konglomeraadi koordinaator ja ülesandeid talle ei lisandu, aga iseenesestmõistetavalt teeb inspeksioon koostööd teiste liikmesriikide järelevalveasutustega, kes on suurte finantskonglomeraatide koordinaatorid. Nii et Finantsinspeksioonil on teabe edastaja roll.

Täpsemalt sooviti kuulda alternatiivfondidest. Teatavasti on nende fondide sektor Euroopa Liidus märkimisväärse suurusega, tema varad on 2 triljoni euro kanti. Selgitati nende fondide tegutsemist ja seotust kõnealuste seaduste muudatustega. Kuna Eestis jäävad alternatiivfondide mahud alla piirmäära, mis on 500 miljonit eurot, siis nende valitsejatele uusi nõudeid ei kohaldata.

Küsimus oli ka eelnõu terminoloogia eesti keele pärasuse kohta, näiteks toodi seesama finantskonglomeraat ja segafinantshaldusettevõtja. Vastuseks kõlas, et lähtutud on Euroopa direktiivi tõlkest, terminid on professionaalsed ja valdavalt juba kasutuses ka meil kehtivas seaduses. Asjassepuutuvad asutused ja inimesed on terminitega harjunud ja paremaid termineid eesti keeles praegu võtta ei ole.

Küsite, miks üldse on tarvis neid finantskonglomeraate eraldi tugevamini reguleerida, et see asi on juba reguleeritud. Siin juba mainiti, et see on keeruline valdkond, finantskonglomeraadid ulatuvad üle mitme riigi, neil on palju eri valdkondades tegutsevaid tütreid. Seni on olnud selline olukord, et panganduse ja kindlustusega seotud finantsjärelevalvet on tehtud rohkem ühe või teise valdkonna üle, aga puudu on jäänud üldisest riskide järelevalvest olukordades, kus finantse kasutatakse mitmekordselt eri valdkonna finantsteenuste ja -toodete pakkumisel.

Küsite ka, kas Euroopast on näiteid, kus olemasolevaid regulatsioone on oluliselt rikutud, mis kinnitaks selle eelnõu vajalikkust. Thomas Auväärt ütles, et meie lähiregionis ei ole selliseid juhtumeid olnud, kuid Euroopas

on väga suuri gruppe, mis tegutsevad mitmes riigis ja mille finantsvarade maht on umbes 25 triljonit eurot, ja on olnud olukordi, kus järelevalves ei ole suudetud piisavalt kokku leppida. Rõhutati ka seda, et järelevalve vajadus ilmnes tegelikult enne finantskriisi ja finantskriisi ainult kinnitas seda vajadust.

Komisjonis tõdeti, et arvestades direktiivide ülevõtmise tähtaegu ja eelnõus pakutud jõustumise aega, mis on 22. juuni, oleks võimalik see eelnõu enne suve lõpuni menetleda. Komisjoni liikmed olid selle eelnõu osas igati üksmeelsed, kõik olid nõus, et eelnõu esimene lugemine lõpetatakse ja muudatusettepanekute tähtajaks määratakse 30. mai kell 17. Suur tänu kuulamast!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 430 esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 430 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. mai kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud. Ma palun täpsustada, kas 17.00 või 17.15! Komisjonilt on laekunud kaks kellaega. Palun mikrofoni Urve Tiidusele!

Urve Tiidus

17.00.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Määrän eelnõu 430 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. mai kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja kaheksas päevakorrapunkt käsitletud.

9. Liikluskindlustuse seaduse eelnõu (423 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud liikluskindlustuse seaduse eelnõu 423 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi! Mul on hea meel, et Riigikogu kõnetooli on saabunud austust vääriv rahandusminister Jürgen Ligi.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on suur au tutvustada teile liikluskindlustuse seaduse eelnõu. Kohustuslik liikluskindlustus kehtestati Eestis aastast 1993, et leevendada liiklusõnnetuste tagajärgi nii kannatanutele kui ka nende õnnetuste põhjustajatele. Euroopa Liidus on liikluskindlustus reguleeritud direktiiviga, mis tagab rahvusvahelise koostöö sõidukite piiriüleisel liikumisel ja õnnetustes kannatanute kaitsel. 2012. aastal põhjustasid Eesti sõidukid üle 30 000 liiklusõnnetuse, nende kogukahju oli ca 40 miljonit eurot, sh 2300 õnnetust välisriikides 6,7 miljoni eurose kahjuga.

Teile arutamiseks esitatud eelnõu on liikluskindlustuse seaduse terviktekst, mis säilitab kehtiva süsteemi hästi toimivad põhimõtted, kuid kõrvaldab aastate jooksul tekkinud kitsaskohad, millest hulk on õigustehnilised. Eelnõu ei too kaasa liikluskindlustuse süsteemi reformi, eesmärk on olnud pigem asja edasiarendus ja ajakohastamine.

Eelnõuga säilitatakse liikluskindlustus kohustusliku vastutuskindlustusena. Igal liiklusregistris registreeritud sõidukil peab olema liikluskindlustuse kindlustuskaitse. Jätkuvalt on sellest üldreeglit erandeid, kuid seejuures on oluline tagada seaduse tugi nii politseile kui ka Eesti Liikluskindlustuse Fondile, et vähendada kindlustamata sõidukite arvu liikluses. Seda eelnõu ka pakub. Liiklusõnnetuses kannatanud peavad saama kiire ja õiglase hüvitise sõltumata sellest, kas õnnetuse põhjustajal oli kindlustuskaitse või ei. See on rahvusvaheline nõue, mis säilib ka selles eelnõus. Eelnõuga tehtavatest muudatustest on oluline õnnetuses kannatanute õigus pöörduda õnnetuse korral kahju hüvitamiseks oma kindlustusandja poole. Kindlustusandja hüvitab kahju ja nõuab selle hiljem ise sisse õnnetuse põhjustaja kindlustusandjalt.

Kannatanute jaoks on oluline ka kahjuhüvitise piirmäärade tõus. Varakahju puhul tõuseb see 1 miljonilt 1,2 miljonile eurole ja isikukahju puhul 5 miljonilt 5,6 miljonile. Samuti suureneb oluliselt mittevaralise kahju kindlustussumma – seniselt 640 eurolt 3200 eurole. Kindlustusvõtja jaoks muutub mõnevõrra lihtsamaks kindlustuslepingu sõlmimise korraldus. Liikluskindlustuse leping on edaspidi kõigi teiste kindlustuslepingute sarnane, on täht-

ajaline (kuni üks aasta) ning tema kehtivust kinnitab poliis.

Kuigi kindlustuse esmane eesmärk on tegeleda õnnetuse tagajärgedega, on liikluskindlustuse süsteem alati panustanud ka preventiooni. Näiteks on kindlustusandjal teatud juhtudel õigus nõuda süüdlaselt välja tema põhjustatud kahju, seda olukordades, kus süüdlane on käitunud eriti riskiohtlikult, peaks ütlema, riskantselt. Eelkõige on selleks õnnetuse põhjustamine näiteks tahtlikult või purjuspäi. Eelnõuga lisatakse kolm uut tagatisnõude alust, mis on otseselt seotud sõidukijuhhi või tema tööandja süüalise käitumisega. Uudne on ka see, et enamikule sellistele tagatisnõuetele nähakse ette ülempiir kuni 3000 eurot, mis suurendab kindlustusvõtjate kaitset.

Lõpetuseks. Kindlustusvaldkonnas tervikuna, sh ka liikluskindlustuses, toimib väga hästi kohtuväline vaidluste lahendamise süsteem. Eelnõuga on kavas kujundada ka liikluskindlustusvaidluste lahendamine ümber lepitusmenetluseks, mida korraldab liikluskindlustuse fond. Põhiosas on eelnõu kavandatud jõustuma järgmise aasta 1. märtsil, mõnele sätteale antakse sujuvama ülemineku tagamiseks pisut pikem rakendusperiood. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on küsimusi. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Eestis on olemas mingi kontingent inimesi, kes tegelevad autode kolleksioneerimisega. Üldjuhul on tegemist keskmisest vanemate autodega, kui mitte öelda nn uunikumidega. Liikluskindlustustevõtete lobi tagajärjel oleme järjekordselt muutmas liikluskindlustuse seadust ja tegemas nende kolleksionääride elu selliseks automajandi juhataja omaks. Siia maani võimaldas maksevabade lepingute olemasolu neid autosid registris hoida, nüüd peab hakkama neid igal aastal registrist ära kustutama või üheks päevaks kindlustama. Kas ei saaks riigis kuidagi kokku leppida, et teatud väärtusega ajaloolised sõidukid jäävad sellest igapäevasest trianglist kõrvale, sest see ei ole ratsionaalne ja riik peab kõikidesse kodanikesse ühetaoliselt suhtuma?

Jürgen Ligi

Aitäh! See probleem ei ole minu arust uus. Aga registrist kustutamise aeg on kaks aastat, mitte üks aasta. Mul ei ole selles valdkonnas päris kindlat veendumust, kuidas õige on. Hea meelega kaaluksime seda küsimust edasi komisjoni arutelul. Mul ei ole praktikas kokku puuteid nende kolleksionääridega peale teie ja kindlasti ka mitte nende autodega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Selle seaduseelnõuga, mida te siin kaitsete, tõmmatakse see registrist kustutamine ühele aastale. Ma küsin § 66 kohta, kus öeldakse, kuidas edastatakse sõnum autoomanikule, kes satub kohustusliku kindlustuse alla. Siin öeldakse, et teatis automaatse liikluskindlustuse kindlustusmakse kohta toimetatakse inimesele kätte haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Haldusmenetluse seadus ütleb, et teade või muu dokument toimetatakse kätte kas postiga dokumendi väljastanud haldusorgani poolt või elektrooniliselt. Kuidas see siis tegelikult on, kas see teatis läheb postiga allkirja vastu või hakatakse elektrooniliselt sõnumeid saatma? Ma ei saa seaduseelnõu tekstist aru, kuidas see sõnum kohale jõuab.

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda tehakse vastavalt haldusmenetluse reeglitele. See on valdkond, kus alati on vaidlusi, aga nendest kolmest meetodist tuleb valida ilmselt vettpidav. Ma ei saa öelda, et üks neist kolmest seda tingimata on ja teised ei ole. Tuleb leida meetod, kuidas teade kõige paremini päralt jõuab ja seaduse nõuded muidugi ka täidetud on. Me teame hästi, et inimeste asukohta määramine on meil mõneti keeruline, sest me ei ole kehtestanud väga jätku ametliku registreerimise reegleid. Sellepärast tuleb pakkuda mitmesuguseid meetodeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab automaatset liikluskindlustust. Paragrahv 60 ütleb: "Autaomaatse liikluskindlustuse kindlustussuhe tekib fondi ja kindlustuskohustusega isiku vahel, kui liiklusregistris registreeritud sõiduki puhul on kindlustuskohustus täitmata." Üks hilisem paragrahv räägib sellest, et need määrad, mille alusel inimesed peavad hakkama automaatse liikluskindlustuse eest maksma, kehtestab minister oma määrusega. Mille alusel minister need määrad kehtestab? Kuidas see arvutusmehhanism välja näeb ning milline on nende määrade ja kindlustusseltside poolt pakutu suhe?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seaduse alusel. Milline saab olema täpne määr, seda peab vaene minister hakkama alles kaaluma. Seadus peaks andma siin volituse sellega tegelda, aga ilmselt on see matemaatiliselt päris tubli ülesanne, kuidas riske ja kahjusid selliselt kaaluda, et kõik valdkonnad oleksid õiglaselt koheldud. Minister ise seda meetodikat muidugi välja mõtlema ei hakka, vaid toetub ekspertidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Seletuskirjas on välja toodud, et selle seaduse uuel terviktekstil on seitse eesmärki. Kolmas nendest on vähendada kindlustamata sõidukite osalemist liikluses. Selle kohta on siin § 78: kui kindlustust ei ole, siis on rahatrahv kuni 100 trahviühikut. Aga ka praegu kontrollib politsei ju liikluskindlustuse olemasolu, kui seda ei ole, saad trahvi. Mis on siis nüüd veel see kardinaalselt täiendav asi, mis vähendab kindlustamata sõidukite liikluses osalemist? Minu meelest on kontroll ka siia maani piisav olnud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei olegi väitnud, et see seadus midagi kardinaalselt muudab. Vastupidi, ma rõhutasin, et tegemist ei ole senise süsteemi ümbertegemisega, vaid edasiarendusega. Selliseid detaile, mille abil peaks kindlustamata

sõidukite arv vähenema, on teisigi, näiteks automaatse kindlustuskaitse puhul on oma regulatsioon. Neid detaile tuleks hakata siis reastama. Praegu ei suuda ma kõiki kindlasti kokku lugeda.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Me kuuleme kogu aeg liikluskindlustuse hinna tõusust, samas näitab liiklusstatistika meile väga positiivset muutust, eelkõige näiteks liiklussurmade vähenemist ja üldise liikluskultuuri paranemist. Kas Rahandusministeerium on selle eelnõu väljatöötamise raames ka analüüsinud ühe eraettevõtluse liigi võib-olla natukene liiga tugevat survet olukorrale, mis mõjutab Eesti Vabariigi kodanikkonda? Järsku on hoopis niimoodi, et liiklusõnnetuste vähenemine ja liiklusolukorra paranemine jätab kindlustusfirmad rahavoost ilma, ning siis nad püüavad mitmesugusel moel survestada valitsust ja tegelikult ka seadusandjat, et neile kasulikke seadusi vastu võetaks. Mina leian, et see hinnatõus on ohjeldamatu ja see lobi on tuntav. Ma olen isiklikult selle teemaga tegelnud, sest ma olen olnud üks sellise liikluskindlustussüsteemi vastane.

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul hakkab teist tõesti kahju, ilmselt on teil väga palju autosid ja selles mõttes on teie sotsiaalne olukord erakordselt raske. Mis puudutab süsteemi tervikuna, siis mu järelevalve- või valvenärv on olnud siin hästi tundlik ja ma täiesti tean riski, et ühelt poolt on majandushuvi ja teiselt poolt on väga väike arv ametnikke, kes seda valdkonda detailideni tunnevad. Aga enne, kui ma siia pulti tuln, ma igatahes rahunesin tublisti, jäi ainult kahetsus teie saatuse pärast. Tõesti, need muudatused, mis selles seaduses tehakse, on pigem tarbija-sõbralikud, mitte ei teeni ärihuve. Tuleb ka meenutada, et liikluskindlustuse fond ise on huvitatud võimalikult väikestest kahjustest ja kuludest. Tema on olnud meie peamine partner. Kuid üldiselt on valdkonnas hästi tihe konkurents, firmasid on siin ikka rohkem kui ühe käe sõrmede jagu ja minu andmetel oli liikluskindlustuse valdkond eelmisel aastal

kahjumis, mitte kasumis. Kahjumlik tegevus ei ole aga ju jätkusuutlik, me saame kõik sellest aru. Nii et selles mõttes oleks firmadesõbralikum käitumine isegi loogiline, aga minu arvates oleme pigem tarbija huvide eest väljas olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Eestis on piisavalt palju sõiduautosid, mida aasta ringi ei kasutata. Seaduseelnõus on nüüd kirjas nii, et kui auto on registris, aga pole 12 kuu jooksul liikluses osalenud, st et tal ei ole kindlustust, siis tuleb talle selle aasta esimesel päeval automaatne kindlustuskaitse. Kui eelmisel aastal on auto vähemalt üheks päevaks kindlustatud olnud, kas siis hakkab uus aasta lugema sellest ühest päevast? Kas piisab kas või ühepäevasest liikluskindlustuse lepingust kalendriaasta jooksul, et mitte saada sellist kallimat fondikindlustust?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma peaksin nüüd üle kontrollima, milline on senine minimaalne kindlustusaeg. Minu arust seda selle seadusega ei muudeta. Aga see on jällegi üks selline olukorra kontrollimise ja lõppkokkuvõttes kindlustuskulude vähendamise meede, et kõigil autodel oleks kontakt kontrolli ja järelevalvega. Kuskile kadunud autod võivad suure tõenäosusega siiski liikluses osaleda ja ma oletan, et sellisel vahepealsel kindlustusel on tõhus järelevalve või kontrolli mõju. Aga alati võib muidugi auto arvelt maha võtta ja see on ka omaette tegevus.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Lugesime hiljuti uudistest, et presidendi auto sõitis kaks kuud järjest ilma kindlustuseta. Kas uue seaduse järgi oleks see võimalu või mismoodi see seadus sellist olukorda reguleerib?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kindlustamata sõidu eest on omad sanktsioonid. Mina ei ole seda uudist lugenud,

ma ei oska seda kommenteerida. Ja kuidas ma tohikingi presidenti kommenteerida?!

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna! Austatud härra minister! Kas selle seadusega muutub kuidagi ka liikluskindlustuse fondi roll?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mõningad väiksed muudatused siin on. Mulle tuleb kohe meelde see lepitusmenetlus, liikluskindlustuse fond hakkab juhtima seda üldises kindlustustegevuses tavapäraselt protsessi. Midagi väga põhimõttelist ei oska ma rohkem nimetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kindlasti sõidate ka teie aeg-ajalt mööda Eestimaad ringi ja olete üsna paljudes paikades näinud autosid, mis on oma parimal eluajal sõitnud tänavatel, aga nüüd on juba tükk aega unustatud. Kindlasti on autosid, mis on registris, aga mille omanik võib-olla ei mäletagi, et need tal olemas või kunagi sõitnud on. Kas teie arvates või nende spetsialistide hinnangul, kes selle seaduse välja töötasid ning kes sellest asjast läbi ja lõhki aru saavad, nagu te ütlesite, on ette nähtud ka mingisugune leevendav mehhanism inimestele, kes juhuslikult hakkavad enda aadressile saama kindlustusmaks tähtaja ületamise arveid? Kas enne tuleb ka mingi hoiatus, kus neid teavitatakse, et neil sellised autod tõepoolest registris on?

Jürgen Ligi

Jah, see hoiatussüsteem on seaduses ära kirjeldatud. Tasuta arvelt mahavõtmise võimalus ja ka tasuta tagasikandmise võimalus on sellistele inimestele ilmselt vajalik. Teha vahet, millise autoga tegelikult ei sõideta, on mõistagi keeruline, sest alati on mingi protsent "illegalseid" autosid, mille pärast nii mõnigi asi tuleb seadusse kirjutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Härra juhataja! Hea minister! Kas ma saan aru, et seda seadust tehakse sellepärast, et mõned üksikud Eesti kodanikud ei täida seadust, ja kõik ülejäänud, kes täidavad seadust, saavad nüüd selle eest karistada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kas te saate aru. Vastus küsimusele on: ma ei tea, kas te saate aru. Aga seaduse enda tegemise põhjused, see, miks liikluskindlustuse fond on loodud, on erinevad. Need kaitsevad riskide eest nii liiklusõnnetuse põhjustajaid kui ka kannatanuid. See tagab selle, et õnnetuse põhjustaja ei satu majanduslikku katastroofi, kui tal tuleb hakata kahjusid kandma, ja teine pool, kannataja, saab raha kätte, kui talle on põhjustatud kahju. See on selline süsteem, aga seda ei loo see seadus, see on loodud 1993. aasta omaga.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab ühte soovitud, mille te andsite nendele inimestele, kes ei ole aasta aega autot kasutanud, auto on kindlustamata ja automaatset kindlustust ei soovita. Üks variant on auto arvelt maha võtta. Tõesti, selle seaduse kohaselt on see üks variant ja hiljem saab auto uuesti arvele võtta. Senini on inimene teatavasti arvele võtmise eest pidanud maksma. Kuidas tulevikus on, kas see seadus muudab siin midagi? Kui inimene läheb uuesti oma autot arvele võtma, kas ta peab selle eest ka tavapärase taksi järgi maksma või on see talle tasuta?

Jürgen Ligi

See peaks olema tasuta. Ma ise esitasin ka selle küsimuse, aga ei ole valmis praegu tekstist seda kohta leidma. Mõte on ikkagi, et need operatsioonid on tasuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigi-

kogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister! Enne kui ma oma ettekannet alustan, ütlen viimase küsimuse kohta, et jah, see toiming on lõivuvaba ja sellest räägiti ka komisjonis.

Eelmisel neljapäeval, 16. mail arutas Riigikogu majanduskomisjon sedasama liikluskindlustuse seaduse eelnõu. Arutelul osalesid lisaks majanduskomisjoni liikmetele ja töötajatele ka Vabariigi Valitsuse esindaja, st rahandusminister Jürgen Ligi, Rahandusministeeriumi kindlustuspoliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste ja sama osakonna jurist Linda Lelumees. Arutelu oli põhjalik ja küsimusi oli hästi palju. Ma püüangi nüüd lühidalt anda ülevaate sellest, millest komisjonis räägiti ja milleni jõuti. Kuna minister tutvustas eelnõu põhjalikult, siis peatun selle olulisematel eesmärkidel pisut põgusamalt.

Miks seda uut seadust siis vaja on? Selle ettevalmistajate hinnangul on seda vaja sellepärast, et vana seadus on muutunud ajaga üsna raskesti loetavaks, ta on muutunud mitmeti tõlgendatavaks ja struktuurilt ebaloogiliseks. Nagu minister siin ütles, on see päris ammu tehtud seadus, ning selline mitmeti tõlgendatavus ja keerulisus ei ole kindlasti ei kindlustusvõtja ega kindlustusturu tulevase arengu huvides. Nii et vajadus seaduse uue teksti järele on kahtlemata olemas.

Mis on peamised muudatused, mida eelnõu ettevalmistajad teha soovivad, mida eelnõu kaasa peaks tooma ja miks seda eelnõu ka tegelikult vaja on? Võib-olla siis olulisemast. Inimeste jaoks muutub mugavamaks see, et liiklusõnnetuses kannatanul on võimalik pöörduda kahju hüvitamise nõudega oma liikluskindlustuse kindlustusandja poole. See on sellisel juhtumil, kui tekib varakahju. Isikukahju puhul tuleb endiselt pöörduda süüdlase fondi poole, seda just sellepärast, et isikukahjudega on tihtipeale seotud väga pikaajalised nõuded, mis võivad ulatuda kuni pensioni maksmiseni välja. Nii et seetõttu on seal teatav piir. Aga ma julgen öelda, et eriti väiksemates kohtades, kus pole mitme kindlustusseltsi esindajaid, muudab see inimeste elu kindlasti mugavamaks.

Teiseks muutub liikluskindlustuse leping muude vastutuskindlustuslepingute sarnaseks, võrreldavaks teiste kindlustustega, näiteks kas-kindlustusega. Kolmandaks, hooajaliselt kasutatav sõiduk saab sellise sesoonse erandi, et sõiduki võib jätta kuni 12 kuuks kindlustamata tingimusel, et sellega liikluses ei osaleta. Nagu siin enne juba märgiti, on see aeg praeguse seaduse järgi 24 kuud. Sõiduki saab ka ajutiselt registrist kustutada. Kustutada saab kuni 24 kuuks, toiming on lõivuvaba, nagu öeldud, ja seda saab teha veebi kaudu või kohapeal büroodes. Kanne taastub seejärel registris automaatselt, inimene ei pea enam midagi lisaks tegema ja see on täpselt samamoodi tasuta.

Eelnõus on ümber kujundatud kindlustamata sõidukitega seonduv. Kindlustamata sõidukitele annab Eesti Liikluskindlustuse Fond automaatse kindlustuskaitse, mis on tegelikult uus mõiste. See tähendab ka, et sellise sõiduki omanik peab maksma fondile tavakorras kindlustamata aja eest automaatse kindlustuskaitse kindlustusmakset. Automaatse kindlustuskaitsega sõiduki põhjustatud õnnetuse korral saab kannatanu fondilt hüvitist – see on ka praegu nii – ja süüdlane peab kandma üksnes omavastutuse summa, mitte kogu kahju. See on kogu konstruktsioonis uudne lahendus ja eesmärk on kaitsta ikkagi võimalikult palju kõiki osapooli.

Viiendaks on oluline, et sõidukite kahjustamise korral eelistatakse rahalisele hüvitamisele sõiduki taastusremonti. Eesmärk on saavutada õnnetuseellega võimalikult sarnane olukord ja teiselt poolt takistada mingil põhjusel puudulikult taastatud sõidukite naasmist liiklusesse ning vähendada kelmusi varjatud puudustega sõidukite müügil. See pole kindlasti absoluutne ettekirjutus, võimalik on kokku leppida ka teisiti. Kui lepatakse kokku, siis võib hüvitis olla ka rahaline, see on seaduses kirjas.

Igaühele on oluline see, et kahjude käsitlemine muutub kiiremaks. Kindlustusandja peab kahju hüvitamist alustama 30 päeva jooksul pärast kahju hüvitamise nõude saamist. Praeguses seaduses on, et ta peab sellesama tähtaja jooksul tegema üksnes hüvitamise või hüvitamisest keeldumise otsuse. Nii et inimeste jaoks muutub kõik kiiremaks.

Nagu minister mainis, tuleb kolm uut tagasinõude alust, mis on otseselt seotud sõiduki-

juhi või tööandja süülise rikkumisega. Tagasinõue kindlustusjuhtumi põhjustanud sõiduki juhi vastu esitatakse, esiteks, kui ta on ületanud lubatud sõidukiirust 41 kilomeetrit tunnis ja, teiseks, kui ta on põhjustanud avarii politsei peatumismärguannet eirates. Tagasinõue tööandja vastu esitatakse, kui sõidukijuht on rikkunud töö- ja puhkeaja nõudeid ning põhjustanud seetõttu liiklusõnnetuse. Enamikule tagasinõuetele sätestatakse ülempiir kuni 3000 eurot.

Seaduse planeeritud jõustumise aeg on 2014. aasta 1. märts ja osa sätteid jõustatakse 2014. aasta 1. oktoobril.

Räägin nüüd küsimustest, mida komisjonis selle eelnõu arutelu käigus esitati, sellises järjekorras, nagu neid esitati ja arutati. Tunti huvi, millised on sõiduki omaniku võimalused liikluskahjude menetlemiseks oma kindlustusandja poole pöörduda. Nagu ma ütlesin, on see võimalik varaliste kahjude puhul. Kui tekivad isikukahjud, siis peab ikkagi pöörduma süüdlase kindlustuseltsi poole. Aga kuna enamiku liikluskahjujuhtumite puhul on tegemist ainult varaliste kahjudega, siis läheb inimeste elu loodetavasti mugavamaks.

Tunti huvi, kuidas täpselt hakkab toimima automaatne kindlustussüsteem. Sellest räägiti pikemalt. Üldine kokkuvõte on, et automaatse kindlustussüsteemiga saavad kaitse nii kannatanu kui ka süüdlane. Liikluskindlustuse fond hüvitab kannatanule kahju ja ei esita süüdlasele täies ulatuses tagasinõuet, mida praegu kehtiva seaduse kohaselt oleks võimalik teha. Loomulikult ei ole automaatne kindlustuskaitse tasuta. Liikluskindlustuse fond hakkab regulaarselt võrdlema Maanteeameti ja liikluskindlustuse registrit ning saadab sõiduki omanikele meeldetuletuse sõlmida kindlustusleping või muuta sõiduki registriandmeid.

Küsimus, miks on uue seaduse jõustumise tähtaeg 2014. aasta märtsis. Kuna tegemist on üsna suurt hulka isikuid puudutava seaduseelnõuga, siis on see üsna loomulik. Peale selle on vaja muuta ja parandada ka IT-süsteeme, mistõttu antakse üleminekuaeg.

Üks oluline küsimus oli, kas uus seadus võib kaasa tuua kindlustustariifi muutumise. Selle peale ütlesid eelnõu koostajad, et selle mõju suund ja suurus on ebaselge. Ühest küljest suureneb kindlustuskaitse, mis tegelikult võib seda hinda üles viia. Samas, nagu minis-

ter siin mainis ja ka komisjonis oli jutuks, on liikluskindlustuse valdkond äärmiselt konkurentsitihe. Eelmisel aastal jäadi liikluskindlustuse valdkonnas siiski kahjumisse. See näitab, et omavaheline konkurent on sellel turul väga tihe, mis hoiab hinda pigem allpool. Nii et raske on hinnata. Üldiselt arvati, et liikluskindlustuse hinnale avaldavad võib-olla isegi kõige rohkem mõju selle aasta teolud, talve pikkus ja karmus ning inimeste liikluskäitumine sel ajal.

Pikem arutelu oli haagiste teemal. Küsiti, miks kohustavad nii praegune liikluskindlustuse seadus kui ka kõnealune eelnõu kindlustama haagiseid, mis ei ole võimelised ise liikuma. Oli pikk arutelu, millal haagis võib ise liikuma hakata. Üldiselt lepitigi komisjonis kokku, et haagiste liikuma hakkamise ja selle üle, kas sõiduki kindlustus hõlmab ka haagiseid või tuleb need eraldi kindlustada, tuleb esimese ja teise lugemise vahel tööriühmades veel täiendav arutelu ning suheldakse ka erialaorganisatsioonidega.

Paluti täpsustada, kuidas peaks toimima, et saada oma sõidukile kindlustuse sõlmimisel 12-kuuline erand. See erand, mis on ka uues seaduses toodud, on seesama sesoonsuse erand. Sellisel juhul ei tohi lihtsalt 12 kuud pärast seda, kui viimane leping on lõppenud, sõidukiga liikluses osaleda ja siis on võimalik mitte maksta. Kui 12 kuud täis saab, tuleb liikluskindlustuse fondist meeldetuletus.

Küsi ka automaatselt pikenevate kindlustuslepingute kohta. Seadusega on tulevikus keelatud kindlustusandjatel pakkuda ainult automaatselt pikenevaid lepinguid, nii et klient saab oma valiku ise teha. Aga kui klient ei ole andnud enne lepingu lõppemist teada uue lepingu tähtaega, siis tegelikult on võimalik ka minna üle uuele lepingule sama firmaga või sama kindlustusseltsiga ja saada sealt teada, millised on uue lepingu tingimused ja maksed.

Küsi, miks on kindlustuskohustusest vabastatud sellised institutsioonid nagu Kaitseväge, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei- ja Päästeamet jne, aga näiteks kiirabi ja Päästeamet ei ole vabastatud. Vastus on, et tegemist on riigisisese õigusega, riigi õigusega otsustada. Paljud nendest sõidukitest on tegelikult kindlustatud ja kiirabi ei mahu selle erandi alla sel põhjusel, et kiirabi ei ole tingimata riigi oman-

dis, mistõttu riik ei saa seda kohustust tulevikus kanda.

Siis küsiti, miks lepingu kestus on üks aasta ja kuidas saab uus kindlustusandja olla veendunud, et sõiduk ei ole kaetud veel vana lepinguga. Seaduses on ka see kirjas, et kui vana leping kehtib, siis selle aja peale uut lepingut sõlmida ei saa. Seda on võimalik liikluskindlustuse fondi kodulehelt kontrollida, nii et see ei ole kuigi keeruline.

Küsi selle kohta, et uue seaduse kohaselt peab kindlustuskahjude hüvitamine algama kõige hiljem 30 päeva pärast taotluse esitamist, aga kas sõiduki omanikul on õigus nõuda ka kiiremat menetlust (rendiauto hüvitamise kulud jne). Uue seaduse kohaselt, nagu ma enne mainisin, peab esimene hüvitise makse olema tehtud 30 päeva jooksul, järgmised maksed sõltuvad loomulikult hüvitise suuruselt, raskusastmest jne ning võivad kesta aastaid. Mainiti ka, et väljamaksete tegemise kiirendamine on kindlustusseltsidele päris tõsine väljakutse. Aga ma arvan, et üldiselt on see ju tarbija huvides, nii et las see väljakutse olla.

Küsi ka selle kohta, kuidas seaduses reguleeritakse liikluskindlustuse kehtivuse piirkondi. Need on tegelikult üsna hästi välja toodud. Pikemalt arutleti parvlaevade üle. Uues seaduses saab nende kaitse olema laiem. Kui praegu on kaetud riigisisese liiniveo, Saaremaa ja Hiiumaa praamid, peale- ja mahaõidud, siis eelnõu järgi on kaetud ka rahvusvahelised liiniveo laevad, mis on sildunud Eesti sadamas. Õnnetus, mis juhtub näiteks Helsingi sadamas, lahendatakse Soome seaduste järgi.

Oli veel igasuguseid küsimusi, mis puudutasid eri osapoolte suhtumist. Väideti, et kooskõlastusprotsess on olnud pikk, selle teemaga on tegeldud. Viimane sisulisem küsimus tuli ühelt kolleegilt, kes küsis, kas liikluskindlustusmaksed on rangelt sooneutraalsed. Jõuti järeldusele, et kindlustustegevuse seadusega on keelatud võtta erinevat tasu olenevalt soost.

Majanduskomisjon otsustas konsensuslikult teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 5. juuni kell 17. Kuna tegemist on väga laia ringi puudutava seaduseelnõuga, siis ootame huviga selle menetlemist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjoni-poolne ettekandja, aitäh väga põhjaliku ülevaate eest! Kindlasti sai siin mitu küsimust juba vastatud. Ma tulen tagasi selle teate juurde. Mõni aeg tagasi me menetlesime siin jäätme-käitluse ja prügimajanduse küsimusi ja siis meid rahustati ka, et kõik on korraldatud, teated jõuavad kohale. Lõpuks puutusite kindlasti ka teie valitsuses olles kokku inimeste tormilise pahameelega selle üle, et nad said teate kätte alles siis, kui nende arved olid tähtaja ületanud ja läksid tihti juba sellise menetluse alla, kus tuli hakata suhtlema hoopis teiste instantsidega. Kuidas teie menetlejana püüate nüüd luua olukorra, kus need inimesed, kellele 12 kuu möödudes hakkavad automaatselt tulema arved hoovinurgas seisvate autode eest, mida nad enam ei mäletagi, saavad teate kätte enne, kui arved kohtutäiturite kätte lähevad?

Kristen Michal

Aitäh! Kättetoimetamise reeglitest me oleme tõepoolest, nagu te ütlete, ka varem eri valdkonna eelnõude puhul rääkinud. Eks see ongi Eestis üks üsna oluline küsimus, kuidas riik, riiklikud institutsioonid ja teised asutused inimestega suhtlevad. Me oleme astunud mitmesuguseid samme kuni sotsiaalvõrgustikeni välja, mida me oleme kohtupidamises ju arutanud. Sellega on tegeldud. Ma käsitlen teie küsimust pigem kui südamele panekut ja menetluse käigus me vaatame selle asja läbi. See on kindlasti oluline küsimus. Seda esiteks. Teiseks ütlen, et ma ei kujuta hästi ette Eesti inimest, kellel 12 kuuga ununeks, et tal on olnud auto. Pigem tuleb siin vaadata sedasama asja, et teade jõuaks kohale ja õige isiku kätte. Nii et me tegeleme sellega menetluse käigus.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Kas komisjonis arutati ka, kui palju kasulikku tööaega läheb raisku sel ajal, kui inimesed on sunnitud oma vara registris arvele võtma,

arvelt maha võtma, jälle arvele võtma, siis maha ja uuesti arvele võtma?

Kristen Michal

Aitäh! Sellises järjekorras, sellisel viisil seda komisjonis ei arutatud. Aga nagu ma enne kirjeldasin, on registrist maha võtta võimalik nii veebi kaudu kui ka büroodes. See on tehtud inimesele võimalikult lihtsaks ja mugavaks ning on lõivuvaba.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Kuulates vastuseid meie küsimustele, ministri ja sinu vastuseid, tekib ausalt öeldes niisugune tunne, et kõik selle eelnõuga tehtavad muudatused on rohkem seotud kindlustusturuga, mitte sellega, et parandada liiklust meie teedel. Kas ma eksin oma tunnetes?

Kristen Michal

Aitäh! Ega tunded ei ole faktid. Ma räägin oma kogemusest. Ma arvan, et paljudel inimestel on mitmesuguseid liikluskindlustuse kogemusi. Mina mäletan ammusest ajast, kuidas ma vaidlesin kindlustusfirmaga selle üle, millises firmas remonditakse auto, mis oli liiklusõnnetuse läbi elanud. Vähemalt tollal – see oli muidugi hästi ammu, umbes siis, kui loomad rääkisid – eelistas kindlustusfirma ikkagi märksa odavamalt ettevõtet kui see, kuhu mina oleksin soovinud auto viia. Ma ei mäleta, kuidas see lahenes, aga ma mäletan, et ma pidin vaeva nägema. Selle võrra tuleb arutatav seadus inimestele vastu, et inimene saab ise töökoja valida. Samamoodi on kindlustusselts jälle kindlasti nõus pakkuma, et äkki soovite remontida selles, selles või selles ettevõttes, et nende kohta võib anda kindla garantii. Teiseks see asi, et enam ei ole nii, et 30 päeva jooksul tehakse lihtsalt otsus, nüüd asutakse kohe hüvitama. Ma arvan, et see on teie, minu ja üldse kõikide liikluskindlustuse tarbijate huvides.

Mis puutub kindlustusseltsidesse, siis ütlen veel kord: nagu ministergi suhtun ma alati valvsalt sellesse, kui midagi võib olla mõne organisatsiooni huvides. Kui ma õigesti mäletan, siis justiitsministrina saatsin ma sellesama liikluskindlustuse seaduse vist kaks korda ta-

gasi. Ma usun, et see seadus on saanud paremaks, ja kui siin on mingisuguseid asju, mis ei vasta mitte tarbija, vaid kellegi teise huvidele, küll see siis menetluses välja tuleb.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud ettekandja! Minu käest on seda küsitud ja ma küsin nüüd teie käest: kas te oskate öelda, kas eelmise riigikorra ajast pärit lintraktoril peab olema liikluskindlustus?

Kristen Michal

Palun vabandust, mul jäi seadus sinna laua peale, aga mälu järgi ütlen, et on teatud erisused, mis puudutavad suletud teelõike ja põllutööriistu, mis sõidavad. Osal juhtudel peab see kindlustus olema. Vaatan pärast seadusest järele ja ütlen siis täpselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Teema on piisavalt aktuaalne ja tõsine, et mitte lasta sellel asjal lihtsalt niisama minna. Ma olin eelmises Riigikogu koosseisus majanduskomisjoni liige ja praegu kehtiva liikluskindlustuse seaduse arutelud olid tol ajal vägagi kirglikud. Tegelikult leiti päris hea lahendus ja minu meelest ka tänastes oludes toimiv lahendus. Kuna komisjoni ettekandja armastas rääkida isiklikest kogemustest, siis julgen mina sedasama teha.

Eestis on päris hästi välja kujunenud kindlustusmaaklerite süsteem, nad pakuvad sulle parimaid lahendusi ja tegelikult on inimesed kehtiva olukorraga enam-vähem rahul. Vana seadus võimaldab teha ka nn maksevaba kindlustuslepingut ja kindlustusmaaklerid vormistavad neid suurima heameelega. See ei tähenda, et sa pead minema autoregistrikeskusesse, mis on omaette probleem, sest e-autoregister ei toimi ja elavas järjekorras operatsioonide tege-

mine on aktiivsele ühiskonnaliikmele pehmelt öeldes siiski väga kurnav.

Praegune süsteem on päris hästi paika loksunud. Kui siin oli juttu haagistest, siis ma väidan, et seadused peavad olema mõistlikud, ja näiteks kehtiva liikluskindlustuse seaduse haagiste osa on mõistlik. Praktikuna julgen väita, et kindlustan oma kümnekond haagist aastaks ära, see ei ole kallis, ja ma tean, et mul ei ole sellega probleemi. Palju keerulisemaks läheb olukord siis, kui mängu hakkavad tulema inimeste kired, hobid ja ajalugu. Praegu näeb liikluskindlustus justkui ette, et auto peaks olema selline igavene asi. See variant ei sobi, et kellelgi jääb võib-olla emotsionaalselt oluline auto seisma. Ta ei läbiks enam tehnilist ülevaastust, aga inimesed ei taha teda registrist kustutada, tal on nende jaoks kas mingisugune ajalooline või isegi kultuuripärandiline väärtus, st seda autot ei taheta ära kaotada. Riik on aga miskipärast asunud kindlustussüsteemi kaudu võitlema selle eest, et inimesed hakkaksid oma autosid vanametalli viima, neid arvelt kustutama, et vabaneda sellest taagast. Miskipärast on riik ära unustanud, et on olemas ka tehnilise ülevaastuse kohustus, mida politsei tavaliikluses jälgib palju paremini. Ja kui keegi tahab sigatseda, siis ta leiab kuskilt aia äärest ikkagi mingisuguse vana auto, millele tuli sisse puhuda, et minna sellega liiklusesse lollusi tegema. Ega siis lollust ühiskonnast lõpuni välja juurida ju ei õnnestu.

Kui jällegi isiklikest kogemustest rääkida, siis liikluskindlustuse ettevõtted ja kindlustusmaaklerid saavad praegu enam-vähem oma tööga hakkama. Kui mängu tuleb liikluskindlustuse fond, läheb asi käest ära, sest see on justkui riiklik sund. Ja mäletan jälle oma kogemustest, kuidas ma maksin umbes kümnekond trahvi selle eest, et ma ei olnud sõlminud kas või seda liikluskindlustuse makseta lepingut, sest ma ei saanud seda infot kätte. Küsimusele, kuidas see info minuni jõuab, ei osanud minister täna vastata ja ei osanud sellele päris hästi vastata ka komisjonipoolne ettekandja. Aga ma väidan, et ma ei usu oma riiki enam sellel hetkel, kui ta karistab mind selle eest, mille kohta ma ei teadnud, et ma olen midagi valesti teinud. Ega tavakodanik ei pea suutma aru saada, et vahepeal on parlament ja valitsus võtnud vastu mingisuguse seadusmuudatuse. See teda küll vastutusest ei vabasta,

aga vaadake, me loome riikliku sunni sigatsemaks oma kodanike kallal. Ja see ei ole aus. See ei ole selles mõttes aus, et taas kord juhtub piltlikult öeldes see, et meie oleme justkui mingid asjad iseeneses ja ülejäänud rahvas vaadaku ise, kuidas saab. Seadused peavad olema mõistlikud. Mulle muutub päris raskesti arusaadavaks see, kuidas see nn hingamisaeg lüheneb nüüd jällegi kahelt aastalt ühele aastale.

Ma võtan lisaiega.

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Aivar Riisalu

See on selgelt liikluskindlustuse fondi vahetute juhtide tehtud lobi, nad on selles küsimuses ka näiteks personaalselt minu kui Riigikogu liikme poole pöördunud. Küsimus ongi selles, et kassavoog lõppes otsa ja nüüd on neil hästi tore hakata jälle uusi arveid välja kirjutama. Teeme natukene seadust ringi ja hakkame inimestele penalteid välja saatma, küll ullikesed maksavad. Neid, kes ei ole pannud tähele, et viisil või teisel on üks asi tegemata, on kindlasti päris palju. Muuseas, nüüd hakkavad ka surnud inimesed saama kindlustusmaksukohustusi. Väga paljud pärijad ei ole suutnud surnud inimese autot isegi registrist kustutada, sest kui pärand pole avanenud, siis ei ole võimalik sellega operatsioone teha. Seda loetelu võiks lõputult jätkata.

Aga kõige suurem traagika on, et mitte keegi ei arvesta küll ühe väga kitsa, aga spetsiifilise huviga. Igal kodanikul on õigus oma riigis oma huvisid omada. Ma räägin kollektsionäridest, kes on tõepoolest näinud vaeva selle nimel, et Kuusakoski ei töötleks meid okupeerinud riikide autosid – muuseas, isegi Ameerika Ühendriikide lendliisiga saabunud autosid on Eestis väga palju –, et need autod Kuusakoskisse ei sõidaks. Autol on mingisugune väärtus sellel hetkel, kui ta on registris. Ja nüüd minu riik kahtlustab mind ja minu kaasamõtlejaid sõna otseses mõttes kogu aeg kalduvuses kuritegevusele, et ma lähen mingi 1938. aasta Ameerika autoga liiklusesse õnnetsi põhjustama. See auto ei sõidagi mul, sest ta pole läbinud tehnilist ülevaatus, ja tehniline ülevaatus ei ole muuseas ka mitte kõige odavam lõbu. Ta lihtsalt seisab kusagil, ta on ole-

mas ja tal on mingi väärtus, aga seda riik nagu absoluutselt ei arvesta. See ei ole õiglane! Ma väidan veel kord, et me oleme selle seadusega päris kindlasti sattunud kitsa lobigrupi mõju alla ja läheme järjekordselt seda teed, et anname liikluskindlustuse fondile võimaluse kirjutada inimestele välja kümneid ja kümneid arveid lihtsalt selle eest, et nad elavad Eesti Vabariigis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel läbirääkimissoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 423 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 423 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. juuni kell 17.

10. Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu (431 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu 431 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on viia loomset proteiini sisaldava sööda käitlemist ja kasutamist ning ettevõtte tunnustamist käsitlevad sätted kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Seaduse muutmise peamine vajadus tuleneb sellest, et mittemäletsejalistelt pärit töödeldud loomsete proteiinide söötamise keeldu on Euroopa Liidu tasandil leevendatud. Praegu on vesiviljelusloomadele lubatud sööta kalajahu ning mittemäletsejalistelt pärinevat verejahu sisaldavat sööta. Alates 1. juunist 2013 lisandub võimalus sööta vesiviljelusloomadele ka teisi mittemäletsejalistelt pärit loomseid proteiine sisaldavat sööta. Seega vesiviljeluses kasutatavate söötade turg laieneb ning Eesti kala- ja vähikasvatatatel on võimalus sööta kaladele ja vähikidele mitmekesisema päritoluga proteiini sisaldavat sööta. Kuna mittemäletsejalistelt saadud proteiini ja seda sisaldavat sööta lubatakse toota ja sööta

üksnes eritingimustel, siis on kehtiva seaduse sätteid vastavalt muudetud.

Lisaks eelnimetatule täpsustatakse käesoleva seaduseelnõuga söödatootmisettevõtete tunnustamisega seonduvat. Kuna viimaste aastate suurimad tervishoiuohud Euroopa Liidu toidu- ja söödaohutuse valdkonnas on alguse saanud söödamaterjalide tootmisest, siis on Euroopa Liidu tasandil otsustatud, et sööda hügieeni parandamiseks ning saastunud toodete toiduahelasse sattumise ohu vähendamiseks peavad ettevõtted, kus toodetakse söödamaterjali (nt rasvhapped ja rasvade segud) õlitõustuse jääkidest, saama hügieenimäärusekohase tunnustuse. Enne Euroopa Liidu hügieenimääruse muutmist oli söödakäitlejal kohustus ettevõtet tunnustada, kui selles toodetakse või turustatakse teatavaid söödalisandeid või neid sisaldavat eelsegu või segasööta. Tulenevalt muudatustest, mis on tehtud Euroopa Liidu hügieenimääruses, täpsustatakse söödaseaduse teksti.

Söödaseaduses tehtavate muudatuste lõppesmärk on tagada jälgitavuse ja tarbijakaitse kõrge tase kogu sööda- ja toiduahelas, parandada söödahügieeni ning vähendada saastunud toodete toiduahelasse sattumise ohtu. Seaduse muutmisega ei kaasne riigile ega kohalikele omavalitsustele täiendavaid tegevusi ega lisakulutusi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on küsimusi? Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Kas mõni Eesti ettevõtja on juba tundnud ka huvi, et taastootmisest saadavat proteiini söödaks teha?

Helir-Valdor Seeder

Minu teada praegu selliseid ettevõtteid, kes selle seadusmuudatuse alla läheksid, Eestis ei ole. Kogu selline sööt ostetakse sisse, sh ka kalade sööt, aga ei ole välistatud, et tulevikus niisuguseid ettevõtteid tekib.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Meelis Mälbergi!

Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud söödaseaduse muutmise seaduse eelnõu 431 oma 14. mai istungil. Komisjonile tutvustas eelnõu Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja asetäitja Pille Tammemägi. Ma ei hakka seaduseelnõu sisu enam uuesti tutvustama, sest põllumajandusminister tegi seda väga põhjalikult. See eelnõu koosneb kolmest punktist ja mahub ühele lehele. Menetlemise käigus ja küsimustele vastamise ajal said komisjoni liikmed teada, et seaduse mõistes on vesiviljelusloomad kalad ja vähid. Ettevõtteid, keda see seadusmuudatus puudutab, on Eestis Veterinaar- ja Toiduameti andmetel 40, neist 24 tegeleb kala- ja 16 vähikasvatusega. Komisjon otsustas teha täiskogule ettepaneku eelnõu 431 esimene lugemine lõpetada. See otsus oli konsensuslik. Teiseks otsustati teha täiskogule ettepanek määrata eelnõu 431 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. mai 2013 kell 16. Poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 0 ja 2 jäid erapooletuks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas sa oskad öelda, kui palju koguneb aastas loomseid jäätmeid, millest saaks kaladele ja vähkidele proteiinsööta teha?

Meelis Mälberg

Selle eelnõu kohaselt ei saa kaladele ja vähkidele mõeldud toitu teha kõikidest loomset proteiini sisaldavatest jäätmetest, seda saaks teha ainult kanade ja sigade tapajäätmetest. Aga seda kogust ma tõesti öelda ei oska.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 431 esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. mai kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnes päevakorrapunkt käsitletud.

11. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (432 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 432 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põllumajandusministeerium on ette valmistanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga tehtavad muudatused võib jagada kolmeks: 1) volituste andmine ühise põllumajanduspoliitika kohaldamiseks, korralduste või käskkirjade kehtestamiseks; 2) Leader-lähenemise ja otsustusprotsessi läbipaistvamaks ja selgemaks muutmine; 3) toetusraha tagasinõudmist, tagasimaksmist, tagasimaksmise ajatamist ning tagastatavalt summa intressi arvutamist käsitlevate sätete ajakohastamine. Peatun järgnevalt kõigil nimetatud muudatustel järgemööda ning võimalikult selgelt ja arusaadavalt.

Esiteks, volitused ühise põllumajanduspoliitika kohaldamiseks, üksikakti kehtestamiseks. Muudatuste eesmärk on anda volitusnorm Vabariigi Valitsusele ja põllumajandusministrile üksikjuhtumi reguleerimiseks, kui see on vajalik Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohaldamiseks küsimuses, mille otsustamise õigus on Euroopa Liidu õigusakti kohaselt liikmesriigil. Ühise põllumajanduspoliitika kohaldamiseks ei ole alati vajalik ega asjakohane kehtestada õigustloovat akti. Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevalt võib Vabariigi Valitsusel tekkida vajadus anda ka korraldusi ja põllumajandusministril käskkirju. Juhtumid, millal ühise põllumajanduspoliitika kohaldamiseks tuleb selle volitusnormi alusel anda haldusakt, ei ole võimalik ette näha, see sõltub Euroopa Liidu Komisjoni või nõukogu otsustest, mis on ühise põllumajanduspoliitika rakendamiseks liikmesriigile kohustuslikud. Selleks, et tagada Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika eesmärgipärane, tõhus ja

lünkadeta rakendamine ka erandlikes olukordades, on vaja seaduses anda alusnorm üksikaktide kehtestamiseks.

Teiseks soovime suurendada Leader-lähenemise raames kohalike tegevusgruppide juhtimise läbipaistvust. Leader-lähenemine toimib kohalike tegevusgruppide kaudu, kes töötavad välja kohalikud arengustrateegiad ja rakendavad neid. Kohalik tegevusgrupp peab tekkima kogukonna enda algatusel, kogukond peab ise määrama kohaliku arengu prioriteedid ning otsustama, milliste projektide elluviimine aitab kõige paremini kaasa kohalikule arengule. Kuna kohalikud tegevusgrupid tegutsevad mitetulundusühingute vormis, on kohalike tegevusgruppide üldkoosolekul siiani hääletatud mitetulundusühingute seaduse alusel, mille kohaselt võib üldkoosolekul osaleda ja hääletada liikme esindaja. Maaelu arengukava näeb ette, et kohalikud tegevusgrupid peavad olema avatud uute liikmete vastuvõtmiseks, samas on praktikas ilmnenu sellega seoses mõned muret tekitavad arengud. Nimelt, kasutades ära kohaliku tegevusgrupi avatust, tuuakse selle liikmeks isikuid üksnes selleks, et mõjutada nende kaudu kohalike tegevusgruppide otsustamisprotsessi. Halvimal juhul toob see kaasa olukorra, kus teiste liikmete taha varjudes võtab kitsas ring isikuid kohaliku tegevusgrupi juhtimise sisuliselt üle. Sellega kaasneb risk, et kohaliku arengu strateegiad ja toetuse abil elluviidavad projektid ei kajasta enam tasakaalustatult kohaliku kogukonna prioriteete, vaid eelise saavad konkreetsete isikute huvid. Lisaks tuleb silmas pidada, et kohalikud tegevusgrupid täidavad haldusülesandeid. Seega peab nende juhtimine olema täiesti läbipaistev.

Sellest tulenevalt oleme eelnõus ette näinud muudatuse, mille kohaselt võib kohaliku tegevusgrupi üldkoosolekul sama isik osaleda ja hääletada ainult ühe liikme esindajana, samuti ei või kohaliku tegevusgrupi liige üldkoosolekul osaleda ega hääletada teise liikme esindajana. Muudatuse tulemusel suureneb kohalike tegevusgruppide juhtimise läbipaistvus ning see mõjutab nende liikmeid aktiivselt ise osalema tegevusgrupi otsustusprotsessis. Seeläbi suureneb iga üksiku liikme panus kohaliku tegevusgrupi toimimisse ja ka vastutus kohaliku arengu strateegia rakendamise tulemuste eest.

Kolmandaks ajakohastatakse seaduses toetusraha tagasinõudmist, tagasimaksmist, tagasimaksmise ajatamist ning tagasimakstavalt summalt intressi arvestamist käsitlevaid sätteid. Muutmise vajadus tuleneb Euroopa Liidu õigusaktides tehtud muudatustest. Siiani oli toetuse saajal kohustus maksta tagasinõutav toetusraha tagasi 90 kalendripäeva jooksul toetusraha tagasinõudmise otsuse jõustumise päevast. Muudatuse kohaselt peab toetuse saaja tagasinõutava toetusraha maksma tagasi 60 kalendripäeva jooksul või Euroopa Liidu asjakohastes määrustes sätestatud tähtaja jooksul toetusraha tagasinõudmise otsuse teatavaks tegemise päevast arvates. Muudatuse tulemusel võib toetuse tasaarvestamist teha alles pärast tagasinõudmise otsuses sätestatud tähtaja möödumist. Siiani võis tasaarvestust teha juba alates toetusraha tagasinõudmise otsuse jõustumise päevast. Muudatusega antakse toetuse saajale vabatahtlik toetusraha tagasimaksmise tähtaeg, mille kestel ei ole põhjendatud toetusraha tagasimaksmiseks muid meetmeid rakendada.

Seaduses sõnastatakse ümber toetusraha tagasinõudmise otsuse sundtäitmisele andmist reguleerivad sätted. Kehtiva seaduse kohaselt on PRIA-l kohustus esitada tagasinõudmise otsus sundtäitmisele, kui otsus on jäetud tähtaja jooksul täitmata. Muudatusega jääb PRIA-le kaalutusõigus otsuse sundtäitmisele esitamisel, kui mõistliku aja jooksul on võimalik tagasinõutavat toetusraha tasaarvestada toetuse saajale makstavate toetussummadega. Ei ole otstarbekas pöörata nõuet sundtäitmisele, mis on oluliselt kulukam ja eelduslikult ka ajamahukam menetlus, kui PRIA-le on teada mõistliku aja jooksul tagastatava toetusraha tasaarvestamise võimalus.

Tagasinõutava toetusraha tagasimaksmise ajatamises tehtava muudatusega nähakse ette, et tagasimaksmist on võimalik ajatada ainult juhul, kui toetuse saaja on esitanud põhjendatud taotluse ja tagasimaksmise ajakava enne tagasimaksmisttähtaja möödumist. Seadusest jäetakse välja võimalus, mille kohaselt PRIA võis tagasimaksmise ajakavast mittekinnipidamise korral tunnistada ajatamise otsuse kehtetuks ning näha toetuse saajale ette teise toetuse tagasimaksmise tähtaja. Uue sõnastuse kohaselt tunnistab PRIA sellisel juhul toetusraha tagasimaksmise ajatamise otsuse kehtetuks ja

annab tagasinõudmise otsuse sundtäitmisele. Samas võib PRIA otsustada, et tagasinõudmise otsust ei pöörata sundtäitmisele, kui mõistliku aja jooksul on võimalik tagasinõutav toetusraha tasaarvestada toetuse saajale makstava uue toetusega.

Muudatusega jäetakse seadusest välja kõik viivisega seonduv. Arvestades, et Euroopa Liidu õigus ei kohusta liikmesriiki toetusraha tagasinõudmisel viivist nõudma, on otsustatud loobuda viivise kohaldamise võimalusest. Intressi arvestamise meetodikas tehti Euroopa Liidu õigusaktides muudatused, mille tulemusena arvestatakse intressi edasi samadel põhimõtetel kui viivist, mistõttu oleks intress ja viivis edaspidi sama tähendusega ja nende üheaegne kohaldamine ei oleks kohane. Eelnõus nähakse ette uus intressi arvestamise meetodika. Intressi arvestatakse tagasinõudmise otsuses sätestatud tähtaja möödumisest alates kuni toetuse tagasimaksmiseni, tagasimaksmise ajatamise korral lõpliku tagasimaksmiseni või tasaarvestamise korras mahaarvamiseni.

Palun Riigikogu liikmetel esitatud eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui tagasimakse tähtaega lühendati 90 kalendripäevalt 60-le, siis peaks äkki vaatama ka teist poolt. PRIA maksab praegu raha 90 tööpäeva jooksul. Võib-olla oleks õige, kui PRIA maksaks taotlejale raha ka 60 kalendripäeva jooksul?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Kui te olete eelnõu tähelepanelikult lugenud, siis tegelikult on kõik – tagasinõudmise, ajatamise ja võimaliku tasaarvestamise sisseviimine – tehtud taotlejate huvides ja eelnõu muudab nende olukorra soodsamaks. Nii et selles mõttes on leevendamist ka siitpoolt. Teiseks, 90 päeva on üldjuhul PRIA-le investeringutoetuste puhul maksimumaeg. On olukordi, kus maksmine on pike-ma aja jooksul toimunud, ja see võimalus tuleneb seadustest. On ka olukordi, kus seda tehakse palju kiiremini. Võib-olla te ei ole eriti tähele pannud, aga otsetoetuste puhul maks-

takse raha välja väga kiiresti. Eesti on vist Euroopa Liidus ainukene riik, kes toetuste maksmise võimaluse avanedes maksab üldjuhul kõik riigi otsetoetused välja kiiremini kui kuu aja jooksul ehk teeb seda lühema ajaga kui 30 päeva. Nii et see 90 päeva ei ole absoluutne reegel ja niisugune võrdlus ei ole võib-olla päris adekvaatne, sest toetused on erinevad, toimingud on erinevad ja olukorrad on erinevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud härra juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 432 14. mail. Komisjoni oli kutsutud Põllumajandusministri maaelu arengu osakonna kohaliku algatuse ja elukeskkonna büroo juhataja Anneli Kimmel, kes andis nimetatud seaduseelnõust ülevaate. Komisjonis toimunud arutelul tekkisid ka mõned küsimused. Kõige pikem arutelu oli seotud Leader-foorumi ja Leader-tegevusgruppidega, taheti teada, kuidas selle esindatusega ikkagi on. Anneli Kimmel vastas, et MTÜ-de, ettevõtete ja omavalitsuste esindajad saavad seal ümarlauas otsuse tegemisel esindada ainult oma ettevõtet, kus nad parasjagu töötavad, ja rohkem volitusi ei saa neil olla. See oligi peamine aruteluobjekt.

Maaelukomisjon otsustas määrata eelnõu ettekandjaks siinkõneleja, saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. maiks 2013, teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata eelnõu muudatusepanekute esitamise tähtajaks 31. mai kell 16. Kõik otsused langevati konsensuslikult. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 432 muudatusepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. mai

kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

12. Ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu (429 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu 429 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ehitusseaduse muutmise vajaduse tingis asjaolu, et alates 1. juulist 2013 hakkab täiel määral kehtima Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ. Praegu on ehitusseaduses mitu sätet, mis olid vajalikud ehitustoodete direktiivi 89/106/EMÜ riigisisesse õigusesse ülevõtmiseks, kuid mis nüüd oleksid otsekohalduva ehitustoodete määruse kehtima hakates sellega vastuolus (nt mõiste "vastavusdeklaratsioon" asemel kasutatakse mõistet "toimivusdeklaratsioon"). Ka on osa asjakohaseid sätteid kehtestatud toote nõuetele vastavuse seadusega ning nende taasesitamine ehitusseaduses ei ole vajalik. Nii ehitustoodete määrus kui ka toote nõuetele vastavuse seadus reguleerivad toote vastavushindamise ja teavitatud asutuse küsimusi. Eeltoodud põhjustel osa ehitusseaduse sätteid muudetakse ning osa tunnistatakse kehtetuks.

Uuendusena lubatakse ehituses kasutada tööstuslikult töötlemata looduslikku ehitusmaterjali või traditsioonilisel teel valmistatud rahvuslikku ehitustoodet. Eeltooduga peetakse silmas materjale, mida ei valmistata tööstuslikult suurpartiidena ja mille kohta ei ole mõistlik mingeid erilisi dokumente vormistada, kuna need sõltuvad looduskeskkonnast ning neid ei töödelda enne kasutamist standardseteks, nagu näiteks käsitsi tahatud massiivpalgid, põhupakid, kohapeal valmistatav savikrohv, katuse-roog jt. Kui kasutatakse eelnimetatud materjale, siis peab arvestama, et ehitise tervikuna vastaks sellele esitatavatele olulistele nõuetele. Ehitise olulisteks nõueteks on mehaanilise

vastupidavuse ja stabiilsuse, tuleohutuse, hügieeni, tervise ja keskkonna, kasutamise ohutuse ja mürakaitse nõuded, lisaks energiasäästlikkusele ja soojapidavusele ning loodusvarade säästlikule kasutamisele esitatavad nõuded. See säte toetab ka ehitustoodete määruse põhimõtteid säästliku ja loodust hoidva ehitamise kohta.

Seaduse jõustumise tähtaeg on 1. juuli 2013. Palun Riigikogu liikmetel esitatud seaduseelnõu toetada!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on ka küsimusi. Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ministrihärra! Kuidas teile isiklikult tundub, milline on selle seaduseelnõu mõju Eesti Vabariigi ehitussektorile ja ehitusmaterjalitööstusele?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Minu isiklik tunne ei pruugi muidugi tugineda faktidele, aga ma arvan, et mõju on positiivne. Seda sellepärast, et eelnõu üks osa puudutab kohalike traditsiooniliste ehitusmaterjalide kasutamise võimaluse seadustamist ja nende kasutuselevõttu lihtsalt, ilma liigse bürokraatiata. Ma loodan, et nüüd te saate ka Saaremaal panna oma elamule kohalikust roost katuse. Sellega paraneb keskkond, meri saab puhtamaks, roost vabamaks ning teie saate endale loodussõbraliku ja väga tervislikust materjalist katuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi, teine küsimus!

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Te ütlesite oma sõnavõttus, et üks selle seaduseelnõu loomise põhjus oli, et Euroopa Liidu direktiiv, mis enne kehtis, läks üle otsekohaldavaks määruseks. Kas te oskate öelda, mis on selle direktiivi ja määruse vahe? Kas ettevõtjatele on tingimused muutunud raskemaks või kergemaks või kuidas need asjad on seal lahti kirjutatud?

Helir-Valdor Seeder

Ei, olulisi muudatusi ei tule. On need muudatused, millest ma rääkisin, niivõrd on neid muudatusi tehtud. Sisuliselt on tegemist tehnilise eelnõuga ja midagi põhimõttelist ei ole muutunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, põllumajandusminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Austatud proua juhataja! Hea minister! Lugupeetud kolleegid! Käesolev seaduseelnõu oli majanduskomisjonis arutelul 13. mail 2013. aastal. Peale komisjoni liikmete ja ametnike olid kohale kutsutud ka majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse ekspert Margus Tähepõld, kes andsid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning vastasid küsimustele. Küsimusi oli kaks, mõlemad praeguse ettekande tegijalt. Minu üks küsimus puudutas neidsamu looduslikke materjale ja teine seaduse jõustumist. Tõepoolest, rakendussätetes on kirjas, et seadus peaks jõustuma 1. juulil, samal päeval, kui jõustub see Euroopa Liidu määrus. Tundub aga, et me ei jõua eelnõu nii kiiresti menetleda, et seadus jõustuks 1. juulil. Seetõttu tulevad esimese ja teise lugemise vahel muudatusettepanekud ning seda sätet me muudame.

Arutelu lõpus tehti kolm otsust: võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna, 22. mail, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 29. mai 2013 kell 17.15. Kõik need otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Olga Sõtnik! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 429 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud ja eelnõu 429 muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on s.a 29. mai kell 17.15.

Tänane päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kaunist õhtu jätku ja kohtumiseni järgmisel korral!

Istungi lõpp kell 16.35.
Istungi kestus 3 tundi ja 35 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 23. mai 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (347 SE) kolmas lugemine

2. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, head külalised, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 15. töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kolleeg Yana Toom, palun!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul au anda üle arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See arupärimine puudutab hambaravihüvitist. Nimelt on praegu õigus hambaravihüvitist saada alla 19-aastastel lastel, pensionäridel ja rasedatel. Selle hüvitise suurus – tuletan teile silmaringi laiendamiseks meelde – on 19 eurot aastas. Ei oskagi rehkendada, kui mitu aastat oleks vaja seda raha koguda, et saaks paar plommi ära panna. Seoses sellega on meil sotsiaalministrile neli küsimust. Peamine neist puudutab muidugi seda, millal on riigil plaanis hakata taas hammaste parandamist hüvitama ka neile, kes töötavad, ja mida arvab minister nendest summadest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on meeldiv kohustus anda üle eelnõu, mis

käsitleb erakonnaseaduse muutmist erakondade rahastamise aspektist. Sellel eelnõul on pikk eellugu, mis sai alguse umbes aasta tagasi ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, vabandust! Head ametikaaslased, saali igast nurgast kostab väga suurt lärmi. Ma palun, et me austame ettekandjat ja neid, kes soovivad ettekannet kuulata! Palun, ettekandja!

Rait Maruste

Sellel eelnõul on pikk eellugu, mis sai alguse aasta tagasi, kuid tol ajal jäid tõstatatud väited ja esitatud süüdistused, nagu te teate, paraku õigusriigile kohase lõpptulemuse ehk kohtulahendita. Mäletatavasti pöördus põhiseaduskomisjon politoloogide ja mitmete institutsioonide poole üleskutsega esitada ettepanekuid olukorra parandamiseks. Sellele reageeriti tõsiselt ja põhiseaduskomisjon asus nende ettepanekutega tööle. Siis tekkisid harta ja jääkeldri initsiatiiv ning tuli kokku rahvakogu. Senine töö põhiseaduskomisjonis jäi ootele. Rahvakogu ettepanekute kohta esitasid oma seisukohad ka Riigikogu fraktsioonid. Seega on eelnõu aluseks ühiskonnateadlaste, rahvakogu ja Riigikogu fraktsioonide ettepanekud.

Eelnõu eesmärk on täpsustada erakondade rahastamise aluseid ning rahastamise järelevalvet. Eesmärk on muuta erakondade rahastamine selgemaks ning konkreetsemalt piiritleda erakondade tuluallikaid, sätestades seejuures tõhusamad järelevalvemehhanismid ning sanktsioonid. Eelnõuga täpsustatakse annetuste sisu ning keelatud annetuste loetelu, sätestatakse piirangud laenutegevusele ning erakonna majandustegevusele, suurendatakse valimiskünnist mitte ületanud, kuid vähemalt 2% häältest kogunud erakondade riigieelarvelist toetust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teie aeg on läbi.

Rait Maruste

Meil jäid komisjonis lahendamata mõned küsimused, teiste hulgas erakondade reklaami ja ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, vabandust, teie aeg on läbi ja ma palun teil see eelnõu üle anda!

Rait Maruste

Kutsun teid kaasa töötama ja oma ettepanekuid esitama.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja ühe arupärimise. Meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatuse nende edasise menetlemise.

Liigume teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised rahandusminister Jürgen Ligile ja keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele.

Head ametikaaslased, täna ja homme peab Riigikogu konverentsisaalis oma istungit Euroopa Nõukogu Parlamentaarset Assamblee liikmesriikide poolt võetud kohustuste täitmise järelevalve komitee, mida juhib meie hea ametikaaslane Andres Herkel. Mul on hea meel teatada, et külalised 23-st Euroopa Nõukogu liikmesriigist jälgivad tänase Riigikogu istungi toimumist istungisaali rõdult. Tervitame meie külalisi. (Aplaus.)

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 liiget, puudub 16.

1. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (347 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuus-Lauli! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja ja head kolleegid! Eilsest Eesti Päevalehest saime jälle lugeda, kuidas Eesti rahvas on ülepeakaela võlgades. Kurv tõsiasi, kuid kohtutäitur korraldab praegu umbes 100 000 eraisikust võlgniku puhul sundtäitmist. Seega, ligikaudu kümnendikul Eesti täiskasvanutest seisab kohtutäitur ukse taga ehk kuuendikul leibkondadest on oht, et nende pangakontod arestitakse. See on tohutu arv. Paljuski on lõhkilaenamamine just kiiralaenu- de nägu.

Probleem pole ju eile sündinud, vaid aastaid vana. Juba kahe aasta eest, 2011. aasta kevadel ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, vabandust! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm. Ma palun olla vaiksemalt!

Marika Tuus-Laul

Juba kahe aasta eest, 2011. aasta kevadel, juhtis Tarbijakaitseamet, kes valvab kiiralaenu- de andmise järele, tähelepanu praktikas ilmnenud probleemidele. Kuid ka Tarbijakaitseamet avas oma silmad alles siis, kui just oli jõustunud Euroopa tarbijakrediididirektiiv vastutus- tundliku laenamise kohta, kus oli oluline koht probleemidel seoses krediidifirmade reklaami- ga.

Eelmise aasta märtsis kutsuti kokku majandus-, rahandus- ja õiguskomisjoni ühisistung, kus tehti valitsusele ülesandeks valmistada Riigikogule ette seadusmuudatused. Selle aasta jaanuarist on õiguskomisjon selle seaduseel- nõuga tegelnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane, ma palun, et ei mina ega teie ei segaks siin saalis ametikaaslasi! Ma palun, oleme mõlemad hetke vaikselt, et saalis saaksid jutud ära räägitud ja siis me saame istungiga edasi minna! Ma tänan teid, Marika Tuus-Laul! Me võime nüüd mõlemad jätkata.

Marika Tuus-Laul

Seega on selle seaduseelnõuga tegeldud pikka aega. Keskerakonna fraktsioon lootis siiralt, ise, muide, aktiivselt muudatusettepane- kutega kaasa aidates, et see valupunkt leiab mingigi lahenduse, me haarame probleemil

sarvist, eitamata ka radikaalseid muudatusi. Ma ei saa öelda, et komisjonis jäi puudu heast tahtest laenuandmist vastutustundlikumaks muuta. Ma arvan, et pigem jäi puudu julgusest probleemi lahendada, rangemalt reguleerida ja reformida. Minki kergema vastupanu teed, otsustati vaadata, kuidas Soomel läheb, ja lükati probleemi lahendamine edasi. Ehk mängis siin oma osa Eesti Pangaliidu ja Eesti Liisingühingute Liidu lobitegevus.

Jaanuaris seaduseelnõu üle andes ütles justiitsminister Hanno Pevkur üheselt, et selle eelnõu eesmärk on ära hoida ülelaenamist. Tõepoolest, Eesti murelasteks on inimesed, kes on ennast lõhki laenanud ja kelle võla koormus ületab mitu korda nende sissetuleku, st laenuandja ei ole realselt arvestanud laenu saaja olukorraga ega tema maksekoormusega. Kuid seda põhiprobleemi me selle seaduseelnõuga kahjuks praegu ei lahenda. Tegelikult peaksime vaatama, kui palju peaks inimesele raha kätte jääma, et teatud summas üldse laenu saada. Seda Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut kahjuks ei arvestatud.

Eelnõu arutelu raames tõstatus ka teema kehtestada Soome näitel tarbijakrediidiintressi aastamäär, millest kõrgemat intressi ei tohiks küsida. Sellega me defineeriksime ära ka liigkasuvõtmise mõiste. Küll aga ei saa me seoses selle probleemiga võtta teise riigi õigussüsteemi üle vaid ühte osa, vaid me peame vaatama seda probleemi terviklikult. Nimelt peaksime looma siia kõrvale võlgade sissenõudmise seaduse, mille kohaselt ei võiks võlgade sissenõudmisega tekitada võlgnikule põhjendamatuid kulutusi ega ebamugavusi. Samuti oleksid selles seaduses ära määratud maksimumsummad, mida on lubatud nõuda näiteks võla meeldetuletuse (Soomes on see summa kuni 5 eurot, Eestis tavaliselt 15 eurot), maksenõuete saatmise või maksegraafiku muutmise eest. Eestis praegu ühtegi sellise sisuga seadust ei ole. Seega, kui kehtestada aastaintressi piirmäär, tuleb eeskätt kaaluda võlgade sissenõudmise seaduse koostamist, mis ei laseks laenuandjatel suurendada kõrvalnõuete tasu.

Tegelikult on päris huvitav, miks liberaalse turumajanduse pooldajad kardavad ametlikult käibe le võtta liigkasuvõtmise terminit, samas kui paljudes Euroopa riikides on liigkasuvõtmine kriminaalkorras karistatav. Tuhandetesse ulatuvad röövellikud protsendid, mida laenu-

andja kliendilt võtab, on ju otseselt liigkasu, mille eest tuleks karistada. Praegu on meie üliliberaalses riigis vaid soovituslikud krediitkulukuse hea tava määrad, mille peale teine pool lihtsalt naerab. Naerdakse ka nende inimeste üle, kes ei jõua maksta oma üleöö suurenenud kodukulude arveid või kellel ei ole muud väljapääsu kui võtta kiirlaenu, et tasuda varem võetud võlgasid. Just nii laenataksegi end lõhki, aga samas need, palun vabandust, sulid, kes saavad tuhandetes protsentides hõlptulu, on meil tublid ettevõtjad ja õiged mehed pealegi. Kummaline riik!

Me imestame, et Reformierakonna ja IRL-i liikmed toetavad kiirlaenude massilist telereklaami, kuna Keskerakonna fraktsiooni muudatuse ettepanek massiline väli- ja telereklaam keelustada hääletati ju maha. Te ütlete, et piirata justkui võiks, aga keelata ei saa, sest see ei vastavat liberaalse majandusmudeli põhimõtetele. Ometi oleme ju kasiinode ja tubakatoode te reklaami puhul seda teinud.

Veel tuleks kaaluda, kas mitte nagu Soomes viia õigussüsteemi sisse tarbijakaitsemehhanism, mis ei lubaks võlausaldajal maksetega hilinenud tarbijalt kohe viivist nõuda ega muid rahalisi kohustusi kehtestada, juhul kui on tegemist inimese haiguse, töötuse või muu sellise sotsiaalse asjaoluga. Soomes on näha, et tarbijat püütakse siiski aidata, meil aga loetakse moraali, et ise oled süüdi, kui ennast lõhki laenasid, see on sinu enda probleem. Järelikult oled äpu, rumal ja laisk.

Kokkuvõtteks. Kuigi eelnõu ei lahenda üle- ja lõhkilaenamise probleemi, on see vähemalt väike samm mõistliku laenamise ja probleemidest arusaamise poole. Me toetame seda eelnõu, kuid tingimusel, et sügisel tuleme teema juurde tagasi, nagu siin lubati. Me väga loodame, et me teeme siis radikaalsemaid otsuseid ja ohjeldame pahatahtlikke laenuandjaid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 347 lõpphääletuse ettevalmistamist. Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 347. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse

muutmise seaduse eelnõu 347 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kõnealuse eelnõu esimene lugemine toimus 10. aprillil ja tollel päeval määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Kultuurikomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist ja tegi kindlaks, et muudatusettepanekuid ei ole tehtud, samas aga otsustas teha ise sõnastuslikke muudatusettepanekuid, et eelnõu tekst oleks üheselt mõistetav, tekstist kaoksid kaudviited ja ümbernurgäütlmised ning kõik, mida tahetakse öelda, oleks igas sättes selgelt väljendatud. Kultuurikomis-

joni see istung toimus 13. mail. Teist korda käsitles komisjon seda teemat 21. mail, et oma menetluslikud otsused veel kord üle vaadata ja kinnitada. Konsensuslikult otsustati saata see eelnõu teisele lugemisele sel nädalal ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame eelnõu 394 muudatusettepanekute läbi vaatamist. On laekunud kolm muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Eelnõu 394 teine lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.18.

Istungi kestus 18 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 3. juuni 2013
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine välispoliitiliste eesmärkide kohta (nr 323)
2. Arupärimine kalanduspoliitika ja kalandusvaldkonna reguleerimise kohta Peipsi järvel (nr 327)
3. Arupärimine väljarände kohta (nr 335)
4. Arupärimine Maanteeameti liiklusregistri büroode altkäemaksujuhtumite statistika kohta (nr 324)
5. Arupärimine teedehituse ja -hoolduse kohta (nr 331)
6. Arupärimine IRL-i elamislubade skandaali kohta (nr 330)
7. Arupärimine elektroonilise sigareti tarbimise reguleerimise kohta ja elektroonilise sigareti mõju kohta tervisele (nr 322)
8. Arupärimine ebapiisava toimetulekutoetuse kohta (nr 325)
9. Arupärimine abi- ja rehabilitatsioonivahendite sooduslaenuvõtte kohta (nr 326)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu liikmed! Tere päevast, lugupeetud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärku 16. töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõigepealt kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esiteks, pärimisseaduse, notari tasu seaduse, notariaadiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud kahe seaduseelnõu

menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Kolmandaks, laste kaasamist relvakonfliktidesse käsitleva lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Neljandaks, keskkonnajärelevalve seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Viies, väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Ken-Marti Vaher. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! Mitme Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikme nimel annan üle arupärimise siseministrile narkomaaniavastase võitluse kohta. Me oleme pidanud siseministri ja peaministriga kaks aastat meeldivat debatti, kuidas narkosurmade arvu allapoole viia. Mitu aastat järjest on see arv suurenenud. Me oleme rääkinud sellest, et äkki ei ole Siseministeriumi valitud taktika mitte kõige käepärasem ega tulemusrikkam. Nagu me näeme, kui selle aasta alguses taktika muutus, siis narkosurmade arv Eestis vähenes kaks korda. Politsei on toodud tänavatele, püüdmaks narkodiilereid, kes müüvad valget hiinlast ehk alfa-metüülfentanüüli iga päev eri kohtades üle Tallinna. Me küsimegi, kas siseminister tunnistab, et senine taktika oli väga vale. Teine asi, kas peale Tallinna on ka mujal Eestis kavas kasutada seda meetodit narkomaanide ja narkodiilerite püüdmisel ning kuidas üldse selles valdkonnas Siseministeriumi

ja teiste ametkondade koostöö valitsuse narko-komisjonis toimub? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Austatud Riigikogu! Euroopa Komisjon on esitanud direktiiviettepaneku, millega kohustatakse äriühinguid ja kontserne avalikustama mittefinantsteavet ning mitmekesisust käsitlevat teavet. Euroopa Liidu asjade komisjon on arvamusel, et ettepanek on vastuolus subsidiaarsuse põhimõttega, kuna Euroopa Liidu tasandil sekkumise vajalikkust pole piisavalt põhjendatud. Põhjendatud arvamuse esitamine Euroopa Liidule on ajendatud soovist säilitada Eesti õigus otsustada, milline on õiglane tasakaal äriühingute kohustuste ja ettevõtlusvabaduse vahel ning milliste meetmetega tasakaalu saavutada. Mittefinantsteabe avalikustamine suurendab oluliselt äriühingute halduskoormust ja kulusid ning ei ole selge, et sellise teabe sundkorras avalikustamine kaitseks paremini investorite huvisid kui juba praegu kehtiv kohustus avalikustada finantsteavet. Seoses sellega annan Euroopa Liidu asjade komisjoni nimel üle Riigikogu otsuse eelnõu, mille sisuks on põhjendatud aramus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviettepaneku mittevastavuse kohta subsidiaarsuse põhimõttele.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Koos kaheksa kolleegiga Keskerakonna fraktsioonist on mul hea meel anda peaminister Andrus Ansipile üle arupärimine Vabariigi Valitsuse liikme huvide konflikti ja riigiettevõtete nõukogude liikmete määramise kohta. Esitame sel teemal peaministrile kokku kuus küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kuus seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu-

ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan need otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid, nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 22. mail algatatud tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon, ja Riigikogu põhiseaduskomisjoni s.a 23. mail algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 30. mail esitatud eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Euroopa Komisjoni rohelise raamatu keskkonda sattunud plastijätmeid käsitleva Euroopa strateegia kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja rohelise raamatu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 6. juuni kell 16. Teiseks, kaubanduse kaitsevahendite moderniseerimist käsitlevate Euroopa Komisjoni teatise ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ning teatise ja määruse eelnõu kohta arvamust andma väliskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 13. juuni kell 16.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel, kuid siia tuleb väike täiendus, sest kultuurikomisjon on teinud ettepaneku arvata selle nädala päevakorrast välja Riigikogu liikme Mart Meri algatatud Rahvusraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu 407 arutelu, mis oli planeeritud teisipäeval kaheksanda päevakorrapunktina. Koos selle täiendusega panem selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine välispoliitiliste eesmärkide kohta (nr 323)

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Algab arupärimistele vastamine. Esimehe arupärimine on Riigikogu liikmete Sven Mikseri, Marianne Mikko, Andres Anvelti, Neeme Suure, Rein Randveri, Kalvi Kõva, Eiki Nestori, Tiit Tammsaare, Jaak Alliku, Heljo Pikhofi, Mart Meri, Helmen Küti ja Jaan Õunapuu 18. aprillil s.a esitatud arupärimine välispoliitiliste eesmärkide kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Härra peaminister! Head kolleegid! Esitasin koos 12 kolleegiga s.a 18. aprillil peaminister Andrus Ansipile arupärimise, et küsida peaministrilt selgitusi tema Ukraina-visiidi kajastuse kohta. Kuna arupärimise üleandmisest on möödunud juba poolteist kuud, siis on ilmselt vaja kuulajate mälu veidi värskendada. Tehiolud olid järgmised. Eesti välisminister Urmas Paet teatas veebruaris parlamendi ees iga-aastaselt välispoliitika arutelul esinedes, et Eesti välispoliitika põhineb euroopalikel väärtustel ja juhindub inimõiguste ülimuslikkuse põhimõttest. Ma tsiteerin: "Inimõigused ja väärtused on läbiv teema kõigis välispoliitilistes küsimustes, olgu selleks julgeolek või Euroopa-poliitika, majandus- või konsulaarvaldkond."

Selle aasta 10. aprillil kirjutas ajaleht Postimees, et Reformierakond kogus aasta esimeses kvartalis annetustena 62 015 eurot, millest kõige suurema annetuse, 50 000 eurot, tegi äri-mees Hillar Teder. 11. aprillil tegi Ukrainas visiidil viibinud peaminister Andrus Ansip sealse ajakirjanduse andmetel avalduse, mida Eesti meedias üsna üllatavaks peeti. Ansip ütles, et on vale panna Ukraina ja Euroopa Liidu suhete tulevikku ühele kaardile, ühele daamile. See üks daam on mõistagi kohtu all olev Ukraina ekspeaminister Julia Tšomošenko. Peaministrit saatis visiidil väike äridelegatsioon, kuhu muu hulgas kuulus eelmainitud, Ukrainas märkimisväärsed ärihuve omav Reformierakonna suurtoetaja. Ajakirjandus ja avalikkus on peaministri sõnu ühest daamist hukka mõistnud, kuid peamiselt on keskendunud sellele, et selline väljaütlemine ei olevat justkui

härasmehelik. Vähem on keskendunud küsimusele, mis on vähemalt sotsiaaldemokraatide arvates veelgi olulisem. Nimelt sellele, kas Eesti välispoliitilised seisukohad, mida peaminister oma esinemistes väljendab, põhinevad mingitel väärtustel või on need ostetavad ja müüdavad. Ma ei tahaks küll nii öelda, ma küsin siis näiteks, kas need on tellitavad.

Et arupärijate seisukoht oleks selge, tahan rõhutada kahte asja. Esiteks, peaminister peab loomulikult seisma oma riigi ettevõtjate huvi-de eest. Kui vaja, tuleb Eesti ettevõtjate õiglase kohtlemise küsimus jõuliselt tõstatada ka kahepoolsetel kohtumistel, vajaduse korral peaministrite tasemel. Ent mingil juhul ei saa ega tohi Eesti ettevõtjate ega erakonna sponsorite majandushuvide edendamiseks teha kompromisse Eesti suhtumise arvel inimõigustesse, ausasse kohtupidamisse või õigusriiklusesse tervikuna. Teiseks. Eesti riik ja ma loodan siiralt, et kõik Eesti poliitilised jõud on huvitatud Ukraina kiiremast lõimumisest Euroopasse ja Ukraina sisepoliitilistest reformidest, eriti just õigusriikluse valdkonnas. Neid soove ja lootusi saab väljendada nii, nagu tegi seda peaminister Ansip, kes ütles, ma kordan, et on vale panna Ukraina ja Euroopa Liidu suhete tulevikku ühele kaardile ja ühele daamile. Aga neid soove ja lootusi saab väljendada ka näiteks nii, nagu tegi USA välisminister John Kerry maikuisel kohtumisel oma Ukraina kolleegiga. Välisminister Kerry ütles toona, et ta soovib kõnelda tööst, mida Ukraina peab tege-ma, täitmaks Euroopa Liiduga assotsiatsiooni-leppe sõlmimise tingimusi. Ta avaldas lootust, et lepe suudetakse peagi sõlmida, kuid ta väljendas ka tungivat lootust, et Ukraina suudab minna edasi sellel teel seisvate keeruliste küsimustega, sh mõne isiku, eriti ekspeaminister Tšomošenko vastu esitatud kriminaalsüüdistus-te lõpetamisega.

Meie pea- ja välisministri kommentaarid ja vastused Eesti ajakirjanduse küsimustele visiidi järel on olnud kummastavalt ebalevad. Pärin nii justkui ei ole öeldud, aga ümber ka ei lükata, ajakirjanduse väidete põhjal ei hakata hinnanguid andma, aga täpsemalt ka järele ei küsita. Ma meenutan, et välisminister Urmas Paet ei soovinud Ukraina ajakirjanduses avaldatud tsitaati kommenteerida, öeldes 16. aprilli Postimehe andmetel, et ei ole seda lauset ise kuulnud ega hakka teise riigi pressiteate alusel

peaministri öeldule hinnanguid andma. On kummastav, kui välisministril puudub võimalus peaministri öeldu kohta otseallikast infot saada. Ka peaminister ise ütles 17. aprilli Postimehe andmeil, et ei pea vajalikuks oma sõnu kuidagi kommenteerida ning neile ei maksa üldse tähelepanu pöörata.

Meil on peaministrile viis küsimust. Eeltoodu valguses palume neile küsimustele sisuliselt vastata. Ma loodan, et peaminister ei hakka meid veenma Euroopa Liidu ja Ukraina suhete arendamise olulisuses, milles me juba niigi veendunud oleme. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Mikser! Palun nüüd vastamiseks kõnepulti lugupeetud peaministri!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas Teie Ukraina meedias tsiteeritud väljaütlemine "ühest daamist", kes ei peaks olema takistuseks Ukraina ja Eesti ning Ukraina ja Euroopa Liidu suhetele, on Teie arvates kooskõlas väärtuspõhise välispoliitika põhimõtetega?" Kõigil on olnud võimalus tutvuda algallikast pärit informatsiooniga, mis avaldati Vabariigi Valitsuse kodulehel kohtumise päeval. Seda korrates kinnitan, et ütlesin kohtumisel nii Ukraina presidendi kui ka peaministriga, kui oluline on Ukrainale jätkata alustatud reforme ning täita Euroopa Liidu sõnastatud tingimused. Nii nagu kõigi teiste Euroopa Liidu liidrite, nii ei ole ka minu arvates valikulisel õigusemõistmisel kohta, aga ma ei pea õigeks panna kogu Euroopa Liidu ja Ukraina suhete arengut sõltuvusse ühest küsimusest. Eesti välispoliitikas ei ole väärtuspõhine ja pragmaatiline lähenemine olnud vastandid, vaid need on teineteist täiendanud. Selles veendumiseks soovitan teil meenutada välisministri viimast ettekannet Riigikogule.

Teine küsimus: "Kuidas hindate oma visiidi tulemuslikkust Teid saatnud Ukrainas ärihuve omavate Eesti ettevõtjate, sealhulgas hiljuti teie erakonda 50 000 euroga toetanud Hillar Tederi jaoks?" Mis puudutab ärihuve ja tulemuslikkust, siis seda tuleks teil küsida nimetatud ettevõtjate käest. Samas on mul hea meel, et lugupeetud küsijad on tähele pannud seda,

kuidas valitsus Eesti ettevõtjate huve kaitseb. Kinnitan teile, et mul on kavatsus ka edaspidi seista Eesti ettevõtjate ja Eesti majandushuvide eest.

Kolmas küsimus: "Kas ja kuivõrd aitasisid Teie Ukraina võimudele meelepärased, ent Euroopa Liidu valdavast lähenemisest lahknevad avaldused kaasa Teid saatnud ettevõtjate ärihuvide edendamisele Ukrainas?" Euroopa Liidus on vastu võetud ühisseisukohad nii riigijuhtide tasemel ülemkogul kui ka välisministrite tasandil. Minu Ukrainas öeldud sõnad on nende seisukohtadega kooskõlas.

Neljas küsimus: "Kas Ukraina visiidil Eesti majandushuve esindades järgisite välisminister Urmas Paeti Riigikogule tehtud ettekandes väljendatud põhimõtet väärtuste ja inimõiguste üliluslikkusest Eesti välismajanduspoliitikas?" Jah, minu tegevus Eesti majandushuve edendamises on kooskõlas sellega, mida välisminister Riigikogule on öelnud.

Viies küsimus: "Kuivõrd valitsuskoalitsiooni kuuluvate erakondade suurtoetajate hulgas on ettevõtjaid, kellel on Valgevenes ärihuve, siis kas võib Teilt või Teie juhitava valitsuskabineti liikmetelt oodata ka Valgevene poliitika suhtes Euroopa Liidu lähenemisest oluliselt erinevaid avaldusi?" Nagu siiani, nii ka edaspidi järgib valitsus Euroopa Liidu ühisseisukohati. Nagu siiani, nii ka edaspidi kaitseme Eesti ettevõtjate huve igal pool maailmas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Kas on küsimusi? Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud peaminister! Kas ma sain õigesti aru vastusest esimesele küsimusele, et väljendit "üks daam" ei ole te kunagi kasutanud ega neid sõnu Ukrainas öelnud?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen korduvalt ka varem öelnud, et nii ma mõtlen. Kas ma olen kasutanud täpselt seda väljendit või mitte, polegi nii oluline. Ma võtan selle väljendi omaks. Ma ei leia sõnas "daam" mitte midagi solvavat ega diskrimineerivat. Võiks isegi paluda teil näiteks otsida, millise ajakirjandusväljaande juhtkirjas on kasutatud väljendeid "karmi käega daam"

või "raudse haardega leedi". Te leiate neid väljendeid Eesti ajakirjandusest kümneid ja sadu kordi. Vaevalt on teil sõnade "leedi" või "daam" kasutamise pärast kellelegi etteheiteid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Vilniuse arutelu on juba üsna lähedal. Kas te olete veendunud, et Ukraina saab Vilniuses allkirja ja tema n-ö laua taha istumine ei hakka sõltuma küsimusest, kas selleks ajaks on endine peaminister vangis või mitte?

Andrus Ansip

Aitäh! Ei, seda veendumust mul küll ei ole, et assotsiatsioonileping Ukraina ja Euroopa Liidu vahel kirjutatakse alla Vilniuse idapartnerluse tippkohtumisel. See sõltub ikkagi väga paljudest arengutest. Ma väga loodan, et Ukraina tegevus ja Euroopa Liidu suhtumine sellesse võimaldavad assotsiatsioonilepingule alla kirjutada. Tunnistagem, ega Euroopa Liidul Ukraina ja ukrainlaste jaoks plaani B valmis ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Minu küsimus on ikka Eesti välispoliitika kohta. Kui nende kahe lähenemise vahel vastuolu ei ole, kas siis Eesti välispoliitika on väärtuspõhine ja me tegutseme pragmaatiliselt või on meie välispoliitika pragmaatiline ja me tegutseme väärtuspõhiselt?

Andrus Ansip

Nii seda kui ka teist. Need asjad peavad koos käima ja elus need käivadki koos. Minu palju tsiteeritud väite juures on kõige olulisem nimelt see, et kõiki Euroopa Liidu ja Ukraina suhteid ühele kaardile asetada ei tohi. Tegelikult ei ole selles väites väga palju uudisväärtuslikku, sest ka siiani ei ole Euroopa Liit asetanud oma suhete tulevikku ühele kaardile. Kui me vaatame näiteks Euroopa Liidu Ukrainasse mineva ekspordi kasvu, siis näeme, et see on olnud märkimisväärne. 2009. aastal eksportis Euroopa Liit Ukrainasse kaupu 14

miljardi euro eest, 2012. aastal 23,8 miljardi euro eest. See on väga tormiline majandussuhete areng. Mitte kuidagi ei ole võimalik väita, et kogu suhete tulevik on asetatud ühele kaardile. Täpselt sama võib öelda ka Ukrainast tuleva impordi kohta: 2009. aastal oli seda 7,9 miljardit eurot, 2012. aastal 14,6 miljardit eurot. Kui vaadata kas või näiteks Ukraina ja mõne Euroopa Liidu liikmesriigi kaitsekoostöö initsiatiive, ka siis ei ole võimalik märgata, et siin oleks mingisugune seisak, tardumus. Suhted on päris hästi ja kiiresti arenenud. Näiteks on loomisel LITPOLUKRBRIG. Nimi on küll natuke kandiline, aga tegemist on Leedu, Poola ja Ukraina kaitseformeringuga, kus peaks osalema 550 Ukraina sõjaväelast. Ukraina on lubanud läbi viia väga ulatuslikke reforme, et nende õiguskord ja õiguslik raamistik hakkaks vastama Euroopa Liidu standarditele. Nendest teetähistest mitmed on saavutatud, mitmed on saavutamisel ja mitme kohta loodame, et need saavutatakse. Nii mõnegi reformi lõpuleviimiseks tuleks ilmselt muuta Ukraina põhiseadust. See protsess praegu toimub. Uue põhiseaduse esimene redaktsioon on üle antud Venezia komisjonile. Seega, reformid Ukrainas toimuvad. Me soovime muidugi, et need toimuksid märksa kiiremas tempos ja oleksid ulatuslikumad, aga kindlasti ei ole põhjust eitada läbiviidud ja läbiviimisel olevate reformide olulisust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kas te oskate nimetada veel mõnda Euroopa Liidu valitsusjuhti, kes on teinud Ukraina riigipeale sellise kingituse, vähendades selle väga poliitilise ja läbipaistmatu kohtumõistmise, kohtuotsuse tähtsust, nn ühe daami, nagu te väljendusite, kohtu-*case*'i tähtsust ning andes legitiimsust praegusele Ukraina valitsusele, väites, et seda tüüpi tegevus ei kujuta vähemasti ühe Euroopa Liidu valitsusjuhi arvates endast suuremat probleemi? On teil Euroopas veel mõttekaaslasi, kes on nõus nõnda inimõigusi alatahtsustama?

Andrus Ansip

See oli puhtalt teie meelevaldne tõlgendus. Mina sellise tõlgendusega nõus ei ole. Seda väidan ma küll, et Euroopa Liit tervikuna ei ole seadnud suhete arengu aluseks ainult ühte küsimust. Kas või seesama ekspordi ülikiire kasv kõneleb sellest, et suhted arenevad. Kusjuures Eesti osa selles väga märkimisväärses kasvus on suhteliselt tagasihoidlik, marginaalne. Põhiliselt puudutab Ukraina ja Euroopa Liidu kaubavahetus Lääne-Euroopa suuri riike. Jah, suhteid arendatakse. Alati, kui ma olen rääkinud sellest, et me ei tohi panna Euroopa Liidu ja Ukraina suhete tulevikku sõltuvusse ainult ühest argumendist, ühest küsimusest, olen ma samas lauses öelnud, et mitte mingil juhul ei ole Eesti ega Euroopa Liidu arvates selektiivne õigusemõistmine, poliitiliselt kallutatud õigusemõistmine aktsepteeritav. Teie oma küsimuses jätsite selle poole mainimata, kas teadmatusest või teadlikult. Ma arvan pigem seda viimast, sest ma eeldan teilt suuremat lugemust. Aga see pole korrektne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Härra peaminister! Teie erakonna kaaslane Kristiina Ojuland on teinud Euroopa Parlamendi raportöörina märkimisväärselt aktiivset tööd nn Magnitski raportiga. Me teame, et nii Põhja-Ameerika kui ka Euroopa mitme riigi parlamendis on just nimelt Sergei Magnitski juhtumit – ühe inimese juhtumit – käsitletud Venemaa inimõiguste üldise olukorra aspektist väga indikatiivsena. Kuidas te hindate, kas keskendumine Magnitski juhtumile on samuti n-ö üksikisiku ja üksikteema väljakiskumine või on see põhjendatud?

Andrus Ansip

Aitäh! Magnitski juhtumi põhjalik analüüsimine europarlamentis on kindlasti põhjendatud. Kuid tänase põhiküsimuse kontekstis peate kindlasti nõustuma ka sellega, et kogu maailm ei ole seadnud kogu oma suhete arengut Venemaaga sõltuvusse ainult ühest küsimusest. Ka selles mõttes on need kaks kaasust sarnased. Ülemkogul ja Euroopa Liidus laiemalt ei ole ju kunagi üritatud selgusele jõuda selles, kas Julia Tõmošenko on selles, milles teda

süüdistatakse, süüdi või mitte. Sellist arutelu nendel ülemkogu istungitel, kus mina olen viibinud (aga ma olen viibinud kõigil istungitel, kus neid küsimusi on arutatud), toimunud ei ole. Küll aga on ülemkogu ühemõtteliselt ja ühehäälselt asunud seisukohale, et selektiivne kohtupidamine ja õigusemõistmine, poliitiliselt kallutatud õigusemõistmine pole aktsepteeritav. Mida see tähendab? Mõistetakse ühemõtteliselt hukka selektiivne õigusemõistmine, aga samas ei võeta seisukohta, kas endine peaminister on süüdi või süütu. On ütlematagi selge, et süü- või süütuseküsimus on sõltumatu kohtupidamise otsustada ja ülemkogu või ka Euroopa Liidu välisministrid ei ole võimelised sõltumatu kohtupidaja olema. Nad sellele rollile ei pretendeeri. Olgu meenutatud, et kriminaalasi Julia Tõmošenko vastu algatati eelmise Ukraina presidendi ametiajal. Ka siis, kui kohtuotsus langetati, ei asunud Euroopa Liit ühemõtteliste sanktsioonide teele, kuigi Euroopa Liidu meelest on see kohtuotsus poliitiliselt kallutatud. Meenutage, et ei kehtestatud boikotti isegi Euroopa meistrivõistlustele jalgpallis, mida mõned nõudsid, ja ka muid suhteid püütakse edasi arendada. Millest tulevad need kõhklused ja kahtlused? Ilmselt head küsijad paljulugened inimestena teavad seda ise. Inimesed, kes viitsivad guugeldada, leiavad küllaldaselt viiteid kõnealuse isiku varasema ärikarjääri kohta ja süüdistusi miljonitesse dollaritesse ulatuvate altkäemaksude andmise kohta Vene sõjaväelastele, kes seetõttu näitasid gaasi tarbimist 80 miljoni dollari võrra suuremana. Ei ole mina otsustaja, kas need süüdistused peavad vett või mitte, küll aga on ajakirjanduse vahendusel teada, et selles samas asjas on kõrge sõjaväelane süüdi mõistetud. Väga paljudele on teada ka see, et Julia Tõmošenko omaaegne äripartner nende ühises ettevõttes Ukraina Ühendatud Energiasüsteemid Pavlo Lazarenko mõisteti USA-s 17 aastaks vangi. Nendest kohtumaterjalidest, mida internetiavarustest võib leida, leiab küllaldaselt seoseid kõnealuse juhtumiga. Väidetavalt on Julia Tõmošenko kandnud Pavlo Lazarenko Küproses asuvatele arvetele 110 miljonit USA dollarit. Ei ole Eesti Vabariigi peaministri asi otsustada, kas tegemist on karistatavate tegudega või mitte, selles küsimuses saab otsusele jõuda ainult sõltumatu kohtupidamine. Euroopa Liit on asunud seisukohale, et Julia Tõmošenko üle

ei ole kohut peetud sõltumatult, küll aga on kõhklusi ja kahtlusi läbi aegade üleval olnud üksjagu palju. Põhimõtteliselt ei tohiks me neid kahtlusi ignoreerida, me ei tohiks asuda seisukohale, et üks inimene on ilmtingimata süütu, kui meil ei ole selleks piisavalt argumente. Jäägu sõltumatu kohtupidamise otsustada, kas keegi on süüdi või süütu. Meie taotleme õiglast kohtupidamist.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Alustab kolleeg Sven Mikser. Avan läbirääkimised.

Sven Mikser

Peaministri vastuse minu küsimusele Sergei Magnitski kohta pean ma ilmselt stenogrammist täpsemalt üle lugema. Esmakordsel kuulamisel kõlas see kummastavalt.

Nagu ma kartsin, üritas peaminister oma vastustes viia debatti sellele teemale, kas Euroopa Liit peaks Ukrainaga suhteid arendama või mitte ja kas need suhted peaksid sõltuma ühest, kahest või kolmest asjaolust. Ma ei tea, kas peaminister üritas n-ö põhiküsimustelt debatti sellele viia teadmatusest või teadlikult. Ma arvan seda viimast, sest ma eeldan peaministrilt nii suurt lugemust kui ka märkimisväärsset tähelepanuvõimet. On tõsiasi, et Ukraina ajakirjanduses tsiteeritud peaminister Ansipi sõnavõtt oli Ukraina võimudele meelepärane just selles aspektis, et see aitas murendada Euroopa Liidu riikide ühist survet Ukraina võimudele, et kohtupidamine Julia Tõmošenko üle oleks tõepoolest õiglane ja mittepoliitiline. On ka tõsiasi, et peaminister ei ole suutnud anda selgeid seisukohti ei selle kohta, mida ta siis täpselt ütles, ega selle kohta, mis sellised väljaütlemised tingis.

Tahan tähelepanu juhtida ka sellele, et äsja kõlas siit puldist tiraad Tõmošenko võimaliku paturegistri kohta koos peaministri arvamuse avaldusega, et ei pea ju ilmtingimata arvama, et inimene on süütu. See tõdemus on eriti kummaline, arvestades seda, kui jäigalt on peaminister süütuse presumptsioonile rõhunud omaenda erakonnakaaslastest ministrite võimalikke patutegusid käsitledes, nüüd võib selles kontekstis rääkida juba eksministrist.

Nagu ma ütlesin, libises peaminister ootuspäraselt kõrvale põhiküsimuselt, kas tema Ukrainas esitatud Ukraina võimudele meelepäraste avalduste ja Reformierakonna toetajate suurte annetuste vahel on seos või ei ole seda tepts mitte. See on kahetsusväärne, eriti just viimase aja erakondade rahastamise skandaalide valguses. Sest kui me võime enam-vähemgi aimata, milliseid seisukohavõtte ja tegusid pälvivad erakonna avalikud rahastajad, siis saame üksnes ette kujutada, milliseid seisukohavõtte ja tegusid on tehtud erakonna varjatud rahastajate huvides. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine kalanduspoliitika ja kalandusvaldkonna reguleerimise kohta Peipsi järvel (nr 327)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Rainer Vakra, Inara Luigase ja Deniss Boroditsi 25. aprillil s.a esitatud arupärimine kalanduspoliitika ja kalandusvaldkonna reguleerimise kohta Peipsi järvel. Palun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Hea peaminister! Kallid kolleegid! Kõigile meile meeldib, kui meie töö on tulemused, nähtavad või tuntavad tulemused. Meil on siis hea tunne. Mul on suur rõõm tõdeda, et see arupärimine on mulle seda tegemisrõõmu juba andnud, seda kahes aspektis. 24. aprillil sai see arupärimine üle antud. Pärast seda toimus Peipsi peal suur operatsioon "Peipsi lukku". Kahekümne aasta jooksul ei ole sellist operatsiooni Peipsil toimunud. Mul on tõesti hea meel, et riik on lõpuks reageerinud. Täna tundsin ma selle arupärimise pärast jälle head meelt. Kuigi ma sain ka riielda. Nimelt, minu kallis pinginaaber ütles, et ta on mu peale tõsiselt pahane, sest tema jäi tänavu kevadisest latikast ilma. Inara elab ju pea-aegu Peipsi ääres, aga Peipsi oli nii lukku pandud, et ta jäi latikast ilma. Kuid minul on muidugi hea meel, et Peipsi on lukku pandud, kui-

gi latikat oleks võinud ka poest või kuskilt müügipunktist osta saada.

Aga vabandage niisuguse pika sissejuhatuse pärast! Lähen nüüd arupärimise juurde. Miks see arupärimine sai esitatud? Arupärimises on selle kohta pikk jutt ja seal on ka küsimused kirjas. Mulle meeldib Peipsi-äärne tänavküla. Ükskõik, kuidas sa sellest läbi sõidad, kui sa tuled Mustveest ja lähed Kallaste poole, siis on seitse kilomeetrit maja majas kinni, või kui tuled Kallaste poolt, siis Kasepää külast algab väga omapärane Eestimaa nurk, mis kestab seitse kilomeetrit. Kui ma olen seal sõitnud, siis olen viimastel kordadel kogu aeg nagu midagi otsinud, aga ei ole leidnud. Ma olen otsinud selle piirkonna arengut, aga tegelikult see piirkond läheb oma arengus tagasi, areng on seal Eesti teise iseseisvuse ajal kahjuks seisma jäänud. Seda pikka tänavat mööda sõites on näha tsariaegseid ehitisi, mis on korralikud tellisehitised, siis on näha natukene esimest Eesti aega ja siis on Stalini aega näha. Seda on päris tugevalt näha. Sel ajal loodi Peipsi ääres kalamajanduses kord majja, milliste meetoditega, on iseküsimus, aga kord oli majas ja see piirkond arenes. Pärast Stalini surma läks millegipärast kord seal käest ära, midagi ei juhtunud. Uuesti läks kord Peipsi ääres paremaks 1960. aastate teisel poolel, see kestis kuni 1980. aastateni. Seda kõike on ehitistest näha. Ma olen ehitust ja arhitektuuri õppinud ning huvitun sellest asjast. Iga maja ju räägib oma lugu, igal külal on oma lugu ja seda on arhitektuurist väga hea välja lugeda. Kahjuks ei ole viimase 20 aasta jooksul seal peaaegu midagi ehitatud, kui mitte vaadata seda, et mõni uhke suvila on kerkinud, aga tõesti ainult mõni. Mustveesse on ka vägev piirivalvekordon ehitatud.

Ma usun, et kui ma suutsin selle arupärimisega saavutada kaks pisikest rõõmuhetke, siis rõõmuhetked jätkuvad ja Eesti riik loob seal piirkonnas korra majja. Nüüd jääme ootama, mida peaminister meie küsimustele vastab. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun järjekordselt kõnepulti lugupeetud peaministri!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad, vastan teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kas kalandusvaldkonna jagamine kahe ministeeriumi vahel on õigustatud ja kas on vastutus konkreetselt ministeeriumide vahel sätestatud ja määratletud?" Kalandusvaldkond on olnud kahe ministeeriumi hallata alates 2004. aasta 15. aprillist. Ministeeriumide rollid kalandusvaldkonna administreerimisel on sätestatud mõlema ministeeriumi põhimääruses, kus on välja toodud ministeeriumide vastavad struktuuriüksused ja nende põhiülesanded. Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna põhiülesanne on korraldada kalavarude kaitse ja kasutamise poliitika ettevalmistamist ja elluviimist, toetudes kalavarude uuringutele. Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonna põhiülesanne on kavandada ja ellu viia kalanduspoliitikat eesmärgiga arendada kalamajandust ja suurendada selle konkurentsivõimet. Mõlema ministeeriumi pädevus kalandusvaldkonda reguleerivate õigusaktide andmiseks on sätestatud kalapüügiseaduses, keskkonnatasude seaduses ja kalandusturu korraldamise seaduses.

Teine küsimus: "Kuidas riik võitleb kalandussfääris toimuva musta turu vastu, millised on meetmed, milline ja kui sagedane järelevalve ja kas on olnud positiivseid lahendusjuhtumeid selles valdkonnas?" Keskkonnaministeeriumil ja Põllumajandusministeeriumil puuduvad andmed musta turu nii suure osakaalu kohta. Küsijad väitsid arupärimises, et see osakaal on üle poole. Veekogudel järelevalve tegemisel kontrollitakse võrdsetel alustel nii kutselisi kui ka harrastuspüüdjaid. Harrastuspüüdjate toimepandud massilisi rikkumisi ei ole täheldatud. Kontrolli ja järelevalve tõhusamiseks on õigusaktidega kehtestatud uusi meetmeid, mis ebaseaduslikku püüki ohjeldavad. Headeks näideteks võib pidada püügilt saabumise eelteate esitamist või põhjanoodaga püüdvate laevade elektroonilist jälgimist. Lisaks otsitakse veekogudes pidevalt selge kuuluvuse ja röövpüügi eesmärgil vette lastud püüniseid ja need eemaldatakse veekogudest. Kord aastas toimuvad mitmepäevased veekogude röövpüünistest puhastamise aktsioonid, kuhu kaasatakse ka kalureid. Veekogudel vahetu püügitegevuse kontrollimiseks on Keskkonnainspeksioon selleks aastaks planeerinud

110 kontrollipäeva ametniku kohta. Nende meetmete tulemusel on rikkumiste arv mõnevõrra vähenenud ja paranenud on ka saagi deklareerimine. Näiteks, kui 2010. aastal registreeriti Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel 395 rikkumist, siis 2012. aastal 295 rikkumist, millest 63 olid väärteomenetlused ja 1 oli kriminaalmenetlus, ülejäänud olid seotud selguseta kuuluvusega püügivahendite eemaldamisega. Samuti on kaebuste arv viimaste aastate jooksul püsinud 11–15 piirides, kusjuures oluline osa on olnud siin rikkumise kahtlustel ja küsimustel. Praegu käib töö, et parandada püügivahendite jälgitavust. Selle tulemusena peaks vähenema selguseta kuuluvusega võrkude arv ning oluliselt ka röövpüüdjate võimalused seaduslikke märgiseid ära kasutada, samuti peaksid vähenema kalurite võimalused püüda kala lubatust rohkema hulga püügivahenditega. Heaks näiteks Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kalavarude säästliku kasutamise tagamisel võib pidada Keskkonnaministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi, Peipsi Kalurite Ühingu ja Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidu 2010. aastal sõlmitud vaba tahte lepingut, mis kohustab kõiki osapooli andma oma panuse ebaseadusliku kalapüügiga võitlemiseks.

Kolmas küsimus: "Kuidas hindate püügikvootide määramise mõistlikkust järve suutlikkuse ja mitte näiteks püügilubade väljajagamise pinnalt?" Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järvel kehtestatud aastased lubatud saagid kalaliikide kaupa on kokku lepitud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vahelises kalapüügikomisjonis, tuginedes mõlema riigi teadlaste soovitudele. Püügikvootide suurus sõltub iga konkreetse kalaliigi olukorrast. Spetsialistide hinnangul on püügikvootide kehtestamine varude säästliku kasutamise tagamiseks seal, kus kalavaru suurus on teaduslikult hinnatud, asjakohane meede. Samas eeldab selle meetme rakendamine tõhusat järelevalvet, et lubatud püügikvoote ei ületataks.

Neljas küsimus: "Kui inspeksioon on seni näidanud pigem madalat suutlikkust nii röövpüügi kui musta turuga võitlemise vastu, siis kas poleks mõistlik kaaluda inspekterimis-tegevuse üleandmist Politsei- ja Piirivalveametile?" Kehtiva kalapüügiseaduse kohaselt on Politsei- ja Piirivalveametil ka praegu õigus valvata kalapüüki reguleerivate õigusaktide nõuete täitmise järele, kuid praktikas toimub

see enamasti koostöös Keskkonnainspeksiiooniga. Politsei- ja Piirivalveameti aktiivsem kaasamine kalanduse järelevalvesse ja selles osalemine on igati tervitatav, kui neil jätkub selleks piisavalt ressursse. Parema koostöö saavutamiseks moodustati 2010. aastal ebaseadusliku kalapüügi ja kalakäitlemise ohjeldamiseks ametkondadevaheline töögrupp, mida juhib Keskkonnainspeksioon. Sellesse töögruppi kuuluvad Veterinaar- ja Toiduameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Keskkonnaministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti ning Põllumajandusministeeriumi esindajad. Nimetatud töögrupi ülesanne oli selgitada eri ametkondade pädevusse jäävaid kontrollivõimalusi ja välja töötada ettepanekud nende koordineerimiseks, et tõhustada riikliku järelevalve efektiivsust. Asutustevaheline koostöö ja infovahetus toimub tänaseni. Paljude järelevalveasutustega on sõlmitud selle kohta koostöölepped. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Mina olen kuulnud kõige rohkem nurinat just harrastuskalurilt, väga mitmed neist on minu poole pöördunud. Võrgulubade taotlemise protseduur on alandav ja ebaõiglane, inimesed peavad väga pikalt järjekorras seisma. Seal on isegi füüsilist vägivalda olnud. Samas jooksevad internetis serverid kokku, arvutite kiirused on erinevad jne. Võrguloast ilmajäämine tähendab rannaäärsetele põliskaluritele aga tohutut lööki, sest kalapüük on olnud nende eluviisi läbi aastasade. Kui kardetakse, et nad püüavad järve tühjaks – ka mere puhul on see küsimus –, siis tuleb öelda, et kutselised kalurid püüavad palju-palju rohkem. Kas ei peaks võrgupüügi limiiti andma kõigepealt ikka põliste rannakaluritele, kes elavad selle veekoju lähedal?

Andrus Ansip

Aitäh! Minu arusaamist mööda põliste kaluritele need load kõik välja antaksegi. Samas, püügi limiteerimine on kindlasti õigustatud. Praegu on võrreldes veel mõne aasta taguse ajaga ka püük suurenenud, sest kalavarud on olnud suhteliselt hästi kaitstud, ainult Peipsi

tindi varud on praegu väiksemad, kui need peaksid Peipsi järves olema. Aga need traditsioonilised püügiobjektid – koha, latikas, ahven, haug, särg – on praegu päris arvukad. Mul on andmed 2008. aasta kohta. Siis püüti kala 2100 tonni. 2012. aastal kasvas püük 2700 tonnini. Kalavarud on püügi suurendamist võimaldanud. Nagu ma juba arupärimisele vastates ütlesin, püügimaht on määratud koostöös teadlastega ning Venemaa Föderatsiooni ja Eesti riigi ametivõimudega. Kui on probleeme püügilubade tehnilise taotlemisega, siis see on muidugi kahetsusväärne. Ma luban teie kurtmise püügiloa taotlemise raskuste üle edasi anda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Te rääkisite võitlusest röövpüüdjatega ning Politsei- ja Piirivalveameti kaasamisest. Aga kaasamisest on vähe. Kohalike korralike kalurite sõnum on see, et ainus, kes Eesti riigis suudaks tõhusalt seda tööd teha, on ikkagi Politsei- ja Piirivalveamet, kellel on selleks olemas tehnika ja inimesed. Keskkonna- või kalainspektorid võivad küll natuke kiusata mõnda harrastuskalapüüdjat, aga tõsiste röövpüüdjatega nad hakkama ei saa. Nii et mul on ikkagi jälle see küsimus, millal hakkab Politsei- ja Piirivalveamet selle asjaga Peipsi peal tõsiselt tegelema.

Andrus Ansip

Aitäh! Küllap te teate – ajakirjanduse vahendusel teab seda ka Eesti avalikkus –, et kontrollijaid kontrollitakse ja see on toonud kaasa vähemalt ühe isiku karistamise, kes ei ole seadust järginud. Nii et juba praegu Politsei- ja Piirivalveamet seda kontrollib, aga mingitel juhtudel võib eeldada, et kalandusvaldkonna kontrollitegevus satub kaitsepolitsei huvisfääri. Ka kontrollijad peavad arvestama sellega, et nende tegevust kontrollitakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Leian, et Peipsi järv koos Narva jõega, nagu ka

Emajõgi, on kalaäris üks piirkond, aga reeglid, mis kaluritele kehtivad, on erinevad. Kui apriillis ei saa mingit kala Narva jõest püüda, siis võib rahulikult visata võrgud Peipsi järve. Mõnikord saab Jõhvi turult osta seda kala, mida Narvast kala kudemise ajal osta ei saa. Kas on loota, et need reeglid kunagi ühtlustuvad? Mulle näib, et need praegu tõesti kooskõlas ei ole.

Andrus Ansip

Aitäh! Küllap need reeglid on ikka kooskõlas. Nii ma usun, teadmata täpselt, mis reeglid ühes või teises veekogus täpselt kehtivad. Aga ega Narva jõe ja Peipsi järve kalaliigid täpselt ei kattu, mingisugused erinevused nendes reeglites ilmselgelt peavadki olema. Ma ei võta väita, nagu kontroll oleks ideaalne, kuid see, et püüki on olnud võimalik suurendada, kõneleb sellest, et kontroll on olnud üksjagu tõhus. Samas, ma juba viitasin tindi väga vähele arvukusele, mis on kindlasti probleem ja ohu märk. Ilmselt saalisviibijad – ma vaatan, et kõik on selles eas – mäletavad, kui Peipsi järve rääbis oli kauplustes müügil. Nüüd on rääbisest saanud tõeline haruldus. Ilmselt kõneleb ka see fakt vajadusest edaspidi püüki piirata ja seda tegevust veelgi tõhusamalt kontrollida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Mul on väga hea meel, et minu pinginaaber Lembit Kaljuvee on selle teema tõsiselt tõstatanud, sest väga palju on vaja ära teha kõikidel nendel kontrollorganitel, kes valvavad Peipsil toimuva kalapüügi järele. Te tõite siin välja palju arve. Kuid on olemas ka sellised arvud nagu need, et aastast antakse 3000 võrguluba, kuid tegelikult on Peipsi järves olnud 50 000 võrku ehk peaaegu 20 korda rohkem. Üks põhjus on see, et müügil on olnud Hiinas toodetud võrgud, mis on odavad ega vääri üldse järvest väljavõtmist. Kalamees ei tunnegi enam muret. Kui võrgud on sees, siis las nad olla. Mis te arvate, kas näiteks Hiina võrkude kasutamine võiks Peipsi järvel keelatud olla?

Andrus Ansip

See on nüüd küll raske küsimus mittekalamehes peaministrile. Ma arvan, et meie harrastuskalurid peaksid saama kasutada kõige parema hinna ja kvaliteedi suhtega püügivahendeid. Samas tasuks ilmselt tõsisemalt juurelda ka selle teema üle, et võrke jäetakse nime vette. Mitmel puhul oleme suutnud sellist loodusressursi raiskamist kas mingite loataside või maksudega reguleerida. Võib-olla on võimalik ka siin mingisugune lahendus leida. See on kindlasti oluline probleem. Aeg-ajalt tuleb aga ka Peipsi-äärsetelt elanikelt väga vastukäivaid ettepanekuid. Nad ütlevad, et kogu probleem on selles, et röövkalade osatähtsus on liiga suureks läinud, Peipsi järv on täis ahvenat, koha ja haugi, kes söövad lepiskalad latika, särje, räabise ja tindi lihtsalt ära, et neid proportsioone tuleks oluliselt muuta. Vastuarargument tuleb teadlastelt. Nemad on väga põhjalikult kalkuleerinud kalaliikide püüdmise vahetunde. Mina selles küsimuses usaldaksin rohkem teadlaste arvamust kui ühe või teise kohaliku elaniku ja harrastuskaluri vaistu. Kuid vette jäetud võrgud, millest keegi ei loodagi enam kala nõutama minna, on tekitanud tõsise probleemi. Sellega tuleb ilmselt tegelda sügavamini, mitte ainult neid vette jäetud võrke aeg-ajalt talgute korras veest ära korjata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Avan läbirääkimised ja palun veel kord kõnepulti Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Hea peaminister! Lugupeetud kolleegid! Peaaegu 20 aastat tagasi kirjutati nüüdseks oma eksisteerimise lõpetanud väljaandes Luup 1995. aasta uuest kalapüügi-seadusest ja massilistest pettustest kalaäris. Uue seaduse vildakus seisnes selles, et kalapüügiloata ja kokkuostukviitungita ebaseaduslikku kalaäri ajanud inimesi sai karistada vaid sel juhul, kui nad tabati otse järvel või kala müümise hetkel. 20 aastat hiljem pole kalanduse valdkonna reguleerimine ega kalaturu ja kala liikumise läbipaistvus küll kuidagi paremuse poole liikunud. Vahepeal on lisandunud mõnisada miljonit eurot PRIA toetust, teatavad Euroopa Liidu nõuded ja kvoodirakendused ning massilisemad rikkumised ja peenemad

skeemid meie ühisressursiga toimetamisel. Ikkagi tekitab probleeme must turg. Peaminister arvas, et selle maht oli arupärimises suuresti üle paisutatud. Aga kui Eesti poolel on püügikvoot 800–1000 tonni aastas, siis siin püütakse umbes 2000 tonni kala, Venemaa poolel püütakse ka suurusjärgus 2000 tonni.

Esimene ja kõige tõsisem probleem oli ja on ning selleks ka jääb (vähemalt on nii olnud viimase 20 aasta jooksul) korra loomine, et n-ö musta kala ei püütaks. See mõjub sellele piirkonnale hävitavalt. Ma oma sissejuhatavas sõnavõtus rääkisin, et seal käib elu alla. Kui me vaatame, kui palju makse tuleks tuhande tonni kala pealt, siis see oleks nende väikeste valdade eelarves selline summa, mis annaks tõsiselt tunda. See oleks näha selle piirkonna arengus. Kuid kahjuks seal arengut praegu ei ole, seal toimub taandareng. Mul on väga raske seda öelda, aga nii see on.

Teine tõsine probleem kalanduses on seotud PRIA raha jagamisega seal kandis. Alles hiljuti kirjutas Maaleht pikalt valitsenud probleemist, et Euroopa miljonid kaovad sisuliselt mutiauku, kuna Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, kes vastutab Peipsi piirkonnale ette nähtud Leader-programmi euroraha jagamise eest, teeb otsuseid kitsa ja üksteisega seotud ringkonna huvidest lähtudes, jättes piirkonna üldise arengu ja tavakodaniku tagaplaanile. "Käsi peseb kätt" on küll õilis printsiip, aga kõnealusel juhul on tegemist ühisrahaga, mis on ette nähtud valdkonna arenguks, piirkonna edendamiseks, töökohtade loomiseks ja keskkonnasäästlikuks toimimiseks. Kuid praegu võib iga mees heade suhete abil saada oma kalasadama või lossimiskoha. Probleem ongi just see, et Peipsil on umbes 80 lossimiskohta, kuid enamikus nendest tegelikult kala ei lossita.

Ma tõin esile need kaks probleemi. Usun, et valitsus tegeleb nende probleemide lahendamisega ning tõhustab kontrolli nii kalapüügi kui ka PRIA raha jagamise üle selles piirkonnas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine väljarände kohta (nr 335)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Aadu Musta, Priit Toobali, Kalev Kallo, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Vladimir Velmani, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Marika Tuus-Lauli, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Yana Toomi ja Viktor Vassiljevi 9. mail s.a esitatud arupärimine väljarände kohta. Palun kõnepulti kolleeg Aadu Musta!

Aadu Must

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! Minu ülesanne on tutvustada mõne sõnaga 16 Riigikogu liikme arupärimist, mis käsitleb rännet, õigemini küll Eestis probleemiks kujunenud rahvastiku väljarännet.

Ränne on kogu maailma, sh Eesti ajalugu mõjutanud läbi aegade, tuues kord õnne, kord hukatust. Rändega on juba niimoodi, et väikeses mahus on ränne alati olnud eksootika, keskmises mahus on see toonud kaasa probleeme, suures mahus võib see aga tuua kaasa katastroofe. Omal ajal, ma mäletan, olid eestlased just nendest väikestest eksootilistest mõjudest päris vaimustatud. Ikka ja jälle korrali Ernest Hemingway sõnu, et igas maailma sadamas, kuhu tema laev saabus, ootas mõni eestlasest meremees oma laeva. Tõsi, hiljem on asjad läinud natuke tõsisemaks. Ma mäletan, et kui eelmine Eesti Teaduste Akadeemia president Jüri Engelbrecht rääkis, et üks Eesti professor oli igas maailma ülikoolis, mida ta külastas, siis oli ta juba veidi murelikum. Kui meremehi oli igas sadamas, aga neid Eestisse ka jätkus, siis ei olnud see probleem. Tänapäeval räägitakse Eestis ajude äravoolust. Põhiline on see, mida majandusteadlased ja demograafid rõhutavad, et Eestis kipub tegemist olema vales suunas rändega.

Juba viis inimpõlve tagasi hakati rännet teaduslikult uurima. Selle teadusharu juht Ernest George Ravenstein väitis, et kui rändega ei tegele, siis on sel komme oma suunda säilitada ja seda lausa võimendada. Kui keegi läheb ees, siis minnakse talle järele. Ta väitis veel seda, et kui valitsused ei sekku, siis on alati olemas ka tagasivoog, mis on rände põhisuunale vastupidine, kuid see on umbes suu-

rusjärgu võrra nõrgem. Kümme läheb ära, neist üks tuleb ka tagasi. Kahjuks kipub nii olema isegi õpirändega. See on see, mis lõpuks on muutunud ajude äravooluks.

Rändel on veel üks omadus: see on väga pika vinnaga. Sellest hetkest, kui me seda märkame ja abinõud tarvitusele võtame, läheb aastaid, enne kui õnnestub rände suunda korrigeerida. Ainukene positiivne näide Eesti ajaloos, kui see käis kiiremini, vähemalt tolle aja mõõtudes, oli 1920. aastate optantide tagasiränne. Aga siis olid ka jube kõvad argumendid. Nimelt oli Eesti saanud omaette vabaks riigiks. Nii tugevat argumenti, millega inimesi massiliselt tagasi tuua, meil tänapäeval vist ei ole.

Meie arupärimises olid mõned konkreetset küsimused. Kuid ma kordan, et arupärimise mõte ei ole isegi mitte niivõrd see, et saada igale küsimusele vastuseks ühte või teist protsenti. Asi on lihtsalt selles, et nii arupärijad kui ka suur osa Eesti avalikkusest on veidi ärevuses vale suunaga rände pärast. Ma loodan, et kui peaminister annab meile sisuka ja kompaktse vastuse, siis peaks hajuma vähemalt osa nendest muredest, me saame teada, et töö selle probleemi kallal käib ja regulatsioonide väljatöötamine samuti toimub. Kui on ka konkreetseid muresid, millele kohe lahendust ei ole, siis on sümpaatne, kui Riigikogu ja laiem publik nendest teavad. Sellised olid meie motiivid arupärimise esitamiseks. Palume meid lihtsalt informeerida, kuidas me sellest probleemist jagu saame. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aadu Must! Palun veel kord kõnepulti lugupeetud peaministri!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Ma haaran kohe professor Aadu Mustal sõnasabast kinni. Tema väide oli, et negatiivseid trende õnnestub harva positiivselt korrigeerida. Ma toon näite üle lahe Soomest. 1970. aastatel ja eriti just 1970. aastal oli väljaränne Soomest väga suur – 55 000 inimest aastas. See trend on muutunud, on toimunud trendi positiivne korrigeerimine. See muutus on tõeliselt märkimisväärne. Ilmselt te seda graafikut väga hästi ei näe, aga ma ütlen, et punane joon näitab siin väljarännet. Siinsamas meie lähedal on juhtunud see, et ränne

on võtnud hoopis teise suuna, riiki on hakanud sisse tulema rohkem inimesi, kui sealt välja läheb.

Aga nüüd ma vastan teie küsimustele. Esi-mene küsimus: "Kui tõsiseks probleemiks ja ohuks Eesti majandusele peate rahvastiku vähenemist arvestades viimaseid Statistikaameti andmeid?" Rahvastiku vähenemine on Eestis kaheldamatult väga tõsine probleem. Selles suhtes ei erine Eesti suurt muust postsotsia-listlikust Euroopast. Võrreldes Tšehhi, Slovakkia ja Sloveeniaga on meie olukord kahtlemata halvem, võrreldes Läti ja Leedu või Bulgaaria, Rumeenia ja Ungariga aga palju parem. See on teemaring, mis puudutab nii loomulikku kui ka rändeiiwet. Rahvastik vananeb ja sellest joutuvalt tekivad probleemid tööturul, sest välja rändavad kõikjal just nooremad inimesed. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2009. aasta prognoosi kohaselt lahkub järgneva üheksa aasta jooksul tööturult kokku hinnanguliselt 110 000 inimest ehk iga viies töötaja. Kui lahkuvate töötajate asendamise vajaduse ning ka tööhõive mõningasest suurenemisest tuleneva tööhõuvajaduse aitavad sel küm-nendil veel katta tööhõivesse sisenevad noored ning tööle aidatavad töötud, siis mõne aasta pärast jõuame olukorda, kus tööturult hakkab väljuma rohkem inimesi, kui sinna siseneb. Kõne all olevatele Statistikaameti 2012. aasta kohta avaldatud arvudele on praegu ilmselt vara lõplikku hinnangut anda. Kas siin on tegemist ühekordse väljarände kiirenemise või millegi muuga, seda näitab aeg. Mingil määral võib 2012. aasta arvus kajastuda ka varasemate lahkumiste vormistamine. Samas oli 2012. aasta ka kõige suurema sisserändega aasta. Selle taga oli valdavalt tagasiränne Ees-tisse.

Tuleb arvestada, et Eesti väljarände omapä-ra on väga tugev orienteeritus Soome suunas. Soome statistikaameti andmetel suurenes 2012. aastal seal püsielanikena elavate Eesti kodanike arv 34 006-st 39 763-ni ehk 5757 inimese võrra. Kui seda tinglikult võrrelda meie välisrände arvestusliku negatiivse saldoga (6629 inimest), siis võib öelda, et neli viien-dikku Eestist lahkunutest suundub Soome. Se-da kinnitab ka teiste meie väljarände sihtriiki-de statistika. Soome järel on Eesti inimeste teine väljarände sihtriik Suurbritannia. Sealse statistikaameti hinnangul elas 2012. aasta alguse

seisuga Suurbritannias siiski vaid 7000 Eesti kodanikku. Mõistmaks selle arvu tähendust, toon võrdluseks Leedu ja Läti vastavad arvud. Leedulased olid 134 000 immigrandiga tõus-nud Suurbritannia kuuendaks immigrantrah-vaks ja lätlased 64 000 immigrandiga 19. im-migrantrahvaks. Eestlased on selles edetabelis alles 80. või 90. koha kandis. Muide, Suurbri-tannia, kes kohe 2004. aastal avas Euroopa Liiduga liitunud kaheksale Ida- ja Kesk-Eu-roopa postsotsialistlikule riigile, nn A8-le, oma tööturu, jälgib põhjalike eriuurimustega pide-valt neist riikidest lähtuvat immigratsiooni. Se-da, kas Eestist väljarände väga tugev orientee-ritus Soome suunas on meile kasulik või kah-julik, on üheselt raske hinnata. Ühelt poolt lihtsustab keeleline sarnasus eestlaste sulandu-mist soomlaste sekka, teisalt pidurdab maade lähedus aga seal lõplikku kinnistumist. Viima-sele asjaolule viitab kas või see, et näiteks aastail 2006–2012 vahetas vaid 1331 inimest Eesti kodakondsuse Soome oma vastu. Seejuu-res moodustasid Eesti kodanikud, kes võtsid Soome kodakondsuse, üksnes 4,7% kõigist Soomes naturaliseerunutest, samas kui Eesti kodanike osatähtsus Soomes alaliselt elavate välismaalaste seas oli selle aasta alguse seisuga 20,3%.

Teine küsimus: "Kas valitsuse kasutuses olev väljarändestatistika ühtib Statistikaameti viimaste andmetega?" Jah, Vabariigi Valitsus kasutab Statistikaameti andmeid. Need kuju-nevad rahvastikuregistri, Politsei- ja Piirival-veameti ning riigi muude andmekogude and-mete põhjal. Taustainfona on võimalik kasuta-da teiste riikide immigratsioonistatistikat, mida ma praegu arupärimisele vastates ka teen. Lisaks on Sotsiaalministeerium teinud välja-rändepotentsiaali uuringuid, millest viimane toimus 2010. aastal. Uus väljarändepotentsiaali uuring on käimas. Kui arupärimises viidati, et töötukassa 2012. aasta uuringust selgus, et 42% tööealisest elanikkonnast soovib välis-maale tööle minna, siis tuleks siinkohal täpsus-tada uuringu tulemusi. Töötukassa tellitud uuringus "Eesti elanike huvi välismaal tööta-mise vastu" küsiti inimestelt, kas nad oleksid huvitatud asuma tööle mõnda välisriiki. 16% vastas, et jah, kindlasti, ja 26%, et oleksid sel-lest huvitatud teatud tingimustel. Seega oli 42% Eesti tööealistest elanikest positiivselt meelestatud välismaal töötamise suhtes. Samas

pole põhjust arvata, et 42% tööealistest elanikest kindlasti välismaale tööle asub. Potentsiaalseteks väljarändajateks tuleks pidada inimesi, kes on väljendanud kindlat soovi välismaale tööle asuda ja on teinud selleks ka ettevalmistusi. Sellele tuginedes arvutab Sotsiaalministeerium Eesti tööealise rahvastiku väljarändepotentsiaali. Sotsiaalministeeriumi uuringu "Eesti tööealise rahvastiku väljarändepotentsiaal aastal 2010" kohaselt oli Eesti tööealise rahvastiku väljarändepotentsiaal hinnanguliselt 8,5%.

Kolmas küsimus: "Milline on Vabariigi Valitsuse seisukoht Euroopa Liidu liikmesriikide värbamispoliitika osas? Kas ka Eestil on sarnased sammud plaanis?" Tuginedes strateegiale "Euroopa 2020" on oluline meelitada Euroopa Liitu, sh Eestisse, kvalifitseeritud tööjõudu. Mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid on tõepoolest asunud aktiivselt kujundama immigratsioonipoliitikat ning töötama välja mitmesuguseid programme eesmärgiga muuta vajalikele inimestele esitatavad riiki sisenemise ning tööle või õppima asumise nõuded paindlikumaks. Täpsed sihtgrupid ning poliitika muudatused erinevad riigiti. Kui Euroopa Liidu liikmesriikide värbamispoliitika all on mõeldud põhimõtet muuta Euroopa Liit avatumaks suuremat lisandväärtust tootvatele inimestele ning mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis tehtavaid poliitika muudatusi ja rakendatavaid programme, siis Vabariigi Valitsus on seisukohal, et ka Eestil on vaja luua suurt lisandväärtust loovatele isikutele, näiteks kvalifitseeritud töötajatele, teadlastele, õppejõududele ja tudengitele paindlikumad tingimused ning soodustada nende sisserännet. Me ei poolda massilist lihttööjõu sissetoomist. Eesti ei planeeri riiklikku tööturuasutuse värbamiskampaaniat teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Mida Eesti on teinud? EAS käivitas 2008. aastal arendustöötajate kaasamise toetamise meetme. Meetme eesmärk on tuua Eesti ettevõtetesse tööle rahvusvahelise taustaga arendustöötajaid. Selle meetme raames on rahastatud 121 projekti. Rahaliselt on toetatud ka erasektori algatatud initsiatiive, mille üks näide on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja käivitatud programm "Talendid koju", mille käigus toodi Eestisse tagasi 27 välismaale tööle ja õppima asunud eestlast. Riigikogu menetluses olev välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu

näeb ette muuta Eestisse tööle asuvate tippspetsialistide tähtajalise elamisloa lihtsustatud menetluse ja välisüliõpilaste Eestisse elama asumiseks vajaliku tähtajalise elamisloa saamise senisest lihtsamaks ja operatiivsemaks. Siseministeerium käivitab välismaalaste kohanemisprogrammi, mille käigus luuakse Eestisse saabunud uusimmigrantide kohanemiseks nõustamistegevusi, mida seni on pakutud piiratud sihtgruppidele. Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas on ellu kutsutud "Study in Estonia" ja "Euraxess" võrgustikud, et pakkuda Eestisse õppima ja teadustööd tegema tulijatele ning nende perekonnaliikmetele kõigis mobiilsusega kaasnevates küsimustes asjakohast abi. Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevuses toetavad rahvusvahelist värbamispoliitikat kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia. Nende raames tänapäevastatakse teaduse ja kõrghariduse infrastruktuuri ja töökeskkonda, muudetakse turundustegevuse abil Eesti kõrgharidus ja teadus maailmas nähtavamaks, arendatakse ingliskeelseid õppekavu, toetatakse stipendiumite ja grantidega välisüliõpilasi ja välisteadlasi, arendatakse ettevõtlusõpet ning tõhustatakse Eesti osalemist rahvusvahelistes teadusprogrammides. See võimaldab tuua Eestisse lisavahendeid, uusi teadmisi, tellimusi ja võimalusi riigi kõrgtehnoloogilise majanduse arenguks. Uuel strateegiaperioodil on kavas välja arendada tõhus praktikakorraldus nii kutse- kui ka kõrghariduses, sh pakkuda praktikavõimalusi välisüliõpilastele ning seeläbi parandada nende teadmisi ja väljavaateid liituda peale õpingute lõpetamist Eesti tööturuga. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea peaminister! Te vastasite sellise tooniga, nagu asi ei olekski üleüldse hull. Teie arvates on Leedus, Lätis ja Ungaris olukord veel hullem. Aga seal on ka inimesi rohkem! Eesti rahvaarv on viimase 20 aastaga vähenenud ju rohkem kui veerandi miljoni inimese võrra. Seda on väga palju rohkem, kui me kaotasime teises maailmasõjas. Vaatame veel kord eelmist aastat. See plahvatuslik kahekordistu-

mine on ju ikkagi väga hull. Lähevad noored, nagu te teate, laulva revolutsiooni lapsed, kes võiksid siin perekonna luua ja meile maksuraha teenida. Lahkuvad ka maapiirkondade inimesed, väikeasulad on inimestest tühjaks jäänud. Me laseme n-ö omadel välja minna ja siis hakkame mujalt inimesi sisse tooma. Kas me sellist Eestit tahtsime? Kas sellise Eesti üle saab uhke olla?

Andrus Ansip

Jah, tahtsime. Jah, saab. Teie viidatud suhteliselt suur elanike arvu vähenemine on tingitud eelkõige sellest, et Eestist lahkusid Vene sõjaväelased ja nende perekonnaliikmed. Aastal 1994 lahkusid Eestist teatavasti Vene väed ja see tõi kaasa märkimisväärse elanike arvu vähenemise. Ma ei arva, et me peaksime kuidagimoodi seda taga nutma, et kunagi oli elanike arv Vene sõjaväelaste ja nende perekonnaliikmete siin viibimisest tulenevalt märgatavalt suurem. Ma ei öelnud oma vastuses sugugi, et väljaränne ei ole probleem. Vastupidi, kogu oma vastuses püüdsin ma just nimelt rõhutada, et see on probleem. Kuid probleemi tuleb adekvaatselt teadvustada, siis on võimalik sellega tegelda. Ma nimetasin, et võrreldes Tšehhi, Slovakkia ja Sloveeniaga on meie olukord kahtlemata halvem, võrreldes Läti ja Leedu või Bulgaaria, Rumeenia ja Ungariga aga palju parem. Küsimus ei ole siin mitte absoluutarvudes. Just nimelt protsentuaalselt väljendades selgubki kellegi olukorra paremus võrreldes kellegi teise olukorra halvemusega. Nii et probleem on olemas. See probleem on väiksem kui nii mõneski riigis, aga samas jälle suurem kui mõnes teises riigis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud valitsuse esijuht! Teie poliitiline seisukoht väljarände kohta on see, mis kindlasti kujundab mitme aasta jooksul Eesti poliitikat selles valdkonnas. Te ütlesite just hetk tagasi, et te ühtepidi muretsete, teistpidi aga ei ole see probleem piisavalt valus. Kas teie ja tervikuna valitsuse arvates on probleem see, et lahkuvad kõrgelt haritud naised, kes on sellises vanuses, et nad ilmselt loovad oma perekonna Eestist

väljaspool ja tihti mitte eesti rahvusest abikaasaga? Kas te olete selle pärast murelikud ja valmis astuma samme, et need pered Eestisse tuleksid?

Andrus Ansip

Aitäh! Muidugi olen ma murelik. Muidugi mulle meeldiks, kui Eesti inimesed eelistaksid elada oma elu Eestis. Aga samas peame kõik tunnistama, et kui Eesti riigi iseseisvust taastati, siis oli meie eesmärk ka isikute vaba liikumine. See on eesmärk, mille poole me oleme püüelnud. Head arupärijad oma küsimuses nimetasid ka seda, et ühe uuringu järgi oleks 42% Eesti inimestest valmis töötama välismaal. Olen minagi hiljuti ja ka varasematel aegadel jälginud uuringuid, mis kirjeldavad arenguid kogu maailmas ja Euroopas. Näiteks kinnitab üks hiljuti avaldatud uuring "Global Talent Mobility Survey" seda, et Euroopa üheksas riigis tehtud küsitluste järgi on koguni 72% nende riikide töötajatest valmis töötama välismaal. Meil 42%, neil – aga "need" on Belgia, Taani, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Holland, Norra, Rootsi, Ühendkuningriik – koguni 72%. Ma ei tea täpselt, kas need 42% ja 72% on võrreldavad, on need arvud sama metoodika alusel leitud, aga ma tean, et see minu viidatud uuring on sama metoodika järgi nendes riikides uurinud inimeste valmidust välismaal töötada ka varasematel aastatel. On selgunud, et see trend on kasvav. Kui 2006. aastal oli selle uuringu järgi 62% inimestest valmis töötama välismaal, siis 2009. aastal juba 64% ja 2011. aastal 72%. Nii et inimeste valmidus müüa oma tööjõudu võimalikult kõrge hinna eest, seal, kus sellist hinda pakutakse, on Euroopas märgatavalt kasvanud. Aga sama trend iseloomustab näiteks ka BRIC-i riike. Nii et igal pool üle maailma on kasvanud valmidus müüa oma tööjõudu väljaspool oma koduriiki.

Tegelikult on eurooplased selles vallas kõige paindlikumad, nad on kõige altimad välismaal töötama, aga samas tuleb öelda, et teiste riikidega võrreldes sihtkohad väga palju ei erine. Esimene eelistus näiteks juba viidatud BRIC-i riikides või nendes Euroopa Liidu liikmesriikides on Ameerika Ühendriigid. Nii et tegemist on trendiga. Vana Euroopa riikidest on kõige rohkem välismaal töötada soovijaid Prantsusmaal ja Suurbritannias, kõige tagasi-

hoidlikumad on selles mõttes sakslased, itaallased ja hollandlased. Aga olgu öeldud, et ega need vahed riigiti väga suured ei ole, keskmiselt 72% kõigi nende üheksa riigi töötajatest on valmis välismaal töötama. See on kasvav trend, sellega me peame arvestama. Enamasti on ikkagi leitud, et elustandardi ja töötingimuste paranemine, sobiva töökeskkonna loomine nii sisseseades, aparatuuri kui ka inimeste mõttes on see, mis mõjub inimesele atraktiivseks ja mis teda hoiab siiski kodus ka siis, kui ta on võimeline läbi lööma maailma tipplaboratooriumides või tipphaiglates. Alati aga ei saa öelda, et inimeste töötamine väljaspool oma riiki on taunitav. Eriti ei saa seda öelda siis, kui need inimesed väljaspool oma riiki töötades omandavad väärtuslikke oskusi ja siis koju naasevad. Ka Eesti kohta olen ma sellest kõnepuldist varemgi selliseid näiteid toonud. Meditsiinivaldkonnas on meil olnud küllaltki palju juhtumeid, kui arst, kes on töötanud aasta väljaspool Eestit, on hiljem Eestis juurutanud teatud praktikat või ravimeetodeid, mis on sadadele ja tuhandetele Eesti inimestele elu säilitanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Te ütlesite oma vastustes väljarände kohta, et väljaränne on Eestis tõesti probleem. Te ütlesite, et te valitsusjuhina ei toeta massilist lihttöölise sisserännet Eestisse, kuigi meil kindlasti neid inimesi vaja läheb. Teie panustate tulevikus just arendusspetsialistidele jne. Kui arvestada seda, et Eesti riigis on palju tublisid noori, siis võiks ju arvata, et ka Eestis peaks jätkuma helgeid päid, kes peale kooli lõpetamist võiksid asuda arendusspetsialistidena eri valdkondades tööle. Mis te arvate, kas meie hariduspoliitika on midagi valesti läinud, et meie riigis on arendusspetsialistide ettevalmistus puudulik? Kui nii on läinud, siis mida võiks hariduspoliitika lähitulevikus parandada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ei, ma meie haridussüsteemile küll suuri etteheiteid ei teeks. Siiski tuleb kainelt analüüsida väljarände põhjusti ja vaadata, mis

valdkonnast inimesed kõige enam Eestist välja liiguvad. See analüüs viib ikkagi järelduseni, et palgaerinevused on need, mis inimesed liikuma panevad. See ei ole mitte ainult arendusspetsialistide küsimus. Täna Postimehes vaadeldakse väga tänuväärset arstide rännet ja sugugi mitte ainult arstide rännet Eestist Soome. On selgunud, et ka teistest Euroopa Liidu liikmesriikidest rändavad arstid sinna, kus makstakse kõrgemat palka. Ka nendest Euroopa Liidu liikmesriikidest, kus on Euroopa kõige kõrgemad arstide palgad, arstid lahkuvad. Ühendkuningriigist lähevad arstid näiteks Kanadasse, Austraaliasse, Ameerika Ühendriikidesse. Inimese püüd rakendada oma teadmisi kõige paremal viisil, kõige kõrgemal tasemel, on ilmselt loomuomane. Nendele inimestele, kes püüdleval tipplaboratooriumide, tipphaiglate või tipporkestrite koosseisu, ebapatriotlikku käitumist ilmselt ette heita ei saa. See on inimesele loomuomane ja küllap jääb see nii ka tulevikus. Küsimus on selles, kuidas me oma laboratooriumides, haiglates ja orkestrites suudame hoida tippkvaliteeti, et inimestel oleks vähem kiusatust siit lahkuda. Kui otsida ühte parameetrit, mis inimesi kõige rohkem mõjutab, siis see on kõrgem palk. Kõrgema palgatasemega riikidesse püüeldakse nendest riikidest, kus sissetulekud on väiksemad. Palka aitab suurendada ainult majanduskasv, mingite ühekordsete meetoditega, mingite kampaaniatega ei ole palgaprobleemi võimalik lahendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister, aitäh konstruktiivse vastuse eest! Ma nüüd vahetan teemat, kui lubatakse, ja räägin väljarände asemel sisserändest. Liikudes Venemaal olen ma kohanud tervet hulka inimesi, kes on uhked selle üle, et nende neljast vana vanemast üks oli eestlane. Nad julgevad õppi-meduse varjus isegi küüditatud eestlaste mälestusmärgid hiigelsuurte lillekuhjadega katta. Kui ma uurisin, kes nad sellised on, siis esitasid nad mulle vastuküsimuse, kas nad võiksid oma esivanemate kodumaal olla oodatud või sõimatakse neid siin tibladeks ja kas nad võiksid Eestis rakendust leida. Ma oskasin vastata

ainult niipalju, et see on nii tõsine küsimus, et nad peavad ise sügavalt järele mõtlema, kas see Konguta, kuhu nad tahavad tulla, on Indias või Eestis. Aga ma jäin ettevaatlikuks. Küll on hea küsida praegu peaministri arvamust, mida öelda etniliste eestlaste järeltulijatele, kes armastavad oma kodumaad, aga kardavad ka.

Andrus Ansip

Aitäh! Igal juhul tuleks hoiduda sildistamisest ja kõigi ühe mõõdupuuga mõõtmisest. Kui tegemist on hea spetsialistiga, keda Eestis vaja on, siis on ta Eestisse oodatud. Ma rääkisin enne arstidest. Me teame, et ka Kohtla-Järvel on tööl mitmed arstid Siberist, kes on aasta jooksul omandanud hea eesti keele oskuse. Tavaliselt toimubki ränne punktist A punkti B. Ei ole nii, et igalt poolt tullakse ühtemoodi. Ränne toimub kahe punkti vahel ning selle aluseks on eelkõige teadmised ja suhted. Kui kellelgi, kes on Eestisse tööle asunud, on siin hästi läinud, siis tema endised naabrid, sõbrad ja sõbrannad soovivad seda edulugu korrata ja tulevad siia. Kõrgelt haritud kvalifitseeritud spetsialistid on kindlasti Eestisse oodatud, arvestades ka seda, et meil lähemal ajal tööhõivest väljalangemine tööjõu lisandumisega võrreldes suureneb. Head spetsialistid on oodatud igal pool maailmas. Võitlus käib terves maailmas just nimelt andekate noorte pärast. Mitte ükski riik ei mõtle sellele, kuidas saaks andekaid inimesi kuidagi eemale tõrjuda. Paraku tuleb tunnistada, et meie reeglid on olnud ebamõistlikult bürokraatlikud. Seda viga üritab austatud Riigikogu praegu menetluses oleva seaduseelnõu abil parandada. Näiteks on mulle sügavalt arusaamatu, miks Eestis kraadi kaitsnud või ülikooli lõpetanud välismaalane peab kohe peale lõpudiplomi saamist riigist lahkuma. Tavaliselt ei saa need riigid, kes välismaalastele kõrgharidust andes suhteliselt hästi teenivad, oma tulusid mitte sellest, et nad müütaavad kõrghariduse andmise teenust, vaid riigi tõeline tulu tuleb sellest, et lõpetanu, *postgraduate*, jääb sellesse riiki tööle, avaneb seal loomulikul ja loob väga suurt lisandväärtust. Me kavatseme praegu – ma loodan, et Riigikogu kavatseb seda täpselt samamoodi nagu valitsus – seda praktikat muuta. Me kavatseme ka, koos teiega muidugi, luua kanali kõrgelt haritud inimeste kiireks Eestisse toomiseks. Ma pean suhteliselt bürokraatlikuks ja

ebaotstarbekaks nõudmist, et inimene võiks tööloba taotleda siis, kui ta ei asu Eestis. Ma ei mõista, millest selline piirang on tulnud. Kui keegi on juba Eestisse tulnud, siis võiks ta saada ka Eestis turismiviisaga viibides vajalikud protseduurid tehtud, et siin talle tööloba väljastataks. Küll aga on olnud meil paraku praktikas teistsuguseid juhtumeid. Näiteks pidi üks väga hea IT-spetsialist Hiinast, kelle tööloba oli lõppenud, siit lahkuma, selleks et uut luba taotleda. Menetlus võttis nii pikka aega, et ta leidis endale vahepeal parema sissetuleku Hiinas ja Eesti on ühest heast spetsialistist jälle ilma. See on üksikjuhtum, selle alusel ei saa üldistada, aga paraku me kõik teame, et selliseid juhtumeid on Eestis olnud küll ja küll. Me peaksime muutma oma regulatsioonid selliseks, et tulevikus selliseid juhtumeid enam ei oleks.

Esimees Ene Ergma

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Minu küsimus on samal teemal nagu Aadu Musta küsimuski. Kohtusin hiljuti oma klassivennaga. Mees saab varsti 60, tal on Eesti pass, tervist ei ole, pension on tal käes, 214 eurot. Tal on kindel mõte, et ta läheb Eestist ära. Ta pöördus minu poole, öeldes, et ma mõnikord võiksin küsida selle kohta sotsiaalministrilt. Täna on võimalik küsida peaministrilt. Mida ma talle vastan, kui ma vaatan seda plakatit, mis väidab, et Eestis on hea elada? Hästi, ma olen sellega nõus. Aga tema tahab ära minna.

Andrus Ansip

Loomulikult, ka maailma kõige rikkamates riikides ei ole mitte kõigil hea elada. On neid inimesi, kes elavad kas suhtelises või absoluutses vaesuses. Sellist riiki, kus absoluutselt kõigil oleks hea elada, maailmas ei ole. Küll aga peame püüdlema selle poole, et Eestis oleks võimalikult paljudel hea elada. Olgu öeldud, et ka paljudes nendes riikides, kuhu inimesed on Eestist läinud, on uuringute järgi nende sissetulek suhteliselt tagasihoidlik. Näiteks on juba enne viidatud Ühendkuningriik teinud väga põhjalikke uuringuid kaheksast Kesk- ja Ida-Euroopa riigist sisserännanute sissetuleku kohta ning on leidnud, et põhiosa, peaaegu 50%

nendest inimestest saab palka 200–299 naela nädalas. See ei ole väga atraktiivne palk, see ei ole selline palk, mis puhtmajanduslikel kaalutlustel peaks sundima inimesi oma koduriigist lahkuma. Ma usun, et õige pea on Eestis tööjõupuudus jälle sellisel tasemel, et kodumaal on võimalik vähemalt sellist palka teenida. Aga meie riik areneb ja see areng on olnud tegelikult väga hea. Ma usun, et see areng nii ka jätkub.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud peaminister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

4. Arupärimine Maanteeameti liiklusregistri büroode altkäemaksujuhtumite statistika kohta (nr 324)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda arupärimise juurde, mille esitasid Riigikogu liikmed Peeter Võsa, Viktor Vassiljev, Priit Toobal, Tarmo Tamm ja Vladimir Velman 22. aprillil 2013. Arupärimine on Maanteeameti liiklusregistri büroode altkäemaksujuhtumite statistika kohta. Vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Peeter Võsa, et ta arupärimist tutvustaks!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Kallid kolleegid! 17. aprillil 2013. aastal pidasid kaitsepolitsei ametnikud kinni Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikme, Maanteeameti liiklusregistri Narva büroo juhataja kohusetäitja Jaanus Tammetsi, keda kahtlustatakse ametialases võltsimises ja korduvas altkäemaksu võtmises. Peaaegu igal aastal on meedia vahendusel saanud avalikuks kurb tõsiasi, et taas kord on mõnes Eesti piirkonnas kas pakutud või võetud altkäemaksu, selleks et kergemalt läbi saada Maanteeameti liiklusregistri sõidueksamil. Kuna tegemist on süstemaatiliste altkäemaksujuhtumitega Maanteeameti liiklusregistri büroode erinevates piirkondades, on meil teile järgmised küsimused. Kas korruptsioonisüütegude arv Maanteeameti haldusallas on viimase kahe aastaga suurenenud või kahanenud? Mida on minister teinud, et kor-

duvalt seadusega pahuksis olnud isikud, nagu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige Jaanus Tammets, ei naaseks enam nii vastutusrikkale tööpostile, kus on võimalik altkäemaksu võtta? Mida plaanite ette võtta, et edaspidi vältida Maanteeameti liiklusregistri büroodes altkäemaksujuhtumeid?

Vaadake, mina olen nii vana inimene küll, et ma mäletan veel Eesti Nõukogude Sotsialistlikku Vabariiki, kus altkäemaks oli elu norm. See, kes sõitis Volgaga (minu isa sõitis), maksis rohkem, see, kes sõitis Zaporožetsiga (mina sõitsin), maksis vähem, aga kolm rubla oli see taks kohe kindlasti. Millal me sellisest sotsialistlikust igandist lõpuks vabaneme? Või äkki võiks sotsialistliku maailmavaate levides ka sellise sotsialistliku käitumisnormi seadustada? Sellele viimasele küsimusele minister loomulikult vastama ei pea. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Nojah, härra Võsa, sõnu te oskate teha. Aga ma vastan nüüd teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Kuidas on statistiliselt korruptsioonisüütegude arv Maanteeameti haldusallas tõusnud või kahanenud viimase kahe aastaga?" Minu teada te oma hoogsas sissejuhatuses ütlesite, et toimub süstemaatiline altkäemaksu võtmine. Ma sain aru, et te järelesõnas meenutasite nostalgiliselt teile tõenäoliselt armsat nõukogude aega, kui saigi sõita ainult Zaporožetsiga ja ümbrik pidi kaasas olema. Eesti Vabariigis on praegu selline seis – me vaatasime järele –, et keskmiselt on korruptsioonikuritegude või -süütegude või korruptsiooniga seotud kuritegude või süütegude menetlusi alustatud üks kord aastas. Vaat nii! Mõelge nüüd oma hoogsale kõnele!

Teine küsimus: "Mida on minister teinud, et korduvalt seadusega pahuksis olnud isikud, nagu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige Jaanus Tammets, ei naaseks enam nii vastutusrikkale tööpostile, kus on võimalik altkäemaksu võtta?" Tõenäoliselt ei ole sünnis tegelda siin kõnetoolis kellegi härra Tammet-

signa. Ma ei tahaks küll nii öelda, aga minu jaoks on ta lihtsalt keegi, sest ma teda ei tunne. Aga loomulikult, kuna lugupeetud Riigikogu liikmed küsisid, siis ma palusin seda teemat väga põhjalikult uurida. Maanteeametisse võeti ta tööle 2009. aasta novembris. Seal on üsna põhjalikud protseduurid. Loomulikult kehtib ka avaliku teenistuse seaduse nõue, et kuriteo eest karistatu ei tohi asuda ühelegi avalikule ametipostile. Kontrolliti karistusregistrit, vaadati varasemaid andmeid ja selgus, et Tammets ei olnud seadusega pahuksis olnud. Te viitasite oma küsimuses, nagu tegemist oleks mingisuguse retsidiivsusega või lausa haigusega, et kohe peab altkäemaksu võtma. Tuleb välja, et seda ei ole. Samas on Tammets tänaseks loomulikult ametist vabastatud. Aga küsimus isenesest on hea. Ma arvan, et rahva hulgas ongi nii: kui inimesel tekib kiusatus kuskil altkäemaksu pakkuda, siis tõenäoliselt on esimese kolme kandidaadi hulgas ARK. (Enam see formaal-juriidiliselt küll ARK ei ole.) On üsna palju tegeldud sellega, et kõik toimingud ja protseduurid (ja neid ei ole ju vähe) oleksid liiklusregistris tehtud seaduslikult. Esiteks, liiklusseadus nagu ka avaliku teenistuse seadus näeb ette, et liiklusregistris eksamineerijana töötajal ei tohi olla karistust toimepandud kuriteo eest. Korruptsioonijuhtumite takistamiseks on võetud üsna põhjalikke tehnilisi meetmeid. Tegelikult ei sõltu ükskõik milline toiming ainult ühest isikust. Igast toimingust jääb maha jälg, et hiljem oleks võimalik sisekontrolli või väliskontrolli käigus hinnata, kuidas on üks või teine liiklusregistriga seotud otsus langetatud. Loomulikult on tarvis, et kõik liiklusteooria- ja sõidueksamid oleksid reaalselt jälgitavad. Need salvestatakse. Sellega vähendatakse ohtu, et eksamil isikusamasust ei tõestata või hinnatakse inimese sooritust ebaobjektiivselt. Samuti piirati juba mõni aasta tagasi võimalust kontrollida sõidukit enne registreerimist väljaspool liiklusregistri bürood. Selle eesmärk oli vähendada võimalust registreerida sõidukeid ilma neid ette näitamata või registreerida nõuetele mittevastavaid sõidukeid. Kuigi traktoreid on ka praegu võimalik väljaspool liiklusregistri bürood registreerimiseks kontrollida, tuleb iga väljasõit eelnevalt registreerida. Selleks on liiklusregistri infosüsteemis loodud tehnilised lahendused. Lisaks võetakse liiklusregistri büroodes kasutusele ka biomeet-

rilised identifitseerimisseadmed, mis vähendavad võimalust, et eksami sooritab keegi kolmas isik.

Teie kolmas küsimus: "Mida plaanite ette võtta, et vältida Maanteeameti liiklusregistri büroodes esinevaid altkäemaksujuhtumeid?" Nagu ma ka eelmises vastuses selgitasin, on Maanteeamet viimastel aastatel juba rakendanud süsteemseid tegevusi korruptsiooniriski vähendamiseks. Kui eelmisel perioodil oli tegevuste pearõhk mitmesuguste tehniliste vahendite kasutuselevõtul, siis järgnevatel aastatel pannakse kindlasti suuremat rõhku inimfaktorile. Üheks põhimeetmeks saab Maanteeameti ühtsete riskijuhtimise ja järelevalve põhimõtete juurutamine. Need on välja töötatud, nüüd neid Maanteeameti juurutatakse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on küsimusi. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Te ütlesite, et kui on juttu altkäemaksust, siis esimese kolme hulgas nimetatakse ikka ARK-i ehk autoregistrikeskust. Me teame, et altkäemaksuküsimus tekib siis, kui mingisugune teenus või kaup on defitsiitne või kättesaamatu. Samas ei ole ma näiteks kuulnud, et tööturuametis või haigekassas oleks altkäemaksu antud või võetud või et keegi oleks altkäemaksu eest kuskil mujal mingit teenust palunud, kas või selleks, et korralik töökoht saada, ministrina näiteks. Minult Riigikogu liikmena ei ole ka keegi altkäemaksu nõudnud ja keegi ei ole seda ka pakkunud. Aga mis on autoregistrikeskuse teenustega niivõrd valesti, et seal altkäemaksud massiliselt levivad, vähemalt levivad jutud altkäemaksust ja juhtumid on samuti teada? Mis on nende teenustega valesti?

Juhan Parts

Midagi ei ole valesti. Te olite oma küsimuse tõenäoliselt juba varem ette valmistanud. Ma ju ütlesin, et kui me vaatame statistikat – olgu, alati võib olla varjatud juhtumeid, keegi ei saa pead anda –, siis see on võrreldes varasemate aegadega ikka üsna miinimumi lähedal. Vaatame tehnilisi lahendusi, kõikvõimalikke e-teenuseid. Ma kõigepealt kummutan arusaama, et

autoregistrikeskuses on mingeid kättesaamatuid teenuseid. Ei ole vaja maksta selle eest, et kuidagi midagi kiiremini või paremini tehtaks. Küll tuleb maandada riske, mis on seotud sellega, kui autoregistrikeskus peab mingil põhjusel tegema eitavaid otsuseid. Selleks on olemas tehnilised lahendused ja ka inimfaktorit puudutavad tegevused. Ma juba vastasin härra Võsa järelehuudele arupärimise sissejuhatuses. Ta meenutas nõukogude aega, kui tuli igal pool ümbrikuga käia. Ma ei taha öelda, et seesama kuvand käib n-ö Eesti-aegse autoregistrikeskusega kaasas, aga võib-olla 1990. aastatel see nii oli. Ma teen äkki liiga nendele inimestele, kes siis töötasid, aga kui me vaatame seda süsteemi, siis ma tõesti ei julgeks panna seda, ütleme, väga kõrgele kohale. Samas käib iga sellise otsusega kindlasti kaasas korrupsioonirisk ning ettevõtete ja asutuste juhtkondadel lasub kohustus neid riske maandada. Me kirjeldasime neid võimalusi, kuidas neid maandada saab. Kunagi ei saa neid täiesti kindlasti vältida, sest inimene on ikka aeg-ajalt nõrk.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus on ajendatud ühest teisest Peeter Võsa hüüdest. Ta nimelt väitis, et Jaanus Tammets on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige. Minu kui erakonna Ida-Viru piirkonna juhi ettepanekul on Jaanus Tammets tänaseks Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast välja arvatud. Ma tean, et teie erakonnal on olnud selline lähenemine näiteks Indrek Raudse ja Nikolai Stelmachi suhtes. Erakonnas ei tohiks olla inimesi, kes kuidagi seavad kahtluse alla Eesti riigi demokraatliku ja õigusriikliku toimimise. Kuidas te ühe erakonna juhtpoliitikuna hindate Peeter Võsa sellist küsimust ja hüüdmist olukorras, kus tema enda erakond kaitseb kahte korrup-tanti, Parbust ja Seppa, kuni selle ajani, kui Riigikohus oma otsuse teeb?

Juhan Parts

Küsija suu peale ei lööda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kindlasti liigub liiklusregistri büroode ümber, nagu te täna mitmel korral õigesti viidanud olete, ka palju linnalegende, mida statistika alati ei kinnita. Aga kahjuks tuleb aeg-ajalt ette ka selliseid lugusid, mille puhul peab nentima, et need vastavad tõele. Üks on aga selge: kui näiteks Tallinnas püüda liiklusregistri büroos teatud ajal teatud toiminguid teha, siis läheb terve tööpäev selleks ära küll. Te olete rõhutanud, et on loodud erinevaid elektroonilisi võimalusi. Aga millest tulenevalt on teatud ajal liiklusregistri bürood nii hõivatud, et võib juhtuda, et tavalise tööpäeva jooksul teatud teenused jäävadki kättesaamatuks?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ütlen oma selge seisukoha. Maanteeameti juhtkond on kinnitanud, et nad arendavad e-teenuste võrku edasi. Ma ei kahtle, et need plaanid on väga konkreetsed ja tööpoolest on see teenus inimesele kättesaadav. Ma usun, et te pidasite silmas seda juhtumit, kui seaduses kehtestati mopeedide registreerimise üldkohustus, mis tekitas järjekordi. See oli nii mingil perioodil. Aga see ei ole muidugi õigustus. Kui on seadusest tulenev nõue, et on vaja mopeede registreerida, millele on eelnenud pikk kaalutlemine, siis ma olen täiesti veendunud, et Maanteeamet peab suutma inimesi teenindada ja peab tagama, et inimesed ei peaks seal tundide kaupa istuma. See on tegelikult lubamatu, meil on ju 21. sajand. On sada võimalust, kuidas seda teha. Ma tean, et Maanteeameti juhtkond ise võtab seda väga südamesse. Igasuguseid asju tuleb ette, aga ma tõesti arvan, et teenuste tase peab olema aktsepteeritav. Alati võib olla teatud ootusi, liikluseksamid ja mitmed muud asjad võivad ikka aega nõuda. Ka arsti juures ei ole võimalik viie minutiga ära käia ja diagnoosi saada. Sellised need teenused on. Aga üldjuhul selliseid pikki järjekordi aktsepteerida ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh! Ma tegelikult ei soovinud algatada poliitilist porimäärimist, vaid tahan teada, mil-lal saabub lõpuks selline olukord, kus liiklus-

registri büroodes altkäemaksu enam ainustki korda ei võeta ega anta. Kas selline aeg üldse võiks Eestis saabuda?

Juhan Parts

Loodetavasti. Ma tahaksin ka, et nii oleks. See ongi meie nõudmine. Ma usun, et see aeg ka saabub. Aga ütlen veel kord, et tuleb arvestada nende toimingute arvu ja sellist suurt avalikku tähelepanu. Ma veel kord kinnitan, et Maanteeameti juhtkond on võtnud erinevaid jälgimismeetmeid. See kõik ei ole juhtunud ainult mingi välise jutu peale, vaid need sisekontrollimeetmed, mille abil vaadatakse inimfaktoriküsimust väga põhjalikult, tegelikult täiesti toimivad. Ma loodan, et see kõik viib jäädavalt korrupsiooni sealt välja. Aga kunagi ei saa seda välistada, seda võib alati tekkida. Just inimfaktor jääb alati riskiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine teedehituse ja -hoolduse kohta (nr 331)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Sellele vastab majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Olga Sõtniku, et ta arupärimist tutvustaks! Arupärimine esitati 6. mail 2013 ning selle teema on teedehitus ja -hooldus. Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Head kolleegid! Nagu juba öeldud, on meie arupärimine teedehituse ja -hoolduse kohta. Teed ja tänavad moodustavad olulise osa igapäevaseks toimimiseks vajalikust taristust. Paraku näitavad mitmed uuringud ning vaatlused, et teede olukord läheb iga aastaga järjest hullemaks. Teede Tehnokeskuse 2011. aasta uuring näitas riigimaanteede pikaajalist kumulatiivset alarahastamist 836 miljoni euro ulatuses. Kohalike teede ja tänavate puhul on kumulatiivne alarahastamine Tallinna Tehnikakõrgkooli professori Priit Willbachi ja

lektori Rene Pruunsilla hinnangul laias laastus 300 miljonit eurot. Selle tagajärjel on Eesti põhimaanteede kate keskmiselt 13 aastat vana, tugimaanteede kate keskmiselt 25 aastat vana ja kõrvalmaanteede ning kohalike teede kate juba üle 30 aasta vana. Teeseaduse § 16 lõikes 2 on kirjas, et teehoiu rahastamiseks nähakse riigieelarves ette kulud üldsummas, mille suurus vastab vähemalt 75%-le kütuseaktsiisi ning 25%-le erimärgistatud kütuste aktsiisi kavandatavast laekumisest. Alates 2003. aastast koostatakse riigieelarve põhimõttel, et ka välistoetus loetakse kütuseaktsiisi arvestusliku määra sisse, mistõttu eurorahaga ehitatavad suured ja kallid projektid on väiksemate teede rahastamist veelgi vähendanud. Kuni 2009. aasta 1. märtsini kehtinud teeseaduses oli sätestatud, et kohalike teede investeeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarvest teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Riigi 2009. aasta lisaeelarve ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadusega muudeti ka teeseaduse § 16 lõiget 3 ning kaotati seni sätestatud nõue, et kohalike teede investeeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarvest teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. 2008. aastal eraldati riigieelarvest kohalikele teedele 40,5 miljonit eurot, mille kohta on omavalitsusjuhid öelnud, et tegemist oli sumмага, mis võimaldas tööpoolest teedesse investeerida. Sellele järgnenud perioodil, aastatel 2009–2012 toimunud kohalike teede alarahastamine on tekitanud olukorra, kus ka käesoleval aastal kohalikele omavalitsustele eraldatud 29,3 miljonit eurot on selgelt vähe.

Seoses kõikide nende faktidega on meil kaheksa küsimust, mida ma praegu ette ei loe, lootuses, et minister teeb seda ise. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vastan arupärimisele.

Esimene küsimus: "Riigimaanteede osakaal teede kogupikkuses moodustab ligikaudu 28,4%, samal ajal kohalike teede ja tänavate osa on 40,3%. Ülejäänud on era- ja metsateed. Samas, teehoiu rahastusest läheb kohalike

omavalitsuste teede jaoks vaid 9,4%. Miks Te peate praegust teehoiuvahendite jaotust riigi ja kohalike teede vahel loogiliseks ja õiglaseks?" Kõigepealt täpsustus 2013. aasta riigieelarve kohta. Nimelt, kohalike omavalitsuste teehoiuks ja -investeeringuteks eraldatakse 10% teeseaduse alusel teehoiuks eraldatavatest vahenditest. Mis puudutab selle rahaeraldise loogilisust ja õiglust, siis kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse alusel on teede ja tänavate korrashoid kohalike omavalitsuste kohustus. Seadusandja on ette näinud, et kohalikud omavalitsused peavad omavahenditest kohalike teede hoidu korraldama ja vajaduse korral tegelikult hakkama saama ka ilma lisatoetuseta. Sealjuures arvestab riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele ette nähtud tasandusfondi arvutusvalem otseselt ka kohalike omavalitsuste teede teehoiuvahendeid. Kui riigieelarve toetusest finantseeriks riik kogu omavalitsusliku ülesande, siis peaks sellega kaasnema ka riigi täpne sätestamine, kuidas ja kuhu seda raha tuleks ja tohiks kulutada, kuid see oleks vastuolus kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõtetega ja vähendaks omavalitsuste vastutust nendele seadusega pandud ülesannete täitmisel.

Kui 1999. aastal kehtiv teeseadus kehtestati, siis selleks, et riigiteedevõrku hallata ja hoida, planeeriti suurusjärgus 75% kütuseaktsiisi vahenditest. Olen veel kord selle üle vaadanud, täpselt nii see oligi. See 75% ei ole ette nähtud mitte teedele kui sellistele, vaid tolleaegse seadusandja otsus oli, et see on mõeldud riigiteedele. Tollal pidasid seaduse ettevalmistajad silmas, et kohalik omavalitsus peab oma põhi-funktsiooni täitmisega ikkagi oma tulubaasi abil hakkama saama. Sellest tulenevadki tegelikult suuresti praegused kokkulepped meie seadustes ja ühe või teise summa põhjendused. Ma üldse ei taha väita, et riigiteede jaoks on vahendeid piisavalt, ma ei taha seda väita ka omavalitsuste teede kohta. Ma usun, et teed on selline valdkond, kus vahendeid on alati puudu. Te viitasite Tallinna Tehnikakõrgkooli professori hinnangule ja mitmetele uuringutele. Nendes hinnangutes on ära toodud väga suured arvud, kui palju võiks rohkem raha kulutada, et me suudaksime hoida seadustest ja õigusaktidest tulenevat teede taset. 2003. aastal, õigemini, 2004. aastal otsustati, et riik võiks täiendavalt rahastada kohalike omavalitsuste teein-

vesteeringuid. Siis seadustati omavalitsuste tugeva surve tulemusena see 5% klausel. Mis siis aga juhtus? Juhtus see, et Riigikontroll mõni aasta hiljem kritiseeris, et omavalitsused ei kasuta neid investeeringuid. Nad täidavad selle rahaga oma põhifunktsioone, hooldavad teid, tegelevad tavapärase remondiga, aga nad ei investeeri. Seetõttu me 2008. aastal muutisime seda seadust, et kaotada see õiguslik vaidlus ära. Me ütlesime, et olgu, kui omavalitsustele on see rida välja kaubeldud, las see raha läheb siis kohalikele teedele. Tehku sisuliselt, mis tahavad. Kuigi see esialgne 1999. aasta kokkulepe nägi süsteemi ette teisiti.

Minu arust on see väga normaalne kokkulepe, et kohalikke teid hallatakse kohalike omavalitsuste põhituludest. Me ei tule selle pealegi, et me räägiksime ühistranspordi, kultuuri või sotsiaalelu rahastamisest lisavahenditest, millest riik analoogseid funktsioone rahastab. See on selline kokkulepe. See kõik aga ei tähenda, justkui teedele oleks raha ülemäära palju. Aga selge on, et meil ei ole mõtet last koos pesuveega välja visata ja ka omavalitsustel ei ole vaja ennast alandada, väites, justkui teehoid, mis on ühe normaalse omavalitsuse oluline funktsioon, oleks midagi sellist, millega tegelikult ei peaks omavalitsus põhimaksutulude abil hakkama saama. Iseküsimus on see, et tihti omavalitsusjuhid ütlevad, et näete, maksutuludest ei jätku, puudu jääb. Vaatasin ka, kuidas omavalitsused on raha kasutanud. Mul on need arvud *summa summarum* olemas. Kriisiajal, kui tuli kokku tõmmata, siis omavalitsused vähendasid teeraha väga palju. Ma ei hakka arve ette lugema, muidu tulevad lisaküsimused. Mul on tabelid kaasas. Aga nüüd, kui Tallinna tänavad tekitavad piinlikkust meile kõigile, on selles vaidluses pööratud uus lehekül: vabandust, omavalitsused ei peagi teehoidu investeeringuid tegema oma põhituludest, vaid riigil on üks täiendav tululiik, andke see raha hoopis sealt! Olemegi ära unustanud selle, et tegelikult tulevad omavalitsuse põhitulud ikkagi hoopis mujalt. See on see seis. Teede puhul on alati oluline liiklusintensiivsus. Kui me võrdleme, siis ei ole tõenäoliselt mõistlik võrrelda teede kilometraaži ja kulutatud raha hulka. On selge, et teed on erineva klassiga: on põhimaanteed, kõrvalmaanteed, tugimaanteed, linnatänavad, kvartalisised teed. Ka kulud investeeringutele ja hooldusele on

täiesti erinevad. Ennekõike sõltub see muudugi liiklusintensiivsusest.

Teine küsimus: "Teede spetsialistid on öelnud, et korras teede eelduseks on stabiilne teehooldus. [---] Perioodil 2009–2011 eraldati kohalikele teedele vähem vahendeid kui 2008. aastal. Miks Te imestate täna Eesti omavalitsuste teede halva olukorra üle, kui valitsus ise on oma poliitikaga sellise olukorra tekitanud?" Ma tegelikult juba vastasin sellele küsimusele. Ka omavalitsused aastatel 2009–2010, kriisi ajal, tegelikult üsna märkimisväärselt vähendasid omavahendeid, teede jaoks kasutatavaid põhitulusid. Ma tuletan veel kord meelde, et kui me hakkame siin tulevikulahendustest rääkima, siis üks asi on tõesti see, et omavalitsused saavad selle tulubaasiga hakkama. Ma juhin tähelepanu, et väga suur hulk omavalitsusi saab tasandusfondist eraldisi, kuhu on sisse arvestatud teede parameetrid ja komponendid. Ega me siis kaks korda ei saa teesid riigieelarve ridadelt rahastada. Aga on üks koht, kus minu arvates on tegelikult raskusi. Siin on küll kasutatud Euroopa Liidu vahendeid ja ka me ise oleme omavalitsusliitudele mitmeid kordi öelnud, et tõenäoliselt on omavalitsusi – need on võib-olla väiksemad linnad, aga ka maakonnalinnad –, kus just investeringuteks raha ei jätku, kuna investeerimisprojektid on mahukad, kui tahta neid tervikuna teha. Sellisel juhul oleks võib-olla mõistlik, kui riigil oleks mingisugune võimalus investeringutoetust anda. Praegu on selline kord, et me jagame aktsiisiraha. Ei ole sugugi põhjust tunda end kehvast seisusest, sest me oleme seda raha kõvasti suurendanud, ka sellel aastal suurendasime seda eelmise aastaga võrreldes 60%. Seda siis omavalitsused kasutavad, nagu nad just heaks arvavad, aga tegelikult peaks see raha minema investeringuteks. Teede hooldus, korrashoid ja elementaarne säilitusremont on ikkagi omavalitsuste põhiülesanne, sellega peab ise hakkama saama. Kui ei saada, siis on probleem juba omavalitsuste üldises rahastusmudelil.

Kolmas küsimus: "Valitsusliidu programmis 2011–2015 on kirjas, et valitsusliidu eesmärgiks on suurendada kohalike teede hoiu rahastamise osakaalu. Millal see eesmärk realselt täidetakse?" Vastus on lihtne. Nagu ma ütlesin, realselt on kohalike teede hoiu riigi rahastuse osakaalu igal aastal suurendatud. Ütlen ka

teile need arvud. 2012. aastal eraldati riigieelarvest kohalikele omavalitsustele 18,14 miljonit eurot, mida 2011. aastaga võrreldes oli 43,4% rohkem. Käesoleval eelarveaastal eraldatakse 29,3 miljonit eurot, mida on 60% rohkem, võrreldes 2012. aastaga. Kui lisada siia struktuurivahendid, siis on kohalikele teedele mineva raha osakaal oluliselt suurem. Näiteks oli 2012. aastaks kohalikele teedele eraldatud osa kogu teehoiurahast 47,2 miljonit eurot, s.o 15,6%, sellest riigi raha oli 18,1 miljonit eurot ja Euroopa Liidu struktuurifondide raha 29 miljonit eurot. Lisaks on regionaalminister Siim Valmar Kiisler hoidnud alati avatuna n-ö kohalike kergliiklusteede programmi. Selleks on ette nähtud riigieelarve vahendid ja neid on kohalikud omavalitsused ka aktiivselt kasutanud. Vastus on niisiis, et riigi rahastuse kasv on olnud üsna märkimisväärne, aga see sügav probleem, millele ma viitasin esimese ja teise küsimuse vastuses, on olemas.

Neljäs küsimus: "Ühe probleemina on välja toodud, et täna sisaldab riiklik teeregister vaid teede kilomeetreid. Reaalsuses võib teede laius olla väga erinev, mistõttu oleks vaja kaardistada olemasoleva teedevõrgustiku maht ruutkilomeetrites, vanuse ja teerajatiste osas, et planeerida teede rekonstrueerimist ja hooldamist mahupõhiselt. Kui kaugel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teeregistri täiustamisega?" Riigimaanteede andmed kajastuvad seadusega ettenähtud mahus riiklikus teeregistris. Riigiteedega ei ole mingit küsimust, andmeid regulaarselt ka muudetakse, sõltuvalt teede olukorra muutumisest. Need andmed on üsna aktualiseeritud. Kui küsimus puudutas kohalike omavalitsuste teid, siis tuleb esmalt täpsustada, et majandusministeeriumile ei ole seadusega pandud ülesannet kajastada kohalikele omavalitsustele kuuluvate teede andmeid riiklikus teeregistris. On ikkagi omaniku ehk praegusel juhul kohaliku omavalitsuse ülesanne pidada oma vara bilansilist arvestust ning kajastada andmed nõuetekohaselt ka riiklikus teeregistris. Vahemärkusena ütlen, et mõned aastad tagasi, kui leiti, et omavalitsuste teed võiksid ka selles teeregistris olla, siis muudeti seadust. Nüüd oleme olukorras, kus omavalitsused selle seaduse täitmisega, ütleme nii, liiguvad väga aeglaselt tempos. Me võime öelda, et suurem osa kohalike omavalitsusi ei ole täitnud teeseaduse nõudeid registreerimise

kohta. Omavalitsused viitavad jälle vahendite puudumisele. Majandusministeerium on pakunud, et Maanteeamet võiks olla siin kohalike omavalitsuste liitude nõustaja ja abistaja, võiks koostööd teha, et see probleem lahendada. Rahaliselt see probleem ei olegi tegelikult väga suur, selleks võiks kasutada neidsamu riigilt omavalitsuste teede jaoks eraldatavaid vahendeid. Teeregistri üks olulisemaid funktsioone on olnud informatsiooni koondamine teede kohta, mille alusel saavad teede omanikud tegevust kavandada, arvestades nii teede olemit kui ka ressursidega. Valitsuse ministeeriumidevahelise komisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni transpordi ja teede töörühma töös on viimastel aastatel mitu korda kohalike omavalitsuste teede inventariseerimise teemasid arutatud. Ühiselt on leitud, et kohalike teede inventariseerimisprotsessi optimaalseks edasiminekukaks on vaja, et see järgiks nii palju kui võimalik Maanteeameti mudelit riigimaanteede info kogumise ja kasutamise kohta. Üleriigilistel omavalitsusliitudel on vaja teha ühine siduv otsus, valmistada ühiselt ette hange, seda rahastada ja viia teeregister vastavusse seaduse nõuetega. Põhimõtteliselt on kokku lepitud, et hanke võiks korraldada Maanteeamet, kuid sellekohase otsuse peavad selgelt sõnastama Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit ning peab olema nõusolek finantseerida eelnimetatud hankeid riigilt kohalikele teedele antavast toetusrahast.

Viies küsimus: "Riigikontrolli 2010. aasta auditis on kirjas, et kohalike teede tegelik seisukord ei ole riiklikul tasandil teada. [---] Kuidas on olukord 2013. aastaks paranenud?" Ma kordan oma juhtmotiivi. Teede rahastamise vajadust on esmalt vaja teada tee omanikul. See-ega, kohalike teede rahastamise vajadust peab hindama kohalik omavalitsus, kes on nende teede omanik. Ühtse lähenemise hõlbustamiseks on riik loonud teeregistri, kuhu ka kohalike teede andmed kantakse. Ma eelmises punktis selgitasin, kuhu me oleme jõudnud sellega, et teeregister oleks kõikehõlmav, kajastaks kõiki kohalike omavalitsuste teid, need oleksid inventariseeritud ja kogu vajalik andmete hulk, mida seadus ja teeregistri põhimäärus nõuavad, oleks kaetud. Sellega tuleb tööd loomulikult jätkata.

Kuues küsimus: "Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu ettepanek järgmise aasta eelarve läbirääkimistel oli suurendada mootorikütuse aktsiisist teehoiuks kavandatud vahendite hulga kohalikele teedele eraldatud vahendite hulka 2014. aastaks 20%. Mis põhjusel ei arvestanud valitsuskoalitsioon seda ettepanekut?" Nagu esimesele punktile vastates sai selgitatud, ei ole küsimus valitsuskoalitsiooni tahtmatutes kütuseaktsiisiga seonduvatest vahenditest kohalikele omavalitsustele rohkem raha eraldada, vaid riigieelarve võimalustes. Lisaeraldised saaksid tulla ainult riigimaanteede arvel, kui me jagaksime riigimaanteede mõeldud kütuseaktsiisi osa ringi. Samas tunnistan, et ka riigimaanteed on sellises olukorras, kus hea peremees pigem investeeriks edasi, et teed ei laguneks. Kuid hoolimata sellest olukorrast oleme ikkagi suurendanud kohalikele omavalitsustele mineva teeraha mahtu.

Vabandust! Ma saan aru, et aeg on otsas. Seitsmendale ja kaheksandale küsimusele ei jõudnud ma vastata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister, teile on küsimusi. Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Täna teid põhjalike vastuste eest! Te ei jõudnud seitsmendale ja kaheksandale küsimusele vastata. Äkki saate praegu küsimuste ja vastuste voorus nendele küsimustele vastata?

Juhan Parts

Aitäh! Seitsmes küsimus käsitles paekivikillustiku kasutamist ehituses. Kui ma sain õigesti aru, siis küsijad peavad paekivikillustikku üheks põhjuseks, miks meie teekatted kiiresti lagunevad, sest me kasutame talvel kloriide, põhiliselt naatriumkloriidi. Küsitakse, mida siis uuringud näitavad, kas peaks rohkem graniitkillustikku kasutama. See on, muide, hea küsimus. Kui lühidalt vastata, siis Maanteeameti seisukoht baseerub erinevatel uurin- gutel, need on olnud põhjalikud tulude ja kulude analüüsid. Seal, kus liiklussagedus on üle 8000 auto ööpäevas, on killustikualuse ülemise kihi jaoks vaja läbi arvutada kaks varianti. Esiteks võib kasutada tardkivikillustikku ehk

graniiti. Selle nõrk koht on see, et see ei ole kohalik materjal. Teiseks võib kasutada mustkillustikku, tavaliselt on see paekivi, millele on tekitatud bituumenist kaitsekiht. Väiksema liikluse korral on kasutusel ainult paekivi.

Ma võtan hästi lühidalt kokku uuringud, mis on uurinud naatriumkloriidi mõju paekivile. Teedeinsenerid võiksid sellest pikalt rääkida. Ma olen aru saanud, et kui ehitatakse kvaliteetselt ja liiklussagedus on alla 8000 auto, siis pole paekivil häda midagi. Naatriumkloriidi tuleb meil paratamatult kasutada, sest meil on lumi ja jää, ilm soojeneb ja külmeneb. Aga tegelikult peab paekivi ikkagi n-ö ühe planeeritud elutsükli vastu. Kui ehitatakse kehvasti kas asfaldikihti või muid kihte, jäetakse praod sisse ja järelevalve ei ole piisav, siis naatriumkloriidi mõju teede alumistele kihtidele on kohe suurem ja selle tagajärjel teed lagunevad kiiremini. See on täpselt see, mis tõenäoliselt juhtus Vabaduse puiesteel. See on seal igapäevase sõitja väide, Peeter Võsa võiks seda uurida. Linna peal käib jutt, et Vabaduse puiesteel tehti järelevalvet kehvasti. Küllap ehitaja kasutas seda ära, jäeti mingid kihid tasandamata ja tee üsna kiiresti laguneb. Loomulikult, see Savisaare lihtsalt häbist tingitud hoogtöö, mis siin toimus, seda olukorda ei paranda. Viga on tõenäoliselt tehtud ehituse käigus. Mina ei tea, kas Savisaar oli järelevalvaja või keegi teine, aga see on see viga. Ehituse kvaliteet on paganama oluline. Ma arvan, et nii omavalitsused kui ka riik näevad siin väga palju vaeva, et omanikujärelevalve oleks nõudlikult korraldatud ja garantiisüsteemid oleksid paigas. Me paneme väga palju raha teedesse. Ehitaja peab tundma, et kvaliteet on hästi oluline.

Viimane küsimus sisaldas jälle sama väidet, et naastrehvid lagundavad meie teid, selle tõttu teede pealiskiht kiiresti kulub jne. See on isenesest õige. Küsijad tahavad teada, kas naastrehvidega ei peaks midagi ette võtma, et vähendada nende mõju teedele. Ma arvan, et see küsimus võiks üles jääda. Sellega tuleb tegeleda, kindlasti tegelevad sellega majandusministerium ja Maanteeamet. Samas on selge, et arvestades meie omapära, on meil väga keeruline sundida autojuhte naastrehvide asemel lamellrehve ostma, kuna naastrehvid on lihtsalt ohutumad. On selge, et naastrehvide mõju – seda on ka uuritud – on teomaniku seisuko-

hast tunduvalt kulukam, kuid selle vastukaal on ohutus. Kas võtta mingisuguseid meetmeid? Ma arvan, et sellega võiks tegeleda. Põhjamaad otsivad samasuguseid lahendusi. On mitmeid piirkonnapõhiseid lahendusi. Linnad on pakkunud võimalusi, et just nimelt linnas vähendada naastrehvide kasutamist. Kui me mõtleme aga Eesti peale, siis lahendused, mis võib-olla sobivad miljonilinnas, kus on tõesti palju liiklust, ei pruugi meile sobida. Kui inimene tuleb kuskilt väiksemast kohast ja tahab linna sõita, ega ta ei hakka siis naastrehve lamellide vastu vahetama. Need peaksid olema miljonärid või vähemalt väga kallite käekottidega pered, kellel talvel oleksid nii lamellrehvid kui ka naastrehvid, kusjuures nad enne linnasõitu vahetaksid siis rehve. Aga õige see on, et naastrehvid söövad teed rohkem kui lamellrehvid, kuid liiklusohutus on siin see teine pool. Kas siin tuleks midagi välja mõelda? Mida me oleme teinud? Me oleme vähendanud naastrehvide kasutamise lubatud aega, ühe erandiga, loomulikult: kui on libedus, jää või lumi, siis on lubatud kasutada naastrehve ka pikemalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kas ma sain õigesti aru, et tegelikult on probleem pigem tee ehituskvaliteedis ja ehitaja töös, probleem pole mitte materjalides, vaid ehitusjärelevalves? Kui ma sain õigesti aru, siis mismoodi on näiteks Tallinn või Tallinna linnapea kui töö tellija süüdi selles, et töö tegija on teinud praaki?

Juhan Parts

Aitäh! Te esitasite küsimuse, aga ei öelnud, mis probleemist te räägite. Kui me otsime, kes on süüdi Tallinna tänavaaukudes, siis siin on süü Edgar Savisaarel, mitte midagi ei ole teha, kuigi te võite välja mõelda igasuguseid kampaniaid, rongkäike või mida iganes. Kui me vaatame omavalitsusi ja paneme need ühte ritta, siis on selgelt näha omavalitsused, kes tõesti sõltuvad tasandusfondist, kellel võib olla ebaproportsionaalselt palju teid, võrreldes elanike arvuga, aga kui me räägime teehooldusest ja teede süstemaatiliseist säilitusremondist ning

kapitaalremondist, siis Tallinnal peaks olema lihtsalt piinlik näpuga riigile näidata. See on mingi Tallinna linnriigi totrus, ütleme, ajupesud kujutus. Me võime Tallinna eelarve ette võtta. Me näeme siis, kui radikaalselt on seal vähendatud vahendeid linna teede elementaarse hoolduse, süstemaatilise säilitus- ja kapitaalremondi jaoks. Tagajärg on tegelikult käes. See on see tagajärg! See on olnud poliitiline valik. Enam-vähem tundes praeguse Tallinna Linnavalitsuse käitumismustrit, arvan ma, et see on olnud teadlik valik. Nii ongi tehtud. Muidugi, olgu see Tallinn, Helsingi või mõni muud põhjamaa linn, kogu aeg tuleb tegelda parema ehituskvaliteedi saavutamise, otsida paremaid ja vastupidavamaid ehitusmaterjale, mis on ökonoomsemad, ja paremini kontrollida ehitaja tööd. Aga see, et raha, mis on mõeldud Tallinna teede teatud tasemel hoidmiseks, on oluliselt vähendatud, on lihtsalt fakt. Ma arvan, et see on põhjus, miks on olukord Tallinnas kevadeti niivõrd ärritav.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Tahtsin tegelikult küsida naatriumkloriidi kohta. Helsingi on drastiliselt vähendanud naatriumkloriidi kasutamist. Soomlased on üsna harjunud sellega, et näiteks jää sisse veetakse hoopis mustreid. Aga meil on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettekirjutused vägagi ranged. Näiteks tuleb linnas põhimõtteliselt tänavad üle ujutada. Inimesed on millegipärast arvamusel, et ka -30 kraadiga peab olema must asfalt. Te eelmisele küsimusele vastates rääkisite nii lennukalt Tallinna linnapeast. Mul on nüüd küsimus ministrile. Kas teie arvates ei ole siin natuke süüdi ka valitsus ja teie ministrina? Näiteks võiks Peterburi maantee või Via Baltica tee sadamani või lennujaama olla veidike ka riigi, mitte ainult linna asi.

Juhan Parts

Absoluutselt. 2007. aastal, kui ma majandusministriks sain – teie aupauklikul heakskiidul, pöördun ma saali selle osa poole –, kohtusin ma Tallinna linnapeaga ja ütlesin, et kõik Tallinna olulised teeinvesteeringud saavad riigi

toetuse. Olgem ausad, kui me räägime suurte ristmike väljaarendusest, siis tuleb öelda, et loomulikult on suurim liiklustihedus Tallinnas ja selle ümbruses. Suure vaevaga Tallinn selle Ülemiste projekti valmis tegi. Me saame aru, et Ülemiste projekt on Tallinnale üsna mahukas. Te võite küll öelda, et see on Euroopa raha, aga meile on see Euroopa raha täiendav eelarvetulu, mida me saame riigile ja transpordile vajalikke investeeringuid silmas pidades suunata. On jäänud esitamata Põhjaviila projekt, Peterburi maantee Vao liiklussõlmest linna poole tuleva osa projekt. Haabersti ristmiku ma ei räägigi. Neid projekte lihtsalt ei ole tehtud. Kui teie küsimuse tagamõte on see, et võtku riik see tee endale, siis me jõuame täpselt samasuguse mõtlemiseni, mida on väga paljudes Eesti linnades: "Kuulge, las riik võtab kõik need teed endale! Me hea meelega maksame munitsipaalpensioni, anname välja munitsipaalajalehte, teeme munitsipaalteleviisiooni, avame mingisuguseid totraid asju. Aga põhifunktsioone me parema meelega ei täidaks." Ma ei arva, et see oleks mõistlik, kui riik peaks hakkama linna teid hooldama. Kui linn sellega hakkama ei saa, siis ma ei tea. Muide, me oleme järgmise Euroopa Liidu finantsperioodi osas väga avatud, et Tallinn käiks oma arusaama välja. Ma ei ole kuulnud ausalt öeldes linnavõimult selget arusaama, kuhu riik peaks midagi planeerima, et linna olulised transpordisõlmed saaksid Euroopa rahaga kaetud. Kusjuures, kui me räägime maksumusest, siis 85% paneb sellistesse projektidesse raha riik.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine IRL-i elamislubade skandaali kohta (nr 330)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda arupärimise juurde. Sellele vastab siseminister Ken-Marti Vaher. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Peeter Võsa, et ta arupärimist tutvustaks!

Peeter Võsa

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kallid kolleegid! Selle aasta esimesel poolal selgus Turu-uuringute AS-i uuringust, et viimastest poliitskandaalidest rääkides peavad Eesti elanikud suurimaks ohuks riigi julgeolekule IRL-i juhtivliikmete elamislubadega kauplemist, kui neid lube said Venemaa kodanikud. Rahva seas räägitakse – ma ei tea, kas naljatamisi või päris tõsimeelselt –, et IRL müüb märkamatuks tükkaaval Eestit Venemaale maha. Eri allikate alusel on teada, et ametiseisundi kuritarvitamise teel said elamisloa paarsada Vene ärimeest, kellest osa on seotud fiktiivsete investeringute ja elukohtadega, pankrottimeistrite ning tagaotsitavate kurjategijatega. Räägiti ka sellest, et IRL-i juhtivliikmete elamisloaäri ja kvoodi suurendamisega kaasnes paralleelselt katse seadustada piiriäärsete ja riigikaitsealsete tundlike maade müümine välismaalastele. Skandaalist on nüüdseks möödunud poolteist aastat. Sellest tulenevalt on meil ministrile küsimusi. Me palume selgitada, mis on saanud nendest isikutest, kes soetasid endale Eesti Vabariigi elamisloa IRL-i elamislubadega kauplemise skeemi abil. Teiseks soovime teada järgmist. Elamisloa soetanud isikute hulgas oli allilmategelasi, näiteks mõjukasse kuritegelikku grupeeringusse kuuluv Alexander Kharkovskiy, hüüdnimega Sõudja, ja Sergei Lalakin, hüüdnimega Sibulake. Kas nii neil kui ka teistel kuritegeliku taustaga isikutel on 6. mai 2013. aasta seisuga kehtiv Eesti Vabariigi elamisloa ning kas siin ei ole teie arvates tegemist siseriikliku julgeolekuohuga Eesti Vabariigile? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama siseministri. Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud arupärijad! Olete esitanud kaks küsimust. Vastus esimesele küsimusele on järgmine. 2011. aastal kontrollis Politsei- ja Piirivalveamet 124 ettevõtluseks väljastatud elamisloa kasutamist ja aasta lõpul algatati 61 elamisloa kehtetuks tunnistamise menetlust. 20 isiku elamisloa tunnistati kehtetuks. 2012. aastal kontrollis

Politsei- ja Piirivalveamet kõiki isikuid, kellele oli nimetatud aasta alguse seisuga kehtiv elamisloa ettevõtluseks. Kahtlus, et elamisloa ei ole kasutatud eesmärgipäraselt, tekkis ligikaudu 180 isiku puhul ja elamisloa kehtetuks tunnistamise menetlus algatati 20 isiku suhtes, kuid nende elamislubade kehtetuks tunnistamise otsust ei ole veel tehtud. Samuti kontrollib Politsei- ja Piirivalveamet käesoleval aastal kõiki isikuid, kellele on kehtiv elamisloa ettevõtluseks, sh isikuid, kelle elamisloa kehtetuks tunnistamise menetlus 2012. aastal lõpetati põhjusel, et isikud tõendasid ettevõtte tegevuse aktiveerumist, st ka elamisloa tingimustele vastamist. Kui te mäletate, head parlamendiliikmed, siis elamislubade mitte-eesmärgipärase kasutamise tõkestamiseks ning võimaliku väärkasutuse ärahoidmiseks töötati 2012. aasta kevadel koos selle temaga seotud ministereid ja koostööpartneritega välja välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu. See eelnõu sai parlamendis menetletud ja seadus jõustus 1. juulil 2012. Eesmärk oli vähendada elamislubade väärkasutuse ohtu tervikuna, kuna seadus seda valdkonda toona piisavalt ei reguleerinud. Loomulikult oli eesmärk tagada ka see, et sisserände piirarvu alusel antaks elamisloa just nendele isikutele, kelle elama asumine Eestisse on avalikes huvides. Selleks täiendasime tähtajalise elamisloa töötamiseks ja ettevõtluseks andmise tingimusi ning loobusime elamisloa väljaandmisest senisel kujul, kui inimesel oli olemas piisav legaalne sissetulek.

Nüüd on 2013. aasta, nendest muudatustest on peaaegu aasta möödunud. Me võime selgelt öelda, et need muudatused on osutunud edukaks. Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitsei- ja Piirivalveamet võivad samuti anda eksperdi hinnangu, et need muudatused on selgelt vilja kandnud. Seadusest on kõrvaldatud mitmed lüngad, mis puudutasid eelkõige elamisloa väärkasutust. Riskid on valdavalt maandatud. Nende muudatuste tulemusel on vähenenud võimalused väärkasutada elamisloa töötamiseks ja ettevõtluseks. Vähenenud on varasem massiline elamisloa taotlemine töötamiseks ettevõtte juhtorgani liikmena, mis oli ju peamine probleem aastal 2011, ja ettevõtluse alusel elamisloa taotlemine. Need taotlused on muutunud tänu seadusmuudatusele eelkontrolli käigus paremini hinnatavaks. Aga nagu me oleme ka

siin saalis mitmel korral arutanud, on ettevõt-luse alusel elamisloa andmise puhul tähtis eelkõige järelkontroll. Väga mitme riigi näitel ei ole kaugeltki mitte üllatav, kui sellel alusel võetakse elamislube ühes aastas ära rohkem, kui neid välja antakse. Ma arvan, et oluline oli seegi, et nii valitsus kui ka parlament seadusandjana olid suutelised võimalikule elamislu-bade väärkasutamisele kiiresti ja tulemuslikult reageerima ning hoidsid ära seadusele mitte-vastava tegevuse tulevikus. Kindlasti peame ka edaspidi arvestama, et Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik ning meie elamisload on atraktiiv-sed. Me tegeleme edaspidigi sellega, et tuvas-tada olukordi, kus elamislube ei taotleta ees-märgipäraselt.

Teine küsimus puudutas konkreetseid isi-kuid, Alexander Kharkovski ja Sergei Lala-kinit. Kharkovski-nimelisel isikul on kehtiv Eesti elamisluba. Järelkontrolli andmete alusel on aga põhjust kahtlustada, et ta ei kasuta ela-misluba eesmärgipäraselt. Politsei- ja Piirival-veamet on nimetatud isiku suhtes algatanud elamisloa kehtetuks tunnistamise menetluse. Sergei Lalakinil ei ole Eesti elamisluba ja ta ei ole seda Eesti riigilt kunagi ka taotlenud.

Mis puudutab julgeolekupoolt, siis siin saab lisaks öelda ainult niipalju, et julgeoleku taga-mise eesmärgil kooskõlastab Politsei- ja Piiri-valveameti kodakondsus- ja migratsiooniosa-konna staatuse määramise büroo välismaa-laste talitus elamisloataotlusi nii keskkrimi-naalpolitsei kui ka kaitsepolitseiga. Seega on olemas need filtrid, mis õigusriigis peavadki olema, ja sellega on viidud oht Eesti julgeole-kule miinimumini. Tänan väga!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh teile! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Lä-birääkimisi pidada ei soovita. Arupärimisele on vastatud.

7. Arupärimine elektroonilise sigareti tarbimise reguleerimise kohta ja elektroonilise sigareti mõju kohta tervisele (nr 322)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda arupärimise juurde. Sellele vastab sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esin-

daja, Riigikogu liikme Olga Sõtniku, et ta arupärimist avalikkusele tutvustaks! Arupäri-mine on elektroonilise sigareti tarbimise regu-leerimise kohta ja selle sigareti mõju kohta tervisele. Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Head kolleegid! Me esitasime selle arupäri-mise 16. aprillil ja ma tutvustan nüüd selle sisu.

Üha enam koguvad populaarsust suitseta-mise alternatiivtooted, näiteks elektrooniline sigaret. E-sigaret on elektrooniline seadeldis, mille tarbimisel on võimalik kasutada kas nikotiini sisaldavaid või nikotiinivabu e-vede-likke. E-sigareti tarbimise populaarsuse kasv on paljuski seotud uskumusega, et see ei ole tervisele nii kahjulik kui tavasigaret. Nimelt kasutatakse e-sigareti reklaamis väga sageli suitsetavat inimest ja väidetakse, et tegemist on tervisliku alternatiiviga suitsetamisele, kuna nikotiini saab sisse hingata ilma tõrva, tubaka ja kantserogeensete aineteta. Elektroonilise sigareti ohutuse kohta on hoolimata selle po-pulaarsuse kasvust muret tekitavalt vähe tõen-deid. Teisisõnu, ei ole tõestatud e-sigareti ohu-tus inimese tervisele. Me saime vahepeal tea-da, et Eesti teadlased on avastanud, et tegeli-kult on see isegi ohtlik.

E-sigareti suitsetamine muutub järjest popu-laarsemaks ka noorte seas. See tekitab eriti muret, kuna võrreldes teiste Euroopa riikidega on Eesti esikohal nende noorte osakaalu poo-lest, kes on juba varases teismeeas tubakat proovinud. Veebis on võimalik lugeda infot selle kohta, et e-sigaret tekitab niisama palju või isegi enam sõltuvust kui tavaline sigaret. Erinevalt tavasigaretist võib e-sigaretit suitse-tada siseruumides ja enamikus avalikes kohta-des. Väidetavalt ei sunni see kaaslasid passiiv-selt suitsetama ning puudub ebameeldiv suit-suhais. E-sigareti müüjad tõstavad lisaks esile, et elektroonilise sigareti tarbimine on kokku-võttes palju odavam kui tavalise sigareti suit-setamine.

Kehtiv tubakaseadus ega Euroopa Liidu tubakatoodete direktiiv ei reguleeri e-sigareti tarbimist. Kahtlemata mõjutab e-sigareti tarbi-mise reguleerimine ka selle müüki. Eelnevast tulenevalt on tekkinud vajadus muuta tubaka-

seadust. Seoses sellega on meil neli küsimust, millele soovime vastust saada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ametikaaslane! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase, et ta arupärimisele vastaks!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie arupärimisele, mis on igati aktuaalsel ja vajalikul teemal.

Vastus esimesele küsimusele. E-sigaretiga seonduv ei ole reguleeritud kehtiva tubakaseaduse ega alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadusega, kuna tegemist ei ole tubakatootega. Toode ei sisalda tubakat, mistõttu e-sigaretile ei saa laieneda tubakale kehtestatud nõuded, muu hulgas ei ole reguleeritud näiteks e-sigareti tarbimine siseruumides ja avalikes kohtades. Paraku on nii, et praegu Euroopa Liidus veel puudub ühtne e-sigareti regulatsioon. Aga seoses arengutega tubakatoodete valdkonnas võib tubakatoodete all tinglikult ka e-sigaretit siiski nimetada, sest meie hinnangul on selle kasutamise eesmärk sarnane tubakatoodete kasutamise eesmärgiga. Euroopa Komisjon avaldas eelmise aasta lõpus ettepaneku tubakatoodete direktiivi kehtetuks tunnistamiseks ja asendamiseks uue direktiiviga. Selle kohta on Eesti oma seisukohad esitanud. Meie hinnangul tuleks selliseid tooteid nagu e-sigaret või sigaret, mis ei sisalda tubakataime, kuid millele on lisatud nikotiini, selle direktiiviga hõlmata. See aitaks täita õiguslikku tühimikku, mille on tekitanud see väga uut moodi toode.

Vastus teisele küsimusele. Me oleme esitanud uue tubakatoodete direktiivi kohta Eesti seisukoha, et tuleks laiendada tubakatoodete määratlust, nii et kõik suitsetatavad, tubakat mittesisaldavad tooted võrdsustataks tubakatoodetega. Ma väga loodan, et kas veel praegune eesistuja Iirimaa või vähemasti järgmine eesistuja Leedu, kes mõlemad on tubakatoodete direktiivi oma prioriteediks nimetanud, jõuavad järgmistel nõukogude istungitel selle direktiivi detailidega edasi liikuda.

Vastus kolmandale küsimusele. E-sigareti kohta ei ole ei Eestis ega mujal maailmas veel pikaajalisi teaduslikke uurimusi tehtud. 2009. aasta WHO tehnilises raportis on e-sigareti kohta olemasolevaid uuringute tulemusi

analüüsitud. Kokku võttes on seal rõhutatud, et e-sigareti ohutus ei ole tõestatud, ning on väljendatud kahtlust, et selline nikotiini manustamine – jutt käib nikotiini sisaldavast e-sigaretist – võib põhjustada tõsiseid toksikoloogilisi, füsioloogilisi ja sõltuvust tekitavaid efekte ning kõiki neid tuleks põhjalikumalt uurida. Lisaks nikotiinile sisaldavad e-sigareti täiskapslid ka muid kemikaale, nendegi mõju sellise manustamisviisi korral ei ole piisavalt uuritud. Me teame, et Euroopa Parlamendi keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon on e-sigareti kohta uuringu tellinud. Ma usun, et sellest tuleb mahukas ja põhjalik uuring. Meil ei ole sedavõrd mahukat teadusuuringut võimalik ega ilmselt ka mõistlik riigina dubleerida, küllap saame tulevikus sellele uuringule tugineda. Oluline on märkida, et Eestis käsitletakse nikotiini sisaldavat e-sigaretit ravimina ja seda igäüks päris igast kohast soetada ei saa. Küll aga kasutatakse Eestis e-sigaretis kõikvõimalikke muid kapsleid, mis ei sisalda tubakat ega nikotiini, vaid muid aineid. Ka nende terviseohutust tuleb minu hinnangul kindlasti uurida.

Vastus neljandale küsimusele. Tubaka tarvitamise kahjulikest mõjudest tervisele on inimesi üksjagu informeeritud. Nõustamistöö käigus ja koostöös ajakirjandusega on infot e-sigareti kahjulike mõjude kohta tervisele edastanud suitsetamisest ja tubakast loobumise nõustajad ning maakondade terviseedendusspetsialistid. Üha suurem roll on suitsetamisest ja tubakast loobumise nõustamisteenuse arendamisel ja parema kättesaadavuse tagamisel kanda esmatasandi tervishoiul. Alates 2005. aastast korraldab Tervise Arengu Instituut suitsetamisest ja tubakast loobumise nõustajate 16-tunniseid täienduskoolitusi, mille jooksul on spetsialiseerunud üle 400 tervishoiutöötaja, nendest 29 on perearstid või -õed. Kõikidel nendel koolitustel käsitletakse ka e-sigaretiga seonduvat. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Noore lapsevanemana olete kindlasti ka teie mures e-sigareti levimise pärast noorte hulgas. Me räägime laiemalt mokatubakast ja närimis-

tubakast ning võitleme nende vastu. Nüüd on ka e-sigaret kooli ilmunud. Noored väidavad, et seal sees ei ole nikotiinikapsleid ning õpetajad tõestagu vastupidist. Kuidas te soovitate koolidel sellises olukorras käituda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Väga hea küsimus. Ma usun, et koolidel on võimalik seda küsimust oma kodukorras reguleerida. Samuti peab kõigil meil olema lastevanemadena nii palju tarkust, et ise oma lapsi suunata. Mina kavatsen oma tütart küll selles vaimus kasvatada, et tal ei tekiks huvi ei sigareti ega e-sigareti vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Head ametikaaslased, kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Praegu on võimalus vajutada klahvile "Kõne". Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimisele on vastatud.

8. Arupärimine ebapiisava toimetulekutoetuse kohta (nr 325)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Arupärimisele vastab sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Marika Tuus-Lauli, et ta arupärimist avalikkusele tutvustaks! Arupärimine esitati 23. aprillil ja see käsitleb toimetulekutoetuse ebapiisavust. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! 12 Keskerakonna fraktsiooni liiget esitasid aprillis arupärimise, mille teema on toimetulekupiir ja raskused toimetulekuga. Toimetulekupiir muutus meil viimati 2011. aastal. Võrreldes selle ajaga, 2011. aasta jaanuariga, on tarbijahinna-indeks kasvanud 9,3%, sh ainuüksi kulud toidule on suurenenud 10,5%. Toimetuleku piirmäär sel aastal, ütlen seda meeldetuletuseks, on üksi elaval inimesel või perekonna esimesel liikmel 76,70 eurot kuus ning perekonna teisel ja igal järgneval liikmel juba väiksem – 61,36 eurot kuus. Statistikaameti avaldatud minimaalse toidukorvi maksumus oli 2011. aastal 85,10 eurot ja 2012. aastal 88,34 eurot. Ütleme välja, et toimetulekupiir on olnud juba aastaid

väiksem kui minimaalse toidukorvi maksumus. Samas, toimetulekupiiri kehtestades lähtutakse minimaalsetest tarbimiskuludest, aga me räägime ju ka riidetest, jalanõudest ja muust, mis on samuti hädavajalik, aga mis selle summa sisse ei mahu. Me oleme kuulnud, et valitsusk koalitsioon tahab järgmisel aastal toimetulekupiiri tõsta. Me näeme, et arvestades inflatsiooni, on ka sel juhul ikkagi toidukorvi maksumus minimaalsest toetusest suurem. Nii et midagi head loota ei ole. Loomulikult on kogu küsimus ikkagi vaesuses. Me soovime nendele küsimustele vastust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase, et ta vastaks arupärimisele, mis kannab numbrit 325. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie arupärimisele.

Vastus esimesele küsimusele. Vastab tõele, et olen 2014. aasta riigieelarve koostamise käigus esitanud ettepaneku toimetulekupiiri tõsta. Vastab tõele ka see, et me oleme teinud ettepaneku tõsta see 90 eurole. Küll aga oleme valmis seda uute prognooside valguses üle vaatama, sest olen päri lähtekohaga, et toimetulekupiir võiks katta ja peaks katma minimaalse toidukorvi maksumuse.

Vastan ka küsimusele nr 2. Me peame siiski arvestama, et minimaalne toidukorv on arvestuslik suurus, mille maksumuse arvutamisel lähtutakse Eesti Toitumisteaduse Seltsi toitumissoovitustest ja nende alusel koostatud näidistoidukorvist. Samuti peame arvestama, et meil on siiski toetusi, mis ei lähe toimetulekupiiri arvestamisel sissetulekuna arvesse, näiteks see lapsetoetuse osa, mis on n-õ vajaduspõhine. Alati ei saa lähtuda ka sellest, et pere ainus sissetulek on toimetulekutoetus. Seda rääkisin ma lihtsalt taustaks. Üldjoontes olen arupärijate rõhuasetusega igati päri, ega muidu ma ei oleks teinud ettepanekut toimetulekupiiri tõsta.

Kolmandas küsimuses väidetakse, et toimetulekupiir 90 eurot on juba enne kehtestamist ajale jalgu jäänud. Sellega ma nõustuda ei saa. Toimetulekupiir tõuseks praegusega võrreldes 17%. Viimaste andmete alusel, mida me praegu arvestada saame, kataks see 90 eurot mini-

maalse toidukorvi maksumuse, aga kui meil on sügisel riigieelarve tegemise käigus kasutada uuemad prognoosid, siis kindlasti oleme valmis neid kasutama. Oluline on rõhutada, et juba praegune ettepanek tõsta toimetulekupiiri 90 eurole vähendab absoluutses vaesuses elavate leibkondade arvu umbes 28%. See aitab absoluutsest vaesusest välja 10 000 leibkonda. Seda on äärmiselt palju ja see ongi üks põhjus, miks ma selle ettepaneku olen teinud.

Vastan neljandale küsimusele. Te soovite teada, kuidas ma suhtun ideesse indekseerida toimetulekupiir tarbijahinnaindeksiga. Me oleme seda analüüsinud ja kaalunud, kuid oleme leidnud, et see peab jääma ka tulevikus parlamendi otsustada. Alati tuleb arvestada nii riigi võimalusi kui ka tegelikku vajadust. Ma pigem leian, et selline tõstmine, nagu mina olen pakunud, 17%, on kindlasti kasulikum kui näiteks tarbijahinnaindeksi võrra tõstmine, mis oleks umbes viis korda väiksem. Ma usun, et just selline tõstmine on nende inimeste huvides, kelle sissetulek jääb alla toimetulekupiiri.

Viies küsimus: "Miks arvatakse toimetulekutoetuse arvestamise puhul sissetulekute hulka lapsetoetus esimeselt ja teiselt lapselt?" Nagu te hästi teate, on see väga vana teema. Selle üle on siin parlamendisaalis väga palju vaieldud. Teie teate niisama hästi kui mina, miks sellise tulemuseni on jõutud. Küll aga on mul väga hea meel selle üle, et vähem kui kuu aja pärast kehtima hakkava vajaduspõhise lapsetoetuse taotlemisel teavad vanemad, et vajaduspõhine osa lapsetoetusest, mis on mõeldud just neile, kes seda kõige rohkem vajavad, ei lähe toimetulekupiiri arvestamisel arvesse. Samuti toetab Sotsiaalministeerium Riigikogus tehtud ettepanekut, et kõik toimetulekutoetuse saajad, kel on peres lapsed, saaksid automaatselt täiendavat, vajaduspõhist lapsetoetust. Tinglikult võime öelda, et kui meil õnnestub veel ka toimetulekupiiri tõsta, siis juba praeguse regulatsiooni puhul vähemasti nendes peredes, kus on toimetulekuraskusi, aga kus on ka lapsi, ületab sissetulek kindlasti määra, mis on vajalik selleks, et igale pereliikmele oleks tagatud minimaalne toidukorv ja kommunaalmaksud saaksid kenasti tasutud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea minister, teile on küsimusi. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Vajaduspõhine lapsetoetus ei ole ju õige lapsetoetus, see on vaesustoetus. Inimesed peavad sotsiaalosakonnas seda toetust anuma-paluma. See on perekondadele päris alandav. Aga te ütlesite, et aastaid on kestnud probleem, et toimetulekutoetuse arvestamisel arvestatakse esimese ja teise lapse toetus sinna hulka. Miks see siiski niimoodi on? Me arutasime eelmisel sügisel, kui loodi vajaduspõhist lapsetoetust, et me võiksimme selle sealt arvestusest välja võtta. Vahepeal tekkis lootus, et see jääbki sealt välja, aga ikkagi ei jäänud. Miks me sellega siis hakkama ei saa? See kõlab juba piinlikult.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, ma ei ole teiega üldse nõus, kui te ironiseerite vajaduspõhise lapsetoetuse üle. See on väga oluline ja vajalik toetus just nendele peredele, kes seda toetust praegusega võrreldes märksa suuremas määras saama hakkavad. Selle taotlemine ei erine kuigi palju toimetulekutoetuse taotlemisest, seda tuleb teha kord kolme kuu tagant. Ma olen selle proovikeskkonnas samm-sammult läbi käinud ja julgen küll öelda, et midagi alandavat või inimeste suhtes ebaviisakat selles protsessis kindlasti ei ole. Veel kord ütlen, et seda täiendavat toetust on just nendele peredele väga vaja ja see aitab selgelt kaasa, et Eestis oleks veelgi vähem vaesuses elavaid lapsi. Ma arvan, et see on väga oluline samm. Seetõttu on väga oluline, et just see osa lapsetoetusest, mida saavad need pered, kes abi kõige rohkem vajavad, ei läheks toimetulekutoetuse määramisel arvesse. Ma arvan, et need otsused, mis on tehtud, on väga õiged.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kindlasti usuvad teie väga veenvat juttu üsna vähesed. Üheksa eurot on kindlasti ühtepidi hea tugi, aga on küsimus, kas üheksa euro abil saab kedagi vaesusest välja tuua. Need summad, mida eriti raskes olukorras peredele vaja oleks, on palju suuremad. Aga mul on küsimus eelseisva suve kohta. Kindlasti ei ole teile teadmata, et väga paljudel lastel on koolis pa-

kutav lõuna päeva ainukene soe toit. Väga paljud mittetulundusühingud on pöördunud Hasartmängumaksu Nõukogu poole taotlustega, et saada toetust lastele suvesupiköökidete rajamiseks. Kuidas ministeerium kavatses seda probleemi eeloleval suvel lahendada, nii et soe toit oleks süsteemselt ja kõikjal lastele tagatud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Juhin tähelepanu, et see küsimus ei ole arupärimise subjekt, aga me tegeleme kindlasti ka sellega. Teie küsimus puudutas vajaduspõhist lapsetoetust. Küllap teate isegi, et see kasvab kahes jaos ja kokku kasvab see siiski enam kui 36 euronit esimese ja teise lapse puhul ja enam kui 95 euronit kolmanda lapse puhul. Need on märkimisväärselt suuremad toetused kui praegu kehtivad. Kui me näeme, et need hakkavad hästi tööle, siis ma ei välista, et ka tulevikus võiks veelgi enam sotsiaaltoetuste vajaduspõhisust suurendada, selleks et suunata maksumaksja alati piiratud vahendeid just nendele peredele, kes seda maksumaksjate tuge kõige rohkem vajavad. Ma arvan, et lapsetoetuse järkjärguline kahekordistamine on väga suur lisatugi nendele peredele. Ma veel kord palun teid seda mitte kuidagi naeruvääristada, sest inimesed, kes seda tuge vajavad, peavad seda väga oluliseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Keegi siin seda ei naeruväärista, küsimus on liiga tõsine. Kuid ma olen ka maarahvaga rääkinud. See vajaduspõhine toetus tekitab piinlikkust ning keegi nii väga ei ruttu end registreerima ja seda taotlema. See on alavääriv! Te olete valitsusk koalitsiooni minister. Öelge mulle, palun, miks me peame meie iseseisvuse 22. aastapäeval arutama vaesuse küsimust Eestis! Miks teie poliitika pole suutnud Eesti rahvale paremat elu pakkuda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kui oleks teie erakonna valitsus, küllap siis oleks see teema märksa aktuaalsem. Aga räägime sisuliselt. Võib-olla ei ole see sildistamine, mida te siin debati nime all paku-

te, kõige õigem. Tegelikult on Eestis suhtelise vaesuse näitajad aasta-aastalt paranenud. Laste suhteline vaesus on väiksem, kui see on olnud viimase 12 aasta jooksul, mille kohta meile on kättesaadavad võrreldavad andmed. Samas, kuni meil on ükski laps, kelle peres on toimetulekuraskused, on see riigile probleem. Aga väide, et Eestis on see osakaal kuidagi väga suur, ei vasta sugugi tõele. Suhtelist vaesust leidub igas ühiskonnas. Mida suurem on ühiskonnas heaolu, seda kõrgemaks muutub ka see piir, mille alusel mõõdetakse suhtelist vaesust. Suhteline vaesus, nagu te hästi teate, on osakaal või protsent ühiskonna mediaansissetulekust. Mida suurem on mediaansissetulek, seda kõrgem on see piir. Päril nulli ei lähe see ühegi sissetuleku kombinatsiooni korral. Küll aga saame kaasa aidata sellele, et suhteline vaesus Eesti ühiskonnas veelgi enam ja kiiremini väheneks, kui see seda praegu teinud on. Ma rõhutan, et see on väga kiiresti vähenenud. Üks meede, mis just lastega perede vaesuse vastu kõige rohkem aitab, on see, et me suuname täiendava lapsetoetuse nendele peredele, kus on kas toimetulekuraskused või kus on rohkem lapsi. Ma arvan, et see on väga õige ja põhjendatud suund ning aitab Eesti lastega perede toimetulekut oluliselt parandada.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli! Kahetseks minutit.

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Austatud härra minister ja rahvasaadikud! Ükskõik, kuidas Taavi Rõivas ka ei püüaks õigustada väikest toimetulekutoetust, mis ei kata isegi minimaalse toidukorvi maksumust, rääkimata riiete, jalanõude, ravimite, esmatarbekaupade ja prillide maksumusest, hambaarsti juures käimisest ja muust esmavajalikest, näitab see väike toetus, et meie sotsiaalpoliitikas, meie sotsiaalse mõtlemise tasandil on aastaid midagi väga viltu olnud. Koalitsioon on aastaid kartnud sõna "vaesus" tarvitada, seda meil justkui ei olekski. Sellise riigi üle ei saaks me ju uhked olla, aga selle loosungiga tahab Reformierakond sügisele valimistele minna. Samas oli südantlõhestav lugeda lastekaitsepäeval ajalehtedest,

kuidas lapsed söövad koolis juba teiste ülejäänud portsjone ja üks laps kirjeldas, kuidas tal on raske õhtuti magama jääda, ta paneb akna kinni, et ei tunneks naaberkorterist tulevat toidulõhna. Niisugune on tegelik olukord. Need lapsed jäävad koolis teistest maha, nad ei saa minna ekskursioonile ega huvialaringidesse, väiksemaid ei saa lastevanemad panna ka lasteaeda, sest raha selleks lihtsalt ei ole. Samas on see toimetulekutoetus, mida peredele antakse, nii väike, et sellest ei piisa toidukski.

Just mõne päeva eest avaldas Statistikaamet taas kord laste vaesusnäitajad. Me saime teada, et iga kuues laps Eestis elab suhtelises vaesuses. 2011. aastal, mis on viimane aasta, mille kohta andmed olemas on, elas suhtelises vaesuses 41 700 last ehk 17% kõigist alla 18-aastastest. Iga 11. laps elab absoluutses vaesuses ehk sügavas materiaalses ilmajäetuses. Neid on 23 000 ehk ligi 9,5% kõigist alla 18-aastastest. Absoluutse vaesuse piir on elatusmiinimum, see tähendab eluspüsimiseks vajalikku toitu ja eluaset. Nende 23 000 absoluutses vaesuses elava lapse tervis ja toimetulek on juba otseselt ohustatud.

Selge, et laste vaesus on vanemate nägu, vaesuses elavad ju ka nende vanemad, sest need lapsed elavad vaestes peredes. Kui me vaatame viimaseid andmeid, siis näeme, et terved pered elavad ebainimlikes tingimustes, nad elavad kümneruutmeetrites, külmades, pesemisvõimaluseta uberikes ja kannatavad alatasa tühja kõhtu. Vanemad rügavad sageli mitmel kohal. Paljude laste vanemad on läinud Soome või mujale tööle, vanavanaemad ja vanaemad oma väikesest pensionist püüavad neid lapsi toita ja üles kasvatada. Väljaränne, nagu me teame, eelmisel aastal lausa kahekordistus. Kas need inimesed lähevad ikka välismaale õnne otsima, nagu armastas rääkida eelmine sotsiaalminister? Kuidas me saame sellise riigi üle uhked olla? Päästearmee hinnangul on abivajajate arv võrreldes majanduskriisieleelse ajaga Eestis lausa kahekordistunud. Mitte kunagi varem pole nii palju toiduabi sisse veetud kui praegu. Laias laastus elab enam kui veerand peresid vaesuses. Kasvanud on isegi töötavate ja keskmist palka teenivate vaeste arv, kes ei suuda oma palga eest üüri maksta ega kommunaalkulude eest tasuda.

Keskerakond on aastaid seisnud selle eest, et vaesuses elavate perede olukorda leevenda-

da. Seni on kõikidele mõistlikele ettepanekutele, näiteks tasuta koolilõuna pakkumine põhikooli õpilaste kõrval ka keskkooliõpilastele, ei öeldud. Põhjuseks on toodud, et riigil ei ole piisavalt raha. Mõtleme siis selle peale, et raha ei ole toimetulekuraskustes laste ja perede toetamiseks. Samas on meil raha Euroopa toetusprogrammidele Kreeka ja Küprose jaoks. Me panustame uskumatult palju riigikaitse. NATO-s on praegu järele jäänud vaid neli riiki, kes panustavad sõjaliselt riigikaitse rohkem kui 2% SKT-st. Need on USA, Suurbritannia, Kreeka ja Eesti.

Ikkagi jääb küsimus, miks arvestatakse selle pisku toimetulekutoetuse arvestamise puhul sissetuleku hulka ka esimese ja teise lapse toetus. See on ju täiesti häbiväärne. Me oleme sellele küsimusele eri ministritelt juba kümme aastat järjest saanud ainult demagoogilisi vastuseid. Kärbitakse isegi neid nigelaid lapsetoetusi. Kõige vaesematelt, kes elavad toimetulekutoetusest, võetakse osa lapsetoetusest ära ja jõukamad saavad palgale lisaks ka lapsetoetust.

Tuletame meelde pensione. Pensionide osutajõud on viimastel aastatel pidevalt vähenenud. Pension on juba mitmendat aastat tõusnud vähem, kui me indeksist lähtuvalt oleksime saanud tõsta. Reaalpension ehk pensionide osutajõud on Statistikaameti andmetel aga hinnatõusude tõttu pidevalt vähenenud, seda eriti sel aastal, kui pensionid olid külmutatud. Aga nagu me kõik teame, hinnatõusude poolest oleme Euroopa meistrid. Euroopa Parlament võttis hiljuti vastu resolutsiooni, et liikmesriigid tõstaksid pensione. Nimelt taunib Euroopa Parlament seda, kui majanduskriisi ajal suuri kärpeid teinud riikides – me teame, et Eesti oli esikärpia – on pensionärid sattunud vaesusesse või vaesusohu, elamisväärsed tingimused ei ole enam tagatud. Mis rääkida pensionidest, kui toimetulekutoetus ei suuda kuidagi jõuda isegi minimaalse toidukorvi maksumuseni. Julgen küll öelda, et sellise riigi üle ei saa uhke olla.

Minister rõhutas, et ka Keskerakond ei teeks paremini, kui ta võimul oleks. Teeks küll. Keskerakond on sotsiaalse mõtlemisega erakond ja vaesuse vähendamine on meie prioriteet. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

9. Arupärimine abi- ja rehabilitatsioonivahendite sooduslaenu- tuse ja -müügi kohta (nr 326)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise arupärimise juurde. Sellele vastab sotsiaalminister Taavi Rõivas. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli arupäri- jate esindaja Peeter Võsa, et ta arupärimist tut- vustaks!

Peeter Võsa

Härra eesistuja! Härra minister! Lugupeetud kolleegid! Abi- ja rehabilitatsioonivahendite eesmärk on olla abiks liikumispuudega inimes- tele, vanuritele ning haiguse tõttu ajutiselt abivahendeid vajavatele inimestele. Abivahen- did toetavad iseseisvat toimetulekut liikumisel ja olmetoimingute sooritamisel, need on abiks põetamisel. Eesti suurim abivahendeid laenu- tav ning müüv firma on ettevõtte Invaru. Firma pakub sooduslaenu- tust ja -müüki, kasutades selleks riigieelarvest eraldatavaid vahendeid. Paraku ei piisa riigi eraldatavast summast ning eelarvevahendid saavad paljudes omavalitsus- tes otsa juba aasta esimeses pooles. Paljusid abivajajaid ning nende lähedasi ehmatab teade, et nad peavad edaspidi abi- ja rehabilitatsioo- nivahendite laenutamise eest maksma täishin- da. Tallinn pidi riigi alarahastuse tõttu selle aasta aprillis eraldama lisaks 84 000 eurot. Seega on selge, et Invaru saab Tallinnas abiva- jajaid soodustingimustel aidata veel vaid kolm kuud. Põetusvoodite laenu- tajatele on soodus- tus tagatud 2013. aasta lõpuni. Paraku ei ole kõik omavalitsused suutelised riigi ülesannete täitmiseks leidma oma eelarvest lisaraha. Näi- teks on Tartus kõik soodustused juba selle aas- ta esimeses kvartalis peatatud ning Jõgevamaal ja Viljandimaal toimib sooduslaenus üksnes kooskõlastatult keskusega.

Abi- ja rehabilitatsioonivahendite rahasta- mise probleem on olnud üleval mitmeid aas- taid. Abivahendid on muutunud kvaliteetse- maks ja kallimaks. Kasvanud on inimeste teadlikkus soodustuse saamise võimalikkusest, kuid riigi toetus ei ole suurenenud. Reaalses elus on nõudlus abi- ja rehabilitatsioonivahen-

dite järele palju suurem kui soodustuste raha- line kate. Probleem sunnib kohalikke omava- litsusi leidma oma eelarvest lisaressursse. Eel- nevast tulenevalt on selge, et äärmiselt oluline on jõuda terviklahendusteni, kuna ei ole selge, kas edaspidi saavad kõik abivajajad soodustust või mitte. Sellega seoses on meil lugupeetud ministrile neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli sot- siaalminister Taavi Rõivase, et ta arupärimisele vastaks!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vastan teie küsimustele.

Küsimus nr 1: "Miks ei ole riigipoolne toe- tus vastavalt täiendavale vajadusele kasva- nud?" Ei saa öelda, et ei ole kasvanud. Kui 2012. aastal suurendati erakorraliselt baaseel- arvet täiendava 1 miljoniga ja 2013. aasta riigieelarves on võrreldes 2012. aastaga eelarve kasv 409 000 eurot ehk 7%, siis pigem on see kasvanud. Aga tõsi on see, et kasv võiks alati olla veel kiirem. Kui teil on ettepanekuid, siis on need kindlasti teretulnud. Ka 2014. aasta eelarvesse on Sotsiaalministeerium 2013. aas- taga võrreldes tõusu taotlenud. Küll aga arvan, et on kohane lisada, et tõenäoliselt juba selle neljapäeval arutab valitsus töövõimetuskind- lustuse põhimõtete väga suuri muutusi. Tänu sellele võib meil suure tõenäosusega tekkida väga suur lisaallikas tööealiste inimeste abiva- hendite kättesaadavuse parandamiseks ning see omakorda leevendab märgatavalt nende kättesaadavust lastele ja eakatele. Ma panen sellele reformile väga suuri ootusi. Ma väga loodan, et kui see reform jõuab eelnõudena siia saali, siis kõik need, kes on nendel teemadel arupärimisi esitanud – ja väga õige, et on esi- tanud –, toetavad seda reformi ja lisavahendite teket aktiivsete tööturumeetmete kaudu.

Teine küsimus: "Kuidas kohalik omavalit- sus peaks hakkama saama olukorras, kus riigi- poolne rahastus on ebapiisav?" Juhin tähelepa- nu, et abivahendite laenu- tust ning müüki kor- raldavad riigieelarvest eraldatud vahenditest maavalitsused ja Tallinnas sotsiaalamet, kellele Harju Maavalitsus on need ülesanded lepingu- ga delegeerinud. Ehk kogu raha, mida maava- litsused või omavalitsused abivahendite soo-

dusmüügiks ja -laenutuseks annavad, on eraldatud riigieelarvest. Ei ole päris kohane väita, et Tallinn eraldas Invaru OÜ-le lisaks 84 000 eurot abivahendite soodusmüügi jätkamiseks, sellises kontekstis, nagu oleks Tallinn selle raha iseseisvalt panustanud, võttes selle Tallinna maksumaksjate taskust. See on täpselt samamoodi riigieelarve raha, mis Tallinnale selleks eraldati ja paluti kasutusele võtta. Nii et ka see on puhtalt riigieelarve eraldis.

Küsimus nr 3: "Kuidas ja millal jõutakse koostöös maavalitsustega abi- ning rehabilitatsioonivahendite soodustingimustel laenutamise ja müügi probleemi terviklahenduseni piisava rahastamise küsimuses?" Siin on vastus väga lihtne. Me soovime abivahendite korralduse tsentraliseerida Sotsiaalkindlustusameti alla. See tähendab, et me saame teenust paremini ja efektiivsemalt korraldada, meil ei ole enam mituteist järjekorda üle Eesti, vaid me saame riigina sõlmida teenuseosutajatega ühe lepingu, iga teenuseosutaja kohta ühe, ja me saame paindlikumalt lisaraha arvestada, sest ülevaade on riigil märgatavalt parem ja mahukam. Samuti kaob ära olukord, kus ühes maakonnas on abivahendi järele järjekord, samas on teistes maakondades samu vahendeid veel lahedasti saadaval. See ei ole minu hinnangul nii suures või, õigemini, väikses riigis nagu Eesti kohane. Need plaanid on meil töös. Neid on tutvustatud ka maavanematele ja töö käib, et seda mõneti ebaloogilist olukorda muuta.

Neljas küsimus: "Kuidas pakkuda liikumispuuetega inimestele kõigiga võrdseid võimalusi, kui riik ei suuda toetada nende igapäevast toimetulekut?" Esiteks, me soovime puudega inimestele tagada kõikidega võrdset toimetulekut, sh nendele puudega inimestele, kes on tööturul aktiivsed. Me oleme välja töötanud väga põhimõttelised uuendused ja planeerinud selleks seitsme aasta jooksul üle 200 miljoni euro. Väga suur hulk nendest inimestest, kes neid aktiveerivaid meetmeid kasutada saavad, on liikumispuudega. Samuti kompenseeris riik mullu ligi 12 000-le liikumispuudega inimesele abivahendeid. See summa oli kokku 1,6 miljonit eurot. Sii lisanduvad mitmed teised allikad, olgu näitena toodud kas või spordivahendite soetamise toetamine. Need vahendid ei ole mõeldud n-ö igapäevaseks toimetulekuks, vaid on eriotstarbelised. See toetamine on minu hinnangul vaat et niisama oluline.

Liikumispuudega inimestele, kui neil see võimalik on, on võimalus sporti teha kindlasti igati vajalik. Seda tuleks praegusega võrreldes märksa rohkem toetada. Kui me siiani oleme püüdnud võimalust mööda riigieelarvest toetada neid võistlusi, siis minu hinnangul võiks ka spetsiaalsetele abivahenditele märksa enam rõhku panna. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? On. Viktor Vassiljev palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! See on ju väga tore, et te töötate välja uuendusi ja meetmeid miljonite eurode eest ning toetate võistlusi. Aga minu meelest on see, kui keegi peab järjekorras ootama, et ratastooli või karku saada, täiesti vastuvõetamatu. Invaru on kõrge eetilise standardiga ettevõtte, mis on töötanud minu meelest 20 aastat, kui mitte rohkem. Nad teavad üsna täpselt, milline on vajadus abivahendite järele. Ega nemad ei saa neid rohkem müüa, kui inimestel vaja on, sest terve inimene ei hakka karke ega ratastooli ostma. Invaru väidab, et nendele krooniliselt ei eraldata selliseid summasid, mis on nende arvates vajalikud. Milles asi on? Miks siiski neid ei usuta ja miks Invarule ei eraldata neid summasid, mis nad taotleavad?

Taavi Rõivas

Aitäh! Üks ajalooline põhjus on olnud see, et hoolimata erakorralistest lisaeraldistest on nõudlus olnud suurem kui riigieelarve võimalused. Aga vähemalt niisama suur põhjus on asjatundjate hinnangul see, et meil on Eestis 16 erinevat abivahendite järjekorda ehk igas maakonnas üks ja Tallinnas veel üks lisaks, sest nagu ma ütlesin, Harju maakond on Tallinnas selle ülesande ja raha delegeerinud Tallinna linnale. See omakorda tekitab olukorra, kus mõnes piirkonnas võib vahendi järele olla järjekord, kuid kõrvalmaakonnas või isegi kõrvalvallas, kui on tegemist piiriäärsete omavalitsustega, võib sama abivahend olla veel mitu kuud hiljem väga kenasti saadaval. See on minu hinnangul ebaloogiline olukord. Me oleme Sotsiaalministeeriumis välja töötamas muudatusi, mis need mitu järjekorda ära lõpetavad ja tekitavad ühtse tsentraliseeritud süsteemi, mis

on ka puuetega inimeste kojalt väga positiivset tagasisidet saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh! Austatud minister! Kas te seletaksite mulle lahti, kuidas see süsteem toimib? Kas selline ettevõtte nagu Invaru hoiab kusagil maakonnas abivahendeid, neid karguhunnikuid mõnes laos kinni ega toimeta neid teise maakonda? Mismoodi on see tänapäeval, 21. sajandil võimalik?

Taavi Rõivas

Küsimus ei ole mitte niivõrd abivahendites, kuivõrd rahalistes vahendites. Seda järjekorda peetakse 16 kohas, selmet pidada ühte teenuse kasutamise nimistut üle Eesti. Kui mõnes maakonnas on mingi konkreetse abivahendi eraldi alaplaneeritud, siis võib tekkida olukord, kus selles maakonnas saavad vahendid otsa, samas on teistes maakondades seda abivahendit võimalik saada. 16 süsteemi Eesti-suuruses riigis ülevõlpidamist ja sellise ebaõigluse regionaalset tekitamist ei pea ma õigeks ja soovin seda muuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Probleemid abi- ja rehabilitatsiooni vahenditega on aastaid vanad. Te ütlesite, et ühelt poolt on see rahaprobleem, aga siis jälle ütlesite, et see on mitme järjekorra probleem. Te olete nüüd aru saanud, kuidas seda probleemi lahendada. Samal ajal on Reformierakonna käes olnud sotsiaalministri portfelli juba kaheksa aastat või kauemgi. Kas te poleks saanud neid asju varem järje peale aidata? Te mainisite, et euroraha on tulemas. Kuidas muuta see süsteem jätkusuutlikuks, sest ega euroraha igavesti ei tule? Mismoodi me hakkame seda tulevikus rahastama?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nende kaheksa aasta sisse, kui me tänasest hakkame aastaid lugema, mahub mitu aastat ka keskerakondlasest ministri ametiaega. Ma olen aga täiesti kindel, et kõik mi-

nistrid, sõltumata erakondlikust kuuluvusest, on teinud kõik endast ja riigieelarve võimalustest oleneva, et puudega inimeste abivahendite süsteemis muudatusi teha. Näiteks valmistas eelmine sotsiaalminister ette abivahendite maksimaalse hüvitamise piirhinnad, mis parandavad abivahendite kättesaadavust. Samuti, nagu ma rõhutasin, 2012. aastal leiti siiski, hoolimata sellest, et ka 2012. aasta eelarve võimalused olid suhteliselt piiratud, võimalus erakorraliselt veel täiendav miljon eurot sellesse valdkonda panna. Ma usun, et sõltumata erakondlikust kuuluvusest on kõik ministrid seda teemat tähtsaks pidanud. Minu plaan probleemi lahendamiseks on see, et mitte jääda lootma ainult eelarvetaotlusele, mille ma olen esitanud ja mille eest ma kavatsen kindlasti seista, vaid panustada ikkagi ka sellesse, et süsteem oleks üle riigi ühtlane, ning selle abil järjekordi vähendada. Samuti on mul väga suured ootused, võib-olla oleks isegi korrektsem öelda, et plaanid, töövõimekindlustusega, kus oleks võimalik igal aastal abivahenditesse investeerida palju suuremaid summasid kui seni. See puudutab otseselt küll tööealisi abivajajaid, aga tänu sellele, et me tööealistesse inimestesse ja nende abivahenditesse investeerime aktiivsete tööturumeetmete kaudu, paraneb muidugi abivahendite kättesaadavus ka lastel ja eakatel. Ma arvan, et need plaanid, mis meil selles vallas on, on igal juhul õiged. Tasub pingutada selle nimel, et need õnnestuksid.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te mainisite, et raha, mida 2012. aastal juurde tuli, oli üks miljon. Me teame, kui suur on nõudmine. Täpsustage, kui palju on raha vaja, et me ei peaks enam sotsiaalministrile selliseid arupärimisi esitama.

Taavi Rõivas

Aitäh! Sotsiaalministeeriumi rehkenduse järgi võiks see vajadus olla üle 7 miljoni euro igal aastal. 2012. ja 2013. aastal on see koos lisarahaga olnud 5,8 ja 6,4 miljoni euro vahel, aga võiks olla 7 ja 8 miljoni euro vahel. Kahjuks on nii, et aasta-aastalt see vajadus pigem

kasvab, mitte ei kahane. Ma arvan, et kui me planeerime järgmise aasta eelarvet, siis see jääb sinna 7 ja 8 miljoni euro vahele. Selleks me kindlasti lisavahendeid ka taotleme. Aga ma rõhutan veel kord, et kui meil on võimalik, võib-olla küll mitte 2014. aastast, aga alates 2015. või 2016. aastast panustada sinna ka aktiivsete tööturumeetmete vahendeid, et saaks osta neidsamu abivahendeid, kas või näiteks ratastoole, siis peaks see märgatavalt leevendada koormust just nimelt sellele eelarverele. Aga meie eesmärk ei ole ju üksnes see, et konkreetsel eelarvereval oleks võimalikult suur summa, vaid see, et vajadus oleks üle Eesti kaetud. Ma arvan, et inimestele on oluline, et nad vajaliku abivahendi saavad, mitte see, et nad selleks raha saavad just nimelt sellelt konkreetselt realt.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita, seega me neid ka ei ava. Arupärimisele on vastatud.

Head ametikaaslased, meie istung läheb tempokalt edasi. Kõigil, kes soovivad vaba mikrofone jooksul esineda, palun ennast registreerida peale haamrilööki! Kuna kõnesoove ei ole, siis vaba mikrofone ei avata. Soovin teile jõudu teie töös! Tänapäevane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 18.34.

Istungi kestus 3 tundi ja 34 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 4. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Eesti Panga 2012. aasta aruanne
2. Finantsinspeksiooni 2012. aasta aruanne
3. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) teine lugemine
4. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 16. töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma annan üle arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele. See puudutab ravijärjekordasid ja meditsiinipersonali vähesust. Hiljuti avalikustati Tartu Ülikooli uuringu tulemused, et kui me jätkame praegust teed, siis aastaks 2032 võib meil arstide arv halvimal juhul väheneda 4500-lt 2500 peale. Õdesid on meil juba praegu tuhandeid puudu. Selleks, et praegust taset hoida, tuleks aastas juurde võtta vähemalt 60 uut arstitudengit, tuleks vastuvõttu suurendada. Samas tuleks arvestada ka seda, et Eestist lahkumine peaks vähemalt poole võrra vähenema. Praegu seab arstide lahkumine nii Eestisse jäävad arstid kui ka patsiendid väga raskesse olukorda, kuna ühelt poolt kasvab arstide töökoormus ja teiselt poolt loomulikult ei saa inimesed õigel ajal arsti juurde. Eesti Haigekassa nõukogu esimees, kes on praegu sotsiaalminister Taavi Rõivas, kirjutas jaanuaris alla otsusele, millega fikseeriti ambulatoorse eriarstiabi ravijärjekorra maksimaalpikkuseks kuus nädalat. Kui me vaatame, kui pikad

järjekorrad tegelikult on, siis on Põhja-Eesti Regionaalhaiglas näiteks nahaarsti juurde järjekord 92 päeva, Lääne-Tallinna Keskhaiglas 70 päeva, Tartu Ülikooli Kliinikumis on LOR-arsti juurde järjekorra pikkus üle kaheksa kuu. Need on tohutu pikkusega järjekorrad. Olukord on ülimalt keeruline ja kriitiline ning sellest lähtuvalt me oma küsimused esitamegi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult.

Nüüd teadete juurde. Kolmapäeval, 5. juunil osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised peaminister Andrus Ansipile ja siseminister Ken-Marti Vaherile.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

1. Eesti Panga 2012. aasta aruanne

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase päevakorra juurde. Ma tutvustan teile esimese päevakorrapunkti läbi viimise korda. See punkt on Eesti Panga 2012. aasta aruanne. Kõigepealt kuulame Eesti Panga presidendi Ardo Hanssoni ettekannet, mille pikkus on kuni 20 minutit, seejärel on küsimused ettekandjale. Iga Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel avame läbirääkimised, kus sõna saavad võtta fraktsioonide esindajad. Head kolleegid, ma palun kõnetooli Eesti Panga presidendi Ardo Hanssoni!

Ardo Hansson

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel teile tutvustada Eesti Panga 2012. aasta aruannet. See on mul esimene kord siin saalis seda teha. Ma ütlesin, et tänane esinemine, nagu oli ka eelmise aasta lõpus teoks saanud vastamine Riigikogu liikmetele, on vajalik osa parlamentaarsest järelevalvest sõltumatu ja avatud keskpanga üle. Ma viitan avatusele, sest minu meelest see on asi, mille nimel me eelmisel aastal väga palju pingutasime. Oleme soovinud muuta Eesti Panka avatumaks. See toimub väga mitmes dimensioonis. Meil on väga palju kõneisikuid – 25 kõneisikut –, kes võtavad sõna erinevates foorumites, meil on uus muuseum, meil on uus veebilehekülg. Just avatuse seisukohalt oli minu meelest väga oluline protsess VEB Fondi auditi läbiviimine. Ja lõppude lõpuks avatus seisneb ka hoiakutes ja kehakeeles, empaatiavõimes, mida ei saa teeselda. Kui sa näitad oma hoiakuid ja oled avatum, siis seda ei saa teeselda. Kui sa näitad oma hoiakutes, et oled avatum, siis ma arvan, et me oleme selles valdkonnas väga palju edasi liikunud.

Oma ettekandes peatun kolmel teemal. Esiteks räägin natukene meie majanduspoliitika olukorrast, teiseks keskpanga tegevusest ning kolmandaks veidi keskpanga sõltumatusest ja tõhususest, majanduspoliitikast euroalal ja Eestis.

Me teame, et euroala majandus areneb väga aeglaselt. Praegu on kuus kvartalit olnud väike majanduslangus. Praeguse prognoosi alusel me oletame, et see langus peatub ja kunagi, aasta teisel poolel pöördub mõõduka tõusu suunas. Nendes valdkondades, kus Euroopa Keskpank on tegutsenud, on asjad läinud suhteliselt hästi. Esiteks, meie põhieesmärk on hinnastabiilsuse tagamine euroalal, mis tähendab, et me tahame ja suudame keskpikas perspektiivis hoida inflatsiooni natuke alla 2%. Sellega me saime eelmisel aastal hakkama. Inflatsioon oli aasta keskel umbes 2,5% või natuke kõrgem, aga see oli selgesti langustrendil. Aasta lõpuks oli see näitaja 2%-ni jõudnud ja nüüd on natuke allapoole 2%. Tervikuna euroalal oleme selles mõttes toime tulnud.

Üks teema on finantsturgude killustatus. Me teame, et mõnes euroala riigis on intressimäärad väga madalad, mõnes kõrged. Ka selles

valdkonnas on eriti peale eelmist suve olukord palju paranenud. Niinimetatud perifeeriariikide võlakirjade tootlused on allapoole tulnud ja euroala on finantsturgude mõttes ühtsem, kui ta oli aasta aega tagasi. Me oleme ilmselt natukene võitnud sellest, et meie lähinaabritel on veidi paremini läinud kui euroalal keskmiselt ja see trend jätkub. Baltimaade *versus* kriisiriikide võrdlus on näidanud, et kiire kohanemine on võimaldanud meil õige tee valida. See on aidanud meil vähendada reformiväsimust, võla kuhjumist ja kaua kestnud ebakindlusest tekkinud majanduskahju. Eesti majandus on meie arust arenenud praegu väga tasakaalukalt, eriti kui me võrdleme buumiaegse perioodiga, kus olid suured jooksevkonto defitsiidid, eelarve puudujäägid ja pangad arenesid tasakaalutult. Need asjad on kõik muutunud. Praegu on meil eelarve puudujääk ja jooksevkonto puudujääk väike. Aga me oleme alati toonitanud, et see tasakaal pole kuigi kindel. Maaailmas on üleval suured riskid ja olukord võib muutuda nii ühes kui teises suunas. Seega peame olema valvsad.

Mullu kasvas inflatsioon 3,9%, mis oli suhteliselt kõrge näitaja. Osaliselt tuli see sellest, et meil on teiste riikidega võrreldes suhteliselt suured toidu- ja energiakulud – just nende kuulartiklite hinnad tõusid keskmisest kiiremini. Aga nüüd on inflatsioon aeglustunud, viimane näitaja on vist 3,1%. Alusinflatsioon on kontrolli all ja selles mõttes meie arvates asjad arenevad õiges suunas. Tööpuudus on viimased kaks aastat vähenenud üsna kiiresti ja hõive on kasvanud. Me näeme, et tööhõive edaspidine kasvamine muutub natukene keeruliseks, aga see on ka tähtis teema.

Kui tulla teise teema juurde, Eesti Panga tegevuse juurde, siis Eesti Panga tavapärase ülesannete täitmine läks eelmisel aastal sujuvalt. Ma isiklikult osalen kaks korda kuus Frankfurdis rahapoliitika ja muude otsuste kujundamisel. Me oleme üritanud seal olla konstruktiivselt tegutsev ja mõjus partner, võtnud järjest rohkem sõna ja proovinud aidata leida paremaid üleeuroopalisi lahendusi. Meil on ka väga palju häid kolleege, kes on teistes komiteedes sedasama tööd teinud. Selleks tööks on väga oluline majandusanalüüs ja seda analüüsi kasutame ka selleks, et suudaksime nõustada valitsust majanduspoliitika küsimustes ning informeerida Eesti inimesi ja ettevõteteid sellest, mis majanduses võib juhtuma ha-

kata. Ma arvan, et meie makroanalüüsid, finantsstabiilsuse, tööturu ja konkurentsivõime analüüsid on väga autoriteetsed ja loodame, et neist on laiemat kasu.

Eesti finantsstabiilsust ohustavad riskid on meie hinnangul praegu väikesed. Pangad on tugevalt kapitaliseeritud ja likviidsed. Jälle parem seis, kui oli mõni aasta tagasi. Sularaha ringlus toimus meil tõrgeteta. Meie inimesed osalesid ettevalmistuses, et saaksime tänava mais ringlusse lasta teise põlvkonna viieeurose rahatähe, teiste nominaalide puhul see töö jätkub. Pankadevahelised maksed toimusid mullu samuti sujuvalt. Eesti Panga hallatavad süsteemid toimusid 100% ja tõrgeteta. Keskpang valmistas senisest enam pühendama energiat maksesüsteemide järelevalvele, kuna keskpanga hallatav süsteem ESTA tuleb järgmise aasta jaanuari lõpuks sulgeda. Hästi on edenenud ka muud Eesti Panga põhitegevused, investeerimine ja kommertspankadele rahapoliitiliste laenude andmine. Madalate intresside keskkonnas oleme suhteliselt hea tulemusena saavutanud. Me oleme kogunud statistikat, eelkõige maksebilansi kohta, ja teostanud majandusuuringuid. Ütleksin, et koostöö valitsusega majanduspoliitika nõustamisel oli konstruktiivne. Keskpanga peamine eesmärk ei ole tulu teenida, aga kogu oma tegevuse tulemusena me teenisime mullu 51,6 miljoni suuruse tulu juures 34,1 miljonit eurot kasumit. Kasumist veerandi andsime riigieelarvesse, mis on 3 miljonit rohkem kui aastal 2011.

Alates 1992. aastast oleme riigieelarvesse eraldanud kokku 123 miljonit eurot. Selle raha jaotamine oleneb sellest, kui suur tulu on, aga peab arvestama ka riskidega. Me tõdesime, et Eesti Panga puhvid – kapital, jaotamata kasum jm reservid – on praegu euroala keskpankade väikseimad, kui võtta arvesse meie suurus ehk osalust Euroopa Keskpangas. Euroala keskpangad jagavad rahapoliitikat ellu viies tulusid ja riske ühtsetel alustel ja nii peaksime oma kapitali suurust teiste keskpankade omale lähendama. Me jätkamegi pikaajalist tööd Eesti Panga puhvrite kasvatamisel. Minu arvates on seisukoht, et keskpanga puhvid ei ole olulised, kuna väga suurte riskide realiseerumisel saab alati Riigikogult kapitali juurde küsida, küllaltki lühinägelik. Loogiline peaks olema see, et suhteliselt headel aegadel luuakse ja kindlustatakse puhvreid. Kujutame ette olukor-

da, et puhvreid on kunagi vaja luua just ajal, kui majandus on raskustesse sattunud ja raha on tarvis muude eesmärkide täitmiseks. Oleks halb, kui sellisel ajal oleks veel vaja Eesti Panka täiendavalt kapitaliseerima hakata. Nii et minu meelest see ei ole kõige mõistlikum lähenemine. Eesti Panga Nõukogu ongi võtnud eesmärgiks neid puhvreid kasvatada ja selle nimel me tegutseme, muu hulgas kandes riigieelarvesse 8,5 miljonit eurot.

Lõpetuseks räägin kahest teemast. Üks on Eesti Panga sõltumatus. Keskpanga sõltumatus on ammu põhimõte ja ma arvan, et see on ajaloo oma eesmärgi täitnud. Keskpangal on oma iseseisvuse tagamiseks vaja kapitalipuhvreid, aga muidu oleme väga üritanud toimetada sõltumatult. Selle sõltumatuse iseloom on aastate jooksul muutunud. Ma ise olin Eesti Panga Nõukogu liige aastatel 1993–1998 ja toona, enne Euroopa Liitu astumist ja euroalaga liitumist oli see nõukogu natuke teistsugune organ. Ta oli rohkem juhtimisorgan. Pärastiste protsesside käigus on Riigikogu otsustanud, et panga nõukogu roll on rohkem olla järelevalveorgan. Riigikogu vähendas Eesti Panga Nõukogu rolli Euroopa Liiduga ühinemisläbirääkimiste käigus, et kasvatada keskpanga sõltumatust, ja kujundas nõukogu ümber järelevalveorganiks. Aga minu arvates me oleme aasta jooksul tõestanud, et me toimetame sõltumatult, ja see on hea.

Räägiks ka töö tõhususest ehk kuluefektiivsusest, millest on olnud üsna palju juttu. Ma arvan, et kui te tutvute andmetega aastaaruandes, siis te saate aru, et pangas on selle nimel tegutsetud juba enne minu aega ja ka viimasel aastal päris palju. See on meie jaoks tõsine teema. Eesti Panga juhatuse eesmärk on tagada, et Eesti Pank oleks tõhus organisatsioon. Tõhusus tähendab seda, et me teeme oma tööd hästi ja saavutame oma eesmärgi. Efektiivse organisatsiooni teine tunnus aga on, et tulemused saavutatakse optimaalsete kulutustega. Me oleme kehtestanud konkreetse kulude lae, et hoida või vähendada keskpanga kulusid. Seda olukorras, kus meile ei tule uusi ülesandeid juurde. Loomulikult, kui me saaksime täiendavaid ülesandeid, siis peaksime nende täitmist täiendavalt rahastama. Kui meie ülesanded jäävad samaks, peaksime suutma aja jooksul oma osakaalu Eesti majanduses natuke

vähendada. Kui te vaatate neid näitajaid, siis näete, et me oleme suutnud seda teha.

Tänavuses aruandes on näha 2012. aasta tegelikud kulud. Kui jätta välja ühekordsed euroalaga liitumise kulud ja sularahaga seotud kulud, mis on väga heitlikud ja muutuvad aastast aastasse, siis meie kulud kasvasid umbes 1%, kusjuures Eesti majandus kasvas 6–7%. Selle aasta eelarve näeb ette, et me kasvame 3% aeglasemalt kui Eesti majandus tervikuna. Nii et trend on selline, et Eesti Pank on tegelikult isegi juurde tulnud ülesandeid täites suutnud olla järjest väiksem osa Eesti majanduses. Seega me liigume sihiks seatud tõhususe suunas.

Töötajate arvult oleme kõige väiksem keskpang Euroopas – me oleme väiksem kui Malta, Luksemburgi ja Küprose keskpang. Aga eriti euroala keskpangana on meil hulk ülesandeid, mis tuleb kindlasti ära teha, sõltumata töötajate arvust. Oled sa Saksamaa või Eesti keskpang, sa pead need asjad ära tegema. Euroala keskpangana on meil võimalus osaleda otsuste tegemisel ja me peame oluliseks, et Eesti oleks laua taga aktiivne. Võib tuua paralleele Eesti valitsusega, kelle puhul on iga aasta üha suurem ja olulisem osa tööst seotud Euroopas tehtavate otsustega. Ühine ettevõtmine tasub ära siis, kui sellesse oma panus anda. Sellega tagame, et ühine Euroopa on ka Eesti nägu.

Kokkuvõtteks ütleksin, et oleme oma põhiülesannetega hästi hakkama saanud. Mul on tõesti professionaalsed kolleegid, kes teevad oma tööd hästi. Usun, et me oleme suurendanud oma usaldusväarsust, oma avatust, oma sõltumatust, oma efektiivsust ja vahest ka oma mõjusust. Sellega ma lõpetan. Täna kuulamise eest! Vastan hea meelega teie küsimustele.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb, teie küsimus!

Valeri Korb

Lugupeetud Eesti Panga president, täna ettekande eest! Riigikogu ees näeme panga presidenti harva. Olete juba aasta aega oma ametipostil olnud ja seoses sellega ongi minu küsimus teile, kuidas te hindate koostööd Riigikogu ja Eesti Panga vahel.

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et kui te mind tihedamini kutsute, siis ma tulen hea meelega. Ega ma ei saa ise siia saali tungida. Palun väga, kui on veel küsimusi, mida võiks siin arutada. Aga me oleme vähemalt rahanduskomisjoniga kaks või kolm korda aastas kokku saanud. Aasta jooksul olen kohtunud ka mitme fraktsiooniga ja minu kolleegid on samuti siin käinud. Ka eravestlusi on olnud siin ja seal. Minu meelest ei ole meie poolt küll mingisugust tõrget. Niisugune aruandlus on väga tähtis, see on osa koostööst. Ega meie sõltumatus ei ole absoluutne, meil on alati side ülejäänud riigiga ja Riigikogu roll on siin loomulikult tähtis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu ettekande eest, austatud härra panga president! Eesti Panga Nõukogu esimehe kohale asub järgmisest nädalast Mart Laar. Kas teil on juba olnud temaga arutelusid panga tulevikuvisionidest? Kas te ei arva, et meil oleks Eesti Panga juurde vaja eelistatult pigem hästi suure finants- ja panganduskogemusega inimesi, nii nagu oleks vaja ka Finantsinspektsiooni nõukogusse kommertspanga tausta ja kogemusega inimesi?

Ardo Hansson

Me oleme ühel korral kohtunud. Rääkisime umbes kolmveerand tundi igasugustel teemadel. Uus nõukogu esimees astub ametisse nädala pärast. Kindlasti ta osaleb järgmisel panga nõukogu istungil, nii et me saame edaspidi rääkida. Ühest küljest ei tohiks mul olla mingisugust seisukohta nende suhtes, kes teostavad minu ja kogu panga töö üle järelevalvet. See on teie otsustada. Aga minu meelest praegune mudel, kus pooled nõukogu liikmed on nn poliitikud ja pooled sõltumatud eksperdid, on päris hästi välja töötatud. On tagatud side selle saaliga ja teiselt poolt erialaekspertiisi võimekus. Meil on praegu nõukogus majandusprofessoreid, juuraprofessoreid, ärimehi. Nii et minu meelest on meie profiil olnud küllaltki hea. Järgmisel aastal peate jälle uue nõukogu kinnitama ja kui säilib pluralism selles mõttes,

et laua taga on erinevate oskustega inimesed, siis sellest on kindlasti kasu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Austatud president! Mu küsimus lähtub mõnest Eesti Panga Nõukogu praeguse esimehe Jaan Männiku lausungist. Sisuliselt ma pakun teile võimalust meie küsimustele vastates debateerida Finantsinspeksiooni juhatuse esimehe Raul Malmsteiniga, kes esitab oma aruande pärast teid. Kuna teile ei anta pärast enam sõna, siis ehk saate oma kommentaari öelda juba varem. Jaan Männik on nimelt öelnud õige mitmel korral, et Finantsinspeksioon oma praeguses suuruses on Eesti riigi jaoks liiga kulukas ja suur. Kas te jagate seda seisukohta? Kui ei, siis mis on teie põhjendus?

Ardo Hansson

Mul on raske hinnata, kui suur Finantsinspeksioon peaks olema, aga ma arvan, et ta on seni oma tööga hästi hakkama saanud. Kui lähtuda võrdlusest muu Euroopaga, siis ta ei ole minu meelest väga suur. Samas, kui me räägime Eesti Pangast ja Finantsinspeksioonist, siis võime alati öelda, et asju on võimalik paremini teha. Meil on varusid ja kindlasti nii nemad kui meie toimetame sihiga neid ära kasutada ja järjest efektiivsemalt töötada. Küsimus on vaid selles, mida võiks teisiti teha, eri riikides on asjad erinevalt korraldatud. Meie valisime oma mudeli üle kümne aasta tagasi. Nüüd puhuvad Euroopas uued tuuled, süsteme hakatakse reformima ja loomulikult võime meiega üht-teist muuta. Kogu tegevuse hindamine on aga keeruline. Kui me vaatame hindade stabiilsust või inflatsiooninumbrit, mis avaldatakse kord kuus, siis see on selge mõõdupuu. Finantsstabiilsuse valdkonnas on tegevust natuke raskem hinnata, kuid seda võib küll öelda, et viimasel aastal ei ole mingisuguseid olulisi väärnähtusi ega kriise täheldatud. Nii et vähemalt üks hea näitaja, et need asjad on toimunud, on olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud esineja! Kui te asusite oma kohale, siis te õige pea avalikustasite terve rea VEB Fondiga seotud dokumente. Üldsuse arvates olid need kas kadunud või ülimalt salajas. Teie töite need ühiskonna ette ja andsite sellega väga hea sõnumi. Nüüd asub panga nõukogu ette poliitik. Poliitikutel on niisuguste dokumentide vastu ülimalt suur huvi. Siit ka minu küsimus: kas need dokumendid on kõik n-ö dokumenteeritud ja mingisse registrisse kantud? Kas ei ole hirmu, et mõni nendest dokumentidest võib panga arhiivist kaduda?

Ardo Hansson

Minul isiklikult ei ole seda kartust. Ja me võime selle auditi tulemuste üle arutleda. Üks asi, mis vähemalt minule tuli positiivse üllatusena, oli see, et need dokumendid olid küllaltki suures ulatuses säilinud. Tegelikult olid seal mõned tühikud, teatud dokumente polnud olemas, aga olemasolevate dokumentide alusel, mis meil arhiivis olid, sai küllaltki tervikliku pildi moodustada. Nagu öeldud, minu jaoks oli see väike positiivne üllatus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud Eesti Panga president! Te olete aasta aega ametis olnud. Millised kokkupuuted on teil olnud Eesti Hoiu-laenuühistute Liiduga ja milline arvamus teil on selle aasta jooksul nendest kujunenud?

Ardo Hansson

Me paar kuud tagasi kohtusime selle liidu esindajatega ning arutasime nende probleeme ja seda, kuidas asjadega edasi toimetada. Mulle tundub, et hoiu-laenuühistud on praegu sellises olukorras, kus nad ei ole päriselt ei liha ega kala. Seda selles mõttes, et nad ei ole järelevalvatavad, neile kehtib oma seadus. Samal ajal hakkavad mõned hoiu-laenuühistud vaikselt avalikkuse hoiuseid kaasama. Üks mudel, mis iseloomustab klassikalist hoiu-laenuühistut, on selline, et ühistu kogub oma kogukonnalt, oma liikmetelt hoiuseid ja need liikmed ise teostavad järelevalvet. Teine mudel on, kui ühistu kaasab laiema avalikkuse hoiuseid, sel juhul on vaja ka laiemat järelevalvet.

Praegu on hoiu-laenuühistud kuidagi eristaatuses. Kui nad hakkavad järjest rohkem avalikkuse hoiuseid kaasama, siis neile võiks kehtida mingisugune järelevalve. Võib-olla see ei pea olema niisama põhjalik kui kontroll suurpankade üle. Samas kehtib nende puhul see erisus, et seaduse kohaselt on pangahoiuste intressid tulumaksuvabad, aga hoiu-laenuühistute intresside pealt peab tulumaksu maksma. Nii et ühelt poolt on nad teatud eelisseisundis – nende üle pole kehtestatud järelevalvet –, teiselt poolt on nad aga raskemas seisundis. Minu meelest võiks selle üle debatti pidada, kuidas edasi liikuda – kas need ühistud peaksid hakkama rohkem sarnanema kommertspankadega või liikuma teises suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Lugupeetud Eesti Panga president! Eurotsooni keskpankade võrdlus näitab, et Eesti Panga omakapitali ja reservide tase on üks kõige kehvemaid euroalal. Eelmisel aastal olime, kui mälu mind ei peta, tagantpoolt neljandal kohal, nüüd oleme viimased. Teised riigid on lihtsalt pingutanud ja kõik, kes seal sabas olid, on meist mööda läinud. Mind huvitab selline asi. Mida saavad Eesti Pank ja võib-olla ka Riigikogu teha, et seda olukorda parandada? Ja kas seda ikka peab parandama? Mis ohtusid selline positsioon meile tulevikus võib tähendada?

Ardo Hansson

Ma alustan lõpust. Ohud tulevad sellest, et meil varem, enne euroalaga liitumist, olid ühte laadi riskid, mis seisnesid selles, et me ise investeerisime oma varasid ning nende väärtus võis kasvada või kahaneda. Aga see kõik kajastus meie omaenda bilansis. Nüüd, kui me oleme osa euroalast, on otsused teistlaadi. Needsamad rahapoliitilised laenud, väärtpaberistatud teostatakse kollektiivselt ja kui me teenime nende pealt tulu, siis me saame kasu kõik, ja kui tekivad mingid kahjumid, siis me jaotame need. Praeguste reeglite järgi on Eesti osalus 0,26%, nii et 1/400 kogu sellest võimalikust tulust või kahjumist on meie kanda.

Seni, kuni midagi ei ole juhtunud, on selline, ütleme, keskpangandus küllaltki tulus tege-

vus. Tänavu on Euroopa Keskpanga bilans kasvanud päris palju ja selle pealt me teenime marginaali. Seega see on tulus. Aga samal ajal me ostame väärtpabereid olukorras, kus riskid kasvavad. Nii et tegelikult me ei tohiks praegu mitte lihtsalt rõõmustada, vaid peaksime just nimelt neid provisjone koguma.

Mida me saame teha? Loomulikult, kui me investeerime oma raha paremini, siis me saame oma tulusid natuke kasvatada. Kui me tegeleme kuluefektiivsusega, siis me saame oma kulusid kokku hoida. Järgmine valikukoht on, kui palju raha me kanname riigieelarvesse ja kui palju me kogume reservi. Senini on üsna tavapärase otsus olnud, et 25% me oleme kandnud riigieelarvesse. Mõnel aastal on see protsent aga olnud null, üks aasta enne euroalaga liitumist oli see koguni 57%. Ent reeglina on see osakaal olnud veerand. Ma arvan, et kui me jätkame selle veerandiga, siis võtab veel mitu aastakümnet, enne kui me jõuame sihile. Aga päris nii otsustada, et me üldse riigieelarvesse midagi ei kanna ja kogume ainult reserve, poleks ehk õige. Loomulikult on see valiku küsimus ja nõukogu võib alati teisiti otsustada, aga seni on nõukogu otsustanud 25 : 75 jaotuse kasuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Austatud Eesti Panga president! Eelmisel aastal te tegite siseauditi osakonnale ülesandeks välja otsida Eesti Panga VEB Fondiga seotud dokumendid ja anda nendega seotud tegevusele hinnang. Kõik Eestimaa kirjaoskajad inimesed kindlasti tervitasid seda otsust. Tänavu jaanuaris te esitlesite VEB Fondi auditit. Kuidas te ise hindate, kas see audit andis vastuse vähemalt enamikule küsimustele, mis rahvast huvitasid, või tekkis küsimusi hoopis juurde ja see VEB Fond jääbki teid kummitama nagu luukere panga seifis?

Ardo Hansson

Me tegime seda auditit siiraste kavatsustega ja võtsime selle ette väga tõsiselt. Kui me selle käivitasime, siis teadsime ise ka, et päris kindlasti me kõiki vastuseid ei saa. Me saime vaadata ainult omaenda arhiive, mis on seotud otseselt Eesti Pangaga ja ka selle sihtasutuse-

ga, aga meil ei olnud võimalust päris kõike laiemalt uurida, eelkõige seda, mis toimus erasektoris ja mis toimus teisel pool piiri.

Selles valdkonnas, kus meil oli võimalus tegutseda, me saime selgust juurde. Väga paljud küsimused said päevakorralt maha võetud. Nagu ma juba mainisin, dokumendid on päris ulatuslikult säilinud. Enne auditit oli õhus küsimus, kas kusagil on 108 miljonit krooni nn kadunud raha. Selle me suutsime välja selgitada ja see teema sai maha võetud. Arvan ka, et me suutsime ülejäänud küsimusi fokuseerida. Need ülejäänud küsimused on põhiliselt seotud TSL Internationaliga, sellesama tehingute ahelaga, mille me välja tõime.

Ma arvan, et meie tegime kõik, mis meie võimuses oli, et neid probleeme selgitada. Asjad on loogiliselt edasi läinud ja jõudnud nii teieni kui Riigikontrolli. Vaatame, mis tuleb. Meie teeme koostööd asjaomaste organite ja komisjonidega ning hea oleks, kui saaksime veelgi rohkem selgust. Et me lõpliku tõe igas nüansis suudame leida, on üsna ebatõenäoline, aga veidi rohkem selgust mõnes valdkonnas, mille kohta Eesti inimestel on veel põhjendatud küsimusi, oleks kindlasti tänuväär.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud panga president! Oma ettekan-des te puudutasite ka seda teemat, et pangas tehakse kõikvõimalikke majandus- ja finants-analüüse, et nõnda valitsust aidata. Teada on, et teil on äärmiselt kõrge professionaalsusega spetsialistid ja need analüüsid on kindlasti ülimalt pädevad. Aga minu küsimus siit: kui palju valitsus neid arvestab? Teatavasti Rahan-dusministeerium teeb omi analüüse ja annab hinnanguid ning kipub omasid ikka paremaks pidama. Ja alati need hinnangud kokku ei lange. Ka varem on olnud, et keskpanga prog-noose eriti ei arvestata. Kuidas on see situat-sioon praegu? Kui palju valitsus teid arvestab ja kui tihti teiega konsulteerib?

Ardo Hansson

Ma arvan, et neid asju on väga raske hin-nata. Mõnes mõttes on prognoosid, mida me avaldame ajakirjanduses ja oma kodulehel, jäämäe tipp, mida kõik näevad. Üsna palju

tööd toimub telgitagustes. Meil on valitsus-asutustega kolme- ja neljapoolsed kokkusaa-mised, kus meie spetsialistid suudavad asjade käiku mõjutada dialoogi kaudu. Aga jah, see valdkond on raskesti mõõdetav. Ma mäletan, et vanasti, kui ma olin valitsuse nõunik, siis ma ikka mõtlesin, kui palju ma asju üldse mõju-tan – tegelikult on seda väga raske hinnata. Mõju võib ulatuda üle aastate. Praegu on meil olukord suhteliselt stabiilne ja me näeme arenguid üsna sarnaselt. Arvan, et erinevused Eesti Panga ja Rahandusministeeriumi prog-nooside vahel on üsna minimaalsed. Kui ma-janduses tekib mingi uus pöördepunkt, siis võivad näiteks kaks majandusteadlast asjade seisu näha väga erinevalt. Seda ei saa kunagi ära hoida. Aga nagu ma ütlesin, meie suhted on viimase aasta jooksul olnud konstruktiiv-sed.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra Eesti Panga president! Eesti Panga Nõukogu on viimastel aastatel suure osa panga kasumist suunanud põhikapi-tali ja reservkapitali. Kuidas te hindate praegu Eesti Panga kapitaliseeritust võrreldes teiste Euroopa keskpankadega?

Ardo Hansson

Nagu üks varasem küsija mainis, on meie kapitaliseeritus ikka suhteliselt väike. Osaliselt on selle põhjus lihtsalt tõsiasi, et me oleme hiljem alustanud. Need pangad, millel on selja-taga juba mitusada aastat ajalugu, on saanud reserve väga pikka aega koguda. Me asusime märksa hiljem neid koguma ja võib-olla varem oli meil neid ka natukene vähem vaja. Meil on lihtsalt vaja natukene teistele järele jõuda, aga üldiselt võiksime seda raha veel päris kaua aega koguda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Eurole ülemineku ajal olid siin saalis ka debatid. Kõlas sellinegi küsi-mus, mis saab Eesti Pangast. Kas ta saab nagu osaks keskpangast minimaalse autonoomiaga

või ta ikkagi säilitab nii suure sõltumatuse, nagu on vaja Eesti küsimuste lahendamiseks? Kuidas teie praegu seda hindate? Aega on natukene mööda läinud. Kui autonoomne Eesti Pank praktikas on? Kas tal on nüüd rohkem võimalusi või vähem võimalusi ja rohkem kohustusi täita?

Ardo Hansson

Ma arvan, et kohustusi on kindlasti rohkem. Sama kehtib iga ministeeriumi kohta. Tuleb asju ajada ka Brüsselis ja mujal. Meil on tegelikult vaja palju rohkem eri valdkondades teutseda. Ka otsustusõigust on meil rohkem. Varem, kui kehtis nn valuutakomitee süsteem ja me sisuliselt importisime euroala rahapoliitikat, meil ei olnud laua taga oma kohta. Nüüd me õpime seda kõike ja üle aastate oleme suutnud hakata rohkem kaasa rääkima. Eurosüsteem – s.o kõik euroala keskpangad pluss Euroopa Keskpank – on küllaltki detsentraliseeritult üles ehitatud. Ühisotsused tehakse ühise laua taga, kus ka meie osaleme, aga see poliitika teostatakse suures osas ikkagi koha-peal.

Mõned võib-olla mõtlevad, miks Eesti Panka üldse vaja on, miks ei saa seda kõike kuidagi Frankfurdis teostada. Aga seda ei tehta. Kõige pikantsem näide on Luksemburg, kellel ei olnud varem keskpanka. Kui see riik liitus euroalaga, siis pidi ta kõigepealt asutama omaenda keskpanga, mis on nüüdseks suurem kui Eesti Pank. Kogu sularaharingluse korraldamine toimub Eestis, arvelduste korraldamine toimub Eestis, me teostame majandusanalüüsi, rahapoliitilised laenud antakse Eesti Panga kaudu jne. Nii et tegelikult meil on väga palju ülesandeid. On ka mõned valdkonnad, mille üle Euroopas ei otsustata ühiselt. Eelkõige puudutab see finantsstabiilsust, mille üle otsustades me toimetame rohkem Eesti perspektiivi, mitte kogu Euroopat silmas pidades. Me tahame, et finantsstabiilsus Eestis oleks tagatud. Aga hindade stabiilsus ja inflatsioon – neid me vaatame pigem kogu euroala vaatevinklist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud Eesti Panga president! Te olete rõhutanud, et Eesti Pank otsustas eraldada

25% eelmise aasta kasumist ehk 8,5 miljonit eurot riigieelarvesse. Aga minu teada see sisaldab 5,7 miljonit arvestuslikku tulu nn Kreeka intressist. Samas on ju kokku lepitud – ECOFIN, Euroopa Keskpank –, et see summa tagastatakse Kreekale ehk siis eelarvesse läheb tegelikult 2,8 miljonit ehk 8% kasumist. Kas lepitigi niimoodi ECOFIN-i ja Euroopa Keskpanga tasemel kokku, et liikmesriikide keskpankade poolt riikide enda eelarvesse eraldatav summa sisaldab seda nn Kreeka intressi arvestuslikku tulu või teiste riikide puhul ei ole nii, nagu meil siin Eestis on otsustatud?

Ardo Hansson

Ma arvan, et ei otsustatud nii. Eurogrupi avaldusi võib vaadata, seal on kõik väga täpselt sõnastatud. Eurogrupp on rahandusministrite ühendus. Nemad otsustasid, et Kreekale hakatakse üle kandma arvestuslikke summasid. Seal on selgesti kirjas, et kasumi jaotamisel kasutab iga liikmesmaa oma riigisiseseid protseduure. Arusaam on selline, et mõnes riigis võib vaja olla täiendavalt reserve koguda ja siis võib mõnel aastal ülekanne keskpangast olla ka väiksem, kui tänavu Kreekale läheb. Kui te vaatate keskpankade praktikat – igauks võib minna nende kodulehekülgedele ja aastaaruandeid uurida –, siis näete, et mõni keskpank on suhteliselt vähe üle kandnud. Näiteks Saksa Bundesbank kandis umbes 90% oma kasumist reservidesse, vaid 10% läks riigieelarvesse. Soome keskpank kandis tänavu üle väiksema osa oma tuludest kui eelmisel aastal. Aga need summad olid ikkagi nii suured, et juhtusid katma seda nn Kreeka kulu. Nõnda et niisugust üksühest seost ei ole. Tegelikult olekski natuke imelik, kui oleks. See õonestaks keskpankade sõltumatust, kui rahandusministrid otsustaksid midagi ja siis ütleksid, et palun, keskpank, kandke need summad üle. Ma arvan, et see ei oleks õige. Kasumi jaotamisel peab siiski tervikpilti vaatama ja üks tähtis vajadus on kindlasti reservide kogumise vajadus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud Eesti Panga president! Vastne Eesti Panga Nõukogu esimees on öelnud, et ta soovib anda tugevamaid, selgemaid, konkreet-

semaid signaale, kui majanduskriis on ukse ees. Sellest tuleb ühiskonnale teada anda. Kuidas te seda näete? Mis peaksid olema Eesti Panga tugevamad ja selgemad signaalid ühiskonnale, kui me seisame silmitsi uute majanduslangustega ja suudame neid ette ennustada?

Ardo Hansson

Ma arvan, et selle teemaga tegeldakse praegu Eestis ja igas muus Euroopa riigis. See on osaliselt hiljutise või isegi praeguse kriisi õppetund. Kui keskenduda ainult mikrofinantsjärelevalvele pankade kaupa ja jätta tähelepanuta süsteemsed riskid, siis võivad mingid asjad jääda kahe silma vahele. Võib-olla viimase kriisi ajal see nii oligi. Me olime liiga optimistlikud ega hinnanud süsteemseid riske, mis tulenesid finantssektorist. Uus suund kogu Euroopas, Ameerikas ja mujalgi maailmas on tõhustada just süsteemset järelevalvet. Seda nimetatakse makrofinantsjärelevalveks ja sellega tegeldakse: kõik need kapitalidirektiivid, mida nüüd kehtestatakse, muud direktiivid, kogu riikidesisene tegevus.

Eesti Pank proovib luua täiendavaid instrumente juhuks, kui jälle peaks tekkima buumioht. Loodame tagada rohkem võimalusi, mitte ainult ette hoiatada. See on küll ka tähtis ja seda on alati võimalik teha. Ma arvan, et Eesti Pank tegi seda ka viis-kuus aastat tagasi. Kui uurida meie toonaseid avaldusi, siis näeb, et see oli nii. Aga nüüd oleks vaja ka täiendavaid instrumente. Sellega me tegeleme. Nii et selles mõttes on minu arusaam Mart Laari omaga sarnane.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud härra Hansson! Eilsel rahanduskomisjoni istungil ma sain ka aru, et see eraldisevaidlus Rahandusministeeriumiga on rohkem teie jaoks iseseisvuse küsimus kui midagi muud. Tõele au andes, see, kui suur peaks olema Eesti Panga eraldis riigieelarvesse, on ju pea igal aastal vaidlusteema olnud. Valitsus tahab kindlasti rohkem saada, rääkimata Riigikogust, ja teie võimalikult vähem anda. Aga siit minu selline mõte. Kuna seni on nõukogu panga reservide kasvatamise vajadust üsna üldsõnaliselt deklareerinud, siis järsku oleks

mõistlik, et nagu Vabariigi Valitsus koostab eelarvestrateegiat kolmeks aastaks, siis ka panga nõukogu määrab kolmeks aastaks reservide kasvatamise põhimõtted täpsemini ära, et neid vaidlusi ei oleks?

Ardo Hansson

Ma arvan, et kui nii teha, siis ühest küljest lood sellega mingit täiendavat selgust, teisest küljest seod oma käsi ja vähendad manööverdamisruumi. Kindlasti on nendel valikutel omad plussid ja miinused. Praegune nõukogu on kinnitanud kasumijaotuse strateegia, mida ta võib igal aastal muuta. Vahest selle strateegia olemasolu aitab siiski mingisuguse stabiilsuse tagada ja võib-olla on samad lood ka riigi rahanduse korraldamisega. Kui on olemas keskpikk strateegia, siis see aitab stabiilsust luua, aga kindlasti peab olema võimalik seda korrigeerida, kui tekib mingisugune erakorraline olukord.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud president! Veel mõni aeg tagasi oli Eesti Panga töötajatel eksklusiiivne võimalus saada pangast soodustingimustel eluasemelae nu. Kas see võimalus on praegugi ja kas te peate seda õigeks või tasuks mõtet edasi arendada nii, et kõik saaksid Eesti Pangast laenu soodustingimustel?

Ardo Hansson

Meil on olnud kolme sorti laene: eluaseme laen, tarbimislaen ja õppelaen. Paar kuud tagasi, täpsemalt aasta alguses me lõpetasime tarbimislaenude andmise ära, kuna meile tundus, et see ei ole otstarbekas. Aga õppelaenu on minu meelest küllaltki põhjendatud. Mis puutub tarbimislaenudesse ja eluasemelae nudesse, siis mina olen praegu rahul, et meil on need olemas olnud. Ma ei ütleks, et neid on antud eristel soodustingimustel. Arvan, et need tekkisid ajal, kui Eesti Pank teostas ka finantsjärelevalvet. Siis oli väga selge, et taheti võimalikku huvide konflikti natuke vähendada ja et on hea, kui panga töötajatel ei ole suuri laene samades kommertsbankades, mille üle nad järelevalvet teostavad. Tänapäeval me otseselt seda järelevalvet ei teosta. Kui ühiskond leiab,

et ei ole mingit probleemi, kui suur osa keskpanga töötajaid võtab eluasemelaenu komertspankadest, siis loomulikult võib selle üle debatti pidada. Ma ei kipu kiiresti seda korda revideerima, aga küsimus on väga õigustatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Küsimus puudutab Kreeka võlakirju ja nendest tekkinud tulu Euroopa keskpankadele. Kui ma õigesti aru saan, koosneb see tulu laias laastus kahest osast. Üks on see, mis on tekkinud tänu võlakirjade tootlusele ja seega juba olemas olev tulu, teine on võlakirjade nominaalväärtuse ja turuväärtuse vahe, mis on seni puhtalt raamatupidamislik summa, kuni need võlakirjad kord ka lunastatakse. Kas teoreetiliselt võib juhtuda nii, et praegu me maksame selle teise poole tulust Kreeka riigikassasse, aga kuna neid võlakirju täies mahus ei lunastata, siis seda raha hiljem tegelikult ei teki?

Ardo Hansson

Ma arvan, et selline võimalus on teoreetiliselt olemas. Tegu on tõesti arvestusliku tuluga. Intressitulu on meile juba laekunud ja see teie mainitud teine pool kajastub meil raamatupidamises puhtalt arvestuslikult. See raha jõuab meile kohale siis, kui kogu protsessi lõpus on kõik võlakirjad kinni makstud. Aga jah, teoreetiliselt see risk on olemas ja seepärast ongi vaja reserve koguda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Ma küsin natuke filosoofilisema küsimuse. Mõni aeg tagasi, kui me siin saalis panga nõukogu esimeest kinnitasime, teatas rahanduskomisjoni juht, et tema meelest on see nõukogu esimees väga hea variant, sest siis saab Eesti Pank olema juhitud parempoolse maailmavaate kohaselt. Samas ei osanud ta midagi vastata küsimuse peale, kuidas võiks erineda keskpanga juhtimine vasakpoolisel või parempoolsel skaalal. Kas teil on mõtteid, kuidas võiks panga juhtimine sellisel poliitskaalal erineda?

Ardo Hansson

Nagu ma oma sõnavõtus mainisin, me oleme üritanud olla sõltumatud ja pädevad. Kogu ühiskond peab andma hinnangu, kui sõltumatud me oleme ja kui palju me oleme suutnud ennast eraldada päevapoliitikast. Arvan, et kui me jääme üldiste makromajanduse näitajate juurde, kui me kommenteerime, tuginedes väga kompetentsetele analüüsides, ja võtame sõna, ütleme, eelarve puudujäägi üldmahu kohta või mis iganes, mis on meie pädevuses, siis on kõik korras ja ei saa öelda, et meil on vasakpoolsed või parempoolsed vaated. Me oleme proovinud mitte sõna võtta päevapoliitilistel teemadel. Tihti on küsitud, mis on meie arvamus, kui jutuks on maksupoliitika, aga me ei tahaks nendel teemadel sõna võtta. Samas, kui Eestis peaksid asjad liikuma nii, et puudujäägi üldmaht kasvab tervikuna nii suureks, et see meie tehnilise analüüsi kohaselt hakkab ohustama Eesti makrostabiilsust, siis me kindlasti võtame professionaalidena sel teemal sõna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea Eesti Panga president! Eesti Panga Nõukogu esimees Jaan Männik on öelnud, et Eestis on finantsanalüüsi tegemisel liiga palju dubleerimist. Eesti Pank teeb finantsanalüüse, Rahandusministeerium teeb finantsanalüüse, samuti Finantsinspeksioon – seda on Eestisuuruse riigi jaoks liiga palju. Milline on teie seisukoht? Kas te jagate Jaan Männiku seisukohta või olete eriarvamusel?

Ardo Hansson

Kui meil oleks kümme asutust, kes analüüsi teevad, siis oleks see võib-olla liiga palju. Samas, kui meil oleks üks asutus, kes seda teeks, oleks see liiga vähe. Usun, et kaks-kolm asutust, kes saavad omavahel infot võrrelda ja mõtteid jagada, üksteiselt õppida, on parim lahendus. Mõnes mõttes on teatud asjad ette ära määratud. Küllap on võimatu ette näha, et Eesti Pank või Rahandusministeerium loobuks majandusanalüüsist. Rahandusministeerium peab eelarvet koostama ja selleks on seda analüüsi vaja. Meie analüüsime asjade seisut, kuna meil on oma osa eurosüsteemi prognoo-

sides. Meil on vaja seal kaasa rääkida, me ei saa Rahandusministeeriumi esindajat Euroopa Keskpanka saata. Eks mingi piiri tõmbamine on tunnetuse küsimus. Võib-olla mõnes valdkonnas me suudame natuke rohkem spetsialiseeruda, aga üldiselt peab see kompetentsus kahes-kolmes asutuses olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud Eesti Panga president! Teadaolevalt on ühiskonnas palju probleeme tekitanud SMS-laenud. Paar nädalat tagasi taheti siin saalis asjaomast seadust mingil määral parandada, kuid minu arvates see oli poolik variant. Kredidi kulukuse määrad on väga kõrged. Mis te arvate, kas ei võiks viia ka SMS-laenude andjad Finantsinspeksiooni kontrolli alla?

Ardo Hansson

Ma tean, et seda on arutatud. Ma ei ole seda detailselt jälginud, aga vähemalt kodanikuna on mul hea meel, et sellega tegeldakse. Mind siiski häirib, et see asi on just nii arenenud. Mingisugune täiendav järelevalve, registreerimise võimalus oleks kindlasti hea. Kus see peaks täpselt toimuma, on juba teine küsimus. Me uurime teiste riikide kogemusi, võib-olla on mingi hea mudel, mille me suudame üle võtta. Üks variant on kindlasti, kui see kontroll oleks rohkem tarbijakaitse poolel. Finantsinspeksioon on pigem keskendunud passiva poolele, et kindlustada kapitalijärelevalve ning jälgida, et iga asutus, kes kaasab hoiuseid, oleks piisavalt kapitaliseeritud ja maksejuline. Aktiivne pool ehk kogu laenu-tegevus, laenuvõtmine on olnud pigem tarbijakaitse kompetents.

Kindlasti tasub neid asju uurida ja kindlasti peab jälgima, et Finantsinspeksiooni ei koormata ülesannetega liiga üle. Kui tema mandaat muutub väga laiapõhjaliseks, siis on tal raskem valida, millega tegeleda ja millega mitte. Finantsinspeksiooni töös peaks siiski säilima teatud fokuseeritus. Aga see, kelle kompetentsi see probleem võiks kuuluda, on minu meelest rohkem tehniline küsimus. Ma arvan, et selles suunas tasub liikuda, et tõhustada järelevalvet ja üldse regulatsioone selles valdkonnas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud ettekandja, panga juht! Te kirjutate selles aruandes, et euroala riigi keskpangana vastutab Eesti Pank europangatähtede ja -müntide nõudluse rahuldamise ning ringluseks vajalike sularahavarude turvalise säilitamise eest Eesti Vabariigis. Elektrooniliste makseviiside osakaal kasvab, aga sularaha siiski toimib ka. See on üks, nagu te ütlete, stabiilsuse ja kindlustunde sümboloid ühiskonnas. Kas te prognoosiksite, millal see vahekord kujuneb täielikult elektrooniliste makseviiside kasuks, näiteks euroalal?

Ardo Hansson

Ma ei oska seda prognoosida. Kindlasti elektrooniliste makseviiside osakaal kasvab ka edaspidi. Eestis on see suurem kui paljudes teistes riikides, me oleme kogu oma e-valdkonnaga kiiremini arenenud. Kui liigud ringi mujal Euroopas, siis mõnel pool on vahetevahel keeruline kaardiga maksta. Samas sularaha täielikku asendamist arveldusrahaga ma küll ette ei kujuta. Kindlasti on valdkondi, kus sularaha täidab oma eesmärgid. Aga üldtrend on muidugi ühesuunaline.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Eesti Panga president, ma tänan teid väga põhjalike vastuste eest! Minu küsimus puudutab seda, et viimasel ajal on palju räägitud Eesti Panga sõltumatuses, eriti seetõttu, et rahandusminister Jürgen Ligi võttis vastu otsuse, et Eesti Panga omanduses olevate Kreeka võlakirjade intressid tuleb tagasi maksta. Kas Eesti Pangal endal oleks üldse olnud võimalust sellist otsust teha, kui seda ei oleks teinud euroala rahandusministrid? Teine küsimus on, kas see otsus on teie meelest õigustatud.

Ardo Hansson

Siin peab vaatama aluslepinguid. Aluslepingud kindlasti ütlevad, et keskpangad ei tohi valitsusi otseselt rahastada. Nii et kui te küsite, kas me tohime nii otseselt seda teha, siis ma ei

ole jurist, aga ma arvan, et see vastus on ei. Samal ajal on valitsustel ja parlamentidel absoluutne pädevus selliseid otsuseid kollektiivselt vastu võtta.

Seda, kuidas süsteem on üles ehitatud – et just rahandusministrid võtsid vastu tähtsa otsuse –, võib mitmeti hinnata. Mõned peavad seda positiivseks, mõned negatiivseks. Aga see oli raske otsus, ei olnud nii, et üks lahendus on must ja teine valge, et üks valik on selgelt parem kui teine. Tegu on väga suurte riskidega. Praegu me näeme, et Kreeka olukord ei ole veel sada protsenti stabiliseerunud, aga seal on teatud lootustandvad signaalid. Ma ei tahaks Eesti Panga presidendina siin ühe lausega sellele kõigele hinnangut anda, aga minu meelest pädevus on riikide valitsustel olemas. Kuna muud detailid olid ka kirjas – et keskpangad jagavad oma kasumeid, lähtudes olemasolevatest riigisisestest protseduurireeglitest –, siis usutavasti on kõik korras.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra Eesti Panga president, ettekande ja küsimustele vastamise eest! Avan läbirääkimised. Kutsun kõigepealt kõnepulti kolleeg Aivar Sõerdi Reformierakonna fraktsiooni esindajana.

Aivar Sõerd

Head kolleegid! Ma tahan kõigepealt tänada Eesti Panga presidenti põhjaliku ülevaate eest. Ta tutvustas aastaaruannet ka eilsel rahanduskomisjoni istungil väga põhjalikult ja saatis täna veel ka täiendavaid materjale. Komisjoni huvi oli suur. Selleks on ka mitu põhjust. Kõigepealt, Euroopa keskpankade süsteemis osalemine on Eesti Pangale ikkagi suhteliselt uus kogemus – teine aasta alles –, aga Eesti Pank on jõudnud sellesse rolli väga hästi sisse elada ja omalt poolt tubli panuse anda. Teisalt muidugi on kõrgendatud huvi kogu euroalal Euroopa keskpankade süsteemi tegevuse vastu tulenevalt sellest, et Euroopa Keskpank on osutunud otsustavaks tegijaks euroala võlakriisi stabiliseerimisel. Seda sai eelmisel aastal näha nii keskpanga erakorraliste meetmete kui ka tema jõuliste avalduste tulemusel. Teatavasti keskpank ütles, et ta sekkub nii palju, kui on tarvis. Selle avalduse tulemusel finantsturgude turbulentsid leevenesid ja olukord eel-

mise aasta lõpus muutus märksa stabiilsemaks, kui see oli aasta algul.

Erakorralistest meetmetest võiks nimetada mullu toimunud teist kolmeaastase tähtajaga pankade refinantseerimise operatsiooni, jätkusid tehingud võlakirjaturgudel tagatud võlakirjade ostu programmi raames ja kuulutati välja uus rahapoliitiliste otsetehingute programm. Aga nende meetmete puhul tuleb arvestada, et kuigi need on võlakriisi süvenemise peatanud, pole kriisi algpõhjused kaugeltki mitte likvideeritud. Väga paljudel euroala riikidel on riigivõlg ja intressikoormus ülemäära suured ja seni, kuni võlad pole kahanenud jätkusuutlikule tasemele, ei saa rääkida võlakriisi lahenumisest. Teiseks, Euroopa Keskpanga erakorraliste meetmete ja ulatusliku sekkumisega kaasnev põhiprobleem on see, et finantsturgudele sekkumine kahandab alati probleemsete riikide motivatsiooni viia läbi struktuurseid reforme, et juhtida riigi rahandus jätkusuutlikule rajale. Tõsi, keskpank on lubanud, et edaspidiste sekkumiste puhul lepitakse kokku ka ranged tingimused.

Tahaksin siinkohal siiski öelda, et kui Kreeka, Portugali ja teiste programmiriikide puhul on need reeglid kohe algusest peale kehtestatud, siis selle aasta algul avaldatud keskpanga teatest selgub, et esimese väärtpaberiprogrammi ehk SMP raames ostis keskpank võlakirju summas 208 miljardit eurot. 208 miljardit! Ja sellest pool, 99 miljardit eurot on Itaalia võlakirjad. Aga Itaaliaga pole keegi mingisugust riigipõhist programmi kokku leppinud. Seega umbes pool keskpanga esimese erakorralise sekkumise mahust on läinud käiku ilma mingeid tingimusi ja programme seadmata. Muidugi tuleb nende väärtpaberiprogrammide puhul arvestada, et need investeeringud sisaldavad suuri finantsriske. Eurosüsteemi bilansis on probleemsete riikide võlakirju, nagu ma ütlesin, 208 miljardi ulatuses ja need võlakirjad on Eesti Panga bilansis kajastatud summas 341 miljonit eurot. Palun lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Aivar Sõerd

Juhul kui võlakirju emiteerinud riigid suudavad oma kohustusi täita, teenib Eesti Pank nendelt tulu, aga kui maksed katkevad ja

tagatised osutuvad ebapiisavaks, tuleb kanda kahjumit. Seega need võlakirjad kannavad reaalseid riske.

Siinkohal tahan peatuda ka Eesti Panga kasumieraldisel. Nagu selgus, sellest 8,5 miljardist 5,7 miljardit on n-ö sihtotstarbeline summa, mis on otsustatud Kreekale tagastada. Meie keskpang peab reserve suurendama, aga kui on kokku lepitud, et 25% peaks eelarvesse minema, siis tekib sellega probleeme. Mingit suuremat summat me ei näe. Mul ongi siinkohal küsimus nõukogu liikmetele: kas riigieelarve tulude suurus ei lähe teile korda? Tegu on ikkagi väga suure summaga eelarvest ja ka Eesti riigi enda reservid praegu ei suurene, pigem kahanevad.

Nagu ma ütlesin, avalikkus tunneb Euroopa Keskpanga otsuste vastu suurt huvi ja sellepärast on Eesti Panga suund suuremale avatusele igati tervitatav. Tõsi, eurosüsteemi nõukogu otsused on reeglina turutundliku iseloomuga ja on täiesti põhjendatud, et avalikkus ei saa ette teada kavandatud meetmetest või konkreetsetest sekkumisplaanidest ja nende ulatusest, aga juba tehtud otsuseid ja rakendatud meetmeid tuleks kindlasti avalikkusele põhjalikult selgitada. Nii võiks ka Eesti Pank isegi senisest rohkem selgitada keskpanga nõukogus väljendatud ja kaitstud seisukohti. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ka mina täna panga presidenti äärmiselt huvitava ja põhjaliku ettekande eest ning ammentavate vastuste eest küsimustele. Täna siin saalis arutluse all olev Eesti Panga 2012. aasta aruanne on juba teine ajal, mil Eesti Pank on töötanud eurosooni tingimustes. Nii mõnedki toimingud, mis tundusid 2011. aastal uudsed ja vajasid põhjalikku eelnevat läbitöötamist ja ettevaatlikku lähenemist, muutusid 2012. aastal juba igapäevaseks rutiiniks. Juba kahe aasta jooksul on Eesti Panga president otsustajana, Euroopa Keskpanga nõukogu liikmena osa võtnud kõikide eurosüsteemi puudutavate otsuste langetamisest. Ühiselt langetatud euro-

süsteemi otsuste elluviimine Eestis aga on Eesti Panga, mitte Euroopa Keskpanga ülesanne.

Kuna siin saalis arutati täna aruannet ja selles käsitletud probleeme küsimuste ja vastuste kujul väga põhjalikult ning kõigil on aruanne käepärast, siis ma selle sisul otseselt ei peatu. Tahan puudutada paari seisukohta, mida aegajalt ajakirjanduses ja mõtteavaldustes välja öeldakse. Esiteks see, et kuna me oleme nüüd Euroopa Keskpanga üks osa ja otsused tehakse niikuinii seal, siis meil pole oma keskpangas enam sellist arvu töötajaid vaja, piisaks palju väiksemast arvust inimestest, kes ainult vahendaksid Euroopast tulevaid käsked ja korraldusi. See on väga lihtsustatud ja ebaadekvaatne arusaam. Otsused ei sünni tühjalt kohalt, otsustele eelnevad väga paljude töögruppide põhjalikud analüüsid. Nüüd on meie keskpanga esindajatel võimalus osaleda kõikides nendes töögruppides, öelda sõna sekka ja langetatavaid otsuseid suunata.

Kui tahaksime kõigis valdkondades kaasa rääkida, peaks Eesti Panga koosseis olema veel tunduvalt suurem, aga väikesele riigile ei ole see kindlasti jõukohane. Siit tuleneb Eesti Panga üks ülesanne: tuleb otsustada, millised on need valdkonnad, kus me suudame pakkuda ka omapoolset oskusteavet, kus me tunneme end kindlalt, ja keskenduda spetsialistidega nendele valdkondadele. Ülejäänud valdkondades, mida me aktiivselt katta ei suuda, tuleb tõenäoliselt piirduda informatsiooni vahendamisega. Nagu me täna küsimuste ja vastuste voorus teada saime, oli Luksemburg seoses eurosooni astumisega sunnitud asutama oma keskpanga ja see on nüüd töötajate arvult suurem kui Eesti oma. Seega jutt, et praegu ei ole meil enam vaja nii palju töötajaid, on alusetu kas või selgi põhjusel.

Ka on kõlanud arvamused, et Eesti Panga ülalpidamine on Eesti ühiskonnale liiga kallis. Seegi seisukoht on mõneti arusaamatu. Ei ole ju Eesti Pank kui valitsusest sõltumatu institutsioon kulutanud sentigi maksumaksja raha, vastupidi, pea kõikidel viimastel aastatel on pank eraldanud oma kasumist kuni 25% riigieelarve toetamiseks. Enamikul juhtudel on see "kuni" tähendanud täit 25%. Rääkida siin ühiskonnale kallist ülalpidamisest ei ole kindlasti õige. Minu arvates tuleb avaldada tunnustust, et Eesti Pank on praeguses Euroopa ja

mitte ainult Euroopa heitlikus finantsituatsioonis suutnud hästi kasumlik olla. See on võimalik ainult tänu väga professionaalsetele töötajatele. Kui mõnede inimeste soovitude kohaselt töötajate arvu vähendada, seaks see panga eduka funktsioneerimise ohtu.

Kolmandaks on äärmiselt tähtis see, et kui euroala keskpankadel on täiendav krediidirisk, mis on esmajoones seotud rahapoliitiliste operatsioonidega, siis nende operatsioonidega seotud tulud ja kulud jaotatakse ühiselt, arvestades keskpankade osakaalu Euroopa Keskpanga bilansis. Võib öelda, et seoses finantskriisiga euroalal on suurenenud ka Eesti Panga riskid. Sellest tulenevalt on omakapitali ja reservkapitali suurus muutunud eriti oluliseks. Kui ma siin aasta tagasi, kui arutati Eesti Panga 2011. aasta aruannet, oma sõnavõttus sain öelda, et omakapitali osakaalult oleme võrreldes teiste riikide keskpankade omakapitali osakaaluga kogu eurosüsteemi omakapitalis tagant neljandad, siis nüüd tuleb kahjuks tõdeda, et 2012. aasta lõpu seisuga olime juba kõige viimased. Viimaseks oleme jäänud seetõttu, et keskpangad, kes olid aasta tagasi meist tagapool, võtsid olukorda täie tõsidusega ja suurendasid järsult oma reserve. Nüüd me olemegi viimasel kohal eurotsoonis.

Selle olukorra valguses ei saa pidada õigeks ka tänavu 25% kasumist ehk 8,5 miljoni euro suunamist riigieelarvesse. On räägitud otsusest, et Kreeka võlakirjadelt teenitud kasum tuleb tagastada Kreekale. Aga see oli eurosüsteemi rahandusministrite otsus, mis ei tohiks siduda keskpanka kui valitsusest sõltumatut institutsiooni mitte mingite kohustustega. Pealegi, teadaolevalt tegi meie rahandusminister selle otsuse eelnevalt Riigikogult volitusi saamata.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Palun kõnepulti kolleeg Rannar Vassiljevi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Pean tunnistama, et ma ei plaaninud siia kõnepulti tulla. Minu siia tulemise motivaatoriks sai hea kolleegi, rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi sõnavõtt. Olen oma kolleegiga täiesti nõus, et ei saa rääkida sellest, et Euroopa kriis on möödas, nimetame

seda siis finantskriisiks või võlakriisiks, kuidas kellelegi rohkem meeldib, või mõlemaks kokku. Kahtlemata see kriis on endiselt olemas ja keskpank on oma võlakirjaturgudele sekkumisega toonud sellele pisut leevendust, vähendades ka emotsionaalset ebakindlust. Turgudel on tekkinud natuke rahulikum keskkond, aga kahtlemata probleemid ei ole möödas.

Mis puutub eri riikidesse, siis osal neist on põhiline mure struktuursete reformide läbiviimine, laiemas mõttes aga konkurentsivõime tekitamine mitte ainult selle abil, et vähendada eksportkaupade ja -teenuste sisendite maksumust näiteks palku langetades, vaid ka eksportitavale kaubale märksa rohkem lisandväärtust andes. Keskpanga aktsioonidel on olnud kahtlemata turge rahustav mõju, samas võib see pisut vähendada probleemsete riikide motivatsiooni oma muredega kiiresti tõsiselt tegeleda. Teiselt poolt, mis siin salata, võib selline kõrvalt turule sekkumine, kui osta võlakirju järelturult, vähendada investori motivatsiooni osta neidsamu võlakirju esmaselt turult ehk siis riikidele laenu anda. Sellega tuleb kindlasti üsna ettevaatlikult, n-ö piiri peal ringi käia.

Kahtlemata ei ole need võlakirjaostud riskivabad, mida ka hea kolleeg Reformierakonnast mainis. Kuna väärtpaperiprogrammi ehk SMP raames hinnatakse võlakirju pankade bilansis nominaalväärtusega, mis on märksa suurem turuväärtusest, siis tähendab see seda, et tegelikult ei ole bilansis arvestatud nendesamade võlakirjade riskidega sellises mahus, kui turg eeldab. Seega pankade jaoks on riskid üleval.

Sellega seoses tekib minul küll küsimus, kuna ühelt poolt räägib Reformierakond sellest, et probleemid on õhus ja tuleks tegutseda konservatiivselt, aga kui tegu on keskpanga n-ö raamatupidamisliku raha jagamisega kõigepealt riigieelarvesse ja sealt tagasi Kreekale, siis käitatakse äärmiselt optimistlikult ehk eeldatakse, et kõik realiseerub täpselt nii, nagu nominaalväärtuse põhjal võiks arvata. Mulle jääb see pisut arusaamatuks. Ei tundu nagu väga loogiline, kui olukorda peetakse ikkagi riskantseks.

Ma olen küll nõus lahendusega, mis puudutab reaalselt raha, mis on teenitud tänu võlakirjade tootlusele. Selle puhul võib tõesti kaaluda, et kui eurotsoonil on soov probleemseid riike, näiteks Kreekat, veel toetada lisaks sellele, mis on seni kokku lepitud, siis vahest võib seda

teha. See on otsustuse koht. Aga väga küsitav on n-ö raamatupidamisliku kasumi jagamine olukorras, mis kindlasti ei ole veel stabiilne. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rannar Vassiljev! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised ja ka esimese punkti arutelu.

2. Finantsinspektsiooni 2012. aasta aruanne

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra teine punkt on Finantsinspektsiooni 2012. aasta aruanne. Enne, kui ma kutsun kõnepulti lugupeetud Finantsinspektsiooni juhatuse esimehe Raul Malmsteini, tutvustan ma teile, kuidas see arutelu toimub. Kõigepealt on Finantsinspektsiooni juhatuse esimehe Raul Malmsteini ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Järgnevad küsimused ettekandjale. Palun tähelepanu! Igal Riigikogu liikmel on võimalik esitada üks küsimus. Pärast seda on läbirääkimised, kus võivad osaleda ainult fraktsioonide esindajad. Nüüd ma palun lugupeetud Finantsinspektsiooni juhatuse esimehel Raul Malmsteinil alustada oma ettekannet!

Raul Malmstein

Lugupeetud Riigikogu esimees ja Riigikogu liikmed! Tänapäeval võimaluse eest anda teile Finantsinspektsiooni aastaaruande baasil ülevaade meie tegevusest eelmisel aastal ja meie ees seisvatest ülesannetest! Puudutan oma ettekandes viit teemat.

Esiteks, arengud Euroopa turgudel ja ühtse pangandusjärelevalve loomine. Ka möödunud aasta oli finantsturgudel keerukas. Kevadine finantskriisi süvenemine mitmes suures eurotsooni riigis sundis otsima radikaalseid lahendusprobleemide leevendamiseks ja võimaluse korral nende elimineerimiseks. Eriti mõjutas neid otsuseid olukord riikides, kus sügavad probleemid pangandussektori ja riigi enda võimaliku maksevõime vahel muutsid raha hinna nii pangandussektorile kui ka riigile selliseks, et tekkinud probleemidele oli vaja otsida laiapõhjalist lahendust. Suvine Euroopa Ülemkogu pakkus väga ambitsioonika ja radikaalse lahenduse, mille aluseks on ühtse pangandus-

järelevalve loomine Euroopa Keskpanga juurde. Süsteemi alustalana pakuti ka üle-euroopalise tagatisfondi loomist ning õiguslikke ja organisatoorseid lahendeid probleemsete pankade finantsseisu võimalikult tõhusaks ja kiireks taastamiseks. Esialgse ajakava kohaselt pidi ühtne pangandusjärelevalve loodama juba käesoleva aasta alguseks, aga niivõrd kiiresti ei osutunud see asjakohaseks ega teostatavaks. Praegu on alust arvata, et pangandusjärelevalve alustab Euroopa Keskpanga juures tööd 2014. aasta suvel.

Eestis tegutsevatest suurematest pankadest lähevad Euroopa Keskpanga otsese järelevalve alla Swedbank ja SEB ning ka Eestis tütarpanka omav Norra pank DNB, aga tema osa meie turul on siiski väga väike. Täna ei saa veel lõpliku kindlusega öelda, milliseks kujuneb praktiline tööjaotus Euroopa Keskpanga pangandusjärelevalve ja Finantsinspektsiooni vahel, aga kõigi eelduste kohaselt rakendub siin toimiv koostöömudel, mis viimastel aastatel on meil oma kolleegidega piiriüleselt töös olnud, ja me jääme aktiivselt osalema meile süsteemselt oluliste krediitiasutuste järelevalves nii soolovormis kui ka grupis.

Pean siinjuures rõhutama, et me peame edaspidigi oluliseks, et pangandusjärelevalve uue mudeli rakendumise korral suudetaks hoida põhjamaist konsensusmudelit, mis baseerub aktiivsel ja avatud dialoogil ning vastastikusel lugupidamisel. Oleme ühtse pangandusjärelevalve loomisel aktiivselt tegevad Euroopa Keskpanga mitmes töörühmas, kus käib intensiivne töö uue organisatoorse mudeli loomisel. Teile uue struktuuri mahust mingi pildi andmiseks toon näitena uue pangandusjärelevalve töötajate arvu, mis ilmselt ületab 800 inimese piiri. Töötajaskond peaks olema komplekteeritud ning organisatsioon täielikult tööks valmis järgmise aasta keskpaigaks.

Siinkohal tahan minna teise teema juurde. Räägin nüüd Finantsinspektsiooni organisatsioonist. Lugupeetud Eesti Panga Nõukogu esimees Jaan Männik on mitmel puhul avalikult öelnud, et Finantsinspektsioon on Eesti riigile liiga suur ja kulukas organisatsioon ülev pidada, rõhutades ka seda, et oluline on efektiivne ja õhuke organisatsioon. Maksu- maksjana, puhtabstraktsel tasandil saan muidugi härra Männikuga ainult nõustuda: mida tõhusam ja odavam organisatsioon, seda parem.

Aga ma ei saa nõustuda sellega, et selliseid argumente esitataks ilma sisulise analüüsita. Me oleme teinud valiku olla osa Euroopast ja tema tuumikust. Euroopa on valinud siseturu efektiivse toimimise tee ja seda eriti finantsvaldkonnas. Eurotsooni eestvedamisel luuakse ühtne pangandusjärelevalve SSM (Single Supervisory Mechanism). Oleks naiivne arvata, et saame uusi ülesandeid täita ilma sinna oluliselt panustamata. Finantsinspeksioonis on 80 ametikohta. Seda pole palju. Me peame andma oma panuse SSM-i rakendamisse ja Euroopa ühtse järelevalve loomisse üldiselt ning samas tagama finantsstabiilsuse koduturul, mis ongi meie peamine ülesanne.

Seega seisavad lähiaastatel Finantsinspeksiooni ees olulised ülesanded. Kindlasti need organisatsiooni ees seisvad ülesanded muutuvad. Efektiivsus ja professionaalsus on võtmesõnad, aga kas seda kõike on võimalik teha praeguse 80 töötajaga? Ma kahtlen selles. Kui tuua praktiline näide osalemise kohta ühtse pangandusjärelevalve ehk SSM-i toimimisel, siis Eesti järelevalve juht hakkab alates järgmisest aastast koos kolleegidega tegema järelevalvelisi otsuseid ja vastutama nende eest kogu SSM-i rakendusallas, st valdkonnas, mis hõlmab kogu eurotsooni panganduse ja võib-olla veel mõne riigi panganduse, juhul kui on teisi liitujaid. Tulevane töö ja vastutus ei seisne siin kindlasti mitte selles, et ühel inimesel tuleb Frankfurdis koosolekutel käia, vaid see eeldab sügavaid teadmisi kogu eurotsooni panganduse kohta ja tugevat kodutööd, selleks et oma seisukohti kujundada. Teades, kui keerukas ja aeganõudev on pangandussektoris mitmesuguseid lube menetleda, ei või minu meelest kuidagi alahinnata selle töö mahtu, mis minu kolleegidel varsti teha tuleb, et me saaksime otsuste tegemisel adekvaatselt kaasa rääkida. Kuna praegu me eespool kirjeldatuga iga päev tegelema ei pea, pole meil selleks veel ka ressursse.

Kolmandaks räägin koduturust ja riskidest. Eesti pangandusturgu on enim mõjutanud jätkuv mõõdukas majanduskasv ja tööpuuduse langemine eelmise aasta lõpus alla 10% tase. Eesti ettevõtted on suutnud eksporditurudel suhteliselt edukad olla. See kõik on mõjutanud pankade krediidiportfelli kvaliteedi paranemist. Samas ei saa finantsjärelevalve lasta end nendest positiivsetest arengutest uinutada.

Kuigi Rootsi pangandussektorit peetakse väga tugevaks ning regulaator on astunud samme pankade laenukvaliteedi veelgi tõhusamaks mõjutamiseks ja likviidsusportfellide piisavuse tagamiseks, ei saa kunagi välistada negatiivseid arenguid. Näiteks ei ole Põhjamaade kinnisvaraturud pidanud läbi elama olulist korrigeerimist. Olemas on ka võimalus, et majandussurutis laieneb uuesti meie peamistele eksporditurgudele, mis võib kaasa tuua raskusi Eesti ekspordile orienteeritud majandussektorites.

Olulise arenguna tahan märkida hoiuste jätkuvat kiiret kasvu, mis on võimaldanud meie krediitiasutustel märgatavalt vähendada sõltuvust emapankade rahastamisest. Ilmselt on hoiuste kiire kasv osaliselt seotud ka sellega, et juba pikemat aega kestnud väga keerulises turusituatsioonis on tarbijate usaldus keerukamate finantsinstrumentide vastu vähenenud. See küll vähendab tarbijate riske, aga ei pruugi olla keskpikas perspektiivis optimaalne strateegia oma säästude kasvatamiseks, kui arvestada kas või inflatsiooni.

Tervikuna on pangandussektor väga hästi kapitaliseeritud ja omakapitali tootlus püsib kõrge. EURIBOR-i jätkuvalt väga madal tase pärssis 2012. aastal mõningal määral pankade kasumlikkust, aga seni on krediitiasutused sellele oma kulubaasi optimeerimisega väga tõhusalt reageerinud. Viimati nimetatud puhul on väga oluline jälgida, et optimeerimine ei tooks endaga kaasa suuremaid riske pankade selliste n-ö mittetootlike struktuuriüksuste nagu riskijuhtimise ja vastavuskontrolli töö korraldamises. Pangandussektori kõrge kapitaliseeritus annaks teoreetiliselt ka võimaluse agressiivsemaks müügiks ja uue laenuhuumi tekkeks, aga õnneks ühtegi märki sellest praegu näha ei ole.

Kahjukindlustussektoril möödus eelmine aasta positiivselt. Kahjusuhe oli madal ja paranenud majanduskliima hõlbustas mitmesuguste kindlustustoodete müüki. Langus on peatunud ka elukindlustussektoris, kus on märke, et mõningate säästmiseks mõeldud toodete müük elavneb, kuigi nõudlus pikaajaste säästutoodete järele on püsinud pikemat aega madalseisus.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et suuremad riskid on praegu seotud pigem Eesti turul tegutsevate finantsgruppide emapankadega, mis on

avatud võimalikele riskidele koduturgudel ja kaudselt võimalikele negatiivsetele arengutele eurotsooni pangandusturul. Jälgime hoolsalt, et kuluefektiivsus ei tooks kaasa kulude kärpimist riskide juhtimisel ja säiliks uute laenude väljastamise kvaliteet. Ühe võimaliku ennetava abinõuna oleks võib-olla oluline analoogselt Rootsiga kehtestada Eesti pangandussektoris rangemad regulatiivsed normatiivid nii likviidsusjuhtimise kui ka väljastatavate laenude tagatuse, kestuse ja laenuvõtjate maksevõime kohta.

Neljandaks räägin arengutest teenusejärelevalves, makseasutuste töös ja finantskirjaoskuse edendamisel. Uue sektorina olid teist aastat Finantsinspektsiooni järelevalve all makseasutused, mille ärikultuuris võib muu finants-turuga võrreldes näha olulisi erinevusi. Huvi selles sektoris turule sisenemiseks on olnud suur ja ikka leidub uusi turulesoovijaid. Paraku näitavad esmased järelevalvekogemused, et kuigi me oleme püüdnud seadustes seatud raamide piires võimalikult objektiivselt ja põhjalikult hinnata turule sisenejate tausta, oleme juba olnud sunnitud rakendama meie käsutuses olevat äärmuslikku abinõu ehk tegevusloa äravõtmist. Ühe makseasutuse tegevus ei vastanud nimelt seaduse nõuetele. Mitut teist turusalist oleme seni põhjalikult kohapeal kontrollinud. Kohapealsed kontrollid ja vajaduse korral õiguskaitseorganite sekkumine on mõne makseasutuse ärimahtu drastiliselt vähendanud, mis üldises plaanis pole kindlasti finantsjärelevalve tegevuse peamine eesmärk. Pigem võib see näidata, et mõne makseasutuse tegevus ei pruukinud alati olla seaduste sisu ja mõttega kooskõlas. Samas ei tasu seda hinnangut laiendada kõigile makseasutustele.

Teenusejärelevalvest rääkides pean oluliseks rõhutada kahte peamist tegevussuunda. Esiteks, oleme pidevalt suurendanud kohapealsete kontrollide arvu, et vahetult ja põhjalikult tuvastada, kas seadusi ja Finantsinspektsiooni juhenditest tulenevaid nõudeid on täidetud. Kuigi kontrollide suure arvu ja nende erineva fookuse tõttu ei saa teha kõikehõlmavaid üldistusi, saab üldhinnanguna tõdeda, et reegleid üldiselt järgitakse ja leitud puudused likvideeritakse mõistliku aja jooksul. Teenusejärelevalve tegeleb ka pensionifondide temaatikaga. Lisaks tavapärasele kontrollidele tegime eelmisel aastal analüüsi erinevate riskikaaludega

pensionifondide varade paigutamise ja sellega seoses võetavate tasude kohta. Meie peamine järeldus oli, et kõrgema riskisusega pensionifondide varade paigutamine on muutunud passiivsemaks, st rohkem tehakse investeerimist teistesse fondidesse, aga see ei peegeldu mitte kuidagi võetavates valitsemistasudes. Oleme analüüsi põhjal tehtud ettepanekud esitanud Rahandusministeeriumile.

Finantskirjaoskuse projektiga oleme astunud suure sammu edasi. Aasta lõpus valmis meie uus tarbijaveebi redaktsioon, mis on nüüd kujundatud elusündmustekeskseks veebiks, kuigi informatsiooni võib endiselt saada ka puhtalt teenustepõhisest vaatest lähtuvalt. Hea meel on tõdeda, et meie töötajate korraldatud infopäevad koolides ja töökohtadel ning koostöö meie partneritega on suurendanud inimeste teadlikkust oma rahaasjade planeerimise vajalikkusest ning teenuste valikutega seotud ohtudest ja võimalustest. Äsja valmis Rahandusministeeriumil riiklik finantskirjaoskuse edendamise programm, mis loodetavasti aitab selles valdkonnas tööd veelgi paremini korraldada, ja Finantsinspektsioon hakkab tegutsema kui programmi rakendamise koordinaator.

Viies, aga mitte vähetähtis teema, millel peatun, on väärtpaberiturg. Investorite ja emitentide huvi Tallinna börsi vastu püsib pigem leigena ja kauplemisaktiivsus on ka praegu vähene. Vähelikviidne ja mitmesugustele korporatiivsetele uudistele äärmiselt tundlik turg tingib ohtu, et mõni investor püüab sellist turusituatsiooni ebaseaduslikel eesmärkidel ära kasutada. Meie kuriteotest alguse saanud ja koostöös prokuratuuriga toimetatud kriminaalmenetluses tegi Riigikohus Toomas Tooli ja Karoly Kirberi turumanipulatsiooni asjas pretsedendi väärtusega lahendi, mis on vajalik ka Finantsinspektsioonile oma edasise tegevuse kujundamiseks.

Eesti väärtpaberiturul on emitentidel veel arenguruumi finantsaruandluse vallas ja ka ühingujuhtimise läbipaistvuse tagamisel. Finantsinspektsioon on alates 2006. aastast analüüsinud, kuidas börsiemitendid täidavad hea ühingujuhtimise tava aruannet. Kuigi kõik börsiettevõtted koostavad ja avalikustavad hea ühingujuhtimise tava aruande, kajab nendest aruannetest läbi alatoon, et meie avalikud ettevõtted ei soovi anda sisulisi selgitusi, miks nad ühel või teisel juhul hea ühingujuhtimise tava

soovitusi ei järgi. Ehk annab just kuskilt siit otsida vastust küsimusele, miks pensionifondid ei ole olnud kohalikule turule investeerides väga aktiivsed.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Möödunud aasta oli Euroopa finantsturgudel väga suurte muutuste aasta. Tehtud otsused Euroopa tasandil, ennekõike SSM-i loomisel, hakkavad oluliselt mõjutama ka meie tööd. Ma loodan, et Finantsinspeksioon jätkab tõhusat tööd finantsstabiilsuse hoidmisel koduturul, aga see peab käima käsikäs üha uute ülesannetega Euroopa tasandil, ennekõike seoses ühtse pangandusjärelevalve rakendamisega uue aasta keskpaigast. Loodan samuti, et Finantsinspeksioon jätkab oma loomupäraselt ja dünaamilist arengut ning suudab lahendada uusi ülesandeid.

Lõpetuseks. Kuna see on ilmselt minu viimane ettekanne siin teie ees, siis tahan tänada kõiki oma kolleege Finantsinspeksioonist, kes nende kaheksa aasta jooksul on väga oluliselt panustanud selle organisatsiooni töösse ja taganud selle, et finantsstabiilsus Eesti turul jätkuvalt kestab. Täna kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Finantsinspeksiooni seaduse järgi kuuluvad inspeksiooni järelevalve alla krediitiasutused ehk pangad, kelle peamine majandustegevus on laenude andmine ja hoiuste vastuvõtmine. Paraku vajaks Eesti finantsturul kõige enam korrastamist hoopis SMS-laenude ja kiirraenude sektor. Kuidas te hindate praegust olukorda kiirraenude turul ning milline asutus peaks selles sektoris järelevalvega tegelema?

Raul Malmstein

Aitäh! Kodanikuna pean ma seda teemat kindlasti väga oluliseks. Kui kuulata kas või autoraadiot, siis tekib tunne, et see on dominantne sektor Eesti majanduses või ühiskonnas, millest peab kogu aeg rääkima. Praegu vastutab selle teema eest Tarbijakaitseamet. Küsimus on selles, kas neid oleks võimalik mõningal määral tugevdada või peaks see tee-

ma tulema Finantsinspeksiooni portfelli. Nagu viitas minu eelkõneleja siin puldis, Eesti Panga president härra Hansson, on oht selles, et kui meie portfelli tuuakse järgmine teema ja ka ülesanded Euroopa tasandil üha laienevad, siis kipub fookus hajuma ja me ei suuda praeguste ressursidega kogu seda tööd sisuliselt katta. Kui me uue teemana hakkasime tegelema makseasutustega, siis elu näitas, et kuigi see sektor on marginaalne, on järelevalvekoormus seal ülisuur. Kui kiirraenude järelevalvega peaks hakkama tegelema Finantsinspeksioon, mida ma ei saa välistada, siis see eeldaks lisaressursse, mida meil praegu kahjuks ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma jätkan kolleeg Stalnuhhini küsimust, minnes päris konkreetseks. Kui ikkagi seadusandja peaks otsustama või vähemalt mõtlema selles suunas, et anda kiirraenude temaatika teie ametkonna järelevalve alla, siis mul tekib üks küsimus. Uuringud näitavad, et nende laenude kasutajate arv Eestis on saja tuhande kanti, mingeid garantiisid nendel inimestel ei ole ja nad satuvad laenuõksu tihtipeale ka oma rumalusest. Milliseid õiguslikke kontrollivahendeid võiks sellisel juhul teie järelevalveasutusel olla? Fantaseerime natuke. Mida oleks vaja selleks, et tarbimislaene andvate firmade tegevust kontrollida ja pärssida? Arvestada tuleb, et soomlased reguleerivad seda valdkonda väga tugevalt ja need firmad võivad sealt Eestisse üle tulla.

Raul Malmstein

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti on kaks esimest teemat alati seotud turule tulemisega. Esiteks peaksid nendele ettevõtetele olema kehtestatud teatavad kapitalinõuded. Ma usun, et valdav osa praegu sektoris tegutsevatest ettevõtetest saab sellest takistusest vajaduse korral üle. Teine oluline komponent on juhtide sobivus ehk *fit and proper* meie kontekstis. Ma ei oska öelda, kas kõik praegu turul tegutsevates ettevõtetes töötavad inimesed sellel testil läbi saaksid.

Mis puudutab n-ö laenuandmise protsessi ennast, siis seda on kindlasti palju keerulisem

kontrollida. See eeldaks meilt väga suuri ressursse. Ma ei oska täpselt öelda, milliseid lisandudeid saaks kehtestada. Ma saan aru, et Riigikogu on juba arutanud, kas seadustada laenude andmisel intressilagi. See on kindlasti üks võimalus, kuidas saaks seda asja mingil määral ohjeldada. Kui see lagi on küllalt madal, siis nende ettevõtete opereerimise efektiivsus võiks oluliselt väheneda. Arvata võib, et nende laenuportfelli kvaliteet ei ole väga hea ja paratamatult tekiks neil siis kapitaliprobleemid. Kindlasti oleks see lagi positiivne tarbijatele, kes seda teenust ühel või teisel põhjusel tarbivad, ja see mingil määral piiraks nende ettevõtete kasvu, kuna see lagi võib ühel hetkel hakata sööma nende omakapitali.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kellelegi ei ole saladuseks see, et Eestis esindatud Rootsi pankade teenustasud emamaal on palju väiksemad kui siin. Arusaadav on ka see, et Finantsinspeksioon siin vist otse sekkuda ei saa. Kuid me oleme ühtses Euroopa Liidus ja võib-olla saaks pöörduda Euroopa Liidu mõningate organite poole. Rootsi kahjuks ei ole küll eurotsooni liige, nii et võimalused on seetõttu veidi keerulisemad. Aga kas Finantsinspeksioon on püüdnud sel teemal mingisuguseid pöördumisi või ettepanekuid teha või tähelepanu juhtida, sest ega see ühtses Euroopa Liidus nüüd võrdne kohtlemine küll ei ole?

Raul Malmstein

Aitäh! Te ka ise mainisite, et see küsimus ei ole meie pädevuses, sest hinnakonkurents on turul vaba. Küll aga oleme saanud oma ettepanekuid teha pensionifondide temaatika puhul. Me oleme läbi aastate teinud oma ettepanekuid Rahandusministeeriumile, ka mina olen siit kõnepuldist korduvalt seda teemat tõstatanud. Mõningad muutused selles turusegmendis on juba toimunud ja võib-olla tulevikus toimub neid veel. Aga kui me räägime lihtsalt igapäevapangandusest, kas või internetipangandusest, siis see on konkurentsile vaba ja kehtivate Eesti seaduste alusel ei ole võimalik seda piirata. Ka pankadel ei ole omavahel võimalik

kokkuleppeid sõlmida, sest siis me räägiksime juba kartelist. Ma ei oska teile head lahendit pakkuda. Ükski Euroopa organ Eestis selles küsimuses otseselt sekkuda ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud Finantsinspeksiooni juhatuse esimees! Praegune Eesti Panga Nõukogu esimees on tõepoolest mitmel korral vihjanud teie organisatsioonile ja võib-olla ka töödele. Te täna ütlesite kenasti, et analüüsi ei ole olnud. Eesti Panga Nõukogu esimees ei ole kindlasti teinud kriitikat, võib-olla on ta lihtsalt juhtinud teemale tähelepanu. Kas te peale selliseid ütlemisi olete tellinud mõne analüüsi oma ettevõtte tegemiste kohta? Kas te olete mõelnud tegevuse laiendamisele või hoopis tegevuspiiride kitsamiseks muutmisele? Kas te olete ka ise oma tegevust analüüsinud?

Raul Malmstein

Aitäh! Me ei ole mingeid erianalüüsi tellinud, aga seda teemat on käsitletud meie nõukogus. Kui me vaatame Finantsinspeksiooni mehitatust, siis minu meelest on tegemist äärmiselt õhukese organisatsiooniga. Meil on tohutu rahvusvahelise suhtlemise maht (Euroopa kolm järelevalveasutust, lisaks ESRB Euroopa Keskpanga juures), aga ainult üks välissuhete koordinaator, üks personalitöötaja ja üks suhtekorraldusega tegelev inimene. Ülejäänud töötajad on enamikus kõik eksperdid, kusjuures meil hädavaevu jagub üks inimene iga riski peale. Me võime rahulikult tellida ükskõik millise analüüsi, sest ilmselt leitakse, et me oleme alamehitatud, mitte ülemehitatud. Ma arvan, et kui vähegi analüütiliselt sellele asjale läheneda, siis sellist tulemust ei ole võimalik saada, et Finantsinspeksioon oleks ülerahvastatud. Selles mõttes ma ei näe, kuhu selline debatt võiks viia.

Mul on lihtsalt natukene kahju, et härra Männik enne oma avalduste tegemist Finantsinspeksiooni juhatusega ei suhelnud ega püüdnud teemasse sisse minna. Need ütlemised tulid meile nagu välg selgest taevast, kui tohib nii öelda, ja ei ole selge, millel need baseeruvad. Nagu ma ütlesin oma kõnes, puht-

abstraktsel tasandil kõlab väiksem arv alati ilusamalt, aga ma arvan ka, et ühiskonnale on kõige suurem väärtus ikkagi finantsstabiilsus, see, et on võimalik oma raha oma pangast iga päev kätte saada, et elukindlustus- või varakindlustuspoliis reaalset toimib, et fondid on reaalset olemas ja nende üle tehakse pidevat järelevalvet. See on väärtus, mida me pakume. Kui see on olemas, siis võib-olla tundub, et mis see siis ikka on. Probleem tekib siis, kui selline väärtus äkki ära kaob. Ma arvan, et me suudame praegust mehitatust arvestades oma võimete piiiril töötades finantsstabiilsuse tagada. Aga kui tulevad uued ülesanded Euroopa tasandil või seadusandja soovib meile lisäülesandeid anda, siis me praeguste ressursidega enam toime ei tuleks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te mainisite eelnevalt, et teie ametiaeg Finantsinspeksiooni juhina hakkab lõppema. Teie valitsemisaega finantsjärelevalves jäi ka eurosooni räsitud finantskriis. Kas te võite lühidalt öelda, mis oli teile selles kriisis kõige märkimisväärsem õppetund tuleviku jaoks?

Raul Malmstein

Aitäh väga hea küsimuse eest! See pani mind kohe mõtlema. Kui ma vaatan seda teemat Finantsinspeksiooni seisukohast, siis positiivse tõdemusena võtaksin kaasa, et meie maja oli tinglikult selleks kriisiks valmis. Kõik järelevalvelised struktuurid, inimesed ja koostöö meie krediitiasutustega töötasid suhteliselt laitmatult. See on positiivne. Kui tulevikus peaks järgmine kriis tulema, siis kindlasti on siin küsimusi, eriti kui me vaatame seda teemat ühiskonnas laiemalt. Me teeme väga tihedat koostööd Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga sellel teemal, kuidas tagada avalikkuse veel parem ja tõhusam informeerimine, tõlgendades erinevaid sündmusi ja nende võimalikku mõju Eesti finantssektorile. See on kindlasti valdkond, kus tuleb õppida seda, kuidas käituda, et ei tekiks minipaanikaid. Läbi aastate on siin väikseid paanikamomendikesi olnud. Õnneks ei ole need kunagi eskaleeru-

nud. Aga just avalikkuse teavitamine ning alati täpse, objektiivse ja kiire informatsiooni edastamine on see, mille kallal tuleb ilmselt edaspidigi tööd teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Ma jätkan sealt, kus te praegu lõpetasite. Minu küsimus on kommunikatsiooni ja avalikkuse kohta. Te ütlesite, et teie maja oli kriisiks hästi valmis-tunud. Mulle aga meenub terve hulk torkeid ajakirjandusest, kui on kritiseeritud Finantsinspeksiooni selle eest, et lõhkilaenamise perioodil te rahvast ei hoiatanud, ei koputanud inimeste südametunnistusele, et ärge võtku nii palju laenu. Seda ei teinud tol ajal ei Eesti Pank ega Finantsinspeksioon. Neid publikatsioone on mul terve hulk kodus kaustas.

Raul Malmstein

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest õige küsimus. Mis puudutab kõige intensiivsemat laenuuumi aastatel 2005–2006, siis meil ei olnud tõesti sellist "avalikkusele suunatud toodet", mille abil oleks võinud avalikkust kuidagi rohkem informeerida. See ei tähenda, et me ise neid riske ei jälginud. Ma mäletan väga hästi seda aega, ma olin just ametisse asunud. Me kohtusime Rootsi keskpanga asepresidendi ja järelevalvejuhiga ning juhtisime tähelepanu võimalikele ohtudele. Pean tunnistama, et tol ajal üritati meid maha rahustada, et see kõik on kontrollitav. Aga kui nüüd minna järelduste juurde, siis on mul hea meel tõdeda, et me aastatel 2006–2007 avasime oma tarbijaveebi www.minuraha.ee. Me oleme seda väga intensiivselt arendanud. See, mis oli alguses lihtsalt tarbijaveeb, on muutunud finantskirjaoskuse programmiks. Ma arvan, et kui mingi analoogne mullistus peaks tekkima, siis on meil nüüd olemas palju tugevam instrumentarium, mille abil avalikkusega suhelda. Me püüame omalt poolt anda kõik, et võimalikult paljud inimesed saaksid teada sellisest sõltumatust, objektiivselt ja väga põhjalikust infoallikast. See on meie ülesanne, millega me peame praegu tegelema. Aga see tööriistakast on meil praegu palju parem, kui see oli aastatel 2005–2006.

Siis oli põhiline töö suhtlus teiste järelevalveasutustega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud härra Malmstein! Ma lähen ka laenamisteema juurde. Ma küsin teie käest just selles võtmes, nagu Riigikogu on korduvalt siin vaielnud ja arutanud. Kui suur peaks olema panga vastutus, kui kinnisvara on selgelt ülehinnatud, ja kui suur peaks olema iga üksiku laenaja vastutus? Kui sul, viisakalt öeldes, keset sood või vett on hoone, mille hinnanguline maksumus ei vasta sugugi sellele laenule, mille sa võtsid, siis isegi kui sa oled tagasi maksnud müügihinna, maksad sa tõenäoliselt järgmised 30 aastat kolme või nelja endist kroonimiljonit. Kui suur peaks olema panga vastutus ja kui suur isiku vastutus?

Raul Malmstein

Täna küsimuse eest! Vastutus on mõlemal, ei saa öelda, et see on ainult ühel poolel. Mis puudutab pangandussektorit, siis me oleme seda üsna põhjalikult reguleerinud vastutustundliku laenamise juhendiga, mis eeldab mitmesuguseid, kui tohib nii öelda, kliendi kontrollimisi ja tema maksevõime väga põhjalikku analüüsi. Selle taga peab olema ka ostetavamuüdü kinnisvara väga korrektne hindamine. Jah, teil on õigus selles mõttes, et oma järelevalvelises ajaloos oleme saanud mitmesuguseid kaebkirju, mille põhjal võib arvata, et pangad on ühel või teisel põhjusel andnud natuke liiga kergelt laenu, eelkõige laenajate maksevõimet arvestades. Sellise juhtumiga, et vara oleks olnud väga valesti hinnatud, pole minul õnnestunud tutvuda. Ma arvan, et praegu on olukord siiski oluliselt parem. Meil on kindlasti palju parem tööriistakast, et panku korrale kutsuda. Nagu ma oma kõnes viitasin, on esitatud ka ettepanekuid, et Eesti Panga presidendi määruse abil võiks tugevamini reguleerida väljastatavate laenude kriteeriume, on see siis kestus, laenu tegelik tagatus või kliendi maksevõime.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Riigikogu menetluses on üks seaduseelnõu, millega oli vahepeal plaanis panna SMS-laenude krediidi kulukuse määrale lagi peale. Mis on Finantsinspeksiooni seisukoht, kas oleks mõistlik minna Soome teed, kus on pandud selline lagi või katus peale?

Raul Malmstein

Aitäh küsimuse eest! Ma osaliselt seda teemat vist juba ühes eelmises vastuses puudutasin. Kui ma räägin puhthüpoteetiliselt, siis kindlasti on see üks võimalus, aga see lagi peaks olema piisavalt madal. Kui see tuua 200% pealt 100% peale või 1000% pealt 100% peale, siis on selle mõju siiski marginaalne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea Finantsinspeksiooni juhatuse esimees! Riigikogu menetluses on Finantsinspeksiooni seaduse muutmise, millega tehakse Finantsinspeksioonile ülesandeks vastutada inimeste ja ettevõtete finantskirjaoskuse arendamise eest. Ma saan aru, et varem teile seda kohustust seadusega pandud ei olnud. Millest tulenevalt te siiaamaani seda ülesannet siis täitsite?

Raul Malmstein

Aitäh küsimuse eest! Jällegi viitan ühele varasemale vastusele. Elu näitas, et inimeste teadlikkus finantsteemadega tegelemisel ja nendest asjadest arusaamisel oli vähene, ning me siis reageerisime. Me oleme korraldanud ka küsitlusi. Ühe küsitluse tulemus näitas, et inimeste finantskirjaoskus oli väga halb. Meile oli Finantsinspeksiooni seaduses antud selline pehme mandaat, ütleme nii. Me missioonitundest tahtsime seda asja võimalikult hästi teha. Nüüd te loodetavasti annate meile selgema mandaadi selle küsimusega tegelemiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Raul Malmstein! Me asume läbirääkimiste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kui me räägime finantsturust, siis võtmesõna peaks olema "turg". Turg kui koht, kus igal tasemel pakutakse erinevate võimalustega inimestele ja organisatsioonidele teenust. Kui sa oled rikas ja edukas äriees, siis on sul ühed võimalused. Aga siis kuulud sa selgelt vähemusse. Valdav osa kasutab finantsturul mingeid teisi võimalusi.

Ma umbes tund aega tagasi otsustasin, et üritan kasutada seda võimalust, mida, nagu väidetakse internetis, on Eestis kasutanud üle 300 000 inimese. Ma otsustasin, et võtan kiir-laenu. Ma läksin kompuutri juurde ja kuna ma ei tea, millised firmad selle äriaga tegelevad, avasin Google'i, lõin sisse sõna "kiir-laen", panin ka "SMS-laen" sinna juurde ja hakkasin vaatama. See oli üsna õpetlik. Ainuüksi neid firmasid, keda Google'is otsese reklaamiga promotakse, on kaheksa, kusjuures need on üsna tugevad firmad. Mul ei olnud eesmärki uurida SMS-laenude turgu Eestis, aga ma arvan, et neid firmasid on rohkem. Üks firma räägib enda reklaamimiseks, et tal on 75 000 klienti. Huvitav, kui palju neid tegelikult siis kokku on? On olemas info, mis, tundub, laseb mul analüüsida. Ma olen tavainimene, kellel on raha vaja. Mulle öeldi, et tundub, et see firma selles tabelis on sulle kõige kasulikum. Läksin ja otsisin selle firma lehekülje üles. Ma otsustasin, et teen tugeva esimese sammu, saan soliidseks kiir-laenajaks, tampisin sisse, et võtan laenuks 900 eurot. Ja kuhu mul selle tagasimaksimisega ikka kiirustada? Vaatasin, kui palju see siis aasta jooksul teeb. Mind julgustas lubadus, et mingeid intresse ei ole, ma olen uus klient ja sellepärast mult intressi ei võeta. Jumal küll, see on lihtsalt kingitus, eks ju, siis peaks ikka laenu võtma ja pikemaks ajaks. Kui te laenate ilma intressita 900 eurot aastaks ajaks, siis aasta lõpuks peaksite välja käima 1428 eurot ehk 528 eurot tuleb sellele summale juurde, mis teeb 53–54%. See ei ole kõige hullumeelsem protsent. Ma tuletan meelde, et intress oli võrdne nulliga.

Millest ma teile praegu räägin? Siin on samasugused lood, nagu kunagi olid suitsu-või alkoholireklaamiga: reklaami, mis kutsus üles suitsu või alkoholi tarbima, oli tohutult, aga sotsiaalset reklaami, mis soovis seda piirata, andis otsida. Google'i kolmel esimesel lehel

olid ainult kiir-laenufirmade nimed, alles kolmanda lehekülje lõpus avastasid ma Rein Siku artikli, millest lõppude lõpuks leidsin sellesama www.minuraha.ee. See on see kodulehekülg, millega tegeleb Finantsinspeksioon ja kus sulle selgitatakse, et mõnes firmas võib intress olla kuni 900% aastas, kuidas need summad muutuvad, palju kasulikum on seda teenust mitte kasutada jne.

Ma tänan Finantsinspeksiooni juhatuse esimeest selle üsna kaaluka ettekande ja soliidsete vastuste eest! Mina isiklikult sain oma küsimusele vastuse, mille põhjal saan nüüd sõnastada selle loo ...

Ma palun ajapikendust!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit.

Mihhail Stalnuhhin

... siseidee. Kõlas ju vastus, et põhimõtteliselt võiks Finantsinspeksioon kiirkrediitide ja SMS-laenudega tegelda küll, aga ressursse selleks ei ole. Ma ei saa sellest lausest aru. Asi ei ole Finantsinspeksioonis, ma ei saa riigist aru. Kui neid inimesi, kes maksavad üle ja kes annavad tohutut liigkasumit firmadele, kes on nagu raisakullid meie kohal, on sadu tuhandeid, siis peaks need ressursid kindlasti leidma. Täitsa iseenesest tuli mul see raisakullijutt. Te olete kindlasti näinud Finantsinspeksiooni raamatu kaant, kus väga ilus kaljukotkas istub kivi peal. Ma näen, et see on kotkas, kui ma vaatan prillidega, aga kui ma prillid ära võtan, siis muutub kõik uduseks ja mul on selline tunne, et see on raisakull, kes istub surnud hirve kõhu peal, ja hirm on juba gaasidest lõhki minemas. Kiir-laenude järelevalve on üks funktsioon, mis peaks Finantsinspeksioonile lisanuduma. Kõik peaksid selle üle mõtlema. Paistab, et Tarbijakaitseamet siin rolli ei mängi. SMS-laenude ja kiirkrediitide negatiivne sotsiaalne roll meie elus on tohutu. Me peaksime sellega tegelema. Kui Finantsinspeksioon vajab ainult lisaressursse, et seda teha, siis peaksime meie need neile kindlustama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetame päevakorrapunkti arutelu. Suur tänu kõikidele osalejatele!

3. Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (382 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Teie ees on Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 382, mille õiguskomisjon on ette valmistanud teiseks lugemiseks. See ettevalmistamine toimus s.a 20. mail. Me kutsusime kohale eelnõu algataja esindaja Kalev Lillo, Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõuniku Anu Linnamäe ja Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja asetäitja Tarmo Porgandi. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Küll aga rääkisin ma juba eelnõu esimesel lugemisel, et Siseministeerium oma kooskõlastuskirjas või valitsuse arvamuses selle eelnõu kohta tõi esile mõned märkused, millega me lubasime arvestada pärast seda, kui muudatusettepanekute arutelu on aset leidnud. Need muudatusettepanekud, mis me algatasime, on järgmised.

Esiteks, jätta eelnõu §-st 1 välja Paldiski omavalitsuse korraldamise seadust täiendava § 5¹ lõike 1 viimane lause. Väljajätav tekst kõlab nii: "Keila linna Paldiski linnaosa saamisel iseseisvaks kohalikuks omavalitsuseks lähivad Paldiski linnale üle kõik Keila linna Paldiski linnaosaga seotud õigused ja kohustused." Väljajätmise põhjus on asjaolu, et lause, mis alguses versioonis on, ei loo mitte õigusselgust, vaid tekitab täiendavat õigusselgusetust. Nüüd peaks see asi olema klaarimisel. Muudatusettepaneku poolt olid kõik õiguskomisjoni liikmed.

Kuna eelnõu menetlemine võttis aega ka siin Riigikogus, siis algatajate optimism seaduse jõustumise osas ei saa realiseeruda. Seetõttu on 1. juuni asemel, mis oli seaduseelnõu algatajate esialgne ettepanek seaduse jõustumise

kohta, nüüd seaduse jõustumise tähtjaks s.a 1. juuli. Seoses selle ajalise nihkega otsustas komisjon muuta ka seaduse § 5¹ lõiget 2: taotlus, millest on juttu lõikes 1, tuleb esitada Vabariigi Valitsusele mitte 1. septembriks, nagu eelnõu koostajad esialgu plaanisid, vaid 1. oktoobriks, et ka siin see lisakuu tekiks. Lõikes 2 on tehtud veel teinegi muudatus. Esialgses tekstis oli taotluse saajana ette nähtud Rahandusministeerium, aga muudatuste käigus on selleks saanud Vabariigi Valitsus. Küllap nad saavad selle sisemise tööjaotusega hakkama. Sellised olidki muudatusettepanekud.

Komisjon tegi ettepaneku tuua see eelnõu teisele lugemisele täna (sellega on asi korras, see on tehtud) ning on ettepanek teine lugemine lõpetada ja võtta eelnõu järgmisel lugemisel seadusena vastu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kadri Simson, küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Te mainisite, et eelnõu menetlemine läks pikemaks ja algtekstis plaanitud jõustumise tähtaeg on juba möödas. Miks see menetlus pikemaks läks? Kas kohtuti asjasse puutuvate osapooltega või tehti mingit analüüsi? Miks esimese ja teise lugemise vaheline aeg nii pikaks venis?

Marko Pomerants

Aitäh küsimuse eest! Kui vaadata komisjoni seisukohast, siis toimus kõik meie arvates normaalselt ja konstruktiivselt. Esialgu olid algatajad kogu menetluskäigu suhtes optimistlikud. Mingisuguseid lisaprotseduure ei toimunud, lihtsalt eelnõu algatajate arusaam ja päriselu läksid ühe kuu võrra nihkesse, aga ei midagi hullu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus on mõnevõrra laiem. Siin saalis ja üldse parlamendis on arutatud kohalike omavalitsuste küsimusi. Teatavasti on osa küsimusi arutelul maaelukomisjonis, osa põhiseaduskomisjonis ja nüüd ma näen, et osa küsimusi, mis puudutavad kohalikke omavalit-

susi, on arutelul õiguskomisjonis. Kas see on päris normaalne protsess, et kohalike omavalitsuste küsimused on jaotatud mitme komisjoni vahel või peaksid need olema ikkagi ühe komisjoni pädevuses? Milline komisjon see olla võiks?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma olen kohanud ka seisukohti, et enamik küsimusi kuulub Riigikogu õiguskomisjoni kompetentsi ning üldse kogu riigi elu ja inimeste olukorra parandamine kuulub õiguskomisjoni kompetentsi. Paraku see nii ei ole. Aga tõepoolest on Riigikogus olemas n-ö tavapraktika, et komisjoni nimi laias laastus ütleb ka seda, milliste küsimustega see komisjon tegeleb. Teisest küljest on olemas ka rubriik "Varia". Õiguskomisjon on olnud selline komisjon, kus on oma põhitegevusvaldkonnad ja ka see "Varia" rubriik. Kindlasti on õiguskomisjon olnud (vähemasti minu juhtimisel) selline komisjon, kus Riigikogu juhatuselt meile saadetu saab menetletud. See, millise komisjoni kasuks Riigikogu juhatus otsustab, tuleneb juba nende diskretsiooniõigusest. See kuulub nende pädevusse ja nad saavad seda endale lubada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja ja ettekandja! Kas see seadus on erand või me võime siin saalis varsti oodata, et ka mõned teised omavalitsused tulevad samade muredega meie ette?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma küll julgen eeldada, et siia ei tule ei Jõgeva linna ega valla korraldamise küsimust sellisel kujul, sest pole midagi klaarida. Tõepoolest, tegemist on ainukordse olukorraga, mis on Eesti okupatsioonijärgses ajaloos tulnud omavalitsuste praktikas ette ühel korral. See puudutab ainult Keila ja Paldiski linna ning Paldiski linna iseseisvumist.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui eelnõu 382 kolmandal lugemisel seaduse-na vastu võetakse, nagu te siin ütlesite ja mida komisjon toetas, kas sellisel juhul on Keila ja Paldiski linna omavahelised vaidlused, sh üsna pikad kohtuprotsessid, laenude tagasimaksmised ja vastastikused süüdistused raha kasutamise teemal lõppenud?

Marko Pomerants

Meie teadmise kohaselt peaks see tõepoolest nii olema. Loomulikult peab eelnõu loogika arvesse võtma ja võtabki kõiki juba jõustunud kohtulahendeid. Õiguskomisjoni liikmete arusaama kohaselt peaksid olema siis kõik vanad suhted klaaritud. Mida toob tulevik nende omavalitsuste suhetes, see langeb juba välja selle eelnõu raamidest.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ettekandja! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Kahtlemata on teil õigus selles, et Riigikogu juhatusel on õigus määrata eelnõude juhtivkomisjone. Aga kas ei peaks ikkagi olema nii, et kohalike omavalitsuste küsimused ei oleks teiste komisjonide n-ö "Varia" rubriigis? Teatavasti on ka põhiseaduskomisjonis oma põhiküsimused, aga tihtipeale on mõned kohalike omavalitsuste küsimused lisandunud sellest "Varia" rubriigist. Kas ei peaks olema nii, et oleks üks parlamendikomisjon, kuhu oleks kogu kohaliku omavalitsuse teemaline kompetentsus koondunud ja see komisjon arutaks kohalike omavalitsuste küsimusi mitte rubriigis "Varia", vaid põhitööna?

Marko Pomerants

Aitüma! Ma arvan, et absoluutsena ei saa seda eeldada, sest väljend "kohalik omavalitsus" võib olla mõnda teemat käsitledes küll märksõna, mis guugeldades välja tuleb, aga tegemist võib olla näiteks mingisuguse tervishoiukorralduse või mõne muu teemaga, mis kuulub sotsiaalkomisjoni kompetentsi. See ei saa olla vältimatult mingisugune reegel, aga kui seal on ka erandid, siis jah, palun!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Marko Pomerants! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu kohta on tehtud kolm muudatusettepanekut, need kõik on teinud juhtivkomisjon. Vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on õiguskomisjonilt ja ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on, et tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 3 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on, et tuleks täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 382 teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud.

4. Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (400 SE) esimene lugemine**Aseesimees Laine Randjärv**

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhtaja! Head kolleegid! Ravimiseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu väljatöötamise tingis vajadus kindlustada ravimite järjepidev kättesaadavus Eesti patsientidele ning vältida olukordade kujunemist, kus ravimite koordineerimatu väljaveo tõttu ei ole olulise tähtsusega ravimid prognoosimatu aja vältel Eesti hulgemüügist ja apteekidest saadaval, põhjustades patsientidele ravikatkestusi ja halvendades ravikvaliteeti.

Tegemist ei ole uue teemaga. Sotsiaalministeerium tõstas eelnimetatud probleemi, kui Riigikogu oli Eesti õigusruumi üle võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/62/EL. Sotsiaalkomisjon avaldas toetust Sotsiaalministeeriumi algatusele, kuid muudatusettepanekut tollal arutlusel olnud eelnõu kohta ei tehtud, sest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul oli tulenevalt toote nõuetele vastavuse seaduse §-st 43 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 98/34/EÜ vaja kavandatavast muudatu-

sest teavitada Euroopa Komisjoni ja teisi lepinguriike. Protseduur näeb ette kolmekuulist konsulteerimisperioodi. Eelöeldust lähtuvalt otsustas sotsiaalkomisjon algatada eelnõu, mida lubage mul nüüd tutvustada.

Eelnõuga täiendatakse ravimiseaduse § 20 lõigetega 6 ja 7. Paragrahvi 20 lõike 6 kohaselt on ravikindlustuse seaduse alusel sõlmitud hinnakokkuleppega ravimite väljaveoks vajalik müügiloa hoidja nõusolek. Nõusoleku andmisest võib keelduda vaid juhul, kui ravimi väljavedu võib põhjustada ravimiga varustamise katkemist Eestis. Koosõlas ravikindlustuse seaduse § 42 lõikega 4 sõlmivad sotsiaalminister ja ravimi müügiloa hoidja hinnakokkuleppe iga Eesti Haigekassa ravimite loetellu kantud ravimi kohta, millel on piirhinnast madalam või sellega võrdne jaemüügihind või mis on ainus sama toimeaine ja manustamisviisiga turustatav ravim. Nende ravimite hinnakokkuleppehindade järgi, mille jaemüügihind on piirhinnast madalam või sellega võrdne, arvutatakse piirhinnad ka teiste Eesti Haigekassa ravimite loetellu kantud ravimite hüvitamiseks. Hinnakokkuleppe kohaselt on müügiloa hoidja kohustatud tagama leppes sätestatud ja vastavalt Eesti ravikindlustuse eelarvele läbiräägitud hinnataseme, samuti ravimi järjepideva ja piisavas koguses saadaval oleku Eestis hulgemüügi tasemel.

Hinnakokkuleppe tingimuste rikkumise korral vormistatakse müügiloa hoidjale leppetrahv, tingimuste korduva rikkumise korral kaalutakse hinnakokkuleppe lõpetamist või muutmist, st uute tingimuste kokkuleppimist selliselt, et müügiloa hoidja saaks kinnitada oma suutlikkust hinnakokkuleppe tingimusi täita. Seetõttu on müügiloa hoidjale, kes vastutab ravimi järjepideva ja piisava kättesaadavuse eest, vaja tagada võimalus ennetavalt sekkuda Eestisse tarnitud ravimivarude väljaveosse, vältimaks olukordi, kus hinnakokkuleppega ravim prognoosimatu aja vältel hulgemüügis ja apteekides puudub. Nende hinnakokkulepetega ravimite puudumine apteekidest, mis on ainsad sama toimeaine ja manustamisviisiga ravimite hulgas, põhjustab patsientide ravi katkestusi, mis halvendavad ravikvaliteeti ning toovad kaasa täiendavaid arstivisiite. Nende ravimite puudumine apteekidest, mis on piirhinnast madalama või sellega võrdse jaemüügihinnaga, põhjustab patsientide

omaosaluse suurenemist, halvendades ravimite rahalist kättesaadavust, mis võib samuti ravikatkestusi põhjustada. Praegu kasutada olevad allikad müügiloa hoidjatele on Raviameti statistilised andmed (kvartali jooksul hulgi-müügist müüdnud ravimid) ja Eesti Haigekassa statistilised andmed (kvartali jooksul apteekidest väljastatud ravimid), mida võrreldakse Eestisse tarnitud ravimikogustega. Eelnimetatud kvartaalsed andmed on aga kättesaadavad ajalise nihkega ning müügiloa hoidja ei saa väljaveost teadlikuks enne, kui suvalises koguses väljavedu on juba toimunud.

Direktiivi 2001/83/EÜ nõuetest tulenevalt ei toimu ravimivaldkonnas tavapäraselt kaupade vaba liikumist. Igas liikmesriigis võib turustada vaid selliseid ravimeid, millel on müügiloa. Müügiloata ravimite turustamine on lubatud ainult konkreetsete patsientide ravimiseks ning tingimusel, et analoogseid müügiloaga ravimeid turul ei ole. Samuti peavad turustatava partii pakendid vastama müügiloa tingimustele, sh pakendi märgistuse nõuetele ja infolehe keelenõuetele. Eelnimetatud direktiivi artikli 6 lõike 1a kohaselt vastutab ravimi turustamise eest ravimi müügiloa hoidja. Sellest tulenevalt planeerivad ja korraldavad ravimite tootmist ja tarnimist sihtliikmesriiki müügiloa hoidjad. Müügiloa tingimustele vastava ravimi tootmine ja tarnete korraldamine võib võtta aega isegi kuni üks-kaks aastat. Seetõttu tekivad olukorras, kus ravimit veetakse Eestist prognoosimatul ajal ja prognoosimatus koguses välja, tarnehäired ja ravim ei ole Eesti patsiendile kättesaadav. Tarnehäired kujunevad kergesti eelkõige väikestes omakeelsetes liikmesriikides, kus müügiloa tingimustele vastavad turustatavad ravimikogused ei ole suured ja n-ö puhver on väike. Samas on ravimiseaduse § 64 lõike 3 kohaselt müügiloa hoidja kohustatud Raviametit teavitama ravimiga varustamise katkemisest ja tarnehäirete tekkimisest vähemalt kaks kuud ette.

Ülevaade ravimitest, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe, ning leppe sõlminud müügiloa hoidjatest ja nende esindajatest on kättesaadav Sotsiaalministeeriumi veebilehel. Seega on andmed müügiloa hoidja või tema esindajaga ühenduse võtmiseks kergesti leitavad. Müügiloa hoidja seatud ravimi väljaveo keeld peab olema asjakohaselt põhjendatud.

Paragrahvi 20 lõike 7 kohaselt on Raviametil õigus peatada ravimi väljavedu, kui see on vajalik rahvatervise kaitse huvides. Ravimi kättesaadavuse probleem võib ilmneda ettenägematult, näiteks nakkusliku haiguspuhangu korral, kui vajadus mõne ravimi järele ootamatult suureneb, või takistuse tekkimise korral ravimi tootmise protsessis või ravimi kvaliteediprobleemi ilmnemisel. Sel puhul leitakse koostöös arstidega sobivad asendusravimid ning riigis püütakse võimalikult efektiivselt tagada piisav asendusravimi varu. Raviameti seatud ravimi väljaveo keeld peab olema asjakohaselt põhjendatud ning rakendub kõigile käitlejatele võrdsetel alustel.

Seadusega piiratakse ravimi hulgi-müügi tegevusloa omajate vabadust ravimit turustada siiski vähemal võimalikul moel. Nõusolekut väljaveoks küsitakse vaid hinnakokkuleppega ravimite kohta, mis moodustavad ligikaudu 14% müügiloaga ravimite arvust.

Muudatus tagab Eesti Haigekassa ravimikulutuste parema prognoosituse, tulenevalt jätkusuutlike hinnakokkulepete sõlmimisest müügiloa hoidjatega. Ravimikulutuste hea prognoositus ja sobivad hinnad aitavad omakorda kaasa uute ravimite lisamisele soodusravimite loetellu ning tervishoiuteenuste jätkusuutlikule rahastamisele.

Lisan veel, et Vabariigi Valitsus toetab eelnõu. Sotsiaalkomisjon tegi oma 20. mai istungil järgmised menetluslikud otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 4. juunil, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 18. juuni kell 17.15. Kõik otsused tehti konsensusega. Palun ka teid eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tänase päevani oli mul ettekujutus, et Eesti impordib ravimeid, mitte ei tegele nende ekspordiga. Kuna ma selle sfääriga mitte kuidagi seotud ei ole, siis on mul raske ette kujutada seda olukorda, mida me püüame selle § 20 muutmisega vältida. Et see oleks arusaadavam, kas te saate kirjeldada neid põhjuseid, miks mingit ravimit peaks Eestist välja viima,

kellel üldse peaks tekkima selle vastu huvi, kuidas see võiks toimuda ja kuhu neid ravimiteid tavaliselt viiakse? Tooge mingi praktiline näide, kust selguks, mida me püüame vältida.

Maret Maripuu

Aitäh! Nagu ma ütlesin, see muudatus puudutab vaid 14% Eestis müügil olevatest ravimitest ehk neid ravimeid, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe. Need ravimid võivad Eestis olla odavamad kui teistes liikmesriikides. Seetõttu võib hulгимüüja võtta oma laost mingi koguse seda soodsama hinnaga ravimit ja viia selle ükskõik millisesse teise liikmesriiki. See võib põhjustada olukorra, kus Eesti patsiendil ei ole seda ravimit võimalik saada. Muudatus näeb ette, et kui hulгимüüja tahab välja viia ravimit, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe, sest see on siin hinna poolest soodsam kui mujal, siis peab ta sellest müügiloo hoidjale teatama. Väljavedu keelata on võimalik vaid juhul, kui see on põhjendatud, kui müügiloo hoidja ütleb, et tal on tõesti ainult mingi kogus seda ravimit ja statistiliselt on teada, et seda ravimit võib Eestis selle aja jooksul just nii palju kuluda.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus mõnevõrra täiendab eelmist küsimust, kuna ka vastuses kõlas, et see olukord võib tekkida. Aga mul tekkis kohe alguses küsimus. Seadusesse lisatakse küllaltki tõsine paragrahv. Kuid kas meil on juba olnud mõni niisugune situatsioon? Harilikult tekib seadusmuudatuse vajadus siis, kui elus on tõesti tekkinud mingi situatsioon, mille vältimist tulevikus oleks hädasti tarvis. Kas Eestis on juba olnud mõni juhtum, kus ravimid on Eestist välja viidud ja on tekkinud apteegis, haiglas ja ka hulgiloo probleeme?

Maret Maripuu

Aitäh küsimuse eest! Selliseid situatsioone on olnud. Ravimiamet on seetõttu ka trahve välja kirjutanud. See muudatus on tingitud praktilisest vajadusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Milleks on üldse vaja eraldi nõusolekut, kui Ravimiamet igal juhul jälgib ravimite sisse- ja väljavedu?

Maret Maripuu

Aitäh küsimuse eest! Nagu ma ennist ütlesin, Ravimiamet saab panna piirangu peale siis, kui on tegemist näiteks suure nakkushaiguse puhanguga ja võib tekkida oht, et mingi ravim võib otsa saada. Pakutud muudatus aitab kaasa sellele, et müügiloo hoidjal, kellel on kohustus hinnakokkuleppega ravimit Eestis turul hoida, tekib teadmised, et see ravim on hulgiloo või apteekidest kadunud. Nagu ma eelnõu tutvustuses ütlesin, haigekassa andmed ja Ravimiametile esitatavad andmed on kvartaalsed. Aga kui nüüd tahetakse ravimit Eestist välja viia, siis peab esitama müügiloo hoidjale taotluse, et tahetakse ühte või teist ravimit niivõi niipalju välja viia. Müügiloo hoidja saab loa andmisest keelduda vaid juhul, kui see keeld on tõesti põhjendatud. Ei saa olla nii, et keegi lihtsalt ütleb, et ta ei luba ravimit välja viia. Selleks peab olema konkreetne põhjendus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! See jutt tundub olevat väga teoreetiline. Kui meil tõesti oleks olnud juhtumeid, et mõne suurema nakkushaiguse puhul ei oleks ravimeid jätkunud, siis oleks sellest avalikkusele teatatud ja ajakirjandus oleks sellest kirjutanud. Aga mulle ei tule neid juhtumeid meelde. Kas ei ole jälle tegemist lihtsalt Euroopa direktiiviga, mille punkte tuleb täita? Kohapeal pole olnud selliseid olukordi, mis näitaksid, et see probleem oleks üleväl. Pigem on meil see probleem, et paljusid ravimeid Eestisse üldse ei toodagi.

Maret Maripuu

Aitäh! Tegemist ei ole Euroopa direktiivi nõudega, nagu ma ütlesin. Me praegu konsulteerime, kas Euroopa Komisjon lubab seda

muudatust jõustada. Lähtuvalt toote nõuetele vastavuse seaduse §-st 43 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 98/34/EÜ tuleb Euroopa Komisjonile meie soovist teatada. Me jääme peale esimese lugemise lõpetamist ootama, mida Euroopa Komisjon asjast arvab. Jah, Ravimiametil ei ole seni minu teada sellist vajadust olnud, küll aga on olnud mitmeid selliseid juhtumeid, kui patsiendid on jäänud oma ravimist ilma, sest seda ei ole olnud apteegivõrgus saadaval, kuna see on Eestist välja viidud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Müügiloa hoidja peab andma hulгимүүјale nõusoleku. Keelduda saab ta ainult siis, kui ravimiga varustamine võib katkeda. Mis on selle varustamise katkemise kriteeriumid? Mida selle all mõeldakse? Kas seda, et ravimit ei ole hulгilaos, apteegis või inimestel käes? Kas seda, et ravimit ei ole nädal või kuu aega? Mis on need katkemise kriteeriumid?

Maret Maripuu

Aitäh! Katkemise kriteerium on see, et müügiloa hoidja leiab, et ta ei suuda meie pat-siente enam varustada, vajalikku kogust ei ole hulгilaos või apteegis. See otsus sõltub konkreetsest ravimist ja sellest, kui suur on prognoositav tarbijate hulk. Aga nagu ma ütlesin, tegemist on eelnõu esimese lugemisega. Ma arvan, et siin on vaja teha mõningaid täpsustusi. Ma ise olen mõtisklenud, et võib-olla peaks siia panema ka tähtaja, millise aja jooksul müügiloa hoidja selle vastuse peab andma. Aga põhimõtet tuleks toetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Kas müügiloa hoidjatel ja hulгимүүјatel oli ka eriarvamusi? Kuidas see kokkulepe saavutati? Milliseid argumente võiks näiteks Euroopa Liit tuua, kui nad ei taha sellega nõustuda? Mis võiks olla nende ettekääne?

Maret Maripuu

Aitäh! Meenutage aega, kui me arutasime Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/62/EL Eesti õigusruumi ülevõtmist. Siis oli ajakirjanduses juttu sellest, et hulгимүүјad ei ole selle ettepanekuga rahul, neile see ei meeldi. Aga see oli just müügiloa hoidjate, Ravimiameti ja Sotsiaalministeeriumi ettepanek, sest praegu on nii, et kui müügiloa hoidja ei suuda tagada, et ravim oleks Eestis kättesaadav, siis trahvitakse teda. Samas saab müügiloa hoidja teada, et see või teine ravim on hulгимүүјist ja apteegivõrgust otsa saanud, alles kolmekuulise viivitusega. Ma arvan, et see muudatus peaks aitama ka hulгимүүјat, sest on olnud selliseidki juhtumeid, kui müügiloa hoidja on küll hinnakokkuleppe sõlminud, aga seda ravimit pole Eesti hulгимүүјi- ja apteegivõrku toodudki. Edaspidi ei saa nad vastastikku üksteist süüdistada, et keegi viis ravimi välja või see ravim ei ole üldse meie hulгимүүјi- ja apteekivõrku tulnud. Euroopa Komisjon on saatnud meile, õigemini Sotsiaalministeeriumile, eelnõu kohta küsimused. Nendele praegu vastatakse ja esitatakse argumente.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kaks aastat tagasi, 2011. aastal istus siinsamas saalis Balti Assamblee ja arutas Baltikumi ravimiturgu. Räägiti just sellest, et meie turg on liiga väike ja seda valdkonda tasub vaadata natukenegi laiemalt. Hiljem on korduvalt mainitud, et see on üks reaalne Balti koostöö valdkond. Kuidas see eelnõu haakub ideega, et Baltikumil võiks olla ühtne ravimiturg ning me võiksime regulatsioonid ja seadused koos läbi mõelda, sest äkki on sellest kasu?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma tean, et koostööd Baltikumis tehakse näiteks mitmesuguste vaktsiinihangete puhul, kus see ühisosa leitakse. Ma arvan, et ravimiseaduste ühtlustamine on väga ilus unistus, aga ma ei oleks selles suhtes väga optimistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Pean tunnistama, et ma ei ole selle valdkonna ekspert. Aga mulle jäi siin kõrvu lause, et müügiloa hoidja saab teada, et ravimitega võib olla turul probleeme, umbes kolmekuulise viiteajaga. Kui ta saab seda teada sellise viiteajaga, siis kuidas saab ta anda hinnangu, kas nende ravimite kättesaadavusega tekib probleeme või mitte? Teine küsimus: kas keegi saab seda kontrollida? Kas Raviametil on õigus müügiloa hoidja sõnu ühel või teisel kujul kontrollida? Kui piisab pelgalt müügiloa hoidja väitest, siis see võib tekitada kohalikul turul probleeme, sest arvatavasti ei ole nad ravimite väljaviimise suhtes mitte just väga optimistlikud.

Maret Maripuu

Aitäh! Alguses oli juttu, et kehtiva seaduse alusel saadakse väljaveost teada viiteajaga. See muudatus, mida me praegu tahame seadustada, näeb ette, et enne, kui ravimit tahetakse Eestist välja viia, tuleb anda sellest teada müügiloa hoidjale, kes saab argumenteeritud põhjendusega selle keelata. Seda otsust on võimalik kohtus vaidlustada, kui väljaviija leiab, et põhjendus ei pea vett. Praegu Raviametil reaalajas kontrollimise võimalust ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Nagu ilmneb nendest küsimustest, mida siin saalis esitatakse, tunduvad need asjad, millest te räägite, siiski võrdlemisi ebareaalsena. Minu teada toodetakse ravimeid maailmas nii palju, et neid jätkub, nendest suurt puudust ei ole. Ikkagi ei saa ma aru, millal tuleb see hetk, kui tuleb üks või teine ravim Eestist välja viia ja kuskilt mujalt seda kätte ei saa. Ma muidugi ei tunne seda valdkonda, aga kas on ka mõni üldtuntud ravim, mida võiks siin nimetada? Mulle meenub, et meil olid suured vaktsiini tagavarad seagripi vastu. Kas need jäid Eestisse või õnnestus need kuidagi välja mehkeldada?

Maret Maripuu

Härra Lenk, ma olen siiralt üllatunud! Teil on nii palju valijaid ja te teate nende muresid. Kas siis keegi ei ole teile kaevanud, et tal on

jäänud üks või teine ravim apteegist saamata? Mul on muidugi väga hea meel, kui teie valijatel on hästi läinud. Tegelikult aga on olnud juhtumeid, kus ravim on Eestist välja viidud. Nagu ma ütlesin, see muudatus puudutab vaid 14% Eesti ravimiturul olevatest ravimitest. Need on ravimid, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe. Sotsiaalministeerium on pidanud tootjatega läbirääkimisi ja saanud Eesti inimestele väga soodsa hinna. Seda soodsa hinnaga ravimit oleks kasulik turustada mujal, seal, kus see on kallim. Selles on see probleem. Me tahame kaitsta Eesti patsiente, et neil oleks alati võimalik Eestis ravimit osta. Nagu ma ütlesin, see ei puuduta kõiki Eestis müügil olevaid ravimeid, vaid ainult 14%, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma sain teie vastusest teada, et kui hulгимүүja soovib ravimit Eestist välja viia, siis pöördub ta müügiloa hoidja poole. Juhul kui müügiloa hoidja arvates puudub piisavalt suur ravimivaru, selleks et tagada ravimi kättesaadavus Eesti turul, siis ta vastab eitavalt. Raviametil puudub võimalus seda kontrollida. Hulгимүүja ainuke võimalus seda müügiloa hoidja negatiivset vastust vaidlustada on pöörduda kohtu poole. Kas on veel mingeid muid variante, kas sinna vahele tekib mingi muu instants või on tulevikus selle probleemi lahendamise tõesti ainult kohtu pädevuses?

Maret Maripuu

Kui teil on häid ideid, siis muudatusettepanekuid saab esitada kuni 18. juunini.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas hulгимүүjad, kes ravimeid müüvad, kauplevad ainult Eesti turul või tegutsevad nad ka väljaspool Eestit? Kas see muudatus ei tekita ettevõtluse piiramist? Praegu ei ole eelnõus toodud tähtaega, kui kiiresti müügiloa hoidja peab selle taotluse läbi vaatama. Seega võib tekkida

olukord, kus ettevõtja hoiab laos meeletul hulgal ravimeid, tema taotlust menetletakse kaks kuud ja kolmandal kuul öeldakse, et ravimeid võib välja viia küll. Aga siis on hilja, sest ettevõtja on pangalaenu võtnud ja see raha lihtsalt seisab. Tegelikult peaks siin väga selgelt sees olema, kui kiiresti seda taotlust menetletakse. Peaks olema ka paigas, kui suur kogus nendest 14% ravimitest on laos. 14% ei ole sugugi nii vähe, see selgub eriti siis, kui lugeda neid nimetusi.

Maret Maripuu

Aitäh! Direktiivis 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta on toodud ära nõuded, millest tulenevalt ei toimu ravimivaldkonnas tavapärasest kaupade vaba liikumist ja selliseid piiranguid võib kehtestada. Aga nagu ma ütlesin, praegu toimuvad Euroopa Komisjoniga läbirääkimised, kas see muudatus on põhjendatud, kas peaks selliseid sätteid teisiti sõnastama ja kas siin tuleks määrata tähtaegu. See on arutlusel olnud Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna ja Raviameti inimestega. Kindlasti oleks parem ja selgem, kui siin fikseerida täpne tähtaeg, millal müügiloo hoidja oma vastuse peab andma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma panin tähele, et te ütlesite, et esimene ja teise lugemise vahepeal te ootate, õigemini, komisjon ja ministeerium ootavad Euroopa Komisjoni seisukohta selles küsimuses. Aga mis saab siis, kui komisjoni seisukoht selle eelnõu kohta on negatiivne või eitav? Kuidas siis on sotsiaalkomisjonil koostöös Sotsiaalministeeriumiga plaanis see probleem lahendada?

Maret Maripuu

Aitäh! Esiteks, ma olen positiivselt meelestatud ja loodan, et vastus ei ole eitav, sest analoogset regulatsiooni on kasutatud ka teistes liikmesriikides. Praegu, küsimuste-vastuste vóorus me võime veel seda eelnõu parandada. Ma ikkagi loodan, et me leiame parima võima-

liku lahenduse, et Eesti inimestele oleksid ravimid kättesaadavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Sa oled pidanud saalile andma pikki vastuseid ärimeeste huvide ja kõige muu kohta. Ma loodan, et sa saad kinnitada, et tegelikult see seadus kaitseb Eesti patsienti ning võimaldab tal ravimeid soodsamalt saada. Sotsiaalkomisjonis meil dispuuti tegelikult ei tekkinudki. Tahtsin küsida seda, mille Priit Toobal juba ära küsis, nimelt, mis juhtub, kui Euroopa Liidust tuleb eitav vastus. Järsku sa veel kord kinnitad, et täna menetletav seaduseelnõu ei ole mingi kurikaval relv ettevõtluse piiramiseks, vaid see on mõeldud pigem patsiendi kaitseks?

Maret Maripuu

Aitäh! Kordan veel kord, et see eelnõu koostati just nimelt sellepärast, et kaitsta Eesti patsiente, tagada, et Eesti patsientidel oleks võimalik osta turult kõige soodsamat ravimit. See on meie eesmärk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kogu selle seadusmuudatuse loogika seisneb selles, et hulгимүүja tahab pätti teha, võtab Eesti laost mingi ravimi ja siis veab selle hoopiski Läti, sest seal on see kallim. Aga mis hinnad need on, millega hulгимүүja opereerib? Need on ju tehasehinnad, millega hulгимүүja ravimi kätte saab. Kuid ega tehasehinnad ei pruugi Eestis ja Lätis erineda. Kui me vaatame minigeid hoopis suuremaid riike, siis näeme, et mida suurem turg, seda madalam on hind. Nii et Eestis on need ravimid nagunii kõrgema hinnaga ostetud.

Maret Maripuu

Aitäh! Nagu ma ütlesin, see puudutab vaid neid ravimeid, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe, kusjuures riik on olnud üks osapool läbirääkimistel hinna üle. Aga ma usun, et

järgmisel sotsiaalkomisjoni koosolekul, kus me seda teemat arutame, saame vaadata näiteid ka selle kohta, et hinnakokkuleppega ravimid on Eestis odavamad kui mujal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalkomisjoni ettekandja! Ma saan aru, et selle seaduse vajaduses on veendunud Sotsiaalministeerium, kes tegi analoogse muudatusettepaneku ka selle ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mis oli Riigikogus arutelul märtsis. Te ütlesite, et seda muudatusettepanekut ei saanud vastu võtta seetõttu, et see vajab Euroopa Komisjoni luba, mille saamine võib võtta kolm kuud. Hiljem küsimustele vastates ütlesite, et ka praegu pole seda luba veel taotlema hakatud, et oodatakse esimese lugemise lõppemist. Kas ma sain õigesti aru, et Euroopa Komisjoni poole loa saamiseks pöörduakse alles peale tänase arutelu lõppu? Miks siis on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg varem, kui tõenäoliselt tuleb Euroopa Komisjoni vastus?

Maret Maripuu

Aitäh! Arvatavasti ei väljendanud ma ennast täpselt. Kui sotsiaalkomisjon eelnõu algatas, saatis Sotsiaalministeerium selle eelnõu Euroopa Komisjonile. Praegu käib Euroopa Komisjoniga kirjavahetus ja esimesed vastused on juba ära saadetud. Miks me eelmise eelnõu kohta seda muudatusettepanekut ei esitanud, kui see oli komisjonis arutelul? Meil oli vaja direktiiv üle võtta ja juba terendas tähtaja ületamine, sellepärast otsustas komisjon algatada eraldi eelnõu, et ei oleks seda ajasurvet, mis oli seotud direktiivi ülevõtmisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt aitäh väga põhjalike vastuste eest! Direktiivis 2001/83/EÜ, mille ülevõtmise vajadusele te olete viidanud, on välja toodud needsamad tarnehäired, mida te täna tutvustasite. Sealjuures on rõhutatud, et kõik müügiloa tingimused on liikmesriikide otsustada, sh infole-

he keelenõuded jms. Kas te komisjonis koos nende muudatuste ja direktiivi ülevõtmisega arutasite väga pikka aega Eestis vaidluse all olnud teemat, et teatud põhiravimite kohta peaks info olema kättesaadav mitmes keeles?

Maret Maripuu

Aitäh! See direktiiv 2001/83/EÜ on juba ammu üle võetud. Praegune Riigikogu koosseis ei ole saanud sellel teemal oma mõtteid teritada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Siin oli palju küsimusi selle kohta, kas seda seadust üldse vaja on. Ma proovisin meenutada, millal on Eestis ravimipuudus olnud. Võib-olla ainus avalik paanika oli siis, kui meil ei olnud võimalik saada gripivaktsiini. Kas selle seaduse alla lähevad ka vaktsiinid? Te mainisite, et see hõlmab ainult 14% retseptiravimitest. Kas see seadus määrab kindlaks ka vaktsiinide liikumise või kuuluvad vaktsiinid täiesti omaette seaduse alla?

Maret Maripuu

Aitäh! Selle seaduse alla lähevad need ravimid, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe. Vaktsiine ostetakse Eestisse teistmoodi, ilma hinnakokkuleppeta. Muudatus puudutab kroonilisi haigeid ja teisi haigeid, kellele on määratud ravim, mille kohta on sõlmitud hinnakokkulepe ja mis on kõige soodsam. Kuigi ei ole olnud selliseid suuri juhtumeid, millest oleks kirjutatud ajakirjanduses, näiteks, et üks või teine vaktsiin on otsa saanud, ma siiski arvan, et igale inimesele, kelle elu sõltub just nimelt ühest konkreetsest rohest, on tragöödia, kui tal ei ole Eestis võimalik seda rohtu osta. See muudatus peaks tagama, et selliseid juhtumeid tulevikus ei oleks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin ikka Euroopa Komisjoni arvamuse saamise kohta. Võib juhtuda ka nii, et see arvamus tuleb hiljem, kui on eelnõu

parandusettepanekute tegemiseks määratud tähtaeg. Kas see võib tähendada, et kui selleks ajaks ei ole Euroopa Komisjonilt laekunud seisukohta selle eelnõu kohta, siis on sotsiaalkomisjon sunnitud selle eelnõu menetlemise katkestama, ära ootama Euroopa Komisjoni seisukoha ja seejärel eelnõu menetlusega edasi minema? Kas see on võimalik variant, mida komisjon on kaalunud?

Maret Maripuu

Aitäh! Kuna eelnõu on algatatud sotsiaalkomisjonis täieliku konsensusega, siis ma usun, et kui Euroopa Komisjoni vastus tuleb hiljem, kui on etteantud muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, siis komisjonil on õigus meie kodu- ja töökorra seadusest lähtuvalt ise muudatusettepanekuid esitada. Siin saalis on tavaks teatud protseduurireeglid. Kui eelnõu muutub väga tõsiselt, siis eelnõu lugemine katkestatakse, et kõik Riigikogu liikmed saaksid muutunud eelnõuga tutvuda ja oma muudatusettepanekuid teha. Miks ei võiks nii juhtuda ka selle eelnõuga, mis sai komisjonis täieliku toetuse nii siis, kui see algatati, kui ka siis, kui see saadeti siia saali ettepanekuga esimene lugemine lõpetada?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! See on täiesti loomulik, et häid asju komisjonis arutades valitseb konsensus, sest meie ülesanne on tagada inimestele elamisväärne elukeskkond, eriti neile, kes on võib-olla natukene haiglasemad ja vajavad teatud ravimeid. Kas selle eelnõu arutamise käigus, mis käsitleb ravimiprobleemi laiemalt, oli komisjonis arutluse all see, et üldine ravimite kättesaadavus meie apteegikettides on suhteliselt selektiivne, sest mõnes ketis on üht ravimit ja mõnes teises on teist? Võin öelda, et Eesti jaguneb tinglikult kaheks: Ibumaxiga apteegid ja Ibumaxita apteegid. Kas komisjonis selline turegulatsiooni temaatika ka laiemalt esile kerkis? Tegelikult võiksid elementaarsed ravimid olla kättesaadavad igal pool.

Maret Maripuu

Aitäh! Kahjuks see teema arutlusel ei olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Teema on ääretult lai, nii et ma palun kohe kaheksa minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Viktor Vassiljev

Kaheksa minutit on muidugi vähe, et sellest teemast läbi närida. Vaadake, head kolleegid, siin on kirjas ainult paar rida. Peale vaadates tundub, et kõik on lihtne ja loogiline. Selleks et ravimeid müüa, siia ja sinna välja vedada, peab olema müügiluba. Kõik on korras, litsumepu ja läheme lõunale, mis siin ikka. Aga küsimusi tekkis ja üsna palju, sest kõik, mis on seotud ravimitega, on üsna valus. Mis on maailmas need seaduslikud ärid, kus ringleb kõige rohkem raha? Esimesel kohal on relvakaubandus ja teisel kohal ravimikaubandus, kusjuures mõlemad on potentsiaalse ohu allikad. Mõlemad on tähtsad inimese elule ja tervisele.

Siin räägiti hüpoteetilistest olukordadest, kus hulгимүүja võtab kätte ja jätab turu millegipärast mingist ravimist ilma. Tegemist ei ole mitte sellega, et keegi oleks tahtnud eestlasi mingist konkreetsest ravimist ilma jätta, vaid ilmselgelt on siin hulгимүүja teinud mingeid valesid äriotsuseid, sest hulгимүүja ja müügiloa hoidja töötavad ju käsikäes. Müügiloa hoidja, kes võib olla mingi Prantsuse tehase esindaja, jälgib, et tehase toodangut oleks selles regioonis, mille eest tema vastutab, kogu aeg müügil. Ta konsulteerib sel teemal pidevalt hulгимүүjaga. Hulгимүүja on samuti huvitatud, et see preparaat oleks Eestis müügil. Kui näiteks Eestis korjatakse mingi ravim nädalaks või kuuks ajaks ära ja varustusse tekib auk, siis see tekitab hulгимүүjale hiljem probleeme. Nii et ei hulгимүүja ega müügiloa hoidja ei ole huvitatud sellest, et mingi ravim Eestist välja viia.

Mingisugust erilist hinnahuvi, et korjata ravim Eestis kokku ja müüa seda näiteks Lätis, ei ole, sest see hind, millega opereerib hulgi-müüja, on tehasehind, mille räägib talle välja müügiloa hoidja. Tehase hind on põhimõtteliselt see hind, millega ravim tehast välja tuleb. Ainult et tootja vaatab sedagi, milline on turg, ta vaatab näiteks Venemaa turgu ja vaatab Eesti turgu. Ma ei oska isegi peast öelda, kui mitmekümne- või mitmesajakordsed vahed on nendel turgudel. See ravim, mis läheb suurele turule, saadakse kätte odavamalt, mis läheb väiksemale turule, on aga kõrgema hinnaga. Eesti ravimid on nagunii juba algselt tunduvalt kallimad kui ravimid kuskil suurematel turgudel. Ei ole mingit mõtet neid ravimeid välja viia. Kui selliseid juhtumeid on olnud, siis on tegemist olnud lihtsalt kellegi vale äriotsusega. Kas see vajab mingisugust seaduslikku regulatsiooni? Ma selles sügavalt kahtlen, sest tegelikult on see Ravimiameti tegemata jäänud töö. Ravimiamet peaks kullipilgul jälgima kõiki ravimeid, mida Eestisse tuuakse ja siit välja viiakse. Õigus tal selleks on ja ka võimalusi peaks tal olema. Kas ei ole viitsimist, ei jätku inimressursse või tegeleb Ravimiamet millegi muuga? Aga põhimõtteliselt on see Ravimiameti ülesanne ja minu meelest siin küll mingit seadusmuudatust vaja ei ole.

Meil on huvitav olukord. Meil on ääretult liberaalne majandus. See tekitab selle, et me loodame väga turegulatsioonile, konkurent-sile, me tekitame igasuguseid konkursse, kus hakkavad stiihiliselt toimuma mingid protsessid ja siis me tahame igaks juhtumiks välja mõelda seadusliku regulatsiooni. See ongi see, millega me siin Riigikogus tegeleme. Seadusi, parandusi, parandatud seaduste muudatusi ja seaduste muudatuste parandusi uue seaduse vastuvõtmiseks tuleb nagu Väandrast saelaudu, sest me üritame iga üksikjuhtumi jaoks välja mõelda seaduse, kuigi on olemas riiklikud institutsioonid, kes peaksid kogu ravimisektoril silma peal hoidma. See tekitab huvitavaid vaidlusi, näiteks vaidluse apteekide asutamise piirangu üle.

Eile toimus sotsiaalkomisjoni laiendatud n-ö pleenum, kus oli minu hinnangu järgi kohal üle 30 inimese. Seal olid ravimitootjate, müügiloa hoidjate, hulgi-müüjate, apteekrite liidu ja apteekide ühenduse esindajad ning veel igasuguseid vahvaid ja huvitavaid inimesi. Tuli

välja, et igauhel neist on oma seisukoht. Mitte mingisugust konsensust ei leitud. Apteekide tegevus on ühest küljest väga täpselt reguleeritud, on teada, millised on hinnaalandused, mida kellele ja kuidas tohib müüa ning et tohib pakkuda ainult kõige odavamad varianti. Teisest küljest on aga kõik täiesti vaba. Tee, mis tahad. Siis üritataksegi apteeke asutamispriirangu abil linnast välja pressida, et ei oleks enam ühel tänavanurgal neli apteeki, vaid nad lähemal maale. No ei lähe nad maale, sest maal nad lihtsalt ei pea vastu! Selleks et apteek saaks ennast kuidagi ülal pidada, apteekril oleks kõhukene täis ja silm säraks, on vaja vähemalt 2000 haiget, aga seejuures ostuvõimelist klienti. Kuid mis toimub maal? Maal pannakse apteegid kinni, pannakse ka postkontorid kinni, seal ei ole enam päästeteenistustki. Aga muidugi on seal priitahtlikud pritsimehed.

Nüüd räägitakse sellest, et ravimeid hakatakse müüma tanklas, posti teel või interneti kaudu. Väga hea! Logid ennast sisse ja tarbid virtuaalset Viagrat (see aitab muuseas suurepäraselt). Kas apteegikotiga poisid või apteegibussid hakkavad ringi käima, seda ma ei tea. Aga me oleme igal juhul oma liberaalsuses jõudnud niikaugemale, et meil ongi piiramatu vabadus: kui tahad elada maal, siis ela nagu kiviajal, aga kui ei taha nii elada, siis koli linnas. Meil on ka selles mõttes vabadus, et kui tahad elada sellisel Eestimaal, nagu meile siin on tekitatud, siis võid elada, aga kui ei taha, siis võid kolida laia maailma, nagu rahvas ka teeb. Kõige selle juures pannakse prügikastidele loosungid, et saavutuste üle ollakse uhked, kusjuures on leitud, et selle loosungi õige koht ongi prügikasti peal. Orav on sinna ka joonistatud, ju see siis on orava majakene, sellel on niisugune ümmargune auk. Ma lihtsalt imestan selliste otsuste üle.

Aga mis puudutab seda eelnõu, siis ilmselt on luba vajalik. Nii et, head kolleegid, litsume nuppu ja läheme lõunale. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Juh-tivkomisjoni ettepanekul on eelnõu 400 esimehe lugemine lõpetatud. Määratud eelnõu 400 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 18. juuni kell 17.15. Head kolleegid, tänase päevakorra punktide arutamine jääb pooleli.

Uuel istungil jätkame viiendast päevakorrapunktist. Kena päeva jätku kõikidele!

Istungi lõpp kell 13.01.
Istungi kestus 3 tundi ja 1 minut.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 5. juuni 2013
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Elektri hind
2. Haridusreformi regionaalpoliitiline mõju
3. Kodukulud
4. Kohalikud teed

Istungi rakendamine

1. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) kolmas lugemine
2. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu (421 SE) kolmas lugemine
3. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollu ratifitseerimise seaduse eelnõu (411 SE) teine lugemine
4. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumata protokollu ratifitseerimise seaduse eelnõu (412 SE) teine lugemine
5. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) teine lugemine
6. Kutseõppeasutuse seaduse eelnõu (331 SE) teine lugemine
7. Väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (375 SE) teine lugemine
8. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) esimene lugemine
9. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (422 SE) esimene lugemine
10. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (410 SE) esimene lugemine
11. Toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (403 SE) esimene lugemine
12. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja teised valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 55 Riigikogu liiget, puudub 46.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Rein Lang ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

1. Elektri hind

Esimees Ene Ergma

Alustame infotunni küsimuste esitamist. Esimene küsimus on kolleeg Kadri Simsonilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Ma usun, et teie oma kogemustega suudate ka minutiga ennast ümber lülitada Reformierakonna sisetülidelt Eesti rahva elektrimuredele. Minu küsimus toetub eelmise aasta 5. oktoobril Eesti Panga tehtud avaldusele, kus muu hulgas öeldi, et elektri hinna tõusul on majanduskasvu pärssiv mõju, kuna eelkõige vähendab see majapidamiste reaalses sissetulekut ning seeläbi ka tarbimise ja sisenõudluse kasvu. Majanduse kehvema väljavaate tõttu vähenevad edaspidi nii investeeringud kui nõudlus tööjõu järele. Siis, kui Eesti Pank selle avalduse tegi, menetleti parajasti riigieelarvet. Rahandusministeerium prognoosis tänavuseks majanduskasvuks 3%. Nüüd me teame, et Statistikaameti andmetel oli esimese kvartali majanduskasv kõigest 1%. Kas te praeguste teadmiste juures olete valmis tunnistama, et Eesti Pangal oli õigus ja elektri hinna nii suur tõus on mõjunud majanduskasvule pärssivalt?

Andrus Ansip

Ei ole kunagi ei mina ega Vabariigi Valitsus pidanud elektri hinna tõusu kuidagi soovita-vaks ja ei ole Vabariigi Valitsus seda hinnatõu-su ka kuidagimoodi esile kutsunud või kutsuda püüdnud. Eesti Pangal on täiesti õigus. Jah, nii see on, et elektri hinna tõus mõjutab inimeste tarbimisvõimet. Kui raha kulub elektri eest maksmiseks, siis seda muude teenuste ja too-dete ostmiseks ei jätku. Kui muid tooteid ega teenuseid ei tarvitata, siis ei ole neid mõtet ka toota ja pakkuda ning kõik see mõjutab ma-jandustegevust. Suurem osa Eestis ostetavast elektrienergiast toodetakse küll kohapeal ja seetõttu ei ole selle kallinemise mõju *summa summarum* majanduskasvule nii üksühene kui näiteks kütuse hindade tõusu puhul. Eestis praegu autokütust ei toodeta ja kui see kallineb, siis see toidab tootjaid väljaspool Eestit.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täp-sustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Eesti kodutarbija-tele saabub elektriarve, mis ei koosne ainult elektri hinnast, vaid sinna lisandub mitu riigi-maksu: taastuvenergia tasu, elektriaktsiis, kõi-ge lõpuks ka käibemaks. Ja sellelt osakaalult, mille elektriarves moodustavad maksud, on Eesti Euroopa Liidus viiendal kohal. Meil on kodutarbija makstav maksude osakaal elektri-arves peaaegu 30%. Suurem on see Taanis, Saksamaal ja Rootsis, kes on meist silmapaist-valt rikkamad riigid, ja Portugalis. Ülejäänud Euroopa riikides on elektri hinnale lisatavate maksude osakaal 20% ringis ja on ka riike, kes lisavad alla 10%, näiteks Läti, Malta ja Suur-britannia. Kas Eesti peaks kaaluma, et riik võiks alandada elektri hinnale lisatavaid mak-se?

Andrus Ansip

Te olete seda minu käest korduvalt küsinud ja ma olen sellele küsimusele ka korduvalt vastanud. Elektriaktsiis on põhjendatud ja õigustatud. Sellest aktsiisist laekub riigieelar-vesse aastas üle 30 miljoni euro ja seda 30 miljonit eurot saab riik kasutada selleks, et maksta pensionäridele pensioni, õpetajatele ja politseinikele palka jne. Valitsus ei võta seda

raha endale, ei peida seda kuhugi ära, ta kasu-tab seda raha ühiskonna huvides. Kui loobuda elektriaktsiisist, siis see tähendab, et kasusaa-jad on kõik elektritarbijad. Kes tarvitavad roh-kem, need võidavad sellest rohkem, aga need, kes ühiskonna abi vajavad, jäävad abist ilma. Kogu riigi maksusüsteem on üles ehitatud sel-lele, et see reguleeriks teatud protsesse, sun-niks ressursse efektiivsemalt kasutama, ja tei-seks sellele, et saada raha sotsiaalabi vajavate inimeste aitamiseks ja ka lihtsalt avalike tee-nuste pakkumiseks. Kui seda raha mitte kogu-da, siis mingid teenused jäävad ühiskonnale osutamata ja abivajajad jäävad abita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsus-tav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Elektri kallinemi-ne tõstab ka kaupade ja teenuste hinda. Kõrge-male elektri hinnale lisandub suurem käibe-maks ja nii saabki riik praegu öelda, et käibe-maksu laekub üle ootuste hästi. Tegelikult on see peidetud hinnatõus, millest riik saab kasu, ja seda raha ei anta kohe hädasolevatele ini-mestele tagasi. Vastupidiselt teile on majan-dusminister öelnud, et ta näeb elektri hinnale lisatavate maksude alandamise võimalust. Rohkem kui pool aastat tagasi andis ta Riigi-kogu ees lubaduse, et tema eestvedamisel alan-dab valitsus taastuvenergia tasu määra. Mitte midagi pole sündinud ja väga hästi saab aru, et Reformierakond seda pidurdab. Miks te pidur-date majandusministri initsiatiivi?

Andrus Ansip

Ei vasta tõele, et me ei ole taastuvenergia tasu vähendanud. Tänavu on taastuvenergia ta-su pisut rohkem kui 10% väiksem, kui see oli möödunud aastal.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust! Alustame Rainer Vakrast. Palun!

Rainer Vakra

Lugupeetud peaminister! Ma jätkan sealt, kus eelmine küsija pooleli jäi. Me kõik teame, et taastuvenergia tasu osakaal on elektri tarbi-jahinnas ligi 10%. Demokraatide ühendus ja

sotsiaaldemokraadid on korduvalt rääkinud, et riik ei peaks panema seda mitte tarbija kaela, vaid see tuleks kompenseerida CO₂ kvootide müügist saadava tuluga. Tõepoolest, majandusminister Juhan Parts on käinud välja teise alternatiivi ehk võimaluse vähendada ettevõtete taastuvenergia toetusi. Minu andmetel ei ole tegelikult kumbagi versiooni kasutatud. Kas te olete ikka täiesti kindel, et elektri hinda ei saaks alandada, kasutades taastuvenergia toetusteks CO₂ kvootide müügist saadavat raha? Kas tõesti Reformierakond ei näe probleemi, millele isegi majandusminister on siin saalis korduvalt viidanud ja öelnud, et pall on parlamendi käes? Kas te saaksite selle teema mõne sõnaga uuesti lahti seletada?

Andrus Ansip

Süsinikdioksiidi emissiooni kvootidega kauplemise eesmärk on vähendada süsinikdioksiidi ja teiste heitgaaside atmosfääri paiskamist. Selle süsteemi eesmärk on laiemalt võttes energiaressursside efektiivsem kasutamine. Süsinikdioksiidi emissiooni kvootide müügist laekuvat raha tuleb kasutada rohestavatel eesmärkidel, st nii, et lõppkokkuvõttes keskkonna saastamine, süsinikdioksiidi atmosfääri paiskamine väheneks. Meie oleme eelarves ühes austatud Riigikoguga ette näinud selle, et süsinikdioksiidi emissiooni kvootide müügist laekuvat raha kasutatakse korterelamute ja väiksemas ulatuses ka pereelamute soojustamiseks. Nii kulub energiat nendes majades märksa vähem. See on eesmärgipärane kvootide müügist laekuva raha kasutamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Hea peaminister! Ma küsin elektri hinna, tootmise ja varustuskindluse kohta. Üks tahk, nagu siin märgitud sai, on maksupoliitilised otsused. Elektri hind ikkagi moodustab kogu arvest kolmandiku. Ma tean, et järgmisest aastast läheb käiku Estlink 2. See annab meile lisavõimalusi pääseda Põhjamaade turule, mis omakorda hakkab survestama kohalikku tootmist. Me kõik teame, et põlevkivist elektri tootmine ei ole efektiivne ja börsil see elekter kuigi konkurentsivõimeline ei ole, eriti kui arvestada, et umbes 750 megavatti tuleb läbi

Estlink 1 ja Estlink 2. Nii tundub kummaline viimase aja otsus ehitada ikkagi täiendavaid plokkke. Mis on teie valitsuse strateegia, kuidas saaks elektri tootmist Eestis kõige efektiivsemalt arendada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma kummutaksin teie väite, et põlevkivielekter pole börsil konkurentsivõimeline. Põlevkivielekter on börsil konkurentsivõimeline, seda müüakse Nord Pool Spoti raames ka väljapoole Eestit. See on vägagi konkurentsivõimeline. Need süüdistused, mis kunagi majandus- ja kommunikatsiooniministri aadressil Riigikogu sotsiaaldemokraatide fraktsioonist esitati ja mille kohaselt uued põlevkiviplokkid ei olevat kasumlikud, on teatavasti saanud selged vastused. Need plokkid on kasumlikud. On olnud kõhklus, et kasumlikkus ei ole soovitud tasemel, kuid kunagi ei ole keegi väitnud, et põlevkiviplokkid ja neis toodetav elektrienergia ei ole võimelised kasumit tootma. Kogu see ettevõtmine on äriiselt kindlustatud tänu sellele, et uute plokkide ehitamise osaliseks finantseerimiseks on Euroopa Komisjon lubanud kasutada ka tasuta saadavaid süsinikdioksiidi emissiooni kvote ehk täpsemalt öeldes nende kvootide müügist laekuvat raha. See tagab ka Auvere jaama kasumlikkuse.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd viimane registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea peaminister! Eile andsid majanduskomisjonis aru Eleringi juhatuse liikmed. Teemaks oli elektrienergiaga varustatuse kindlus Eestis praegu ja millised on perspektiivplaanid. Komisjoni liikmed esitasid küsimusi ja üks tõsine küsimus oli, miks mitte Elering ja Elektrilevi liita, et tekiks sünergia ja elektri teekond turult tarbijani oleks ühe ettevõtte kätes. See mõjuks kindlasti ka hinnale positiivselt. Eleringi juhid seda mõtet üldiselt toetasid. Ma olen selle teema mitu korda üles tõstnud, aga ei ole kuidagi suutnud talle tuult tiibadesse anda. Kas teie toetate sellist suunda, et liita need kaks võrguettevõtet?

Andrus Ansip

Tõepoolest, te olete seda minu käest korduvalt küsinud ja ma olen teile korduvalt vastanud, et kui rahaline efekt saabuks pelgalt liitmise või lahutamise peale, siis me ainult sellega tegeleksime. Nii lihtsalt need asjad aga ei käi, et liidame jaotusvõrgu ja Eleringi kokku, ja ongi tulemuseks tohtu rahaline võit. Pooltja vastuargumente, nagu te ise väga hästi teate, on väga palju. See eeldaks väga põhjalikku debatti. Ma ei saa välistada, et teie pakutud variant võiks anda mingisuguse rahalise efekti, aga mul pole mitte mingit alust seda väidet praegu kinnitada. Kõikvõimalike liitmiste ja lahutamistega on nii, et tuleb teha väga põhjalik eeltöö. See ei puuduta mitte ainult jaotusvõrke ja Eleringi, vaid ka näiteks põlevkivi kaevandamist ja elektri tootmist, mis samuti on korduvalt siin Riigikogus arutuse all olnud. Ei saa välistada, et mingisugune muu organisatsiooniline vorm on efektiivsem kui praegu kasutusel olev. Aeg läheb edasi, kunagi võib jälle tekkida vajadus see uus vorm vanaks tagasi muuta. Ning seda ei saa sugugi pidada tühja tuule tallamiseks, sellel kõigel võib konkreetses ajahetkes olla oma väga selge põhjendus. Nii et tuleb kaaluda teie ettepanekut.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Haridusreformi regionaalpoliitiline mõju

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Jaak Allikult regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu arutamine on kultuurikomisjonis jõudnud lõpujärku. Äsja saime Haridus- ja Teadusministeeriumi lõplikud seisukohad selle eelnõu muudatusettepanekute suhtes. Öelge, palun, kas Haridus- ja Teadusministeerium on nende muudatuste regionaalpoliitilise aspekti ka teie ja teie alluvatega läbi arutanud! Kui on, siis kas te olete need heaks kiitnud ning milline on teie arvates nende muudatuste ja ministeeriumi kavandatud uue koolide rahastamise skeemi

regionaalpoliitiline mõju just gümnaasiumi-hariduse saamise võimaluste säilimisele Eesti maapiirkondades?

Siim Valmar Kiisler

Vastus küsimuse esimesele poolele: on küll arutanud, on tutvustanud. Esialgne tekst on ju esitatud valitsuse ühise seisukohana. Aga tõepoolest, kui ma ei eksi, siis ministeerium on veel kolmel korral esitanud komisjonile täiendavaid muudatusettepanekuid. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on selline seadus, mis Riigikogus tavaliselt väga tõsiselt lahti võetakse ja läbi arutatakse. Kindlasti ei ole Riigikogu selles küsimuses kunagi mingi pealtvaataja olnud. Kõik tehnilised muudatused ei ole eraldi meie ministeeriumist läbi käinud, aga üldine suund on teada. Me hoiame silma peal ka sellel, kuhu suunduvad arutelud Riigikogu kultuurikomisjonis.

Teine küsimus oli see, kuidas gümnaasiumi-hariduse paiknemine mõjub regionaalarengule. Minu arust räägitakse selles kontekstis liiga palju majadest ehk koolide füüsilisest paiknemisest. Kui me vaatame, mis tegelikult Eestis toimub, eelkõige rahvastiku ümberpaiknemise seisukohalt, siis on küsimus selles, et on teatud piirkonnad, kus on kodulähedane kool, kodulähedane gümnaasium olemas, aga samal ajal sealt inimesed lahkuvad. Teisalt on piirkonnad, kus lastevanemad seisavad silmitsi koolikohtade puuduse probleemiga, aga samas inimesed sinna ikkagi kolivad. Asi on seega milleski muus kui majades. Minu arust hinnatakse meil koolivõrgu mõjusid regionaalarengule praegu valesi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, esimene täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Te olete välja käinud plaani haldusreformi teostamiseks nn tõmbekeskusi silmas pidades. Öelge palun, kas tõmbekeskustes – ma ei räägi siin maakonnalinnadest, vaid tõmbekeskustest, mille hulka kuuluvad suuremad maa-asulad, nagu näiteks Väandra, Räpina, Põltsamaa, Kose, Abja, Väike-Maarja, Türi – peaks säilima ka keskkool, st praeguste täistsükliga koolide gümnaasiumiosa! Kui peaks, siis kuidas ja kes peaks nende

koolide gümnaasiumiosa finantseerima, arvestades, et maakonnalinnades loodavaid riigigümnaasiume rahastatakse 100% riigieelarvest?

Siim Valmar Kiisler

Me oleme, nagu te teate, tõmbekeskuste kaardistamisega läinud vabatahtlikkuse teed. Paljude erakondade üldine seisukoht on, et kõik omavalitsuste struktuuri muudatused peaksid olema vabatahtlikud. Praegu maakonnad arutavad, mis asulad on nende tõmbekeskused. Seni pole teada, millistele seisukohtadele maakonnad jõuavad, pilt on üsna kirju. Üldiselt me oleme haridus- ja teadusminister Aaviksooga ühel meelel selles, et igas tõmbekeskuses võiks olla ka gümnaasium, aga ma sugugi ei välista, et selles pildis võib olla erandeid. Kui me räägime näiteks Värskas Gümnaasiumist, ei peaks kindlasti nii jääk olema. Ja neid näiteid on teisigi.

Aga ma rõhutan veel kord, et me ei saa neid küsimusi lahendada, lähtudes ainult sellest, kus asub koolimaja ja kui palju me selle jaoks raha anname. Ma olen vestelnud inimestega, kes elavad Läänemaal ja kelle kodule väga lähedal Lihulas on võimalik saada gümnaasiumiharidus. Ometi kinnitavad need vanemad, et nad panevad oma lapsed Pärnu gümnaasiumisse. Ning sellel on selge regionaalpoliitiline mõju. Me peaks mõtlema, miks inimesed selliseid otsuseid langetavad. Ainult rahastamismudelitega me neid otsuseid ei muuda. Inimesed teevad oma valikuid ise. Ka siin Riigikogus peaksime palju rohkem keskenduma aruteludel sellele, miks lapsevanemad siiski arvavad, et üks kool annab nende lastele palju parema hariduse. Kas see on tõsi? Ja kui on või ei ole, siis tuleb vastavalt tegutseda, et seda pilti muuta. See mõjutab tihtipeale palju rohkem kui rahastamismudelid. Aga teie küsimusele otse vastates ma arvan, et väga suuri erinevusi eri koolipidajate rahastamisel ei tohiks olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik, teine täpsustav küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Mul on küll mulje, et praegu näeb asi nii välja, et teie käite ees ja loote tõmbekeskusi, haridusminister

käib järel ja likvideerib, kus vaja, keskkooli. Aga see selleks. Seaduseelnõus on ette nähtud, et aastaks 2020 peaks riik asutama igas maakonnas vähemalt ühe nn puhta riigigümnaasiumi. See tähendab, et kujuneb olukord, kus näiteks Viljandis, Haapsalus ja Jõgeval on järgmisel aastal gümnaasiumiharidus juba puhtalt riigi rahastada. Teistes maakonnalinnades, olgu või Rapla, Kuressaare, Valga, Kärdla, jääb aga gümnaasiumiharidus just majakulude ja ka tugiteenuste mõttes veel aastateks omavalitsuste eelarve kanda. Tekib äärmiselt eba võrdne olukord ka maakonnalinnade vahel. Kuidas te seda hindate ja millist lahendust näete?

Siim Valmar Kiisler

Jah, ma arvan, et sellised poliitilised kompromissid ei pruugi lõpuks kõige paremat lahendust tuua. Üks variant on, et ka Viljandi maakonda jääb tulevikus üks gümnaasium ja samme sätitakse selles suunas, et vahepeal on mingi üleminekuperiood, kui gümnaasiume on rohkem, ja hiljem jõutakse nimetatud mudeli juurde. Sel juhul peaks selle ka väga ausalt välja ütleva ja siis on võib-olla kohane ka rahastamismudelite erinevus. Teine tee on öelda, et meil on väga pikk säärane perspektiiv, et näiteks Viljandi maakonda jääb kolm gümnaasiumi. Sel juhul peaksime lähtuma põhimõttest, et kõik need kolm ka säilivad, kui lapsevanemad ja õpilased ise oma valikud ikka nende gümnaasiumide kasuks teevad. See tuleks samamoodi selgelt välja öelda, ei tohiks tekitada olukorda, kus me ütleva, et meie siht on näiteks kolm gümnaasiumi, aga rahastamisel võtame suuna ühele gümnaasiumile. Komisjonis tuleks väga avameelselt läbi rääkida, mis on eesmärk, ja selle järgi ka rahastamine paika panna.

Aga ma rõhutan veel kord: ainult rahastamismudeli abil seda küsimust ei lahenda. Kui ikkagi arvatakse, et mõnest koolist ei saa nii head haridust kui mujalt, siis me peame rohkem nende küsimustega tegelema. Kui lapsed pannakse teise kooli, siis me võime kusagil koolimaja ju pidada ja õpetajaid ka, aga me peame selgeks tegema, miks ei taheta sinna kooli minna.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kolm kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Helmen Kütt.

Helmen Kütt

Lugupeetud minister! Mina ei taha küsida majade kohta, mina tahan esitada küsimuse, mis puudutab otseselt inimesi. Tegu ei ole kindlasti tehnilise muudatusega. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste jõustumise korral peavad kohalike omavalitsuste koolid tugispetsialistide teenust ostma maakondlikelt nõustamiskeskustelt. Riigigümnaasiumid seda tegema ei pea. Siin täna juba räägiti, et ka maakonnakeskustes olevad gümnaasiumid on erinevas olukorras, rääkimata kogu maakonna koolidest. Logopeedi, eripedagoogi või psühholoogi abi vajavad aga paljud lapsed ning õigeaegne abi hoiab hiljem probleemid ära. Nüüdseks on juba suletud mitu erikooli. Kuidas teie regionaalministrina sellesse suhtute?

Siim Valmar Kiisler

Minu hinnangul on sellise abi kättesaadavus erinev. On kohti, kus saab väga head logopeedi või psühholoogi abi, ja on kohti, kus see võimalus kuigi kättesaadav ei ole. Tuleb tunnistada, et pilt on ebahühtlane. Üks valik on võimaldada seda teenust maakondlike keskuste kaudu, kus töötavad tugispetsialistid pakuvad oma abi kõikidele koolidele. Ma usun, et selles on iva täiesti olemas. Iga väike kool ei jaksa eraldi asjatundjaid palgata ja nii saab tugispetsialistid teha kättesaadavaks kõikidele õpilastele. Mis meil saab selle vastu olla! Rahastamismudelit paika pannes peab kindlasti läbi arutama, kuidas tagada see, et ei tekiks olukorda, kus öeldakse, et meil ei ole ikkagi raha, et seda teenust osta. See on minu arust väga tähtis. Kui see teenus on olemas, siis peab olema võimalus seda ka saada, et abi tõesti jõuaks iga lapseni, kes seda vajab. Praegu on see vajadus ilmselt suurem kui selle katmine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Austatud minister! Ma läheksin edasi Helmen Küti küsimuse juurest. Praegu on päris paljudes koolides logopeedid, eripedagoogid ja psühholoogid käepärast. Nüüd läheb see tee-

nus keskustesse, lapsed aga vajavad seda aas-
taid peaaegu iga päev. Lastevanematel ei pruugi olla raha tihti keskusesse ja tagasi sõita, teiseks pole ka aega. Kas te ei leia, et see abi muutub, vastupidi, kättesaamatuks? Vahest võiksid eripedagoogid, psühholoogid, logopeedid ja teised tugiteenuse osutajad hoopis kohapeale tulla, siis ei otsustaks vanemad koos lastega keskustesse elama kolida. Regionaalpoliitiliselt on minu meelest selles plaanis midagi väga mäda, lisaks sellele, et lastele osutub abi kättesaamatuks.

Siim Valmar Kiisler

Ühtpidi olen teiega nõus. Aga teistpidi on miski mäda ka siis, kui on kuskil väike kool ja väike omavalitsus, kes ütleb, et oi ei, meie ei jaksa spetsialisti palgata. Ja ei olegi abi kättesaadav. Ega see siis parem seis ei ole.

Aga sellega olen nõus, et kui need keskused luuakse – praegu käib arutelu, kas nende käivitamist võiks toetada Euroopa Liidu järgmise finantsperioodi vahenditega –, siis peab nende paiknemine ja võrgustik olema logistiliselt väga mõistlik. Seni on võib-olla seda ette kujutatud nii, et suures maakonnas on üks koht ja kui see on logistiliselt ebamugavas kohas, siis kindlasti abi kättesaadavus ei parane. Olen teiega nõus, et võrgustik peab tõesti olema selline, et keskus on mõistlikus kauguses kõigi inimeste jaoks. Kinnitan teile, et ma tean, millest te räägite. Olen lapsevanemana näinud, kui suur kasu on minu lapsel olnud logopeedi abist. Pean kindlasti vajalikuks, et see õpilastele kättesaadav oleks.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Mina sain oma kolleegidest Heljo Pikhofist ja Helmen Kütist niimoodi aru, et nad küsisid, kas teie regionaalministrina toetate oma erakonnakaaslasest haridusministri reformi ehk siis seadust, millega riik ütleb erivajadustega laste koolitamise vastutuse kandmisest lahti. Hiljuti käisin ma Vaeküla Koolis Lääne-Virumaal. Seal vaatasin, kui hästi oli tehtud õpilaste käsitöönäitus. Ma arvan, et kui see reform, mida Aaviksoo juhtimisel püütakse ellu viia, teoks saab, siis sellist näitust me

enam ei näe ja need lapsed jäävad ilma hoolde. Kas te toetate seda reformi?

Siim Valmar Kiisler

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega on, nagu ma juba märkisin, tõesti nõnda, et see võetakse alati tükkideks lahti ja arutatakse nii põhjalikult läbi, et tihti on valitsusest Riigikokku esitatud eelnõu väga raske ära tunda, kui Riigikogu on oma töö ära teinud. Mismoodi see nüüd lõpuks jääb, ma täna küll ei julge öelda. Nii ei tea ma ka, kas ma sellega, mis lõpuks komisjonis sisse hääletatakse, päris nõus olen või mitte.

Samas ma ei ole praeguses seisus küll asjast nii aru saanud, et riik vastutuse endalt ära lükkaks. Ma ütleksin, et praegu riik ei vastuta. Ma ei tunne, et riik vastutaks otseselt selle eest, kui mõnes väikeses põhikoolis ei suudeta lahendada muret, et oleks vaja logopeedi või psühholoogi abi. Veel kord: ma ei näe otseselt, et riik selle eest kuidagi vastutaks. Pigem ma näen, et kui kõik läheb ilusti ja need keskused saavad loodud, siis võiks see tähendada, et see vastutus ja hool tekib. Kui me siin veel mõni aeg muretsesime ainult selle pärast, kuidas omavalitsustele haridustoetust antakse, ja selle pärast, et see teema õhku ei jääks, kui see rahastusmudelites ei kajastu, ja mis saab, kui omavalitsus ütleb, et me ei kavatse hakata seda abi enam pakkuma, sest meil ei ole raha ja rahastusmudelid seda komponenti ei ole, ning riik teiselt poolt ütleb, et see on omavalitsuse vaba valik, siis nii me midagi ei saavuta. Selle olukorraga võrreldes on nende keskuste loomine kindlasti pikk samm edasi just selles suunas, et riik ka seda vastutust enda kanda võtaks.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kodukulud

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lauri Laasilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Lauri Laasi

Austatud peaminister! Tänavu 1. jaanuaril toimunud üleminek avatud elektriturule šokee-

ris inimesi, kuna elektri hind tõusis paarkümme protsenti. Eile võis Eesti Päevalehest lugeda, et 66 000 Eesti Energia klienti, kes sõlmisid esialgu lepingud elektripakkujaga kuueks kuuks, ootab hinnatõus 10%. Kõige selle valguses, kuidas te olete rahul majandusministri tööga? Oli ju tema see inimene, kes soovitas enne turu avanemist inimestel üldteenuse peale jääda, mis tegelikult kujunes kordades kallimaks variantiks. Tundub, et teavitustöö jäi puudulikuks ning majandus- ja kommunikatsiooniminister on rahvale puru silma ajanud.

Andrus Ansip

Mina küll ei taha väita, et keegi on kellelegi puru silma ajanud. Olen ka mina olnud nende hulgas, kes on soovitanud inimestele, kelle kuu elektriarve on kaks või kolm eurot, mitte tõtata paketi valikuga, vaid oodata ära, mis turul juhtuma hakkab. Ja see äraootamine tähendabki üldteenuse kasutajaks jäämist. Samas on selge, et üldteenuse kasutamisel samamoodi nagu börsihinna või siis ka mitmesuguste pakettide puhul võita võimalik ei ole – selle puhul on loteriivõidud välistatud. Teistel juhtumitel on võimalik, et mingisugusel perioodil saadakse teistega võrreldes odavamalt elektrit, aga võib saada ka kallimat elektrit. Üldteenuse puhul on kõik kohustused, kõik riskid üldteenuse kasutaja kanda ja üldjuhul on see kõige kallim. Samas võib valikute tegemine siis, kui tarbimismaht on väga väike, raske olla ja kusagil järjekorras seismine ei ole sel puhul mõistlik.

Mis aga puutub kuue kuu pikkusesse Eesti Energia paketti, siis inimestel tasuks mõelda, kas mitte paketti vahetada. Kui nad otsustavad valitud teenuse juurde jääda, siis nad ei pea mitte midagi tegema, kui nad soovivad lepingu tähtaega pikendada, peavad nad helistama. Kui nad soovivad paketti vahetada, siis tuleb sellega praegu kiirustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, esimene täpsustav küsimus!

Lauri Laasi

Austatud peaminister! Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts pole elektri kallinemises erilist probleemi näinud, erinevalt pensionäridest, kelle pension küünib 300 euroni. Parts räägib igal võimalusel, et soojustage

oma korterelamuid ja kõik on hästi ja elu läheb ilusamaks. Tegelikult on aga KredExi toetus- raha juba otsas ning kvoodimüügi tehingutest ei pruugi seda piisavalt juurde tulla. Mul on niisugune küsimus. Reformierakonnal on ole- mas tõesti asjalik, noor ja tundub, et ka ini- mestest hooliv majandus- ja kommunikati- siooniministri kandidaat Kaja Kallas. Kui kaua te kavatsete Eesti rahvast Juhan Partsiga kiu- sata? Mis te arvate variandist – juhul muidugi, kui kontor vastu ei ole –, et Kaja Kallasest võiks saada majandus- ja kommunikatsiooni- minister?

Andrus Ansip

Mind paneb imestama teie usk, et isiku vahetamisega lahenevad nõiaväel kõik prob- leemid. Võiks eeldada, et pärast nii pikki aas- taid siin Riigikogus te süvenete kõikidesse teemadesse ja niisugust lihtsustatud lähenemist endale ei luba. Vabale elektriturule üleminek on kaugemas plaanis Eesti tarbija huvides. Reguleeritud hinnad võivad rahuldust pakkuda ühel kitsal ajaperioodil – on see aasta või küm- me aastat, sõltub sellest, mis valdkonna hinda- dest parasjagu jutt käib. Kuid pikas perioodis on avatud turg, vaba turumajandus see, mis garanteerib kõige odavamad hinnad ja ka tee- nuse kättesaadavuse. Reguleerimisega on tihti- peale maailmas juhtunud nii, et seal, kus regu- laator on hinnad turuhindadest märksa mada- lamal hoidnud, ühel päeval teenus lihtsalt kaob. Seda saatust Eestile ma kindlasti ei taha. 1990. aastate alguses läksime enamikus ma- jandusvaldkondades üle vabaturumajandusele. Nüüd on see elektriga seotud valdkond viima- ne, kus me läheme ka vabaturumajandusele üle. Tunnistagem, et vabaturumajanduslike printsiipide rakendamisest on Eesti ainult võit- nud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, teine täpsustav küsimus!

Lauri Laasi

Austatud peaminister! Kommentaariks eel- mise vastuse kohta ütlen, et minu arvates em- paatiavõime on ministri puhul nagu kõigi ini- meste puhul väga oluline. Mõnele inimesele on seda antud, mõnele ei ole. Ma väidan, et praegusel majandus- ja kommunikatsioonimi-

nistril ei ole empaatiavõimet. Aga see selleks. Küsimus on järgmine. Kristiine linnaosas asub Endla tänava ääres kaks täpselt ühesugust pa- neelmaja. Ainuke vahe on see, et üks neist on renoveeritud ja soojustatud, teine aga mitte. Paraku pole kahe maja elanike kommunaalar- vetel mitte mingisugust vahet. Renoveeritud majas on kommunaalteenuste arve suvel 50–70 eurot ja talvel kuni 140 eurot. Renovee- rimata majas on täpselt analoogsed arved. Kü- simus: kus on Juhan Partsi lubatud kodukulude vähenemine tänu elamute soojustamisele? See on minu valija küsimus, mille ma lihtsalt edastan siin saalis.

Andrus Ansip

Muidugi oleks liig oodata, et ma oskaksin konkreetsete majade soojustamise kvaliteeti siit kõnepuldist hinnata. Küll aga võin kinni- tada, et eeldatav keskmine efekt kõigi KredExi kaudu rahastamise saanud korterelamute soo- justamise projektide peale on 41%. Seega energia kokkuhoid peaks olema keskmiselt 41%. Mõnel puhul on see pisut suurem ja mõ- nel puhul pisut väiksem, aga kui tehakse ära teatud tüüptööd, siis elektrienergia ja soojus- energia kokkuhoid saab olema märkimisväär- ne. Eesti ei ole selles küsimuses sugugi päris erandlikus olukorras. Euroopa Liidus kasuta- takse teatavasti 40% primaarenergiast elamu- majanduses ja 36% kogu Euroopa Liidu süsi- nikdioksiidi emissioonist on seotud elamuma- jandusega. Paraku on Eesti ja meie lõunanaab- rite olukord märksa kehvem kui Euroopa Liidus keskmiselt, meie elamud on kehvemalt soojustatud sõltumata sellest, kes on minister. Kortereelamute soojustamist ja energia kasuta- mise efektiivsuse suurendamist korterelamutes tuleb jätkata nagunii. Praegu on juba väga suur töö Eestis ära tehtud. Paraku saame rääkida ainult 500 korterelamust, mis on praeguseks renoveeritud selliselt, et soojuse kasutamise efektiivsus on tublisti kasvanud. See on alles algus ja protsessi tuleb jätkata.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsi- must. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra peaminister! Kodukulude pöörane kasv on viimastel aastatel olnud reaal-

sus, olgugi et enne valimisi lubati neid oluliselt vähendada. Ma kohtusin just hiljuti Kristiine eakatega. Nemad ütlesid, et just kodukulude kasv on nende reaalpensioni juba mitmendat aastat järjest vähendanud, eriti andis tunda see, kui pensionid olid ühel aastal külmutatud. Nad kurtsid ka seda, et kõige hullem on just nendel vanadel, kes elavad üksinda. Kui meie erakond ehk Keskerakond teeks ettepaneku kompenseerida kodukuludega seotud hinnatõuse eriti just üksi elavatele pensionäridele ja pakuks välja lesepensioni, kas te toetaksite seda ideed? See on muide väga paljudes riikides kehtestatud.

Andrus Ansip

Pensionäride vaesusrisk on üleüldse küllalt suur. See on ka põhjus, miks Vabariigi Valitsus ühes Riigikoguga otsustas 2009. aastal ülemaailmses finantskriisis pensione mitte vähendada, vaid, nagu me mäletame, otse vastupidi, neid 5% suurendada, ehkki mitmed analüütikud selle maha laitsid. Selle põhjendus oli tol korral väga pragmaatiline. Toonase statistika järgi elas koguni 48% pensionäridest allpool vaesusriski ja vaesusriski piiril, üksi elavate eakate puhul oli see protsent veelgi kõrgem. Nii et teie küsimuse püstituses on probleemi nägemine täiesti õige: üksi elavad pensionärid on üks kõige ohustatumaid elanikkonna rühmi Eestis. Minu arvates on nende inimeste abistamise võti majanduse kasv – pensionid saavad kasvada ühes majanduse kasvamisega. Pensionid suurenesidki eelmisel aastal, need suurenevad ka tänava ja järgmine aasta saab pensioni kasv loodetavasti olema suurem, kui see oli sel ja eelmisel aastal.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Eurostat ütleb, et eurotsooni riikidest on Eestis selle aasta alguses olnud kõige suurem hinnatõus. Meie enda Statistikaamet ei ole veel maikuu andmeid avaldanud, aga ta on avaldanud aprilli andmed ja need kinnitavad, et hinnatõus on Eestis olnud suurem kui teistes eurotsooni maades. Võrreldes eelmise aastaga mõjutasid tarbija-hinnaindeksit kõige enam eluasemekulutused,

mis andsid kogu tõusust üle poole. Sellest omakorda kaks kolmandikku andis aastataguse ajaga võrreldes 28% kallim elekter ja seitsmendiku 4,6% kallim soojusenergia. Oleme siin elektri hinnast rääkinud mitte ainult teiega, vaid ka Juhan Partsiga ja küsinud tema käest, miks ta ei täida oma partei valimislubadust kodukulud alla viia. Parts on vastanud, et ta on seda täitnud, et see on täidetud lubadus. Millised peaksid olema Eesti inimeste kodukulud, et ka teie võiksite oma koalitsioonipartneri üle uhke olla?

Andrus Ansip

Kodukulude alandamiseks peab üheskoos riigiga kindlasti ka koduomanik ise pingutama. Pean eelkõige silmas paljuräägitud korterelamute soojustamist. Kui Eestis kulub ühe hoone kuupmeetri kütmiseks kaks korda rohkem soojusenergiat kui Soomes, siis mitte ükski muu meede selle vastu ei aita, aitab ainult elamute soojustamine. Nii et igal juhul tuleb need tööd ära teha. Nagu ma ütlesin, Lätis, Leedus, aga laiemalt ka Euroopa Liidus tervikuna on elamute soojustamine peamine viis, kuidas energiatarbimist vähendada. Me oleme selles vallas üksjagu juba teinud. Kuid ma möönan, et seda kõike on liiga vähe, ehkki kasu saajate arv peaks olema umbes 40 000 Eestimaa elanikku, kelle kodukulud on juba tänu süsinikdioksiidi emissiooni kvootide müügist saadud raha kasutamisele elamute soojustamisel kõvasti vähenenud. Uuel eelarveperioodil me loodame täpselt samamoodi kasutada vahendeid elamute soojustamiseks. Nii et Kyoto saasteühikute müügi lõpp ei tähenda, et korterelamute soojustamise programm tulevikus ei saa jätkuda. See peab jätkuma!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kohalikud teed

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Kajar Lemberilt regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Palun!

Kajar Lember

Hea juhataja! Hea minister! Minu tänased küsimused on ajendatud teie erakonnakaaslasest majandusministri hiljutistest väljütlemistest. Kuna teedele mineva raha kohta pärides pole tema pehmelt öeldes segastest sõnumitest võimalik hästi aru saada, siis küsingi seletust teilt kui regionaalministrilt. Majandusminister on muu hulgas väitnud, et kohalike omavalitsuste tehoiu paremaks korraldamiseks tuleb omavalitsuste rahastamise mudel üle vaadata. Äkki te oskate seletada, mida teie kolleeg selle all võis silmas pidada ehk kas on oodata uut rahastamismudelit?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei oska ära seletada päris kõike, mida ta silmas pidas, kui teiega vestles. Mina selle vestluse juures ei olnud. Aga kui rääkida omavalitsuste rahastamise mudelist, siis eelkõige juhul, kui õnnestuks meie omavalitsused suuremaks muuta ehk kui nad ühineksid, oleks õigustatud ülesannete ja rahastamise ülevaatamine. Ent mida Juhan Parts silmas pidas? Ma eeldan, et eelkõige pidas ta silmas seda, et meil on lisaks klassikalisele tulubaasile teatud riigieelarveread, kust omavalitsustele täiendavat toetust antakse. Kui jutt oli kohalike teede lisarahastamisest, siis olukord on selline, et algselt mõeldi kohalikke teid rahastada omavalitsuste tulubaasist. See on minu arust oma olemuselt nii kohalik ülesanne, kui üldse üks ülesanne olla saab.

Mis siis veel? Kui me vaatame tulubaasi ühe osana tasandusfondi mudelit, siis seal on ju arvestatud kohalike teede pikkust – nii kõvakattega kui ka ilma kõvakatteta teede kogupikkust. Asi on selles, et tihti arvestatakse, et kui riik on appi tulnud ja andnud natuke lisaraha, siis selle eest peakski kohalikke teid korras hoidma. Ent ei ole nii, põhiline korrahoid tuleb kinni maksta ikka omavalitsuse enda tulubaasist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, esimene täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Jätkan sama teemat. Ma ei ole Partsiga kohtunud, vaid lähtun tema kommentaaridest meediaväljaannetes. Ühes artiklis teatas ka Parts

enam-vähem sedasama, mida teie praegu: et kohalike teede korrashoiuks vaja minev raha on omavalitsuse tulubaasi valemis sees. Sisuliselt väitis Parts, et lagunenud teede puhul pole probleem mitte raha vähesuses, vaid selles, et omavalitsus ei taha ega oska raha otstarbekalt kasutada. Küsin veel kord üle: kas see on IRL-i ametlik seisukoht või oli see lihtsalt majandus- ja kommunikatsiooniministri ämbriisse astumine?

Siim Valmar Kiisler

Raha on alati vähe. Ma ei tea avaliku sektori asutust, kus räägitakse, et neil on raha piisavalt, jääb üle ja tahaks osa ära anda. Mul oli au olla regionaalminister ka ajal, kui riigipoolne lisarahastus kohalike teede hoiuks oli absoluutses tipus. Ent ka siis räägiti, et raha on väga vähe ja kuidagi ei ole võimalik hakkama saada. Kindlasti on mängus ka teine pool: mille peale omavalitsus otsustab oma tulubaasi raha kulutada. Näiteks kas on oluline väga ulatuslik ja kallis kultuurimaja remont või on tähtis telekanali pidamine või kohalike teede kordategemine. Need on omavalitsuse enda valikud ja see ongi omavalitsuse autonoomia, et ta otsustab, milleks oma raha kasutada. Riigil oli aastatel 2007 ja 2008 rohkem vaba raha, mida suunati ka teede kordategemise toetuseks, ja nüüd siis kurdetakse, miks praegu nii palju ei saa. Vastus ongi, et enam nii palju vaba raha lisaks anda ei ole olnud. Olukord on selline, et meil on omavalitsusi, kes eraldavad tehoiuks umbes kümme korda nii palju raha, kui on riigi täiendav tugi, ja samas on omavalitsusi, kes arvavad, et nad ei peaks sentigi sellesse panema ja ütlevad, et ainult see lisaraha, riigi täiendav tugi ongi kogu raha, mis nad tehoiuks kavatsesid kulutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember, teine täpsustav küsimus!

Kajar Lember

Ma olen üldiselt seisukohal, et praeguses olukorras, kus kohalikud teed on hästi auklikuks kulunud, on süüdi süsteemne raha puudujääk. Aga see selleks. Ma ikkagi ei saa üle kangeks tahtmisest saada selgust, kas meie konsensuse põhimõttel tegutsevas valitsuses töötavad ministrid on ka väljaspool kabinetti sama-

del seisukohtadel. Kas te nõustute kolleeg Partsiga, kes esines televisioonis mõtteleenuka, millest sai järeldada, et näiteks Paides, Kurressaares või Jõhvis on teeaukudes süüdi neli aastaaega ja süsteem, aga kui me räägime Tallinna tänavate aukudest, millest meil väga palju juttu on olnud, siis selles on personaalselt süüdi linnapea?

Siim Valmar Kiisler

Ma suhtun väga ettevaatlikult sellesse, et anda hinnangut teie väitele, mida Parts olevat silmas pidanud. Ma ise seda telesaadet kahjuks ei näinud. Ühelt poolt teeb omavalitsus kindlasti oma valikud ise ja kui ta otsustab kulutada rohkem mõnele teisele valdkonnale ja selle tõttu jääb raha teehoiuks vähem, siis see on omavalitsuse oma valik. Ma arvan, et me peaksime rohkem võrdlema, mille peale omavalitsused tegelikult raha kulutavad. Meile meeldib kangesti rääkida, kui suur oli see täiendav summa, mille riik juurde andis, samas ei taha me tavaliselt rääkida sellest, mis valikuid omavalitsuse enda eelarve raames on tehtud. Tuleks võrrelda, kui palju ühes või teises omavalitsuses kulub näiteks kultuurivaldkonnale võrreldes teehoiuga, kui palju kulub haridusele ja kas need summad on optimaalsed. Selliseid võrdlusvõimalusi tekib meil juurde ka tänu uuele rakendusele nimega LEO ehk Läbipaistev Eesti Omavalitsus. Selle abil saame võrrelda eri omavalitsuste kulutusi valdkondade kaupa. Minu arust peaks seda palju rohkem tegema, kui me seni oleme teinud.

Alati võib leida mõne omavalitsuse, mille territooriumil on asjad halvasti, ja öelda, et selles on süüdi kogu riik tervikuna. Aga võib-olla on selles omavalitsuses prioriteedid miskipärast teiste omadest erinenud. Sedalaadi võrdlusi pole tahetud üldiselt eriti välja tuua, meie soovime, et seda oleks palju rohkem. Ma kohtusin Norra omavalitsuste liidu esimehega, kes rääkis mulle, et sealne omavalitsuste liit tellib mitmesuguseid võrdlusuuringuid selle kohta, kuidas nende omavalitsused oma raha kulutavad ja kui efektiivne see on.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kohapeal registreeritud küsimusi. Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud minister! Liikleja jaoks ei ole oluline, kas teede korrashoiu eest vastutab omavalitsus või riik. Paratamatult jõuame jälle omavalitsuste valikute juurde. Kui me arutasime sedasama küsimust siin majandusminister Juhan Partsiga, siis loomulikult viitas ta Tallinna linna suurtele meediakuludele, sh Tallinna Televisioonile. Ma olen nõus, et see on jama ja see tuleks lõpetada. Aga sellegipoolest, kas te suudate mõne näite tuua, mis omavalitsuses on teed väga heas korras? Alati tuuakse näiteks Tallinna prioriteedid, millega, olen nõus, on halvasti, aga tegelikult me ei tea ühtegi omavalitsust, kus teed oleks korras. Kas sel põhjusel me siiski ei võiks mõelda, et omavalitsustele peaks näiteks kütuseaktsiisist 15% eraldama? Äkki on viga ikkagi süsteemis, vaatamata sellele, et alati saab Tallinna halva näitena välja tuua, millega me kõik nõus oleme?

Siim Valmar Kiisler

See on õige küsimus või vähemalt nipiga küsimus. Kui ma nüüd nimetaksin teile mõne omavalitsuse nime, siis kindlasti leitaks ka selle territooriumilt mõni suur auk. Ideaalseks ei saa teede seisukord kunagi. Aga ma siiski võtan julguse kokku ja ütlen, et näiteks Setumaal tervikuna on teede seisukord viimaste aastate jooksul märksa paranenud. Kindlasti ma saan nüüd kõvasti kriitikat, aga nii see tõesti on. Ka väga paljud setud on mulle öelnud, et asjade seis on selgelt paremaks läinud. Tõsi, seal on taga riigi tugi olnud, aga ka omavalitsused ise on sellele valdkonnale tähelepanu pööranud. Nagu ma ütlesin, alati tahaks raha rohkem. Viimastel aastatel on see riigi täiendav toetus ilmselt olnud üks kõige kiiremini kasvanud eelarveeraldisi. Tänavu oli kasv võrreldes eelmise aastaga üle 60%, mullu üle 40%. Huvitav, et see oli ka üks arv, mille osas me jõudsime 2013. aasta eelarvet arutades Omavalitsusliitude Koostöökoguga kokkuleppele. Me pakkusime välja, et summa võiks aastal 2013 olla nii suur, ja omavalitsusliidud nõustusid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Meie aeg on läbi. Ma tänan lugupeetud Riigikogu liikmeid küsimuste esitamise eest ning peaministrit ja teisi valitsus-

liikmeid küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 16. töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Ma saan aru, et igapäevane poliitiline elu on väga põnev, aga sellegipoolest võiksime vaadata ka tulevikku. See ei ole mingi saladus, et meie inimeste vanadusriskid on maandatud määral, mis kuigi hästi ei vasta meie soovidele. Aastal 2012 lisandus riski vähendamiseks üks võimalus – tööandja pension, mille puhul vabatahtlikusse pensionikindlustusse teeb sissemakseid inimese enda asemel tööandja. Paraku ei ole see osutunud kuigi populaarseks. Vabatahtlikult inimesed ennast rohkem ei kindlusta seetõttu, et neil ei ole lihtsalt raha, ja tööandjate panused kindlustusse jäävad juhuslikuks põhjusel, et see on kaunis kallis. Selleks, et panna oma töötajate kolmandasse pensionisambasse, tuleb rohkem maksta ka nende esimesse ja teise sambasse. Meil kehtivad nende maksete puhul teatud soodustused tulumaksu osas. Meie fraktsioon teeb ettepaneku võimaldada neid samas mahus ka sotsiaalmaksu puhul ehk siis kehtestada, et tööandja sissemakset, mis ei ületa 15% inimesele makstud töötasust või 6000 eurot aastas, oleksid vabastatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osast ja jääks üle maksta vaid ravikindlustust. Tegemist on sotsiaalmaksuseaduse § 7 muutmise seaduse eelnõuga.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe seaduseelnõu. Kui see vastab meie kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus selle menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil algatatud kesk-

konnajärelevalve seaduse täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnakomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse ja Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil algatatud laste kaasamist relvakonfliktidesse käsitleva lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil algatatud pärimisseaduse, notari tasu seaduse, notariaadiseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; viiendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 3. juunil algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; kuuendaks, Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni s.a 3. juunil esitatud Riigikogu otsuse "Põhjendatud arvamus Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni presidendile ning Euroopa Liidu Nõukogu eesistujale Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepaneku, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ seoses mitmetefinantsteabe ja mitmekesisust käsitleva teabe avalikustamisega suurte äriühingute ja kontsernide poolt, mittevastavusest subsidiaarsuse põhimõttele" eelnõu, juhtivkomisjon – Euroopa Liidu asjade komisjon.

Edastasin Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head kolleegid, palun nüüd kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

Nüüd täpsustame päevakorda. Kuna eile jäi meil arutamata kolm päevakorrapunkti, on need lisatud tänasesse päevakorda järgmiselt: esiteks, sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 esimene lugemine on täna päevakorrapunkt nr 8 (eilne päevakorrapunkt nr 5); teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 422 esimene lugemine on täna päevakorrapunkt nr 9 (eilne päevakorrapunkt nr 6); kolmandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse

eelnõu 410 esimene lugemine on täna päevakorrapunkt nr 10 (eilne päevakorrapunkt nr 7). Algselt tänaseks planeeritud päevakorrapunkt nr 8, mis oli Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 403 esimene lugemine, ja päevakorrapunkt nr 9 ehk Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 404 esimene lugemine on tänases päevakorras vastavalt punktidenä 11 ja 12. Head kolleegid, läheme tänase päevakorra juurde.

1. Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (394 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 394 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 394. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

2. Jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu (421 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu 421 kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme ka selle seaduseelnõu lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele keskkonnakomisjoni algatatud jäätmeseaduse § 131 muutmise seaduse eelnõu 421. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

3. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu (411 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu 411 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Rein Randveri!

Rein Randver

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu 411 esimene lugemine lõpetati 8. mail. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Keskkonnakomisjonis oli eelnõu arutelu 20. mail. Seal anti ülevaade eelnõu menetluse senisest käigust. Eelnõus on tehtud keelelisi ja tehnilisi täpsustusi, mis sisu ei muuda.

Tutvustan teile ka keskkonnakomisjoni menetluslikke otsuseid. Otsustati teha Riigikogu juhatausele ettepanek võtta eelnõu 411 teine lugemine Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 5. juunil. Teise punktina otsustati teha täiskogule ettepanek panna eelnõu 411 lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Mõlemad otsused sündisid konsensuselga.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Randver! Kas on küsimusi ettekandjale? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole, võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni asutamise konventsiooni ja selle muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu 411. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

4. Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu (412 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu 412 teine lugemine. Ettekandeks palun veel kord kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme Rein Randveri!

Rein Randver

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu 412 esimene lugemine lõpetati suures saalis 8. mail. Keskkonnakomisjonis oli eelnõu arutelu 20. mail. Seal tutvustati senist menetlust ja tehti ka menetluslikud otsused. Otsustati teha Riigikogu juhatajale ettepanek võtta eelnõu 412 teine lugemine Riigikogu istungi päevakorda täna, 5. juunil. Ka otsustati teha ettepanek panna eelnõu 412 lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Selle poolt olid kõik komisjoni liikmed. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Randver! Küsimusi ei tundu olevat. Veel kord aitäh! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid ei ole, võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Meteoroloogiasatelliitide Kasutamise Organisatsiooni eesõiguste ja puutumatus protokoll ratifitseerimise seaduse eelnõu 412. Palun hääletada!

Poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 18.)

5. Veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (391 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 391 teine lugemine. Ma palun kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Vee-seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati teatavasti tänavu 10. aprillil ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 24. aprill kell 16. Riigikogu liikmed Liisa-Ly Pakosta ja Tõnis Kõiv esitasid eelnõu muutmiseks kuus ettepanekut. Nad soovisid tuua seaduse tasemele kuja ulatuse regulatsiooni, vähendada kanalisatsiooniehitiste kuja 150 meetrini, suurtel roovepuhastitel viieaastase ja keskmistel kümneaastase üleminekuajaga ning sätestada rooveesete käitlemise tingimused, mis välistanuks ebameeldiva haisu jõudmise elanikeni. Tingimuste rakendamiseks nägid muudatusettepanekute esitajad samuti ette vastavalt viie ja kümne aasta pikkuse üleminekuaja. Esitatud ettepanekud lähtusid suuresti käesoleva aasta alguses Riigikogu keskkonnakomisjoni kinnitatud raporti järeldustest.

Keskkonnakomisjon vormistas kaks muudatusettepanekut. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud komisjoni istungil kolmel korral. Keskkonnakomisjoni ja maaelukomisjoni ühisistungil 22. aprillil osalesid Eesti Lihaveisekasvatatajate Seltsi esindajad, kes andsid teada oma arvamuse eelnõus käsitletavate põllumajanduse ja keskkonna vastastikuste mõjude kohta. Keskkonnakomisjoni 16. mai istungil arutati kahe Riigikogu liikme esitatud kuus muudatusettepanekut koos Eesti Linnade Liidu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Vee-ettevõtete Liidu esindajatega. Kõigil seda eelnõu käsitletud komisjoni istungitel on osalenud ja selgitusi andnud Keskkonnaministeeriumi esindajad.

Nüüd arutelu käigust. Kui roovepuhastitest lähtuva keskkonnahäiringu ehk haisu probleemi osas oli enamik osalejatest ühel meelel, siis küsimusi tekitas muudatuste võimalik maksimum ehk mõju teenuse hinnale. Uuriti Euroopa Liidu järgmise eelarveperioodi võimalusi plaa-

nitavate investeringute toetamiseks ning küsiti, kuidas peaks asjaomaseid tehnoloogilisi valikuid tegema, kas vee-ettevõtjad iseseisvalt või Keskkonnaministeeriumi juhustest lähtuvalt või lausa otseselt seadust täites. Palju vaieldi reoveesette käitlemist puudutava muudatuse sõnastuse üle. Hoolimata aruteludest komisjoni koosolekul jäi komisjonis kahe Riigikogu liikme esitatud muudatuste osas konsensus saavutamata ning seetõttu otsustasid esitajad 20. mai koosolekul oma ettepanekud tagasi võtta. Keskkonnakomisjon otsustas teha kaks muudatusettepanekut ja nüüd ma tutvustan ka neid.

Muudatusettepaneku nr 1 aluseks on komisjonile laekunud teave, mille kohaselt eelnõu punktides 4, 5 ja 20 sätestatud kuja mõiste muutmata kujul rakendamise korral tuleks viimase kümne aasta jooksul paigaldatud kütusemahutid, mis praegu seadusele vastavad, ümber ehitada. Praegu kehtiv õigus on nõudnud, et oleks määratud kuja kaugus tsiviilhoonest. Naftasaaduste hoidmise ehitist on lubatud paigaldada tootmishoone lähedusse. Eelnõus tsiviilhoone mõistet ei kasutata. Et see probleem lahendada, täpsustatakse eelnõus kuja määratluse sõnastust (sisustatakse hoone mõiste nii, et sellena käsitatakse hoonet, kus inimesed viibivad pidevalt) järgmiselt. Vastavalt eelnõuga veeseaduse § 26 täiendavatele sätetele loetakse veeseaduse tähenduses kanalisatsiooniehitise kujaks kanalisatsiooniehitiste, torustik välja arvatud, lubatud kõige väiksemat kaugust elamust, majutus-, ravi-, spordi-, haridus-, kaubandus- ja teenindushoonest, samuti transpordihoonest, mis teenindab regulaarselt inimesi, ning salv- ja puurkaevust. Naftasaaduste hoidmise ehitise kujaks loetakse tolle ehitise mahuti välispinna või selle täitmis- või tühjen-dusava lubatud kõige väiksemat kaugust suurõnnetuse ohuga ettevõttest, sanitaarkaitsealata kaevust ja elamust, majutus-, ravi-, spordi-, haridus-, kaubandus- ja teenindushoonest, samuti transpordihoonest, mis teenindab regulaarselt inimesi.

Tulenevalt eeltoodust muudetakse eelnõuga ka veeseaduse § 26 ja § 40¹ täiendavaid sätteid ning antakse neile asjakohased sõnastused. Kanalisatsiooniehitise kuja piires võivad asuda kanalisatsiooniehitise teenindamiseks vajalikud hooned ning tööstus- ja laohooned, käesoleva paragrahvi lõikes 3¹ nimetatata trans-

pordihooned. Naftasaaduste hoidmise ehitise kuja piires võivad asuda hoidmisehitise teenindamiseks vajalikud hooned, tööstus-, lao- ja põllumajandushooned ning käesoleva paragrahvi lõikes 3² nimetatata transpordihooned. See keskkonnakomisjoni muudatusettepanek – see on siis ettepanek nr 1 – on vormistatud Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna ning Keskkonnaministeeriumi ettepanekute alusel.

Nüüd muudatusettepanekust nr 2, mis on ka komisjoni tehtud. Eelnõuga veeseaduse § 26¹ täiendava lõike 4¹ tekstist on välja jäetud teine lause, mille kohaselt ei tohi nimetatud sätte esimeses lauses fikseeritud lämmastiku ja fosfori piirnormi, et sõnnikuga, sh töödeldud sõnnikuga, on lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta 170 kg lämmastikku ja 25 kg fosforit aastas, ületada ka sõnnikuga, mis tekib loomade väljaheidetest, kui neid looduslikul rohumaal karjatada. See muudatus on tehtud Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi ja teiste põllumajandustootjate ühenduste palvel. Vastasel juhul paneks eelnõuga veeseaduse § 26¹ täiendava lõike 4¹ nõue lihaveisekasvatavad ja maheloomapidajad raskesse olukorda. See ei arvestaks reaalseid olusid ja oleks taotletava eesmärgiga võrreldes ebaproportsionaalne meede.

Samas ei pea eelnõu algataja seda muudatust lõplikuks variandiks ning kavatseb loomakasvatavate ja muude asjasse puutuvate organisatsioonide esindajatega veel nõu pidada, mis oleks parim lahendus. Loomakasvatuse statistika näitab lihaveisekasvatuse pidevat laienemist ning loomade arvu kasvu, samas on riigi veeseire tegijate andmetel vee lämmastiku- ja fosforikoormus suurenenud. Eelnõu algataja leiab, et eriti tekitab probleeme loomade talvine väljas pidamine, mil loomad on koondunud väikesele maa-alale, kus neid siis ka söödetakse. Selline söötiskoht saastub loomade väljaheidetega, mis segunevad lume, pinnase ja söödajääkidega ning kevadel on selline paik ohtlik punktreostusallikas, mis ohustab nii pinna- kui ka põhjavett. Eelnõu algataja arvates tuleks lihaveiste, aga ka lamaste ja kitsede aastaringset väljas pidamist keskkonna-, eriti veekaitse seisukohalt paremini reguleerida.

Tehniliste probleemide lahendamiseks on muudetud eelnõu § 1 punktide 9–11 asetust eelnõus. Punkt 10 loetakse punktiks 9, punkt 11 loetakse punktiks 10 ja punkt 9 loetakse

punktiks 11. Sellest tulenevalt on muudetud ka muudatustega seonduvate veeseaduse § 26¹ lõigete numbreid.

Täiendavalt on eelnõus tehtud tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu. Näiteks on tulenevalt muudatusettepanekust nr 2 muudetud eelnõu § 2 teksti ja sätestatud, et 2014. aasta 1. juulist jõustuvad sätted on eelnõu § 1 punktid 6–8 ja 11.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 20. mai istungil teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu 391 teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Nüüd siis küsimused. Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud ettekandja! Mul on küsimus kuue muudatusettepaneku kohta, mille tegid kolleegid Tõnis Kõiv ja Liisa-Ly Pakosta ning mille nad tagasi võtsid. Soov tegelda reoveepuhastuse haisuprobleemidega on ju tervitatav, aga nende kuue ettepaneku vastu oli nii Eesti Linnade Liit kui ka Eesti Maaomavalitsuste Liit. Põhjus on hästi lihtne: lihtsalt Tallinna, Narva, Pärnu, Rakvere, Tartu ja Kohtla-Järve vee hind oleks tohutult kallinenud ning kuna puudus majanduslik arvestus ja keskkonnamõju analüüs, siis komisjon neid ettepanekuid ei toetanud. Mul on sulle, Tõnis, kui ühe ettepaneku esitajale konkreetne küsimus. Kas me tuleme nende ettepanekute juurde näiteks sügisel või aasta pärast tagasi või on need majanduslike kaalutluste tõttu lõplikult prügikasti visatud?

Tõnis Kõiv

Siin tuleb täpsustada Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu seisukohti, otsisin need juba välja. Kui me võtame konkreetset linnade liidu seisukoha, siis nad avaldavad tõesti muret, et ei ole võimalik täpselt hinnata nende muudatuste mõju ja sellest tulenevalt on neil raske seda ettepanekut toetada. Samas nad hindavad kõrgelt reoveesette teemaga tegelemist ja peavad seda inimeste jaoks oluliseks.

Maaomavalitsuste liidul on selle muudatusega vähem kokkupuudet, seda lähtuvalt reoveepuhastite asukohast. Ka on neil üldse vä-

hem kokkupuudet sellega, et tuleks hinnata nii kulusid, mis mõjuvad elanike vee ja kanalisatsiooni hindadele, kui ka kulutuste vastavust eesmärgile, kuid nemadki ei ole selgelt selle ettepaneku vastu. Põhjus on väga lihtne. Oma valitsusjuhid nii linnade kui maaomavalitsuste liidus saavad väga selgelt aru, et inimeste elukvaliteet on häiritud ja nad kannatavad selle all, kui reoveepuhasti tööst tulenev hais nende ni jõuab. Kas saab siis selle probleemi prügikasti visata või jätta selle lahendamata? Ei, kindlasti mitte. Nende muudatuste mõte oleks inimeste elukvaliteeti parandada, neid haisu eest kaitsta, et osa inimesi ei peaks maksuma topelt: kõigepealt vee ja kanalisatsiooni eest arve alusel ja lisaks veel haisu sisse hingates, seda oma elukvaliteeti alandama lastes. See ei ole õiglane ja see ei saa niimoodi kestma jääda.

Mida võiks veel rõhutada? Ilmselt nii linnade liidul kui ka maaomavalitsuste liidul, kes arusaadavatel põhjustel ei ole teemaga nii palju tegelenud ega ole sellega väga hästi kursis, on olnud seisukoha võtmisel lähtekohaks, nagu oleks see muudatusettepanek olnud alus mingisugusele majandusliku mõjuga otsusele. Tegelikult see lähtekoht ei ole mitte null – et kui midagi ei muudeta, siis midagi tegema ei pea –, vaid see lähtekoht on siiski teine. Juba praegu kehtivatest normidest lähtuvalt on vee-ettevõtetele kohustus oma reoveesetete käidelda nõuetekohaselt ehk siis niimoodi, et see käitlemine toimiks kolme aasta jooksul ja reoveesetete käitlemise protsessi tulemus, kvaliteetne kompost oleks tõesti kvaliteetne, et seda oleks võimalik uuesti kasutusele võtta. Samas on laialdaselt teada vee-ettevõtete probleemid, paljudel juhtudel ei ole võimalik neid protsesse korralikult juhtida. Komposti hea kvaliteet ei ole garanteeritud ja seetõttu ei ole seda kuskile panna, seda tuleb laos hoida ja probleemid ei lahene. Probleemid kuhjuvad. Nii on vee-ettevõtjad paratamatult valikute ees. Nad peavad midagi ette võtma, nad peavad investeerima. See muudatus oleks ainult kaasa aidanud sellele, et nad seda teeksid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud ettekandja! Te mainisite, et lihaveisekasvatajad käisid teie komisjoniga kohtumas. Mis oli nende põhiline mure ja kas see seaduseelnõu töötab nendele edaspidi lisakultusi?

Tõnis Kõiv

Jah, lihaveisekasvatajad tulid ja nad põhiliselt oma muredest rääkisidki. Neil ei olnud konkreetseid ettepanekuid, kuidas peaks nende probleeme lahendama. Nad rääkisid nendest ja avaldasid lootust, et keskkonnakomisjoni liikmed püüavad nende muredest aru saades mingisuguse lahenduse leida. Põhimure oli lihtsustatult öeldes see, et kui algses sõnastuses oleks eelnõu seaduseks saanud ja jõustunud, siis see oleks tähendanud loomade väljas söötmise ja jootmise kohtade kas lausa ärakaotamist või väga suurel määral ümbertegemist. Seda põhjusel, et väga suure tõenäosusega oleks söötmis- ja jootmisala reostuskoormus läinud tunduvalt üle lubatud normide. Keskkonnakomisjon mõnab, et ega ei ole ka loomakasvatajate huvi seda teha, aga me ei saa reostamist lubada. Kompromiss ongi see, et praegune sõnastus ei nõua otsekohe söötmis- ja jootmiskohtade ümbertegemist või, veel hullem, kinnipanemist, kuid sellegipoolest annab ette reeglid, et söötmis- ja jootmis-kohtadel tekkivale reostuskoormusele tähelepanu juhtida. Lisaks tuleb veel põllumajandusministri määrus, mis annab täpsemad juhised, kuidas reostuskoormust arvestatakse. Nagu ma ütlesin, arutelud jätkuvad ka Keskkonnaministeeriumi ja loomakasvatajate esindusorganisatsioonide vahel. Loodan, et nad üheskoos leiavad edasise töö käigus veel paremaid lahendusi, kui me täna siin laual näeme.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Kõiv! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta, nagu me kuulsime, on esitatud kaks muudatusettepanekut. Esimene on keskkonnakomisjoni oma ja arvestatud täielikult. Teine on samuti juhtivkomisjoni ettepanek ning arvestatud täielikult. Seaduseelnõu 391 teine lugemine on lõppenud.

6. Kutseõppeasutuse seaduse eelnõu (331 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud kutseõppeasutuse seaduse eelnõu 331 teist lugemist. Ma palun ettekandjaks kõnepulti kultuurikomisjoni liikme Lauri Luige!

Lauri Luik

Austatud juhataja! Head kolleegid! Järgnevalt ülevaade kutseõppeasutuse seaduse eelnõu menetlemisest. Olgu veel üle korratud seaduse eesmärk, milleks laias laastus on kutsehariduse ajakohastamine, kutseõppe kvaliteedi parandamine ja paindlikkuse suurendamine, kättesaadavuse parandamine, õppijate väljalangevuse vähendamine ning väljundipõhisuse suurendamine.

Eelnõu esimene lugemine toimus siin suures saalis 30. jaanuaril s.a. Tol korral olid peamised teemad eestikeelsele õppele üleminek ja rakenduskõrghariduse pakkumine kutseõppeasutustes. Kohtusime vahepeal kõikide osapooltega ja saime nendelt väga head tagasisidet, mille baasil kultuurikomisjon ise on teinud terve hulga muudatusettepanekuid. Ka teised osapooled on esitanud meile arutamiseks oma ettepanekud. Teise lugemise ettevalmistamiseks arutasime seda eelnõu komisjonis kaheksal istungil. Jaanuarikuus kohtusime huvirühmadega, märtsikuus külastasime Tallinna Teeninduskooli, et saada paremat pilti, kuidas asi tegelikkuses välja näeb ja toimib. Eraldi arutasime võimalust anda kutsekoolides rakenduskõrgharidust. Samuti arutasime veel maikuu lõpus ja juuni alguses kaitseväeteenistuse seaduse seda osa, mis puudutab ajateenistusse kutsumise perioodi pikendamist.

Järgnevalt annan teile ülevaate olulisematest teemadest ja nendest muudatusettepanekutest, mis on teile ka laudadele välja jagatud. Kõiki detaile ei hakka ma ette kandma, kui on küsimusi, siis saame pärast täpsustada.

Alustame siis otsast peale. Muudatusettepanek nr 2 puudutab sotsiaalpartnereid. Selle eesmärk on ühtlustada eelnõus läbivalt sotsiaalpartnerite mõiste. Laiem eesmärk on olla juba enne õppe alustamist võimalikult hästi lõimitud tööturu ja ettevõtluskeskkonnaga.

Muudatusettepanekud nr 4 ja nr 5 käsitlevad õigust anda kutseõppeasutustes rakendus-

kõrgharidust. See oli teema, mis siin suures saalis keeleküsimumuse kõrval kõige enam vastukaja leidis. Samuti oli see komisjonis oluline aruteluteema. Osapooltest kohtusime Võrumaa Kutsehariduskeskuse ja Tallinna Majanduskooliga, keda see eelnõu punkt kõige rohkem mõjutab. Eelnõu esialgne mõte oli võtta kutsekoolidelt rakenduskõrghariduse andmise õigus ära. Komisjon otsustas siiski jääda vastupidisele seisukohale, mille järgi ka kutseõppeasutustes oleks jätkuvalt võimalik rakenduskõrgharidusõpet pakkuda. Siin me jäime haridusministeeriumiga eriarvamusele.

Muudatusettepanek nr 12 puudutab riiklike õppekavasid. Haridus- ja Teadusministeeriumile antakse volitus kehtestada kutseõppe riiklikud õppekavad.

Muudatusettepanek nr 14 on õppekava avamise kohta. Näiteks, kui me tulevikus hakkame sisustama viienda taseme õpet kutsehariduses, siis see muudatusettepanek puudutab analoogse õppekava avamist. Akrediteerimisel peab kindlasti olema kontrollitud kvaliteet, et tegu oleks tasemele vastava õppekavaga.

Muudatusettepanek nr 15 puudutab kooli vastuvõtu tingimusi.

16. ja 17. ettepanek käsitlevad kutseõppe õppekavade õppekeele küsimust. See oli ka üks küsimus, kus komisjon jäi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku suhtes eriarvamusele. Komisjon otsustas jätkata võetud suunda ehk siis kehtima jääb nõue, et aastaks 2020 oleks ka kutsekeskhariduses 60% ulatuses üle mindud eestikeelsele õppele. Rõhutan, et kutset on ka tulevikus võimalik omandada muus keeles peale eesti keele. Kui aga soovitakse saada keskharidust, siis selleks on tarvis eesti keele oskust ja läbida õppekava 60% ulatuses eesti keeles.

Muudatusettepanekud nr 18 ja nr 19 puudutavad praktikat töökeskkonnas ja praktilist tööd õppekeskkonnas. Me muudame süsteemi natukene paindlikumaks ja anname õpilastele võimaluse sooritada osa praktikast näiteks kooli õppekeskkonnas. Siin on oluline märkida, et jätkuvalt on meie fookuses parem koostöö ettevõtjatega.

Muudatusettepanek nr 22 on õpetaja ja kutseõpetaja kvalifikatsiooninõuete kohta. Siin me muudame samuti regulatsiooni paindlikumaks, et saaks kaasata erialaspetsialiste, olenemata sellest, kas neil on näiteks magistriraad

või ei ole. Kui inimene on ikkagi oma ala spetsialist, siis annab see säte võimaluse teda kaasata.

Muudatusettepanekud nr 25 ja nr 26 puudutavad õpetaja lähtetoetust. Siin on komisjon otsustanud lähtetoetuse taotlejate ringi laiendada. Me anname õiguse taotleda tulevikus lähtetoetust ka nendel õpetajateks pürgivatel või saavatel inimestel, kellel on kõrgharidus, kuid kellel ei ole õpetaja või pedagoogi kvalifikatsiooni.

Muudatusettepanek nr 29 puudutab õppekulude hüvitamise ülemmäära. Analoogselt ülikooliseaduses tehtud muudatusega kehtestame ka kutseõppes nendele, kes ei õpi riikliku koolitustellimuse alusel, õppekulude hüvitamise ülemmäära, et lagi oleks olemas.

Muudatusettepanek nr 31 käsitleb valikulist akrediteerimist ja eelkõige akrediteerimisega seotud üleminekusätteid. Seal lihtsalt pikendatakse seda perioodi kolme kuu võrra.

Muudatusettepanek nr 34 puudutab kutseaduse muudatusi, mis on vajalikud selleks, et me saaksime rakendada käesoleva kutseõppeasutuse seaduse täielikult ja edukalt, ilma tõrgeteta.

On veel kaks olulist teemat. Üks nendest on kutsekooli osalemine mittetulundusühingute tegevuses. Minu arvates on see iseenesest väga mõistlik ettepanek, et kutseõppeasutused võiksid teha koostööd liitude ja MTÜ-dega, mis erialaselt on nendega seotud. Kuna see pole kooskõlas ei riigivaraseadusega ega ka kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega, siis otsustas komisjon, et praegu me seda ettepanekut toetada ei saa, küll aga tegime Haridus- ja Teadusministeeriumile ülesandeks selle teemaga edasi tegelda. Nii et loodetavasti saame seadusega need väiksed riived kõrvaldada ja selle ettepaneku ka tulevikus ellu rakendada.

Viimane teema puudutab ajateenistusse kutsumist. Selle muudatusega anname seadusega Kaitseministeeriumile ja Kaitseressurside Ametile õiguse pikendada kaitseväge kutsumist õpilase õpingute kestuse lõpuni. Probleem on selles, et näiteks esitluskunsti õppesuundadel õppivad üliõpilased peaksid enne oma õpingute lõppu vahepeal sõjaväes käima. Me loome seadusega paindliku võimaluse pikendada seda perioodi kuni nende õpingute lõpuni. Oluline on märkida, et praegu see muudatus kutseõppes osalevaid õpilasi otseselt

ei puuduta, küll aga võib see tulevikus, kui me sisustame ära uue, viienda taseme (tehniku kutse), neid õpilasi mõjutama hakata.

Ülejäänud muudatusettepanekud on keelelised ja normitehnilised. Neid ma siin eraldi ette kandma ei hakka, nende kohta võite lugeda materjalidest, mis teil laua peal on.

Kultuurikomisjon otsustas 23. mai istungil esitada kutseõppeasutuse seaduse eelnõu 331 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks ehk 5. juuniks. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Luik! Jätkame küsimustega. Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitüma, hea Riigikogu esimees! Hea komisjonipoolne ettekandja! Mul on siiralt hea meel, et komisjon minu muudatusettepanekut arvestas ja Võrumaa Kutsehariduskeskus saab jätkata rakenduskõrghariduse andmist Võrumaal. Aga mind teeb natuke murelikuks, et ministeerium, hoolimata sellest pikka aega kestnud tööst, mis te komisjonis tegite, jäi ikkagi eriarvamusele ja arvab, et rakenduskõrgharidust kutseõppeasutuses andma ei peaks. Milline on komisjoni arutelude tulemusena sinu hinnang, kas ministeerium võib tulla välja mõne järgmise sammuga, et seda võimalust piirata? Näiteks on kuulda, et rakenduskõrgharidust andvatel koolidel on juba vähendatud riiklikku tellimust. Missugused võivad olla ministeeriumi sammud, et seda ohja pingumale tõmmata?

Lauri Luik

Aitäh, Kalvi! Mina isiklikult arvan, et on väga õige ja õiglane lubada kutsekoolides rakenduskõrgharidust pakkuda, kuna meie Eesti on nii väike. Need kaks konkreetset juhtumit, mida ma mainisin, Võrumaa Kutsehariduskeskus ja Tallinna Majanduskool – miks me peaksime hakkama toimivat süsteemi lõhkuma? Pealegi paneks see Võrumaal kinni olulise õppesuuna, mida mujal Eestis ei ole. Ja siia kõrvale veel teine tahk, miks ma arvan, et praegust süsteemi on mõistlik jätkata: meil on terve rida rakenduskõrgkoole, kus pakutakse kutseharidust. Niisiis on see n-ö kahepoolne

asi, aga mingit sellist plaani, et rakenduskõrghariduses kutseõpe kaotada, ministeeriumil minu teada ei ole. Ma ei taha hakata spekulerrima, missugused sammud võivad ministeeriumil sellega seoses plaanis olla. Küll aga ütlen seda, et tulevikus on võimalik pakkuda rakenduskõrghariduse õppekava siis, kui see õppekava on akrediteeritud, akrediteering ei ole aga seaduse küsimus. Kuna nendel õppekavadel, millest me räägime ja mis puudutavad näiteks Võrumaa Kutsehariduskeskust, on kas täisakrediteering või osaline akrediteering olemas, siis nendega tegelikult probleemi ei ole. Aga just akrediteerimine võib olla see, mis tulevikus võib õppekava avamise küsimärgi alla seada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua esimees! Austatud ettekandja! Muudatusettepaneku nr 32 alusel muudetakse kaitseväeteenistuse seadust. Selle ettepaneku tegi juhtivkomisjonina kultuurikomisjon. Arvestades Riigikogus välja kujunenud head tava, kas kaitseväeteenistuse seaduse muutmise puhul kaaluti ka pöördumist valdkonnamisjoni ehk riigikaitsekomisjoni poole? Milline on teie arvamus, kas oleks ikkagi võinud küsida ka riigikaitsekomisjoni seisukohta?

Lauri Luik

Aitäh! Ma olen seisukohal, et kahtlemata peaks heast tavast kinni pidama. Aga kuna see küsimus oli meil veel mõned päevad tagasi laual ja meil oli tarvis üsna kiiresti adekvaatset tagasisidet saada, siis otsustas komisjon, et küsime otse allikalt ehk Kaitseressursside Ametilt ja Kaitseministeeriumilt, milles probleem reaalselt seisneb ja kuidas me saaksime seda probleemi kõige paremini lahendada. Lõppkokkuvõttes olen aga kindlasti päri, et head tava tuleb järgida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et selle seaduse põhieesmärk on viia kutseharidus nii heale tasemele, et sealt minnes ei oleks

muret töö saamisega. Kas sa oskad öelda, kuidas selle seadusega kutseõppeasutustele garanteerida, et seal kasutatakse kõige tänapäevasemat tehnoloogiat ja uusimaid seadmeid? Et ei juhtuks nii, et õpitakse mingi kümme aastat vana tehnoloogia järgi, ja kui ettevõttesse tööle minnakse, siis selgub, et õpituga ei ole midagi peale hakata.

Lauri Luik

Aitäh! Otseselt ei kirjuta seadus ette rahavõi investeeringusummasid, mis peaksid õppeasutustesse minema. Rahastamine on määruse temaatika. Olles aga külastanud väga mitmeid kutseõppeasutusi üle Eesti, julgen küll öelda, et nende infrastruktuur ja õpitingimused on suures osas väga head ja ajakohased. Tulevikku ei ole võimalik seadusega garanteerida, selle nimel tuleb ühiselt tegutseda. Ma leian, et ettevõtjate veelgi suurem kaasamine juba üsna õppekavade väljatöötamise algusest kuni lõpuni välja on võtmetähtsusega küsimus, ja sellele aitab arutatav seaduseelnõu kindlasti kaasa, et Eestis tegutsevad ettevõtjad oleksid ise huvitatud saama kutseõppeasutusest pädevaid, koolitatud inimesi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tahaksin täpsustada. Kas ma sain õigesti aru, et 60% ulatuses eestikeelne õpe annab garantii, et kutseõppeasutuse õpilased saavad keskhariduse?

Lauri Luik

Ikka eksamid tuleb ära teha.

Eldar Efendijev

Kas ma saan õigesti aru, et see keskharidus on gümnaasiumi tasemel? Aga mis tasemel lõputunnistuse saavad teised, kes ei vali seda võimalust, kes valivad teises keeles õppimise? See on küsimuse üks pool. Teiseks, kas te arvestasite ka Narva olukorda, kas riik ja omavalitsus koostöös suudavad seda valdkonda arendada?

Lauri Luik

Aitäh! Nagu ma mainisin, on kutset tõepoolest võimalik saada ka vene keeles õppides. Kui sa tahad aga saada keskharidust, mis on võrdne gümnaasiumiharidusega, siis on tarvis läbida õpe etteantud tingimustel ehk 60% õppekavast peab olema läbitud eesti keeles. Mis puudutab kogu keeleküsimumust laiemalt, siis kultuurikomisjoni hoiak on algusest peale, kui komisjoni osa liikmete erimeelsus kõrvale jätta, olnud see, et me jätkame 1990. aastate alguses võetud põhimõttelist suunda, mille järgi vähemalt 60% ulatuses mindaks üle eestikeelsele õppele, nii nagu see on ka üldhariduskoolide gümnaasiumiastmel. Minu arvates on see eelkõige teene meie noortele, kes tulevikus hakkavad loodetavasti toimetama Eesti tööturul. Neil oleks siis piisavalt hea ettevalmistus, et sellesse keskkonda kohe ja hästi sulanduda, kui nad oskavad riigikeelt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud kolleeg! Nagu sa kirjeldasid, olid komisjonis väga tulised arutelud. Kas sa selgitaksid, mis olid eelnõu algataja ehk Vabariigi Valitsuse põhipõhjused, miks Võru Kutsehariduskeskus ja Tallinna Majanduskool pandi löögi alla ning otsustati, et seal rakenduskõrgharidust enam ei anta? Teine pool minu küsimusest: kas see eelnõu ei takista nüüd Eesti maastikule tulemast uusi ametikoole, kus antaks rakenduskõrgharidust?

Lauri Luik

Aitäh! Nagu ma ka enne mainisin, peab selleks, et rakenduskõrghariduse õppekava avada, olema sellel akrediteering. Kui akrediteeringu poole pealt on kõik korras, siis ma takistusi ei näe. Ma eeldan, et ministeeriumi mõtte seda muudatusettepanekut tehes oli korrastada ja ühtlustada meie haridussüsteemi. Nende soov on, et kutseõppeasutus annaks kutseharidust ja akadeemiline pool akadeemilist haridust. Aga kuna selle seadusega seatakse sisse viies kutsetase, mida me ei ole küll veel otseselt ära sisustanud, kuid mille räämistiku me loome, siis ma eeldan, et see oli ka üks põhjus, miks taheti kutsekoolides raken-

duskõrghariduse pakkumise võimalus ära kaotada. Nii minu kui ka komisjoni teiste liikmete ja kutsutud osapoolte seisukoht oli, et Eesti on piisavalt väike ja me peame selles osas paindlikud olema. Me ei saa jõuga ust kinni lüüa, mõtlemata sellistele tagajärgedele, mida võib põhjustada näiteks see, kui Võrumaa Kutsehariduskeskuses puidutöötlemise rakendus-suund kinni läheb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kutsekeskharidus ja üldkeskharidus on meil haridustaseme mõttes paralleelsed õppevormid. Seetõttu on eelnõusse sisse viidud ka ühesuguse õppekeele tingimus. Kindlasti olete nõus, et praegu ei ole väga paljud õpilased ega ka õppepersonal valmis nõutavale 60%-le üle minema. Sellest tingituna on eelnõus see rakendusaeg, et enamikus õppekavades hakkab üleminek toimuma 2017. aastal. Kui Haridus- ja Teadusministeerium ei suuda selleks ajaks põhikooli lõpetajate eesti keele taset piisavalt tõsta, kuidas see mõjutab siis teie arvates seda kutsekeskharidust, mis need lapsed saavad? Teiseks, miks ei oleks võimalik, nii nagu on põhikoolija gümnaasiumiseaduses, sätestada võimalik erand koolipidaja poolt, kes üldjuhul on seesama ministeerium või valitsus?

Lauri Luik

Aitäh! Komisjon, kaasa arvatud mina, oli seisukohal, et seitse aastat (kuni 2020. aastani), mille me sätestame, on piisavalt pikk aeg selleks, et üleminek saaks korrektselt toimuda. Minu isiklik seisukoht on, et kuna me oleme rääkinud seda juttu 1990. aastate algusest peale, siis ei tohiks see kellelegi uudisena tulla. Mina olen selles suhtes üsna resoluutsel seisukohal, et mingisuguseid lisaerisusi pole siin tarvis tegema hakata. Küll aga on tõepoolest oluline panna keeleõppele rõhku põhihariduse tasemel. Minu isiklik arvamus on, et koolides tuleks aktiivsemalt propageerida ja kasutada keelekümblust. Meil Haapsalus Nikolai koolis see toimib. Käisin ühes tunnis ja see oli väga super. Loomulikult tuleks hakata selle teemaga tegelema juba koolieelsetes lasteasutustes. Ei minu ega kellegi teise huvi ei ole see, et keegi

kuskil hammasrataste vahele jääks, pigem vastupidi – et need noored, kes tulevikus tööturule lähevad, saaksid seal edukalt hakkama. Mida varem nad peavad ennast kätte võtma, seda parem. Mingil hetkel, kui sa lähed turvaliste kooliseinte vahelt välja tegelikku ellu, lööb reaalsus sulle karmi vasaraga vastu pead niikuinii. Nii et minu seisukoht on, et mida varem, seda parem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Minu esimese küsimuse viimane osa puudutas Narvat – see jäi kuidagi vastusest välja. Püüan täpsustada, mispärast ma Narva kohta küsisin. Te teate, et eestikeelne keskkond Narvas õigupoolest puudub. Narva õppekeskuses on mitteeestlasi ligi 100% ja enamik neist on läinud sinna õppima sellepärast, et nende eesti keele tase on nõrgem ja nad ei saa õppida edasi gümnaasiumiastmes. Kuidas ja kas üldse komisjoni istungil arvestati Narva olukorda? Kui jaa, siis millist koostegevust nähti ette valitsuse ja omavalitsuse vahel?

Lauri Luik

Aitäh! Otseselt Narva teemal me pikki diskussioone ei pidanud, küll aga käis arutelust tõepoolest läbi see teema, kuidas käituda nende noorte inimestega, kellel võivad tekkida probleemid. Ma kordan veel kord: komisjoni meelest on seitsmeaastane üleminekuperiood piisavalt pikk aeg, et nendes piirkondades, kus on tõesti probleem, sellega forsseeritult tegele da. Sinna tuleb suunata lisaressursse – ma olen täiesti seda meelt. Plaan on investeerida järgmise perioodi Euroopa struktuurifondide vahendeid nii õpetajakoolitusse kui ka üldse laiemalt koolitusse. See on ministeeriumil plaanis. Veel kord siia kõrvale ka isiklik arvamus: mina olen seda meelt, et sinna, kus on probleem, tuleb suunata senisest suuremat tähelepanu ja lisaressursse. Mina forsseeriksin rohkem keelekümbustusõpet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui vene põhikooli lõpetajad tegid mullu eesti keele riigieksamit – ma loodan, et te kuulete praegu, mis ma räägin –, siis keskmisena saadi 47 palli 100-st. Üle-eelmisel aastal saadi 49 palli. See näitaja ei kasva, vaid langeb. Siin on mitu põhjust, aga tendents on selline, et pallide arv väheneb. 2020. aastaks võib keskmine olla 35, kusjuures õpilaste hulgas on selliseid, kes teevad eksami ära 70%, 80%, 90% ulatuses, ja on ka selliseid, kes saavad 10, 15, 20 punkti. Nii moodustubki see keskmine. Kaksikümmend kaks aastat on räägitud, et me peame tegelema õpetamisega, aga 22 aastaga pole tehtud isegi mõistlikke sõnasõnastikke vene koolide jaoks, rääkimata metoodikatest, õpetamisest jne. Kuidas te saate üldse sellist asja vastu võtta ja selle poolt ...

Lauri Luik

Aitäh! Küsimuse lõpp läks kaduma, aga ma sain küsimusest aru. Teie nimetatud arvud, kui need on tõesed – ma pean need üle kontrollima, aga mul on alust uskuda, et need võivad olla adekvaatsed –, osutavad sellele, et on probleeme ja nendega tuleb tegelda. Seda, mida haridusministeerium on varasematel aastatel teinud või ei ole teinud, on mul isiklikult olnud väga raske mõjutada, aga praegu saan ma öelda niipalju, et selle probleemiga tuleb tegelda. Seitse aastat on piisavalt pikk aeg, et asi kätte võtta ja korda teha. Ma ei näe vajadust hakata sellepärast aastakümneid tagasi kokku lepitud põhimõtteid muutma. Pigem tuleb end kokku võtta, oma jõud fookuseerida ja see asi ära teha. Mitte miski ei ole siin maailmas võimatu, eriti keele õppimine.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Asi ei ole ju selles, kas keegi teadis juba 1990. aastatel, missugune see kord peaks olema, ega ka selles, kas teie konkreetselt olete resoluutne või mitte. Eesmärk peaks olema ikkagi see, et noored saaksid kvaliteetse hariduse. Eesti keele oskus on kindlasti üks osa kvaliteetsest haridusest, aga asi on selles, et vene põhikoolis on eesti keele lõpuksami keskmine tulemus um-

bes selline, nagu härra Stalnuhhin just ütles. Loomulikult ei ole see piisav, et keskharidust kvaliteetselt omandada. Te räägite, et aega on seitse aastat, aga tegelikult ei ole seitset aastat aega, sest 2020. aastaks peab nendel lastel olema õppekava juba 60% ulatuses läbitud eesti keeles. See üleminek algab enamikul juhtudel 2017., mõnel juhul ka 2016. aastal, kuhu on aega kolm või neli aastat. Kas te olete kindlad, et Haridus- ja Teadusministeerium suudab saavutada keeleõppe tulemuste sellise paranemise, et need lapsed saavad kvaliteetse hariduse? Mis saab siis, kui see ei õnnestu?

Lauri Luik

Aitäh! Meie eesmärk hariduse valdkonnas, olgu see siis üldharidus, kutseharidus või kõrgharidus, on saada kvaliteetne tulemus. Meie eesmärk number üks ongi kvaliteetne haridus. Sellele on suunatud kõik meie püüdlused. Ma leian endiselt, et etteantud aeg on piisavalt pikk selleks, et minna 60% ulatuses üle eesti-keelsele õppele, ja piisavalt pikk selleks, et me suudaksime praegusest enam panustada õpetajate koolitusse, kus võib-olla on tõepoolest probleeme, sellesse, et õppematerjalid saaksid tänasega võrreldes täiustatud, ja ka sellesse, et reaalsed tulemused paraneksid ning vene noortel oleks tulevikus suur šanss Eesti tööturul läbi lüüa.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmisega väheneb koolide arv, ja mitte ainult sellepärast, et lapsi on vähem, vaid see seadus muutis täielikult ka nende koolide töö tingimusi. Seoses sellega mul ongi küsimus. Kas te komisjonis arutasite, kuidas kutseõppeasutuse seaduse vastuvõtmine mõjub koolide arvule, kas see arv väheneb või jääb samale tasemele?

Lauri Luik

Aitäh! See on laiem küsimus ja ei puuduta mitte ainult kutseõppeasutuse seadust, vaid ka põhikooli- ja gümnaasiumiseadust. Otseselt seda komisjonis ei arutatud, aga kuna haridusteemad on mulle südamelähedased, siis ma vastan. Tõepoolest, põhikooli- ja gümnaasiumi-

miseaduse üks eesmärgid on tagada kvaliteetne haridus. Selleks, et tagada kvaliteetne haridus, peame korrastama oma hariduse rahastamist, selleks, et korrastada rahastamist, peame korrastama haridusasutuste võrku ehk koolivõrku. Koolivõrgu korrastamine juba käib täie hooga. Tekivad juurde suured tugevad gümnaasiumid, mis tähendab seda, et mõned väiksemad panakse kokku. Eesmärk on säilitada tugev põhikoolide võrgustik. Ma ei näe otsest seost kutseõppeasutuse seaduse rakendamise ja selle vahel, kuidas muutub või ei muutu meie Eesti üldhariduskoolide võrk. Aga fakt on see, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus triivib põhikoolide ja gümnaasiumide võrgu korrastamise suunas, et pakkuda paremat ja kvaliteetsemat haridust, muuta koolid jätkusuutlikumaks, pakkuda õpetajatele täistöökoormust jne. Otsest seost ma ei näe, aga muutused meie haridusmaastikul järgnevatel aastatel kindlasti aset leiavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on väga suur rõõm tulla Riigikogu kõnepulti ja rääkida paar minutit meie Võrumaa hariduse, teaduse ja ettevõtluse koostöö lipulaevast, Võrumaa Kutsehariduskeskusest. Möödunud aasta lõpus ja selle aasta alguses, kui meie kandist Võrumaalt valitud haridusminister tuli välja plaaniga lõpetada rakenduskõrghariduse andmine Võrumaa Kutsehariduskeskuses, puhkes Võrumaal väikest viisi torm ning oma pahameelt ministri kava vastu näitasid üles nii omavalitsusliit, maavalitsus ja ettevõtjad kui ka kooli vilistlased ja praegused õppurid. Ma arvan, et kõigi osapoolte, nii omavalitsuste kui ka ettevõtjate töö tulemusena on nüüd rõõm tõdeda, et minu ja kultuurikomisjoni esitatud muudatusettepanekuid nr 4 ja nr 5 on arvestatud ning murepilv on sedapuhku Võrumaa Kutsehariduskeskuse pealt natuke eemale tõugatud.

Sellel teemal, kuidas kutsehariduskeskusel praegu läheb ja millised on murekohad, võiksin ma rääkida kas just pikalt, aga mõne aja jooksul kindlasti. Neid noori, kes tahaksid tulla Võrumaa Kutsehariduskeskuse rakenduskõrg-

haridust omandama, on tükk maad rohkem kui riiklikke kohti. Riiklikku tellimust peaks kindlasti suurendama, seda enam, et käesolevast aastast on Võrumaa Kutsehariduskeskusega liidetud ka Vana-Antsla Põllutöökool.

Head kolleegid! Ma loodan, et jääb nii, nagu komisjon on meile ette pannud. Komisjon on muudatusettepanekuid nr 4 ja nr 5 arvestanud ning loodetavasti ei pane mitte keegi neid täna siin saalis hääletusele ja me ei hakka neid ümber hääletama. Kui tõesti nii läheb, siis olen mina lõpphääletusel selle seaduse vastuvõtmise poolt, kuigi peab mõnna, et väga paljusid olulisi punkte, mida Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon muudatusettepanekutena esitas, ei ole arvestatud. Minu kui võrukese süda hääletab aga selle seaduse poolt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid, kes te mõned olite 25 aastat tagasi kommunistliku partei liikmed, ärge võtke seda isiklikult! Ma lihtsalt pean täna selle välja ütleva: ma ei armasta kommuniste. Mõnel sellisel päeval ja sellisel hetkel nagu see siin praegu ma hakkann kommureid lihtsalt vihkama. Kes on kommunist minu silmis? See on bürokraat, see on see, keda ei huvita ükski konkreetne inimene. Ta paneb sulle eesmärgi ette ja pärast murrab konte ja laseb verd selle nimel, et see eesmärk saavutata, kuigi see on puhtalt välja mõeldud. Nii nagu ütles Hruštšov 1960. aastal: 1980-ndatel elame kõik kommunismis. Nii nagu ütles Gorbatsšov 1986. aastal: 2000. aastaks elab iga Nõukogude inimene eraldi korteris. Neid eesmärgid, püstitatud eesmärgid võib nimetada, nimetada ja nimetada. Praegu, nagu ma aru saan, on Riigikogus kõik põhilised kommarid kultuurikomisjonis, sest seal jätkub seesama ideoloogia, nad suruvad seda läbi samade meetoditega.

Kuulge, 14 aastat tagasi rääkisime siin Riigikogu saalis pikalt koolireformist. Kas 2001. või 2002. aastal me sõlmisime kompromissi. See koosnes kolmest osast, mis olid igale inimesele arusaadaval kujul. Selleks, et koolid saaksid töötada eesti keeles, mille vastu ei ole

siin riigis mitte keegi, on vaja kolme asja: esiteks peavad lapsed peale põhikooli valdama eesti keelt tasemel, mis võimaldab neil õppida gümnaasiumis eesti keeles; teiseks peavad olema õppevahendid, mis arvestavad psühholoogilisi, mentaalseid erinevusi eesti ja vene laste vahel; kolmandaks peavad olema õpetajad, kes valdavad eesti keelt perfektselt ja saavad aru oma õpilase psühholoogiast, miks ja mis hetkel ta ei saa mingist asjast aru ning ei ole võimaline aru saama, sest eesti keel ei ole tema emakeel. Suruti läbi see üleminek eestikeelsele gümnaasiumile, aga ma ütlen teile, et ükski kolmest osast ei ole seni täidetud. Koalitsioon, te mängite siin inimeste saatusega, nende tulevikuga! Teil on ükspuha, teil istub seal haridusministeeriumis, ma ütlen viisakalt, mingi populistide kari, kes ei ole kõigi nende aastate jooksul ette valmistanud ühtegi sellist õppevahendit, nagu oli kokku lepitud.

Ma pean teile meelde tuletama, ma ei kiitle sellega, aga ma lasin sel aastal välja vene-eesti sõnastiku, milletaolist ei ole olnud kogu taasiseseisvuse aja jooksul ja ilma milleta, ma ütlen teile, ei ole võimalik eesti keelt õppida. Kuidas nad on sellest üle saanud, see on suur küsimus. Õpetajaid ei ole ette valmistatud. Kui ma kuulan mõne noore Narva optimisti juttu, kuidas ta õpetab mitmes koolis eesti keeles, ja saan aru, et tema keel ei ole kaugeltki perfektne, siis ma mõtlen, et kuule, mees, kas sa saad aru, millise vastutuse sa oled endale võtnud, kuidas sa rikud praegu laste elu, kui sa ise ei valda seda keelt ja ei saa tegelikult aru, mis nende peades toimub, kui nad kuulavad sinu eesti keelt.

Praegu on jälle võetud sama suund. Hakatakse ajama lasteaiajuttu, et keelekümblus päästab, keelekümblus päästab. Meile tuuakse eeskujuks Haapsalu linn. Kuulge, kes nad on kui mitte kommarid? Kui me räägime majandusest ja sotsiaalpoliitikast ning toome näiteks Saksamaa või Soome, siis pannakse meid momentaanselt paika ja öeldakse, et Eestis on midagi muud, meil on omad tingimused. Kas teil ei ole tõesti naljakas kuulda, kui võrdsustatakse keeleõppe tase, tulemuslikkus, protsess Haapsalus ja Narvas? Kas te tõesti ei näe vahet, millega te üldse mõtlete?

Mina olen igal juhul optimist. Ma olen töötanud kutsekoolis 1987. aastast, mitu aastat. Ma tean neid lapsi. Peale esimest tööaastat

läksin ma kutsekooli direktori proua Vereštšagina juurde, kes õpetas ka eesti keelt, ja küsisin, et millega me õieti tegeleme, kui vaadata, millised lapsed sellesse kooli tulevad. Mul oli näiteks üks grupp poisse, kellest mitte ühelgi ei olnud põhikooli atestaadis alla kolme kahe ja käitumine oli parimal juhul rahuldav. Saate ju ise aru, kuidas sellistes tingimustes on võimalik õpetada. Tema ütles mulle ausalt: "Riigil on vaja töömehi. Aga sina istud siin kutsekoolis, et nad sind imetleksid, palun vabandust, kuulaksid sinu juttu. Võib-olla nendest saab midagi. Kõige tähtsam, sa hoiad neid siin kinni, et nad ei huligaanitseks linnatänavatel." See oli aus jutt.

Kas midagi on muutunud? Mitte midagi ei ole ju muutunud. Kutsekooli tulevad lapsed, kes põhikooli lõpueksamil on saanud 20 palli 100-st. Ja meie siin räägime sellest, et nad hakkavad õppima eesti keeles. Nad ei tee seda valikut, nad ei tee seda! Et te teaksite, kallid kolleegid, iga aastaga on üha rohkem neid Narva lapsi, kes õpivad juba Jaanilinna koolis, Ivangorodis. Ja nende arv hakkab kasvama. Kas te tahate, et tulevased töömehed hakkaksid ka jalga laskma? Praegu sõidavad riigist ära ainult need, kes tahavad kõrgharidust saada. Esialgu on seis selline, et tulevased töömehed, maksumaksjad, keda hakkame varsti keset päeva lambiga otsima, jäävad veel Eestisse. Teie loote praegu tingimusi nende äraminekuks riigist.

See on hullumaja, täielik hullumaja, see, mida me teiega teeme! Kõige hullem on, et rünnates seda aega, mis oli 23 aastat tagasi, te ei saa ise aru, et te olete üle võtnud tolle aja elustiili, et teid võetaks kommunistlikku parteisse ilma ooteajata. Te töötate nagu tollased kommarid. Nui neljaks, mis kinni ei jää, saab kinni löödud – kirjutage see enda loosungiks, see oleks kõige õigem, mitte see, mida te räägite. Te hävitate praegu kutseharidussüsteemi Eestis, panete sellele pommi alla. Ma saan aru, et minu kõnedest siin ei ole mitte mingit tolku, teil on kõrvad kinni, aga ma pidin selle teile ära ütleva. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Jaak Alliku!

Jaak Allik

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Rääkida siin pärast härra Stalnuhhini minule, härra Korbile ja härra Jalakule suunatud kõnet on muidugi päris huvitav. Aga pean ütleva, et sisuliselt olen ma härra Stalnuhhiniga nõus, et Eesti juhtimises viiakse ellu bolševistlikku ideoloogiat. Parandaksin ainult selle võrra, et tema nimetatud seltsimehed Hruštšov ja Gorbatšov kuulusid siiski kommunistide paremasse ossa.

Aga kui nüüd asja juurde tulla, siis Riigikogu on viimasel aastal arutanud kolme mahukat haridussüsteemi puudutavat seaduseelnõu: kõnekeeles võime rääkida kõrgharidusreformist, gümnaasiumireformist ja kutseharidusreformist. Täna teisel lugemisel olev kutseõppeasutuse seaduse eelnõu kujutab endast meeldivat erandit. Selle ettevalmistamisel võeti arvesse kõigi asjasse puutuvate huvigruppide ja organisatsioonide seisukohti ning eelnõu arutamisel kultuurikomisjonis oli tunda nii haridusministeeriumi kui ka valitsuskoalitsiooni püüdu jõuda erakondadeülesele konsensusele, mis tagaks kõnealuse seaduse jätkusuatlikkuse ning annaks ka meie kutseharidussüsteemile tulevikuks selge ja kindla orientiiri. Tahan siin esile tõsta nii ministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna juhataja härra Andres Punga kui ka Riigikogu kultuurikomisjoni esimehe härra Urmas Klaasi väga konstruktiivset ja tegusat lähenemist algses eelnõus olnud vaidluskohtade ületamisele ja ühiste seisukohtade kujundamisele.

Tänaseks on üles jäänud vaid üks küsimus, mistõttu sotsiaaldemokraadid ei saa käesolevat eelnõu täielikult ja ühemõtteliselt toetada. See puudutab eelnõu § 29 ehk õppekeele küsimust. Praegu on meie kutseharidussüsteemis 29 kooli puhul kooli pidajaks riik ehk Haridus- ja Teadusministeerium. Munitsipaalkutseõppeasutusi on kolm: Tallinna Kopli Ametikool, Tartu Kutsehariduskeskus ja Väike-Maarja Õppekeskus. Erakutsekoole on üheksa ja nende õppekeeleks on juba praegu eesti keel. Seega eesti keelest erineva õppekeele otsustamine on sisuliselt saja protsendi ulatuses Haridus- ja Teadusministeeriumi käes. Praegu on venekeelsed õppekavad mitmes Tallinna, Narva, Sillamäe ja Jõhvi kutsehariduskeskuses õpetatavatel kutsealadel.

Meile esitatud eelnõu tekst näeb ette, et kutsekeskhariduse õppekava õppekeel on eesti keel. Muu õppekava õppekeele otsustab kooli pidaja, kusjuures kool on kohustatud tagama kutsekeskhariduses ülemineku eesti õppekeelele õppekavadele hiljemalt 2020. aasta 1. septembriks. Seega kutseõppes, mis keskharidust ei anna, võib mitte-eestikeelne õpe kooli pidaja otsuse alusel säilida n-ö igavesti.

Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja arvas kultuurikomisjonis, et 2020. aastaks peaks eesti keele õpetamise ja õppimise tase olema kõikjal Eesti põhikoolides selline, et niisugune üleminek mingit probleemi ei tekita. Tahaksime ka meie seda loota, kuid kindlust selles pole, sest formaalselt kehtib see nõue venekeelsete põhikoolide lõpetajatele ka praegu, tegelikult olukorrast kõneles aga kolleeg Stalnuhhin üsna täpselt. Mis puutub PGS-i, siis on seadusandja olnud paindlik ning näinud Vabariigi Valitsusele ette võimaluse lubada õppekeele valikul kas koolide või üksikute klasside kaupa erandeid. See, et täitevvõim on seda võimalust kasutanud vaid täiskasvanute gümnaasiumide puhul, on juba täitevvõimu küsimus. Praegu arutatavas eelnõus on see paindlikkus ära jäetud ning tulevikus tuleks vajaduse korral hakata mõtlema seaduse muutmisele.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ettepaneku alusel, mille leiate muudatusettepanekute nimikirjast nr 17 alt, võiksime juba praegu kehtestada kogu kutseharidussüsteemis üldjuhul õppekeeleks eesti keele. See kehtiks ka keskharidust mittepakkuva kutseõppe korral. Samas oleks seaduses vajalikku paindlikkust võimaldav säte, mille kohaselt teiste keelte kasutamise kooli õppekeelena või mõne õppekava omandamisel otsustab kooli pidaja, kooli nõukogu ja nõunike kogu ühise taotluse alusel, pidades silmas vajadust tagada õppe kõrge kvaliteet. Seega otsustab nii kutsekeskharidust pakkuvate kui ka keskharidust mittepakkuvate õppekavade puhul kooli pidaja, st Haridus- ja Teadusministeerium igal aastal konkreetselt, kus on õppe kvaliteedi tagamiseks, pidades silmas nii õppejõudude olemasolu kui ka õpilaste ettevalmistust, vaja lubada kasutada õppekeelena mõnda teist keelt, üldjuhul vene keelt. See on muu hulgas vajalik ka Valgas, kus Lätist pärit õpilasi arvestades antakse praegu ühel õppekaval haridust koguni inglise keeles.

Loomulikult säilib säte, et eestikeelne õpe on kohustuslik riiklikus või kooli õppekavas sätestatud mahus, mis tagab omandataval erialal töötamiseks vajaliku eesti keele oskuse. Meie ettepaneku kohaselt võiksid ka pärast 2020. aastat saada kutsekeskhariduse need noored, kes seda kahjuks eesti keeles omandama ei ole võimelised. Vastasel korral ei ole neil võimalik omandada kutsekeskharidust Eestis, mis kahtlemata meelestaks neid Eesti riigi vastaselt ja suurendaks veelgi sotsiaalseid pingeid neis piirkondades, kus lõimumine pole soodsas tempos arenenud. Kui aga niisugust vajadust pole, siis Haridus- ja Teadusministeerium loomulikult sellist erandit ei teeks.

Palume toetada meie ettepanekut, mis võimaldaks kutseõppeasutuse seaduse parlamendis üksmeelselt vastu võtta! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, alustame eelnõu 331 muudatusettepanekute läbivaatamist. Kokku on 41 muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht peale tõsist debatti on, et arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Kalvi Kõva, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Muudatusettepanekud nr 11 ja nr 12 on esitanud juhtivkomisjon. 13. muudatusettepaneku on esitanud kultuurikomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud nr 14–16 on esitanud juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna

fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele 17. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 24 Riigikogu liiget, vastu 44, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

18. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 19. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Muudatusettepanekud nr 20–22 on esitanud juhtivkomisjon. 23. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Muudatusettepanekud nr 24 ja nr 25 on esitanud juhtivkomisjon. 26. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. 27. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 28. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. 29. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 30. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Muudatusettepanekud nr 31–35 on esitanud juhtivkomisjon. 36. muudatusettepaneku on esitanud kultuurikomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud nr 37–41 on esitanud juhtivkomisjon.

Head ametikaaslased, me oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja kuues päevakorrapunkt käsitletud.

7. Väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (375 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 375 teine lugemine. Palun ettekanadeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu õiguskomisjon valmistab seaduseelnõu 375 teiseks lugemiseks ette s.a 14., 20. ja 21. mai ning 3. juuni istungil. Aruteludest võtsid külalistena osa siseministri nõunik Mariko Jõeorg ja asekancleri ülesannetes Priit Heinsoo, samuti korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Marju Aibast. Maksu- ja Tolliametist käis meie istungitel külalisena juriidilise osakonna jurist Kevin Siivelt, samuti osalesid aruteludel Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Kati Maitse-Pärkna ning nõunik Einar Hillep. Õiguskomisjon küsis eelnõu kohta arvamusi kohtutelt ning Maksu- ja Tolliametilt. Eelnõu kohta saatsid arvamuse Riigikohus ja Pärnu Maakohus, samuti Maksu- ja Tolliamet. Komisjonis toimunud aruteludele tuginedes ja eelnõu kohta antud arvamustest tulenevalt algatas õiguskomisjon koostöös Siseministeeriumiga viis täpsustavat parandusettepanekut. Riigikogust muudatusettepanekute tähtjaks parandusi ei esitatud.

Räägin põgusalt muudatusettepanekutest. Esimene muudatusettepanek täpsustab eelnõu punkti 3, mis käsitleb väärteomenetluse seadustiku § 31 uue lõike 1¹ sõnastust. Ettepanekuga lisatakse lõike 1¹ tekstile kolmest punktist koosnev loetelu ning sellest tulenevalt täpsustatakse ka lõike 1¹ esialgset sõnastust. Eelnõuga nähakse ette võimalus kasutada väärteomenetluses tõendina riikliku järelevalve käigus tehtud foto- või videosalvestist väärteo toimepanemise ajast, kohast, viisist või muudest väärteo tehiooludest. Muudatusettepaneku nr 1 tekstis on selgelt välja toodud, milline teave peab olema salvestiselt nähtav, et see võiks olla väärteomenetluses iseseisvaks tõendiks. Salvestisest peavad nähtuma selle

salvestise loomisega seonduvad ning väärteoasja lahendamiseks olulised asjaolud. Salvestiselt peab olema selgelt tuvastatav, millal ja millistel asjaoludel on salvestis loodud, samuti peab sealt nähtuma salvestise tegija ning konkreetne rikkumine. Juhul, kui väärteo toimepanemine on salvestisega tõendatav, märgitakse nii kiirmenetluse otsuses kui ka väärteoprotokollis väärteo lühikirjeldust puudutavas osas, et väärteo toimepanemise aeg, koht, viis ja muud väärteo tehioolud on riikliku järelevalve käigus foto- või videosalvestatud.

Väärteomenetluse seadustik näeb ette kohustuslikud andmed, mis tuleb märkida kiirmenetluse otsuses või väärteoprotokollis. Juhul, kui väärteo toimepanemine on salvestisega tõendatav, märgitakse kiirmenetluse otsuses või väärteoprotokollis väärteo toimepanemise aeg, koht, viis ja muud väärteo tehioolud, mis on riikliku järelevalve käigus foto- või videosalvestatud. Selliselt on riikliku järelevalve käigus salvestatud andmed seostatavad konkreetse väärteoasjaga. Näide: "20. mail 2013. aastal kell 17.30 mõõdeti mõõteseadmega x sõiduki y liikumiskiiruseks 100 km tunnis. Kiiruse mõõtmise protseduur ja mõõtetulemus on videosalvestatud ja tutvustatud menetlusalusele isikule." Samuti märgitakse menetlusdokumendi tõendite loetelus, et tõendiks on videosalvestis või foto. Kiirmenetluse otsuse puhul märgitakse salvestise olemasolu väärteo toimepanemist kinnitavate dokumentide loetellu. Väärteoprotokollis vormistamisel märgitakse salvestise kohta käivad andmed muude väärteo lahendamiseks vajalike tõendite ja andmete jaoks ettenähtud protokollis ossa.

Eeltoodu seob selgelt salvestise konkreetse menetlusega. Kui salvestisest nähtuvad eelnimetatud asjaolud ning nende kuuluvus väärteoasja juurde on selge, siis pole kriminaalmenetlusõiguse teoorias omaksvõetud arusaamade kohaselt üldjuhul vaja täiendavaid vormistuslikke samme. Seega ei ole salvestise kohta vaja lisada väärteomaterjalide juurde eraldi protokollis ega muud dokumenti. Kehtiv õigus näeb ette, et riikliku järelevalve käigus tehtud toimingud tuleb protokollida. Näiteks juhul, kui mõõdetakse kiirust, tuleb kõnealune salvestis seega vormistada riikliku järelevalve toimingute protokollis lisana. Eelnõuga ettenähtav võimalus kasutada väärteomenetluses riikliku järelevalve käigus saadud salvestist tõen-

dina lähtub eelkirjeldatud põhimõttest, mille kohaselt ei ole salvestise juurde vaja seda salvestist kirjeldavat protokollit.

Tulenevalt eelnõus esitatud põhimõtetest tuleb teha muudatused Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 16. juuni määruse nr 78 "Nõuded kiirusmõõturi ja kiirusmõõtesüsteemi mõõteprotseduurile ning mõõtetulemuste töötlemisele" §-s 10, mis käsitleb mõõtetulemuste protokollimist, ning näha ette võimalus kiiruse mõõtmise protokollimisest loobuda.

Muudatusettepanek nr 2 täpsustab eelnõu punktis 4 toodud uut vääртеomenetluse seadustiku § 31³ "Kohtuvälise menetleja ametnik tõendiallikana" sõnastust. Ettepanekus pakutud regulatsioon näeb ette, et kohtuvälise menetleja ametnik, kes on vahetult tajunud (eelkõige näinud) vääртеo objektiivse külje ehk teo välisteid asjaolusid, kirjeldab neid vääртеoproto-kollis, kiirmenetluse otsuses või hoiatamise otsuses. Sellisel juhul saaks vääртеomenetleja olla kohtumenetluses tõendiallikaks. Ta ei saa olla kohtuvälise menetleja esindaja asja kohtumenetluses, küll aga saab ta olla tunnistajaks.

Tõendiks on eelnõu kohaselt vääртеgu menetlenud ametniku kohtus antud ütlus, talle tunnistaja staatuse andmine, mitte menetleja kiirmenetluse või hoiatusmenetluse otsuses antud vääртеo kirjeldus. Selline regulatsioon vähendaks täiendavalt dokumenteerimisele kuluvat aega ja samas tagaks selle, et vääртеo tehiosid – aeg, koht, viis, objektiivne koosseis – tajuv ametnik saaks olla kohtus tõendiallikaks. Sellisel juhul on võimalik kiirmenetluses tugineda näiteks kiiruse mõõtmisel tehtud videosalvestisele ja menetleja poolt tajutule. Juhul, kui isik vaidlustab otsuse, saab kohtumenetluses muu hulgas tugineda ametniku fikseeritud videosalvestisele ja ametniku ütlustele. Tunnistajana saab kohtumenetluses osaleda üksnes siis, kui salvestis on ka reaalselt olemas. Sellega on välistatud olukord, mil salvestist küll ei vormistata, kuid menetleja kaasatakse sellegipoolest tunnistajana riigipoolse lisatõendiallikana kohtumenetlusesse. Kui kohtuvälise menetleja ametnik on enda tajutut protokollis kirjeldanud, saab kohus selle kirjelduse täpsustamiseks – rõhutan, täpsustamiseks – kohtus menetlejat küsitleda.

Paragrahvi 31³ lõige 1 näeb ette, et kohtuvälise menetleja ametnik, kes on vahetult näinud, kuulnud või muul viisil tajunud vääртеo

tehiosid, peab neid esmalt kirjeldama vääртеoproto-kollis, kiirmenetluse otsuses või hoiatamisotsuses. Eelnimetatud dokumendis toodud kirjeldus peab olema piisavalt põhjalik ning tooma välja kõik olulised asjaolud. Kohtuvälise menetleja ametnik ei tohiks vääртеoproto-kollis, kiirmenetluse otsuses või hoiatamisotsuses piirduda üksnes sündmuse põgusa kirjeldamisega, sest see kirjeldus on aluseks, kui menetleja kohtu- või kaebemenetluses tunnistajana ütlusi annab.

Kavandatav regulatsioon, mis lubab kohtuvälise menetleja ametnikul olla kohtumenetluses tunnistajaks, on kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis toodud põhimõtetega. Euroopa Inimõiguste Kohus leiab, et õigusemõistmise volitustega institutsioon on organ, mille funktsioon on õigust mõista, nimelt otsustada oma kompetentsi kuuluvate asjade üle seaduse normide alusel ja ettenähtud korras läbiviidud menetluse käigus. Tal peavad olema volitused teha arutusel olevas asjas siduvaid otsuseid. See organ ei pruugi olla riigi tavalise kohtumasinavärgi osa, kuid tal peavad olema teatud põhi-jooned, sh sõltumatus täitevvõimust ja asja pooltest, liikmete piisavalt pikk ametiaeg ning kohtuprotseduur, mis pakub konkreetsetes asjades nõuetekohaseid garantiisid. See, et niisugusel organil on lisaks kohtufunktsioonile ka teisi funktsioone, ei tähenda tingimata, et tegemist pole õigusemõistmise volitustega institutsiooniga.

Eesti kohtusüsteemi aluseks on Eesti Vabariigi põhiseadus, eriti selle 13. peatükk, mis reguleerib kohtusüsteemi, kohtute seadus ja kohtuniku staatuse seadus, samuti tsiviil-, kriminaal- ja halduskohtumenetluse seadustikud.

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ja selle kohaldamise praktika on tunnustanud mitmesuguste kvaasikohtulike institutsioonide aktsepteeritavust sisuliselt õigusemõistmise funktsioonide täitmisel tingimusel, kui kinni on peetud ausa ja õiglase õigusemõistmise põhitingimustest. Kvaasikohtulike organitena tuleb artikli 6 kontekstis vaadelda muu hulgas ka mitmesuguseid erialaseid distsiplinaarüleastumisi arutavaid institutsioone (komisjone), juhul kui nende otsuste alusel piiratakse kellegi tsiviilõigusi, näiteks rakendatakse tegevusalal tegutsemise keeldu või ametist tagandamist. Niisugusele tegevusele

peavad laienema artikli 6 nõuded. Põhiseaduse § 146 sätestab konkreetselt: "Õigust mõistab ainult kohus. Kohus on oma tegevuses sõltumatu ja mõistab õigust kooskõlas põhiseaduse ja seadustega." Kohtute seaduse § 2 lõike 1 kohaselt mõistab õigust ainult kohus. Kellelgi ei ole õigust sekkuda õigusemõistmisse.

Võttes aluseks eeltoodu, võib väita, et õigusemõistmise funktsiooni saab Eestis täita üksnes kohus või teatud juhul organ, millele on antud samasugune õigus lahendada vaidlusi ja teha otsuseid, nagu on kohtul. Kuna peale kohtusarnaste vaidluskomisjonide ja vahekohtute ei lahendata teiste kohtuväliste menetlejate puhul vaidlusi kolmanda isiku poolt, vaid tema abil, siis tuleb õigusemõistmise volitustega institutsioonidena Eestis kohtuvälisest menetlejatest käsitleda vaid kohtusarnaseid vaidluskomisjone ja vahekohtuid. Tavapärasel kohtuvälisel menetlejal, kes kohtuvälise menetluse käigus viib läbi haldus-, väärteo- või kriminaalmenetlust, ei ole õigusemõistmise funktsiooni. Isikule, kelle suhtes väärteomenetlus läbi viidi ja kes menetluse tulemusena tehtud otsusega ei nõustu, on tagatud õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse. Menetlusalusele isikule on tagatud kohtulik sõltumatus, talle võimaldatakse konflikti lahendamist neutraalse kolmanda isiku ehk sellise isiku poolt, keda saab pärast faktiliste asjaolude ja asjasse puutuva õiguse subsumeerimist usaldada vaidlust lahendama.

Väärteomenetluse seadustiku muudatuste kohaselt ei osale kohtuvälise menetleja ametnik, kes on näiteks riikliku järelevalve toimingus käigus vahetult tajunud väärteo tehilolusid ja kirjeldanud neid väärteoprotokollis, kiirmenetluse otsuses või hoiatamisotsuses, kohtumenetluses menetleja või otsuse langetajana. See ei ole Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 põhimõtetega vastuolus, kui kohtuvälise menetleja ametnik, kes on vahetult tajunud väärteo tehilolusid ja kirjeldanud neid väärteoprotokollis, kiirmenetluse otsuses või hoiatamisotsuses, osaleb kohtu- või kaebemenetluses tunnistajana tema poolt tajutud faktiliste asjaolude osas.

Eelnõuga väärteomenetluse seadustikku lisatava § 31³ lõikes 2 on sõnaselgelt toodud ka välja, et kohtuvälise menetleja ametnik ei või osaleda kohtu- või kaebemenetluses kohtuvälise menetleja esindajana. Kohtuvälise menet-

leja ametniku kohtumenetluses tunnistajana osalemine ei ole võrdsustatav eespool toodud Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtuasjades esitatud põhimõtetega ning tunnistajana kohtu- või kaebemenetluses osalemine on kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni põhimõtetega. Ühtlasi on kohtuvälise menetleja ametniku tõendiallikana kasutamise regulatsioon kooskõlas 1. septembril 2011 jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku § 66 lõike 2 muudatusega, mis näeb ette, et uurimisasutuse ametnik, prokurör või kohtunik, kelle menetluses kriminaalasi on olnud, võib olla kohtumenetluses tunnistajaks kriminaalmenetluse seadustiku § 289 lõikes 4 sätestatud juhul tõendi usaldusvääruse kontrollimiseks.

Väärteomenetluses kehtib põhimõte, et kui väärteomenetluse seadustikus ei ole sätestatud teisiti, siis kohaldatakse väärteomenetluses kriminaalmenetluse sätteid, arvestades väärteomenetluse erisusi. Käesolevas eelnõus toodud väärteomenetluse seadustiku § 31³ eesmärk on täpsustada kriminaalmenetluses lubatud tõendamise põhimõtteid väärteomenetluses ja näha ette erisus, mis võimaldab kasutada kohtuvälise menetleja ametnikku tõendiallikana nii tõendi usaldusvääruse kontrollimiseks kui ka väärteo tõendamiseseme asjaolude tuvastamiseks. Ka senine kohtupraktika on aktsepteerinud menetleja ülekuulamist tunnistajana nende faktiliste asjaolude puhul, mis puudutavad tema enda teostatud menetlustoiminguid.

Muudatusettepanek nr 3 täpsustab eelnõu punktis 4 toodud uut väärteomenetluse seadustiku § 31⁴ "Foto, film või muu teabesalvestis tõendina" sõnastust. Täpsustatud sõnastuses nähakse ette võimalus kasutada menetleja tehtud fotot, filmi või muud teabesalvestist väärteomenetluses iseseisva tõendina. Sättega nähakse ette erisus kriminaalmenetlusest. Menetleja poolt menetluse käigus loodud foto, film või muu teabesalvestis on tõendiks ja seda ei pea käsitlema asitõendina ning salvestist eraldi vaatlema. Tegemine on täpsustava sättega, mis omakorda vähendab täiendava dokumenteerimise mahtu. Oluline on siinkohal, et foto, film või muu teabesalvestis võib olla väärteomenetluses iseseisvaks tõendiks, kui see vastab väärteomenetluse seadustiku § 31 lõike 1¹ punktides 1–3 sätestatule. Salvestiselt peab nähtuma salvestise seos väärteoasjaga, millal,

millistel asjaoludel ja kelle poolt on salvestis loodud ning milliseid väärtetasid lahendamiseks olulisi asjaolusid see salvestis sisaldab.

Muudatusettepanek nr 4 täpsustab eelnõu punktis 4 toodud uut väärtetomenduse seadustiku § 31⁵ "Riikliku registri andmed" sõnastust. Paragrahv 31⁵ näeb ette, et kui väärtetoimepanemine on tõendatud riikliku registri andmetega, millel on õiguslik tähendus, ning registrisse tehtud päring on korratav, tehakse andmekogust päringu tegemise kohta märke väärtetoprotookoli, kiirmentluse otsusele või hoiatamisotsusele. Märkest peab nähtuma päringu tegemise aeg ja tulemus.

Muudatusettepanek nr 5 täpsustab eelnõu punktis 5 toodud väärtetomenduse seadustiku § 47 lõigete 1¹ ja 1² sõnastust. Tagamaks isiku põhiõiguste kaitse, on § 47 lõikes 1¹ sätestatud selgelt, et menetlustoimingu heli- ja videosalvestamine on lubatud üksnes menetlustoimingu osaleva isiku nõusolekul, mis peab olema antud taasesitamist võimaldaval viisil. See tähendab, et menetlusalune isik tutvub salvestisega, teeb vajaduse korral menetlustoimingu tingimuste, käigu ja tulemuste ning menetlustoimingu salvestise kohta avaldused, mis samuti fikseeritakse samas salvestises, ning kui kõik toimingud on lõppenud, siis ei ole heli- ja videosalvestist muuta enam lubatud. Salvestise muutmist saab tehnilise eksperitiisiga tuvastada. Seega ei vaja see täiendavat täpsustamist.

Lõike 1¹ sõnastus on muudetud selliselt, et seaduse tekstist oleks üheselt mõistetav, et menetlusaluse isiku nõusolek peab olema antud viisil, mis võimaldab selle taasesitamist. Ka eelnõu esialgne versioon nägi ette menetlusaluse isiku nõusoleku menetlustoimingu protokoli asendamiseks heli- ja videosalvestisega, kuid sättest ei selgunud, mil viisil nõusolek peab olema antud.

Ka lõikes 1² on tehtud sõnastuslikud täpsustused, mis avavad sätte eesmärgi paremini, võrreldes algselt eelnõus tooduga. Sätestatakse, et kui menetlusalune isik ei nõustu menetlustoimingu protokoli asendama heli- ja videosalvestamisega, siis protokollitakse menetlustoimingu väärtetomenduse seadustikus ettenähtud korras.

21. mai istungil otsustas õiguskomisjon suunata väärtetomenduse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 375 teisele lugemisele

5. juunil. 3. juuni istungil otsustas komisjon, et juhul kui eelnõu teine lugemine 5. juunil lõpetatakse, on ettepanek suunata eelnõu kolmandale lugemisele 19. juunil ja ühtlasi seadusena vastu võtta. Eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääletenamust, vähemalt 51 poolthäält.

Miks ma seda kõike nii põhjalikult seletasin? Sellepärast, et meil on viimasel ajal õiguskomisjonis olnud väga tõsine arutelu, et seletuskirjad peaksid olema hästi põhjalikud, nii et ka seaduse rakendajad saaksid pärast aru seadusandja mõttest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea komisjoni ettekandja, kõigepealt suur tänu, et sa lugesid selle seletuskirja sõnasõnalt ette, nii nagu see täpselt on! Selleks läks ligi 19 minutit. Tegelikult on see seletuskiri ka meil laudade peal. Aga võib-olla sa avad natuke diskussiooni, mis meil komisjonis toimus. Ma küsin kõigepealt, miks seda seadust on vaja vastu võtta, teades, et meil on käsil ka korraaitseaduse muutmise. Seda ei jõuta küll praegu kevadistungjärgul ära teha, aga seal on kogu see väärtetomenduse osa sees. Miks me seda praegu siin suvel kiirustades teeme?

Kalle Laanet

Aitäh, hea kolleeg õiguskomisjonist! Esiteks lugesin ma selle ette sellepärast, et võib-olla kõik saalisolijad ei ole seletuskirja lugenud. Väga tubli, kui sina oled lugenud. Sa ei osalenud kõikidel õiguskomisjoni koosviibimistel, mistõttu ma arvan, et ka sinule oli seda kasulik teada ja kuulda. Alustan sellest, miks seda seadust vaja on. Seaduse algataja ehk valitsus on toonud põhjuseks soovi lühendada menetlusaega, politseinike läbiviidava kirjaliku menetluse aega, et politseinikud suudaksid rohkem tegelda riikliku järelevalve meetmega, mitte paberitööga. Kuna korraaitsejate hulk on piiratud ja alati vähenev, siis on asja eesmärk lihtsustada menetlust. Lihtsustada menetlust selles mõttes, et nagu ma seletuskirjast ette lugesin, väga paljusid asju tegelikult dubleeritakse. Milleks on vaja teha protokoll, kui on

olemas salvestis? Selleks tuaksegi sisse väikesed erisused.

Mis puudutab sinu küsimust korrakaitseaduse kohta, siis korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu menetlemine käib Riigikogus täie hooga. Meie esimene tutvustav seminar neile õiguskomisjoni liikmetele, keda komisjoni eelmises koosseisus ei olnud, toimub alles 18. juunil. Menetlus jätkub sügisel. Suvi on kindlasti politseinike jaoks üks kõige tihedamaid tööaegu. Kui nad suudavad juba seda seadust kohe aktiivselt rakendada hakata, siis ma usun, et selle väikese ja piiratud ressursiga suudetakse paremini korda tagada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Austatud ettekandja! Salvestisele iseseisva tõendi tähenduse andmine on ilmselt mõistlik, ökonoomne ja õigustatud. Põhiliselt me räägime ilmselt siis liiklusrikkumise kui väärtete menetlusest ja see on liiklusasjade menetlemiseks väga oluline. Aga väärtete spekter on väga lai, nii nagu ka väärtetused menetlevate riiklike järelevalveorganite ring. Kas needsamad põhimõtted laienevad ka teistele väärtetetele ja neid menetlevatele institutsioonidele või on piiratud ainult liiklusasjade menetlemisega?

Kalle Laanet

Aitäh selle kommentaari ja küsimuse eest! Kui me loeme seda seaduseelnõu ja vaatame seaduse mõtet, siis see annab lisavõimaluse rakendada järelevalve meedet. Punkt üks, see ei ole kohustus, vaid see annab võimaluse. Punkt kaks on see, et kui mingite muude väärtetorikkumiste korral on täidetud need punktid, mida seadus nõuab, siis on võimalus rakendada seda seadust ka muude väärtete puhul. Kuid algataja mõte oli ikkagi see, et kiirendada menetlusprotsessi ja just nimelt liiklusrikkumiste puhul. Selles mõttes on teil absoluutselt õigus. Kuidas see realselt hakkab välja kujunema teiste riikliku järelevalve meetmete puhul, on praktika küsimus. Eelkõige on aga mõeldud just nimelt liiklusrikkumisi.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma tahan öelda, et ma ei ole komisjoni istungilt puudunud, välja arvatud vaid juhud, kui ma olen pidanud asendama kedagi mõnes teises komisjonis, erinevalt võib-olla sinust.

Kalle Laanet

Siis ikkagi oled.

Marika Tuus-Laul

Aga ma tahan ka küsida. Riigikohus andis sellele eelnõule samuti hinnangu. Võib-olla sa natuke avad meile, mida siis Riigikohus ütles selle eelnõu kohta.

Kalle Laanet

Aitäh! Otsin kohe üles, mul on see Riigi kohtu arvamus siin olemas. Kas lugupeetud küsija tahab, et ma ütlen lühidalt või tsiteerin? Ühesõnaga, Riigikohus tõi välja need küsimused, millele seletuskirjas on üsna põhjalikult viidatud, näiteks menetleja kasutamine tunnistajana ja kuidas salvestis tõendina hakkab kuuluma väärtetemenetluse juurde. Selle seadusmuudatusega me loomegi uue situatsiooni. Me muudame olukorda, andes uued võimalused minna lihtsustatud teed. See on see kõige olulisem asi. Tegelikult ei ütle Riigikohus ju kuskilt poolt midagi sellist, et need muudatused on põhiseadusega vastuolus. Riigikohus vaatab neid läbi oma prisma. Meie seadusandjana näeme, et protsessi on vaja lihtsustada, kiirendamiseks menetlust.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Üks praktiline küsimus: kui väärtetemenetluses muutuvad foto- ja videosalvestised teatud tingimustel nüüd iseseisvaks tõendiks, kas see tähendab siis ka seda, et näiteks patrullidele või politseinikele tuleb teha lisakoolitusi ja osta lisaseadmeid? Kuigi me teame, et tehnoloogia on teinud fotografeerimise ja video salvestamise n-ö kõigile kättesaadavaks asjaks.

Kalle Laanet

Aitäh küsimuse eest! Tegelikult on väga paljudes politseiautodes tehnilised vahendid juba olemas, aga kindlasti on vaja neid ka juurde muretseda. Kui avada seda tagamaad, siis kogu see protsess juba käib, kuid siin on veel üks vahelüli. Selleks, et sa saaks tõendina kasutada salvestist, pead sa tegema veel ühe protokoll, et videosalvestis oleks õiguslikus mõttes tõendina arvestatav. Meie tahame selle vahelüli arutatava seaduseelnõuga sealt lihtsalt ära võtta.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli! Kahaksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Istungi juhataja! Head kolleegid! Ma alustan samuti küsimusega: miks ikkagi seda seadusmuudatust praegu kiirustades tehakse ja viimasel kevadisel tööajal vastu võetakse? Seda enam, et meil on hiljuti menetlusse võetud väga põhjalik ja mahukas korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõu, mille arutelu juurde tuleme sügisel. See seadus hõlmab ka väärteomenetlust ehk siis seda valdkonda, mida me tahame täna siin veel kiirkorras muuta. Vastus on ilmselt see, et politseis on krooniline rahapuudus ja arutatav eelnõu annab võimaluse põhiliselt liiklusrikkujate trahvimenetluse kiiremaks muutmisega ja rohkemate trahvidega raha juurde saada. Sellele vaatamata, et politseiameti peadirektor Elmar Vaher ütles meil komisjonis, kui oli tema ametisse määramise protseduur, et talle ei meeldi põõsas passivad politseinikud ja ta tahab seda muuta.

Teame, et viimased kaks aastat on Politseija Piirivalveamet töötanud miinuseelarvega, ja kuigi siseminister andis selleks aastaks palkade tõstmiseks umbes viis miljonit eurot lisaraha, on see siiski väike piisk merre. Nagu me teame, on seal juba aastaid valitsenud krooniline rahapuudus ning Politseija Piirivalveametist on järjest mindud ära parema palga peale. Eriti hull on olukord just korrakaitsetööd tegevates üksustes ehk politseipatrullides. Teenistusest lahkuvad füüsiliselt tugevas vormis mehed-naised, kes asuvad tööle näiteks

rekkajuhtidena. Korrakaitsepolitseid juhtiv Tarmo Miilits on öelnud, et lahkujate tõttu ei jää tänavad patrullidest tühjemaks, vaid plaanis on isegi mõni juurde panna, aga me teame, et raha ei ole. Samas loeme tänasest eelnõust muu hulgas välja, et teatud ametiasutustes isikkoosseis väheneb. Ja see kõik on vaja ruttu enne jaanipäeva vaikselt ära teha.

Niisiis sisaldab tänane eelnõu kahte põhimõtet muudatust. Esiteks antakse ühele politseinikule õigus olla üheaegselt nii väärteomenetleja kui ka kohtus tunnistaja. Praegu koosneb politseipatrull vähemalt kahest inimesest. Esiteks on vaja tagada nende politseinike turvalisus. Teiseks, nagu me teame, on politseinikele antud väga suur otsustamise voli ja oht on võimu kuritarvitada. Selleks, et seda ei juhtuks, ongi kehtiva seaduse kohaselt üks patrullpolitseinikest menetleja, st isik, kes koostab protokoll, ja teine politseinik on isik, kes on tunnistaja. Menetleja ja tunnistaja ei tohi olla ühes isikus, kuna see, ma kordan veel kord, suurendab võimu kuritarvitamise ohtu. Ja veel: kui üks ja seesama isik on nii menetleja kui ka tunnistaja ja peab näiteks kohtus käima, siis kannatab oluliselt patrullpolitseiniku põhitöö, korra tagamine avalikus ruumis. Nagu me teame, kohtuprotsessid venivad. Kui politseinik peab lisaks oma tavapärasele tööle veel kohtus käima ja mingi asja menetlus on võib-olla kaks aastat hiljem, siis väga suure tõenäosusega võib ta eksida, ta lihtsalt ei mäleta enam. Seega, kui me tahame, et politseiametnikud hakkaksid ka kohtus käima, siis järelikult jääb neid tänaval vähemaks.

Ka Riigikohus ei ole selle muudatusega nõus, öeldes, et menetleja saab olla tõendite koguja ja nende hindaja, kuid mitte tõendiallikas oma edaspidiseks tegevuseks. Ja meie arvame täpselt samuti.

Teine seadusmuudatus puudutab foto- ja videosalvestise kasutamist iseseisva tõendiallikana. Muudatuse eesmärk on menetlustoimingu protokoll asendamine foto- või videosalvestisega n-ö lisavõimalusena, et ei oleks vaja luua uut dokumenti, kui rikkuja seda nõuab või kui seda tahetakse teha. Samal ajal on Riigikohus märkinud, et kuigi tänapäevaste tehnoloogiavahendite kasutamine menetluse efektiivsuse tõstmisel on kiiduväärt, peab siiski arvestama, et riiklik järelevalve ei peaks muutuma isikute tegevuse salvestamiseks ehk

kvaasijälitustegevuseks. Peale selle on isikul, kes ei ole kohtuvälise menetleja otsusega nõus, võimalus veel kohtusse pöörduda. Ja kuigi ka kehtiva seaduse järgi on foto- ja videosalvestist võimalik kohtus tõendina kasutada, nõuavad kohtud ikkagi menetlustoimingute protokoll, kus on kirjas, kuidas salvestis on süüteoga seotud ja millised on muud objektiivsed sündmused, mida salvestis ei kajasta, kuid mida õiglase kohtulahendi jaoks on siiski ülimalt vajalik teada. Seadusmuudatusega, nagu juba öeldud, luuakse võimalus teha foto- ja videosalvestisi ning protokollimine ära kaotada, kuid juba praegu ütlevad advokaadid, et seadustel on väga palju mitmesuguseid tõlgendamisnorme, ja nüüd läheb see asi veelgi segasemaks. Kui videosalvestise tõlgendamiseks on olemas vähemalt liikumine ja heli, siis näiteks foto puhul ei ole ju sisuliselt midagi, kõik puudub. Seega, kui me kaotame ära protokollimise kohustuse, siis ei ole võimalik saada täit ülevaadet sündmusest ning selle raskendavatest ja kergendavatest asjaoludest.

Need ongi need kaks punkti, millega tahtakse siis politseinike arvu vähendada – nüüd võib ju neid asja menetlemisel ainult üks olla – ja kahandada sel viisil ka Politsei- ja Piirivalveameti miinuseelarvet. Keskerakonna fraktsioon ei ole loomulikult selle eelnõuga nõus. Seda enam, et nagu juba öeldud, kõnealust teemat käsitletakse ka korrakaitseaduse muutmise ja rakendamise seaduse eelnõus, mis on väga põhjalik ja suur seadus. Nii et neid asju võiks koos käsitleda. Meie eelnõu ei poolda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sõnavõtt kohalt. Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Komisjoni esimehe ja IRL-i esindajana minult ka mõned märksõnad. Hea Marika! Mul oleks väga hea meel, kui sinu ülemused saaksid hoida sind prioriteetsete temade juures, milleks on väärtemenetlus, ja sa ei peaks kusagil teisi inimesi asendama. Teil on ju suur fraktsioon ikkagi. Kiidan Kalle Laanetit, sest selle üle on ju olnud suur diskussioon, kuidas komisjoni arutelude mõttekäik jõuaks laiade massideni. Ma arvan, et selles suhtes tegi Kalle täna oma parima. Tõesti, on olemas

seletuskiri, mis on avalik, aga inimesed kasutavad erinevaid allikaid, stenogramm on üks võimalik allikas.

Mis puudutab eelmist kõnet, siis, vaadake, inimestel on põhiseaduslik õigus piirkiirust mitte ületada, lausa kohustus on olla seaduskuulekas. Nii et alati on võimalus üldse mitte politseinike küüsi sattuda. Seda esiteks. Teiseks, kui politseil oleks palju raha, kas siis oleks mõistlik kulutada seda lihtsalt pika protokolliga kirjutamiseks või võiks seda kasutada ka sisuliseks järelevalveks? Kolmandaks, ka praegu võib üks politseinik menetleda konkreetset väärtet, selleks ei ole vaja mingisugust brigaadi. Neljandaks, kui me räägime selle eelnõu mõttest, siis üks eesmärk on vähendada kohtuvaidlusi, sellepärast et asjad peaksid enamikul juhtudel olema niigi ilmselged. Ja veel üks aspekt: menetleja esindaja kohtuväitluses ja politseiametnik tunnistajana on erinevad isikud. Lõpuks, kui inimene soovib ja ütleb, et teda ei huvita kiirmenetlus, siis politseinik on loomulikult valmis talle kõik pikalt ja põhjalikult seal tee peal protokolliga kirja panna ning tunni aja pärast on võimalik sõitu jätkata. Aitüma!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Ma tulen nüüd siia ilma seletuskirjata ja seletan maakeeli ja kiiresti, mis selle seaduseelnõu tegelik eesmärk on. Tegelik eesmärk on, et kui inimene on kas teadlikult või tahtmatult rikkunud eelkõige liikluseeskirja ja korrakaitseametnik, politseinik on ta kinni pidanud, siis tuleks see rikkumine vormistada võimalikult kiiresti. Eesmärk on seda aega võimalikult lühendada, ametnik ei kasuta võimalust teha seda toimingut aeglaselt, pikaldaselt ning ühtlasi arvestatakse inimese põhiõigust, soovi sellest situatsioonist võimalikult kiiresti lahkuda ja oma teed jätkata. Minu arvates on see üks paljudest kordadest, kus me oleme viimastel aastatel üritanud teatud menetlusi lihtsustada, ma räägin just menetluse normidest. See annab teoreetiliselt – praegu veel teoreetiliselt, aga ma loodan, et kui see seaduseelnõu saab seadusena vastu võetud, siis ka praktiliselt – politseiorganisatsioonile kümneid tuhandeid vabu

töötunde. Sest kui me räägime võimaliku õigusrikkuja põhiõigustest ja -vabadustest, siis alati on võimalik kaevata otsus edasi, olenevata sellest, millise menetlusega on tegemist. Kolmas asi, mida ma tahan rõhutada, on see, et politseiametnikul ja ka rikkujal on võimalus, mitte kohustus, läbida see lihtsustatud ja kiirem menetlus.

Õiguslikult võib kindlasti diskuteerida selle üle, kas kohtuväline menetleja saab olla kohtus tunnistaja rollis. Ma lugesin just seda osa seletuskirjast hästi pikalt ja põhjalikult ette rõhutamaks, et Euroopa Inimõiguste Kohus leiab ja ka meie õiguskomisjonis leidsime minu arvates üksmeelselt, et tegelikult on ju tegemist väga erinevate menetlustega. Kui me vaatame riikliku järelevalve menetlust, mis läheb üle vääртеomenetluseks, ja siis võtame veel kriminaalmenetluse, st läheme kergemast menetlusest raskema poole, siis neis ongi vaja rakendada erinevaid põhimõtteid. Minu arvates on see absoluutselt õige.

Ma rõhutan veel kord, et minu arvates on seda eelnõu menetletud vägagi optimaalsel viisil, kõik osapooled on ära kuulatud ja õiguskomisjonis on peetud väga põhjalikke diskussioone. Minu arvates ei ole küll mitte mingit põhjust öelda, et tegemist on kiirustamisega. Veel vähem on põhjust rääkida seosest korra-kaitseseaduse muutmise ja rakendamise seadusega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 375 muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu kohta on laekunud viis muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. Esimene, teine, kolmas, neljas ja viies muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

8. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (427 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning

töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 esmaspäeval, s.a 20. mail. Arutelust võtsid osa sotsiaalkomisjoni liikmed ja nõunikud ning kohale oli kutsutud proua Öie Jõgiste, kes on Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna nõunik. Eelnõuga 427 täiendatakse töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitise maksmise jätkamise tingimusi seoses ajateenistuse mõiste muutmisega.

Räägin veidi lähemalt. Selle aasta 31. märtsini kehtinud õigusaktide alusel hõlmas avalik teenistus ka aja-, asendus- ja reservteenistust. Alates s.a 1. aprillist jõustunud kaitseväeteenistuse seaduse järgi ei ole aja-, asendus- ja reservteenistus enam avaliku teenistuse eriliik. Seetõttu ei ole enam õigust jätkata aja-, asendus- või reservteenistuses viibinud töötule töötutoetuse ega töötuskindlustushüvitise maksmist. Mõiste muutmise aga ei tohiks mõjutada töötule õigusi, mistõttu selle eelnõuga tagataksegi aja-, asendus- või reservteenistuses olnud töötule enne 2013. aasta 1. aprilli kehtinuga võrdne õigus saada töötutoetust või töötuskindlustushüvitist.

Komisjonis käis meile probleemist täpsemalt aru andmas proua Öie Jõgiste. Komisjonis küsiti temalt, kui palju on praegu töötukassas ootel käesoleva eelnõuga seotud taotlusi. Saime vastuseks, et õnneks praegu selliste taotluste järjekorda töötukassas ei ole, küll aga on töötukassa juhatus seda teemat tõsiselt arutanud. Juhul kui taotlused tulevad, on töötukassal kaks käitumisvõimalust, nagu see on nüüd otsustatud. Töötukassa keskkontor on andnud allasutustele korralduse, et kõik taotlused võetakse vastu, alustatakse menetlust ning oodatakse käesoleva eelnõu seadusena jõustumist. Teine variant on, et kui töötuna arvelolek on lõpetatud, siis tunnistatakse see lõpetamine kehtetuks ja töötule makstakse toetust edasi klausli järgi "mõjuva põhjuse tõttu", mis on ka võimalik. Aga sellegipoolest on töötukassa, Sotsiaalministeerium ja ka sotsiaalko-

misjon veendunud, et seda eelnõu tuleks menetleda kiiresti ja tempokalt.

Sellega seoses otsustas sotsiaalkomisjon saata eelnõu päevakorda eelseks, 4. juuniks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtjaks 2013. aasta 10. juuni kell 14. Kõik need kolm otsust olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Andres Jalak, palun!

Andres Jalak

Aitäh! Hea kolleeg, võib-olla läks mul kõrvust mööda, aga ma ei kuulnud, mida Vabariigi Valitsus sellest eelnõust arvas.

Reet Roos

Vabariigi Valitsus oli selle sotsiaalkomisjoni algatatud eelnõuga täiesti päri. Selle kohta on mul siin kaasas ka minister Taavi Rõivase kiri.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 427 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 10. juuni kell 14.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kaheksas päevakorrapunkt käsitletud.

9. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (422 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on esitanud eelnõu, mis on meie arvates äärmiselt oluline. Põhiline probleem, mida me üritame selle eelnõuga leevendada, on see, et praegu on Eestis väikese ja keskmise sissetulekuga

inimeste tulumaksukoormus, tegelikult aga kogu maksukoormus üsna suur. Tulumaksu puhul on üks põhjus see, et meil on ühetaoline tulumaks, teisisõnu, meie tulumaks ei progresseeru, ja teiseks on meil võrdlemisi madal tulumaksuvaba määr. See teine põhjus ongi meie eelnõu ajendanud. Kui vaadata tööjõumakse laiemalt, siis muutub olukord veelgi keerulisemaks, seda just väikese sissetulekuga inimeste puhul, kuna meil on suhteliselt kõrge sotsiaalmaks, millel teatavasti puudub progresseeruv element. Kui tulumaksu puhul tulumaksuvaba määr mingil määral maksu progresseerib, kuigi teeb seda äärmiselt väikeses ulatuses, siis sotsiaalmaksul kahjuks seda elementi üldse ei ole. Sellest tulenevalt võib öelda, et Eestis on keskmise ja madala palgaga inimesed tööjõumaksudega äärmiselt kõrgelt maksustatud, kusjuures need jagunevad tööandja ja töövõtja vahel. Selle probleemiga Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esitatud eelnõu tegelda soovibki.

Eelnõu näeb ette, et võiks kolmeks aastaks kokku leppida, et tulumaksuvaba määr tõuseb 192 euro võrra aastas ja jõuab 2016. aastaks 2304 euronit. Mis puudutab katteallikat, siis kevadisel istungjärgul oleme sisuliselt sarnase eelnõu korra juba esitanud. Tookord oli meil katteallikaks ette nähtud, et tuleks tühistada otsus, mille järgi 2015. aastal tulumaksumäär 1% alaneb. See ideoloogiliselt vaadates praegustele koalitsioonipartneritele meeltemööda ei olnud. Tulenevalt sellest, et sotsiaaldemokraadid on konstruktiivsed ja peavad endiselt probleemi tõsiselt, otsustasime sellest katteallikast loobuda. Selle võimaluse pakkus meile Rahandusministeeriumi uus kevadine majandusprognoos, mis nägi 2014. aastaks ette, võrreldes eelmise majandusprognoosiga, mis tehti suvel ja mille alusel seni kehtinud eelarvestrateegia paika pandi, kokku 47 miljoni euro ulatuses lisamaksutulust. Kui sellest 47 miljonist eurost maha võtta need maksutulud, millele on kuluartikkel juba taha kirjutatud ehk sotsiaalmaks ning alkoholi- ja tubakaaktsiisist Eesti Kultuurkapitalile laekuv summa, siis jääb järele 31,7 miljonit eurot. Kui tulumaksuvaba määr 192 euro võrra tõsta, siis selle prognoositav n-ö hind riigile on umbes 25 miljonit eurot. Sellest tulenevalt peaks uue prognoosi järgi laekuv lisamaksutulu kenasti ära katma tulumaksust laekumata jääva maksuosa. Teisisõnu on eelnõu seadusena jõustamiseks olemas

rahalised võimalused, eeldusel, et Rahandusministeeriumi majandusproгноos paika peab. 2015. aastast on sama proгноos näinud ette SKT 6,6%-list nominaalkasvu, mis avaldub maksutuludes. Ehk kui selle eelnõu alusel tulumaksuvaba määr edasi tõuseb, siis on selleks ka järgmistel aastatel katteallikas olemas.

Sellega ma oma lühikese tutvustuse lõpetan. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Teil on seletuskirjas märgitud eelnõu kuludeks 25 miljonit eurot ja sellesama summa te nimetasite ka praegu. Ometi loen ma Rahandusministeeriumi arvamusest, et selle eelnõu maksumus on järgmisel aastal 28 miljonit, 2015. aastal 60 miljonit ja 2016. aastal 95 miljonit eurot. Need on ikkagi mitu korda suuremad summad kui teie pakutu. Te olete minu teada ka varem eksitavaid arve oma n-õ kulueelnõudesse pannud. Millest see tuleb, et te näitate oma kulueelnõude maksumust tavaliselt väiksemana, kui näitavad ekspertide arvutused? Ometi on teil ju võimalus eelnevalt kas või Rahandusministeeriumiga konsulteerida, et arvutused õiged oleksid.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mis puudutab seda väidet, et me oleme ka eelnevalt eksinud, siis ma hea meelega kuulaksin mõnda näidet, et seda siis kommenteerida. Mis puudutab seda eelnõu, siis soovitan teil seletuskirja pisut põhjalikumalt lugeda. Me ei räägi mitte mitu korda suuremast summast, vaid 25 miljonit eurot tuleb võrrelda 28 miljoni euroga. Loomulikult sõltub summa otseselt sellest, milline on 2014. aastal tööhõive. Kahtlemata ei ole Sotsiaaldemokraatlikul Erakonnal Delfi oraaklit, kus saaks väga täpselt seda proгноosida, aga me oleme need 25 miljonit eurot võtnud Rahandusministeeriumi enda proгноosist. Jah, tõesti, see käis küll 2011. aastal esitatud eelnõude kohta, samas tunnistas Rahandusministeerium ise, et see vahe on üsna väikene. Kas 25 või 28 miljonit eurot, siin protsentuaalselt väga suurt vahet ei ole.

Mis puudutab teisi arve, siis seletuskiri räägibki sellest, et tulumaksuvaba määr 192 euro võrra tõstmine maksab 25 miljonit eurot aastas. Kui teha ligikaudne arvestus, siis saab teada, kui palju võiks see maksma minna ka järgmistel aastatel, kui aastani 2016 tõuseb tulumaksuvaba määr igal aastal 192 euro võrra. Nii et kindlasti ei erine need summad mitu korda, küll aga võime arutleda selle üle, kas vastab tõele Rahandusministeeriumi nüüd välja käidud 28 miljonit või varem välja käidud 25 miljonit eurot. Debatt selle üle oleks asjakohane. Mis puudutab erinevust, siis siin taga on pigem seletuskirja tekstist arusaamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Mis puudutab veel seda maksumust, siis kui me vaatame 2015. ja 2016. aasta hinnanguid, siis näeme, et vahe on mitmekordne. 25 miljonit erineb 60 miljonist mitu korda ja vahe 95 miljoniga on veelgi suurem. Mul on aga teine küsimus ka. Te oma eessõnas rääkisite, et Eestil puudub progresseeruv tulumaks. Millal te esitate selle eelnõu, mille alusel oleks võimalik aimu saada teie maksupoliitilistest eesmärkidest?

Rannar Vassiljev

Sotsiaaldemokraadid ei ole kunagi varjanud oma soovi muuta praegust tulumaksusüsteemi meie arusaama järgi õiglasemaks. Aimu selle kohta oleme andnud pidevalt meedia kaudu, sealt on kahtlemata võimalik seda informatsiooni saada. Kui kellelgi on soov meie mõtetega täpsemalt tutvuda, siis võib pöörduda näiteks rahanduskomisjoni kuuluvate meie erakonna liikmete poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan seoses esimese lugemisega ülevaate tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 422 ja mille on algatanud

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Rahanduskomisjoni istung toimus s.a 20. mail, algataja esindaja Rannar Vassiljev tutvustas seal eelnõu. Arutelu ajaks oli teada valitsuse seisukoht, et ei peeta õigeks eelnõu toetada, kuid Rahandusministeeriumist polnud veel laekunud kirjalikku seisukohta. Valitsus oli nimelt rahandusministrile ülesandeks teinud edastada arvamus rahanduskomisjonile. Küll oli komisjonis kohal Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Elo Madiste. Tõstatati küsimus, kas komisjoni arutelu ajaks peaks olema laekunud valitsuse seisukoht. Kodukorras selgelt kirja pandud kohustust selleks pole. Algatajad soovisid siiski arutelu ajaks valitsuse kirjalikku seisukohta või ministri kohalolekut komisjoni istungil. Komisjon nõustus eelnõu edasi arutama pärast rahandusministrilt valitsuse seisukoha laekumist.

Valitsuse arvamus kirjalikus vormis laekus sisuliselt tund aega peale komisjoni istungi lõppu. Ma tsiteerin lühidalt valitsuse arvamust: "Põhimõtteliselt me nõustume, et maksuvaba tulu tõstmine on pikemas plaanis vajalik, kuid see eeldab riigieelarve tulude ja kulude põhjalikku analüüsi ning pikaajalisema prognoosiga arvestamist. Maksuvaba tulu tõstmine eelnõus pakutud ulatuses vähendab riigieelarve laekumisi alates 2014. aastast 28 miljonit eurot, 2015. aastast 60 miljonit eurot ja 2016. aastast 95 miljonit eurot. Eelnõus pakutakse eelarvetulude vähenemise katmist 2014. aastal eeldatavalt laekuvate täiendavate maksutulude arvelt suurusjärgus 47 miljonit eurot. Leiame, et üksnes eeldatavate laekumiste arvelt niivõrd olulist muudatust planeerida ei ole võimalik. Oleme maksuvaba tulu tõstmise võimalused vaatluse alla võtnud eelarvestrateegia koostamisel, et muudatuse mõju ja võimalusi põhjalikumalt kaaluda ning alles seejärel otsustada, millal ja millises ulatuses on maksuvaba tulu tõstmine võimalik."

Täiendav komisjoni istung toimus järgmisel päeval, 21. mail. Sisulist arutelu ei tekkinud. Lisaküsimusi eelnõu ja valitsuse arvamuse kohta ei esitatud. Komisjoni ettepanek oli konsensuslik: eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaja kohta komisjon ettepanekut ei teinud, mistõttu on kodukorrast tulenevalt muudatusettepanekute esitamise tähtaeg kümme tööpäeva. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Teile on vähemalt üks küsimus. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma saan aru, et teie isiklikult toetate seda ettepanekut, et järgmisel aastal võiks tulumaksuvaba miinimumi tõsta ja selle katteallikaks võiks olla majanduskasvust tulenev lisalaekumine riigieelarvesse. Kui Eesti majanduskasv jääb sellel aastal 1%-le, siis kui palju see võimaldab katta tulumaksuvaba miinimumi tõstmist?

Sven Sester

Aitäh! Küsimuse esimesele poolele vastan ma jah. Ma isiklikult toetan seda seisukohta, et me peaksime tõstma tulumaksuvaba miinimumi võimalikult kiirelt, võimaluse korral, kui meie majanduskasv ja maksulaekumised lubavad, juba 2014. aastal. Kui palju näiteks 1%-line majanduskasv võimaldaks seda tõsta? Esimeses kvartalis oli 1%-line majanduskasv. Ma jään teile vastuse võlgu, kui palju annaks näiteks konkreetsel juhul tulumaksuvaba miinimumi tõsta, sest see nõuaks natuke kalkuleerimist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Komisjoni ettekannet tehes ütlesite, et pikemas plaanis on maksuvaba miinimumi tõstmine vajalik. Samas on teie erakonna esimees öelnud, et tulumaksuvaba miinimumi võiks tõsta siis, kui majanduskasv on ootuspärane. Milline on ootuspärane majanduskasv, mis lubab järgmisest aastast tulumaksuvaba miinimumi tõsta?

Sven Sester

Ma veel kord rõhutan, et maksupoliitiliste otsuste tegemiseks on vaja vaadata komplekselt kogu tegevust. Meetmed, mis meie maksumulusid vähendavad, ning ka meetmed, mis võivad meie maksumulusid suurendada, on tegelikult kompleksse lähenemise vili. Kui me hakkame vaatama üldist maksupoliitikat, siis me ei saa rääkida ainult tulumaksuvaba miinimumi tõstmisest, me peame rääkima pensioonide tõstmisest, ka avalikus sektoris palga

tõstmisest. See kõik baseerub mingitel tululiikidel, millega omakorda kaasnevad mingid täiendavad võimalikud investeeringud või kululiigid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovi ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 422 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 19. juuni kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (410 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma tutvustan teile Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nagu me kõik siin saalis teame, on tulumaksuseadus Eestis vist kõige tihedamini muudetud seadus, ainuüksi sellel sajandil on seda muudetud üle 30 korra. Valdavalt on need muudatused puudutanud erinevate maksusoodustuste lisamist või kaotamist.

Seaduseelnõu käsitleb tulumaksuvaba miinimumi määra tõstmist. Seda tehti viimati viis aastat tagasi, 2008. aasta 1. jaanuarist, kui tulumaksuvaba miinimum tõsteti 1728 eurole. Järgneval viiel aastal ei ole tulumaksuvaba miinimumi tõstetud.

Meenutame, mis eelnes 2008. aastale, kui tulumaksuvaba miinimum tõsteti 1728 eurole. Sellele eelnenud viiel aastal tõsteti tulumaksuvaba miinimumi igal aastal, viiel aastal kokku peaaegu 1000 euro võrra. Aastal 2003 oli tulumaksuvaba miinimum, kui me toonased Eesti kroonid eurodesse ümber arvutame, 767 eurot aastas.

Mis on tulumaksuvaba miinimumi tähtsus? Lühidalt kokku võttes võib öelda, et tulumaksuvabast miinimumist võidavad kõik töötajad, sellest võidavad ka paljud tööl käivad pensionärid.

Eelnõu eesmärk on tõsta 2015. aastal tulumaksuvaba miinimum 2400 eurole aastas. Selle sammuga parandatakse oluliselt väikese sissetulekuga töötajate olukorda, sest viimaste aastate hinnatõusu tõttu on vähenenud praeguse 1728 euro suuruse tulumaksuvaba miinimumi mõju. Eelnõu näeb ette tõsta tulumaksuvaba miinimumi kahes osas: juba järgmise aasta 1. jaanuarist 15% ehk 1980 eurole aastas ja teise sammuna 2015. aastal 2400 eurole aastas.

Tulumaksuvaba miinimumi tõstmine on selge lähtepunkt maksusüsteemi progressiivsuse suurendamiseks, kuna väikese sissetulekuga töötajate efektiivset maksumäära vähendab see rohkem. Tulumaksuvaba miinimumi tõstmist soovitas 2009. aastal ehk neli aastat tagasi Eestile IMF ja 2012. aastal OECD.

Keskerakond on oma algatust muutnud. Me soovime tulumaksuvaba miinimumi tõsta juba järgmisest aastast. Selle katteallikaks sai valitsuserakondlaste väide majanduskasvu kohta. Nimelt on valitsuserakonda kuuluv IRL-i esimees öelnud, et maksualaseks prioriteediks tuleb seada tulumaksuvaba miinimumi tõstmine ning kui majanduskasv ja maksulaekumised on ootuspärased, siis tuleks seda teha juba järgmisest aastast. Eelmise päevakorrapunkti arutelul küsisin ma rahanduskomisjoni esimehe käest, milline peaks olema majanduskasv, et see oleks ootuspärane ja saaks tõsta tulumaksuvaba miinimumi. Praegu paistab, et 2013. aasta majanduskasv ei ole nii hea, et valitsusest selline initsiatiiv tuleks. Pigem räägitakse nüüd sellest, et tõstmine on vajalik pikemas plaanis. Urmas Reinsalu kinnitas, et kui tulumaksuvaba miinimum järgmisest aastast tõuseb, siis peab sellega arvestama ka kevadel riigi eelarvestrateegia koostamisel. Seda aga pole tehtud.

Mitmed analüütikud on kõrvutanud tulumaksuvaba miinimumi tõstmist ja tulumaksuprotsendi alandamist. Näiteks on Poliitika-uuringute Keskuse Praxis analüütik Andres Võrk jaganud Eesti palgasaajad kümnesse detšiili, kõigis neis on võrdselt inimesi. Ta on selgeks teinud, et tulumaksumäära langetamine 1% vähendaks praegu maksutululisi niisama

palju kui maksuvaba tulu suurendamine meie pakutud mahus aastal 2015. Võitjad oleksid neil juhtudel aga erinevad. Tulumaksumäär 1%-lisest langetamisest saab ühiskonna vaesem pool kasu vaid 14% ja rikkam pool 86% ning sellest rikkamast poolest kõige rikkam kümnendik saab 33% maksuvõidust. Teistsugune pilt avaneb maksuvaba tulu määra tõstmisel. Siis saaks ühiskonna vaesem pool 33% võidust. (Tuletan meelde, et maksuprotsendi alandamise korral oleks nende võit ainult 14%.) Ühiskonna rikkam pool saaks ikkagi 67% võitu, aga kõige rikkam osa ei saaks sellisel juhul mitte 33%, vaid 14% maksuvõidust.

Nii et kui riigil on raha ainult ühe maksulubaduse täitmiseks, oleks õiglasem loobuda aastast 2015 tulumaksu alandamisest 1%. Seda toetab muuseas päris suur hulk inimesi. Vähe-malt kinnitas seda ühe viimase maksuteemalise "Foorumi" vaatajaküsitlus. Selle asemel võiks kulutada selle raha aastal 2015 kõigi inimeste tulumaksuvaba miinimumi tõstmiseks.

Oleme siin saalis sageli rääkinud, et iga seaduseelnõu tuleks menetleda selles võtmes, keda see seadus täpsemalt mõjutama hakkab. Kui seaduseelnõusid menetletakse nii, et ei mõelda, kellele see mõju avaldab, siis öeldakse, et see on soopime lähenemine. Kui me tõstame tulumaksuvaba miinimumi, siis võidavad sellest eelkõige naised, sest väiksemat palka saavate inimeste seas on Statistikaameti andmete kohaselt rohkem naisi, kõrgemapalgaliste seas aga on rohkem mehi. Kuid laias laastus võidavad meie ettepanekust kõik inimesed, kelle palk on väiksem kui 900 eurot kuus. Katteallikaks oleks aastal 2014 majanduskasv ja aastal 2015 tulumaksuseaduse muutmine, loobumine tulumaksu alandamisest 21%-lt 20%-le ning selle asemel kõigi inimeste tulumaksuvaba miinimumi tõstmine 2400 eurole aastas. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on üks küsimus. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma loen Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi osakonna tehtud analüüsi, millest ilmneb, et Soome vähendab ettevõtte tulumaksumäär 4,5 protsendipunkti. Meie vähendame tulu-

maksu 1% ja alles aastal 2015, aga teie tahate selle ära muuta. Minule teadaolevalt alandab ka Rootsi jõuliselt tulumaksu. Me ei ela üksikul saarel, me peame jälgima, mida teevad naaberriigid. Lätist ma siinkohal ei räägigi, Läti on ka dividendide tulumaksu alandanud. Kas meie naaberriigid on siis totaalselt valel teel ja teie teate, et tuleks teistmoodi käituda?

Kadri Simson

Aitäh küsimuse eest! Ei, ma ei arva, et meie naaberriigid on valel teel. Kui me vaatame, kuhu Eesti inimesed lähevad – ja eelmisel aastal lahkus neid harukordselt palju –, siis näeme, et nad lahkuvad valdavalt riikidesse, kus on astmeline tulumaks. Nii et proportsionaalsus töötajate maksustamisel on kindlasti oluline küsimus ka Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 410. Selle on algatanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Komisjoni istung toimus s.a 20. mail, kus eelnõu algataja Kadri Simson eelnõu tutvustas. Sarnase eelnõu võttis Keskerakonna fraktsioon mõne aja eest tagasi ja on nüüd teinud mõned täpsustused. Rahandusministri esindajana oli kohal maksupoliitika osakonna peaspetsialist Elo Madiste, kes tutvustas valitsuse seisukohta. Selle kohta oli saabunud ka rahandusministri kiri. Tsiteerin lühidalt seda seisukohta: "Vabariigi Valitsus ei pea eelnõu toetamist võimalikuks. Ehkki maksuvaba tulu tõstmine on pikemas plaanis vajalik, eeldab see riigieelarve tulude ja kulude põhjalikku analüüsi ning pikaajalisema prognoosi arvestamist. Maksuvaba tulu tõstmine eelnõus pakutud ulatuses vähendab riigieelarve laekumisi alates 2014. aastast 35 miljonit eurot ja alates 2015. aastast 97 miljonit eurot. Katteallikana pakutakse eelnõus tulumaksumäär vähendamise loobumist. (Seda lisaks majanduskasvule. – S. S.) Samas on maksumäär vähendamine seaduses juba jõustunud ja selle tühistam-

mine ei oleks kooskõlas õiguskindluse põhimõttega. Nii maksuvaba tulu tõstmine kui maksumäära langetamine on mõlemad maksupoliitilised eesmärgid, millest ühe kehtestamine ei peaks üles kaaluma teisest sama olulisest eesmärgist loobumist. Oleme maksuvaba tulu tõstmise võimalused vaatluse alla võtnud, et selle muudatuse mõju põhjalikumalt analüüsida ja seejärel otsustada, millal ja millises ulatuses on maksuvaba tulu tõstmine võimalik." Ministrieesimehe esindaja lisas, et tulumaksuvaba miinimumi tõstmise vajadusega ollakse nõus, kuid praegu alles kaalutakse katteallikaid ja selgitatakse, millises mahus on tõus võimalik.

Eelnõu algataja esindaja tundis komisjonis huvi, kas otsus langetatakse pärast suvise majandusprognoosi valmimist. Ministrieesimehe esindaja ütles komisjonis, et analüüsi tehakse ja suvine majandusprognoos annab kindlasti selgema arusaama järgmise aasta olukorrast ja võimalustest. Komisjonis küsiti algatajalt erinevuste kohta hiljuti tagasi võetud analoogse eelnõuga võrreldes. Algataja esindaja sõnul seisnevad erinevused võrreldes varasema eelnõuga maksuvaba tulu täiendavas suurendamises ja seaduse jõustumise varasemaks toomises. Tõstatati ka küsimus ettevõtete kasumi kõrge tulumaksumäära tõttu n-ö nihutamisest madalama maksumääraga riikidesse (nt eelistatakse maksta dividende Lätis, kus maksumäär on 15%), mille tõttu Eesti jääb maksumuludest ilma. Ministrieesimehe esindaja täpsustas, et ettevõtete kasumi liigutamine soodsama maksumääraga riikidesse on probleem, seda tehakse isegi mainitud riigist veelgi madalamate maksumääradega riikidesse. Suuremat sisulist arutelu ei toimunud.

Komisjon võttis vastu otsused, osa nendest konsensusega. Kõigepealt määrati ettekandjaks Sven Sester (see oli konsensuslik otsus), otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda s.a 4. juunil (see oli ka konsensuslik otsus) ja teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 4, erapooletuid ei olnud). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te lugesite ette põhjused, miks ei saa 2015. aasta 1. jaanuarist loobuda tulumaksu alandamisest 21%-lt 20%-le. Te väitsite, et see poleks kooskõlas õiguskindluse põhimõttega. Meie eelnõu leheküljel 2 asuval joonisel 1 on näidatud, et korduvalt on seaduses kirjas olnud tulumaksu alandamisest loobutud. Näiteks muudeti 2005. aastal tempot. Viimati toimus see 2011. aastal, siis olite ka teie selle poolt hääletamas. Mis on vahepeal siis õiguskindlusega juhtunud? Te olete saanud ise kaks korda selle muudatuse poolt hääletada. Mis juhtunud on?

Sven Sester

Aitäh! Selles kontekstis ei ole midagi juhtunud. Ma lugesin ette Vabariigi Valitsuse arvamuse. Riigikogu rahanduskomisjonis toimunud varasematel aruteludel ja eriti just sellel arutelul, mis toimus eelnõu üle, mille te tagasi võtsite, aga ka Riigikogu suures saalis toimunud arutelul sotsiaaldemokraatide analoogse eelnõu üle, kus oli ettepanek tühistada 2015. aastal tulumaksu alandamine 21%-lt 20%-le, tuli välja, et siin on väga selgelt tegemist poliitiliste otsustega. Valitsuskalitsioon arvab, et varem vastuvõetud otsus peaks jõustuma 2015. aasta 1. jaanuarist. Kalitsioon ei näe vajadust ega põhjust seda otsust tühistada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, austatud esimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Peale pensionitõusu käesoleva aasta aprillis rääkis teie koalitsioonipartner ja värske sotsiaalminister Taavi Rõivas sellest, et teemat on vaja kiiresti arutada ja võtta vastu otsused tulumaksuvaba miinimumi tõusu kohta, et eakatele, kelle pension tõusis, see pensionitõus reaalselt kätte jääks. Praegu maksavad väga mitmed pensionilt tulumaksu. Sellest oli meedias päris palju juttu. Millal reaalselt plaanib koalitsioon tulla siia eelnõuga, mis tulumaksuvaba miinimumi tõstaks ning parandaks eakate ja vähe teenivate inimete heaolu?

Sven Sester

Aitäh! Ma saan siinkohal rääkida sellest, mida rahanduskomisjonis on räägitud. Nagu te kuulsite minu sõnavõtust, rahanduskomisjonis ei olnud selle üle pikemat ja sügavam arutelu, kuigi kohal oli ka Rahandusministeeriumi esindaja. Niipalju ma juba mainisin, et kui küsiti, kas oodatakse ära suvine majandusprognoos, siis öeldi jah, oodatakse ära majandusprognoos, mis annab lõpliku selguse, kuhu meie majandus järgmisel aastal liigub. Ma arvan, et juba praegu analüüsitakse seda, millised on võimalused Eesti Vabariigis järgmisel aastal mitte ainult tulumaksuvaba miinimumi tõsta, aga teha ka muid maksupoliitilisi otsuseid, miks mitte ka avaliku sektori palkade kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te arutasite komisjonis kindlasti ka seda, et kui oodatakse ära suvine prognoos, siis võib tulumaksuvaba miinimumi tõstmine sattuda ohtu, sest on muidki prioriteete, mida koalitsioon on edasi lükanud. Ta on jätnud täitmata omal ajal kärpeid tehes antud lubadused. Kas te võite anda ülevaate, millisel prioriteetsusastmel on otsus tulumaksuvaba miinimumi tõstmise kohta, võrreldes teiste vajadustega?

Sven Sester

Aitäh teile! Ma ei ole Vabariigi Valitsuse liige. Rahanduskomisjoniga me seda teemat ei arutanud. Ma jään paraku vastuse võlgu. Seda peaks küsima valitsusliikmetelt, neilt peaks küsima kabineti arutelude tulemusi ja võimalikke prioriteete. Rahanduskomisjonis ei olnud seda arutelu ja meil ei ole ka sellist pädevust.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 410 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 410 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 41 Riigikogu liiget, vastu 28, erapooletuid ei olnud. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 410 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 19.)

Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

11. Toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (403 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille põhisisu on järgmine. Eelnõuga muudetakse õigusaktides standarditele viitamise nõudeid ja täpsustatakse standardimise korraldust. Õigusaktides standarditele viitamise regulatsioonis on õiguskantsler leidnud vastuolu põhiseadusega ja teinud ettepaneku regulatsioon põhiseadusega kooskõlla viia. Selle eelnõu algatamise põhjus kajastabki õiguskantsleri tähelepanekuid ja arutelu, mis toimus selles küsimuses Riigikogu majanduskomisjonis septembris 2012.

Eelnõu regulatsiooni kohaselt on kohustusliku viite sätestamine lubatud rahvusvahelisest õigusest või Euroopa Liidu õigusaktist tulenevate kohustuste täitmise korral, kui see on ainus võimalus täita õigusaktist tulenevaid nõudeid.

Eelnõuga muudetakse standardimise korraldust. Kehtiva seaduse järgi koostab standardimiskomisjon aasta lõpus järgmise aasta standardimiskava. See ei ole paindlik lahendus, sest kõiki vajadusi pole võimalik terveks aastaks ette näha. Seaduseelnõu kaotab need for-

maalsused, võimaldades teha ettepanekuid standardimistödeks Eesti Standardikeskusele või majandusministeeriumile jooksvalt.

Õiguskantsler leidis, et kehtivas seaduses on teatud vastuolu õigusriigi õigusselguse ja seaduslikkuse põhimõttega ning kehtiv seadus võib kujutada endast ettevõtlusvabaduse ja vaba eneseteostuse õiguse ebaproportsionaalset piirangut. Toote nõuetele vastavuse seaduse võimalik vastuolu põhiseadusega seisneb selles, et selles sätestatud standarditele viitamise reeglid ei ole ühemõttelised õigusaktis standardi kohustuslikuks tegemise osas. Kui õigusakt sisaldab kohustuslikku viidet standardile, on normiadressaat kohustatud standardit jälgima, seejuures on ligipääs standardile tulenevalt autoriõiguse kaitsest piiratud, standardi eest tuleb maksta tasu. Põhiseaduse kohaselt saavad kohustuslikud olla vaid õigusnormid, mis on kõigile tasuta kättesaadavad ning mille on vastu võtnud pädev organ õigusliku menetluse käigus. Standard on aga dokument, mis on kaitstud autoriõigusega ning mille on vastu võtnud üldjuhul eraõiguslik organisatsioon. Samas tuleb arvestada, et kohustuslikku viidet standardile võib nõuda rahvusvaheline õigus, näiteks on kohustuslikke viiteid standarditele teinud Euroopa Liidu direktiivid või määrused. Kohustuslikku viidet standardile täielikult välistada ei saa, eriti arvestades asjaolu, et Euroopa Liidu õigus on ülimuslik.

Nüüd mõni fakt standardimise korraldamise kohta Eestis. Igal aastal finantseerib Eesti riik standardimise korraldamist ja standardite tõlkimist ligikaudu poole miljoni euroga. Igal aastal koostatakse või tõlgitakse eesti keelde 120–150 uut standardit. Kokku on Eestis kehtivaid standardeid 24 462, millest eestikeelsed on 1356. Enamik Eestis kehtivatest standarditest – 23 877 – on ülevõetud Euroopa standardid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on üks küsimus. Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Me arutasime majanduskomisjonis seda eelnõu mitu korda. Nagu teie inimesed ütlesid, on selle eelnõuga seotud kümnekond analoogset regulatsiooni vajavat seadusmuudatust. Ilmselt

ka see on põhjus, miks me muudatusettepanekute esitamise tähtaja jätsime septembrikuusse. Kas te saate öelda, et vahepeale jääva suve jooksul on majandusministeerium võimeline oma haldusalas pakettseadustega välja tulema?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Me kindlasti analüüsime neid seaduseelnõusid, mis on otseselt majandusministri vastutusalas, arvestades majanduskomisjonis toimunud konstruktiivset arutelu. Me tõime ka arutelu käigus mõne näite, kus lihtne tekstiline korrastamine lähtuvalt sellest üldpõhimõttest, mis peaks arvestama õiguskantsleri võimalikku väidet põhiseadusvastasuse kohta, ei ole võimalik. Mõnda seadust on tõenäoliselt aga võimalik formaalse parandusega kohandada. Ma usun, et kui me tuleme siia tagasi teise lugemise ajal, siis ma oskan vastata sellele küsimusele, milliseid parandusettepanekuid algataja võiks teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Hea juhataja! Lugupeetud minister! Saali jäänud kolleegid! Seda eelnõu arutas majanduskomisjon oma kahel istungil. Esimene kord oli 13. mail. Istungile olid kutsutud minister Juhan Parts ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse peaspetsialist Piret Schasmin. Kuna minister tutvustas eelnõu sisu küllaltki põhjalikult, siis ma nüüd markeerin mõned komisjonis üleskerkinud teemad.

Tunti huvi, milline mõju on nimetatud eelnõul ettevõtjatele. Algatajate vastus oli, et pigem teeb see eelnõu ettevõtjate elu lihtsamaks. Kõige põhimõttelisem vaidlus toimus majandusministeeriumi lubaduste üle, mis anti eelmise aasta teises pooles. Ma tuletan veel kord meelde, et õiguskantsler esitas oma seisukohad 2012. aasta suvel. Seda teemat arutati Riigikogu täiskogul eelmise aasta 19. septembril, kui majanduskomisjoni esimees tõi välja vajaduse muuta nimetatud eelnõuga seonduvalt ka teisi asjassepuutuvaid seadusi. Samuti on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esin-

dajad komisjoni istungil märkinud, et ministeerium koostab õiguslikku auditit, sh otsitakse välja seadused, kus on viide toote nõuetele vastavuse seadusele, ning korrastatakse need ühtse pakettina. Me tundsi megi huvi, miks seda ühtset paketti ei olnud meile tolleks hetkeks laua peale toodud. Kuna komisjoni liikmed pidasid 13. mail teemat veel natukene selguse tuks, siis otsustasime jätkata arutelu nädala pärast ehk 20. mail. Selle otsuse tegid kohalolijad konsensuslikult.

20. mail me seda teemat jällegi arutasime. Taas olid kohal härra Parts ja proua Schasmin, nendele lisaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse nõunik Ago Pelisaar. Me andsime ülevaate sellest, mida me 13. mail rääkisime. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oli ise algatanud paketteel nõu idee, kuid 20. maiks ei olnud seda paketti olemas, siis võtsime teadmiseks algatajate seisukoha, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium respektierib õiguskantsleri seisukohta, püüab teha kõik vajalikud parandused ning piirata seadusandja voli teha viiteid standardile. Arutelu tulemusel jõuti lahendusele, et pärast eelnõu esimese lugemise lõpetamist määratakse muudatusettepanekute esitamise tähtaeg selle aasta septembris, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium jõuaks seaduseelnõu täiendused ette valmistada. Selle kohta ma ministri käest praegu küsisin ja sain ammendava vastuse.

Nüüd loen ette majanduskomisjoni otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 5. juunil ehk täna, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. september 2013 kell 17. Kõik need kolm otsust olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 403 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. septembri kell 17.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

12. Ühistranspordiseaduse eelnõu (404 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 12. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab ühistranspordiseaduse eelnõu tervikteksti. Kõigepealt selgitan, miks me esitame tervikteksti. Sellepärast, et õigusloome hea tava näeb ette, et kui muudatusi on tehtud palju, siis tuleb esitada uus terviktekst. Tõepoolest, 2000. aasta 1. oktoobrist jõustunud ühistranspordiseadust on 13 aasta jooksul muudetud peaaegu paarkümmend korda. Nii et me esitame ühistranspordiseaduse eelnõu tervikteksti, mis ei tähenda, et eelnõus oleks midagi kardinaalselt uut, võrreldes kehtiva ühistranspordikorraldusega. Aga ometi teatud muudatusi on, mida ma nüüd lühidalt teile tutvustan.

Mida me selle eelnõuga taotleme? Esiteks võimaldab eelnõu bussiliinivedudel suuremat konkurentsi, tagades samas veoteenuse kvaliteedi stabiilsuse. Kehtiva korra kohaselt saab vedaja, kellel juba on mingil liinil teenindamiseks liiniluba, teenindada seda liini sisuliselt nii kaua, kui ta tahab, kusjuures teiste vedajate võimalus talle konkurentsi pakkuda on suhteliselt väike. Eelnõu kohaselt olukord paraneb, kuna uutel vedajatel on võimalik olemasoleva vedajaga võrreldes samaväärseid või paremaid veotingimusi pakkudes temaga konkureerida.

Teine oluline muudatus puudutab soovi parandada taksoveoteenuste kvaliteeti, sellekohast regulatsiooni korrastades. Selleks on kehtestatud nõue, et taksojuhil oleks teenindaja kaart. See eeldab taksojuhilt teatud tingimuste täitmist, näiteks ei tohi ta olla süüteo eest karistatud ja peab piisavalt eesti keelt oskama. Samuti on muudetud veolepingu poolte ehk vedaja ja sõitja õigusi ja kohustusi puudutatavat regulatsiooni. Kuna veolepingut kui ühte lepinguliiki käsitlev normistik on sätestatud võlaõigusseaduse vastavas peatükis, samuti kohalduvad veolepingule võlaõigusseaduse üldsätted, on ühistranspordiseaduses reguleeritud

vaid seda, mida on peetud vajalikuks võlaõigusseadusega võrreldes teisiti sätestada või täpsustada. Eelnõu näeb ette ka võimaluse, et omavalitsus saab teatud tingimustel kehtestada taksoteenuse osutamisele hinnalagesid. See on olnud üks vaieldavamaid sätteid. Kuid eelnõu algatajana me leidsime, et see probleem eksisteerib, on väga palju tarbijaid, kes saavad petta, ning see kahjustab ka taksoteenuse mainet. Mitmed omavalitsused ja turismifirmade liit on seda võimalust soovinud. Me oleme toonud selle ettepaneku teie ette kaalumiseks ja otsustamiseks, kas selline sekkumine vabaturumajandusse on mõistlik ja põhjendatud.

Kolmandaks täpsustab eelnõu ühistranspordis piletihinna kehtestamise ja sõidusoodustuse tegemise aluseid. On täidetud kehtiva seaduse see lünk, et puudub selge volitusnorm sõiduki veo hinna kehtestamiseks praamiliikluses mandri ja saarte vahel. Samuti on muudetud täpsemaks aluseid, mis võimaldavad ühistranspordi korraldajatel sõidusoodustusi teha. Ka on püütud sõnastada, et sõidusoodustuse tegemisel välditaks diskrimineerimist, ei tohi tekkida vastuolu põhiseaduslike printsiipidega, kui tehakse soodustusi eri elanikegruppidele ja sihtgruppidele.

Neljandaks muudetakse avaliku teenindamise kohustust käsitlevat regulatsiooni nii, et see vastaks Euroopa Liidu õiguses sätestatud. Näiteks ei sisustata avaliku teenindamise kohustust kehtivas seaduses nii, nagu Euroopa Liidu vastavas määruses.

Viiendaks korrastatakse teeliikluses sõitja ja sõidukijuhi õiguste ja kohustuste regulatsiooni, arvestades muu hulgas Euroopa Liidu õigusest tulenevaid bussisõitja õigusi.

Lisaks loetletud viiele suuremale teemaringile on eelnõus palju detailseid täpsustusi, mis on paljuski tulenenud reaalsest praktikast.

Me oleme pakkunud, et eelnõu võiks seadusena jõustuda – juhul kui Riigikogu menetlusega nii kaugemale jõuab – järgmise aasta 1. jaanuarist. Siis peaks olema piisavalt aega, et ettevõtjad ja kõik isikud, keda eelnõu mõjutab, saaksid teha ettevalmistusi ja ümberkorraldusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on küsimusi. Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud minister! Eelnõu § 35 lõige 2 sätestab, et avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol antakse veeliikluses sõiduauto ja selle haagise veol sõidusoodustust kuni 50% veo hinnast. Siia maani nautisid sõidusoodustust ka kaubikud, veoautod, bussid ja isegi mootorrattad. Kas sõna "sõiduauto" asemel ei peaks siin olema "sõiduk" või on see sõnastus taotluslik?

Juhan Parts

Aitäh! Mul ei ole kahjuks eelnõu teksti kaasas, see on nii mahukas. Mul on kaasas selguskiri. Aga võib-olla me saame töö korras seda täpsustada. Laiemas laastus on tegemist selle küsimusega, et meil on olnud mitmesuguseid otsuseid ühistranspordi korralduse kohta saartega ühenduse pidamisel. On olnud põhjendatud vajadus arvestada, et ükskõik millisel saarel elavaid inimesi koheldaks võrdselt teistega, pidades silmas nende kulutusi saarelt lahkumisel ja sinna pääsemisel, kuid ometi on olnud õiguslikke kahtlusi, kas näiteks majandusministri määrusega kehtestatud soodustused on proportsionaalsed ja kooskõlas seaduse põhimõtetega. Selle muudatuse eesmärk on luua õiguslik alus, mitte põhimõtteliselt kitsendada olemasolevaid soodustusi. Ma arvan, et me peame töö korras täpsustama, kas "sõiduauto" asemel peaks olema "sõiduk", sest ma vaatan, et lause teine pool räägib juba jälle sõidukist.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra istungi juhataja! Lugupeetud minister! Teadaolevalt on Maanteeamet juba tükk aega valmistanud ennast ette regionaalsete ühistranspordikeskuste tekkeks, kuhu maakondlik transpordikorraldus nihkuma peaks. Eelnõus sellest praegu väga palju jälgi ei ole. Eelnõu paneb vastutuse maakondliku ühistranspordi eest ikkagi maavalitsusele ja ütleb, et piirkondlik ühistranspordikeskus võiks olla äriühing või mittetulundusühing, mis tegutseb halduslepingu alusel, juhul kui riik ja omavalitsused on nii otsustanud. Kas see on põhimõtteline muudatus, et regionaalseid keskusi tegelikult ikkagi ei tule?

Juhan Parts

Lühike vastus on see, et me ei saavutanud kõikide osapooltega laiapõhjalist konsensust, et kaotada maakondadepõhine ühistranspordi planeerimine ja korraldamine. See teema on ka edaspidi aktuaalne. Ma ei dramatiseeriks seda üle. Me väga loodame, et üleriigiline vastutus ühistranspordi korraldamise eest, mida see eelnõu ette näeb, koondub rohkem Maanteeametisse. Tema funktsioonid on selgemad, tal on parem teatud hoobasid suunata ja motiveerida maakondi koostööd tegema. See on kindlasti korralduslik edasiminekuks.

Maakonnapõhise korralduse ärakaotamisele on tõsisel vastuväiteid just omavalitsustel. On maakondi, kus omavalitsuste ja maavalitsuse koostöö on üsna mõistlik, vähemalt parem kui seal, kus seda koostööd ei ole ühistranspordikeskuse kujul suudetud teha. On olemas vajadus selle küsimusega tegelda, et leida mõistlik lahendus. Ma ei ole tahtnud seda, mis kohati reaalses elus ikkagi toimub, et otsuseid isegi kahe maakonnasise punkti vahel ühistranspordi korraldamiseks tuleks langetada Tallinnas. See oleks täiesti arutu, kui seda, et Saaremaal Kuressaare ja Kihelkonna vahel sõitev buss tuleks õigel ajal, tuleks korraldada Tallinnas või mõnes teises keskus. On vaja nuputada ja arutada, kuidas saaks tekkida mõistlik transpordikorraldus, et me vaataksime küll suuremat regiooni, aga ei kaotaks sisulist koostööd rohujuuretasandil.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Minu küsimus on § 49 lõike 4 kohta. Eelnõus on kirjutatud: "... liin, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, häirib liinivedu, mida juba korraldatakse või kavandatakse korraldada avaliku teenindamise lepingu alusel ..." Minu küsimus on selle väljendi kohta, et häirib liinivedu. Kui see eelnõu seadusena jõustub, kuidas siis tegetsema hakatakse? Kus seda otsustatakse, kas üks või teine uus liin häirib liinivedu? Kes, milline ametkond seda otsustama hakkab? Kuidas see on reguleeritud?

Juhan Parts

Siin jääb tegelikult kehtima endine korralduslik vorm. Liinilube annab välja komisjon, kus osalevad ka turuosaliste esindajad. Maanteeamet on põhiline korraldav asutus, aga otsuseid liinilubade kohta langetab tegelikult liinilubade komisjon.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma küsin tasuta sõidu õiguse kohta riigisisel liiniveol. Sellele paragrahvile on tähelepanu juhtinud Eesti Liikumispõhise Inimeste Liit ja Autoettevõtete Liit, tehes seda, tõi küll, erinevast vaatevinklist. Üks neist tahaks soodustuse saajate ringi laiendada ja teisele tekitab küsimusi soodustuse andmise kompenseerimine. Ma lugesin majandusministeeriumi arvamusest, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on põhimõtteliselt seisukohal, et ühistranspordiseaduses ei tuleks tasuta sõidu õigusega inimeste ringi laiendada. Kas te oskate öelda, kuidas seda probleemi lahendada? Võib-olla tuleks ka autoettevõtetele selle soodustuse tegemist riigieelarvest mingil määral kompenseerida.

Juhan Parts

Hea küsimus. Hea oleks, kui autoettevõtted nõustuksid teatud erikategooriate puhul seda soodustust andma "omal kulul". See käib selle ettevõtlusega kaasas. Samas on selge, et autoettevõtetele on see lisakulu. Aga kui muud lahendust ei ole, siis peab avalik võim mingil moel siin vastu tulema. Me ei ole praegu seda mõistlikuks pidanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud minister! Te olete jätnud mulle mulje, et te olete sümpaatne inimene, kes peab lugu vabast turumajandusest. Sellega seoses pöördun taksonduse teema juurde. Te olete eelnõus loonud võimaluse, et kohalik omavalitsus võib taksoteenusele kehtestada piirhinnad. Kas te olete veendunud, et see on põhjendatud? Ma saan küll aru soovist takista-

da piraattaksode või liigselt tasu nõudvate takso-de tegutsemist, aga kas selleks ei ole paremaid võimalusi ja vahendeid, kui kohalik omavalitsus seda siiralt sooviks? Kas te ei arva, et selline piirangute panemine vabal turul tegutsevatele ettevõtjatele võib olla põhiseaduse ja ettevõtlusvabadusega vastuolus?

Juhan Parts

Aitäh! Te alustasite oma küsimuse põhiosa sõnadega "kas te olete veendunud". Ma vastan teile ausalt, et ma ei ole veendunud. See teema on olnud aastaid väga tõsiselt arutluse all, nimelt tarbijate rääge petmine, mis tihtipeale kahjustab lisaks taksonduse mainele terve riigi mainet. See tegevus ei ole ka teab mis mas-taapne, nii et me võime siin teha väga palju liiga väga ausatele ja korralikele taksojuhtidele. Aga ometi, kui me eelnõu koostasime, siis me kirjutasime omavalitsustele siia sisse teatud võimaluse väga kaalutletult sellele küsimusele läheneda, arvestades ühe või teise omavalitsuse spetsiifikat. Ärgem unustagem, et meil ei ole siiski mitte üks omavalitsus, vaid neid omavalitsusi, kus taksondusel on mingisugune tähendus, on ikkagi rohkem.

Miks me eelnõusse niimoodi kirjutasime? Ma meelega vastan praegu nii, et teema jääks avatuks ja me selle üle diskuteeriksime, et võib-olla tuleks omavalitsustele anda võimalusi sekkuda üle mõistuse kõrge hinna küsimisse. Arvestades tarbija, taksoõitja mõneti spetsiifilist rolli reaalses elus – ta on ju fakti ette pandud –, me mingisuguseid sekkumisvõimalusi peaksime pakkuma. Mida me oleme siin pakkunud? Jah, omavalitsus võib lausa üsna detailselt mõne enim kasutatava marsruudi maksimumtariifi kindlaks määrata. Selleks on ette nähtud selged protseduurid, see eeldab metoodika olemasolu ja selle tulemus peaks tagama taksojuhtidele mõistliku kasumlikkuse. Kõik need terminid on teatud määral suhtelised ja kuuluksid, juhul kui seda eelnõu sellisel kujul seadusena rakendatakse, halduskohtus vaidlustamisele. Arutelu käigus on juba avaldatud kartust, et mõni omavalitseja võib enne valimisi teha igasuguseid lollusi. Teoreetiliselt peaks eelnõu praegune regulatsioon seda nagu piirama. Aga ometi jätaksin ma selle küsimuse esimese ja teise lugemise vahel arutamiseks. Ma olen siin hästi avatud. Midagi me peaksime tegema, muidu tekib seadusandjates ja ka

meis kui eelnõu algatajates teatud pettumus, et me ei suuda sellist lihtsat probleemi lahendada. Siis hakatakse näpuga nii valitsuse kui ka Riigikogu peale näitama.

Ma olen uurinud, kui levinud see probleem on. Kõige rohkem 5% on neid taksojuhte, kes oma teenuse hinna ja turul käitumise viisiga selgelt tarbija usaldust kuritarvitavad. Ma arvan, et Eesti peaks olema niivõrd tsiviliseeritud riik, et kui inimene istub taksose, siis ta teab, et ta saab teenust sellise hinnaga, mida peetakse sellise elatustaseme ja elukallidusega piirkonnas mõistlikuks, ta ei pea maksma sada korda kõrgemat hinda. Ma arvan, et me peame suutma tarbijat kaitsta, kui omavalitsus, kes ka selle eest vastutab, möönab seda probleemi – ma pean eelkõige silmas Tallinna, kes on ju tegelikult selle ettepaneku teinud – ning ütleb, et tal ei ole muid võimalusi kuidagiviisi neid pettureid välja juurida, sest eksisteerivad vabaturumajanduse reeglid. Meie eksperdid nõustuvad, et teatud piirang siin on. Keegi ei keela inimesel küsida Balti jaamast Piritale sõidu eest 200 eurot. Aga me teame, et kui inimene istub taksose, siis ta üldiselt eeldab sellist hinda, nagu ma siin püüdsin kirjeldada. Ma arvan, et püüdele mõistliku tsivilisatsiooni poole saab võib-olla seadusandliku regulatsiooniga kuidagi kaasa aidata. Lühike kokkuvõtte sellest vastusest on see, et ma olen avatud, otsimaks sellele probleemile mõistlikke lahendusi. Pärast majanduskomisjoni arutelusid on tulnud ettepanekuid ka Eesti Taksojuhtide Liidult. Ma arvan, et seda teemat võiks veel kord arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Eelnõu § 30 lõige 2 sätestab, et avaliku teenindamise lepingu alusel teostatava liiniveo sõidukilomeetri ja pileti hinna kehtestab laeva-, väikelaeva- ja parvlaeva- ning lennuliikluses korraldataval maakondadevahelisel sõitjateveol majandus- ja kommunikatsiooniminister määrusega. Milleks on vaja kehtestada sõidukilomeetri hinda meie lennu- ja parvlaevaliiniidel, kui lennukid ja laevad sõidavad aluspunktist lõpp-punkti ilma ühegi vahepeatuse-ta? Ma möönan, et rongi- ja bussiliikluses on

see vajalik, et piletihinda arvutada, aga milleks on vaja lennuliikluses ja parvlaevaliikluses sõidukilomeetri hinda määрусega kehtestada?

Juhan Parts

Aitäh! See on selline nutikas ja nupukas küsimus. Te tahate mind nurka ajada, aga ma võtan tagataskust välja oma matemaatilised teadmised. See juhtub siis, kui midagi tuuakse sulgude ette, aga sulgude sees olev n-ö koosseis jääb samaks. Sulgude ette toodud konstant ei oma siis mõne teguri suhtes tegelikult suurt mõju. Aga ometi tuleb tervikpilt kokku ilusam kui siis, kui hakata seda pihustama ja tekitada mitu sulgude sees olevat tegurite jada.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab riigilõivusid. Seaduses on kroonid sendi täpsusega eurodeks muudetud. Kas selliseid summasid nagu 63,91 eurot, 19,17 eurot vaadates ei tekkinud mõtet, et oleks võinud sendid ümardada vähemalt 5 ja 0-ni? Osas eelnõudes, mis on Riigikogu saali tulnud, on seda tehtud, neid on nii ümardatud.

Juhan Parts

Seda võib kaaluda. Aga mulle niisugused ühe sendi täpsusega summad kohati meeldivad. See näitab meie suhtumist, et meil on austus iga eurosendi vastu.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Ma räägin nüüd natuke Tallinna ühistranspordist. Paragrahvis 55 räägitakse liiniveol sõitja kohustusest. Üks põhiline nõue on see, et sõitja on kohustatud omama ühissõiduki kasutamiseks kehtivat piletit. Ka edaspidi räägitakse piletit, pileti olemasolust, pileti numereerimisest. Kuidas jääb siis sõidu elektroonilise registreerimisega, milleks see eelnõu võimalust ei anna? Siin ei räägita elektroonilistest sõidukaartidest, ID-kaardi kasutamisest sõiduõiguse kinnitamiseks, ühiskaardi valideerimisest ega võimalikust tasuta sõidust, mille kohta on öeldud, et sel juhul

ei tohiks valideerimist üldse nõuda. Sellest kõigest siin juttu ei ole. Kus on e-riik?

Juhan Parts

Aitäh! Vastus teie küsimusele peitub §-s 8, mis annab pileti mõiste: "Pilet on paberil või muul kujul, sealhulgas elektroonilisel kujul, dokument, mis tõendab sõitja sõiduõigust."

Aseesimees Jüri Ratas

Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Aitäh! Hea minister! Kõigepealt pean ma viitama kolleegi küsimusele liinilubade kohta. Siiani oli nii, et liinilube jagas liinilubade komisjon. Eelnõus on pakutud, et liinilubasid hakkab jagama Maanteeamet, kes on välja töötanud ka kaalutluspõhimõtted, mille alusel neid lube jagatakse. Minu küsimus on samuti seotud häirimisega. Liiniluba andmisest on võimalik keelduda, kui uus liin häirib teist ettevõtjat. Kas teie hinnangul ei ole siin riski, et see tegelikult põlistab need vedajad, kes on juba turul, ega võimalda turule siseneda nendel, kes tahaksid konkurentsi pakkuda?

Juhan Parts

Aitäh! Ma võin nüüd olla ebatäpne. Ma jätsin selle eelnevalt kommenteerimata, kuna see seadus on suur ja lai ning nüansse on siin palju. Häirimise küsimus tuleb kaalumisele ikkagi siis, kui see puudutab avalikult korraldatud liinivedu. Kui me räägime kommertsliiniveost ja selle suuremast avamisest konkurentsile, siis siin me ju pigem loome võimaluse konkureerimiseks. Muidugi, seal on palju raskesti mõõdetavaid tingimusi, aga põhimõtteliselt peaks uutel tegijatel olema võimalik siiski turule siseneda, kui nad suudavad näidata, et nad pakuvad parema kvaliteediga teenust.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Siit tuleneb minu jätkküsimus. Minu mure on see, et pole väga selge, et tegemist on just avaliku teenindamise lepinguga, need liiniload antakse ikkagi kommertsliinidele. Suurem mure on see, et seletuskiri kirjutab natuke lahti, mida mõistetakse häirimise all ja siin viidata-

se ka sellele, et loa andmisest võib keelduda, kui häiritakse teise ettevõtja ärihuve. Ma mõenan, et füüsilise häirimisega on kõik selge: busse lihtsalt ei mahu ühte kohta rohkem ja võib tekkida mingi ohtlik olukord. Küsimus on just selles, kas keeldumine põhjusel, et häiritakse ärihuve, ei või viia turuvalitsejate olukorra põlistamisele.

Juhan Parts

Me peame selle riski, mida te kirjeldate, muutma võimalikult väikeseks. Ma lihtsalt väljendan oma arusaama, et kui mingi asi on mitmeti tõlgendatav, siis tuleks seda kindlasti täpsustada. Ma nüüd kasutan seda kõnetooli, et seda teemat selgitada, me ei ole siin sellest rääkinud. Ka näiteks Konkurentsiamet on avaldanud seisukohta (võib-olla ma praegu viimendan seda), mille võib kokku võtta umbes nii, et mis lubadega te siin jändate, laske turul see asi ära korraldada. Umbes samamoodi küsis Riigikogu liige Arto Aas eelnevalt taksonduse kohta. Vastuväide sellele – minule tundus see alguses otsitud vastuväitena, pigem tegutsivate ettevõtete kaitsekilbina – on ikkagi ühistranspordi stabiilsus. On selge, et kui ühistransport ei ole stabiilne või asjad ei käi nagu kellavärk, inimesed ei harju ühistranspordiga ega usu sellesse, siis kasutajate hulk väheneb. Seetõttu ongi oluline lubade andmise mehhanism.

Keeruline küsimus on seotud ka uute tulijatega. Nende seas võib olla selliseid, kes tulevad ja pakuvad dumpingut, ka selliseid üksiküritajaid, kes töötavad paar nädalat ja keda tegelikult ei huvitagi, kas nad saavad stabiilselt ja pikaajaliselt turul olla. Kõik see tingib vajaduse lubade andmise mehhanism läbi mõelda. Ma arvan, et see on osaliselt põhjendatud, lihtsalt elu on seda näidanud. 1990. aastatel, kui selles valdkonnas oli vabadust hästi palju, tõi see kaasa teistsugused tagajärjed. Aga vastus teie küsimusele on see, et kui on põhjendatud riske, siis me vaatame seda probleemi veel lugemiste vahel ja püüame seadust koos ekspertidega paremini sõnastada.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Hea minister! Kooskõlastusringil tegi Eesti Linnade Liit 39 ettepanekut, millest osa on arvestatud, osa aga ei ole. Ma tulen ikka taksonduse teema juurde tagasi. Nimelt on linnade liit soovinud, et taksomeeter oleks kinnitatud kohtkindlalt ja äravõetav taksomeeter tuleks välistada. Seda ettepanekut ei ole arvestatud. Samamoodi on plafooni eemaldamine tegelikult poolik lahendus. Võib-olla tuleks ka teised taksotunnused samamoodi eemaldada, just selles kontekstis, mis puudutab sõitjate petmist. Mis te arvate, kas praegune seadusmuudatus näiteks Tallinna taksonduses kaotab anarhia või jäävad siin ikkagi alles lahtised otsad?

Juhan Parts

Taksonduse kohta on tehtud veel mitmeid märkusi, mida võiks veel kord kaaluda, sest taksondusmaastik on meil üsna kirju ja ka eri taksoetevõtetal on tihtipeale vastandlikud huvid. Me oleme püüdnud enamiku turuosaliste vastu olla väga tähelepanelikud, aga on taksoetevõtteid, kes oponeerivad – ja tegelikult kohati üsna argumenteeritult – seaduseelnõus pakutud regulatsioone. See puudutab ka seda, millele te minu arvates oma küsimuses viitasite: kõigi taksoluba omavate ettevõtete võrdne ligipääs taksopeatustele. Samas näeme, et isegi omavalitsused on läinud seda teed, et avalikud taksopeatused antakse konkursiga välja ühele kindlale taksondust korraldavale operaatorile ja tema kaubamärgi all sõitvatele ettevõtjatele. Nüüd on küsimus, kas see on parem olukord, kus avalikult kättesaadavas ja nähtavas taksopeatuses on tõeline segadus ja teenuse kvaliteet tarbija seisukohast võttes jällegi halveneb. Need on kaalumiskohad.

Ma arvan, et normaalses ühiskonnas peaks omavalitsus suutma niisuguse asja ära korraldada. See, et me arutame siin isiklikke elamusi taksonduses ja püüame leida nendele küsimustele seaduslikke lahendusi, on mõneti linna valitsemise bennyhill'liku stiili tagajärg. Aga kui on võimalik kahe lugemise vahepeal lahendada neid küsimusi, mis on seotud plafooni asukohaga ja parema ligipääsuga taksopeatustele, siis ma olen väga avatud. Siin on erinevaid seisukohti. Kaalud üht- ja teistpidi, kuulad omavalitsusi, kes on nende asjadega hädas

olnud, aga ometi ihkad, et taksondus oleks hästi korraldatud. Tahaks anda parimat.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas ühistranspordiseaduse eelnõu 20. mail. Istungile olid kutsutud minister Juhan Parts, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteesaakonna juhataja Ain Tatter ning sama osakonna nõunik Rein Lätt, kes andsid eelnõust ülevaate ja vastasid lisaküsimustele.

Milles see arutelu seisnes ja mille kohta komisjoni istungil peamiselt küsimusi esitati? Kõigepealt oli arutluse all liinilubade küsimus, millest siin juba juttu oli. Kuidas seda mõista, et liiniloa andmisest võib keelduda, kui see häirib olemasoleva vedaja ärihuvisid? Minister andis selgitusi, mida ka siin istungil kuulda sai, et kui on kas või väikene arusaamatus, siis tuleks see esimese ja teise lugemise vahel kõrvaldada.

Küsimus oli ka bussiliinide tsentraliseerimise kohta. Eelmise Riigikogu koosseisu ajal oli majanduskomisjonis korduvalt jutuks, et toimub järkjärguline üleminek maakonnaüleste bussiliinide tsentraliseerimisele. Miks ei ole selle ideega edasi mindud? Ministeerium leidis, et tsentraliseerimine võib tekitada ka vastupidise efekti, st ei arvestata kohalikkude reaalsel vajadust. Ministeerium leiab, et Maanteeamet peaks oluliselt parandama ühistranspordi planeerimise kvaliteeti.

Taksonduse teema oli väga pinevalt arutluse all eri nurkade alt, eelkõige sellest lähtuvalt, mida selle eelnõuga soovitakse paremaks muuta. Minister selgitas lisanõudeid, mis aitavad parandada ja tagada teenindaja ehk taksoteenuse pakkuja kvaliteeti. Pettuste vähendamiseks on loodud volitusnorm, millest kolleeg siin eelnevalt rääkis, mille alusel kohalik omavalitsus saab vajaduse korral kehtestada piirhinnad. Peamine arutelu piirhinna kehtestamise üle oligi seotud sellega, kas see ei piira ettevõtlusvabadust rohkem, kui see on vajalik, kas see kannab seda eesmärki, mis on soovitud. Arvati, et küsimus võib olla pigem selles, et takson-

dusele on küll ette nähtud kõikvõimalikud piirangud, aga neid piiranguid lihtsalt ei järgita ja selle üle puudub korrektne kontroll, lisanõuetega me piirame seaduskuulekaid ettevõtjaid, kuid petuskeemide autorid tegutsevad ikka edasi. Toimus põhjalik arutelu hinnakirjade ja võimalike piirhindade kehtestamise teemal. Esitati seisukoht, et vabaturu piiramise mehhanism peaks olema proportsionaalne. Aga selge on ka see, et see on ikkagi valdavalt Tallinna probleem. Teistes kohalikes omavalitsustes ei ole see nii oluline, kuna seal pole taksondus nii tähtis teema.

Küsimusi ka seda, kas ei ole kaalutud hoopis tegevuslubade arvu piirata ja rakendada sellist piirangut nagu Soomes, kus on kvootide süsteem, mis tagab ainult seaduskuulekate ja usaldusväärsete teenusepakkujate turule jäämise. Ministeeriumi esindajad leidsid, et taksonduse reguleerimine on riigisisene asi, kvoodisüsteemi oleks meil võimalik rakendada, aga tegemist on väga suure muudatusega, mis vajaks kindlasti poliitilist otsust.

Taksonduse puhul oli küsimus veel selles, mis muutub selle eelnõuga seoses piirkonnaülese taksoteenuse osas, näiteks kahes Harjumaal vallas Viimsis ja Sakus. Piirkonnaüleste regulatsioonide pole selle eelnõuga muudetud. Samuti ei kajasta see eelnõu jalgrataste ja hobustega taksoteenuse pakkumist, seda tegevust reguleerib kohalik omavalitsus.

Oli küsimusi liikumispuudega inimeste liidu ettepanekute kohta, just sellest küljest, kas liikumispuudega inimesed ühissõidukitesse pääsevad. Eelnõu sätestab ainult selle, et ühissõidukites peavad olema sellistele inimestele kohad ja neile on ette nähtud ka soodustused, kuid seda, et need inimesed nendesse ühissõidukitesse pääseksid, eelnõu ei reguleeri.

Arutelu tulemusel otsustas majanduskomisjon saata eelnõu täiskogu päevakorda 5. juunil 2013. aastal, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. september kell 17. Kõik otsused võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on küsimusi. Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Vastates kolleeg Neeme Suure küsimusele minister juba kenasti ütles, et § 8 määrab kindlaks, mis on pileti. Aga 8. peatükis on loetletud, mis kõik piletile märgitud peab olema: hind koos käibemaksuga, käibemaksu suurus, pileti kehtivuspiirkond. Tallinnas ja Viljandis on valideeritavad piletid. Kas te olete kaalunud, on nendele kõik need asjad tõesti märgitud või toob see nõue kaasa kulutusi nendes omavalitsustes, kus seda süsteemi rakendatakse? Seal ei ole tegemist mitte kaugliinide ega linnapiire ületavate liinidega. Tallinnas kasutati vahepeal ka ID-kaardile tuginevat süsteemi. ID-kaardile ei ole kindlasti ei käibemaksu ega midagi sellist peale märgitud.

Kaja Kallas

Aitäh! Ma ei oska kommenteerida detaile, kas e-pilet seda infot sisaldab. Võib-olla ta elektrooniliselt seda sisaldab. Aga mul puuduvad sellised tehnilised teadmised ja me seda komisjonis ka ei arutanud. Kuid kui on selline oht, siis kindlasti peaks seadust täiendama, et seda ohtu ikkagi ära hoida, sest igal juhul ei tohiks me innovatsiooni pärssida.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui lugeda seda eelnõu, siis selgub, et ühistranspordiga tegeldakse viies kohas: omavalitsustes, maavalitsustes, ühistranspordikeskustes, Maanteeametis ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis. Viimased kuus aastat on räägitud, et peaks olema üleriigiline ühistranspordikeskus, kes korraldaks kogu riigisisest transporti ja vaataks ka seda, kuidas siduda seda transpordiliinidega, mis asuvad väljaspool Eesti piire, ja seda tööd koos teha. Kas sellest ka komisjonis juttu oli?

Kaja Kallas

Aitäh! Sellest, nagu ma mainisin, oli komisjonis juttu just selle punkti all, kas bussiliinide tsentraliseerimine oleks mõistlik. Leiti, et see võib anda vastupidise efekti, et ei arvestata kohalikku reaalselt vajadust ühistranspordi järele. Ministerium leidis, et Maanteeamet peab

küll oluliselt planeerimise kvaliteeti parandama, aga tsentraliseerimist otseselt plaanis ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mulle jäi teie jutust üks asi arusaamatuks. Ühest küljest justkui arutati seda, et kohalik omavalitsus võib vajaduse korral taksoteenuse piirhinna kehtestada. Teisest küljest on olemas ministeriumi seisukoht, et see piirab ettevõtlusvabadust. Nii sain ma aru. Mis lähenduse juurde jäädi, kas on ikka võimalik neid piirhindu kehtestada ja kes seda tegema peaks?

Kaja Kallas

Aitäh! Ministerium on eelnõus pakkunud võimaluse, et kohalik omavalitsus saab neid piirhindu kehtestada. Komisjonis oli arutelu sel teemal, kas see piirab ettevõtlusvabadust ja on proportsionaalne. Ministerium on eelnõus ikkagi oma seisukoha väljendanud ja selle ettepanekuga välja tulnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Ma tulen oma eelmises küsimuses käsitletud teema juurde tagasi. Lähapäevadel hakkavad sõitma uued elektrirongid ja uuest aastast uued diiselrongid. Maavalitsused, omavalitsused ja kohalikud ühistranspordikeskused vaatavad seda valdkonda ainult oma maakonna piires, aga rongid sõidavad läbi mitme maakonna. Uue lähenemise puhul peaks kindlasti jälgima seda, et inimesed saaksid rongi peale ning ka rongilt maha ja koju. Paljud meie inimesed käivad üle lahe Soomes tööl. Kas ühistranspordi teema juures arutati, et Tallinnas peaks olema ühistranspordikeskus? Minu arvates oleks väga hea, kui see asuks lennujaama juures, kuhu saaks ühissõidukiga sadamast ja rongijaamast, sinna pääseks bussiga ning sealt saaks ka edasi sõita.

Kaja Kallas

Aitäh! See küsimus ei puuduta otseselt ühistranspordiseadust, vaid ministeriumis

ettevalmistatavat transpordi arengukava. Ma-
jandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis
ettevalmistatavas arengukavas on kõik need
teemad tõstatatud, seal on just üleriigilist pilti
vaadatud. Samuti on see teema, et lennujaa-
mad ja raudteejaamad omavahel ühendada, nii
et need liinid ja inimeste asukohad omavahel
klapiksid, kõne all pigem seal. Ma olen aru
saanud, et transpordi arengukava ei ole veel
valmis. Kui selle kohta on mingeid ettepane-
kuid, siis tasub need teha ministeriumile töö
käigus, sest hiljem on neid juba keerulisem
teha. Ma saan aru, et see on baasdokument,
millest lähtuvalt nii Maanteeamet kui ka need
organisatsioonid, kellel selles valdkonnas on
kohustusi, oma tegevust planeerivad.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem
küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad

soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei
ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni
seisukoht on, et eelnõu 404 esimene lugemine
tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 404 muudatus-
ettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. sep-
tembri kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud
ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on
lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu
teie töös!

Istungi lõpp kell 17.46.

Istungi kestus 4 tundi ja 46 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM V ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 6. juuni 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta

2. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) teine lugemine

3. Otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (437 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu V istungjärgu 16. töönädala neljapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna Riigikogu kultuurikomisjonis on kogu tähelepanu võtnud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu menetlemine, siis me otsustasime koolieelse lasteasutuse seadusega tegelemise jätta sügisesse. Et kultuurikomisjoni abistada, esitab Keskerakonna fraktsioon juba sügiseks ette koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu. Nimelt on väga pikalt vaidluse all olnud koolieelsete lasteasutuste õpetajate ehk pedagoogide tasustamine. Selleks on olnud ette nähtud mitmesuguseid mudeleid. Omal ajal nähti ette ka lisatoetus kohalikele omavalitsustele, mille tõttu – selle üle on meil väga hea meel – väga paljudes kohalikes omavalitsustes võrdsustati lõpuks lasteasutuste õpetajate palk koolides töötavate õpetajate palgaga. Kahjuks on kriisiga aegsed kärped kaasa toonud üsna tõsiseid tagajärgi õpetajate palkades. Me teemegi ettepane-

ku, kuidas üle riigi uuesti kehtestada need nõuded ning anda ka võimalused toetada seda, et õpetajate palgad koolieelsetes lasteasutustes ja koolides oleksid võrdsed. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel menetlusse Riigikogu otsuse eelnõu, mille eesmärk on kohustada Vabariigi Valitsust korraldama ligi 50 igapäevaelu korraldust, välismaalaste staatust ning põhiõiguste kaitset reguleerivate Eesti Vabariigi seaduste tõlkimine lisaks inglise keelele ka vene keelde. Ma olen mitmel korral siin sellel teemal arutlenud selles kontekstis, et Riigikogu on teinud valitsusele ülesandeks tõlkida kõik 400 Eesti seadust inglise keelde, selleks et muuta Eesti välismaailmale arusaadavaks. Me igati toetame püüdlust muuta Eesti riigi toimimine arusaadavaks välismaailmale, samas usume, et riik peab olema arusaadav ka kõigile Eesti elanikele. Rahvaloenduse andmete kohaselt elab Eestis püsivalt 383 000 vene emakeelega inimest ning integratsioonimonitooringu tulemuste alusel saab vaid 15% neist hakkama aktiivse keekekasutusega eesti keeles. On selge, et paljud muu emakeelega Eesti elanikud ei ole väheseele keeleoskuse tõttu võimelised mõistma Eesti õigusaktide sisu eesti keeles, mistõttu on nad halvemini informeeritud Eesti riigi elu korraldusest ning oma õigustest saada erinevaid teenuseid ja riigi kaitset. Vähesem õigusteadlikkus mõjutab paljude uuringute alusel otseselt usaldust riigi institutsioonide vastu. Seega usume, et eelnõu parandaks Eesti elanike õigusteadlikkust, lihtsustaks nende ametnike ja õigusspetsialistide tööd, kes teenindavad muukeelseid elanikke, samas ei muuda eelnõu eesti keele kui riigikeele staatust. Enne eelnõu

menetlusse andmist on eelnõu sisu üle konsulteeritud paljude osapooltega. Eelnõu on toetanud Balti Uuringute Instituut, Eesti Inimõiguste Keskus ja Praxis, lisaks on toetust avaldanud advokatuuri esimees. Loodan, et eelnõu mõned oponendid puhkavad suvel kenasti välja ning me saame sügisel seda eelnõu rahulikult ja konstruktiivselt menetleda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Hea Riigikogu! Sotsiaaldemokraatide fraktsiooni ja demokraatide ühenduse liikmete nimel esitan arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile mere- ja rannikureostuse tõrje võimekuse korraldamise kohta. Siseministrieriumi 2011. aasta hädaolukordade riskianalüüside kokkuvõttes on ulatuslik mere- ja rannikureostus hinnatud väga kõrge riskiga hädaolukorraks. Samas analüüsis on öeldud, et sellise riskiklassiga hädaolukordade puhul tuleb võtta nii ennetamise kui ka olulise valmistumise meetmeid, kohustuslikud on ametkondadevahelised õppused, koolitused ning ressursside planeerimine. Ka HELCOM-i Läänemere tegevuskavas on toodud hulgaliselt ettepanekuid. Muu hulgas soovitatakse osalisriikidel võtta vajalikke meetmeid õli- ja keemiareostuse ohu hindamiseks ja tõrjeks ning vaadata selle põhjal üle alampiirkondlikul tasemel reageerimisvahendid. Samuti soovitatakse tagada piisavad reageerimisvahendid ja reageerimisvõime, mille abil saab keskmise suurusega reostusjuhtumi korral saasteaineid tõhusalt kokku koguda või hoida ulatuslikud reostusjuhtumid kuni abijõudude sündmuskohale saabumiseni kontrolli all. Lisaks on oluline võimaldada tõhus reageerimisvõime rannajoonel. Sellest tulenevalt on meil ministrile viis küsimust, millele palume vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle adressaadile otsekohe.

Kolleegid, palun tähelepanu! Lugupeetud kolleegid, mul on rõõm tervitada Flandria parlamendi spiikrit Jan Peumansit ja tema kolleegide nende Eesti visiidi puhul! Soovime neile edukaid kohtumisi ja kontakte ning meeldivat viibimist Eestis! (Aplaus.)

Mul on kahju, aga täna teateid ei ole. Sellepärast teeme kohe kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

1. Ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Täna päevakorra esimene punkt on ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta. Head kolleegid, tuletan teile meelde, kuidas me seda punkti menetleme. Kõigepealt on Riigikohtu esimehe Märt Raski ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Head kolleegid, kõik saavad ettekandjale esitada ühe küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, kus saavad osaleda ainult fraktsioonide esindajad. Palun kõnepulti Riigikohtu esimehe Märt Raski!

Märt Rask

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! See Riigikohtu esimehe ettekanne on minu üheksas ja viimane. Kokku on Riigikogu kuulunud ja arutanud sellealaseid ettekandeid koos tänasega 11 korral. Üheksa aasta jooksul on mul olnud võimalus kolme parlamendikoosseisu ees analüüsida kohtukorralduse ja õigusemõistmise probleeme, teha ettepanekuid, avaldada tunnustust ning teha kriitikat, mis omakorda võimaldab teha järeldusi selle kohta, kuidas Riigikogu erinevad koosseisud on suhtunud kohtu ja õigussüsteemi arengusse, õigusemõistmisesse ja ettekandes tõstatatud probleemidesse. Kuid see ei ole tänane teema. Seekord peatume kriminaalmenetlusel ja eelkõige sellesse menetlusliiki kätketud jälitustegevusel, loomulikult on minu ettekandes ka traditsioonilised rubriigid.

Eelmise kevade ettekanne sisaldas viit põhimõttelist ettepanekut, mida pidasid tähtsaks ka kohtute haldamise nõukoja liikmed. Ka käesolev ettekanne on põhimõtteliselt läbi arutatud

kohtute haldamise nõukoja 24. mai 2013. aasta istungil, millest tuleb järeldada, et ettekandes peituv kriitika ning riigielu ning õigusemõistmise edendamiseks mõeldud ettepanekud ei ole pelgalt siinkõneleja väljamõeldis, vaid toetuvad asjatundjate ja analüütikute arvamusele.

Kõigepealt tagasivaade eelmise aasta ettepanekutele. Esimene põhimõttelist laadi ettepanek oli see, et Riigikogu võiks kaaluda iga põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendi läbiarutamist vähemalt asjaomase komisjoni tasandil. Selgituseks olgu mainitud, et probleemid põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendite täitmisega ei ole ainuomased Eestile, vaid need eksisteerivad kahe võimuharu konfliktina peaaegu kõigis riikides, kus tegutsevad konstitutsioonikohtud.

Riigikohus on analüüsinud 2010.–2012. aasta põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuotsuste täitmist. Analüüs kinnitab, et üldjuhul on seadusandja konstitutsioonikohtu otsuseid mõistliku aja jooksul täitnud. Samas tuleb tõdeda, et on valdkondi, kus põhiseaduspärase õiguskorra loomine valmistab seadusandjale tõsiseid raskusi. Riigikogu on täielikult täitmata jätnud kolm Riigikohtu otsust, mis kõik puudutavad riigivastutust. Riigivastutuse seaduse menetlus Riigikogus on peatunud.

Kuna eelmise ettekande viies ettepanek puudutas just riigivastutuse seaduse vajadust, on siinkõnelejal Justiitsministeeriumi andmetele tuginedes siiski hea meel tõdeda, et valminud on esialgne eelnõu, mis on antud ekspertidele analüüsimiseks. Põhimõttelised seisukohad on ka Riigikohtuga läbi arutatud ja hiljemalt selle aasta sügiseks peaks uuendatud riigivastutuse seaduse eelnõu Riigikogusse jõudma.

Vaidlus selle üle, kas Riigikohtu otsus on täidetud või mitte, võib kesta aastaid, sest üsna raske on defineerida, kas otsuse täitmine tähendab vastava regulatsiooni loomist või ka selle regulatsiooni täitmist vaidluse osapooli rahuldaval moel. Nii on juhtunud Riigikohtu üldkogu otsusega kohalike omavalitsuste rahastamise küsimuses. Ilmselt võib teatud mõõndusega öelda, et formaalselt on otsus täidetud, kuid sellisel viisil, mis ei ole endaga kaasa toonud rahuldavaid muudatusi kohalike omavalitsuste rahastamisprobleemide lahendamisel.

Kahjuks tuleb tõdeda, et kaks lahendit, millest üks tehti tehnorajatiste talumistasude ja

teine välismaalaste seaduse kohta, on täitmata. Uut korda tehnorajatiste talumistasu suuruse kindlaksmääramiseks pole kehtestatud. Välismaalaste seaduse kohta märkis Riigikohus, et tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise korral peab seadusandja sätestama kaalutusõiguse ka juhul, kui isik on vabatahtlikult võtnud kohustuse Eesti Vabariigist lahkuda. Uus seadus eirab vana seaduse kohta tehtud kohtulahendit.

Riigikohus jälgib niigi oma otsuste täitmist, kuid ladusa koostöö huvides oleks mõistlik saada tagasisidet seadusandjalt just selle kohta, mida kavatsetakse kohtu tuvastatud põhiseadusvastase olukorra likvideerimiseks ette võtta.

Nüüd räägin kohtute töökoormust iseloomustavast menetlusstatistikast. Üheksa-aastase perioodi üldistusena julgen kinnitada, et Eesti kohtustatistika on läbi teinud suure kvalitatiivse arengu. Statistika on suudetud muuta usaldusväärseks. Kogutavad objektiivsed andmed võimaldavad juba praegu teha põhjendatud otsustusi nii kohtute haldamise kui ka kohtumenetluse ajalise kulgemise ja kvaliteedi kohta, mis aga ei tähenda seda, et selles valdkonnas ei oleks arenguruumi. Traditsiooniliselt on ettekandele lisatud 2012. aasta kohtustatistika ülevaade, mis võimaldab iseseisvat tõlgendamist (see on ära toodud lisas nr 1). Lühidalt peatun vaid mõnel statistilisel näitajal, mis üldiselt iseloomustasid kohtute tööd 2012. aastal.

Eelmisel aastal sai öelda, et kohtusse pöördumiste arvu kasv on peatunud. 2012. aasta andmete võrdlemisest 2011. aasta andmetega saab järeldada, et eelmisel aastal pöörduti kohtusse kaebuste ja avaldustega kõigis menetlusliikides, välja arvatud väärteomenetlus, 10–16% vähem. Selgeid põhjusi, miks kohtusse pöördumiste arv on vähenenud, on põhjaliku teadusliku analüüsita võimatu välja tuua, mistõttu ei ole mõistlik ühe aasta suundumuste alusel kaugemale ulatuvaid järeldusi teha. Vara on veel kuulutada, et meie õiguskord on stabiliseerunud, õiguskonfliktus ühiskonnas vähenenud, õiguskuulekus ja arusaamine õiguspärasest käitumisest paranenud. Kaebuste ja avalduste arvu vähenemine 10–16% ei ole kohtute tegelikku töökoormust siiski vähendanud, sest tavapärase kuni kümne vakantse kohtuniku-

koha asemel oli läinud aastal pidevalt täitmata kuni 16 kohtuniku ametikohta.

Seda, millise hinnaga jõudsam töökoormus on saavutatud, ilmestavad järgmised näitlikud arvud. Iga Harju maakohu tsiviilasju lahendav kohtunik kirjutas 2012. aastal 408 kohtuotsust ja -määrust, s.o 1,1 õiguslikku analüüsi eeldavat otsustust kalendri-, mitte tööpäevas. Kui palju sellise töötempo puhul asjasse süveneda jõuab, on iga kohtuniku või kohtuametniku andekuse ja töövõime küsimus. Õigesti rõhutas siinsamas Riigikogus ametisse nimetamisel uus Riigikohtu esimees Priit Pikamäe, et ühe peamise ülesandena seisab Eesti kohtusüsteemi ees just kohtulahendite kvaliteedi parandamine. Praeguse konveieritöö tõttu on esimese astme kohtulahendite kvaliteedi parandamine raskendatud. Tervitatav on justiitsministri, kelle otsustustest kohtunikukohtade täitmine suurel määral sõltub, selge seisukoht, et juba selle aasta lõpuks on kõigile vabadele kohtuniku-kohtadele konkurss välja kuulutatud.

Riik on kohustatud tagama, et õigusemõistmine toimuks tõrgeteta. Kohtumenetluse pikuse statistilist keskmist vaadates saab kinnitada, et möödunud aastal töötas kohtusüsteem esimeses astmes ehk maa- ja halduskohtutes kiiremini kui ülemöödunud aastal. Nii tsiviil- kui ka kriminaalmenetlustes on viimase viie aasta jooksul menetlusaeg lühenenud, vaid halduskohtumenetluses on näha menetlusaja väikest pikenedust (selle kohta on andmed toodud lisas nr 2). Valitsuskoalitsiooni seatud õiguspoliitilise eesmärgini, et kohtumenetlus ei tohiks üheski kohtuastmes kesta kauem kui sada päeva, ei ole statistiliselt jõutud veel üheski kohtuastmes. Üldmenetluses jõutakse kriminaalajade puhul lahendini keskmiselt kolm korda pikema ajaga ehk 327 päevaga, eraõiguslik vaidlus saab lahenduse keskmiselt 156 päevaga ning halduskohtutes tuleb riigiga vaielda keskmiselt 149 päeva. Kohtumenetluse kiirendamine, kui see ei kahjusta menetluse kvaliteeti, on kindlasti põhjendatud. Kohtute esimehed on kohtuasjade venimise põhjustena esile toonud juba mainitud täitmata kohtuniku-kohtasid, süüdistatavate ja kostjate tagaotsimist, teadmata kadunud või surnud kostja kindlakstegemist, menetlusosaliste pikki haigusi, probleeme ekspertiiside tegemisega, ka ühe kohtuasja menetluse peatamist seoses teise asja lahendi ootamisega. 2012. aastal jätkus

positiivne tendents, et aasta lõpuks lahendamata jäänud kohtuasjade jääk järjekindlalt kahaneb. Jääk on suurenenud üksnes väiksemate süütegude puhul, kuid selles menetlusliigis jõudis kohtutesse ka rohkem kaebusi kui eelnevail aastail.

Kohe tekib küsimus, kas lahendamata asjade jäägi vähenemine ja kiirem menetlus on toonud kaasa otsuste väiksema õiguskindluse. Tsiviil- ja kriminaalmenetluse ajades vaidlustati esimese astme kohtute lahenditest 10%, samas haldusajades kaevati ringkonnakohtutesse edasi peaaegu pooled lahendid, s.o 47%. Kokkuvõttes jäi pärast ringkonnakohtu otsust kehtima tsiviil- ja kriminaalmenetlusajades esimese astme lahenditest 96–98%, haldusajades veidi vähem, 85% lahenditest. Arvestades ka neid lahendeid, mida teises kohtuastmes ei vaidlustatud, tühistatakse esimese astme kohtulahenditest ringkonnakohtutes kriminaalmenetlusajades alla 1%, tsiviilasjades 2% ja haldusajades 8%. Kohtulahendite tühistamise protsent on väike, mis tähendab esimese astme kohtu lahendite autoriteedi tõusu ja õiguskindluse kasvu.

Riigikohtus võetakse menetlusse esimeses astmes lahendatud kohtuasjadest alla 1%, välja arvatud haldusajades, kus see protsent on ligi 3. Nendest asjadest jõuab näiteks esimesele astmele arutamiseks tagasi ehk läheb teisele ringile 0,1–0,4% esimeses astmes varem arutatud asjadest. Nende arvude tõlgendamisel tuleb arvestada, et arvud ei käi ühe ja sama aasta kohtuasjade kohta, teise astme statistika on aasta varasemate esimese astme lahendite kohta, Riigikohtu statistika aga veelgi varasema aja kohta.

Järgmine teema on Euroopa Inimõiguste Kohtus Eesti kohta tehtud lahendid 1. jaanuarist 2012 kuni 30. aprillini 2013. Euroopa Inimõiguste Kohus tegi sel ajavahemikul Eesti vastu esitatud kaebuste kohta viis sisulist otsust (ettekandele on selle kohta lisatud lisa nr 3).

Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste teema iga-aastasessse ettekandesse lülitamise eesmärk ei ole tekitada Riigikogus inimõigustealast diskussiooni, vaid anda parlamendile ülevaade sellest, kuidas kohtusüsteem suhtub Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditesse, kus on tuvatatud konventsiooni rikkumine just õigusemõistmise valdkonnas. Kõik see, mis puudutab

konventsiooni täitmist Eesti kohtutes, on aastaid olnud kohtute haldamise nõukojas arutelu all. Kohtunikke koolitatakse regulaarselt Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika teemadel. Justiitsministeerium on loomas n-ö vanade kohtuasjade, mille menetlemise aeg on veninud ebamõistlikult pikaks, jälgimise süsteemi, mis võimaldaks aegsasti välja selgitada kohtumenetluse venimise põhjused.

Nüüd võrdlen Eesti kohtusüsteemi teiste Euroopa riikide omaga. Kuna Eestile on kombeks võrrelda end kõikvõimalike edetabelite abil teiste riikidega, siis peatun põgusalt ka sellel, millisena näib Eesti kohtusüsteem ja õigusemõistmine võrdluses teiste riikidega (selle kohta on ettekandele lisatud lisa nr 4). Eesti kohtusüsteemi saab võrrelda teiste Euroopa õigusruumi riikidega kahte allikat kasutades. 2012. aasta juulis avaldas Euroopa Nõukogu tõhusa õigusemõistmise komisjon (CEPEJ) viienda Euroopa Nõukogu riikide kohtusüsteemide võrdleva raporti. 2013. aasta märtsis tutvustas Euroopa Komisjon Euroopa Liidu kohtusüsteemide tulemustabelit. Võrdlusandmed on mõlemal juhul koostatud 2010. aasta näitajate alusel ning seega mõnevõrra vananenud. Väga täpset riikidevahelist võrdlust pole võimalik teha, sest iga riigi õiguse ja kohtusüsteemil on mingi eripära. Kõige olulisemate üldistuste ja võrdluste tegemine on siiski võimalik.

Esiteks, esimese astme kohtud menetlevad tsiviilasju Euroopa keskmise kiirusega, haldusasju keskmisest oluliselt kiiremini.

Teiseks, kohtunikke 100 000 elaniku kohta on Eestis vähem kui Euroopas keskmiselt. Eristume selgelt Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest (Saksamaa, Austria, Ungari, Tšehhi) ja lähene Põhjamaadele.

Kolmandaks, riigi kulutused kohtusüsteemile on keskmiselt kaks korda väiksemad kui meie n-ö mudelriikides Euroopas, eriti Põhjamaades.

Neljandaks, võrreldes 2008. aastaga panustas Eesti riik 2010. aastal kohtusüsteemi töös hoidmisesse 21,8% vähem raha, millega Eesti on kohtute eelarve vähendamise pingereas pärast Lätit teisel kohal, seda olukorras, kus Euroopa üldine tendents on kohtute eelarve suurendamine (umbes 4%).

Viiendaks, Maailma Majandusfoorumi andmetel tunnetatakse Eesti kohtusüsteemi sõltu-

matuna. 144 maailma riigi hulgas on Eesti kohtusüsteem hinnangulise sõltumatuse osas paigutatud 21. kohale, me edestame näiteks Austriat ja Prantsusmaad.

Eesti kohta saab üldistatult öelda, et vähem kohtunikke töötab keskmisest kiiremini ja oluliselt odavamalt.

Nüüd jõuame peateema, jälitustegevuse ja kohtuliku eelkontrolli juurde. Ettekandes ei ole seatud eesmärgiks osaleda diskussioonis, mis toimub Riigikogu menetluses oleva seaduseelnõu nr 295 üle. Soovin vaid kinnitada, et Riigikohus on jäänud oma seisukohtade juurde, mis edastati seadusandjale 2012. aasta veebruaris arvamusena kriminaalmenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta. Nimetatud arvamuse teljeks oli vajadus selgelt eristada kriminaalmenetluslikust jälitustegevusest korrakaitsest jälitustegevust. Nende jälitustegevuste eesmärgid on erinevad. Iseäranis selgelt väljendub nende kahe jälitustegevuse liigi eristamise vajadus jälitustegevusele allutatud isikute ringi määramisel ja nende isikute põhiõiguste kaitse tagamisel. Riigikohtu arvamusega seadusandja ei arvestanud ja 1. jaanuaril aastal 2013 jõustusid kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, mis on vaieldamatult nimetatud valdkonna edasiarendus, kuid Riigikohtu juba viidatud arvamuse järgi õigusselgusetud. Kuna seadusandja tahe jälitustegevuse reguleerimisel on äsja välja öeldud ja kehtib üsna lühikest aega, siis on mõistlik ära oodata nii kriminaalmenetlusliku kui ka põhiseaduslikkuse järelevalve kohtupraktika tekkimine. Seadusandja ei peaks kiirustama veel praktikas juurdumata regulatsioonide muutmiselega. Eestis on toimiv ja usaldusväärne põhiseaduslikkuse järelevalve kohtupidamine, mis võimaldab igäühel konkreetse kohtuasja raames vaidlustada ka kriminaalmenetluse seadustiku ja julgeolekuasutuste seaduse sätteid, et kontrollida nende vastavust põhiseadusele. Seadusandja on andnud s.a 1. jaanuarist kehtestatud jälitustegevuse regulatsiooniga täitevvoimule tavatult laia kaalutusõiguse, seda nii jälitustegevusele allutatud isikute piiritlemisel kui ka jälitustegevuses puudutatud isikute tagantjärele teavitamisel. Kas sellist avarat diskretsiooniõigust suudetakse ka praktikas põhiseaduspäraselt kasutada, näitab kohtupraktika. Täna teema veelgi täpsemaks piiritlemiseks

tuleb märkida, et juttu ei tule kriminaalmenetluse käigus jälitustegevusega kogutavate tõendite ega korrakaitse jälitustegevuse käigus kogutava informatsiooni analüüsist, vaid sellest, kuidas kohtud jälitustegevuse lubasid annavad ja kuidas valdkonda edasi arendada ning viia see paremasse kooskõlla meie põhiseaduse ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika-ga.

Riigikohtus on valminud jälitustegevuse kohtuliku kontrolli esialgne analüüs, mis vajab kindlasti edasiarendamist. Ettekandele lisatud analüüsi (s.o lisa nr 5) tuleb võtta kui sissejuhatust teemasse. Vestlustest eeluurimiskohtunikega ja eriti Tallinna halduskohtu esimehe Villem Lapimaaga võib siiski teha mõningad järeldused ja ettepanekud, mis peaks kaasa aitama meie põhiseadusliku korra tugevdami-sele.

Et teemat õigesti mõista, tuleb lähtuda sellest, et jälitustegevus on kõigis oma vormides iga isiku, kes on allutatud jälitustegevusele, põhiõiguste piiramine. Põhiõiguste riive saab olla õigustatud üksnes juhul, kui see toimub legitiimse eesmärgi saavutamiseks, milleks põhiseaduse järgi saab olla üksnes kuriteo tõkestamine või kriminaalmenetluses tõe väljaselgitamine. Jälitustegevuse kui meetodi valik peab olema proportsionaalne ja täpses vastavuses seadusega. Jälitustoimingutega tõendite ja informatsiooni kogumine saab olla üksnes erandlik, *ultima ratio*, kui kõik teised võimalused on ammendatud. Erandist ei tohi saada reeglit ja selle eest peab ka kohus suutma jälitustegevuse lubade andmise praktika abil seista.

Probleemide lihtsamaks lahtirääkimiseks tuginen ettekandes üksnes põhiseaduse §-s 43 sätestatud põhiõigustele, mida võib kohtu loal riivata üksnes kuriteo tõkestamiseks või kriminaalmenetluses tõe väljaselgitamiseks. Tege-mist on sõnumisaladuse kaitsega, mille kaitsealasse kuuluvad kõikvõimalikul viisil edastatavad sõnumid. Igaühel on õigus nende sõnumite saladusele. Ühelt poolt peab riik tagama sõnumisaladuse kaitse ja teiselt poolt võib riik kasutada selle põhiõiguse piiramist selleks, et tõkestada kuritegusid ja selgitada välja tõde. Nii lihtne see ongi: tagada tasakaal ehk proportsionaalsus nende esmapilgul vastukäivate eesmärkide saavutamisel, vahendite valikul. Sellist tasakaalu pole võimalik välja mõelda, vaid see peab kujunema kohtupraktika käigus,

kus analüüsitakse igat põhiõiguste riivet, lähtudes konkreetse asja tehiooludest. Ka see, et kohus annab jälitustegevuseks loa, tuginedes konkreetsetele faktilistele asjaoludele, on eelkõige kohtu kaalutusõigusel põhinev otsustus, millest kujuneb pretsedentide põhjal ses valdkonnas põhiõiguste kaitse praktika. Milline on see praktika? Millistest põhimõtetest lähtub kohus jälitustegevuse loa andmisel või sellest keeldumisel? Kas kohus lähtub *ultima ratio* põhimõttest või pigem sellest, kuidas on lihtsam? Kuidas kohus neid otsustusi motiveerib? Kõik need küsimused jäävad vastuseta praeguse suhteliselt hõreda praktika ja õigusliku regulatsiooni raames, sest puudub kohtusüsteemisene analüüs, metoodiline juhendamine, koolitus ja järelevalve.

Mõnevõrra lihtsam on jälitustoimingute põhjendatuse kontroll kriminaalmenetluses, sest lõpuks jõuab kriminaaltoimik koos jälitustoimingute käigus kogutud tõenditega kohtusse, kus on põhimõtteliselt võimalik hinnata ka jälitustoimingu loa andmise põhiseaduspärasust. Keerukam, kui mitte võimatu on kontrollida, kas halduskohtu antud korrakaitse jälitustegevuse luba on põhjendatud ja põhiseaduspärane. Pealegi on loodud regulatsioon, kuidas korrakaitse jälitustegevuse tulemusena hangitud informatsiooni võib kasutada kohtuliku tõendina.

Tuleb rõhutada, et õigusriigis ei saa olla valdkondi, mille vastavust põhiseadusele pole võimalik kontrollida. On hoopis eraldi teema, kuidas kontrollisüsteem õiguslikult üles ehitada. Sõnumisaladuse piiramise lubamine on põhiseaduse § 43 järgi antud kohtusüsteemi ainupädevusse, kuhu ei ole lubatud sekkuda ühelgi kohtusüsteemivälisel isikul. Parlamentaarne kontroll täitevvõimu tegevuse üle Riigikogu vastava komisjoni kaudu on asjakohane, kuid seda ei saa laiendada kohtusüsteemile. Just kohtute sõltumatusest tulenevalt ei saa parlamendikomisjon teha kohtule ettekirjutusi selle kohta, kas anda vähem või rohkem jälitustegevuse lubasid või põhjendada loa andmist või sellest keeldumist mingite olupoliitiliste motiividega. Sellest tulenevalt on parlamentaarne järelevalve kohtute üle jälituslubade andmisel väheaktiivne ja selle vastavus põhiseadusele küsitav. Tuleb leppida sellega, et jälitustegevuseks loa andmine on õigusemõistmise osa ja on põhiseadusega antud kohtute

pädevusse. Mingi täiendava sõltumatu organi, n-ö tarkade kogu loomine õigusemõistmise mõjutamiseks, koordineerimiseks, järelevalveks, teisisõnu sellesse sekkumiseks, oleks õigusriigis mõeldamatu või nõuaks vähemalt põhiseaduse muutmist.

Kohtusüsteemis puudub järelevalve jälitustegevuse lubasid andvate kohtunike üle. Põhiõiguste piiramisel ei saa olla valdkondi, mille üle puudub järelevalve, mida ei saa analüüsida ja mille praktikad ei saa ühtlustada. Jälitustoimingute, sh sõnumisaladust riivavate toimingute õiguspärasuse kontrollimiseks ei ole võimalik kasutada kaebemenetlust kui kõige levinumat õiguskaitsevahendit, sest isikule, kelle suhtes jälitustoimingut tehakse, jälitustoimingust ei teatata. Jälitustoimingute põhitunnus on nende salajasus, mis paraku muudab võimatuks kasutada põhiseaduse §-s 15 sätestatud igäihe põhiõigust, õigust pöörduda õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Tagantjärele jälitustoimingust teatamine või juba rikutud õiguse kohtulik kaitse ei välista seda, et ka tulevikus võib jälitustegevuse lubade andmisel ja jälitustoimingute käigus isikute põhiõigusi rikkuda. Kuna jälitustoimingute seaduspärasuse kontrollimisel pole võimalik kaebeõigust õiguskaitsevahendina kasutada, siis seda tõhusam peab olema kohtusüsteemisene järelevalve.

Täna tuleb tõdeda, et nii eeluurimiskohtunik kriminaalmenetluses kui ka halduskohtunik, kes annab jälitustegevuseks loa julgeolekuasutuste seaduses sätestatud korras, on üksi. Kohtunikul puudub võimalus probleemide tekkimisel kolleegidega konsulteerida, ennast täiendada. Kohtunik lähtub loa andmisel talle seadusega antud kaalutusõigusest, kuid ühe kohtuniku kaalutlused ei saa kujundada kohtupraktikat põhiõiguste piiramise küsimuses. Jälituslubade andmisel võiks suurendada kolleegiaalse otsustamise osakaalu, mis vähendaks eksimise võimalust, suurendaks õigusemõistmise usaldusväärset ja kohtuotsuste autoriteeti. Kohtutes tuleks eelistada jälitusloa andmise delegerimist kohtute esimeestelt tavakohtunikele, mida ongi kriminaalmenetluses seaduse alusel maakohtutes tehtud ja mida halduskohtutes on tehtud tulenevalt töökorralduse muutmise. See võimaldab kohtute esimeestel operatiivselt ja täiemahulise kontrollida õigusemõistmise toimimist kohtus. Kohtute esimehed

kui järelevalvepädevusega ametiisikud peaksid olema kaasatud ka Riigikohtus toimuvatele ühisnõupidamistele.

Paljud neist küsimustest on lahendatavad kohtusüsteemisestest koolituste ja nõupidamiste kaudu, kuid seadusandja peab selleks looma õigusliku aluse. Ma arvan, et kõige laiemas plaanis peaks jälitustegevuse lubade andmise järelevalve ja analüüsi, kohtupraktika kujundamise ja kohtunike sellealase koolituse keskus asuma Riigikohtus, kus vastavate kolleegiumide juhid oleksid pädevad kõiki arenguid analüüsima ja suunama.

Jälitustegevuse loa andmisel võib lisaks põhiõiguste riivamisele olla laiem mõju kogu ühiskonna toimimisele, kui luba antakse näiteks Riigikogu liikme, ministri, põhiseadusliku institutsiooni juhi või miks mitte notari, advokaadi, vaimuliku või erakonna liidri suhtes. Jälitustegevuse loa andmine või sellest keeldumine muutub neil juhtudel hoopis laiemaks põhiseaduslikuks küsimuseks, mille otsustamine võiks olla delegeritud Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumile. Põhiseaduslikkuse järelevalve korras lahendatakse teisi põhiseaduslike institutsioonidega seotud kohtuasju, mis ei ole normikontroll (nt valimiskaebused, kaebused Riigikogu ja Vabariigi Presidendi otsuste peale). Säärane lahendus tagaks laiema mõjuga asjades jälitustegevuse kontrolli Eesti kõige kõrgema ja autoriteetsema kohtuorgani poolt ning peaks vähendama teemaga seotud hirme ja kahtlusi.

Püüan kokkuvõtlikult sõnastada ettepaneku, mille järgi jälituslubade andmise valdkonnas tuleks, esiteks, panna Riigikohtule seadusega kohustus teha järelevalvet jälituslubade andmise üle, üldistada jälitustegevusalast kohtupraktikat ja korraldada valdkonnapõhiseid kohtunike koolitusi ning, teiseks, kaaluda laiema ühiskondliku mõjuga juhtumite puhul jälituslubade andmise kolleegiaalse otsustusvormi kasutamist. Täna kuulamast!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra Riigikohtu esimees, selle sisuka ettekande eest! Teile on palju küsimusi. Alustab kolleeg Kaja Kallas.

Kaja Kallas

Aitäh! Lugupeetud Riigikohtu esimees, aitäh kõigepealt põhjaliku ettekande eest! Mi-

nu küsimus on selle ettepaneku kohta, et Riigikogu võiks kaaluda põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendite läbiarutamist vähemalt asjaomases komisjonis. Kuidas te seda täpsemalt ette näete ja kelle algatusel see võiks toimuda? Kas oleks mõeldav ka enne selle lahendi andmist suhtlus parlamendi ja kohtuvõimu vahel? Kas see sellisel juhul teie hinnangul ei ohustaks võimude lahususe printsiipi?

Märt Rask

Ma alustan lõpust. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses ei ole akti andnud, seaduse andnud Riigikogu ei midagi muud kui menetlusosaline. Siin ei saa rääkida sellest, nagu siin korduvalt on jutuks olnud, et ühes või teises küsimuses ei anta arvamust, sest ei taheta võimude lahusust rikkuda. Seaduse kohaselt on seadusandja (kui tegemist on valitsuse aktiga, siis valitsus, kui ministri määrusega, siis minister) selles menetlusliigis menetlusosaline. Menetlusosaline võib kasutada oma õigust kõiki argumente välja tuua, veenda, seletada. See toimub enne selle vaidluse lahendamist. Kui vaidlus on lahendatud, siis see organ, kes on akti vastu võtnud, seaduse puhul on selleks Riigikogu, peaks ilmselt tegema järeldused just põhiseaduslikkuse aspektist ja koordineerima tööd nii, et võimalikult kiiresti see põhiseadusvastaseks tunnistatud olukord likvideerida. Kui me väga tähelepanelikult jälgime Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat ja analüüsime seda väga erinevatel tasanditel, alates valitsusest ja lõpetades kohtute haldamise nõukojaga ning konkreetsete kohtunikega, siis näeme, et põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendid ei ole õigussüsteemi kujundamise seisukohalt vähem tähtsad. See on niimoodi olnud, et kas valitsuse või Justiitsministeeriumi tööplani lülitatakse see, teine või kolmas asi. Ma just tõin näite riigivastutuse seaduse kohta, mis on küllalt pikalt olnud menetluses, aga tulemust ei ole. Ka väljastpoolt Eestit on tähelepanu juhitud sellele, et riigivastutuse probleemid vajavad lahendamist. Tulen nüüd küsimuse esimese poole juurde. Ma kujutan ette, et lahendus on selline – olenemata akti andjast, olgu see valitsus, minister või Riigikogu –, et kui Riigikohus teeb põhiseaduslikkuse järelevalves lahendi, siis me saadame selle lahendi kaaskirjaga Riigikogule, näiteks proua Ergmale, ja üks viisakas organ ju vastab

kirjale. Teisisõnu, me kasvatame sellele otsusele jalad alla. See kõik on avalik. Siis selgub, mida kavatsetakse ette võtta. Ma ei pea siin silmas selliseid lahendeid, mida me oleme järjepanu teinud, 35 või rohkem põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendit on riigilõivude küsimuses tehtud. Uus seadus on vastu võetud, aga need asjad kuhjuvad ikka edasi ja edasi. Seal ei ole midagi arutada. Aga on olemas teemasid, mille puhul oleks mõistlik kaasata kogu meie õigusanalüütikute, -praktikute ja -teoreetikute seltskond, et saada parimat lahendust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra Rask! Ajakirjandusest võis lugeda, et Kohtla-Järve linnapeale härra Solovjovile esitati korruptsioonisüüdistus, kui ma ei eksi, siis 2006. aastal ja Viru maakohus on määranud selle süüdistuse arutamise 2015. aastale. Vahepeal on lugupeetud linna-
pea oma kohale tagasi valitud, ilmselt valitakse ta eeloleval sügisel uuesti tagasi. Kas te oskate seda kaasust, mis on tavamõistusele täiesti arusaamatu, pisut selgitada?

Märt Rask

Kaasust ei oska ma selgitada, sest ma ei tea selle sisu. Kui ma isegi seda teaks, ei selgitaks ma seda siin niikuinii. Aga kui küsimuse teravik oli suunatud sellele, et õigusemõistmine mõistliku aja jooksul on takerdunud või pea-aegu ei toimugi, siis võin öelda, et see teema on olnud arutlusel ka kohtute haldamise nõukojas. Ma ütlen veel kord, et kohtusüsteemis on ette nähtud teatud arv kohtunikukohti, aga nendest on 16–20 täitmata, eriti paljud neist Virumaal. Tahes-tahtmata ei saa kohtunik ööpäev läbi neid asju ajada. Tööjõupuudus on tekitanud olukorra, et ühes või teises kohtus venivad menetlusajad väga pikale. Küsimus on veel selles, kui seda asja hakatakse 2015. aastal arutama, siis ei ole ju teada, millal see asi lõpeb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud Riigikohtu esimees, aitäh selle ettekande eest ja tagantjärele aitäh ka kõikide teiste ettekannete eest, mida te olete meie saalis nende aastate jooksul teinud! Kohtumenetluse protsessi kiirendamine on üks neid ülesandeid, mis ei ole Eesti riigis kõige paremini toimunud. Teie töö jätkaja, järgmine Riigikohtu esimees on õige mitmel korral avalikult avaldanud arvamust, et tuleks julgemini ära jätta esimese astme kohtumenetlus ja minna kohe järgmisele astmele. Kas te jagate seda seisukohta, kas see tema seisukoht on ka teie mõte?

Märt Rask

Ei, see ei olnud minu mõte. See oli lühike vastus. Pikem vastus on see, et kui 20 aastat tagasi oli mul õnn viibida teatud sündmuste juures, siis me vaidlesime mõningad asjad väga selgeks. Eesti kohtusüsteem peab olema lihtne ja arusaadav. Aga kohtusüsteem ei ole lihtsamaks läinud, vaid on kogu aeg keerukamaks läinud. Kõik peavad teadma, et kõik kohtuasjad algavad esimesest astmest, väikeste eranditega (väärteomenetlus, mis iganes). Euroopa riikides on kasutusel mitmesugused mudelid. Kindlasti peab saama ühe korra kaevata. Kui me alustame teisest astmest, siis järgmine aste on Riigikohus. Siis ei saa Riigikohtus olla enam n-ö loasüsteemi, kas võetakse midagi menetlusse või ei. Siit tekib terve ahel. On väga ilus öelda, et teeme kohtutee lihtsalt lühemaks ja sellega saavutame kiiremini lõpptulemuse, aga tuleb kõik läbi analüüsida, mida see endaga kaasa toob. Ma olen lihtsalt 20 aastat selle kõigega kokku puutunud ja ma ei oleks nii optimistlik, et see on kõige parem lahendus õigusemõistmise kiirendamiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Põlvkondade vahetus on elu loomulik osa. Te mainite oma ettekandes, et just nimelt selline protsess toimub lähiaastatel Eesti kohtunikukonna seas. Samas on meil täitmata kohtuniku ametkohti ja te avaldate arvamust, et mõistlik oleks muuta kohtunikuks nimetamise kord paindlikumaks. Kas teil on

võimalik seda arvamust natukene avada? Mis mõttes paindlikumaks?

Märt Rask

Praegu on niimoodi, et justiitsministri käes on rahakott, tema kuulutab välja konkursi ja konkursil osaleja esitab dokumendid Riigikohtu esimehele. Me teeme seda n-ö kohtusüsteemi koostöös Justiitsministeeriumiga. Põhimõtteliselt võib see süsteem edasi kesta, aga kandideerimise ja konkursi lõpuleviimise vahele jääb 9–10 kuud ehk peaaegu aasta. Sel ajal toimub julgeolekukontroll, mis kestab kolm kuud, aga ka terve hulk muid protseduure, kohtunikueksam ja kõik muud asjad. Ühelt poolt on selline pikk kandideerimise aeg hea, sest me õpime seda inimest tundma. Kohtunikuks ei tohi ju sattuda juhuslik inimene. Teiselt poolt, kas ei võiks seda tundmaõppimist, katsumist, jälitamist ja mida kõike teha enne? Meil peaks olema kohtunikukandidaatide reserv, kelle taust on kontrollitud, julgeolekukontroll tehtud, eksam tehtud, kõik on olemas. Nad töötavad kohtus näiteks kohtujuristidena. Seda teed on juba mindud, Harju maakohtus toimub katseprojekt. Soovin neile jõudu! Võimalik, et tulevikus, isegi juba lähitulevikus on meil kohtusüsteemis kohtuniku kvalifikatsioonile ja ettevalmistusele vastavaid inimesi, kes töötavad kohtujuristidena, koha vabanedes saavad nad kiiresti kandideerida ja see koht täidetakse. Teisisõnu, see olukord peab muutuma dünaamilisemaks ja kiiremaks. Ma ei pea siin silmas neid kahetsusväärseid juhtumeid, kus erinevate õigusemõistmisorganite koostöö tulemusel on mitmed kohtunikud lihtsalt oma rolli vahetanud. Ma pean silmas seda, kui inimene siirdub pensionile või on tervislikel põhjustel lahkumas. Kedagi ei saa ju sundida. Vanuse ülemäär on praegu 68 aastat. Me võime prognoosida, et kui inimene nii vanaks saab või jõuab pensioniikka, siis ta läheb ära. Aga kui inimene tunneb endas jõudu ja tahab edasi töötada, siis tuleb talle see võimalus anda. On loodud võimalus seda vanusepiiri kahe aasta võrra edasi lükata. Aga minu arvates võib üldiste tendentsidega arvestades see vanusepiirang osutuda diskrimineerivaks, juhul kui see peaks sattuma arutelu alla Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumis. See tähendab, et see piirang võidakse tunnistada põhiseadusvastaseks, mille tulemusel seda piiri

enam üldse ei ole. Siis on juba väga raske prognoosida, millal keegi tahab pensionile minna või midagi sellist. Nii et reservi loomine, et kohtunikukohad saaksid täidetud, on hädavajalik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikohtu esimees, suur tänu väga hea ülevaate eest ja aitäh lisamaterjalide eest, mis on kasulikud sirvimiseks ja uurimiseks! Te tõite oma ettekandes välja üsna mitmeid momente ka Keskerakonna fraktsiooni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku muutmise kohta. Suur tänu konstruktiivsete ettepanekute eest nii täna kui ka eelnevalt! Minu küsimus on üsna spetsiifiline, see on kohtunike kohta. Nii nagu eelkõnelejad olen ka mina üsna murelikult seda olukorda vaadanud. Üks selle põhjusteid on meie vähene inimressurss. Kindlasti ei aidanud kaasa kohtunike, ütleme nii, hüvede olulisel määral vähendamine, sh eripensioni kaotamine. Te olete väga pikka aega nende otsuste juures olnud. Mis on teie seisukoht, kas kohtunike eripensioni kaotamine on õigustatud ja kuidas peaks tulevikus selles osas käituma?

Märt Rask

Kohtunikule esitatakse väga kõrgeid nõudmisi nii kutsealase ettevalmistuse kui ka kõlbelise poole osas. Me tahame ju seda, et eluaegsesse ametisse nimetataks parimatest parimad. Kui see sotsiaalsete tagatiste pakett jääb nõrgemaks, siis see – valin nüüd eriliselt sõnu – võib hakata tulevikus mõjutama kohtunikukonkurssidel osalemist. See ei tule kohe välja. Mina ei oska öelda, mida kümne aasta pärast muuta tuleb. Kogu pensionisüsteemi üldine suundumus on mõistetav, kuid kindlasti on teatud ametikohtade täitmisel tarvis mingisuguseid lisagarantiisid. Kas nende töötajate hulka kuuluvad kohtunikud, politseiametnikud, kaitseväelased või kes iganes, see on seadusandja otsustada. Ei saa pidada põhiseadusvastaseks seda, et kohtunikelt võeti eripension ära või alates 1. juulist kohtnikuametisse nimetatavatel inimestel ei ole õigust eripensionile. Aga kuidas see mõjutab just parima kvaliteediga inimeste saamist kohtusüsteemi, seda

näitavad, ma arvan, juba lähemad viis või kümme aastat. Enne ei maksa järeldusi tegema hakata. Mina ei ole ei optimist ega pessimist. See on reaalne otsustus. Kohtunikukohti on olnud raske täita eelkõige teatud maapiirkondades, näiteks Ida-Virumaal, Valgas ja Võrus, kus konkursid on olnud nõrgad või hoopiski läbi kukkunud. Tallinnas seda teemat ei ole ja ma arvan, et Tallinnas seda teemat ka ei tule, olenemata pensionist või millestki muust. Siin tuleb võib-olla arvestada ka sellega, mida Priit Pikamäe siitsamast kõnepuldist mõnda aega tagasi ütles, et tuleks väga põhjalikult kaaluda teatud regionaalsete soodustuste või tagatiste loomist. See on jälle erakordselt keeruline teema. Ma saan aru, et erandite tegemine põhireeglist on alati väga keeruline. Kui teed erandi, siis erand võib saada reegliks. Aga mul on hea meel, et Riigikogu nende tõsiste probleemide vastu huvi tunneb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Aitäh, lugupeetud Riigikohtu esimees, ettekande ja nende aastate jooksul tehtud tubli töö eest! Ma küsin kohtusüsteemi arengu kahe vaatevinkli kohta, mida ma ei nimetaks konfliktiks. Priit Pikamäe on natuke teisel arvamusel selle kohta, mis puudutab kohtute haldamise korraldamist. Esimehe ja teine aste on praegu Justiitsministeeriumi juures, Riigikohus on omaette. Sinu arvamus on olnud teistsugune. Võib-olla sa natuke selgitad selle tagamaad, kuna selle taga ju seisab mingil määral ka kohtute seadus. Kas sa põhjendad näiteks oma arvamust selle ühtse süsteemi kohta? Mis on selle süsteemi eelised?

Märt Rask

Hea küsija! Priit Pikamäe ja mina olime siin kõnepuldis väga erinevas situatsioonis. Kui ma olin justiitsminister, siis ma arvasin, et selline kohtukorraldus, kohtuhaldus, nagu praeguseni põhimõtteliselt on kehtinud, on hea küll. Kui ma sain Riigikohtu esimeheks, siis mul kulus aasta ja mõni kuu peale, selleks et aru saada, et ministri ehk minu enda seisukohad olid olnud ekslikud. Ma arvan, et härra Pikamäe on väga haritud ja tark noor mees, kes jõuab sellele järeldusele kiiremini, kui mina jõudsin. Prob-

leemi üle saab diskuteerida ühte, teist ja kolmandat moodi. Kõigepealt tuleb lähtuda põhi-seadusest, kus on väga selgelt välja toodud, et on olemas kolm võimuharu ja kohtusüsteem on eraldi võimuharu. Kui palju see võimuharu peab tegelema haldamisküsimustega ja kui palju see kas toetab õigusemõistmist või sekub sellesse, on omaette probleem. See on kaalumise koht ja otsus sõltub tihtipeale konkreetsetest ametis olevatest isikutest. Ühe võimuharu saatus ei tohi aga sellest sõltuda. Peab olema täpselt paigas, kuidas asjad käivad. Näiteks võtame eelarveküsimused. Ma ei hakka sel teemal edasi rääkima, aga ütlen, et kohtusüsteem peaks saama ise tugevalt oma eelarvet mõjutada, põhistada. Minu arusaama järgi peaks kohtusüsteemi esindaja olema parlamendis eelarve kaitsmise juures, mida siia maani juhtunud ei ole.

Teiseks, mis puudutab kohtumajade haldamist, siis vaevalt kujutab keegi ette, et mustades talaarides kohtunikud tegeleb esimeses järjekorras majade haldamisega. Selleks on olemas hästi funktsioneeriv Riigi Kinnisvara AS ning rendilepingute ja teeninduslepingute abil on see kõik tehtav. Ma ei kujuta ka ette, et kohtusüsteem peaks tegelema infotehnoloogia arenguga või mingite muude asjadega. Aga tuumikfunktsioonide osa, mis puudutab kohtulahendite analüüsi ja ka personaliküsimusi, millest me siin kogu aeg räägime, peaks olema kohtusüsteemi enda otsustada. Siin on veel üks nüanss, mida ei ole suudetud lahti rääkida. Räägitakse, et kohtute haldamine peab olema kas Riigikohtu või Justiitsministeeriumi juures. See on vale lähenemine! Kohtusüsteem peab ise enda haldamisega tegelema. Teisisõnu, tuleb vaadata kõiki kolme astet ühe põhi-seadusliku institutsioonina, tal peab olema enesekorraldusõigus. Praegu ei ole parlamendis ühtegi erakonda, kes tunnistaks Eesti kohtusüsteemi enesekorraldusõigust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Nutt!

Mart Nutt

Aitäh, proua esimees! Austatud Riigikohtu esimees, ühinen kõikide tänuavaldustega. Aga minu küsimus on kohtunike koolituse kohta. Te mainisite mitmel korral kohtunike koolitust eri valdkondades. Ma soovin küsimuse kaudu

täpsustada, kuidas toimub kohtunike koolitus inimõiguste vallas. Kas see leiab aset põhiliselt Eestis või kasutatakse selleks ka rahvusvahelisi võimalusi?

Märt Rask

Kohtunike koolitust on vist viimased kuus aastat korraldanud Riigikohtu koolitusosakond. Julgen kinnitada, et koolitus on saanud nõutava hea kvaliteedi. Koolitus toimub planeeritult, koolitusnõukogu plaanide järgi, kasutatakse lektoreid nii Eestist kui ka väljastpoolt, kasutusel on mitmesugused töövormid. Nii palju kui võimalik kasutatakse ka väliskoolitust. Päris täpseid andmeid, kui mitu tundi keegi on koolitust saanud, ei saa ma mõistetavatel põhjustel praegu ütelda, aga kõik võimalused, mis on pakutud, on ära kasutatud. Minu arvates ei ole koolitus see probleemne valdkond, millega peaks Riigikogu tasandil tegelema. See toimib. Alati saab kõike teha paremini, kõike saab edasi arendada, aga võrreldes selle ajaga, kui me tegime isegi riigihanget koolitaja leidmiseks või tegeles sellega SA Eesti Õiguskeskus, praegune süsteem toimib. Ei ole jälle halduslikult õige, et see osakond Riigikohtu juures asub, aga süsteem toimib väga kindlate plaanide alusel ja efektiivselt, kusjuures sõltumatult Riigikohtu juhtkonnast soovist või tahtest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Hea Riigikohtu esimees! Loodan, et niisama sisukate ettekangetega tulevad siia saali ka teie mantlipärijad. Aga minu küsimus lähtub teie ettekande kõige viimasest lausest ja kõige viimasest soovitusel jälituslubade kollegiaalse menetlusprintsiibi sisseviimise kohta. Kas te natukene täpsustaksite, kuidas te seda mudelit ette näete? On laialdaselt teada, et kohtusüsteemis nagu ka muudes institutsioonides on olnud musti lambaid. Loomulikult on see võimalus, et mustad lambad karjana tegutseksid, palju väiksem. Kuidas teie arvates see mudel täpsemalt välja võiks näha?

Märt Rask

Aitäh viitamast minu tänasele ülikonnale! Aga ma tahtsin öelda, et kollegiaalne otsustusvorm on alati olnud efektiivsem, kaalutletum, läbimõeldum kui ühe inimese otsustus. Ma kujutan ette, et tuleb luua säte põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seadusesse. Valimiskaebusi vaadatakse kolmeses koosseisus läbi, samamoodi tuleb teatud juhtudel anda täitevvõimule ja prokuratuurile võimalus pöörduda Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumisse, kus lühikese tähtaja jooksul (valimiskaebus vaadatakse läbi seitsme päeva jooksul, selle tähtaeg võib olla veelgi lühem) vaadatakse see taotlus läbi ja langetatakse otsus. Nii või teisiti on see valdkond, kus, nagu ma ütlesin, kaebeõigust rakendada ei saa. Samas ei ole mõistlik täpsema regulatsiooni poole püüeldes fikseerida seaduse tasandil, et seda järelevalvet peaksid tegema näiteks halduskolleegiumi esimees, kriminaalkolleegiumi esimees või keegi teine selline, sest inimesed haigestuvad, neid taandatakse või mis iganes. See tuleks jätta Riigikohtu-siseseks töökordalduste otsustuseks, aga seaduse tasemel peab olema alus, kui pika tähtaja jooksul ja milline koosseis selle küsimuse läbi vaatab. Täpselt samamoodi vaadatakse Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumis läbi ju kaebusi Riigikogu otsuste peale (seda on tulnud teha). Presidendi otsuseid ei ole veel vaidlustatud, aga see võimalus on olemas. Ühe täiendava aluse loomine ei peaks töökoormust suurendama, aga see peaks kindlasti selgema, kaalutletuma ja autoriteetsema tasandi. Ma rõhutan, et selles valdkonnas on liialt palju hirme, legende ja müüte, mida tegelikult ühelgi ühiskonnal tarvis ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Küsin teie käest e-valimiste teemal. Nimelt esitas Tallinna Linnavolikogu Riigikohtule taotluse tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse see osa, mis käsitleb elektroonilist hääletust. Tollal jättis Riigikohus selle taotluse menetluse võtmata, sest leidis, et valimiste ühetaolisu-

se põhimõte, millele Tallinna Linnavolikogu tugines, ei ole vaadeldav kohaliku omavalitsuse põhiseadusliku tagatisena, mistõttu polnud Tallinna Linnavolikogu taotlus lubatav ja seda menetlusse ei võetud. Samasuguste taotlustega on Riigikohtusse pöördunud vähemalt kaks mittetulundusühingut ja kaks üksikkandidaati. Kõik need taotlused on tagasi lükatud ja menetlusse pole neid võetud. Võib-olla selgitate, mis põhjusel ei taha Riigikohus e-valimistega seonduvat arutada.

Märt Rask

Riigikohus tahab arutada kõiki asju, mille arutamiseks on õiguslik alus. Kõik need motiivid, miks Riigikohus ei võtnud teie nimetatud asju menetlusse, on olemas nendes määrustes ja otsustes, mida Riigikohus on andnud. Ei ole võimalik omatahtsi otsustada, et seda asja me arutame, aga seda ei aruta. Me võtame kõigilt menetlusosalistelt arvamused. Esimene asi, mida kaalutakse põhiseaduslikkuse järelevalves, on taotluse lubatavus. Kui jõutakse veendumusele, et taotlus ei ole lubatav, nii nagu te ise siin ütlesite, siis seda ei arutata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees, soovin teid tänada nii tänase ettekande kui ka heade vastuste eest, tegelikult ka kõikide eelmiste ettekannete eest! Oma küsimusega hõlman aga laiemat ajalist perspektiivi. Võib-olla te toote siin Riigikogu ees meile välja mõne märksõna, mida te peate oma teenistusaja jooksul Riigikohtu esimehena saavutuseks, ja võib-olla ka mõne probleemi, mis jääb mantlipärija lahendada. Kas saaks sellise kokkuvõtva märksõnade loetelu?

Märt Rask

Hea küsija! Ma ei ole selle peale mõelnud, sest mul on veel päris mitu kuud ametis olla. Ma kindlasti töötan selle teema kallal. Aga mida ma saan öelda? Riigikohtu esimees ei ole mingi ainuisikuline institutsioon, kes mingeid arenguid suunab, vaid ta on üks kohtunikest. Teisalt on ta administraator ühes väikeses Eesti kohtus, õige pisikeses kohtus. Kõik need püüdlused, millest ma olen siin rääkinud oma ette-

kannete raames, on olnud mulle tähtsad. Osa nendest on realiseeritud, osa mitte. Ma kaldun arvama, et üksipuha, kes on ülejäämine või veel järgmine Riigikohtu esimees, kui ta tahab südamega oma tööd teha, siis muresid ja probleeme jätkub veel kauaks, kauaks, kauaks kõigile ja alati. Aga mul on olnud õnn ja rõõm osaleda selles protsessis, et kohtusüsteem on hakanud iseennast tunnetama kohtunike korpusena. Eelkõige tahan tänada neid inimesi, ka Riigikogu liikmeid, kes läbi aegade on kuulnud kohtute haldamise nõukotta. Vastutustunne, et õigusemõistmine korrakohaselt toimiks, on oluliselt kasvanud. Selle aja jooksul on kindlasti kasvanud ka usaldus kohtusüsteemi vastu. Kas mul on olnud võimalus siin kaasa rääkida või sellele kaasa aidata, seda ma ei tea. Igal juhul olen teinud kõik selleks, et seda usaldust mitte vähendada. Eks neid teemasid ole veel teisigi. Aga mul on hea meel (me oleme edetabelite usku, eks ole), et Maailma Majandusfoorum on pannud Eesti kohtusüsteemi 144 riigi hulgas 21. kohale. Meil ei ole põhjust mitte midagi häbeneda. Aga me teame, et demokraatlikuks arenguks on vaja kahte väga olulist asja: vaba ajakirjandus ja sõltumatu kohtusüsteem. Mul on olnud võimalus selle aja jooksul seda sõltumatut kohtusüsteemi hoida ja arendada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikohtu esimees, suur tänu kõigi nende sirgete ja säravate vastuste eest, mis te olete meile nende aastate jooksul andnud! Aga minu küsimus on Riigikogu liikme immuniteedi ja jälitusmenetluse kohta. Väga paljudel puhkudel on ju üleval kahtlus, et meie hulgas on tumehalli karva lambad, mitte mustad lambad, vaid tumehalli karva lambad. Sellised kahtlused on üleval ja nende kas kinnitamine või eemaldamine on praegu suure küsimärgi all, sest õiguskaitseorganid kahjuks ei julge, ei saa ega taha teatud otsuseid teha. Mis te arvate, mis see seisukoht võiks olla või peaks olema, kuidas edasi minna? Kust saada selgust, kas Riigikogu liige, kellel on siin neljaks aastaks mandaat, ongi siis seaduse kontrolli alt väljas?

Märt Rask

Ma kaldun arvama, et see vastus, mida te, härra Laanet, soovite minult saada, on hoopis siin saalis. Kui see vastus on antud, siis saavad õiguskantsler ja Vabariigi President abstraktse normikontrolli käigus pöörduda Riigikohtusse ja kontrollida selle vastuse põhiseaduspärasust. Kui see peaks välja tulema konkreetse kaasuse raames, siis on igaljuhul põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses samamoodi võimalus seda regulatsiooni, mis annaks vastuse teie küsimusele, põhiseaduse aspektist kontrollida. Mõistujutu küsimus, mõistujutu vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud Riigikohtu esimees, tänan minagi teid ettekande eest! Aga hiljuti kerkis üles küsimus rahvakohutunike institutsiooni staatusest ja saatusest Eesti kohtusüsteemis. Üks osa arvab, et rahvakohutunike institutsioon on pigem häiriv rudiment või igand, ja teine osa arvab, et rahvakohutunike süsteem on vajalik ja seda peaks kindlasti edasi arendama. Öeldakse ka, et süsteemi vastu on need, kes koos rahvakohutunikega töötavad, ja süsteemi poolt on need, kes kohtusüsteemi juhivad. Mis on teie seisukoht selles asjas?

Märt Rask

Ma pean tunnistama, et te olete teemast erakordselt hästi informeeritud. Kohtute haldamise nõukoda arutas seda ja me jõudsimme järeldusele, et rahvakohutunike institutsioonist loobumine ei ole praegu mõistlik. Küll aga jõuti järeldusele, et seda instituuti tuleb edasi arendada. Teisisõnu, rahvakohutunike kaudu tuleb kaasata avalikkust, võib-olla spetsialistide ja asjatundjatena. Õigus on läinud väga keeruliseks, käsitletakse kõike, alates meditsiiniõigusest ja lõpetades ärimaailma eri nüansside ning kõige muuga. Juristiharidusega kohtunikul oleks võib-olla lihtsam, kui ta ei peaks tuginema mitte ainult ekspertiisidele ja asjatundjate arvamusele, aga võib-olla saaks teemat tundvaid inimesi leida sealtsamast kohtukoosseisust. Siin mõte liigub. Te tõite välja, et need inimesed, kes rahvakohutunikega töötavad, on tihti peale püsti hädas, sest istungi organiseeri-

mine on keeruline. Siin on ka palju muid asju. See on nüüd praktiline pool. Aga kui me võtame ideaalilähedase eesmärgi, siis millegagi tuleks see avalikkuse kaasamine ju sel juhul asendada. Tegelikult kõigil neil, kes mõtlevad teemale just sellest aspektist, on suur hirm, et siis tõuseb päevakorda vandekohtu loomise idee. Seda on meie õigussüsteemi, ausalt öeldes, mõnevõrra keerukas sobitada, ütlen ma mõnevõrra valitud sõnu kasutades. Siin tuleb valida erinevate asjade vahel. Jah, see institutsioon on ära teeninud kriitika, aga kui loominguks edasi mõtelda, siis võib-olla on rahvakohtunikest keerukate kriminaalasjade aruteludel tulevikus oluliselt rohkem kasu. Mina olen selle seisukohaga nõus, kuigi ma kaldun selle arvamuse poole, et see süsteem praegusel kujul vajab kindlasti läbimõtlemit ja edasiarendamist. Mingil juhul ei tohi olla menetlusse kaasatav isik, olgu ta siis näiteks rahvakohtunik, õigusemõistmisel takistuseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud Riigikohtu esimees, ka minult siiras ja suur tänu nende suurepärase ja väga heade ettekannete eest Riigikogus nende aastate jooksul! Aga ühes oma eelnevas vastuses te ütlesite, et e-hääletusega seotud taotluste menetlusse võtmine ei ole lubatav. Kui lubatav või ühiskonna arengule sobilik on siis järjest leviv, tinglikult öeldes, identiteedivarguse kasutamine e-hääletusel? ID-kaarti antakse teistele inimestele edasi, hoolekandeesutuses korjatakse kõigi hoolealuste kaardid kokku ja keegi arvuti abil hääletab nendega jne. Kas see on teie arvates ühiskonnale sobilik areng?

Märt Rask

Lühike vastus on ei, mitte mingil juhul. Aga teie küsimuses oli nii palju erinevaid õiguslikke nüansse, et kogenud karistusseadustiku tundja kvalifitseeriks sellest küsimusest ilmselt päris mitu koosseisu välja. Nendele kõigile asjadele tuleb reageerida asjaomaste õigusinstrumentidega. Karistusseadustik sisaldab kõiki neid koosseise, millele te viitasite. Ma arvan, et õiguskaitseorganid on sedavõrd võimekad, et nad selgitavad kõik need olukorrad välja, et

kohus saaks langetada põhistatud õigusliku hinnangu, kas on tegemist identiteedivarguse, selle, teise või kolmandaga. Ühtegi asja ei saa n-ö loosungi tasandil lahendada, kõik asjad vajavad üksikjuhtudel läbiarutamist. Juhul kui see tegevus on, nagu teie ütlesite, massiline, siis on kindlasti vaja seda praktikat analüüsida ja teha seadusandja tasandil järeldused. Minul isiklikult praegu puuduvad andmed, mis näitaksid, kas neid seadusi tuleks muuta või mitte, aga tark seadusandja oskab seda alati ise teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, istungi juhataja! Hea Riigikohtu esimees, ka mina tänan teid ja soovin teile edu teie tulevastes tegemistes! Te ütlesite oma ettekandes, et riik vähendas kohtusüsteemi finantseerimist võrreldes 2008. aastaga 21,8%. Kas te oskate hinnata, kuidas see finantseerimise vähenemine kohtusüsteemi mõjutas?

Märt Rask

Ütleme niimoodi, et ega ei vähendatud ainult kohtusüsteemi finantseerimist. Masuaastate jooksul aeglustus kogu avaliku sektori areng. Kohtusüsteemis oli samamoodi. Vaieldamatult on oma riigi, sh oma riikliku sõltumatu kohtusüsteemi ülalpidamine nii väikesele rahvakillule, nagu on Eestis, väga raske. Seda reaalsust tuleb tajuda. Kui kohtunike palka vähendati, oli kohtunikud üks esimesi, kes oli väga solidaarne kõigi teiste avalike teenistujatega. Aga seda probleemi ei lahenda niimoodi, et andke meile raha, siis me oleme paremad õigusemõistjad. Tuleb läbi vaadata sisemised ressursid. Ma tulen veel kord tagasi sellesama algatuse juurde, mida ellu viiakse. Kohtusüsteemi on palgatud täiesti normaalse palga eest hea ettevalmistusega seltskond, keda nimetatakse kohtujuristideks. See on hea algatus. Võimalik, et see lahendus, kuidas õigusemõistmise kvaliteeti ja kiirust muuta, seisnebki selles, et kõigepealt tuleb kindlaks määrata, kui palju on üldse tarvis kohtunikke ja kui palju abitööjõudu. Me räägime, et kas 20 kohtunikukohta on täitmata või 16 kohta on täitmata. Kohtunik peab olema otsustaja, ta ei pea olema istungi korraldaja, kordnik ega muud sellist. See kõrgepalgaline kohtunik

peaks saama teha ainult seda tööd, mida mitte keegi teine kohtusüsteemis teha ei saa. Kõik teised tööd tuleb teistele jagada. Nii et oluline on ressursside ratsionaalne kasutamine. Teiselt poolt tekib loomulikult küsimus, kas me selles osas peame ennast nii väga teistega võrdlema. Minu asi oli lihtsalt need numbrid välja tuua. Sellest võiks ka järeldusi teha. Ma tean, et siin saalis viibiva endise justiitsministri ja praeguse justiitsministri hoiakud ja seisukohad on olnud väga selged: kohtusüsteem vajab rahalises mõttes järeleaitamist. Loodame, et siis kvaliteet paraneb ja õigusemõistmine muutub kiiremaks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Lugupeetud Riigikohtu esimees Märt Rask, ma tänan teid ettekande ja küsimustele vastamise eest! Ma tänan teid meie kõikide nimel selle töö eest, mida te olete teinud Riigikohtu esimehena! Ma arvan, et meie koostöö oli sellepärast väga hea, et me saatsime teid Riigikohtu esimeheks siit saalist, te teate, kuidas Riigikogu töötab. Veel kord suur tänu! See koostöö on minu arvates olnud suurepärase! Aitäh! (Aplaus.)

Head kolleegid! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Rait Maruste Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikohtu esimees! Demokraatliku õigusriikluse ülesehitamine Eestis on kestnud ühe inim põlve. Tulemused on märgatavad ja tajutavad. Keskne osa selles on olnud kolmandal võimuharul – kohtul. Sellele on kaasa aidanud kohtusüsteemi õigusliku tegevusaluse pidev arendamine, oluline roll on olnud inimestel, kes selle arengu õigusliku aluse elluviimisel iga päev töötavad kohtus ja laiemalt võttes õigussüsteemis tervikuna. Suur tänu ja tunnustus neile tehtud töö eest!

Usalduse kasv kohtusüsteemi vastu paistab silma igapäevaselgi tasandil. Kui tekivad lahk arvamused või tülid, siis lubavad osapooled kohtusse minna, et seal õigus jalule seada. Tähendab, kohut usaldetakse, sealt loodetakse abi saada. Märgin, et nii ei olnud see 20 aastat tagasi. Kui püüdsin siis ametis olnud kohtunikele rääkida õiglusest ja õigusemõistmisest, ütles mulle üks tolleaegne ülemkohtunik, et

mis õigusemõistmisest siin rääkida, meil on hoopis kohtupidamine. Täna me aga räägime õigusemõistmisest. See on oluline hoiakute ja mentaliteedi nihe ja muutus.

Tahan järgnevalt markeerida mõned probleemid, mis minu ja meie fraktsiooni arvates ehk olulisemad on. Lugupeetud Riigikohtu esimees mainis põhiseaduslikkuse järelevalve kohtulahendite elluviimist ning tõi esile, et mitmed otsused on jäänud ripakile või sootuks täitmata. Tõepoolest, see ei ole kooskõlas demokraatlikule õigusriigile kohase hea õiguskäitumisega. Kuigi siin ei ole midagi uut ja enneolematut, tuleb osaliselt pattu tunnistada. Osaliselt seetõttu, et paraku mitte kõik esiletoodud puudused ja tegematajätmissed ei ole seadusandja kontrolli all. Oleme neid probleeme püüdnud meelde tuletada ja nende lahendamist tagant lükata, kuid valitsus, kõnesoleval juhul Justiitsministeerium, ei ole nende mahukate eelnõudega just väga kiiresti edasi liikunud. See ei ole kena. Kuid oli ka häid sõnumeid, et siiski on edasi liigutud. Eriti probleemiline on olnud riigivastutuse seaduse uue versiooni viibimine, mis omakorda on takistanud mitmete põhiõiguste kaitse rikkumiste kompenseerimist.

Kui põhiseaduslikkuse järelevalves midagi Riigikohtule soovitada, siis seda, et rohkem rõhku võiks legaalsuse probleemide asemel panna probleemide sisule, sest põhiseadusega võib vastuolus olla ka toiming või tegevus, mitte ainult seadus. Tegelikult ei peitu kuri tihtilugu mitte õigusaktis, vaid selle õigusakti kohaldamises.

Kohtuhaldusest rääkides tuleb öelda, et suure arengu on läbi teinud kohtuhaldusnõukogu. See organ ja töövorm on jõudnud väga kaugele kohtuhalduse autonoomia muutmisel tänapäevasele mudelile ja põhiseadusele vastavaks. Loodetavasti see areng ja selle õiguslik regulatsioon jätkub. Püüame seda arengut toetada.

Kohtusüsteemi suurim katsumus on aga lähiaastatel eesseisev kohtunikupõlvkondade vahetus. Vahetub umbes kolmandik ametisolevatest inimestest. See vahetus tuleb seada lähiaja prioriteediks ja tagada, et kohad mitte lihtsalt ei saaks täidetud, vaid need saaksid täidetud parimate isikuomaduste ja ettevalmistusega inimestega. See on õigussüsteemi usaldusväärsuse küsimus, kord tehtud otsustel on kauakestvad ja laiaulatuslikud tagajärjed. On hea

meel märkida, et ametisolev Riigikohtu esimees sellele tähelepanu juhtis.

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit lisaega.

Rait Maruste

Riigikohtu esimees tõi esile vajaduse võtta kohtusüsteemi lähema vaatluse ja kontrolli alla järelevalvemeetmete rakendamise ulatus, vajadus ja õigusjärgsus. See on tervitatav ja vajalik. Siin ei ole kaugeltki mitte kõik nii korras ja hästi põhjendatud, kui vahel näidata püütakse. Õigusriigis peab õigusorganite tegevus olema läbipaistev, tegevus põhjendatud ja kontrollitav. Tahan siiski lisada, et kriitilist ülevaatomist vajab terve kriminaalmenetlus ning selle koostöös õigusemõistmise tänapäevaste printsiipide ja standarditega, et kogu menetlus rajaneks võistlevusel, poolte, sh süüdistuse ja kaitsese võrdsusel ning menetlusosaliste õiguste ja vabaduste kõrvalekaldumatul austamisel ja kaitsmisel.

Lõpetuseks. Täna esinemine Riigikogu ees oli Märt Raskile viimane, vähemalt Riigikohtu esimehena. Kasutan võimalust ja tänan teda selle tehtud töö ja nähtud vaeva eest! Tean, et kerge põli see ei ole olnud. Aitäh, Märt!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rait Maruste! Palun kõnepulki kolleeg Marko Pomerantsi Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Marko Pomerants

Hea eesistuja! Lugupeetud Riigikohtu esimees ja lugupeetud kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel ka mõned tähelepanekud. Kindlasti on need tähelepanekud saanud lisa tänu sellele, et olen üks kahest Riigikogu esindajast kohtute haldamise nõukojas. Koos minuga on seal Riigikogust veel Deniss Boroditš. Samuti on oluline, et õiguskomisjon puutub, ma arvan, kohtukorralduse ja õigusemõistmise küsimustega natuke rohkem kokku kui näiteks maaelukomisjon, seda tänu oma põhiampluaale. Aga nüüd järjest need märksõnad.

Kindlasti tuleb tunnustada, ma julgen öelda, kogu justiitsüsteemi, sh kohtusüsteemi, süsteemse lähenemise eest, mis puudutab problee-

mide olemust ja nendele probleemidele ka lahenduse ja rohu leidmist, olgu siin toodud mis tahes näited ennekõike kohtupidamise kiiruse, kvaliteedi ja teiste kaasnevate probleemide kohta. Siin on aastatepikkune töö kindlasti vilja kandmas. Ma eeldan, et see protsess liigub niimoodi sisuliselt ka edasi.

Kohtute haldamise küsimuses on tõepoolest olemas Märt Raski seisukoht ja Priit Pikamäe seisukoht. Aga võib-olla lihtsalt väike äärmärkus, mis puudutab Priit Pikamäe lähene- mist, mida ta ka ise toonitanud on. Kui tege- mist oleks lihtsalt kohtupidamisega iseenesest, siis loomulikult võiks õigeaks pidada ja peaks õigeaks pidama seda, et kõik kohtuhalduse ja kohtukorralduse küsimused võiksid olla lahenda- datavad puhtalt kohtusüsteemi enda sees. Tei- sest küljest teame, et ka poliitikutel on oma ootused kohtumenetlusele, vähemasti mis puu- dutab selle kiirust ja efektiivsust. See kajastub lausa koalitsioonileppes. Seetõttu ei saa kind- lasti valeks pidada seda põhimõtet, et kes tellib muusika, mitte küll kogu kontserdi, aga vähe- masti mõned muusikapalad, see osaleb ka pileti lunastamises.

Mis puudutab Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendeid, siis ülevaade ju näitab, hoolimata kriitikast, mida ühest või teisest vaatevinklist on püütud teha, tegelikult see asi üldsegi nii hull ei ole. See muidugi ei tähenda, et prob- leemi ei olegi. Ülevaates toodud esimese näite puhul on ju ka välja toodud aspekt, et hooli- mata Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendist jäi karistus täpselt selliseks, nagu Eesti kohus selle algul määranud oli.

Rääkides Eesti kohtunike töökusest ja väi- kese rahaga tulemuse saavutamisest, siis ilm- selt on siin kolm gruppi, kellel on selles küsi- muses oma arvamus. Maksumaksja on selle üle kindlasti õnnelik, menetlusosaline on kas õnnelik või mitte, sõltuvalt aspektist, ja koh- tunikud loomulikult ütlevad, et kiitus on tore asi, aga ei pruugi olla iga kord piisav.

Mis puudutab järelevalvetegevuse kontrolli või üldse järelevalvetegevust kui sellist, siis ma arvan, et siin on viimastel aastatel olnud näha süs- teemsust või süsteemsemat lähenemist ka Riigikogus. See käib kas või arutelude kohta põ- hiseaduskomisjonis, aga ka näiteks julgeole- kuasutuste järelevalve erikomisjonis, kus on sisuliselt vaadatud mitmeid kohtuasju, loomu- likult neid, mille lahendid on juba jõustunud.

Palun kaks minutit lisaks!

Esimees Ene Ergma

Kaks minutit.

Marko Pomerants

Loomulikult on moodne vaadata Eesti kohtusüsteemi ka Eesti inimarengu aruande 2013. aasta raporti pilguga, kus me kipume ennast teistega võrdlema. See võrdlus on alati natuke abiks.

Lõpetuseks veel viimane märksõna, selle võib kokku võtta lühendiga EIA, mis tähendab erakordsete isikuomaduste aspekti. Me kindlasti eeldame, et riigiametis teatud kohtadel on eriliselt head ja spetsiaalsete isikuomadustega inimesed, aga tegelikult oleks ju normaalne see, et riigis tööd tegevad inimesed, nii era- kui ka avalikus sektoris, ongi kõik mõistlikud, toredad ja heade isikuomadustega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marko Pomerants! Palun kõnepulti kolleeg Andres Anvelt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Andres Anvelt

Proua eesistuja! Head kolleegid! Lugupeetud Riigikohtu esimees! Ma arvan, et me saime täna härra Raskilt järjekordselt hea ja särava ülevaate. Olenemata sellest, kas tegemist on tema ametisoleku viimase, eelviimase või eelviimase aastaga, võin öelda, lähtudes sellest, niipalju kui mina olen neid ettekandeid jälginud, et alati on need olnud parajalt kriitilised, sisaldades kas varjatud või otsest kriitikat ka meie saali kohta. Ma räägin natuke nendest tähelepanekutest, mida ma täna Riigikohtu esimehe varjatud või mittevarjatud sõnumitest vähemalt enda jaoks ammutasin.

Väga selgelt kõlas täna siin see, et kogu kohtusüsteemi üks suuremaid probleeme, mis juba on olemas ja võib hakata lähiajal süvenema, on tööjõupuudus. Siin on sobilik meenutada ühte vana tarkust. Kui kaks härg veavad vankrit ühe kiirusega ja kui üks härg ära võtta, siis veab see teine härg vankrit mingi aja vana harjumusest sellesama kiirusega, aga ühel hetkel kukub ta surnult maha. Me oleme siis selle ümberläänud vankri juures ja näeme, et hea asi on raisku läinud. Me oleme tõesti oma õigusriigi ja kohtusüsteemi ülesehitamise käi-

gus 20 aastaga palju saavutanud. Nüüd ja täna on meie ees küsimus, kas see 20 aastaga saavutatud koht nendes graafikutes, kus me oleme ilusasti säravalt keskel, ei hakka mitte allapoole langema ja kas me ei hakka kukkuma nende riikide hulka, kellega me ennast võrrelda ei taha. Väga hea näide on see, et alles mõni aeg tagasi, selle aasta eelarve arutluse käigus me suhteliselt vastutustundetult kärpisime sotsiaalseid tagatisi. Tegelikult me tõime sellega kaasa ebakindluse, mis kindlasti mõjub halvasti inimeste süsteemis püsimisele. Samamoodi oleme käitunud paljude teiste riigiametnikega, näiteks politsei- ja kaitseväesüsteemis. Igasugune poliitiline jutt, näiteks pensionisüsteemi kohta, paneb kindlasti pitseri mõne inimese otsusele süsteemist lahkuda.

Väga tähelepanuväärne oli härra Raski jutt jälitustegevusest. Ka siin ei saa üle ega ümber tööjõupuudusest. Me tahame, et jälituslubade kontroll ei oleks tehniline, aga seda on võimalik saavutada kohtuniku sisemise sisulise arutlusega, kas jälitusluba on vajalik. Tegelikult, ega jälitustegevuse arendamiseks, demokraatiseerimiseks ja pidevaks vastavusse viimiseks põhiseadusega ei saagi olla mingit teist ravimit kui see, et iga jälitusloa andmisel peab kohtunik mitte tehniliselt, aga sisuliselt jõudma arusaamale, et see otsus, mis ta teeb, on vajalik ja seda eesmärki ei ole võimalik teistmoodi saavutada. Kokku võttes jõuame ka siin ressursi- ja tööjõupuuduse ning töö õige korraldamise juurde.

Tööjõupuudusest ja ressurssidest rääkides võib kindlasti kõne alla võtta ka rahvakohtunike küsimuse. Mispärast see on üles kerkinud? Täpselt samuti ressursside pärast, sest kohalikud omavalitsused ei saa tihtipeale kokku valitavate rahvakohtunike nimekirju. Teine asi on see, kas rahvakohtunikuks saavad olla inimesed kõigist ühiskonnakihtidest, eri eluvaldkondadest. Ei saa. See on jäänudki teatud inimeste, tihtipeale lugupeetud eakate pärusmaaks. Ma arvan, et seesama rahvakohtuniku printsiip ...

Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Andres Anvelt

... kindlasti eeldaks seda, et rahvakohtunike hulgas võiks olla ka näiteks noori. Ma uurisin Tallinna rahvakohtunikke. Nimekirjas on mõned nooremapoolsed inimesed, aga sisuliselt pole neil selleks tegevuseks aega ega võimalust. Ei ole ka hüvitamissüsteemi, et nad rahvakohtunik olla tahaksid. Siis tekibki see probleem, mida tegevkohtunikud esimese astme kohtus näevad: rohkem aega ja ressursse läheb sellele, et tagada selle protsessi toimumine, kus osalevad ka rahvakohtunikud, neile tuleb kõik asjad ära selgitada ning seetõttu jääb vähem aega selleks, et tegelda asja endaga.

Ressursipuuduse tõttu oleme siinsamas saalis poliitilisel tasemel tihtipeale rääkinud sellest, et äkki tuleks kohtusüsteem lihtsamaks teha. Ma arvan, et meie kohtusüsteem on juba küllaltki lihtne. Lihtsus järgmises astmes võib tähendada seda, et me hakkame kohtusüsteemis kaotama teatud demokraatlikke ja põhiseaduslikke printsiipe. Näiteks kaotame teatud asjade menetlemisel mõne kohtutaseme ära ja jõuame printsiibini, et meil on sisuliselt üheastmeline kohus. Nagu ka härra Rask ütles, Riigikohus otsustab, kas ta võtab mingi asja menetlusse või mitte.

On veel mitmeid asju, mis võivad meile kaugemas perspektiivis tegelikult teha karuteene ja langetada meid, kelle lemmiktegevus on võrdlemine ja kes me oleme graafiku-usku, nendes tabelites hoopis teisele tasemele ehk sinna, kust me kunagi liikuma hakkasime.

Kogu selle ressursiküsimuse taga näen ma täna meie kapsaaeda visatud kivi, et siiaaani on kõigi erakondade ühisnägemus olnud, et suhtumine enesekorraldusõigusesse ei peaks muutuma. Ma arvan, et ka parlamendi koosseis muutub. Tuleb jõuda arusaamale, et üks efektiivne süsteem on oma efektiivsuse piiri peal ja järgmine samm ei pea tähendama mitte demokraatia vähendamist, vaid otsustusvõime suurendamist. Iga iseseisev põhiseaduslik institutsioon väärib seda, et ta saaks ise enda sisse vaadata. Kohtusüsteem peaks saama otsustada, kuidas peaks kohus käituma korralduslikes küsimustes, kui suur on näiteks kohtuesimehe roll. Praegu on ta ju ka kohtunik, aga me kuulsime, kui palju funktsioone tal on.

Oma sõnavõttu lõpetades tahan kõigepealt tänada Riigikohtu esimeest nende üheksa aasta eest, kui ta on pidanud ära kannatama meid ja

tihtipeale ka rahva kriitikat meie kohtusüsteemi kohta, mis kohati on õigustatud, kohati aga kindlasti ülepaistatud, tihtipeale on tulnud sellist kriitikat ka meediast. Tahan rõhutada ja panna meie kõigi südamele, et efektiivsuse saavutamine kohtusüsteemis on küll oluline, kuid rahaline efektiivsus ei tohi hakata domineerima sisulise efektiivsuse ees, sest siis me teeme karuteene järgmisele põlvkonnale. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt! Kutsun kõnepulti kolleeg Mailis Repsi Keskerakonna fraktsiooni esindajana. Kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikohtu esimees! Lugupeetud kolleegid, kes te siin Riigikogus veel arutelu jälgite! Taasiseseisvunud Eestis on paarikümne aastaga kohtute töö vaieldamatult paranenud, kasvanud on ka kohtunike professionaalsus. Seda on siin täna mitu korda rõhutatud. Samuti on rõhutatud, et alanud on põlvkondade vahetus. 1990. aastatel ametisse nimetatud kohtunikud on juba siirdunud pensionile või teevad seda lähiaastatel. Ametisse astub üha enam uusi kohtunikke, kes on noored ja loodetavasti täis tahet tööd teha. Kahjuks peab tõdema, et uued tulijad ei suuda täita kõiki vabu ametikohti. Seda tõi korduvalt välja ka Riigikohtu praegune esimees.

Inimeste põhiõiguste temaatika on ka kriminaalmenetluse kaudu päevakorral olnud, muu hulgas Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu tõttu, mille ajend olid Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendid, millega Eestile on ühte või teist inimõiguste rikkumist ette heidetud. Eelnõu sisaldab tõepoolest olulisi küsimusi, mida me rahvusvahelisest õigusest ja praktikast tulenevalt oleksime juba ammu pidanud muutma ja kindlasti peamegi muutma.

Lisaks inimõiguste tagamise probleemidele on Eestis ka teisi olulisi teemasid, näiteks inimressursid. Meil ei jätku piisavalt uurijaid ega menetlejaid. Sellest tulenevalt kuhjuvad lahendamist vajavad juhtumid ja kannatab inimeste õigustunne. Eeluurimine kestab aastaid. Praegu on ka Riigikogus menetlemisel väärtemenetluse seadustik, kus tahetakse anda ühele ja samale isikule õigus olla tõendiallikaks, tunnistajaks ja karistuse määrajaks, see

aga võib oluliselt halvendada objektiivse õigusemõistmise kvaliteeti kohtuvälises menetluses.

Sama olukord valitseb ka kohtutes. Meil on kohtunike puudus ja järjest rohkem antakse madalamates kohtuastmetes vastutus kohtujuristidele, mida ka Riigikohtu esimees siin välja tõi. Me ei kahtle, et kohtujuristid on pädevad, kuid peame möönma, et tegemist on kohtusüsteemis töötavate madalama kvalifikatsiooniga ametnikega. See on üks tegur, mis võib tulevikus kohtulahendite kvaliteeti veelgi halvendada.

Samuti on probleem kohtunike äärmiselt suur töökoormus. Tihti on see üsna absurdlähedane, nagu tuli täna välja ka ettekandest. Kestab trend saata otsused kõrgemast kohtuinstantsist tagasi esimese või teie astme kohtusse, mis näitab, et osaliselt ka töökoormuse tõttu tehakse kohtuotsustes ikkagi liiga palju vigu. Seega tuleb teatud spetsiifiliste ja raskemate juhtumite puhul meil kaaluda menetluse algatamist teises astmes, kus on enam spetsialiseerunud ning kindlasti ka kogenenumad ja kompetentsemad kohtunikud. Kohtulahendite kvaliteedi hindamisel ei saa aga lähtuda ainult tagasisaadetud kohtuotsuste arvust. Neid kohtulahendeid, mille tase on halb, võib olla veelgi, aga neid ei kaevata edasi, sest edasikaebamine võib ära jääda rahapuuduse või muude tingimuste tõttu.

Keskerakonna Riigikogu fraktsioon leiab, et kohtunike eripensionide kaotamine oli kindlasti vale samm. Eripension on üks tagatis, mis kindlustab sellel ametikohal töötava isiku objektiivsuse ja neutraalsuse ning vähendab tema survestamise riski. Survestamiseks võib pidada ka näiteks seda, kui soodne otsus tehakse hilisema hea töökoha või mõne muu hüve saamise ootuses. Eripension on välja toodud, küll veidi teises sõnastuses, nimelt sotsiaalsete hüvede pakatina, ka mitmesugustes rahvusvaheliste korrupsioonivastaste organisatsioonide raportites ja ettepanekutes, olgu selleks siis Transparency International, GRECO või Moneyval. Kõik nad rõhutavad, et kohtuniku kuupalk, isegi kui tegemist on kõrge või keskmisest palju kõrgema kuupalgaga, ei pruugi olla piisav, võrreldes igasuguste pakutavate korruptiivsete hüvedega. Ekspertide hinnangul võib üldine sotsiaalne pakett, sh hilisem pen-

sionipakett, olla tihti üks kõige tõhusamaid viise korrupsiooni ohjeldamiseks.

Kuna kohtunikke napib ja pidevalt räägitakse sellest, et Eesti on ülekriminaliseeritud, tekib küsimus legaliteedi printsiibist ehk kriminaalmenetluse alustamisest. Kehtiv absoluutse legaliteedi printsiip ei ole kindlasti kaugemas perspektiivis asjakohane. Teatud juhtudel peab see jääma, mõne otsuse puhul kindlasti, kuid reegel peaks siiski olema oportuniteedi printsiip. Seda seisukohta on toetanud mitmed kolleegid Riigikogust ja seda on toetatud ka väljaspool parlamenti. Kõigepealt peame lähtuma põhimõttest, et kui kannatanu ise ei soovi kriminaalmenetlust, siis ei peaks ka riik oma ressursse selleks kulutama ega vaeva nägema.

Mõne Euroopa riigi kohtusüsteemis on välja kujunenud spetsiaalsed eeluurimiskohtunikud, kelle töö hõlmab ka läbiotsimistaotluste, vahistamiste ja muude toimingute hindamist ja selle kohta otsuste tegemist. Eestis teeb seda tööd tavakohtunik tavaprotsesside kõrvalt. Kui Eestis sama süsteem sisse viia, siis saaks paremini rakendada võistlevat kohtumenetluse printsiipi, mis hõlmab ka eeluurimist. See annaks kahtlustatavale võimaluse enne süüdistuse esitamist tõendeid ümber lükata või, vastupidi, uurija saaks kinnitust süüteo koosseisule. Seega on oluline ja võimalik raskemate asjade puhul madalamad kohtuastmed kõrvale jätta. Sellega saaksime vähendada inimeste põhiõiguste riiveid. Kohtuastmete ümberkorraldamise vajalikkuse küsimuse on tõstatanud ka mitmed Riigikohtu esindajad. Samas aitab see instants lühendada eeluurimise tähtaegu. Kriminaalmenetluse töörühmas tõdes ka Norman Aas, et eeluurimise tähtajad on probleemiks, kuid uurimisasutused töötavad juba praegu töövõime piiril. Eeluurimise parem koordineerimine vähendaks politseiosakondade töökoormust ning võimaldaks nii vähendada kohtuinstantside tööd, et ei kannataks sisuline õigusemõistmine, see aga omakorda parandaks inimeste põhiõiguste kaitset, sest süüdistatav saab eeluurimiskohtuniku juuresolekul oma süütust tõestada, ilma et talle süüdistust esitataks ja pika kohtumenetluse käigus tema head nime määritaks.

Lõpetuseks tahan öelda, et kohtunike roll ühiskonnas on oluline ja balansseeriv. Hoolimata nappidest ressurssidest on seda tööd väga hästi tehtud. Tahan ka meie fraktsiooni nimel

tänada Riigikohtu esimeest pikaajalise ja väga kompetentse töö eest! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Kuna kõikide fraktsioonide esindajad on saanud esineda, siis lõpetan läbirääkimised ja ka selle punkti arutelu.

2. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu (334 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti kultuurikomisjoni liikme Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu 334 algatas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon möödunud aasta 3. detsembril. Esimesel lugemisel Riigikogu täiskogus oli eelnõu 26. märtsil, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 10. aprill. Selleks ajaks Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Lisaks sellele, et kultuurikomisjoni käsutuses oli Vabariigi Valitsuse ning sotsiaalkomisjoni arvamus, küsis kultuurikomisjon ka Sotsiaalministeeriumi arvamust eelnõu kohta.

Komisjon arutas eelnõu 23. mai istungil. Sellel istungil ilmnes – see lähtus ka komisjonile saadetud vastustest –, et kõik asjaosalised selle eelnõu menetlemist toetavad ning toetavad ka eelnõus esitatud ettepanekuid ja eelnõu eesmärki, õppelaenu võtnud puudega laste vanemate olukorra kergendamist. Toodi aga välja mitmeid asjaolusid. Nimelt oli eelnõus õppelaenu kustutamine ja laenusaja kohustuste täitmise nõudest vanema suhtes loobumine seotud vanema mittetöötamisega ning sellega, et see vanem peaks saama lapse hooldamise eest toetust. Siin võib aga ilmnedu ebavõrdne kohtlemine, kuna toetuse maksmine sõltub kohaliku omavalitsuse otsusest. Seega ei kohelda kõiki vanemaid ühetaoliselt. Samuti kitsendab

mittetöötamise nõue vanemate võimalusi töötada lapse hooldamise kõrvalt kas või osajaga. Komisjonis tekkis mõte neid kitsendusi mitte rakendada.

Kuna selle eelnõu seadusena jõustumise korral läheks nende inimeste ring, kelle puhul laenusaja kohustuste täitmise nõudest loobutakse, suuremaks, vaadati soodustuse saajaid ka puude raskusastme seisukohalt. Komisjon asus seisukohale, et praegu tuleks piirduda vaid sügava puudega last hooldavate vanematega.

Lisaks peatuti sellel, et Sotsiaalministeeriumil on kavas põhjalikumalt analüüsida sellele sihtgrupile mõeldud toetusi ja teenuseid. Sotsiaalministeerium tegeleb sellega praegu, kavas on järgmise finantsperspektiivi rahaliste toetuste abil need meetmed komplekselt välja töötada.

Komisjon tegi neid asjaolusid arvestades eelnõu kohta parandusettepaneku. Komisjon otsustas 23. mail seda kultuurikomisjoni otsust täies mahus arvestada. Tehti ettepanek võtta selle eelnõu lugemine täiskogu päevakorda, arvestades ka seda ettepanekut, 6. juunil ja teha täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kaia Iva! Küsimus kolleeg Mailis Reptsilt.

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea komisjoni ettekandja! Komisjonis jäi kõlama, ütleme, vahetusliikmena komisjonis osalenud sotsiaalkomisjoni esindaja ja ka meie erakonda kuuluvate komisjoni liikmete arvamus, et me ei tahaks piirduda ainult sügava puudega laste vanemate toetamisega. Te oskate koalitsioonisaadikuna kindlasti öelda, kui suure tõenäosusega me tuleme selle küsimuse juurde tagasi, et vaadata ka teistsuguse puudeastmega laste vanemate olukorda.

Kaia Iva

Ma arvan, et see tõenäosus on üsna suur. Nagu ma viitasin, Sotsiaalministeeriumis on need teemad arutelul. Neid vaadatakse koosmõjus muude meetmetega, ei räägita ainult õppelaenust. Nii et kindlasti tullakse selle teema juurde tagasi. Selles, ma usun, oleme aga

ühel meelel, et esimene samm oleks vaja kohe astuda, et leevendada just nimelt kõige raske-
mat olukorda, kus lapsel on sügav puue.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Täna austatud kultuurikomisjoni meie eelnõusse positiivse suhtumise eest! Aga eelnõu tekst on vahepeal natuke muutunud. Asja sisu on selles, et õppelaenuvõtja ei saa tööl käia, kuna ta peab puudega lapsega kodus olema. Selle sõnastuse tõttu, nagu eelnõu kultuurikomisjonist tuli, oleks vaja raske puudega lapse vanemale öelda, miks temal seda võimalust ei teki. Mida rahvasaadik ja kultuurikomisjoni liige neile lastevanematele ütleks?

Kaia Iva

Ma peaksin ilmselt kordama sedasama eelmist vastust, mille ma kolleeg Mailis Repsi küsimusele vastates andsin. Selle teemaga tegeleb Sotsiaalministeerium edasi, et leida lahendused, mis hõlmaksid õppelaenuvõtmist ja muid teemasid ka teiste puudeastmetega laste puhul. Ma arvan, et positiivne on see, kui me teeme esimese sammu ära. Selge on, et sügava puudega laste puhul on hooldusvajadus kõige suurem ja ilmsel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kaia Iva! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelmise aasta 3. detsembril, rahvusvahelisel puuetega inimeste päeval, andsin Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu. Meeldetuletuseks kolleegidele ütlen, et me soovisime eelnõuga laiendada seaduses olevat 80–100%-liselt püsivalt töövõime kaotanud isikutele kehtivat õppelaenu kustutamist isikutele, kes puudega lapse hooldamise tõttu ei saa töötada ning kellele valla- või linnavalitsus maksab toetust puudega lapse hooldamise eest. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu suures saalis oli 26. märtsil s.a. Tahan tunnustada juhtivkomisjoni, kultuu-

rikomisjoni esimeest Urmas Klaasi ning komisjoni liikmeid, kes eelnõu väga põhjalikult menetlesid, suunasid algatajate palvel selle eelnõu seisukoha võtmiseks ka sotsiaalkomisjoni ja küsisid lisaandmeid Sotsiaalministeeriumist.

Margus Tsahkna juhtimisel leidis eelnõu sotsiaalkomisjonis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud variandis toetuse. Hoolimata sellest, et Vabariigi Valitsus oma eelmise aasta 27. detsembri istungil otsustas eelnõu 334 mitte toetada, otsustati kultuurikomisjonis esimene lugemine lõpetada ja eelnõuga edasi tegelda.

Täna, 6. juunil on eelnõu teisel lugemisel. Hoolimata sellest, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud eelnõu kohaselt oleks saanud kustutada nii sügava kui ka raske puudega laste vanemate õppelaenu, on täna meie ees eelnõu, mis kustutab vaid sügava puudega lapse vanema õppelaenu. Kahju, et rahapuuduse või selle tõttu, et see polnud koalitsioonilepingusse kirjutatud lubadus, tekib erinevus raske ja sügava puudega laste vanemate vahel. Hoolimata sellest, et näiteks riik rahastab omavalitsusi, et need saaksid pakkuda lapsehoiuteenust sügava ja raske puudega lastele – mis on väga õige! –, tekib nüüd seadus, kus raske puudega, kuid suurt hoolduskoormust vajava lapse vanem jääb õppelaenu kustutamise võimalusest ilma. Samas puudub tal võimalus tööle minna, sest puuduvad teised toetavad teenused. Nagu komisjonis kuulsime, planeerib Sotsiaalministeerium 2013. aastal põhjalikult üle vaadata puudega lastele mõeldud teenused, kuid praegu sõltub elukohast ja omavalitsuse rahalistest võimalustest, kas need teenused on kättesaadavad. Tihti need üldse puuduvad.

Veidi arvudest. 1. jaanuari 2013. aasta seisuga oli sügava puudega lapsi 767, neist kasvav tavaleibkonnas 648. Raske puudega lapsi oli 5321. Kokku oli 9983 puudega last. 2012. aasta detsembri seisuga maksti hooldajatoetust raske või sügava puudega lapse hooldamise eest üle Eesti kokku 869 vanemale, üldjuhul emale. Meie eelnõu kohaselt oleksid just need 869 hooldajatoetust saavat vanemat olnud õigustatud taotlema õppelaenu kustutamist.

Mitmed kolleegid, Riigikogu liikmed on öelnud, et ma saan nüüd oma seaduse, kuid

tegelikult tahan ma tänada Kairi Partsi, kes väga avameelselt ajakirjas Puutepunktid kirjutas oma pere loost ja sellest, kuidas 25 eurost tuleb maksta õppelaenu. Sellest on vähe, et me 21. märtsil 2012 üksmeelselt ratifitseerisime puuetega inimeste õiguste konventsiooni. On vaja samme ja tegusid, mis neid õigusi tegelikult kaitsevad. Headele kolleegidele soovitan lugeda ajakirja Puutepunktid, sest saame ju kõik seda iga kuu. Polegi vaja ise mõelda, mida teha, et erivajadustega inimesi ja nende pereliikmeid aidata. On vaja ainult neid kuulata, et siis muuta või luua seadusi, mis neid tegelikult abistavad, mis panevad neid tundma, et nende riik hoolib neist ka siis, kui nad ei ole maksumaksjad, vaid abivajajad. Tsiteerin veel kord Kairi Partsi: "Nii olengi lõpetanud kolm kooli ning istun kodus ja hooldan oma haiget last. Elan süvenevas vaesuses, kuigi võiksin olla ühiskonnale kasulik. Elan oma hätta sattunud perega vales kohas, maal. Riigile ei ole meid vaja. Tal pole vaja meiesuguste oskusi ja panust, on vaja tagasi saada vaid see laen."

Lõpetuseks. Ma tahaksin elada riigis, kus noored inimesed õpivad, armastavad, abielluvad, sünnitavad lapsi, kus õppelaenu võttes ei pea nad mõtlema sellele, et neil võib sündida raske või sügava puudega laps, sest nad teavad, et riik ei jäta neid hätta. Meie kohus on seadusi luues või neid muutes inimeste õigusi arvestada ja lootusi õigustada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta on üks muudatusettepanek, mille on esitanud kultuurikomisjon ja mida on täielikult arvestatud. Kolleeg Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Täna, juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hästi! Selleks peame inimesed saali kutsuma. Teen seda suurima heameelega, kolleeg!

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille on esitanud kultuurikomisjon ja mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu oli 14, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Seetõttu võin öelda, et seaduseelnõu 334 teine lugemine on lõpetatud.

3. Otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu (437 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esinaine! Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on esitanud otsuse eelnõu, et kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Malis Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil MINUSMA parlamendi mandaadi saaks. Teatavasti moodustas Euroopa Liidu Nõukogu oma 17. jaanuari 2013. aasta otsusega Euroopa Liidu väljaõppemissiooni Malis, tuginedes Mali Vabariigi presidendi abipalvele ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile. Sellel väljaõppemissioonil osaleb praegu kaks Eesti kaitseväelast. Meile on see missioon oluline, sest Eesti riigi prioriteet on osaleda Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisel. Väga tähtis on ka asjaolu, et Mali missioonist on kujunemas Euroopa Liidu tähtsaim sõjaline missioon, kuhu juba panustab 22 liikmesriiki.

Ma rõhutan, et Euroopa Liidu väljaõppemissiooni eesmärk on pakkuda Mali relvajõududele sõjalist ja väljaõppealast nõustamist, eesmärgiga aidata neil taastada Mali territooriume terviklikkus. Lahingutegevuses meie kaitseväelased seal ei osale.

Selle missiooni suurus on kokku ligikaudu 550 sõjaväelast. Me taotleme parlamendilt

mandaati kuni kaheksa kaitseväelase lähetamiseks sellele missioonile. See missioon koosneb kahest osast: kaks staabiohvitseri jääksid tegetsema n-ö staabi töös ning kuueliikmeline instruktorite grupp hakkaks Mali sõduritele sõjalist väljaõpet pakkuma. Need instruktorid oleksid treeningmissiooni Põhjala-Balti väljaõppemeeskonnas koos Soome, Rootsi ja Leedu kaitseväelastega.

Lisaks sellele taotleme parlamendi mandaati ka Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni uue rahuvalvemissiooniga kaasumiseks. See missioon moodustati ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga selle aasta aprilli lõpul. Suuremas osas on tegemist traditsioonilise rahuvalveoperatsiooniga. ÜRO juhtimise alla tuuakse üle Malis juba tegetsev Aafrika missioon AFISMA. Teise osa MINUSMA-st moodustab terrorismivastane tegevus, mille raames on sõlmitud kahepoolsed kokkulepped Prantsusmaaga, kes jätkab operatsiooniga Serval.

Selle ÜRO rahuvalvemissiooni raames taotleme kuni kahe kaitseväelase lülitamist MINUSMA koosseisu. Kaitseväge panustab staabiohvitseridega, kes on seal väga nõutud, haldamaks MINUSMA koosseisu ületoodavaid Aafrika sõjaväelaste ja politseinikke üksusi, et saavutada seatud eesmärgid. Meile olulised liitlased Soome, Norra ja Prantsusmaa on samuti näidanud üles panustamissoovi. See võimaldab meil ka selle operatsiooni käigus teha lähedaste liitlastega koostööd.

Mõlemas missioonis osalemise kulud on jooksva eelarveaasta kuludes ette nähtud üldreal, kus on toodud ära välismissioonide kulud.

Kaitseväge on valmis vastavalt rotatsioonitsüklile lähetama Euroopa Liidu väljaõppemissioonile alates augustist kuueliikmelise instruktorite rühma. Kaks staabiohvitseri seal parlamendi antud üldmandaadi alusel juba on. Alates juulikuust läheks ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni alusel moodustatud ÜRO rahuvalvemissioonile kaks kaitseväelast. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud kaitseminister! Palun, kolleeg Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Me teame, et tegemist on prantsuskeelse keskkonnaga. Kas meie instruktorid peavad oskama

prantsuse keelt? Kas nende inimeste leidmine on probleem või on juba kandidaadid olemas?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kaitseväge on suuteline selle isikkoosseisu tagama. Instruktorite puhul ei ole prantsuse keele oskamise nõue vältimatu tingimus. Aga staabiohvitseride puhul me seda aspekti arvestame. Instruktorid saavad Aafrika sõjaväelasi õpetades tõlgid, et õpe oleks laitmatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! 150 000 eurot on selle eelnõu maksumus. Kas see puudutab ainult neid kuut inimest, kes alles lähetatakse, või on seal hulgas ka juba kahe praegu Malis viibiva inimese lähetuskulud?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Seletuskirja järgi on Mali missiooni kogukulud 125 000 eurot, mis hõlmab personalikulud, majanduskulud ja hankeid. Seletuskirja lähteloogika on selline, et see peaks hõlmama kõiki missiooni kulud kõigile kaitseväelastele, kes sinna lähetatakse. Aga korrektsuse huvides, hea küsija, ma ütlen, et see on minu tõlgendus. Ma kindlasti täpsustan, kas seletuskiri on sellise loogikaga koostatud. Aga eeldus on see, et kui on tegemist ühe missiooniga, siis on kirjeldatud selle missiooni kogukulud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra kaitseminister! Palun kõnepulti riigikaitsekomisjoni aseesimehe Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Proua esimees! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda otsuse eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist s.a 22. mai istungil. Eelnõu algataja esindajatena osalesid istungil kaitseminister Urmas Reinsalu ja Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep. Juba varem, eelnõu kooskõlastamise ajal Vabariigi Valitsuses, andsid Kaitseministeeriumile oma ettepanekud üle riigikaitsekomisjoni esimees

Mati Raidma ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engel, mistõttu suhteliselt suure tõenäosusega komisjonis eelnõu kohta muudatusettepanekuid enam ei esitata.

Arutluse all oleva eelnõuga on seotud ka riigikaitsekomisjoni s.a 4. juuni istung, kus komisjon sai kaitseväge peastaabi ülema kohusetäitjalt mereväekapten Igor Schvedelt ja teistelt kaitseväge ohvitseridelt ülevaate kaitseväge osalusega rahvusvahelistes missioonipiirkondades toimuvast, sh ülevaate kaitseväge valmisolekust võtta osa eelnimetatud missioonidest.

Euroopa Liidu liikmesriigina on Eestile oluline panustada Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika elluviimisesse, milleks on ka kuni kaheksa kaitseväelasega osalemine Euroopa Liidu väljaõppemissioonil Malis, mida eelnõu punkt 1 ette näeb. Kui Riigikogu selleks mandaadi annab, siis on see praegu ainus Euroopa Liidu sõjaline missioon, milles Eesti osaleb. Teatavasti lõpetas Eesti kaitseväge laevakaitsemeeskond osalemise Euroopa Liidu piraatlusevastases operatsioonis Atalanta s.a 24. mail.

Tulen tagasi Mali missiooni juurde. Eesti kaitseväelased ei osale sõjalistes operatsioonides, nagu minister ütles, vaid tegelevad Mali relvajõudude väljaõppe ja nõustamisega. Taus-taks võib öelda veel niipalju, et Malis võib tulla kasuks ka meie kaitseväelaste keskmisest parem vene keele oskus, sest kohalikul armeel on ajaloolistel põhjustel Nõukogude päritolu tehnikat, mistõttu on mõistlik aidata neil mõned venekeelsed formularid liitlaste tarvis inglise keelde panna.

Eelnõu punkti 2 kohaselt osaleb Eesti kaitseväge kuni kahe staabiohvitserist kaitseväelasega ÜRO rahutagamissioonil Malis ehk

Mali operatsioon on muutumas ka ÜRO missiooniks. Eesti osaleb praegu ÜRO vanimal, UNTSO rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias, seda aastast 1997. ÜRO liikmesriigina aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades.

Eeltoodust lähtuvalt otsustas riigikaitsekomisjon oma s.a 22. mai istungil konsensuslega teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada otsuse eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 2013. aasta 6. juuni istungi päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Veel otsustas riigikaitsekomisjon konsensuslega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetada ning tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1 paluda Riigikogu esimehel määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. juuni kell 17.15. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Riisalu! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Tundub, et nad ei soovi. Määrän eelnõu 437 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. juuni kell 17.15. Eelnõu 437 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Me oleme päevakorrapunktide käsitlemise lõpetanud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.15.

Istungi kestus 2 tundi ja 15 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees